DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY,

CZYLI

OPISANIE

Krolestw, Prowincyi, Miast, Biskupstw, Xięstw Hrabstw, Margrabstw, Portow, Fortec y innych mieysc znacznieyszych w czterech częściach świata.

Z WYRAZENIEM

W ktorym Krolestwie, Prowincyi, Krainie iakie się mieysce znayduie, do ktorego Państwa należy, nad ktorą rzeką, odnogą, gorą lub morzem iest położone, odległości iego w milach Francuzkich, co do mieysc obcych, a w Polskich co do kraiu naszego od mieysc w poblizkości głownieyszych, z ich długością i szerokością Geograficzną podług Mapp naylepszych, nieopuszczaiąc nic, coby o iakim mieyscu pamiętnieyszego wiedzieć było można.

PO ANGIELSKU NAPISANY

PRZEZ

PANA ECHARDA,

Z trzynastey Edycyi Angielskiey na Francuzki ięzyk przełożony, powiększony i poprawiony przez X. VOSGIEN

Nakoniec z ośmey Francuzkiey Edycyi w Polskim wydany ięzyku, z dodatkiem zaszłych odmian, i umieszczeniem wielu Miast i Prowincyi Polskich.

Tom III.

W WARSZAWIE

w Drukarni Piotra DUFOUR Drukarza J. K. Mci.

M. DCC. LXXXIII.

DYKCYONARZYK
GEOGRAFICZNY.

S

SAADACH, *Saada*, M. Azyi obronne i ludne, w Arabii ſzczęśliwey. Tu wyprawiaią przednie ſkóry kozłowe. Leży o *m.* 120. od Sanay. dł. 48. 10. ſz. 17. 15.

SAAL, Cyrkuł Saaleńſki, powiat Xſtwa Magdeburſkiego. Leży nad rz. Saalą bardziey w górney, niż w dolney Saxonii. Hala Saſka ieſt w nim M. S.

SAALBURG, m. w Saxonii wyż. i pow. nad Saalą na górze, nal. do młodſzey linii Hr. Reuſen.

SAAR-BOKENHEIM, albo BUKENON, m. w Hr. Sarwerdeńſkim, o milę od Sarwerden, należy do Francyi.

SAARSTAEDE, m. w Biſk. Hildesheimſkim, o *m.* 2 na półn. ku z. od Hildesheimu.

SABA, m. Perſkie w Prow. Irak Agemi, na trakcie z Sultanii do Komu, leży w równinie wiel. dł. 83. ſz. 34. 56.

SABA, wyſepka Amer. iedna z Antylſkich, 4 albo 5 *m.* okręgu maiąca, ieſt żyzna i weſoła. Mieſzka na niey kilka familii Hollen, z wyſpy S. Euſtachinſza, ktore ſię bawią robotą pończoch bawełnianych. dł. 314. ſz. 17. 35.

SABAKZAR, m. Moſk. w Krol. Kazanu, na połd. Wolgi i wyſpy Mokryczy.

SABAUDIA, lub SAWOYA, *Savoie*, Xſtwo w Europ. udzielne między Fr. i Włochami, gran. na półn. z iez. Geneweńſkim, ktore ie oddziela od Szwaycar, na w. góry Alpes rozgraniczaią ie od Piemontu i Walezyi, na z. oblewa rz. Rodan. Mocą traktatu r. 1601. bieg Rodanu i brzegi ograniczaiące Sabaudyą należały do Fr. ale przez traktat r. 1760. ſrzodek biegu tey rz. czyni oddział tych dwóch Państw, na połd. gran. z Delfinatem i częścią Piemontu. Wzdłuż ma na *m.* 33. wſzerz naywięcey 27. Dzieli ſię na Sabaudyą właściwą, pow. Geneweńſki, Szablańſki, Tarentezki, Moriennę, Bugey i Fauſſigny. Kray ieſt górzyſty, niepłodny i trudny do uprawy, wygodny iednak do łowu. Mieſzkańcy ſą proſci, ludzcy i poczciwi. Obyczaie maią Niem. mowę Fr. Chambery ieſt M. S. Xżę Sabaudyi poſiada nadto Piemont, Sardynią &c. Niemcy poczytuią go za ſwoy kray lenny i w Cyr. go Renu wyż. mieſzczą, lubo Xżę Sabaudyi, odłączył ſię od Rzeſzy Nie-

mieckiey i swychDeputatow doniey, wzywanych nawet, nieszle.

SABBABURG, zamek Xżęcy w Hassyi niż. na wysokiey górze. Służy Xżętom do polowania.

SABIA, Krol. w Kafreryi wschod. Krol iego zowie się *Sedanda*. Leży na połd. Sofali, na w. Maniki.

SABEL, albo SEBEL, m. w Kurlandyi, z zamkiem nad rz. Windawą na w. Goldyngi. dł. 45. sz. 57.

SABINIA, *Sabinia*, Prowin. Włoska w stanie Papiezkim. Graniczy na połn. z Umbryą, na połd. z Kampanią Rzymską, na w. z Abruzzią, na z. z Patrimonium. Ma *m.* 9 dług. i tyleż prawie szer. Jest bardzo żyzna, obfituie w oliwę i wino. *Magliano*, iest w niey M. S. i Rezydencya Bisk. Mieszkańcy tey Prow. są boiaźliwi, i zatopieni w roskoszach, przeto wolą spokoyne życie, niż woienne rzemiosło.

SABINOW, ob. Szebeny.

SABIONCELLO, *Hyllis*, półwysep Dalmacyi w Rzpltey Raguzańskiey, maiący około *m.* 30. okręgu. Leży na połd. odnogi Narenta, a na połn. kanału, ktory ią oddziela od wysp Kursoli i Meledy.

SABIONETA, *Sabuloneta*, M. mocne i Xstwo Wło. na pograniczu Xstw Mantuy i Kremony. Ma zamek, należy do domu Austr. Leży o *m.* 5 na połn. od Parmy, 8 na w. od Kremony, 8 na połd. ku z. od Mantuy. dł. 27. 59. sz. 45. 2.

SABLANCEAUX, Opac. Fr. o *m.* 3 na południe. ku zachod. od *Saintes*, Należy do Augustynianow, i czyni 3500. liwr.

SABLANSKIE Xstwo, ob. Chablais.

SABLE, *Sablolium*, dawne m. Fr. w pow. Cenomańskim, z tyt. Margr. Leży nad rz. Sartrą na pograniczu Andegawii, o *m.* 10 na połn. ku w. od Andegawy, 11 na połd. ku z. od Mans, 54 na połd. ku z. od Paryża. dł. 17. 15. sz. 47. 50.

SABLES D'OLONNE, ob. Olonne.

SABLESTAN, albo SABLUSTAN, *Sablestania*, Prow. Azyat. w Persyi na gran. Indostanu. Jest to kray górzysty, oblany wielą rzekami, strumykami, i iezıorami. Boost w nim iest M. S.

SABU, albo SABAO, małe Krol. Afr. na złotym brzegu Gwinei. Graniczy na połn. z Krol. Akanis, na w. z Krol. Fantynow, na połd. z morzem. Jest bardzo żyzne, obfituie w zboże i owoce. Jest w nim wiele m. z ktorych Sabu iest stoł. Hollendrzy maią w tym Krol. Fortecę Nassau. dł. 18. 30. sz. 5. 6.

SABUGAL, m. Portug. w Prow. Beira, z tyt. Hr. Leży nad rz. *Coa*, o *m.* 5 ku połd. od *de la Guarda*.

SACANIA, *Laconia*, *Sakania*, nazwisko dane tey części Morei, ktora iest między odnogami Lepancką, Angiyską, Napolską, między Xstwem Klarenckim, i Międzymorzem Koryncklim.

SACCAI, Sakkaia, *Saccaia*, M. Japońskie bardzo obronne i iedno z naysławnieyszych, na wyspie Niphon, z kilką zamkami dobrze uzbroionemi. Ma też wiele pięknych kościołow i pałacow, iuż w samym mieście, iuż za miastem. Leży w mieyscu bardzo miłym, nad morzem, o *m.* 5 od Osakki, z iedney strony ma górę, ktora mu służy za twierdzę. dł. 153. sz. 34.

SACE, m. w Normandyi, o *m.* 2 ku połd. na w. od Pontorson.

SACHSA, m. nad Hartzą w Saxonii wyż. w Hrab. Klettenberskim.

SĄCHOCIN, *Sonchocinum*, m. powiatowe, w ziemi Ciechanowskiey, dawne, niemaiące nic znacznego, o *m.* 5 od Nowegomiasta. Leży blizko Łydyni. W pow. tym wiele iest osiadłey szlachty. stwo płaci kwar. zł. 648.

SACHSEN, ob. Saxonia.

SACHSENBERG, *Saxenberg*, m. w Hr. Waldeckim, o *m.* 5 od Korbachu ku połd.

SACHSENBURG, m. Karynthii wyż.

SACHSENHAGEN, *Saxenhagen*, m. z zamkiem w Hrab. Schawenburſkim, w Weſtfalii, o *m.* 8 na połn. ku w. od Minden.

SACILE, *Sacilum*, *Sacyla*, m. Wło. w Marchii Trewizańſkiey, ktora ieſt częścią Państwa Weneckiego. To m. dla roſkoſznego położenia, nazywa ſię *Ogrodem Rzeptey Weneckiey.*

SACZKOWICE, Krol. w Brzeſkim Litt. płac. kwar. zł. 50. Jeſt w pow. Pińſkim.

SĄDECZ *Nowy*, *Sandecia*, doſyć znaczne M. w Woi. Krakow. murami opaſane, z zamkiem, ozdobione Kollegiatą, klaſztorem Franciſzkanow, i Norbertanow, ktorzy tu maią Opac. tudzież kollegium Piiarſkim. Przedtym było mocne i obronne, ale od Szwedow zoſtało zruynowane. Leży między rz. z iedney ſtrony Dunaycem, z drugiey Kamienicą, ktorey wylewy tam ſzkodliwe bywaią. Na przedmieściach wiele ſzlachty oſiadło. Było Powiatowe i Grodowe z Kaſztelanią, teraz pod pan. Auſtr. w Cyr. Wiślickim, ieſt ſtoł. Dyſtryktu ſwego, o milę od niego, ieſt

SĄDECZ *ſtary*, doſyć porządne m. drewniane, kilką kosciołami przyozdobione, oſobliwie wſpaniałą Farą, i bogatym niegdyś klaſztorem Franciſzkanek, fund. od S. Kunegundy Krolowy, z nadaniem 100 wſi, ktorey tu ciało leży, iey także cud dotąd widzieć ſię tu daie, że rzeczka pod górę płynie dla wygody miaſta. Panny te ſą znieſione r. 1782. Jeſt tu także ſzpital dobrze opatrzony, dla podupadłych mieſzczan. Ma przedmieście na ćwierć mili rozległe. Leży między dwiema rz. Dunaycem i Popradem, ktora blizko tego m. w Dunaiec wpada. Obywatele mimo ſwych przywileiow, zoſtawali podlegli rządom Franciſzkanek. Leży o *m.* 10 na połd. ku w. od Krakowa, 5 na połn. od Podoleńca, 6 od Tarnowa, tyleż od Biecza.

SADKI, m. w pow. Nakielſkim pod pan. Pruſkim, przedtym ſtwo. Leży blizko Noteci.

SADLETZ, w Czechach w Cyr. Czaſławſkim na w. Kuttenbergi. Jeſt to klaſztor Cyſterſki, przy ktorym ieſt kościoł naypięknieyſzy w całych Czechach. Na cmentarzu iego mnoſtwo ludzi grześć ſię każe, gdyż tam nawieziono ziemi z kraiu Kanaan.

SADO, ob. Sando.

SADOWO, m. w Xſtwie Zmudzkim nad rz. o *m.* 2 od Radziwiliſzkow.

SADRAS, Oſada Hollender. na brzegu Koromandelu, o *m.* 12 ku połd. od Madras.

SAEULGEN, ob. Sulgen.

SAFIA, albo Affi, *Safia*, M. Affr. znaczne w Krol. Marokańſkim w Prow. Duguela, z zamkiem. To M. Portugal. długo trzymali, ale ie w r. 1641. opuścili. Jeſt bardzo handlowne, położone w kraiu żyznym, otoczone pagórkami, ktore bronią miaſto. dł. 9. 40. ſz. 32.

SAGAN, piękne M. w Szląſku, ſtoł. Xſtwa tegoż im. z zamkiem. Krol Pruſki był tu od Moſkalow zbity 1759. Leży nad rz. Bober i Kweiſą, o *m.* 27 na połn. ku z. od Wrocławia, 40 na połn. ku w. od Pragi, dł. 33. 12. ſz. 51. 35. Xſtwo ſtyką ſię z dolną Luzacyą.

SAGONE, m. zburzone, w części zachod. wyſpy Korſyki, z Biſk. należącym do Metropolii Pizańſkiey, ktory ma ſwoię rezydencyą, o *m.* 8 na połd. ku w. w m. zwanym *Vico.*

SAGRES, *Sacrum Promontorium*, M. mocne Portugal. w Al-

gabryi z portem i twierdzą, ktorą utrzymuie liczny Garnizon. Założone ieſt od Infanta Don Henryka ſyna Jana I. Krola, na początku 15 wieku. Leży o półtory mili od Przylądku S. Wincentego, o *m.* 5 ku połd. od Lizbony. dł. 9. 2. ſz. 36. 40.

SAGUEAY, *Saguenca*, Prowin. Amer. półn. nad rz. S. Wawrzyńca. Graniczy z Kiliſtynami, z Eſkimami, z rz. S. Wawrzyńca i rz. Saguenay. Kwebek ieſt w niey M. S.

SAHAGUN, *S. Facundus*, m. Hiſzp. w Krol. Legionu z Opac. Benedyktyń. Było niegdyś daleko znacznieyſze, niż teraz. Leży nad rz. *Seą*, w żyzney i obfituiącey w zboże rowninie, o *m.* 7 na połn. ku z. od Palencyi. dł. 13. 14. ſz. 32. 42.

SAHARA, albo ZARA, *Sahara*, nazwiſko puſzczy w Barbaryi leżącey, ktora ſię rozciąga na połn. Nigrycyi od rz. Albach naprzeciwko wyſp Kanaryiſkich, aż do Egiptu i Nubii idąc od z. na w. a od tey rz. aż do uyścia Senegali idąc od połn. ku połd. Jeſt to kray bardzo niepłodny, pełen roſpalonych piaſkow, i prawie nie mieſzkalny, oprocz niektorych mieyſc, gdzie mieſzkaią Barbarzyńcy, bardziey podobni do źwierząt, niż do ludzi. Tu owdzie o *m.* 100. lub 200. nieznalazłby kropli wody.

SAHARATOGA, Saratoga, mieyſce Amer. połn. w Prow. Nowego Yorku, niezbyt daleko od rz. Hudſon, gdzie Generał Angielſki Burgoyne z woyſkiem ſwoim muſiał ſię poddać Amerykanom r. 1777 o *m.* 10 ku połn. od Albany.

SAID, nazwiſko gornego Egiptu, ktorego M. S. ieſt Girge. Ob. Seide.

SAIGNON, m. Fr. w Prowancyi, o *m.* 1 od Apty.

SAIL-SOUS-COUSANS, m. w pow. Forez, o *m.* 1 od Boen, ktore ma wody mineralne otwieraiące pory, i pędzące urynę.

SAILLANS, *Salientes*, m. Fr. w dolnym Delfinacie, w pow. Dieńſkim, nad rz. Dromą, między m. *Die* i *Creſt*.

SAIN, *Sena*, wyſepka Fr. na przeciwko portu Breſt ku połd. była ſchronieniem ofiarnic czczonych od dawnych Gaulow.

SAINT, Sainte, *San*, *Sancta*. *Swięty*, *Swięta*, *Według porządku abecadła trzeba ſzukać takich nazwiſk, mieyſcom od Imion Swiętych nadanych, wyiąwſzy Santa Cruz* i *Santa Fe*, ktore ſię tu niżey opiſuią.

SAINT-ANGEL, m. Fr. w pow. Lemowiceńſkim, z Przeorſtwem Benedyktyńſkim, o *m.* 1 od Uſſel.

SAINT-FIRMIN, wioſka, o *m.* 1 ku z. od Senlis, w ktorey wiele blondyn robią.

SAINT-CROIX, S. Krzyż, tak ſię nazywa ſtanowiſko przy wyſpie Madera, niebardzo dla okrętow beśpieczne, i ſtanowiſko drugie przy Teneryffie, ktore ieſt nayiepſze, i tam ze wſzyſtkich wyſp Kanaryiſkich naywięcey można doſtać żywności. Leży na brzegu wſchodnim ku półn.

SAINTES, (les) nazwiſko 3 małych wyſp Amer. między Gwadalupą i Dominiką.

SAINTES, ablo XAINTES, *Mediolanum*, *Santonum*, *Santones*, dawne i znaczne M. Fr. ſądowe, i ſtoł. pow. Santońſkiego z Biſk. należącym do Metropolii Burdegalſkiey. Widzieć w nim można wiele zabytkow ſtarożytności, iako to Amfiteatr, Wodociągi, i bramę tryumfalną na moście rz. *Charente*, ktora pod tym M. płynie. Tu ſię odprawiały zbory Katolickie w r. 563. 1075. 1080. i 1096. Benedyktyni maią tu Opac. pod tyt. Nayświętſzey Panny. Leży to M. na wzgórku, o *m.* 15 na połd. ku w. od *Rochelle*, 15 na z. od Angulemy, 23 na połnoc od Burdegali,

105 na południe ku zachodowi Paryża. dług. 35. 1. szer. 45. 38.

SAINTOGNE, *Santonia*, pow. udzielny Fr. graniczy na w. z pow. Angulemskim i Perigord, na półn. z Piktawią i pow. Alteńskim, na z. z Oceanem, na połd. z pow. Burdegal. i rz Gironde. Ma dług. około *m.* 25. sz. 12. Rz. Charente dzieli go na część połd. i półn. Kray iest żyzny w zboże, wino, i owoce. Tu naylepszą w Europie sól warzą, i konie tey Prow. maią wiele zalety.

SAINTRAILLES, włość Fr. o *m.* 4 na z. od Auch.

SAISSAC, m. Fr. w Langwedocyi, w Diec. Karkassońskiey z tyt. Margr. o *m.* 3 ku w. od S. Papoul.

SAISSANS, m. Fr. w Hr. Astaraceńskim, o *m.* 1 ku półn. od Massoube.

SAIX, Kartuzya, klasztor Kartuzański, o *m.* 1 od Castres.

SALA, albo SAAL, *Sala*, Salberg, m. Szwedzkie w Westmanlandyi, na gran. Nerycyi i Uplandyi, o *m.* 12 ku z. od Upsalu, 20 na półn. ku z. od Sztokolmu. dł. 34. 50. sz. 59. 58. st. iest górami srebrnemi, nayobfitszemi w kruszec dawniey, teraz go mniey wydaią.

SALA, rz. Niem. w Arcy-Bisk. Saltzburskim, wpada wSaltz niedaleko Salisburgu.

SALA, rz. ob. Sola, w Woi. Krakowskim.

SALAGNAC, m. Fr. w powiecie Lemowiceńskim, o *m.* 7 na półn. ku w. od *Limoges*.

SALAMANCA, Salmantyka, *Salamantica*, dawne, wielkie, piękne, bogate, ludne, handlowne, i iedno z sławnieyszych M. Hiszp. w Krol. Legionu, z Bisk. nal. do Metropolii Kompostellańskiey. Ma nayslawnieyszą w Hiszp. Akademią i 24 piękne Kollegia. Hiszp. nazywaią onęż: *Matką cnot, umiętności i sztuk.* Jest w nim wiele budynkow pięknych i kościołow wspaniałych, osobliwie wielki kościoł i szkoły Akademickie. Leży po części na wzgórku, po części na rowninie, nad rz. Tormes, na ktorey iest piękny most kamienny, o *m.* 15 na połd. ku w. od Mirandy, 74 od Kompostelli, 42 na połd. od Legionu, 35 na półn. ku z. od Madrytu. dł. 12. 33. sz. 41. 5.

SALANCHES, m. Sabaudyi w wyż. pow. *Faussigni*, nad strumykiem ktory wpada w rz. Arwę, o *m.* 5 na połd. ku w. od *Cluses*.

SALANKEMEN, *Salancena*, m. Węgier. w Sklawonii, w pow. Syrmiyskim, st. batalią wygraną Xcia de Baden, z Turkami w r. 1691. Leży nad prawym brzegiem Dunaiu, o *m.* 8 na półn. ku z. od Belgradu, 10 na połd. ku w. od Peterwaradynu. dł. 38. 28. sz. 45. 14.

SALATY, m. w pow. Upitskim nad rz. Muszą, o *m.* 5 od Birza.

SALAU, *Salavia*, dawne m. Pruskie w Prow. Nadrawii, zwane dawniey Wostopolo, należało do Bisk. Sambieńskiego, blizko Pregeli, o *m.* 2 od Taplauken.

SALBRIS, m. Fr. w pow. *Blaisois*, o *m.* 6 na w. od Romorantynu, nad rz. *Saudre*.

SALCES, ob. Salses.

SALDANA, m. Hisz. w Krolestwie dawney Kastylii, z zamkiem pod górą, blizko rz. *Carrior*, i granic Legionu.

SALDERN, zamek z rezyd. letnią blizko Brunświku.

SALE, *Sala*, dawne, znaczne i mocne M. Affr. w Krol. Fezańskim, z portem i wielą twierdzami, sławione rozboiami morskiemi. Leży nad rz. Guerou, ktora dzieli to miasto na dwa, blizko Oceanu, o *m.* 40 na półn. ku z. od Fezu. dł. 11. 5. sz. 34.

SALE, (Ilha do) *wyspa soli*, w Affr. 1 z wysp Kapu Zielonego, nay-

bliżey ku w. leżąca. Ma dług. około m. 9. szer. przeszło 2. Bierze nazwisko od wielu iezior słonych na niey będących. dł. 355. 40. sz. 16. 30.

SALECK, zamek Bisk. Fuldeńskiego nad rz. Saalą.

SALENCY, wieś o m. 1 na w. od Noyony. S. Medard posiadaiąc ią uczynił tu wieczny fundusz, aby każdy dziedzic corocznie dawał różą i 25 liwr. naycnotliwszey z Panien wieyskich, ktorąby wybrał zpomiędzy 3 od gromady prezentowanych. Ten zwyczay zawsze potym był chowany, a Parlament potwierdził go swym dekretem r. 1774. d. 19. Grud.

SALEON, m. z tyt. Margr. w Delfinacie, o m. 10 na połd. ku z. od Gap.

SALERNO, *Salernum*, Salern, daw. i znaczne M. Wło. w Krol. Neapol. stol. Pryncypatu bliż. z Arcy-Bisk. fund r. 974. od ktorego dependuie 8. Biskupstw. z zamkiem, portem i Akademią nauki lekarskiey, st. naowczas gdy przepisy Hipokratesa i Galiena były w szacunku. Bywaią tu często iarmarki wielkie. Leży wgłąb odnogi tegoż im. o m. 11 na połd ku w. od Neapolu, 12 od Benewentu. dł. 32. 19. sz. 40. 45.

SALERS, *Salernum*, m. Fr. w Arwernii wyż. o m. 4 na połn. od Aurillaku.

SALFELD, albo ZOLFELD, m. Niem. w Karynthii niż. nad rz. Glaną, o m. 2 na poł. ku w. od Klagenfurtu. Jest tu Przeorstwo S. Maryi Saleńskiey z kościołem naydawnieyszym w tamtych kraiach, gdzie leży ciało S. Modesta, ktorego maią za Apostoła Karyntyi.

SALFELD, m. Turyngii, na ktorym się pisze iedna linia Xiąt *de Saxe Coburg*. Prusacy tu wygrali batalią r. 1761. Ma piękny zamek zał. r. 1668. Leży nad rz. Salą, o m. 8 na połd. ku z. od Jeny. Niegdyś było tu bogate Opac. Benedykt. Stany tego Xstwa uwolnione są od prawa Kadukowego we Franc. w r. 1778.

SALFELD, lub SAALFELD, m. Pruskie, w Prow. Pomezanii z zamkiem zało. około r. 1328. Jest dobrze zabudowane, mieyscem iest Konsystorza, i Justitz-Collegii. st. 3cią w Prusach Prowincyalną Łacińską szkołą. Leży nad ieziorem Ebing, m. 2 od Preuschmarku.

SALHBERG, *Salberga*, m. Szwedz. w Westmanii, nad rz. Salba, blizko gór kruszcowych srebrnych.

SALIES, m. Fr. w Benearnie, o m. 5 na z. od Orthezy, st. źrzodłami wod słonych, z ktorych wywarzaią sol białą, i znacznie z niey zyskuią mieszkańcy.

SALIGNAC, *Saliniacum*, m. Fr. w wyż. pow. Perigord, od ktorego przeiął nazwisko dom Salignac-Fenelonow. Leży o m. 10 na w. ku płd. od Perigueux, a 2 od Sarlaty. dł. 18. 58. sz. 45. 40.

SALINADELLA marza, zupy solne w Sycylii, blizko m. Marza, w Prow. di Noto.

SALINS, *Salinae*, M. Fr. znaczne w Franszkoncie, z fortecą nazwaną S. Jędrzeia należącą do Wielkorządztwa Bezançon. Sł. iest solnemi minami. Wielka szyba będąca we środku miasta, iest nakształt małey twierdzy. Leży na żyznym pagórku nad rz. *Furieuse*, ktora ma w samym mieście swe źrzodło. Leży o m. 8 na połd. od *Besançon*, 81 na połd. ku w. od Paryża. dł. 23 36 sz. 46. 58.

SALIS, dobra szlach. w Inflanciech z Parafią, nad rz. tegoż im. i przy iey uyściu. W okolicy mieszkańcy mowią dawnym Inflanckim ięzykiem mieszanym z Estońskim. Leży niedaleko Dunamundy.

SALISBURG, ob. Saltzburg.

SALISBURY, albo SALESBURY, *Sorviodunum*, *Sarisburia*, iedno z naypięknieyszych M. Ang. stoł. Prow. Wiltshiry, z tyt. Hr. i

z Bisk. nal. do Metrop. Kantuaryiskiego, przy kościele Katedr. iest dzwon naywiększy w caley Anglii. Wysyła to M. Posłow 4 na Parl. Leży nad rz. Avon, przy kilku strumykach, o *m.* 22 na połud. ku z. od Londynu, 11 na połd. ku w. od Bath. dł. 15. 55. sz. 51. 2.

SALLARTAINE, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 3 na połd. ku z. od *Garnache*.

SALLE, (la) m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 3 na z. od Alais.

SALLES, m. Fr. w Arwernii blizko Klermontu.

SALLESCURAN, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o *m.* 5 na z. od Milhaud.

SALM, albo SALMES, *Salmona*, m. na połn. Sarry, blizko granic Alsacyi i Lotaryngii, w pow. *Voge*, z zamkiem i tyt. Xstwa ustanowionego w r. 1662. przez Ferdynanda II. Cesarza. Leży przy górze *Voge*, blizko rz. Brusch, a przy źrzodle Sarry, o *m.* 8 na z. od Strazburga, 22 na w. ku połd. od Nancy. dł. 24. 57. sz. 48. 54. Stolicą tego Xstwa było m. *Badonvilles*, ktore potem przez Fr. zamienione iest za m. *Senones*, teraźnieyszą stolicą Xstwa Salm. Insze tegoż im. m. iest w Xstwie Luxemburskim, z tyt. Hr. nad rz. Albą, o *m.* 7 na połd. od Limburga. To m. zowią niższą Salmą *bas Salm*, *nieder Salm*, a to dla różnicy od pierwszego, ktore się nazywa wyższą Salmą, *haut Salm*, *ober Salm*, ob. Rhingrave.

SALMADE, st. źrzodło wody mineralney w *Bussange*.

SALMANSWEILER, *Salomonis villa*, Opac. bogate i niedependuiące Cyster. w Szwabii, o *m.* 5 na w. od Uberlingen, blizko ieziora Konstancyeńskiego. Opat ma głos i mieysce na seymie. Klasztor iest nad rz. Aach, do niego tu nal. wsi 15.

SALMANTYKA, ob. Salamanca.

SALMIECH, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o *m.* 7 na połd. ku w. od Rhodez.

SALMUNSTER, m. z grodem nad rz. Kins, w Opac. Fuldeńskim, o *m.* 10 na połd. ku z. od Fuldy.

SAŁNA, dobra w Woi. Wileńskim, gran. z Kluczem Dryświatskim.

SALO, *Saelodium*, m. Rzepltey Weneckiey w pow. Bresciańskim. Cesarskie woyska przymuszone były opuścić to m. po potyczce pod *Calcinato* w r. 1706. Leży nad iezioren Gardą, o *m.* 4 na połn. ku z. od Gardy, 7 na połn. ku w. od Bressyi. dł. 28. 6. sz. 45. 38.

SALOBRENA, albo Salobregna, m. Hiszp. w Krol. Grenanady z portem i zamkiem obronnym. Prowadzi wielki handel cukrem i rybami. Leży na skale blizko uyścia rz. tegoż im. o *m.* 5 na w. od Almunecar.

SALOMON, (les iles de) wyspy Salomona, na morzu połd. odkryte od Alwara Mendozy w r. 1567. Pomiędzy temi znacznieyszych iest 18. z nich niektore maią *m.* 200 Franc. obwodu. Zresztą te wyspy ieszcze nie są dobrze znaiome. Leżą w szer. połd. 7. 23.

SALON, *Salum*, m. Fr. w Prowan. w pow. Akwisexteńskim, w kościele tu Franciszkanow znayduie się grob st. Nostradama. Leży to m. nad kanałem nazwanym *Fosse Craponne*, ktory się łączy z rz. Durance, o *m.* 4 na połn. ku z. od Aix, 10 na w. od Arles. dł. 22. 50. sz. 43. 40.

SALONA, blizko od Spalatro, w Dalmacyi. Było to niegdyś pomieszkanie Dyoklecyana, ale teraz są tylko gruzy, kościoł, i kilka młynow.

SALONE, *Amphissa*, m. Greckie w Liwadyi, z Bisk. nal. do Metrop. Ateńskiey. Zamieszkane iest od Turkow i Grekow, leży nad rz. blizko Golfu tegoż im. o *m.* 17

na połn. ku w. od Lepantu. dł. 40. 36. sz. 38. 50.

SALONIKI, Salonique, Tessalonika, *Tessalonica*, dawne, rozległe, ludne, bogate i st. M. Turcyi Europ. stoł. Macedonii, z Arcy-Bisk. Greckim, dobrym portem i z wielą twierdzami, ma wiele kościołow Greck. Meczetow, i Bożnic żydowskich, ktorych tam bardzo wiele osiada. Prowadzi handel znaczny, osobliwie iedwabiem, bawełną, lnem, woskiem, skorami, ałunem i lepszą nierownie od Smirneńskiey gąbką. Leży to m. wgłąb Golfu tegoż im. częścią na wzgórku, częścią na spadzistym mieyscu, blizko rz. Wardat, o *m.* 20 na połn. od Laryssy, 49 na połud. ku z. od Sophii, 108 na z. od Konstantynopola. dł. 40. 48. sz. 40. 41.

SALPA, m. Wło. w Kapitanacie z Biskup.

SALS, źrzodło mineralne, o *m.* 1 od Feurs.

SALSBACH, między Badą i Strazburgiem, za Renem, gdzie Turenniusz st. poległ w r. 1675.

SALSES, *Salsulae*, zamek Fr. bardzo mocny w Russylonie, na gran. Langwedocyi. Xżę Kondeusz dobył go r. 1639. Hiszpani odebrali r. 1640. a Fr. znowu opanowali r. 1642. Leży wpośrzod stawu tegoż im. i między gorami, o *m.* 4 na połn. od Perpinianu. dł. 20. 35. sz. 43. 43.

SALSETTA, *Salseta*, wyspa na morzu Indyiskim, blizko półwyspu z tey strony Gangesu, i rz. Dekan. Ma około *m.* 24 obwodu, 7 dług. a 5 szer. Obfituie w ryż, owoce i trzcinę cukrową. Należała dawniey do Portugalczykow; Maratowie opanowali ią r. 1750. a Anglicy odebrali im szturmem r. 1774. 28. Grudnia.

SALTA, m. Ameryki połud. w Tukumanie, prowadzące wielki handel zbożem, winem, bydłem, &c. Należy do Hiszp. leży nad rz. o *m.* 15. od Esteco. dł. 314. 15. sz. 25. 50.

SALTASH, m. Ang. w Kornuwalii, posyła 2 Dep. na Parl. leży o *m.* 60 na połd. ku z. od Londynu. dł. 13. 30. sz. 50. 40.

SALTES, m. Hiszp. w Prow. Sewilli, na wyspie oblaney rzeką tegoż im.

SALTOW, m. Mosk. w Wiel. korządztwie Belgorodzkim.

SALTZ, rz. Niem. wypływa blizko granic Tyrolu, a wpada w Innę.

SALTZA, albo SALTZEN, m. Niem. w Saxonii niż. w Xstwie Magdeburskim nad Elbą o *m.* 4 na połud. od Magdeburga. Znayduią się przy nim źrzodła wod słonych. dł. 29. 36. sz. 52. 25.

SALTZBURG, *Salisburgum*, Salisburg, wiel. dawne i mocne M. Niem. w Cyr. Bawar. stoł. Państwa tegoż im. należy do Arcy-Bisk. Saltzburskiego, ktory iest Udzielnym Panem i ma tytuł Legata S. stolicy na całe Niemcy. Ma zamek bardzo obronny z swego położenia, i Akademią zał. r. 1623. Kościoł Katedr. i pałac Arcy-Bisk. są bardzo wspaniałe. Miasto z dwoch stron oblewa rz. Saltzburg; leży o *m.* 20 na połd. od Passawy, 27 na w. ku połd. od Munichu, 53 na połn. od Wenecyi, 62 na z. ku połud. od Wiednia. dł. 30. 50. sz. 47. 42. W blizkości tegoż m. są znaczne szyby solne. Arcy-Bisk. Saltzburskie, gran. na połn. z Bawaryą, na w. z Austryą, na połd. z Karyntyą i Tyrolem, na z. z Tyrolem i Bawaryą. Kray iest górzysty, rozciąga się wzdłuż rz. Saltzburgi, ma dług. *m.* 48. szer. 36. Kapituła składa się z 24 Kanonikow, z ktorych każdy Baronem lub Hrabią bydź powinien, i wywodzić się z 4 herbow szlachectwa, a niemaią żadnego głosu, poki nie są Xżmi. S. Rupert, czyli Robert był pierwszym Bisk. Saltzburskim, Grzegorz XII. podniosł tę Katedrę na Arcy-Bisk.

i nadał tytuł Legata S. stolicy na całe Niemcy, ani idzie appellacya od tego Arcy-Bisk. do Nuncyusza Papiezkiego. W tym Arcy-Bisk. iest order S. Ruperta ustanowiony r. 1701. Liczba Kawalerow iest 12. wszyscy powinni bydź szlachta. Dochody roczne Arcy Bisk. wynoszą na 3075000. liwr. oprocz 30000. zł. Niem. ktore mu płacą z gry, i 8000. talarow Cesar. za 3 msze wielkie, ktore odprawia corocznie. Rzeki znacznieysze w tym Arcy-Bi. są, Saltz, Sala, Muer, i Lawa.

SALTZDAL, *Vallis salinarum*, zamek wspaniały z rezyden. letnią, o *m.* 1 od Wolfenbutel. Ma klasztor Panieński dla Xżniczek, założony r. 1701. Bierze nazwisko od minery solney znalezioney w blizkości.

SALTZ-der-Helden, m. z zamkiem i grodem w Xstwie Grubenhagen, na połd. Eimbecku. Ma minerę solną, od ktorey bierze nazwisko.

SALTZ-Hemmendort, m. Niemiec. w pow. Hameln, ma źrzodło wody słoney.

SALTZUNGEN, m. w Xięstwie Henneberg, z zamkiem nazwanym: Scheppenburg, nal. do domu Xżąt Saxe-Meinungen.

SALVADOR, albo BANZA, wielkie M. Affr. stoł. Krol Kongo, w Prow. Sogno. Ma pałac wielki gdzie rezyduie Krol, i Biskup Portugal. Leży na gorze przepaścistey. dł. 32. sz. 5. Insze tegoż im. m. w Amer. w Wielkorządztwie Gwatimali, z krainą tegoż nazwiska.

SALVADOR, (St.) *Soteropolis*, wiel. ludne i piękne M. Amer. połd. stoł. Brezylii, z Arcy-Bisk. i wielą twierdzami. Jest rezydencyą Vice-Krola i wszystkich Urzędnikow Portugal. w Brezylii. Ma kilka klasztorow zakonnych, i iedno wspaniałe Kollegium. Mieszkańcy są rospustni, pyszni, rozwięzli, nieumieiętni i zabobonni. handel prowadzą znaczny. Leży to M. na wzgórku przy odnodze wszystkich Swiętych. Port ma przy schyłku pagórka. dł. 339. 35. sz. 13. S. Salwador iest raczey Patronem kościoła Katedr. niż. nazwiskiem miasta, gdyż M. nazywa się właściwie: odnogą WW. SS. *Baye de tous les SS.*

SALVAGES, (les) wyspa Affr. z wielą przy niey stoiącemi skałami na Oceanie Atlantyckim, między Maderą i wyspami Kanaryiskiemi. Wielka tu liczba znayduie się kanarkow. Liczy się często między Kanaryiskiemi, lecz należy do Madery i nie iest zamieszkana. dł. 30. 8. sz. 18. 13.

SALVAGNAC, m. Fr. w Langwed. w Dyec. Albeńskiey.

SALVANES, w Fr. Opac. Cyster. czyniące 1400. liwr. o *m.* 5 na połd. od Vabres, w Dyecezyi. Wabreńskiey.

SALVATERRA, m. Portug. w Estremadurze, na lewey stronie rz. Tagu, o *m.* 10 na połn. ku w. od Lizbony. Ma pałac Krol. dł. 9. 44. sz. 38. 59.

SALVATIERA, mocne M. Portug. w Prow. Beirze, na gran: Estremadury Hiszp. Francuzi dobyli go w r. 1704. a Związkowi w r. 1705. Leży nad rz. Elią, o *m.* 5 na połn. ku w. od Alkantary. dł. 11. 48. sz. 39. 33.

SALVATIERRA, m. Hiszp. w Gallicyi, nad rz. Minho, o *m.* 12 na połn. od Bragi, 23 na połd. od Kompostelli. dł. 9. 30. sz. 41. 48. Tegoż im. m. Hiszp. w Biskaii, w pow. Alawa. Leży na schyłku góry S. Adryana, o *m.* 5 na w. od Wittoryi. dł. 15. 28. sz. 42. 50.

SALUCES, *Salutiae*, *Saluzzo*, Margr. Saluceńskie, zamek i m. Wło. w Piemończie, z Biskup. ktory nal. do Metrop. Turyńskiey, ale niechce tylko samemu Papieżowi podlegać. Leży na wzgórku pod Alpami, blizko rz. Padu, o *m.* 9 na połd. ku z. od Turynu. dł. 25. 8. sz. 44. 35. Margr. Saluceńskie iest Prowincyą Xstwa Piemontu. Gran.

na półn. z Delfinatem i pow. cztérech Dolin, na w. z pow. Sawillan i Foſſano, na połd. z pow. Coni, i Hr. Niceńſkim, na z. z Doliną Barcelonettą. Franc. poſiadaiąc to Xięſtwo iako lenność Delfinatu, uſtąpili go Xciu Sabaudyi traktatem Lugduńſkim r. 1601.

SALVETAT, *Salvitas*, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o *m.* 4 na połd. ku z. od *Ville-Franche*, blizko pewney rz. Ma ſądy Krol. Było oyczyzną ſł. Miniſtra Klaudyuſza. Tegoż im. m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 3 na półn. od *St. Pons*.

SALVIAC, m. Fr. o *m.* 7 na półn. od Perigueux.

SALUM, rz. Affr. między Senegalą, i Gambią i ieſt odnogą Gambii, od ktorey ſię oddziela wyżey wioſki Kahony, gdzie ieſt ſkład wielki kupiecki. Ta rz. będąc ſpławną, czyni wielką wygodę Fran. w tey części Affr. w ktorey im ieſt pozwolony handel, można bowiem nią dopłynąć w górę do Gambii, a przez tę do rz. Nigru, ktorey ieſt odnogą Gambia, i tak Franc. ułatwiaią ſobie handel, ktory dawniey prowadzili przez rz. Senegal, ktora ieſt taż ſama co i Niger. Salum ma 6 uyścia i okoliczne kraie od niey biorą nazwiſko.

SALUZZO, ob. Saluces.

SALZ, Salza, &c. obacz Saltz, Saltza &c.

SAMAR, albo Tandaya, wyſpa iedna z Filipińſkich na morzu Indyiſkim, na połd. ku w. od *Luçon*, od ktorey ią dzieli cieśnina St. Bernardyn. Ma około *m.* 130. obwodu. Jeſt na niey wiele gór przepaściſtych, ale doliny ſą żyzne.

SAMARA, m. Moſk. w Prow. Synbirſkoi nad Wolgą, i rz. tegoż im. ktora płynie pod Orenburg, i przy rzeczonym mieście wchodzi do Wolgi.

SAMARA, rz. Moſk. w Kiiowſkim, płynie od w. ku z. pod Sergeiefskoy i Nowogrod naprzeciw Kudaku wpada do Dniepra. Tamże blizko tegoż im. włość leży nad Dnieprem.

SAMARAN, m. Azyat. bardzo ludne, na wyſpie Jawie ku w.

SAMARKANDA, *Maracanda*, wiel. piękne, mocne, ludne i ſł. M. Azyatyckie, ſtoł. Krol. tegoż im. w kraiu Uzbekow, z ſł. Akademią i zamkiem, ktory był zwyczayną rezydencyą Tamerlana. Prowadzi wielki handel, oſobliwie wybornemi owocami, ktore okolica wydaie. Leży w położeniu pięknym nad rz. Sogdą, blizko granic Perſkich, o *m.* 40 od Bokary. dł. 86. 30. ſz. 39. 20.

SAMBIA, ob. Samlandia.

SAMBALES, nazwiſko, ktore ſię daie wielkiey liczbie wyſp małych Ameryk. ku brzegowi półn. cieśniny Panama leżących, ktorych góry i laſy miły zdaleka czynią widok.

SAMBLANCEY, m. Fr. o *m.* 4 na półn. ku z. od Tours.

SAMBORZ, *Samboria*, M. Ruſkie, teraz pod pan. Auſtr. ſtoł. cyrkułu tego im. dobrze drzewem zabudowane, ozdobne kilką kościołami, klaſztorem Franciſzkanow, Poiezuickim, ſzkołami, &c. Sł. żupami ſoli warzoney. Wprzod należało do dobr Ekonomii Krolewſkiey i doſtarczało Woi. Wielko-Polſkim rocznie na 18000. beczek, płacono każdą po gro. 48. Leży w górach nad Nieſtrem, o *m.* 4 od Drohobyczy, od Przemyśla 6. ode Lwowa 10. Daie ſię widzieć przy Samborzu zamek dawny. O *m.* 2 leży małe m. *Stary Sambor*, obfite w ſol warzoną, ieſt nad Nieſtrem. Cyrkuł Samborſki dzieli ſię na 3 dyſtrykty: Przemyślſki, Liſki i Drohobycki.

SAMBORZEC, dobra w Sandomirſkim, niedaleko Pokrzywnicy.

SAMBRE, (la) *Sabis*, Sambra, rz. Fr. w Niderlandzie, ktora wypływa blizko m. *Novion*, w Pikardyi, a wpada w Mozę pod Namurem, ſpławna ieſt przez ſłu-

zy, od *Landrecies*, aż do *Maubeuge*.

SAMER, m. Fr. o *m*. 1 od *Boulogne*, w bliżkości Liany, z Opac. Bened. ktore czyni 8000. liwrow.

SAMLANDIA, czyli SAMBIA, Cyr. Krol. Pruſkiego, zawieraiący 3 pow. Samlandyi właściwey, Sklawonii i Nardawii. Miała przedtym ta Prow. Biſk. ktore po wnieſieniu Lutra ſekty ſekularyzowane ieſt, a Sambieńſkim Biſkup. ieſt razem Warmińſki.

SAMMATAN, *Sammatanum*, m. Fr. w Hr. Konweneńſkim, dawniey bardzo znaczne było. W nim ſię narodził Franc. *de Belle Foret*. Leży w dolinie nad rz. Sawą, ma zamek bardzo obronny na wierzchołku góry, o *m*. 1 na połn. ku w. od Lombezy. dł. 18. 37. ſz. 43. 34.

SAMOGITIA, ob. Zmudź.

SAMOJEDY, Narod połn. Państwa Moſkiew. mieſzkaiący między Tartaryą Azyatycką i Prowin. S. Archanioła, wzdłuż morza, aż do Syberyi. Jeſt to Narod dziki i po więkſzey części bałwochwalſki, żyią z myśliſtwa, i rybołowſtwa, a mieſzkaią w zimie pod namiotami, gdzie prawie niewychodząc nigdy pożywaią to, co w lecie zebrali. Zon tyle miewaią ile nakupić mogą, a obrzydziwſzy ie ſobie, oddaią rodzicom, wzamianę za inne. Maią ich za wielkich Czarnoxiężnikow. Częſto zeſtarzałych rodzicow, gdy ſię do pracy niezdolnemi ſtaną, topią, maiąc to za miłoſierny uczynek. Od czaſow Piotra W. wielu iuż z nich wiarę Chrześciańſką przyieło.

SAMORIN, ob. Kalikut.

SAMOS, wyſpa na Archipelagu, przy Natolii, na połn. odnogi tegoż im. na połd. odnogi Efezkiey, na w. wyſpy Nikaryi. Ma około *m*. 13 dług. a 9 ſzer. Jeſt nader żyzna, obfituie zwłaſzcza w wyborne owoce wſzelkiego rodzaiu, oſobliwie w muſzkatele przednie, tudzież w źwierzynę i drób, nieieſt iednak tak dobrze uprawna, iak była za czaſow Greckich. Mieſzkańcow liczy około 12000. prawie ſamych Grekow. Należy do Turkow, mniſi i świeccy xięża poſiadaią wielką część iey. Biſkup ma rezydencyą w m. Kora. dł. 44. 20. ſz. 37. 45.

SAMOTRACIA, albo SAMANDRACHI, Samotracya, wyſepka na Archipelagu, o *m*. 4 od brzegow połd. Romanii, na połn. wyſpy Imbro. Jeſt prawie zupełnie okrągła, maiąc wſzędzie rozległości *m*. 3. dł. 44. 42. ſz. 40. 34.

SAMOŁOWKA, m. w Woi. Bracławſkim, przedtym obronne, leży nad Bohem przy uyściu rz. Zary, powyżey Winnicy, o *m*. 3.

SAMPIGNY, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii, nad rz. Mozą, między *Commerci* i *St. Michel*. Ma piękny zamek założony r. 1636 na wzór Luxemburgu Paryſkie. lubo mnieyſzy, ſtawiany zaś od iednegoż Architekta Jakoba *de Broſſe*, dla Xiężny Phalsburſkiey.

SAMSCHA, Prow. Azyat. w Georgii, gran. na połd. z Armenią, na z. z Gurielem, na połn. z Immirettą, na w. z Kaketą. Ma rządcę hołduiącego W. Sułtanowi.

SAMSKIE ſtwo, w Mściſławſkim, płaciło kwar. zł. 83. teraz pod pan. Roſſ.

SAMSOA, *Samus Danica*, wyſpa Duńſka, na morzu Baltyckim, na połn. wyſpy Fionii, a na w. Jutlandyi. Ma dług. około *m*. 3. ſzer. 1. dł. 28. 2. ſz. 55.

SAMSON, (St.) m. Fr. w Normandyi nad rz. Ryllą, o *m*. 2 na połn. od *Pont Audemer*. Tegoż im. m. w pow. Cenomaneńſkim, o *m*. 6 na z. od Alenſony. Trzecie w Xſtwie Adengaweńſkim blizko *Angers*.

SAMSONOW, wieś w Woi. Sandomirſkim, w pow. Chęcińſkim, ſł. rudami i kuźnicami żela-

znemi. Ma dwa piece, ieden we wſi Samſonowie, drugi na Sałaſie; ktore lubo dawniey tu były, terazniey-ſze iednak ſtanęły około r. 1778. za Xcia Sołtyka Biſk. Krak. Wydaią one na rok żelaza 3000. cetnarow. Należy do Biſk. Krak. Tegoż im. ſą dobra Kukielow w Oſzmiańſkim.

SAMSOUN, *Amiſus*, dawne m. Turcyi Azyatyckiey w Wielkorządztwie Siwas, teraz nikczemne, z portem przy morzu czarnym, o *m.* 15 na połn. ku z. od Amazyi.

SAN, *Sanus*, rzeka na Ruſi, bierze ſwoy początek z gór Karpackich, płynie pod Lutowiſka, Lizko Sanok, Dubiecko, Przemyśl, Jaroſław, Sieniawę, Rozwadow, i niżey Sandomierza wpada do Wiſły. Zabiera w ſię Solinkę, Oſławę, Wiſłok, Wiśnią, Tanef, &c. Jeſt ſpławny. Przerzyna góry wiel. i kray bardzo urodzayny.

SANAA, wielkie, piękne, ludne i bardzo handlowne M. Azyat. ſtol. Arabii ſzczęśliwey w Yemenii właſney. Powietrze ma bardzo umiarkowane i dnie prawie zawſze równe. Wody zdrowe także i ſadow pięknych wiele. Leży w mieyſcu bardzo weſołym między górami, o *m.* 100. na połn. ku w. od Aden. dł. 64. ſz. 14. 58.

SANCERRE, *Sacrum Cereris*, *Sincerra*, m. Fr. w Berry, na gran. pow. Niwerneńſkiego, z tyt. Hr. należy do domu Burbońſkiego Xżąt Kondeuſzow. To m. było iedną z naylepſzych fortec Hugonotow, woyſka Karola IX. przymuſzone były odſtąpić od oblężenia iego w r. 1569. ale r. 1575. wytrzymawſzy ciężki głod poddać ſię muſiało, i fortyfikacye iego zburzone ſą. Leży na górze blizko rz. Ligery, o *m.* 9 na połn. ku z. od Nevers, 10 na połd. ku w. od Bourges, 44 na połd. od Paryża. dł. 20. 30. ſz. 47. 16.

SANCIAN, *Sancianum*, mała wyſpa na Oceanie, przy Prow. Quanton w Chinach. Ma około *m.* 15 obwodu, ſł. ieſt grobem S. Franciſzka Xawer. zmarłego tu w r. 1552.

SANCOINS, *Tincontium*, m. Fr. w pow. Berry, nad ſtrum. Argent, o *m.* 6 na połd. ku z. od Nevers.

SANDAU, m. w Xſtwie Magdeburſkim w Cyr. Jerychau, o *m.* 7 na połn. od tegoż M. Ma ſądy i komorę celną.

SANDECZ, ob. Sądecz.

SANDERHAUSEN, wieś Niemiec. blizko Kaſſelu, przy ktorey Francuzi zbili Hannowerczykow, w r. 1758.

SANDERSITZ, ob. Sainte Urſane.

SANDILLON, m. Fr. w Orleanie, o *m.* 3 na połd. ku w. od Orleanu.

SANDO, *Sandum*, wyſpa Japońſka w połn. ſtronie wyſpy Niphon, z miaſtem tegoż im. Ma około *m.* 35 obwodu. dł. 156. ſz. 37. 15.

SANDOMIERZ, *Sandomiria*, wiel. piękne i ſł. M. S. Woi. ozdobne bogatą i wſpaniałą Kollegiatą, kościołami Reform. Dominik: Benedyktynek, Krzyżakow, &c. Collegium Kanon. i Poiezuickim z ſzkołami. Umocnione ieſt ſztuką i od natury. Zamek będący na wiel. ſkale r. 1656. był od Szwedow wyſadzony minami. Podług Stryikowſkiego, gdy Tron Polſki niemiał zupełnie wolnego obrania, było ſtolicą młodſzych Krolewiczow. Sł. ieſt Tatarow okrucieńſtwy, oſobliwie r. 1241. w ktorym 40 Męczenikow zamordowanych zoſtało. r. 1259. od Moſkalow i Tatarow złupione, r. 1287. próżno oblegane, 1655. opanowane od Szwedow, naſtępuiącego r. odebrane od woyſk Pol. było. R. 1702. ſtanęła tu Konfederacya na ſtronę Auguſta II. Jeſt nad Wiſłą blizko uyſcia Sanu, zkąd ma nazwiſko, w bardzo miłym położeniu na górze, przeco Kazimierz

W. i inni Krolowie często tu ſię bawili, od Jaroſławia *m.* 14. od Zamościa 15. od Krakowa 22. od Lwowa 28. dł. 44. 10. ſz. 51. 1. Woi. Sandomirſkie, Prow. MałoPol. w porządku 2ga, miała dawniey ſwych Xżąt, pod Władyſławem Łokietkiem była przyłączona do Korony, zawiera 6 pow. Sandomirſki, Pilźniński, Wiślicki, Radomſki, Opoczyńſki, Chęcin: i ziemię Stężycką. Seymikuie w Opatowie, obiera Poſłow 7, Dep. 2. Herb iego na 2 podzielony, w iedney połowie ma 3 pola białe na przemian z czerwonemi, w drugiey gwiazd 9. Mundur kontuſz błękiktny, żupan biały, obſzlegi ponſowe, guziki żołte. Senatorow ma Wdę i Kaſztel. Sandomirſkich, Kaſztel. Wiślickiego, Radomſkiego, Zawichoſtſkiego, Zarnowſkiego, Małogoſtkiego, Połanieckiego i Czechowſkiego. Ekonomia Sandomir. nal. do dobr ſtołowych Krol. wyznaczona r. 1590. ſtwo płaci kwar. zł. 10554. dobra zaś Kaſztelanii Sandomir. 3626. Część wiel. Woi. tego r. 1772. po Wiſłę zabrana zoſtała od Auſtr. przeco połowa prawie pow. i ſtwa Sandomir. Wiślickiego część mała, większa część Pilźninſkiego odpadły od Polſki. Kray ieſt miły, żyzny, równy i bogaty. Obſituie w zboże, oſobliwie pſzenicę naylepſzą w Pol. świadczą Piſarze, że pod Sandomir. uprawiano winnice. Owocow wſzelkich rodzi bardzo wiele, a naywięcey w Pol. poſiada kruſzcow, oſobliwie żelaza, marmurow, miedzi, kredy &c. Przy tey obfitości kraiu, mieſzkańcow ma bardzo ludzkich i wſpaniałych, lud goſpodarny, położenie do handlu wygodne, miaſta nayporządniey-ſze &c. M. S. Sandomierz. Rzeki większe: Wiſła, Nida, Pilica, San &c.

SANDOUX, (St.) m. Fr. w Arwernii blizko Klermontu.

SANDRAS, Opac. Fr. Benedykt. na z. m. Alais, czyni 4000. liwr.

SANDRICOURT, Margr. Fr. blizko Pontoiſe.

SANDEWICH, *Sanduicus*, Sandwich, m. Angiel. z tyt. Hr. poſyła 2 Dep. na Parl. Leży w Hr. Kent, o *m.* 7 na połd. ku z. od Londynu. dł. 18. 45. ob. Ports (cinq.)

SANDY-HOOK, Cypel w nowym Jerſeyu, naprzeciw Cyplu zachodniego wyſpy *Isle Longue*, ktory zamyka odnogę. ſł. Admirał d'Eſtaing ztamtąd ſzturmował do Anglikow w nowym Yorku r. 1778.

SANGERHAUSEN, m. Turyngii z zamkiem i ſądami, o *m.* 3 na połd. od Mansfeldu, nal. do domu Elekt. Saſkiego.

SANGROD, m. z ſtwem płacącym kwar. zł. 508. w Woi. i pow. Trockim.

SANGVEHAR, *Sanguehar*, m. Parl. Szkockie, w Hr. Domfries. Leży o *m.* 17 na połd. ku z. od Edymburga, blizko źrzodła rz. Nithy. dł. 13. 30. ſz. 55. 43.

SANGUESA, *Ituriſſa*, *Sangoſſa*, dawne m. Hiſzp. w Krol. Nawarry, na gran. Arragonii, ſtoł. iedney Meryndady. Leży nad rz. Aragon, o *m.* 11 na półn. ku w. od Kalahorry, 8 na połd. ku w. od Pampeluny. dł. 16. 32. ſz. 42. 28.

SANGVIN, *Sauguinum*, Kroleſtwo Indyi wſchod. na wyſpie Celezes.

SANKOWA, m. w Woi. Kaliſkim.

SANNIKI, w ziemi Goſtyńſkiey Krolewſzczyzna płaci kwar. 1500. Leży niedaleko Gąbina.

SANOK, *Sanocum*, m. Ruſkie teraz pod pan. Auſtr. w cyr. Samborſkim, z dawnym zamkiem na wzgórku z klaſztorem Franciſzkanow, mało oſiadłe; leży nad Sanem w kraiu górzyſtym, od Dubiecka *m.* 5. od Kroſna 6. od Przemyśla 7. Przedtym było ſtoł. ziemi Sanockiey z ſtwem grod. Pod Sanokiem ieſt góra, w ktorey ma ſię znaydować Lazur, a w okolicy dalſzey żelazo.

SANSAC, m. Fr. w pow. Angulemſkim, nad rz. Sonną, o *m.* 4 na połd. od *Rochefaucault*.

SANTA-CRUZ, *Sancta Crux*, M. Affr. na brzegu Barbaryi, w Prow. Suza, w Ceſar. Marokańſkim, z portem i fortyfikacyą. Maurowie wzieli ie Portugalczykom r. 1536. Leży w końcu góry Atlaſu, na przylądku Aguer. dł. 7. 40. ſz. 30. 30. Tegoż im. wielka wyſpa na morzu połd. iedna z znacznieyſzych wyſp Salomońſkich, maiąca około *m.* 100. obwodu. dł. 200. ſz. 20. 21.

SANTA-CRUZ de la Sierra, M. Amer połd. ſtoł. Prow. tegoż im. w Peru, w Audyencyi *Los Charcas*, blizko granic Paragwayi, z Biſk. nal. do Metrop. Platańſkiey. Leży na ſchyłku góry, w mieyſcu obfituiącym wprzednie owoce, nad rz. Guapay. dł. 318 ſz. 20. 40.

SANTA-CRUZ de Caravaca, ob. Caravaca.

SANTA-FE, małe m. Hiſzp. w Krol. Grenady, nad rz. Xenilą, na z. Grenady, założone od Ferdynanda Katol. gdy trzymał w oblężeniu Grenadę.

SANTA-FE, *Sanctae Fidei Fanum*, M. Amer. połn. ſtoł. nowego Mexyku. Leży w górach blizko *Rio del Notre*, o *m.* 300. od Mexyku. dł. 271. ſz. 35. 32.

SANTA-FE de Bogota, M. Amer. połd. ſtoł. Krol. nowey Grenady, z Arcy-Biſk. Trybunałem naywyż. i Akademią założoną r. 1610. Leży nad rz. Pati blizko gór Bogota. dł. 307. 30. ſz. 3. 58.

SANTANDER, *Fanum S. Andreae*, m. Hiſzp. w Biſkai z portem obronnym, i z Katedrą Biſk.

SANTAREN, *Scalabis*, dawne i piękne M. Portug. w Eſtremadurze, na górze blizko rz. Tagu, w krainie bardzo żyzney i płodney w oliwę, zboże i wino. Tam żniwo naſtępuie we 2 Mieſiące po ſiewie. Don Alfons Henriquez odebrał to mieyſce Maurom w r. 1447. Leży o *m.* 8 na połd. od Leyryi. 14 na połn. ku w. od Lizbony. dł. 9. 50. ſz. 39. 12.

SANTEN, *Santena*, m. Niemiec. w Weſtfalii, w Xſtwie Kliwii, tu w r. 1624. ſtanął traktat podziału ſukceſſyi Xſtwa Juliaceńſkiego, ſamo m. zoſtało w dziale Krola Pruſkiego. Leży o pół mili od Renu, w dolinie między górami, o *m.* 2 na połn. ku z. od Weſelu. dł. 24. 8. ſz. 51. 38.

SANTERRE, *Sanguiterſa*, mała włość Fr. w Pikardyi. Gran. na połn. z Kambrezyą, na w. z Wermandyą, na z. z pow. Ambiańſkim, a na połd. ma rz. Sommę. Jeſt bardzo żyzna, M. S. w niey ieſt Peronna.

SANTILANNA, *S. Julianae Fanum*, M. Hiſzp. ſtoł. Aſturyi, ktora także tegoż im. używa z tyt. Hr. Leży o *m.* 5 na połn. ku z. od S. André, 22 na w. od Oviedo, 38 na połn. ku z. od Burgos, 80 od Madrytu. dł. 13. 2. ſz. 43. 30.

SANTIN, (St.) blizko *Laigle*, w Normandyi, z źrzodłem wód mineralnych.

SANTOK, *Santocum*, dawne m. w Woi. Poznańſkim, z Opac. Cyſterſow bogatym, i Kaſztelanią. Zabrane ieſt pod pan. Pruſkie. Leży nad Notecią gdzie uchodzi do Warty przy gran. Szląſkiey, od Uyścia m. na *m.* 6.

SANTORINI, *Thera*, St. Erini, wyſpa Archip. na połn. Kandyi. Ma około *m.* 3 dł. i tyleż ſzer. Cała ieſt okryta kamieniami z morza wyrzucanemi, i brzegi tak ma okropne, iż do niey przylądować trudno. A lubo grunt ma ſuchy i niepłodny, iednakże przemyſł 10000. tam oſiadłych mieſzkańcow, wyprowadza z niego obficie ięczmień, bawełnę i wino. Jeſt na tey wyſpie kilka m. i wioſek, i Biſk. Katolic. Turka tu prawie żadnego niemaſz. dł. 43. 33. ſz. 39. 10.

SANTULIET, twierdza Niderlandu w Brabancyi, na brzegu

wſchod

wschod. rz. Skaldy, między M. Lilloo i Bergopzoom. dł. 21. 48. sz. 51. 21.

SANSAY, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 12 na połd. ku z. od Piktawy, 5 na z. od Sivray.

SAONE, *Arar Soccona*, Sona, znaczna rz. Fr. ktora wypływa z gór *Vosge*, blizko Darney, i płynie przez Franszkont, Burgundyą, Belloioceńſki pow. i wpada w Rodan pod Lugdunem. Spławna iest od Auxonne. Tegoż im. iest rz. w Krol. Neapolit. w ziemi Laworze, ktora wypływa blizko Tiano, a wpada do morza Neapol.

SAORGIO, m. Wło. w Xſtwie Piemonckim, w Hr. Niceńſkim.

SAP, obszerne m. Fr. w Normandyi, z tyt. Vice-Hr. o *m.* 8 na połd. od Lisieux.

SAPHET, m. Palestyny na wysokiey górze, między Seydą i S. Janem z Akry, blizko morza, przez trzęsienie ziemi w r. 1759. zburzone.

SAPHORIN d'Ozon, (St.) m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 3 na połnoc od Wienny.

SAPIENZA, dawniey *Insulæ Spagicæ*, są 3 małe wyspy na morzu śrzodziemnym w poblizkości Morei, naprzeciw m. Modony, z ktorych naywiększa *Sphacteria* nazywała się.

SAPIECHOW, m. w pow. Wiłkomirſkim, na pogran. Upitſkiego, od Wiłkomirza ku połn. o *m.* 10.

SAPIEZYN, ob. Druia.

SAPIEZYSZKI, m. w powiecie Kowieńſkim, z pałacem Xżąt Sapiehow. Leży nad Niemnem, o *m.* 2 od Kowna.

SAPPA, m. z Biſk. w Dalmacyi nal. do Metrop. Durazzo, między tymże m. i Antivari.

SAPTES, wioſka blizko Karkassonny, w ktorey zaczęto fabryki sukienne w Langwedocyi.

SAPOCHOW, m. w Woiew. Podolſkim z ſtwem płac. kwarty zł. 658. niedaleko Dzwinogrodu.

SAPOSZOK, m. Moſkiew. w Prow. Peryesławа Rezańſkiego.

SARAGOSSA, Saragoce, *Caesaraugusta*, dawne, wiel. piękne, ludne i handlowne M. Hiszp. stoł. Krol. Arragonii; z Arcy-Biſk. Akademią i Trybunałem inkwizycyi. Jest rezydencyą Vice-Krola i wszystkich Urzędnikow tey Prow. Między wielą wspaniałemi w tym M. budowlami znacznieysze są dwie Katedry, szpital generalny, pałac Inkwizycyi, ktory będąc uzbroiony, służy miastu za Cytatedllę, tudzież Ratusz mieyſki wspaniały. Pod tym M. Fr. i Hiszp. zbici byli r. 1710. Leży nad rz. Ebrem, na ktorey są dwa piękne mosty. Okolicę ma żyzną i obfituiącą we wszystkie rzeczy do życia potrzebne, o *m.* 39 na z. ku połn. od Tarrakony, 24 na z. od Lerydy, 53 od Barcellony, 60 na połn. ku w. od Madrytu. dł. 16. 57. sz. 41. 47.

SARAIO, Bosna-Seray, *Seraium*, *Serai*, wielkie i mocne M. Tureckie w Bosnii, nad rz. Migliataſką, o *m.* 48 na połd. ku z. od Belgradu, 24 na połn. ku w. od Banialuki, 27 na połd. ku w. od Jayczy. dł. 36. 28. sz. 44. 40.

SARALDE, m. Lotaryngii przy zbiegu rz. Sary i Alby, o *m.* 7 na z. ku połn. od Bitche.

SARAMON, *Cella Medulfi*, Opac. Fr. o *m.* 4 na w. od Auch. Jest Benedykt. i czyni 2800. liwr.

SARANSK, m. Moſk. w Prowin. Pensa, w Krol. Kazańſkim.

SARATOW, Saratof, *Saratovia*, m. Moſk. w Krol. Astrakańſkim, blizko rz. Wolgi, na wierzchołku góry, o *m.* 130. na połd. ku w. od Moſkwy. Obywatele iego prawie wszyscy są żołnierzami. dł. 67. sz. 52. 4. Okolice od samych prawie cudzoziemcow są osiadłe.

SARAWIA, Prow. Affr. w Abissynii, z ktorey wychodzą naypięknieysze konie murzyńſkie.

SARAWKA, m. w Woi. Podol.

ſkim, nad rz. Owczycą, o *m.* 2 powyżey Zinkowa.

SARBOURG, *Pons Saravi*, m. Niem. w Elektorſtwie Trewirſkim, nad Sarą, na ktorey ieſt moſt. Leży o *m.* 4 na połd. od Trewiru. dł. 24. 15. ſz. 49. 35.

SARBOURG, Sarbruck, m. Fr. w Lotaryngii, blizko granic Alſacyi niż. o *m.* 4 na z. od Falsburga, 6 na połd. od Sawerden, 10 na w. od Marſali, 11 na połn. ku w. od Lunewillu, 20 na połd. ku w. od Metzu.

SARBRUCK, Sarburg, Sarebruche, *Saraepontum*, *Pons Saravi*, dawne m. i Hr. w Lotaryngii. Należy do domu Hr. Naſſau Uſingen, dawniey było Ceſar. Leży przy ſchyłku góry, nad rz. Sarą, o *m.* 4 na połd. ku w. od Sarlouis, 10 na w. od Metzu, 89 od Paryża. dł. 24. 44. ſz. 48. 43. Prawo Kadukowe między Franc. i obywatelami tego Hr. znieſione ieſt r. 1774.

SARDES, *Sardis*, bardzo dawne, ſt. i bogate M. Azyi mnieyſzey, niegdyś ſtoł. Krol. Lidyi, zburzone ieſt od Tamerlana, i teraz na tym mieyſcu ieſt tylko wieś nazwana Sart. Widzieć tam dotąd daie ſię wiele gruzow z pyſznych niegdyś gmachow. Leży o *m.* 20 na w. od Smirny.

SARDYNIA, *Sardinia*, *Sardaigne*, wyſpa znaczna na morzu śrzodziem. maiąca na połn. Korſykę, długa na *m.* 58. ſzer. 30. Rodzi wiele zboża, cytryn, pomarańczow, oliwy &c. Obſituie w liczne trzody, oſobliwie w źwierza rogate, i drobne, minery złota, ſrebra, ołowiu &c. Rośnie tu ziele Sardonik, ktore kurczy nerwy i muſzkuły, i ſprawuie śmiech poniewolny, zkąd poſzedł wyraz u Łac. o śmiechu przymuſzonym: *riſus Sardonicus*. Połow ryb ieſt tu bardzo obfity, oſobliwie ſardel, tuńczykow i koralow. Dla niezdrowości powietrza ieſt nieludna, i od dawna bardzo źle u prawiana. Xżę Sabaudyi, ktory Krolem ſię iey tytułuie, mało z niey ma pożytku. Uſtąpiona mu zaś była od Ceſarza w zamian za Sycylią r. 1720 Dzieli ſię na *Capo di Cagliari*, i *Capo di Lugodori*. Cagliari i Saſſari, ſą miaſta ſtoł. dł. 25. 4--27. 26. ſz. 38. 42--41. 11. Krol. Sardyńſkie ſkłada ſię procz Sardynii, z Xſtw Sabaudyi, Montferratu, Piemontu i części Medyolanu. Wſzyſtkie kraie wynoſzą na 1224. mil kwadrat. i zawieraią ludzi, procz Sardynii na 2 miliony. Panuie w nim dom Sabaudzki, ktory godność Krolewſką r. 1713. z Sycylią a na iey mieyſce Sardynią 1718. otrzymał, i 1720. odzierżył. Rząd niema określenia; dochody Krol. wynoſzą do 25 milionow liwr. Piemonckich, woyſka trzyma poſpolicie 38648. procz małey liczby okrętow, fregat i galer.

SARE, *Saravus*, rz. Lotar. wypływa niżey Salmy, a wpada w Mozellę niżey Trewiru. żeglowną bydź poczyna od Saralby.

SAREN, m. Fr. wXſtwie Aurelianeńſkim, o *m.* 2 na połn. od Orleanu.

SARGANS, *Sarunetes*, Hr. i m. Szwaycarſkie, w ktorym rezyduie ſędzia. Leży na ſkale na wierzchołku małey góry, o *m.* 5 na połd. ku z. od Koiry, nal. do 7 dawnych Kantonow. dł. 27. 10. ſz. 47. 11. Blizko miaſta ſą źrzodła wod mineralnych, na różne choroby pomocnych.

SARGEL, *Canuccis*, wielkie i dawne M. Affr. w Ceſar. Marokańſkim, w Prow. Tremeſſińſkiey z zam. i portem. Leży nad morzem, o *m.* 10 od Tenezu i Algeru. dł. 16. 10. ſz. 33. 30. Andr. Doria zbity był w tym porcie od Barbaroſſy.

SARGNAC, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 2 na połn. ku w. od Niſmes.

SARGUEMINE, m. w Lotaryngii Niem. nad rz. Sara, o *m.* 3. na połd. od Sarburga. dł. 24. 47. ſz. 49. 4

SARLAT, *Sarlatum*, m. Fr. w pow. Perigord z Bisk. pod Metropolią Burdegalskiego, iest bardzo ubogie, leży nad rz. Sarlatą, otoczone górami, o *m.* 11 na połd. ku w. od Perigueux, 14 na połn. ku z. od Cahors, 35 na w. ku połn. od Burdegali, 120 na połd. ku z. od Paryża. dł. 18. 54. sz. 45. 3.

SAR-LOUIS, *Sarus Ludovici*, mocne m. Fr. w Lotaryngii, założone r. 1680. na rozkaz Ludwika XIV. a ufortyfikowane podług reguł Waubana. Leży nad rz. Sarą, w Cieśninie małey półwyspy, którą ta rzeczka formuie, o *m.* 4. na połn. ku z. od Sarbruchu, 13 na połn. ku w. od Metzu, 90 na w. ku połn. od Paryża. dł. 24. 28. sz. 49. 22.

SARMAN, wielkie i ludne m. Affr. w Krol. Trypolitańskim. Mieszkańcy iego są sami Berberowie.

SARNO, *Sarnus*, m. Wło. w Krol. Neapol. w Pryncypacie bliż. z Bisk. pod Metropolią Salerneńskiego i z tyt. Xstwa. Leży nad rz. Sarną blizko iey źrzodła, o *m.* 5 na połn. od Salerny, 8 na połd. ku w. od Neapolu. dł. 32. 10. sz. 40. 48.

SARNOWA, m. w Woi. Poznańskim osiadłe od rzemieślnikow, na pograniczu Szląskim, od Górki na połd. o *m.* 2.

SARNOWO, m. w Woi. Sandomirskim, gniazdo imienia Sarnowskich.

SAROS, zamek mocny wyższych Węgier w Hr. tegoż im. na gran. Polskich, nad rz. Thareza, o *m.* 2 na z. od Preszowa. dł. 39. 28. sz. 49. 12. Hr. Saroskie na 4 się dzieli dystrykty.

SARRE, m. Fr. w ziemi *Labour*, o *m.* 3 na w. od S. Jana de Luz.

SARREAL, m. Hisz. w Katalonii nad rz. Francoli, o *m.* 3 na połn. ku w. od *Montblanc*. W okolicy iego są szyby alabastru tak przedniego, iż z niego robią zwierciadła i okna.

SARSIN, *Sarsina*, dawne m. Wło. w stanie Papiezkim, w Prow. Romanii, z Bisk. pod Metropolią Rawenneńskiego. Leży na granicy Xstwa Toskańskiego przy schyłku góry Appeninu, nad rz. Savio, o *m.* 8 na połd. ku z. od Rimini, 12 na połd. od Rawenny, 54 na połn. ku z. od Rzymu. dł. 29. 42. sz. 43. 55.

SARSTEDT, m. i trakt blizko rz. Insteru, w Bisk. Hildesheimskim, o *m.* 3 na połn. ku z. od Hildesheimu.

SARTE, rz. Fr. ktora wypływa w Somme-Sarte, o *m.* 2 od Mortagne, a wpada do rz. Mayenny na przeciwko wyspy S. Aubin, o *m.* 2 niżey Angers. Do żeglugi iest zdatną od Mans.

SARTOWITZ, z zamkiem nad Wisłą w Woi. Pomorskim, opanowane było od Krzyżakow i złupione r. 1242. Leży o milę powyżey Swiecia.

SARWAR, Hr. i m. w niż. Węgrzech, nad rz. Raabą. dł. 35. 2. sz. 47. 10.

SAR-WERDEN, *Sar-Verda*, Hr. i m. w Lotaryngii Niem. nal. do domu Nassau. Usingen, nad rz. Sarą, o *m.* 4 na połn. od Sarburga, 89. na w. od Paryża. dł. 24. 45. sz. 48. 59. Stary Sar-Werden nal. do Francyi.

SARWITZA, *Servitia*, m. Turcyi Europ. w Macedonii, leży częścią na wzgórku, częścią na dolinie, nad małą rz. o *m.* 18 na z. ku połd. od Saloniki. Tegoż im. rz. w Węgrzech, oblewa Albę Krol. i płynąc ku połd. blizko Bathy wpada do Dunaiu.

SARZANA, *Sergianum*, dawne i mocne m. Wło. z Bisk. pod Metropolią Pizańskiego, ale wyięty z iego Juryzdykcyi. Wielki Xżę Toskański ustąpił go Genueńczykom za Liwornę. Leży przy uyściu rz. Macra, o *m.* 4 na połn. ku z. od Massy, 13. od Pizy, 20. na połd.

ku w. od Genuy. dł. 27. 37. ſz. 44.8.

SAS de Gand, *Saſſa*, małe ale bardzo mocne m. w Flandryi Holl. w pow. Gandawſkim, o *m.* 3 od Gandawy. Nad kanałem, ktory ułatwia kommunikacyą miaſta Gand, ma piękne ſluzy. Hollen. opanowali to m. r. 1644. Ma także mały port wśrzod twierdzy, o 4 baſtyonach. dł. 21. 20. ſz. 51. 15.

SASAWA, lub SAZAWA, rz. w Czechach, płynie od południa ku z. przez Cyrkuł Czaſławſki, wpada do Mołdawy.

SASERON, wielkie M. Indyi w Krol. Bengalſkim. Leży przy ſchyłku góry, blizko wielkiego ſtawu, w pośrzod ktorego ieſt wyſepka, a na tey wſpaniały Meczet, do ktorego prowadzi piękny moſt. dł. 102. 20. ſz. 26. 10.

SASQUESAHANOXES, Narod dziki Amer. półn. w Wirginii, mieſzkaiący wzdłuż pewney rz. ktora wpada w odnogę nazwaną Bolus. Ci ludzie ſą nadzwyczayney wyſokości i grubości, używaią łukow i ſtrzał, okrywaią ſię niedźwiedziemi ſkorami, do ktorych dla ozdoby przypinaią wilcze łapy.

SASSARI, *Saſſaris*, wielkie i ozdobne M. Wło. w Sardynii, iedno z pierwſzych M. tey wyſpy, z zamkiem Arcy-Biſk. Fr. dobyli go r. 1527. i zburzyli. Leży w równinie, nad rz. Torrą, w ſtronie półn. o *m.* 6 na półn. od Alghiers, 8 na połd. od Caſtell Arragoneſe. dł. 26. 14. ſz. 40. 46

SASSENBERG, m. z zamkiem, w Biſk. i pow. Monaſterſkim.

SASSEBES, albo MILLENBACH, mocne m. i Hr. w Tranſylwanii. Leży przy zbiegu dwoch małych rz. ktore o kilka *m.* niżey wpadaią w Maroſch, o *m.* 9 na z. od Hermanſtadtu. dł. 42. 5. ſz. 46. 16.

SASSENAGE, m. w Delfinacie, ſł. przez ſwe wyborne ſery, o *m.* 2 na z. od Grenobli.

SASSOW, m. Ruſkie, nad rzeczką, iedną z tych 4. z ktorych Bug ſię zbiera, ieſt dawne dziedziſtwo domu Saſſowſkich, ad Białego kamienia *m.* 1. od Złoczowa 2. od Brodow 4.

SASSUOLO, albo SASSEUEIL, *Saxulum*, m. Włoſkie w Xſtwie Modeńſkim, w Prow. Carpi, ſtoł. pewney włości nal. do Margr. S. Marcina, domu d'Eſt. Ma zamek obronny, leży nad rz. Secechia, o *m.* 4 na połd. ku z. od Modeny. dł. 28. 24. ſz. 44. 32.

SATALIA, *Satalia*, wielkie i bardzo obronne M. Turcyi Azyat. na brzegu małey Karamanii z niewielkim portem. Dzieli ſię na 3 miaſta, ma wſpaniały Meczet, ktory niegdyś był kościołem Nayś. P. Maryi. Leży wgląb bardzo niebeśpieczney tegoż im. odnogi, w krainie obfituiącey we wſzyſtko, oſobliwie w cytryny i pomarancze przedziwney piękności. Handluie wełną, bawełną, ſierścią kozią, gummą, dragantem, agarykiem, opium, woſkiem żółtym, ktory ieſt nayczyſcieyſzy i nayſzacownieyſzy ze wſzyſtkich wſchodnich. Odległe ieſt to M. o *m.* 60. na z. ku połd. od Cogni, 110 na połd. ku w. od Konſtantynopola. dł. 48. 46. ſz. 37. 8.

SATANOW, m. w Woi. Podolſkim dobrze zabudowane, nad rz. Podhorce, od Tarnorudy *m.* 3. od Huſiatyna 2.

SATUR, (St.) Opac. Fr. Auguſtyn. w Dyec. Bituryceńſkiey, o *m.* 2 na półn. od Sancerry, czyni 8000. liwr.

SATURNIN, (St.) nazwiſko dwoch m. Fr. w Arwernii, z tych iedno leży o *m.* 4 na połd. od Klermontu, drugie blizko St. Flour. ob. St. Sernin.

SATZ, albo ZATECK, Cyr. i m. Krol. w Czechach, o *m.* 16 na z. od Pragi, nad rz. Egrą.

SATZIG, m. ſtoł. Cyr. tegoż im. w Saxonii wyż. w Pomeranii dalſzey, z zamkiem.

SAU, ob. Sawa.

SAUBALADE, Opac. Fr. w Dyec. Lescar, zakonu Cysterssow, o *m.* 4 na połd. od Orthezy. Czyni 2200. liwr.

SAUCOURT, *Sathulartis*, wioska Fr. w pow. *Vimeu*, gdzie Ludwik II. zbił Normandczykow r. 881. o *m.* 2 na połd. od *St. Valeri.*

SAUDRE, (la) rz. Fr. w powiecie Berri, ktora wpada w *Cher* poniżey Romorentin.

SAUFLIEU, (St.) m. Fr. w Pikardyi, blizko Amiens.

SAUGES, m. Fr. w Xięstwie Andegaweńskim, blizko Fleche.

SAUGUES, *Salgae*, m. Fr. w Langwedocyi, w pow. Gévaudan, o *m.* 11 na połn. od Mendy. Tegoż im. m. w Arwernii, blizko Brioude.

SAUION, m. Fr. w pow. Santońskim, o *m.* 5 na z. od Saintes, nad rz. Seudre, z zamkiem.

SAULGES, (St.) m. Fr. w pow. Niwerneńskim, z Przeorstwem Benedykt. w dolinie, o *m.* 7 na połn. ku w. od Nevers.

SAULGEN, m. Niem. w Szwabii, w Hr. Waldeburg, o *m.* 3 na połd. ku z. od Buchau.

SAULGON, m. Fr. w pow. Angulemskim, o *m.* 9 od Angulemy.

SAULIEU, *Sidoleucum*, m. Fr. w Xstwie Burgundzkim, stoł. pow. Auxois. Było tam niegdyś Kollegium Druidow, mieli gay poświęcony, i dotychczas zostaią znaki kościoła słońca. Teraz iest Kollegium, w ktorym są złożone kości S. Andoka Apostoła Autuńczykow, tamże umęczonego. Anglicy dobywszy to m. spalili r. 1359. a Tavanes odebrał ie związkowym r. 1589. Handluie drzewem, klepkami, balami na beczki kupieckie, i zbożem. Leży na wzgórku, w kraiu obfituiącym w zboże i bydło, o *m.* 5 na połd. ku z. od Semuru, 13 na z. od Dijon, 57 na połd. ku w. od Paryża. dł. 21. 53. sz. 47. 16.

SAULNOT, w Hr. Burgundzkim, w Wielkorządztwie Montbelliard, sł. go czynią źrzodła wód słonych, z ktorych wyciągaią wiele wyborney soli. Leży blizko Granges, do ktorego też należy.

SAULT, *Saltus*, m. i Hr. w Prowancyi, o *m.* 7 na w. od Carpentras.

SAULX, m. w Burgundyi między *Grancey* i *Is*, nad Tillą, gniazdo familii *Saulx-Tavanes.*

SAUMUR, *Salmurium*, znaczne M. w Xstwie Andegaweńskim z zamkiem dawnym, i Krolewskim Kollegium. Tu się odprawił zbor ieden r. 1276. drugi r. 1315. Kalwini mieli tu sł. Akademią, ale ią zniesiono po odwołaniu Edyktu Nanteńskiego. Jest tu znaczny trakt na Ligierze, sł. most, i piękne koszary. Leży o *m.* 9. na połd. ku w. od Angers, 15 na połd. ku z. od Tours, 64 od Paryża. dł. 17. 35. sz. 47. 15. Jest oyczyzną Pani Dacier.

SAURAT, m. Fr. w ziemi Foix, o *m.* 3 na połd. od Foix.

SAUSSAYE, (la) Opac. czyli raczey Przeorstwo Benedyk. o *m.* 2 na połd. od Paryża, blizko Villejuif.

SAUSSENBERG, dawny, spustoszony zamek, stoł. Landgrafstwa tegoż im. w Szwabii, między Brisgau i Renem, o *m.* 5 na połn. ku w. od Bazylei. Nal. do Margrabiow Bade-Durlach.

SAUVAGERE, (la) m. Fr. w Normandyi, o *m.* 4 na w. od Domfrontu.

SAUVANT, (St.) m. Fr. o *m.* 7 na połd. ku z. od Piktawy.

SAUVASSANGES. m. Fr. w Arwernii, o *m.* 6 na połd. od Amberty.

SAUVE, (St.) Opac. Fr. Benedykt. w Dyec. Ambieńskiey w Montreuil, czyni 2500. liwr. Tegoż im. m. Fr. w Arwernii, blizko Klermontu. Inne o *m.* 2 od Puy.

SAUVELADE, ob. Saubalade.

SAUVERMAIEURE, (Notre Dame de) Nayśw. Panny, Opac. Benedykt. o *m.* 6 na połd. ku w. od Burdegali, czyni 8000. liwr.

SAUVES, *Salva*, wielkie m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 5 na południe ku zachodowi od *Alais*, nad rz. *Vidourle*, z Opac. Benedykt. ktore czyni 4000. liwr.

SAUVETAT, (la) m. Fr. w Arwernii, blizko Klermontu. Tegoż im. *de Caumont*, m. Fr. blizko Agen. Trzecie *de Saveres*, m. o *m.* 4 na w. od Agen.

SAUVETERRE, m. Fr. w pow. Ageneńſkim, o *m.* 2 na połn. od Fumeli. Tegoż im. drugie m. w pow. *Rouergue*, o *m.* 5 na połud. ku w. od *Villefranche*. Trzecie w pow. Montauban. Czwarte w kraju nie *Comminges*, o *m.* 1 na z. od Lombezy.

SAUVETERRE, *Salva Terra*, m. Fr. w pow. Benearny, o *m.* 7 na połn. ku z. od Pau, z zamkiem ſpuſtoſzałym.

SAUVEUR, (ile de St.) ob. Guanachani.

SAUVEUR, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w pow. Lodewańſkim, czyni 1500. liwr. ob. Vertus. Inſze tegoż im. Opac. Bened. blizko *Valenciennes*, czyniące 3000. liwr. Trzecie w Marſylii. Czwarte w *Evreux*.

SAUVEUR, (St.) źrzodła wod mineralnych, blizko Luzy maiących moc czyſzczenia.

SAUVEUR de Blaye, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w Dyec. Burdegalſkiey, o *m.* 2 od *Bec d'Ambes*, czyni 4000. liwr.

SAUVEUR, (St.) Landelin, m. Fr. w Normandyi, w Dyec. *de Coutances*. Inne tegoż im. o *m.* 4 na połd. od Argentan. Trzecie o *m.* 6 na połn. ku z. od Clamecy.

SAUVEUR le Vicomte (St.) m. Fr. w Normandyi w Dyec. *de Coutances*, wśrzod bagnow nad rz. *Ouve*, z Opac. Bened. ktore czyni 7000. liwr. o *m.* 3 na połd. od *Valognes*.

SAUVOIR, Opac. Bernard. blizko Laony.

SAUXILANGES, *Celſinianus*, m. Fr. w Arwernii, o *m.* 4 na w. od Iſſoire, z ſł. klaſztorem zakonu Kluniaceńſkiego.

SAUZAY, m. Fr. w Piktawii blizko Luzignan.

SAVENIERS, m. Fr. w Xſtwie Andegaweńſkim, o *m.* 3 na połd. od Angers.

SAVERDUN, *Saverdunum*, m. Fr. w Hr. Foix, niegdyś bardzo obronne, leży nad rz. *Ariege*, o *m.* 5 na połn. od Foix, 7 na połd. od Tolozy. dł. 19. 15. ſz. 43. 16.

SAVERNA, albo ZABERN, *Tabernâ*, m. Fr. w Alſacyi niż. w Wielkorządztwie Strazburſkim na granicy Lotaryngii, z pięknym pałacem, gdzie częſto rezyduią Biſkupi Strazburſcy. Leży przy ſchyłku góry *Voge*, w krainie obfituiącey w wino i bardzo weſołey, nad rz. Sortą, o *m.* 5 na połn. ku z. od Strazburga, 94 na połn. ku w. od Paryża. dł. 25. 2. ſz. 48. 44.

SAVIGNE l'Eveque, m. Fr. w pow. Cenomaneńſkim, o *m.* 2 na połn. ku w. od Mans, z zamkiem.

SAVIGNI, wioſka z tyt. Margrab. nad rz. *Orge*, o *m.* 4 na połud. od Paryża. Tegoż im. wioſka w Xſtwie Burgundzkim, o *m.* 1 na połn. od Beaune, wydaie przednie wina.

SAVIGNY, Opac. Fr. w Normandyi, Cyſterſow, o *m.* 4 na połud. od Mortain, czyni 13000. liwrow. Drugie tegoż im. Opac. Benedykt. w Dyec. Lugduńſkiey, o *m.* 4 na z. od Lugdunu, czyni 6000. liwr. Zakonnicy powinni czynić wywod ſzlachectwa.

SAVILLANO, *Savilianum*, piękne i obronne m. Wło. w Piemoncie, ſtoł. Prow. tegoż im. z bogatym Opac. Benedykt. Położenie ma bardzo wygodne nad rz. Maira, o *m.* 2 na z. od Foſſano, 3 na w. od Saluzzy, 4 na połn. od Coni, 9 na połd. od Turynu. dł. 24. 18. ſz.

44. 30. Prowincya Sawillanu, graniczy na w. z Prow. Chierasco i Fossano, na półn. z Prow. Coni, na z. z Margr. Saluceńskim, na półn. z Karmaniolą.

SAVIN, (St.) tak się nazywaią dwa Opac. Benedykt. we Fr. z ktorych iedno iest w Dyec. Piktawskiey, o *m.* 10 na w. od Piktawy, nad rz. Gartempą, w m. tegoż im. czyniące 3000. liwr. Drugie w Dyecezyi Tarbes, o *m.* 9 na połd. od Tarbes, czyniące 2400. liwr.

SAVINES, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 2 na z. od Embrunu.

SAVINIEN, (St.) du Port, m. Fr. w pow. Santońskim, o *m.* 4 na połd. ku z. od Saintes nad rz. *Seudre*, z zamkiem.

SAVONA, wielkie, osiadłe, ozdobne i obronne M. Wło. drugie w Rzplitey Genueńskiey, z dwoma zamkami i Bisk. nal. do Metrop. Medyolaneńskiey. Ma wiele kośc. i domow pięknych. Jest oyczyzną Gabr. *Chiabrera*. Krol Sardyński opanował ie r. 1746. Leży w gruntach dobrze uprawnych, obfituie w iedwab i wszelkiego rodzaiu owoce, nad morzem śrzodziemnym; i ma port prawie zawalony, o *m.* 10 na połd. ku z. od Genuy, 5 na półn. ku w. od Finalu. dł. 26. 2. sz. 44. 20.

SAVONIERES, *Saponari*, m. Fr. w Turyngii, o *m.* 2 na połd. od Tours. Blizko niego są iaskinie st. mrożeniem wód.

SAWA, *Savus*, rz. Węgier. ktora wypływa w wyższey Karnioli, na granicy Karyntyi, a wpada do Dunaiu, blizko Belgradu.

SAVERN, *Sabrina*, rz. Angielska, wypływa z góry Plinilimouth, w Hr. Montgommery, na granicy Hr. Cardigan, w kraiu Wallii, a wpada w kanał S. Jerzego.

SAWERNA, albo Rhein-Zabern, *Tabernæ Rhenanæ*, w Bisk. Spireńskim, o *m.* 6 od Spiry. ob. Berg-Zabern.

SAWIN, m. w Woi. Witebskim, z stwem, ktore płaci kwarty zł. 800. teraz pod pan. Rossyi. Tegoż im. m. w ziemi Chełmskiey, w gruncie żyznym, od Chełma na z. ku półn. *m.* 5.

SAWISKIE stwo w Woi. Kiiowskim płaci kwarty zł. 1610.

SAWOLAX, kraina w Finlandyi pełna iezior i mało zamieszkana, leży między Kexholmią, Karellią, Tawastlandyą i Bothnią. R. 1743. część iey niemaią Moskale zabrali Szwedom, ktora teraz zawiera się w Wielkorządztwie Kymmenegorodzkim, w części większey pozostałey przy Szwecyi żadnego niema miasta.

SAWOŁOCIE, czyli Rzewa Pustaia, m. w Wielkorządztwie Pleskowskim, oblane zewsząd, i mocne, st. obleżeniem Jana Zamoyskiego. Jest niedaleko Pskowa.

SAWRAN, lub Sawranek, m. w Woi. Bracławskim nad rz. wśrzod wielkich pól, o *m.* 2 od Czeczelnika na połd.

SAXENBURG, m. Karyntyi wyż. nad Drawą, o *m.* 18 na w. od Klagenfurtu, z pow. swoim nal. do Arcy-Bisk. Salisburskiego; leży na trakcie bardzo wielkim. Tegoż im. zamek i grod nad rz. Unstrutą, w Wielkorządztwie Kwerfurtu, o *m.* 8 na połd. ku w. od Northausen.

SAXENHAUSEN, ob. Frankfort.

SAXONIA, Saxen, wielki kray Niem. dzieli się na trzy części, na Xstwo Saskie, Cyr. Saxonii wyż. i Cyrkuł Saxonii niż. Xstwo, czyli Cyr. Elektoralny Saski graniczy na półn. z Margr. Brandeburskim, na w. z Luzacyą niż. na połd. z Miśnią, na z. z Xstwem Anhalt. Ma około *m.* 30 dług. a 25 szer. Kray iest bardzo żyzny i obfituie w góry kruszcowe. Obywatele wielki handel prowadzą. Elba dzieli go na 2 części nierowne, Wittemberg iest M. S. Elektor Saski iest Wielkim. Marszałkiem Cesarskim. W tym Xstwie Marcin Luter zaczął opowiadać błędy swoie. Cyr. Saxonii wyż.

zamyka w sobie wielką liczbę Pań. udzielnych. Graniczy na w. z Prussami, częścią Polski i Szląskiem, na połd. z Bawaryą, Czechami i Frankonią, na z. z Cyr. Renu wyż. i Saxonią niż. na półn. z morzem Baltyckim i częścią Saxonii niż. Nal. do Juryzdykcyi Elektora Saskiego.

Cyr. Saxonii niż. zamyka także wiele udzielnych Państw. Graniczy na połn. z morzem Baltyckim i Xięstwem Slezwickim, na z. z morzem Niem. i Westfalią, na połd. z Cyr. Renu wyż. i wyż. Saxonią, na w. z tąż Saxonią. Zostaie pod rządem Xżąt: Magdeburskiego, Bremeńskiego, i Brunświk-Luneburskiego.

Dom Saski na początku wieku XVI. rozdzielił się na dwie główne linie, przez dwóch braci Ernesta i Alberta. Linia Ernestowska znowu się podzieliła na wiele domow, to iest: I. Weymar, II. Gotha, III. Mainungen, IV. Hildeburghausen, i V. Salfeld. Z linii zaś Albertyńskiey idzie dom Elektorski, ktory posiada Xstwo Saskie, część Luzacyi, Turyngii, i Miśnią, w ktorey Drezno iest M. S. oraz i rezydencyą Elektora.

SAXUMA, wyspa i Krol. na Oceanie wschodnim, nal. do Japonii.

SAYKOCK, *Saicocum*, wiel. wyspa na Oceanie wschod. iedna z tych, z ktorych się składa Cesarstwo Japońskie. ob. Japonia.

SAYD, ob. Thebaida.

SAYDA, m. Niem. w Miśnii, w Cyr. Ertzgeburskim.

SAYN, albo SEHN, Hr. udzielne i m. w Niem. blizko Renu, o *m.* 3 na połn. od Koblentzu, nal. do Elektora Trewirskiego.

SAYPAN, ob. Joseph (St.)

SCALA, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliż. z Bisk. do ktorego przyłączone iest drugie Ravello. Leży o *m.* 2 na połn. od Amalfi. dł. 32. 7. sz. 40. 38.

SCALANOVA, m. Tur. Azyat. w Natolii z zamkiem i portem. Leży nad morzem, w krainie obfitey w dobre wina, o *m.* 5 od Efezu. dł. 45. 6. sz. 37. 54.

SCANDEROON, ob. Alexandrette.

SCANDIANO, m. i Margr. w Modeńskim Xstwie.

SCANDINAVIA, *Scandia*, Skandynawia, nazwisko tey północney części Europy, ktora zamyka Danią, Szwecyą i Norwegią.

SCARDONA, m. w Dalmacyi Tur. o *m.* 3 na w. od Sebenico, stol. Bisk. Katol. Łac. nad odnogą morską.

SCARLINO, *Scarlinum*, m. Wło. w Xstwie Toskańskim w Wielkorządztwie Piombinu, z zamkiem. Leży nad morzem, o *m.* 3 na połd. od Massy, 4 od Piombino. dł. 28. 32. sz. 42. 58.

SCARO, *Scaros*, m. na wyspie Santorynie, z Bisk. Katol. Łac. dł. 43. 33. sz. 36. 10.

SCARPANTO, *Carpathus*, Skarpant, wyspa na Archipelagu, na połd. ku z. od wyspy Rodu, a na połn. ku w. od Kandyi. Ma około *m.* 9 dług. a 3 naywięcey szer. Jest na niey wiele gór wysokich. Obfituie w bydło i źwierzynę. Ma rudę żelazną, szyby marmurowe, i kilka dobrych portow. Nal. do Turkow. dł. 44. 35. sz. 35. 26.

SCARPA, Skarpa, rz. w Niderlandzie, wypływa w Artezyi poniżey *Aubigny*, a wpada w Skaldę blizko Mortagne, spławną iest od Arras.

SCELLA, Prow. Affr. w Abissynii, na z. Prow. Bamby. Jest to kray okryty górami wysokiemi, mimo tego iednak osiadły i uprawny dobrze. Wszędzie ma dobre pastwiska, ktoremi żywi wielkie stada bydeł.

SCELLIERES, ob. Selliers.

SCHAAKEN, Szaki, m. Pruskie w Cyr. Krolewieckim, o półmili od Kurisch-Haffu, gdzie pospolicie na okręty wsiadaią, ktorzy

przez Curiſch-Haff do Memelu pływąć chcą.

SCHACHENBORG, Szakenborg, Hr. Duńſkie, w Dyec. Rypeńſkiey, ſkłada ſię z różnych wioſek, między ktoremi *Mögel-Tonder*, ieſt nayznacznieyſza, ponieważ w niey raz 2 złote rogi w ziemi znaleziono.

SCHAERDING, m. Bawaryi wyż. z zamkiem, w Regencyi Burghauſen, o *m.* 4 na połd. od Paſſau. Auſtryacy dobyli go w r. 1742. i 1743.

SCHAFFHAUSEN, *Scaphuſia*, Szafuza, wielkie, piękne i obronne M. i Kanton Szwaycarſki, z zamkiem do Cytadelli podobnym. Ma dwa wſpaniałe kościoły i zegar ſztuczny bardzo. Obywatele ſą Proteſtańci. Położenie ma bardzo wygodne przy prawym brzegu Renu, na ktorym tu ieſt ieden z naypięknieyſzych moſtow, o *m.* 9 na połn. od Zurychu, 9 na z. od Konſtancyi, 16 na w. od Bazylei. dł. 26. 26. ſz. 47. 39.

Kanton Schaffuzeńſki, ieſt 12ty w liczbie Kantonow Szwaycarſkich. Graniczy na połn. i z. z Cyr. Szwabſkim, na w. z Kantonem Zurychu i Biſk. Konſtancyeńſkim, na połd. z tymże i z Turgawią. Grunta ma dobre i obfituie w zboże, owoce i przednie wina. Służy ten Kanton Szwaycarom za przedmurze przeciw Niemcom.

SCHALHOLT, *Schalholtum*, Skalholt, m. albo raczey rozległa wioſka, ſtoł. wyſpy Iſlandyi, z Biſk. nal. do Metrop. Drontheimſkiey.

SCHAMACHIA, ob. Skamachia.

SCHANDAU, w Cyr. Miśnii, blizko granic Czeſkich, o *m.* 10 na połd. ku w. od Drezna.

SCHAPRODE, na wyſpie Rugen mieyſce zalecone dobrym portem, zkąd zboże przewożą do Stralſundu.

SCHARNITZ, *Scarbia*, m. Niem. w Auſtr. w Tyrolu, obronne. Leży na znacznym trakcie, o *m.* 4 na połn. od Inſpruku na granicy Bawaryi. Dawniey *Porta Claudia* i *Scarantia* zwane.

SCHARTZFELD, Grod Wielkorządztwa Grubenhagen, leży na wyſokiey ſkale niedaleko Oſterody. Blizko tego mieyſca w iaſkini znayduią wiele trupow ludzkich i źwierząt w kamień obroconych.

SCHAUEN, albo Skaven, włość udzielna w Ceſ. Niem. blizko Oſterwiku, w Wielkorządztwie Halberſtadzkim. Nal. do Panow *von Grote*.

SCHAVE, m. w Pomeranii dalſzey, w Xſtwie Wendeńſkim, nad rz. Wipperą, o *m.* 5 na połd. ku w. od Rugenwaldu.

SCHAVEN, m. Duńſkie, na brzegu połn. Jutlandyi. Naprzeciw niego ieſt w morzu poſunięty znacznie hak, czyli mielizna piaſzczyſta, przeto palą wielki ogień tamże dla przeſtrogi okrętow.

SCHAUENBURG, Hr. udzielne Niem. w Weſtfalii, między Xſtwami Mindeńſkim i Brunświckim nad Wezerą. Landgraf Heſſen-Kaſſelſki poſiada wiel. część iego. Schauenburg ieſt ſtary zamek na górze Roſſelberg, o *m.* 2 na połn. ku w. od Rinteln blizko Wezery. Tam mieſzka ſędzia i poborca. Hr. zawiera 7 M. 3 m. 167 wſi. Mieſzkańcy ſą Luteranie.

SCHAUMBURG, Hrab. w Niem. udzielne, naprzeciw Hrab. Holzapfel, nad rz. Lahn, należy do Xżąt Anhalt-Bernburg-Hoym, i ma nazwiſko od zamku, będącego na górze. Jeſt w Weſtfalii na granicy Saxonii.

SCHAUMBERG, lub Schaumburg, Hr. w Auſtryi, w pow. Enſ, nal. do Grafow de Stahrenberg.

SCHEER, m. i włość w Szwabii w Hr. niż. Walburſkim, blizko Pfulendorfu, z zamkiem nad Dunaiem. o *m.* 18 na połd. ku z. od Ulmy.

SCHEIDINGEN, forteca

blizko rz. Unſtruty, w Xſtwie Kwerfurtu, o *m.* 4 na połn. ku z. od Naumburga. ſł. wygraną Fr. nad związkowemi r. 1761.

SCHELESTAT, *Scladiſladium*, dawne i obronne m. Fr. w Alſacyi wyż. niegdyś znaczne. Oyczyzną ieſt Marcina Bucera. Leży nad rz. Illą, o *m.* 8 na połn. ku z. od Strazburga, 4 na połn. ku z. od Kolmaru. dł. 25. 11. ſz. 48. 17.

SCHELLENBERG, m. w Bawaryi, o *m.* 4 na połd. od Salisburga ſł. porażką Bawarczykow 1704. Tegoż im. udzielna włość w Szwabii, blizko Feldkirchen, dziedziczna domu Lichtenſtein. ob. Lavingen.

SCHEMBERG, m. w Szwabii, w wyż. Hr. Hohenberſkim, o *m.* 1. na połn. od Hohenberga.

SCHEMNITZ, *Scemnitium*, M. wyż. Węgier, wolne i iedno z ſiedmiu miaſt górniczych z trzema zamkami. Sł. go czynią ſrebrne i inſze kruſzcowe minery, tudzież łaźnie ciepłe. Blizko tego m. widzieć ſię daie ſkała wyſoka, ktorey część od wierzchu aż do dołu ma kolor iaſno błękitny mieſzany z zielonym, i wielą plamami żółtemi, i roſkoſzny ſprawuie widok. Leży to M. między wielą wynioſłemi górami, nad rz. o *m.* 26. na połnoc ku w. od Presburga.

SCHENCK, forteca Niem. o *m.* 2 na połn. od Kliwii, tam gdzie Ren dzieli ſię na dwa koryta, z ktorych iedno nazywa ſię Wahal. Nal. do Krola Pruſkiego.

SCHENCKENDORFF, m. i grod w Luzacyi niż. o *m.* 2 na połd. od Gubeny, nal. do W. Miſtrza Sonneburſkiego.

SCHENING, *Schenigia*, m. Szwedzkie w Oſtrogotyi. Odprawił ſię w nim zbor kośc. r. 1248. Leży w gruntach żyznych i powietrzu zdrowym, o *m.* 3 na połd. ku w. od Wadſteny. dł. 33. 22. ſz. 58. 12.

SCHENINGEN, albo SCHONINGEN, m. Xſtwa Wolfenbutelſkiego, z zamkiem, o *m.* 2 na połd. ku z. od Helmſtaedtu.

SCHERDING, m. Niem. w Bawaryi, nad Inną, na połd. Paſſawy.

SCHERMBECK, m. z zamkiem w Xſtwie Kliwii, o *m.* 5 na połd. ku w. od Weſelu.

SCHESLITZ, piękne m. i grod w Frankonii, z zamkiem, w Biſk. Bamberſkim, blizko Bambergi.

SCHETLAND, *Aemodae*, wyſpy Szotlandzkie na morzu Szkockim, o *m.* 15 na połn. od Orkadyiſkich, między niemi naywiększa ieſt Mainland. Ziemia na tych wyſpach taka ieſt prawie iak na Orkadach. Obywatelez połowu ryb naywiękſze maią dochody, obyczaie maią doſyć podobne do Norwegczykow, ſą dobrzy ludzie, bardzo ſpokoyni, żyią bardzo długo, nieznaiąc prawie choroby. Corok maią dwa mieſiące nieuſtannego dnia, a dwa mieſiące nocy. Dla nieſpokoyności okolicznego morza, przez znaczną część roku niemaią żadney kommunikacyi z obcemi. ob. Orcades.

SCHEVA, m. Duńſkie w Nord-Jutlandyi, w Dyec. Wiburſkiey, przy uyściu małey rz. w Golf Witk-Sund. Wychodzą z niego dobre konie.

SCHIEDER, zamek obronny w Weſtfalii, w Hr. Lippe-Buckenburg, nad rz. Emmerą, na połn. ku w. od Paderborny.

SCHIEFELBEIN, Cyrkuł, m. i zamek w nowey Marchii Brandeburſkiey nad rz. Regą, o *m.* 6 na połn. od Falkenburga. Ma wiele fabryk ſukiennych i raſy, nal. do W. Miſtrza Sonneburſkiego.

SCHIENDAM, m. Hollend. w Prow. Hollandyi, dziewiąte z tych, ktore w tey Prow. poſyłaią Deputatow na obrady publiczne. Leży nad rz. Schie, a ma kommunikacyą z Mozą, przez wielki kanał. Odległe ieſt o *m.* 1 od Rotter-

damu, 2 na półn. od Delftu. dł. 21. 55. fz. 51. 54.

SCHIERMOND, *Monicoga*, Schiermonicoga, mała wyfpa Holl. ma kilka m. mało znacznych.

SCHILDE, m. w Cyr. Miśnii, o *m*. 8 na półn. ku w. od Torgawy.

SCHILDESCHE, Opac. Panien fzlacheckich w Hr. Rawensberfkim, założone r. 940. przez S. Marefwidę. Z tych 12 bywa Religii Proteftanckiey, a 5 Katolickiey.

SCHILDLO, albo SCHILDLAU, wiofka w Luzacyi niż. nad Odrą.

SCHINTA, obronne m. Węgier. wyż. w Hr. Nitreńfkim, nad rz. Waagą, o *m*. 9 na półn. ku z. od Nitry.

SCHIRAS, lub SKIRAS, *Schirafium*, wielkie i ft. M. S. Prowin. Farfiftan w Perfyi, ktore miane ieft u Perfow za drugą ftolicę Państwa. Han czyli Rządca tego M. bywa pofpolicie ieden z możnieyfzych Panow Perfkich, Krolowie fami często tu przemiefzkiwali, i dotąd ich pałac widzieć fię daie z pięknemi bardzo ogrodami. Leży nad rzeką Bendemir w rowninie piękney, rżniętey wielą kanałami, maiącemi bardzo dobrą wodę, ktore czynią okolicę żyzną. Góry otaczaiące go, fą wyfokie i okryte winnicami wybornemi, o *m*. 90 na połd. ku w. od Ifpahanu, 63 od Laary. dł. 73. 35. fz. 29. 36.

SCHIRECK, w Hr. Wernigorodzkim, nad rz. Koldebodą, ft. mieyfce rudami żelaznemi.

SCHIRWAN, albo SERWAN, Szyrwan, *Servania*, Prow. Perfka, graniczy na w. z morzem Kafpiyfkim, na połd. z tymże i z Prow. Mogan, na z. z Prow. Kur, ktora ią oddziela od Prow. Gandyi, na poł. z Wielkorządztwem Derbentu. Skamachia ieft w niey M. S.

SCHIZAR, *Lariffa*, dawne m. Syryi nad rz. Oront między Famią i Hamach, o *m*. 25 na połd. ku w. od Alepu, 15 na półn. ku z. od Emezy. Ma zamek, leży w kraiu obfituiącym w drzewo i owoce.

SCHLAKEN, m. i Grod w Frankonii, w Xftwie Koburfkim, o *m*. 7 na połd. ku z. od Koburga.

SCHŁACKENWALDE, m. Czefkie w Cyr. Elnbogeńfkim, o *m*. 4 na połd. ku w. od Elnbogen. Blizko niego fą ft. miny cynowe.

SCHŁACKENWERDE, m. Czefkie w Cyr. Elnbogeńfkim, o *m*. 4 na półn. ku w. od Elnbogen. Ma zamek, piękne ogrody, ozdobne Collegium i fzkołę na przedmieściu. Leży niedaleko od Karls-Badu.

SCHLAITZ, m. z zamkiem w kraiu *Voigtland*, w Sax. gdzie linia iedna domu Hr. de Reuffen trzyma fwoy dwór. Leży o *m*. 6 na półn. od Hoffu.

SCHLAN, ob. Slany.

SCHLANGEN-BAD, ob. Schwalbach.

SCHLEISHEIM, zamek letniey rezydencyi Elektora Bawar. w Regencyi Munichfkiey, o *m*. 4 od Munichu.

SCHLESWICK, ob. Slefwick.

SCHLEUSSINGEN, m. Niem. w Cyr. Frankonii, w Xftwie Hennebergi, nad rz. Schleus, z pięknym zamkiem i Collegium, o *m*. 13 na półn. ku z. od Koburga.

SCHLUSSELBERG, zamek i grod w Xftwie Mindeńfkim nad Wezerą, o *m*. 8 na półn. ku w. od Mindeny. Tegoż im. infze m. w Auftryi wyż. w pow. Haus, o *m*. 5 na półn. ku z. od Lintzu. Inne przy ieziorze Ladoga, tam gdzie Newa z tego ieziora wypływa, o *m*. 8 na w. od Petersburga. Tam ofadzaią więźniow publicznych. Czar Jan VI. z domu Brunświck-Bewern, tam był ofadzony po ftrąceniu z Tronu, r. 1741. a zabity r. 1764. od właſney Gwardyi, przez boiaźń, aby go buntownicy niewydobyli. Miał natenczas lat 25.

SCHMALKALDEN, ob. Smalkalden.

SCHMECHTEN, w Bifkup.

Padernbornſkim, ſł. przez wody mineralne. Blizko tego mieyſca Kwintyliuſz Warus zbity był od Arminiuſza.

SCHMIEDBERG, *Schmideberga*, m. Szląſkie w Xſtwie Jaworſkim, pod górą, blizko źrzodła rz. Bauber, o *m.* 9 na połd. ku z. od Jawora. Tam robią wiele płotna lnianege.

SCHMIEDEBERG, m. w Cyr. Elekt. Saſkim, o *m.* 4 na połud. od Wittembergi. W nim robią przednie piwa.

SCHMELLEN, m. w Xſtwie Altenburſkim, nad rz. Sprottą, o *m.* 3 na połd. ku z. od Altenburgu. Nal. do domu Sax-Gotha.

SCHNACKENBURG, m. i grod w Xſtwie Zelleńſkim nad Elbą, o *m.* 10 na połn. ku z. od Hawelbergi.

SCHNEBERG, albo SCHNEEBERG, ſł. m. w górach Miśnii, w Cyr. Ertzgeburſkim, nad rz. Muldą, o *m.* 4 na połd. ku w. od Zwikau. Miny ſrebrne przy nim odkryte r. 1417. wydaią niezmierne ſummy. Blizko niego ieſt m. Neuſtadel, ktorego wſzyſcy mieſzkańcy bawią ſię kopaniem w górach.

SCHOENA, zamek w Miśnii, w Cyr. Ertzgeburſkim blizko Freybergi, ieſt rezydencyą domu Solms-Schoena.

SCHOENAU, m. Szląſkie w Xſtwie Jaworſkim, nad rz. Katzbach o *m.* 4 na połd. ku z. od Jawora. Ma znaczne minery miedziane.

SCHOENBECK, m. w Xſtwie Magdeburſkim, o *m.* 3 na połd. od Magdeburga, w Cyr. Holteńſkim nad Elbą. Handluie drzewem, i wydaie wiele ſoli warzoney. Tegoż im. włość zuław Malborſkich.

SCHOENBERG, m. w wyż. Luzacyi z zamkiem, o *m.* 2 na południe od Gerlitzy. Tegoż im. maiętność w Karnioli niż. i druga w Cyrk. Ołomunieckim, w Morawii. Także m. z zamkiem w Xſtwie Ratzburſkim, blizko Lubeki.

SCHOENBERG, m. Pruſk. w Cyr. Kwidzyńſkim z zamkiem, należy do Graffow Finkenſtein, od Riſenburga na w. ku połd. *m.* 3.

SCHOENBURG, zamek w Cyr. Saxonii wyż. na ktorym ſię piſze dom Hr. tegoż im. maiących głos w Rzeſzy Niem. zoſtaiących pod protekcyą dworu Elekt. Saſkiego. Leży przy Glauchen nad Muldą, poniżev Zwickau.

SCHOENBRON, zamek w Bawaryi w Regencyi Munichſkiey z pięknemi ogrodami.

SCHOENBRUNN, w Szląſku, w Xſtwie Brzegſkim, tam znayduią dyamenty. Tegoż im. zamek w Auſtryi niż. blizko Wiednia. Tam ieſt Rezydencya letnia dla Ceſar. założona od Jozefa, I. Ceſarza, a ſkończona od Ceſarzowey Maryi Tereſy.

SCHOENECK, obacz Skarſzew.

SCHOENFELD, w Czechach, w Cyr. Elnbogeńſkim, wydaie cynę tak piękną iak ſrebro.

SCHOENFLIES, m. nowey Marchii Brandeburſkiey, nad ieziorem w Cyr. Koenigsberſkim, o *m.* 2 na w. od Koenigsbergi.

SCHOENHAUSEN, zamek letniey rezydencyi Krol. o *m.* 2 od Berlina.

SCHOENSEE, ob. Kowalewo.

SCHOEPPENSTADT, m. w Xſtwie Wolfenbuttel, między tym M. i Brunświkiem.

SCHOINECK, *Noſonacum*, m. i grod Niem. w Elekt. Trewirſkim, o *m.* 8 na połn. od Trewiru, z zamkiem nad rz. Nyms.

SCHOLASSE, (St.) m. Fr. w Normarmandyi, o *m.* 7 na w. ku połn. od Alençon.

SCHOMBERG, albo SCHOENBERG, m. Niem. w Elekt. Trewirſkim z tyt. Xſtwa. Leży na górze, o *m.* 6 na połd. ku w. od Limburgu. ob. Schemberg.

SCHOMLIO, ob. Somlo.

SCHONBERG, m. w Semi-

galii z pałacem, z kośc. Katol. i Luter. z szkołami. Należy do domu Korffow. Jest blizko m. Barberny.

SCHONECK, m. i grod w Elekt. Trewirskim między Mozellą i Renem, o *m.* 5 na połd. ku z. od Koblentzu.

SCHONEN, albo SCANIA, *Scandia*, Skania, Prow. Szwedz. Graniczy na z. Cieśniną Sund, ktora ią oddziela od wyspy Zelandyi; na połn. z Halandyą i Smalandyą; na w. z Blekingią i morzem Baltyckim, a z tymże i na połd. Ma około *m.* 23 dług. a 16 szer. Jest bardzo żyzna, nal. dawniey do Danii, ale r. 1659. ustąpiona była Szwedom. Lunden iest w niey M.S.

SCHONGAW, albo SCHONGA, m. Niem. w Bawaryi wyż. nad rz. Lechą, o *m.* 12 na połn. od Auszpurga. Ma zamek stary.

SCHONREIN, m. i grod w Frankonii, w Bisk. Wirtzburskim, o *m.* 17 na połn. ku z. od Wurtzburga, nad Menem.

SCHONWALDA, m. w Elekt. Saskim, nad rz. Fliebach, o *m.* 6 na w. od Wittembergi.

SCHOONHOVE, *Schonhovia*, obronne m. Hollend. w Prow. Hollandyi, z portem wygodnym. Jest to dziesiąte w swey Prowincyi, z tych, ktore wysyłaią Deputatow na obrady publiczne. Hollendrzy opanowali ie r. 1424. Leży nad rz. Leck, w ktorey się poławia mnostwo łososiow, o *m.* 3 na połd. ku w. od Goudy, 3 na połn. ku z. od Gorkumy, 6 na w. od Rotterdamu. dł. 22. 20. sz. 51. 58.

SCHOPFHEIM, m. Szwabskie, w włości Rotelen, o *m.* 2 od tegoż m. nad rz. Wiese.

SCHORNDORF, *Schorndofium*, obronne m. Niem. w Szwabii, w Xstwie Wirtemberskim, z dobrym zamkiem. Franc. dobyli go w r. 1647. Leży nad rz. Rems, o *m.* 6 na połn. ku w. od Stutgardy, 11 na połd. ku z. od Gemundy. dł. 23. 3. sz. 48. 47. W starym zamku ma dobry Arsenał.

SCHOTTEN, m. wyż. Hassyi, nad rz. Nidą, o *m.* 2 na połn. od Niddy.

SCHOTZOW, m. Szląskie, w Xstwie Cieszyńskim, nad Wisłą, z zamkiem, o *m.* 5 na połd. ku w. od Cieszyna.

SCHOUTEN, wysp 15 na Oceanie połd. blizko brzegow nowey Gwinei. Odkrył ie Gwilelm Schouten Hollenderczyk, r. 1616. dł. 174. sz. 5.

SCHOVEN, *Scalta*, wyspa Hollend. w Zelandyi, ma obwodu *m.* 7. Grawelingen-Krammer od wysp Gorei, i Owerflak oddziela ią.

SCHRAPELAU, m. z zamkiem w Hr. Mansfeldzkim, o *m.* 4 na połd. ku z. od Mansfeldu.

SCHRECK, wioska w niż. Margr. Badeńskim, gdzie Austr. przeprawili się przez Ren, wpadaiąc do Alsacyi r. 1744. Leży o *m.* 4 na połd. od Philisburga.

SCHROBENHAUSEN, małe ale piękne m. w Bawaryi wyż. i grod w Regencyi Munichskiey, o *m.* 6 na połd. ku z. od Ingolstadtu.

SCHULPE, wioska z dobrym portem w Dithmarsyi, o *m.* 2 na połd. od Tonningen. Nal. do Danii, Hollendrzy w lecie uczęszczaią do niego.

SCHUSSENRIED, *Abbatia Soretana*, Opac. udzielne w Szwabii, o *m.* 9 na połn. od Buchorny, 2 na połd. od Buchau. Nal. do Cysterfow, Opatem bywa ieden z Prałatow Szwabskich.

SCHUTT, *Insula Cituorum*, wyspa Węgier. w Hr. Presburskim, ktorą formuie zbieg Raaby i Waagu rzek do Dunaiu wpadaiących. Ma około *m.* 20 dług. a 14 szer. Dunay go na 3 części przerzyna. Szlachta tu osiedli *Prædialistæ* się zowią. Mieysce wielkiey iest wagi w czasie woyny, ponieważ rzeki i bagniska obronnym ie czynią i łatwo bydź umocnione może.

SCHWABACH, albo SCHWOBACH, m. handlowne i osiadłe w Frankonii, w Margr. Anspachskim o *m.* 4 na połd. ku z. od Norymbergi. Hugonoci Francu. założyli w nim wiele fabryk. Mieszka tam także wiele żydow. Co terminem Drukarskim, charakterem Szwabskim zowią, wziął ten początek w tym m. ponieważ w nim niegdyś była st. fabryka odlewania liter, czyli Gisfernia.

SCHWABECK, Hr. w Szwabii, o *m.* 6 na połd. ku z. od Ausburga. Nal. do domu Bawarskiego, ale Cesarz teraźnieyszy, rościł sobie do niego pretensye iako głowa Rzeszy Niem. r. 1778. po śmierci ostatniego Elektora Bawarskiego.

SCHWAEBISCH - GEMUND, ob. Gemud.

SCHWAEBISCH - HALL, ob. Halle.

SCHWALBACK, (Landen.) wioska w niż. Hr. Katzenellenbogen, st. przez swoie łaźnie, wody mineralne, i osobliwości inne naturalne. Leży nad rz. Aar, o *m.* 3 na połn. ku z. od Moguncyi.

SCHWANDORF, m. piękne w nowym Palatynacie Bawarskim, nad rz. Nabą, o *m.* 5 na połd. ku w. od Ambergi.

SCHWARTZ, albo SCHWATZ, *Sebatum*, m. Niem. w Tyrolu, st. minami różnych kruszcow, osobliwie miedzi. Leży nad Inną o *m.* 4 na połn. ku w. od Insprukn, 3 na połd. ku z. od Ratenburga. dł. 29. 21. sz. 47. 6.

SCWARTZA, dobra z zamkiem, w Cyr. Frankońskim, w Hr. Henneberskim. Nal. do Graffow Stolberg-Wernigerode, pod protekcyą dworu Elekt. Saskiego.

SCHWARTZENAU, m. Niem. w Cyr. Renu wyż. w Hr. Witgestein, nad rz. Ederą.

SCHWARTZACH, rz. w Frankonii, w Bisk. Aichsztadzkim, płynie pod Gredyngę, wpada do Alt-Schmuhli.

SCHWARTZACH, m. Niemiec. w Frankonii, w Bisk. Wurtzburskim, i o *m.* 11 od Wurtzburga, nad Menem. Był tu przedtym klasztor Bened.

SCHWARTZBURG, Szwarcburg, Xstwo i zamek na skale w Cyr. Saskim, w Landgrafstwie Turyńskim nad rz. Schwartzą. Okolica obfituie w rudę srebra i miedzi, o *m.* 8 od Erfordu, 14 od Kullmbachu. dł. 29. 2. sz. 50. 45. Dom Szwarcburski na dwie iest podzielony linie, to iest: Sonderhauską i Rudelsztadzką. Obydwie są Protestanckie. Maią głos w Rzeszy Niem. a nakształt podatku płacą Elektorom Saskim, pierwsza 4666. druga 2333 talarow rocznie, zaś Xciu Saxe-Weimar 3500. talarow co rok odliczyć powinni. Składa się Xstwo z 12 M. i 10 m.

SCHWARTZENBERG, Xstwo Szwarcemberskie, i zamek Niem. w Frankonii, między Bisk. Bamberskim i Wurtzburskim i Margr. Anszpachskim. Jest pod rządem swego właściwego Xżęcia. Zamek leży nad rz. Lée, w ktorym mieszka regencya Xżęca, o *m.* 20 od Norymbergi, 18 od Wurtzburga. dł. 28. 2. sz. 49. 44. Hr. Szwarcenberscy maiący tyt. Xżąt, są religii Katolickiey. Poddani ich uwolnieni byli od prawa Kadukowego we Fr. r. 1776.

SCHWARTZENBERG, M. w Miśnii na górze leżące, w Cyr. Ertzgeburskim, o *m.* 6 od Zwickau. Rudy tu dość znaczne żelaza, ołowiu i cyny znayduią się, ktorych co rok wiele wytapiaią.

SCHWARTZENBORN, Grod w niż. Hassyi, o *m.* 5 od Hirchsfeldu. Bogata tu ruda ałunowa znayduie się. Nal. do Hr. Ziegenhaym.

SCHWARTZENBURG, włość Szwaycarska między Kantonem Berneńskim i Fryburskim, do obydwoch należąca. Mieszkańcy sekty Luter. mowią po Niem. Jest tu wieś i zamek tegoż im.

SCHWARTZWALD, grod w lasach Turyńskich. Nal. do domu Saxe-Gothskiego.

SCHWARTZWALD, *Sylva nigra*, Las czarny, zowie się las wielki w Szwabii, ktory rozciąga się od północy ku połd. między Ortenawią, Brisgawią, częścią Xstwa Wirtemberskiego, i Firstembergskiego, ku początkowi Dunaiu, aż do Renu powyżey Bazylei. ob. Hartz-Wald.

SCHWATZ, *Sevacium*, piękne m. w Austryi, w pow. Innthal, nad Inną, zalecone obfitością blizkich miner kruszcowych.

SCHWEDLER, m. w stwie Spiskim, sł. rudą miedzi, między górami, blizko Schmolnitzy.

SCHWEDT, m. w Cyr. Saxonii wyż. nad Odrą, z zamkiem wspaniałym i bardzo pięknemi ogrodami. Należy do Margrabiow de Brandeburg-Schwedt. Jest w Uker-Marchii Brandeburskiey, w pow. Stolpiskim.

SCHWEIDNITZ, ob. Swidnica.

SCHWEINA, m. Niem. z zamkiem, w Frankonii, w Hrab. Henneberskim.

SCHWEINFURT, *Suevofurtum*, Szweinfurt, bardzo obronne, wolne i Cesarskie M. Niem. w Frankonii, z wspaniałym pałacem, do ktorego zgromadzaią się Senatorowie, ktorzy w liczbie dwunastu rządzą miastem, do pomocy maiący sześciu przysiężnych, i braci dawnych, ktorzy służą tylko do interesow sekretnych. Obywatele są Protestanci. Handluią suknem, płotnami, i gęsiemi piorami. R. 1775 uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży na prawym brzegu Menu, w kraiu bardzo obfituiącym w zboże, wina i. t. d. o *m.* 11 od Wurtzburga, 18 od Norymbergi, 9 od Bambergi. dł. 28. sz. 51.

SCHWEINITZ, m. w Cyr. Elekt. Saskim nad Elsterą, o *m.* 7 od Wittembergi.

SCHWEINSBERG, m. w niż. Hassyi, nal. do Baronow de Schencke. Jest nad rz. Ohm, zdobi go zamek.

SCHWELM, m. Niem. w Westfalii, w Hr. Marchii nad rz. tegoż im. Przy nim iest źrzodło mineralne.

SCHWERIN, Xstwo i Hrab Szweryńskie, Niem. w Xstwie Meklemburskim, ktore oddziela iezioro tegoż im. Na w. iezioru leży Xięstwo, ktore iest z Bisk. sekularyzowane przez traktat r. 1648. Ma *m.* 10 wzdłuż, a 3 wszerz. Znacznieysze m. w tym Xstwie są: Butzow, Bruel, Nienkloster. Hr. leżące na z. tegoż iezioru, ma *m.* 20. dł. 8. sz. M. S. iest

SCHWERIN, *Sverinum*, Szweryn, M. obr. Niemiec. w Xstwie Meklemburskim, z mocnym zamkiem rezydencyonalnym Xiążąt Szweryńskich, i pięknym ogrodem. Kościoł Szweryński iest wspaniały. Stoczona przy tym mieście była batalia r. 1719. Leży nad iezioręm Szweryńskim, o *m.* 5 od Wizmaru, 15 od Lubeki. dł. 29. sz. 53. 46.

SCHWERINSBURG, wspaniały zamek nowo wystawiony w Pomeranii bliższey, w Xstwie Szczetyńskim. Należy do domu Szweryńskiego.

SCHWETZ, ob. Swiecie.

SCHWIBUSEN, M. mocne w Szląsku w Xstwie Krośnieńskim, o *m.* 8 od Krosna, na połn. ku w.

SCHWINBURG, albo Suinburg, *Suinburgum*, Szwinburg, M. Duńskie w stronie wschodniey wyspy Fionii, o *m.* 8 od Odensée. dł. 28. 30. sz. 55. 8.

SCHWINGER - SCHANTZE, mała forteczka nad rz. Schwinge, w okolicach Stadtu, w Xstwie Bremeńskim. Przy tym m. cło pewne na Elbie wybieraią.

SCHWITZ, albo Switz, *Sultium*, Szwitz, Kanton Szwaycarski, ktory lubo piąty iest w rzę-

dzie, daie iednak imie całemu kraiowi. Graniczy na z. z ieziorem czterech Kantonow na połd. z Kantonem Uri, na w. z Glaris, na połnoc z Kantonami Zurich i Zug. Nayznacznieysze iego bogactwo na bydle zasadza się. Liczy mieszkańcow 21000. są Religii Katolickiey. Schwitz m. iest celnym iego mieyscem. Dosyć iest znaczne i piękne, położone przy iezTorze 4 Kantonow, w rownine miłey między górami, o *m.* 4 od Lucerny, 4 od Zugu dł. 26. 16. sz. 47. 2.

SCHWOECHAT, m. w niż. Austryi, z zamkiem w pow. niż. Wiener-Wald, o *m.* 2 od Wiednia.

SCIATI, *Sciatus*, Scyata, wyspa na Archipelagu przy brzegach Janny, na połn. Negrepontu, przy samym weyściu w odnogę Salonicką. Ma *m.* 9 dł. 3 sz. dł. 41.50. --42.--8. sz. 39 - 29. -- 40.

SCIGLIO, niegdyś *Scylla*, m. w Krol. Neapol. w Kalabryi, leżące na górze, z tyt. Xięstwa. Trzęsieniem ziemi r. 1783. zniszczone. Blizko Aggio.

SCIO, *Chios*, iedna z naypięknieyszych, naymilszych i naysławnieyszych wysp Archipelagu, blizko brzegow Natolii, na połd. Meteliny, a na połn. i z. wyspy Samos. Ma *m.* 13 dł. 6 sz. Lubo iest górzysta i opoczysta iednak iest miła dla obfitości drzew pomarańczowych, cytrynowych, morwowych, mastyxowych, z ktorych wyciągaią mastyx, przeznaczony dla Seraiu W. Sułtana, i terebintowych, ktore tu okrywaią całe pola. Wiele tu dobrego wina znayduie się, ale iedwab tey wyspy iest nayznakomitszym skarbem. Liczą tu na 10000. Turkow, 3000, Łacinnikow maiących swego Bisk. i 100000. Grekow. Genueńczykowie długi czas tę wyspę posiadali, ale Turcy wypędzili ich z niey r. 1595. Wenetowie ią opanowali r. 1694. Turcy zaś ią następuiącego zaraz odebrali roku M. S. iest Scio. iest wielkie i piękne M. z zamkiem, portem dobrym, Bisk. Łacińskim i bogatym Bisk. Greckim. Leży na brzegu morza, o *m.* 19 od Smyrny, 84 od Konstantynopola. dł. 43. 50. --44. 10. sz. 38. 8'. 37".

SCIRO, *Scyros*, wyspa na Archipelagu na z. Meteliny, na połn. i w. Negrepontu, na połd. i w. Sciaty. Ma *m.* 6 dł. 3 sz. Grunta ma skaliste i niepłodne, ale bogacą ią szyby marmurowe. Znayduie się na niey m. tegoż im. z dobrym portem. Wyśmienite tu rodzą się wina. dł. 42. 40'. 54". sz. 39. 4'. 20". ob. Syros.

SCOPELO, *Scopulus*, wyspa Archipelagu, o *m.* 2 od Sciaty, 7 od Negrepontu przy wniyściu w Golf Salonicki. Ma *m.* 4 dł. 2 sz. Bardzo żyzna osobliwie w dobre wina. Liczą tu na 12000. Grekow. dł. 42. 12. sz. 39. 34.

SCOPIA, ob. Uscopia.

SCUTARI, *Scodra*, Skutara, wiel. M. ludne w Turcyi Eur. stoł. wyż. Albanii z Bisk. suffr. Antiwaryiskiego i zamkiem na górze. Leży nad ieziorem Zetą, przy uyściu rz. Bokkany, o *m.* 24 od Raguzy, 8 od Antiwaru, 19 od Albanapolu. dł. 37. 10. sz. 42. 5. Niegdyś było stolicą Illiryku.

SCUTARI, *Chrisopolis*, wiel. i piękne M. w Turcyi Azyat. w Natolii, z dobrym portem. Sułtan Turecki ma tu dom roskoszny, ktory *Seraiem* nazywa się. Piękny tu Meczet nayduie się. Skutara Leży na wierzchołku góry z drugiey strony przesmyku Konstantynopolitańskiego, ktorego miasta, nieiako miane iest za przedmieście dł. 46. 40. sz. 41. 45.

SCYTNO, m. Pol. w ziemi Gostyńskiey, blizko Głowina leżące.

SDILES, albo DELOS, wyspa st. Archipelagu otoczona Cykladami. Bardzo iest mała. Widzieć tu się daią rozwaliny kościoła Appolina. Ma dobry port. Blizko tey wyspy leży druga trochę większa, ktorą także Sdillą nazywaią. Obydwie

są

ſą nie ludne, z przyczyny Korſarzów. Obywatele Mikony wybieraią ztąd to, co mogą. dł. 43. 20. ſz. 37. 22.

SEAFORD, M. Ang. w Suſſex z dobrym portem, poſyła 2 Dep. na Parl. ob. Portow pięć.

SEAUX, So, m. na wyſpie Fr. o *m*. 2 od Paryża na drodze do Orleanu, ſł. ieſt przez ſwoy zamek wſpaniały, ktory tu ma Xżę *de Penthievre*. Ogrody do niego nal. ſą roſkoſzne. Odprawia ſię tu co Poniedziałek targ znaczny na bydło, ktore zakupuią do Paryża.

SEBASTE, *Sebaſta*, ieſt toż ſamo M. co *Samaria*, ktore Herod W. wſpaniale odbudować kazał; teraz ieſt tylko z niego mała wieś, leżąca o *m*. 15 od Jerozolimy. ob. Sivas.

SEBASTIANO, (S.) *Fanum Sancti Sebaſtiani*, piękne, ludne i obronne M. Hiſzp. w Prow. Gwipuſkoi, z dobrym portem. Wiel. handel prowadzą tego M. obywatele, ktorzy maią przywiley, iż gdy traktuią oſobiście w iakich intereſſach z ſwoim Krolem, ten ieſt obowiązany zdiąć przed niemi kapeluſz i bydź z odkrytą przez cały czas głową. Leży przy uyściu rz. Garumny do Oceanu pod górą, na wierzchołku, ktorey mocna ieſt Cytadella, o *m*. 20 od Bilbao, 20 od Pampellony. dł. 15. 36. ſz. 43. 23. ob. Rio-Janeiro. Drugie tegoż im. ieſt m. na wyſpie Tercerze, iedney z wyſp Azorſkich, obronne 6 twierdzami. Inne ieſzcze w Prow. *Chametland*, w Mexyku.

SEBASTYANOWA, m. w Mazowſzu, założona od Sebaſtyana Branickiego Biſk. Poznań. i od iego im. nazwana. Jeſt blizko Kozłowa.

SEBASTYOWKA, m. w Bracławſkim, na *m*. 2 od Kryſpolu.

SEBEN, *Sabiona*, m. w Biſk. Brixyeńſkim nad rz. Eiſach, było ſtolicą Biſk. Bryxyeńſkich, nim ſię przenieśli do Brixen.

SEBENICO, *Sebenicum*, M. bardzo obronne i Hr. w Dalmacyi Weneckiey z Biſk. ſuffr. Spalatrańſkiego, z portem wiel. mocnym zamkiem, i z fortyfikacyami. Leży przy uyściu rz. Cherea, nad Golfem Weneckim, o *m*. 15 od Spalatro, 10 od Zary. dł. 34. 18. ſz. 44. 10.

SEBROWCE, rz. w Podol. płynie ku połd. od połn, i wpada do Dnieſtru.

SECHELLES, wyſpy położone na morzu Indyiſkim między wyſpą Francuzką i brzegiem Malabarſkim. Na iedney to z tych wyſp znayduie ſię drzewo palmowe koko morſkie rodzące; ponieważ owoc ten wpadłſzy w morze wiatrami był zanieſiony na brzegi Maldywſkie, a obywatele nie znaiąc wyſpy, nie wiedzieli też coby go procz morza innego rodzić mogło.

SECKAW, albo Sekkawia, *Secovia*, *Seccovium*, m. Niem. w niż. Styryi Auſtr. z Biſk. ſuffr. Saltzburſkiego, o *m*. 3 od Judenburga, 36 od Wiednia. dł. 32. 52. ſz. 47. 24. Tegoż im. ieſt Przeorſtwo w wyż. Styryi. Biſk. Sekkawſki dla tego nie ma mieyſca i głoſu na ſeymach Rzeſzy Niem. iż przyſięga na wierność Arcy-Biſk. Salisburſkiemu.

SECKENDORF, w Margr. Anſzpachſkim w Frankonii. Leży nie daleko Langen Zeen.

SECKINGEN, albo SECKINGA, *Sanctio*, M. Niem. w Szwabii Auſtryac. iedno z czterech M. Leśnemi zwanych. Niema nic znacznego procz rynku wiel. i pięknego. Xżę Saxe-Weimar dobył ie r. 1638. Wiele od pożaru ucierpiało r. 1678. Leży na wyſpie od Renu uformowaney, o *m*. 2 od Rheinfeldu, 5 od Bazylei, 10 od Szafuzy. dł. 25. 39. ſz. 47. 37. Jeſt tu Opac. Panien ſzlachetnych, fundowane przez S. Frydolina r. 490. Mogą ztąd wychodzić na świat dla poyścia za mąż.

SECLIN, m. w Flandryi Fr. o *m*. 2 od Lilli.

SECONDE, dwa zamki na

brzegu Fantyńſkim, ieden do Angl. nal. drugi do Hol. każdy z nich ma wieś do ſiebie należącą.

SECONDIGNE, m. Fr. w Piktawii o m 7. od Niorty.

SECYMIN, m. w Sandomirſkim z zamkiem na ſkale w okolicy iego znaydowano Kamień lazurowy. i ſrebro. Leży niedaleko Sulowa, *m.* 13 od Krakowa.

SEDAN, *Sedanum*, Xſtwo i M. obronne we Fr. w Szampanii, na gran. Luxemburga, Jeſt kluczem nie iako iednym z naywiękſzey wagi Krolеſtwa. Znayduie ſię tu Zamek bardzo mocny, w ktorym piękny ieſt Arſenał w nim narodził ſię Marſzałek Fr. Turreniuſz, Xiążę. *de Bouillon* brat iego i rządca tego Xſtwa wchodząc w koniuracyą Cinq-Marſa był przymuſzonym przez zamianę uſtąpić ie Krolowi r. 1642. Robią w Sedanie bardzo przędnie ſukna i inne materye. Leży na prawym brzegu Mozy, o *m.* 13 od Charlemont, 12 od Rethelu, 17 od Luxemburga, 56 od Paryża. dł. 22. 37'. 36". ſz. 49. 42'. 20".

SEDLITZ, albo Tzetliz, w Czechach w Cyr. Elnbogeńſkim, ieſt m. ſł. przez ſwe zdrowe gorzkie wody i przez ſol laxuiącą, ktorą tu wyrabiaią, i ktorą ztąd potym w różne Europy ſtrony przewożą.

SĘDZISZOW, *Sendiſovia*, piękne m. w Sandomirſkim, zdobi go kościoł farny, Kapucynow, pałac, ratuſz, &c. Nal. do domu Potockich. W pięknym ieſt położeniu na trakcie, od Rzeſzowa *m.* 3. od Dembicy 4. ode Lwowa 25. Zoſtaie pod pan. Auſtr. w Cyr. Pilźnińſkim.

SEEBURG, m. Pruſkie, w Warmii z ſwym dyſtryktem, ieſt ludne, leży nad iezioren, od Heilsbergi *m.* 3 na połd.

SEEBURG, kraina i grod w Hr. Mansfeldſkim, o *m.* 6 od Mansfeldu. Znayduią ſię niedaleko ztąd dwa wiel. ieziora, w ktorych piękne poławiaią ſię Karpie. Woda w iednym ieſt ſłodka, w drugim zaś ſłona, a te z ſobą ſię łączą.

SEEHAUSEN, m. w ſtarey Marchii Brandebur. nad Alandą, ktora formuiąc nakſztałt ieziora oblewa M. dokoła. Leży o *m.* 16 od Brandeburga, 6 od Hawelbergi. Tegoż im. w Xſtwie Magdeburſkim gdzie dawniey Falz-Grafowie Sommer Sihenburg, ſwe ziazdy miewali.

SEEHAUS, w Xięſtwie Szwarcenberſkim zamek na ieziorze.

SEEHOF, wieś o milę od Bambergi z letnim pałacem Biſk.

SEEZ, albo Sais, *Sagium*, dawne i znaczne M. Fr. w niżſzey Normandyi z Biſk. ſuffr. Rotomagſkiego, i bogatym Opac. Bened. Kościoł Katedralny bardzo ieſt piękny. Liczą tu na 3000. obywatelow. Przedtym daleko większe było, niż teraz. Leży nad Orną w rowninie miłey i obfituiącey w to wſzyſtko, co ieſt do życia potrzebnego, przy leſie *Eſcouves*, o *m.* 5 od *Alençon*, 5 od Argenton, 10 od *Falaiſe*, 8 od *Aigle*, 26 od Rotomagu, 36 od Paryża. dł. 17. 49'. 49". ſz. 48. 36'. 21".

SEGEBERG, *Segeberga*, grod i M. w Xſtwie Holſztyńſkim, Duńſkim, w Wagryi, z zamkiem na wyſokiey wapienney górze. Leży przy rz. Trawie, o *m.* 10 od Kielli, 11 od Hamburga. dł. 27. 58. ſz. 54. 5.

SEGEDIN, M. Węgierſkie w uyściu rz. Maryſzy w Tyſzę w Hr. Czongradſkim, o *m.* 6 od Chonad. Ceſarſcy opanowali ie r. 1686. dł. 38. ſz. 46. 16.

SEGELMESSA, M. Afr. wiel. ludne nad rz. Zyzą, w kraiu żyznym, na połn. Krol. Fezańſkiego, ſtoł. Prow. Segelmeſſyi, oblaney kilką rz. wychodzącemi z góry Atlas, ktore wzbieraiąc latem tak iak Nil, uprawiaią ziemię obfituiącą, w zboże, owoce, i daktyle. Rz. te gubią ſię w piaſkach Sahary. M. Segelmeſſa było pierwſzą

stolicą Dynastyi Al-Morawidow, ktorzy swe rozciągnęli panowanie nad częścią Affr. i Hiszp. Leży o *m.* 60 na połd. ku w. od miasta Fezu, a o 300. *m.* od Tombutu nad Nigrem. Kupcy Barbaryiscy handluiący na Nigrze, opatruią się tu w wodę i żywność, a łożą 40 dni na przebycie puszczy.

SEGESTAN, wiel. Prow. Perska, ktorey część znacznieysza iest pusta i nieuprawna. Nazywała się przedtym Drangianą. ob. Sigistan.

SEGESWAR, albo SCHESBURG, *Segethusa*, Segezwar, M. i H.. w Transylwanii. Stawione iest nakształt Amfiteatru, nad rz. Kokel, o *m.* 20 od Kronsztadu, 15 od Hermansztadu. dł. 41. 30. sz. 46. 55.

SEGEWOLD, Sewold, *Segevoldia*, M. w Państwie Moskiewskim, w Inflanciech, nad Treideną, o *m.* 11 od Rygi. dł. 42. 48. sz. 57. 14.

SEGNI, *Signia*, dawne M. Włoskie w Kampanii, o *m.* 13 od Rzymu, 5 od Palestryny na górze, z Bisk. suffr. Papieża, i tyt. Xstwa. Mówią, iż tu Organy były wynalezione. dł. 30. 32. sz. 40. 41.

SEGNI, albo SEGNA, *Senia*, M. obr. w Kroacyi na brzegu Golfu Weneckiego w Prow. Morlakii, z dobrym zamkiem, portem i Bisk. suffr. Spolatrańskiego erygowanym r. 1180. M. to iest wolne, pod protekcyą domu Austryac. na górze, o *m.* 45 od Spolatro. dł. 32. 37. sz. 45. 4.

SEGONZAC, m. Fr. w powiecie Angulemskim, o *m.* 2 od *Cognac*.

SEGORBE, *Segobriga*, dawne i piękne M. Hiszp. w Krol. Walencyi, z tyt. Xstwa, z dawnym Bisk. suffr. Walencyeńskiego. Leży na wzgórku między górami w kraiu bardzo obfituiącym w zboża i dobre wina, w ktorym także głazy piękne marmurowe znayduią się przy rz. Morvedro, o *m.* 11 od Walencyi, 60 od Madrytu, 30 od Tortozy. dł. 17. 13. sz. 39. 45.

SEGOWIA, *Segovia*, dawne, wiel. bogate, ludne, piękne, obronne i iedno z nayznacznieyszych M. Hiszp. w starey Kastylii z dawnym Bisk. suffr. Toledańskiego i pięknym zamkiem Krolewskim nazwanym Alkazar. Pomiędzy wiel. liczbą pięknych gmachow, naywięcey zdobi mennica i wodociąg do M. prowadzący. Bardzo iest rzecz zabawna widzieć, iakim tu sposobem biią monetę. Segowia handluie naylepszemi w Hiszp. suknami, papierem, ktory tu robią i cienką wełną, ktorą daią owce, ktorych wiel. trzody pasą się w tey okolicy. Tu urodził się Dominik Soto. Leży na górze między dwoma wzgórkami, nad rz. Eresmą, o *m.* 14 od Madrytu, 27 od Salamanki, 21 od Walladolidy. dł. 13. 56. sz. 40. 56.

SEGOWIA nowa, *Segovia*, M. Amer. poln. w nowey Hiszp. w Audyencyi Gwatymali, nad rz. Yarą na granicy Prow. Honduras, o *m.* 400 od Mexyku. dł. 293. sz. 13. 25.

SEGOWIA nowa, M. w stronie połn. wyspy *Luçon*, na wyspach Filipińskich, z Bisk. i zamkiem przy uyściu rz. Kagayany. dł. 138. 5. sz. 18. 59.

SEGOWIA nowa, M. Amer. w *Terra Firma*, w Prow. Wenezuelli, wystawione od Hiszp. r. 1552. Leży nad rz. Barikwicemetą, przy wysokiey górze, w ktorey ruda złota znayduie się, o *m.* 6 od Tucuyo. dł. 311. 10. sz. 7. 55.

SEGRAIS, blizko Pluviers w pow. Gatyneńskim; Znayduią się niedaleko ztąd źrzodła mineralne, zdrowe przeciwko chorobom zastarzałym.

SEGRE, *Sicoris*, rz. Hiszp. Wychodzi z gór Pireneyskich, płynie pod Lerydą i wpada do Ebru.

SEGRE, *Segredum*, m. Fr.

w Xſtwie Andegawſkim, o *m.* 8 od Angers z tyt. Baronii nad *Oudon.*

SEGUR, m. Fr. w Arwernii, drugie tegoż im. leży o *m.* 6 od Rhodes.

SEGURA, *Secura*, m. portowe w Prow. Beirze, z zamkiem na górze, Krol. Hiſzp. Filip V. dobył ie r. 1704. ale Alianci go odebrali r. 1705. Leży przy rz. Elia i Tagu, o *m.* 3 od *Caſtelbranco*, 12 od Alkantary. dł. 11. 6. ſz. 39. 40.

SEGURA DE LA-FRONTERA, *Securitas confinum*, M. Amer. połn. w nowey Hiſzp. wyſtawione na ſkałach r. 1520. przez Ferdynanda Korteza, na połd. Los Angelos.

SEHESTEN, m. Pruſkie dawne, ſtoł. powiatu, w Prow. Sklawonii.

SEIDA, albo SAYD, dawne Sidon, M. w Turcyi Azyat. w Syryi, z portem nad morzem śrzodziemnym. Niczym ieſt w porownaniu do tego, czym było pierwey. Leży w kraiu żyznym przy wyſpie, na ktorey ieſt cytadella, komunikuiąca z miaſtem i ziemią ſtałą przez moſt wſpaniały. Handluie iedwabiem, bawełną, materyą bawełnianą, proſzkami, mydłem, galaſem, woſkiem, gummą, ſolą amoniacką, kaſſyą, ſeneſem, kadzidłem, piorami ſtruſiemi, rodzenkami Damaſzku, piſtacią; za co ſame prawie tylko bierze pieniądze. dł. 53. 30. ſz. 33. 10.

SEIDENBERG, m. z zamkiem i pow. do niey nal. w wyż. Luzacyi, o *m.* 4 od Gerlitzy. Bardzo tu wiele robią igliczkowych pończoch. Druga ieſt tegoż im. włość w Karnioli niż. o *m.* 6 od Rudolphſwerthu.

SEIDSCHUTZ, ob. Selitz.

SEIGNELAY, *Seilliniacum*, m. Fr. w Burgundyi, o *m.* 3 od *Auxerre*, z tyt. Margr. i zamkiem.

SEILLE, rz. w Lotaryngii, zaczynaiąca ſię od ieziora *Lindre*, i wpada w Mozellę przy Metzu.

SEINE, m. Fr. w Burgundyi, o *m.* 5 od Dijon, z Opac. Bened. czyniącym do r. 6000. liwr.

SEINE, *Sequana*, Sekwana, rz. znaczna we Fr. wypływa w Burgundyi przy *Chanceaux*, bieży ku z. pod Paryż, i wpada do Oceanu w *Havre de Grace*. Zaczyna bydź ſpławną od Mery. Dla piaſzczyſtego iey łoża od uyścia do *Quilleboeuf*, okrętom w nią zachodzić ieſt trudno, bez tey zaś przeſzkody, do Rotomagu by mogły przybywać.

SEINSCHEIM, m. w Frankonii z zamkiem w Xſtwie Szwarcenberſkim, o *m.* 14 od Wurtzburga.

SEISSEL, ob. Seyſſel.

SĘKOCIN, Krolewſzczyzna w ziemi Warſzawſkiey płaci kwarty zł. 601.

SEKWANA, ob. Seine.

SELAND, albo ZELANDIA, *Selandia*, wyſpa na morzu Baltyckim, nayświękſza z wyſp Duńſkich, na w. oddzielona ieſt od Skanii Zuntem, na z. przez Belt od wyſpy Fionii, na połd. ma wyſpy Landyą i Falſter, a na połn. morze. Ma *m.* 22 dł. a 20 w naywiękſzey ſzer. Napełniona ieſt laſami, w ktorych wiele znayduie ſię źwierzyny, pięknemi paſtwiſkami i obfituie wzboże różnego rodzaiu, ziemia tu tak ieſt żyzna, i nietrzeba gnoić. M. S. ieſt Kopenhaga. ob. Zelandya.

SELANSKAIA-KREPOST, forteca Moſkiewſka w Prow. Orenburſkiey r. 1755. założona.

SELENGINSK, m. Moſk. nad rz. Selengą, ktora wpada do ieziora Baikal, w Prow. Udyńſkiey.

SELBURG, w Semigalii, przedtym m. z zamkiem, ktory niegdyś był rezydencyą Biſk. Semigalſkiego, od tego m. Selburſkim ſię zowiącego; ale Biſk. to r. 1245. znieſione, a Arcy Biſk. Ryſkie założone było. Natenczas cała Semigalia procz 3 części do Biſk. Selburſkiego należała. Teraz ieſt ekonomia z Słobodą małą, zawiera 4

parafie. Leży nad Dźwiną, od Krzyzborga, o *m.* 3.

SELESTAT, ob. Schelestat.

SELINCOURT, *Selincurtis*, m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 7 od Amiens, z Opac. Norbertańskim czyniącym do r. 5500. liwr. Zachowuią tu S. Łzę, tak iak w *Vendome*. Przywieziona tu była r. 1206 przez P. *Moreuil*.

SELINGENSTADT, albo SELINGSTADT, m. Niem. w Elekt. Moguncki z grodem i klasztorem Bened. Było przedtym Cesarskie, ale teraz nal. do Elekt. Moguncкiego. Leży przy zbiegu rz. Gernsprentzy z Menem, o *m.* 2 od Frankfortu, 4 od Moguncyi. dł. 26. 7. sz. 50.

SELIVREA, *Selimbria*, M. w Turcyi Eur. w Romanii nad morzem Marmora. Zupełnie prawie iest zniszczone. Leży o *m.* 14 od Konstantynopola. dł. 45. 42. sz. 41. 3.

SELKIRK, m. Parl. Szkockie w Prow. tegoż im. posyła iednego Dep. na Parl. st. iest przez zbicie Margr. Montross od woyska Parl. pod Karolem I. Leży o *m.* 9 od Edymburga nad rz. Eshick. dł. 14. 45. sz. 55. 44.

SELLE, *Cellula*, m. Fr. w Arwernii, o *m.* 2 od Aurillac.

SELLES, albo CELLES, *Cella*, m. Fr. w Berry z pięknym zamkiem i dawnym Opac. zakonu *Fulienssium*. Leży nad rz. Cher, na ktorey piękny tu most znayduie się, o *m.* 9 od *Amboise*, 9 od *Blois*, 18 od *Bourges*, 42 od Paryża. dł. 19. 15. sz. 47. 15.

SELLE Saint Denis, m. Fr. w pow. Blezeńskim, o *m.* 2 od Romorantin.

SELLIERS, Opac. Bernar. przy m. *Pont-sur-Seine*, czyni do r. 4000. liwr. Tu P. *Voltaire* był pochowany r. 1778.

SELLIERS, m. w Franszkoncie, o *m.* 3. od Poligni.

SELONGEY, m. Fr. w Burgundyi, w diec. Dizońskiey, nad rz. Wenellą, o *m.* 2 od *Isle-sur-Tille*; winnice w okolicach tego m. wyśmienite wydaią wina. Robią w nim także wiele materyi wełnianych.

SELOWITZ, piękne m. w Morawii w Cyr. Brińskim, o *m.* 4 od Brinny.

SELTEN, wieś w Weterawii, w Elekt. Trewirskim nad Lachną, o *m.* 11 od Moguncyi. Wody kwaśne mineralne bardzo tu st. znayduią się. Inne iest Selters, czyli *Nider-Selters*, wieś nad rz. Embsbach st. kwaśnemi wodami bardzo skutecznemi.

SELTZ, *Saletia*, m. Fr. w niż. Alsacyi, o *m.* 9 od Strazburga, w diec. Spireńskiey, nad Renem, o *m.* 108 od Paryża. Wody Seltzeńskie zalecone są przez swe wiel. skutki, osobliwie służą, na słabości żołądka i do otworzenia porow. dł. 25. 47'. 11''. sz. 48. 53'. 30''.

SEM, rz. Mosk. płynie od w. pod Rylsk, Putywel i wpada do Deszny w Czerniechowskim.

SEMENDRIA, *Semendria*, Semender, M. w Turcyi Europ. w Serwii, z rezydencyą Sandziaka i Arcy-Bisk. Greckiego. Turcy odebrali ie Cesarskim r. 1690. Leży na prawym brzegu Dunaiu, o *m.* 8 od Belgradu, 20 od Temeszwaru. dł. 39. sz. 45. 4.

SEMIGALLIA, Xstwo Pol. czyniące część Kurlandyi, z łotewska *Zeme-gal* zwane, czyli koniec ziemi, rozciąga się wzdłuż Dźwiny, ktora ią od Inflant oddziela. Natura kraiu, rządu, Religia, taż co w Kurlandyi. M. S. Nittawa. Dzieli się na dwa wiel. starostwa, Nitawskie i Selburskie.

SEMINARA, *Seminaria*, m. Włoskie, w Krol. Neapol. w Kalabryi dalszey, o *m.* 10 od Reggio, st. przez batalią, w ktorey *Aubigny* zbił Hiszp. r. 1495. tudzież przez batalią r. 1503. w ktorey tenże *Aubigny* był zbity. dł.

33. 56. ſz. 37. 20.

SEMLIN, m. Węgier. w Sklawonii nad Dunaiem, gdzie Sawa do niego wpada, oſiadłe od Chrześcian, ktorzy tu ſię uciekli po opanowaniu Belgradu od Turkow. Wſzyſtkie Tureckie i Oryentalne towary, wprzod przewietrzone i okadzone bydź muſzą, nim tu przypuſzczone będą, a podróżni wprzod o 3 mile w Panorce zatrzymać ſię powinni. Używaią mieſzkańcy tey oſtrożności, dla uniknienia zarazy.

SEMPACH, *Sempachium*, M. Szwaycarſkie w Kantonie Lucerneńſkim, o *m.* 4 od Lucerny, nad ieziorem Surzée, ſł. przez bat. r. 1396. w ktorey Arcy-Xżę Leopold poległ, zbity przez Szwaycarow. dł. 25. 50. ſz. 47. 12.

SEMUR, *Sinemurum*, M. Fr. w Burgundyi. Dzieli ſię na 3 części. *Le Bourg*, gdzie widzieć ſię daie wſpaniały kościoł. *Le Donjon*, ktore ieſt mieyſcem obr. i ſłuży za cytadellę m. i zamkowi, ktory trzecią część ſkłada. Przeorſtwo tuteyſze było na kollegiatę zamienione r. 1731. Znayduią ſię w tym mieście piękne rękodzieła ſukienne. M. to iedyne w całey Burgundyi było wierne Krolowi podczas Ligi, co też było przyczyną, że Henryk IV. przenioſł tu Parl. z Dyżonu, ktory tu aż do traktatu zoſtawał. Leży nad rz. *Armançon*, na ktorey dwa piękne moſty leżą, o *m.* 15 od *Autun*, 7 od *Avalon*, 13 od Dijon, 54 od Paryża. dł. 21. 45. ſz. 47. 28.

SEMUR EN BRIENNOIS, *Semurium*, m. Fr. w Burgundyi, ſtoł. pow. *Briennois*, z tyt. Baronii. Leży o pólmili od Ligery, 8 od Rouany, 70 od Paryża. dł. 21. 40. ſz. 46. 14.

SENANQUE, Opac. Fr. o *m.* 3 op *Cavaillon*; zakonu S. Bened. czyni do r. 2800. liwr.

SENARPONT, m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 3 od *Aumale*.

SENDOMIERZ, ob. Sandomierz.

SENDZISZOW, ob. Sędziſzow.

SENECZA, m. w Kiiowſkim nad prawym brzegiem rz. Roſſy.

SENEF, *Senefum*, m. w Brabancyi, o *m.* 2 od Nowelli, ſł. przez batalią, ktorą Xiążę Kondeuſz tam wygrał d. 11 Sierpnia, r. 1674.

SENEGA, albo SENEGAL, wyſpa położona w uyściu wiel. rz. ktorey niektorzy dali im. Senegalii, ale ktora ieſt tylko ramieniem Nigru podług Pana Adanſona i Pana Demaneta, *Autorow Afryki Fran.* Fr. wyſtawili zamek S. Ludwika na tey wyſpie. Uſtąpili go Anglii traktatem Paryzkim r. 1763. rownie iako i to wſzyſtko, co poſiadali w ziemi ſtałey na *m.* 300. kraiu. Uyście rz. ieſt o *m.* 40 od Kapu Zielonego. Weyście do niey ieſt nieco zawalone piaſkiem. Wylewa regularnie tak, iak Nil, i żywi mnoſtwo krokodylow. Fr. tu handlowali Murzynami, piaſkiem złotym i gummą. Kray ten bardzo ieſt gorący i niezdrowy dla cudzoziemcow. ob. Gambia, Salum.

SENESCEY, m. w Burgundyi, o *m.* 4 od *Chalons*.

SENEUIL, źrzódło wody mineralney zdrowe na żołądka choroby, przy Riberaku, w Perigordzie.

SENEZ, *Sanitium*, nikczemne m. Fr. w Prowancyi, z Biſk. ſuffr. Embruńſkiego. Leży w kraiu opoczyſtym i puſtym między górami, o *m.* 3 od Kaſtellany, 18 od Embrunu, i 160 od Paryża. dł. 24. 17. ſz. 43. 53.

SENFTENBERG, m. w niż. Auſtryi w pow. Manhartsberſkim, z zamkiem. Jeſt nad rzeką Krembs. nal. do Hr. Stahrenberg. drugie tegoż im. m. ieſt w Miſnii, o *m.* 10 od Drezna nad Elſterą czarną.

SENGLEA, m. na wyſpie Malcie z portem.

SENIGAGLIA, ob. Sinigaglia.

SENLIS, *Augustomagus, Silvanectes, Silvanectum*, dawne m. w Prow. wyſpy Fr. z Biſk. ſuffr. Remeńſkiego, z grodem i zamkiem. *S. Rieul* (Regulus) ktory do Gallii, wraz z Swiętym Dionizym przybył wśrzod trzeciego wieku, był pierwſzym w tym m. Biſk. dzwonnica Katedralna ieſt naywyż. w Fr. Senlis leży nad rz. Nonettą, otoczone dokoła wielkim laſem, o *m.* 2 od *Chantilly*, 8 od *Meaux*, 13 od Paryża. dł. 20. 15. ſz. 49. 12'. 33".

SENLISSES, wieś przy *Chevreuſe*. Znayduie ſię tu woda mineralna, za ktorey wzięciem do gęby, zęby bez bolu wypadaią.

SENNAR, wiel. M. w Affr. ſtołeczne Krol. tegoż im. w Nubii. Bardzo ieſt ludne, i ſt. mieſzkaniem Krola. Poddani witaiąc go zwykli mieć nogi boſe, padać na kolana, i trzy razy całować ziemię. Cudzoziemcy ſwoie tylko zdeymuią trzewiki. M. to doſyć ieſt handlowne. Leży na górze przy Nilu. dł. 50. 25. ſz. 13. 4.

SENNA, rz. ſł. w Kafreryi, przy Mozambiku. Nal. do Portug. ktorzy nią znaczny prowadzą handel i kilka maią nad iey brzegami oſad. Biorą ztąd złoto lepſze, niż Brezyliſkie ieſzcze, niewolników, dyamenty, ſzafiry, ſzmaragdy, onixy, agaty, i kły czyli kości ſłoniowe &c.

SENNEGAS, albo TREWISY, m. Fr. w Langw. w diec. Kóſtreńſkiey.

SENANCHES, *Senones Celſi*, m. Fr. w *Perche*, o *m.* 4 od *Verneuil*, z Grodem przy leſie.

SENONES, *Senoniæ*, m. w Lotaryngii, w Prow. Salmeńſkiey, o *m.* 2 o Raony, z ſł. Opac. Bened. ktorego Opat. ſprawował niby Juryzdykcyą Biſk. póki nal. do diec. Tulońſkiey, ale odſtąpił ięy r. 1777. ſkoro one przeſzło do diecezyi *S. Die*.

SENONOIS, *Senonienſis Ager*, pow. Seneńſki we Fr. nad Yonną. Jeſt częścią Szampanii. M. S. ieſt Sens.

SENS, *Senones*, dawne i znaczne M. Fr. w Szampanii. z Arcy-Biſk. ktorego Arcy-Biſk. bierze tytuł Prymaſa Gallii i Niemiec. Jeſt tu Opac. zakonu S. Auguſtyna pod im. S. Jana przyłączone do Arcy-Biſk. Nie ieſt bardzo ludne w proporcyi ſwoiey wielkości. W nim ſię urodził Jakób Almoin. Odprawiało ſię tu kilka koncyliow Prow. z ktorych nayſł. ieſt r. 1140. ktore na potępienie Abaillarda złożone było. Delfin zmarły r. 1765. tu chciał bydź pochowany, rownie iako i Delfinowa żona iego. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w kraiu obfituiącym w to wſzyſtko, co ieſt do życia potrzebnego, w mieyſcu gdzie Wanna wpada w Yonnę, o *m.* 27 od Paryża, 12 od Troyes, 13 od Auxerre, 31 od Rheims. dł. 20. 56'. 58". ſz. 48. 11'. 56".

SENSBURG, m. Pruſkie nad ieziorem, blizko Seheſten.

SEO de Urgel, lub Urgel, m. Hiſzp. w Katalonii nad rz. Segrą, z Katedrą Biſk. i tyt. Hr.

SEPAUX, m. Fr. o *m.* 3 od Joigny.

SEPTEMES, m. w Delfinacie, o *m.* 3 od Wienny.

SEPT-FONS, *Septem-Fontes*, Opac. regularne zakonu Cyſterſow w diec. Autuńſkiey w pow. Burbońſkim, o *m.* 6 od Moulins, ſławne przez ſwoią ściſłą regułę.

SEPT-FONTAINES, im. dwóch Opac. Norbertańſkich w Szampanii; z ktorych iedno ieſt w diec. Langreſkiey, o *m.* 4 od Chaumont czyniące do r. 1600. liwrow, a drugie w diec. Remeńſkiey, o *m.* 1 od Mezieres czyniące 7000. liw.

SEPULVEDA, m. Hiſzp. w ſtarey Kaſtylii na górze przy rz. Duraton, o *m.* 8 od Segowii.

SEQUEIRE, ob. Chichiri.

SERAING, pałac Biſk. o pół mili od Leodium.

SERAUCOURT, m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 2 od *S. Quintin*.

SERCHIO, *Sercius*, rz. Wł. biorąca swe źrzodło w Xstwie Modeńskim, w części iego połd. w górze Apennin; wpada w morze Toskańskie.

SERE, m. w pow *Quercy*, nad rz. Bawą, o *m.* 9 od *Cahors*.

SEREDNEKOWISK, m. Mosk. w Azyi w Prow. Jakutskiey, leży w stepach niedaleko Olekimska.

SEREGIPPA-DEL-REY, *Seregippa*, M. w Amer. połd. w Brezylii, stołeczne Prow. tegoż im. nad rz. Wizabaris. dł. 340. 5. sz. połd. 11.

SERENA, ob. Koquimbo.

SERET, znaczna rz. zaczyna się w Węgrzech, płynie ku połd. przez Multany, Wołochy i wpada do Dunaiu. Spław iey iest trudny.

SERET, rz. w Woi. Podolskim, ma początek blizko Tarnopola, płynie pod Czortkow, Bilcze, Grudek, i wpada do Niestru.

SEREYE, dobra w Woi Trockim, ktore wprzod należały do Xżąt Radziwiłłow; ale gdy po śmierci Xcia Bogusława r. 1669 spadły były na Ludwikę Karolinę żonę Ludwika Margr. Brandebur. ktoremu ta ie w dziedzictwo zapisała, po śmierci Margrabi obiął ie dom Brandeburski, ktory tu utrzymuie administratora i dzierżawcę swego, a ten roczną cenę arendy w Gumbinie wypłaca. Zawieraią te dobra *Sereye*, m. nad rz. Persą, w położeniu górzystym z kościołem, Katol. i Luter. od Olity, o *m.* 5. nadto 3 folwarki, i 22 wsi.

SERFO, albo SERFANTA, *Seripho*, Seryfa, wyspa na Archipelagu, o *m.* 20 od Naxyi, 30 od brzegu połd. Morei. Ma *m.* 3 dł. a 2 szer. Cała iest okryta górami i skałami. Mówią iż tu żaby nigdy nie krzeczą, ale przeniesione dokąd inąd natychmiast odzywaią się. Co da początek przysłowiu o człowie u nieumieiącym ani mówić, ani śpiewać: *Żaba z Seryfy*. dł. 42. 36. sz. 37. 10.

SERGE, Opac. Fr. w Andegawie, zakonu S. Bened. czyni do r. 7000. liwr.

SERGIEW, Troitzkoy Monaster, klasztor Czercow, o mil geograficznych 8 i pół, od Moskwy, naywiększy i naybogatszy w całey Rossyi. W opasaniu Monastyra iest 10 kościołow, seminarium i bibliotèka. Około klasztora leży 4000. domow, z ktorych wiele iest dobrze budowanych, a ktorych mieszkańcy nal. do Monasteru. Dawniey Carowie tu swe odprawiali pielgrzym: gdzie i swoy pałac maią.

SERGIEWSK, m. Mosk. w Azyi w Prow. Synbirskiey na górze, nad rz. Soką, przy uyściu rz. Surgut. Okolica iego znaczna iest wielą źrzodłami siarczystey wody, a dwoma śmierdzącey.

SERGINNES, m. w Burgundyi, o *m.* 2 od Bray.

SERIGNAN, *Serignanum*, m. Fr. w niż. Langwedocyi, o *m.* 2 od Beziers. Tu Admiralicya zgromadzać się zwykła.

SERIGNI, m. na wyspie Jawie w przesmyku Sondzkim nal. do Krola Bantamskiego. Handel iest przy Hollend. mieszkańcy bardzo są interessowni i zysku chciwi.

SERMAIZE, m. Fr. w Szampanii nad rz. Saux o *m.* 3 od S. Diziers, z woytowstwem Krol. Znayduie się blizko ztąd woda mineralna zimna pomocna na chorobę kamień.

SERMIONA, *Sermio*, m. w Rzpltey Weneckiey, w pow. Weronezkim, oyczyzna sł. Poety Katulla. Przy tym m. wyborne rośnie wino, zwane *Vino Santo*.

SERMUR, m. Fr. w pow. *Combrailles*, o *m.* 2 od Auzance.

SERNIN, (S.) Opac. Fr. w M. Tolozie, zakonu S. Bened. sekularyzowane. Czyni do r. 18000. liwr. ob. Cernin.

SERNOI-GORODOK, czyli M. siarczyste, obronne mieysce nad

Wolgą w Azyi w Prow. Synbirſk, na przeciw uyścia rz Soki, ſł. obfitością ſiarki naylepſzego gatunku.

SEROCK, *Serocia*, m. powiatowe w ziemi Zakroczymſkiey, w dobrym położeniu nad Bugiem, blizko uyścia Narwy. Mieſzkańcy naywięcey bawią ſię wioſłem i bieglemi ſą rotmanami. od Pułtuſka *m.* 5. od Warſzawy 7.

SEROCIN, lub Seroczyn, m. w ziemi Czerſkiey, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem, na pograniczu Woi. Lubelſkiego, od Łukowa *m.* 4.

SEROKOMLA, lub Syrokomla, m. w Woi. Lubelſkim, w ziemi Łukowſkiey, przedtym dobra lenne, a r. 1775. nabyte dziedzictwem od Ignacego Scipiona Podſtolego W. X. Litt. dla ſwego im. i ſeymem aprobowane, ozdobne pięknym pałacem i porządne, od Łukowa *m.* 3.

SERONGE, wiel. M. Az. w Państwach wiel. Mogoła, na drodze z Suraty do Agry. Znaczna część obywatelow tuteyſzych bawi ſię kupiectwem, i handluie naybardziey płotnami pięknemi. dł. 95. 40. ſz. 24. 15.

SERPA, *Serpa*, M. mocne w Port. w Alentei, na gran. Andaluzyi. Leży na bardzo przykrey górze, na ktorey tu także ieſt piękny zamek, o *m.* 1 od Gwadiany, 33 od Lizbony, 15 od Ewory. dł 10. 28. ſz. 37 52.

SERPEYSK, m. Moſk. w Prow. Kaludze.

SERPHANTO, ob. Serfo.

SERPUCHOW, m. w Prow. Moſkiew. nad Norą rz.

SERRAVALLE, *Serravallis*, m. Włoſkie w Diec. Mediolańſkiey, na granicy Państwa Genueńſkiego nad Skriwią. dł. 26. 26. ſz. 44. 43.

SERRE, *Serra*, m. Fr. w Delfinacie w pow. Wieneńſkim, o *m.* 5 od Romans. Drugie tegóż im. leży o *m.* 7 od Gapy.

SERRA-LIONNA, *Mons-Leonum*, wiel. rz. Affr. w Gwinei przy Malagwecie. Zaczyna ſię w górach lwich, albo w *Sierra Leona*, i wpada w morze uyściem na *m.* 4 ſzer. Daie ſwoie imie iednemu pomorzu, pomiedzy dwoma ſł. kapami leżą: to ieſt Kapem Tagrin, czyli *Sierra Leona*, i Kapem Verga, ktore wielką formuią odnogę. Okolice tuteyſze ſą naypięknieyſzym w całey Affr. kraiem. Grunta zaś obfituią podoſtatkiem we wſzyſtko.

SERRES, albo Ceres, *Sernæ*, M. z Arcy-Biſk. w Turcyi Europ. w Macedonii, w kraiu Amboli, nad rz. Kalikot. dł. 40. 20. ſz. 40. 54.

SERRY, *Seriacum*, Opac. Norbertańſkie w diec. Ambiańſkiey przy Aumale. Czyni do r. 5000. liwr.

SERSELLY, m. Affr. w Kroleſtwie Algierſkim, w Prow. Tenezie, z portem i Cytadellą.

SERVETTE, m. Fr. w pow. Gevaudan, w diec. Mendeńſkiey, o *m.* 5 od Mendy.

SERVIAN, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 4 od Beziers w diec. Bezierſkiey.

SERVIO, czyli S. Serf, m. w Auſtryi z ſtarym zamkiem na górze, w ktorego okolicy ſą ſł. lochy.

SERWECZ, m. w pow. Oſzmiańſkim, w położeniu dobrym nad rz. tegoż im. ktora wpada do Wilii. Jeſt o *m.* 5 od Dołhinowa na z.

SERWIA, *Servia*, Krol. Serbſkie, Prow. Turecka; na półn. z Dunaiem i Sawą, na połd. graniczy z Albanią i Macedonią, na w. z Bulgaryą, na z. z Bośnią. Ma *m.* 38 z połn. na połd. a 76 z w. na z. Belgrad ieſt M. S. Nadano imie Nowey Serwii czyli Serbii, części Tartaryi przy Ukrainie, między Dnieprem i Bogiem leżącey, gdzie dawniey *dzikie pola*, ktore Carowa Elżbieta zabrała r. 1754. i zaludniła oſadami z różnych ſtron,

a osobliwie z Serwii Tureckiey, zgromadzonemi. Z niey erygowane było wielkorządztwo Nowey Rusi r. 1764. i dwa razy potym było odmienione. Stolicą rządu Serbii iest *Krzemieńczuk*, m. blizko uyścia rz. Psoli do Dniepru położone.

SESEN, albo SESEN, m. w Xstwie Wolfenbutelskim, o *m.* 5. od Goslaru.

SESSA, *Suessa*, dawne m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z Bisk. suffr. Kapuańskiego, i z tyt. Xstwa. Bardzo przedtym było znaczne. Leży o *m.* 8 od Kapuy, 13 od Neapolu. dł. 31. 34. sz. 41. 20.

SESSAU, Sessawa, m. w Semigalii, nad rz. tegoż im. z kościołem, na granicy Litewskiey, o *m.* 5 od Bowska na z.

SESSIA, m. i dolina w Xięstwie Mediolańskim, ustąpiona Krolowi Sardyńskiemu, o *m.* 10 od *Turée*.

SESTO, *Sextum*, M. Włoskie w pow. Mediolanu na lewym brzegu rz. Jesiny, w mieyscu, w ktorym ta z ieziora Maggiore wypływa, ma tyt. Xstwa.

SESIOLA, m. Włoskie w Xstwie Modeńskim w pow. Frignano, o *m.* 8 od Modeny.

SESTRI DI-LEVANTE, *Tigulia*, dawne m. Włoskie w Państwie Genueńskim. Tu rezyduie Bisk. Brugnański. Leży o *m.* 10 od Genuy. dł. 27. 4. sz. 44. 32.

SEPTRIDIPONENTE, *Sextum*, m. w Państwie Genueńskim, o *m.* 2 od Genuy. dł. 26. 30. sz. 44. 25.

SETRUCZE, m. w Podolskim nad Seretem, poniżey Mikuliniec.

SETINES, ob. Ateny.

SETTENIL, m. Hiszp. w Krol. Grenady na skale w przedziwnym położeniu, o *m.* 18 od Gibraltaru na połn.

SETUBAL, *Cætobris*, Setuwal, M. obronne i znaczne Portugal. w Estremadurze z dobrym portem zasłonionym przez zamek S. Jakuba. Handluie to M. naybardziey solą, ktorą biorą z żup okolicznych. Nal. do Kawaleryi S. Jakuba. Ma sł. akademią: *Academia Problematica*. Urodził się tu Michał *Vasconcellos*. Trzęsienie ziemi r. 1755. zupełnie ie prawie zniszczyło. Leży w kraiu obfituiącym w zboże, wino, owoce, w uyściu rz. Zadaony, o *m.* 7 od Tagu, 9 od Lizbony, 20 od Ewory. dł. 9. 14. sz. 38. 26.

SEVENNES, albo CEVENNES, *Cebenæ*, góry we Fr. w niż. Langwedocyi, nadaiące imie pobliżkim okolicom. Służyły za schronienie zabobonnikom, ktorzy tu wielkie popełniali bezprawia. Nierządy te wznieciły się r. 1703. ale Marszałek Villars poskromił niesfornych r. 1704.

SEVER, (S.) *Severopolis*, M. Fr. w Gaskonii z sł. Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr. Leży nad Adurą, o *m.* 8 od Daxy, 6 od Aire, 26 od Bordeaux, 156 od Paryża. dł. 16. 50. sz. 43. 45.

SEVERDERUSTAN, (S.) Opac. Fr. zakonu S. Bened. o *m.* 2 od Tarbow, czyni do r. 2500. liwrow. Drugie tegoż im. m. leży w Hr. Astaraku, i m. w Normandyi w diec. Konstancyeńskiey, *m.* 3 od *Vire*, z Opac. Bened. czyniącym do r. 5500. liwr.

SEVERA-LE-CHATEL, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o *m.* 4 od Milhaud z tyt. Xstwa. ob. *Arpaion*.

SEVAIN, (S.) m. Fr. o *m.* 9 od Angulemy.

SEVERIN, (S.) Opac. Fr. w diec. Piktawskiey nad Butonną, o *m.* 3 od S. Jana *d'Angeli*, iest zakonu S. Aug. czyni do r. 3500. liwr.

SEVERINA, (S.) *Siberina*, m. w Krol. Neapolitańskim w niż. Kalabryi z Arcy-Bisk. Leży na przepaścistey skale przy rz. Neeto, o

m. 3 od morza, 18 od Ossano, 15 od Cosenza. dł. 34. 55. sz. 39. 15.

SEVERINO, (S.) m. Wło. w Państwie Kościelnym w Marchii Ankonitańskiey z Bisk. suffr. Fermeńskiego. Jest oyczyzną Jana *Caccialupi*. Inni autorowie twierdzą iż on iest rodem z Bolonii we Wło. Leży między dwoma pagórkami nad rz. Potenzą, o *m.* 3 od Tolentinu, 5 od Camerino, 10 od Fermo. dł. 30. 42. sz. 43.

SEVERINO, (S.) M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym przy rz. Sarnon, o *m.* 2 od Salerny. Dało swoie im. domowi San-Severino.

SEVERN, Opac. Dam szlachetnie urodzonych w Xstwie Mindeńskim w Westfalii.

SEVERO, (S.) *Severopolis*, m. ludne Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie z Bisk. od samego tylko Papieża dependuiącym. Leży w rowninie, o *m.* 11 od Manfredonii, 30 od Neapolu. dł. 32. 59. sz. 41. 40.

SEVIGNAC, m. Fr. w Bearnie sądowe, o *m.* 3 od Morlas.

SEWILLA, *Hispalis*, dawne wiel. bogate, ludne, bardzo piękne i iedno z naypierwszych i nayznacznieyszych M. Hiszp. stołecz. Andaluzyi, z Arcy-Bisk. st. Akademią, pięknym obszernym portem, i z tyt. M. Krolewskiego. Kościoł Metropolitań. ktorego dzwonica zwaliła się podczas ostatniego tam ziemi trzęsienia r. 1755. i pałac Krol. nazwany *Alcazar*, są gmachy nieporównane. Godny podziwienia tu także iest Ratusz, Bursa, rumusy wodę do miasta prowadzące. Liczą w Sewilii mieszkańcow 28000. i 120. szpitalow, ktore są wszystkie dobrze opatrzone. Bardzo wiel. handel M. to prowadzi. Słowem iest to przysłowie pomiędzy Hiszp. *kto nie widział Sewilli, cudu nie widział*. Pomiędzy wieloma ludźmi st. ktorych to M. wydało, znacznieysi są Bartłomiey *de las Casas*, Ludwik Alkazar Jezuita, Mikołay Monardes, Michał *de Cervantes*, Diego *Velasques*, Ferdinand od S. Jakuba, i Arias Montanus. Leży w wiel. równinie, obfituiącey w to wszystko cokolwiek do wygod życia roskosznego służy, na lewym brzegu rz. Gwadalkwiry, o *m.* 18 od Morza, 45 od Grenady, 75 od Lizbony, 85 od Madrytu. dł. 12. 30. sz. 37. 20.

SEVRE, m. Fr. o *m.* 2 od Paryża nad Sekwaną. sławn: go czyni fabryka porcelany.

SEURE, rz. Fr. biorąca początek w pow. Seure, w Piktawii o *m.* 3 od S. Maxencyusza. Poczyna bydź spławną od Niorty, i wpada w Ocean przy Marans, nazywa się Seure Niortska, a to dla różnicy od Nanneteńskiey, ktora zaczyna się w Piktawii i wpada do Ligiery przy Nantes. ob. Bellegarde.

SEWSK, m. Mosk: stoł. Prow. tegoż im. leży na górze nad rz. Sozą.

SEYNE, *Sedena*, m. Fr. w wyż. Prowancyi. Leży nad rzeką wpadaiącą do Durançe, o *m.* 4 od Barcellonetty.

SEYSSEL, m. Fr. w pow. Bugey, podzielone od Rodanu na 2. części, o *m.* 6 od Bellay. Część za Rodanem będąca była ustąpiona Krol. Sardyńskiemu traktatem r. 1760. Rz. ta przytym m. poczyna bydź spławną. Uczony Klaudiusz Seyssel podług wielu Autorow rodem był z tego m. ale inni twierdzą, iż on rodził się w *Aix*, w Sabaudyi. dł. 23. 30. sz. 45. 56. w Delfinacie m. Seysseul.

SEYWEYSKIE, stwo w Woi. Trockim, płaci kwarty zł. 980. podlega prawu emfiteuzy Strutyńskich. Graniczy z stwem Wizańskim.

SEZANNE, *Sezanna*, m. Fr. w pow. Bryi; Leży nad rz. w równinie, na granicy Szampanii, o *m.* 11 od Troyes, 26 od Paryża. dł. 21. 33. sz. 48. 43'. 17". Jest ie-

ſzcze tegoż im. m. w Marchii Suzańſkiey, pod górą *Genevre*, o *m.* 4 od *Briançon*, nal. do Krola Sardyńſkiego.

SFETIGRADO, *Sphetia*, m. w Turcyi Europ. w Albanii na granicy Macedonii.

SHAFTSBURY, *Septonia*, Saftsbury, m. Angiel. w Dorſetshirze, z tyt. Hr. przedtym bardzo znaczne. Poſyła 2 Dep. na Parl. i leży o *m.* 32 od Londynu.

SHAHAR, doſyć piękne M. w Arabii ſzczęśliwey przy ſamym weyściu morza czerwonego. Obywatele tuteyſi ſą doſyć obyczayni. Maią ſwego Krola, ktory doſyć dobrze obchodzi ſię z Cudzoziemcami, ale Chrześcian nienawidzi. dł. 14. ſz. 66.

SHANON, rz. znaczna w Irlandyi, biorąca początek w iez. Allen, w Hr. Letrymſkim, wpada w Ocean.

SHAPINS, wyſpa iedna z Orkadſkich.

SHAPOR, *Sapora*, M. Az. w Państwach W. Mogoła w Krol. Berarſkim. dł. 97. 50. ſz. 21. 30.

SHEPPY, *Convennos*, wyſpa Angiel uformawana od rz. Medway, w mieyſcu, w ktorym ona na dwa rozdziela ſię koryta. Ma *m.* 7 do koła. Grunta iey ſą bardzo żyzne. M. S. tey wyſpy ieſt *Queensborough*.

SHOGLE, ob. Choug.

SHOREHAM, m. Angiel. w Prow. Suſſex. Poſyła 2 Dep. na Parl.

SHREWSBURY, *Salopia*, Szrewsbury, piękne ludne, handlowne i bogate M. Angiel. ſtoł. Prow. tegoż im. nazwaney także *Shropshire*, z tyt. Hr. Leży na pagórku, ktory w kſztałt półwyſpy oblany ieſt rz. Saverną, między Anglią i Xſtwem Wallii, o *m.* 40 od Londynu. 8 od Montgomery. Poſyła 2 Dep. na Parl. dł. 14. 50. ſz. 52. 45. Prow. graniczy na połd. z rz. Tywedą, ktora ią oddziela od Hr. Radnor, Herefort i Worceſter; na w. z Hr. Worceſter i Stafford, na półn. z Szeſtershirą, na z. z Xſtwem Wallii. Ma *m.* 12. dł. 8. ſz. i zawiera w ſobie około 890000. morgów Poſyła 2 Dep. na Parl.

SIADY, m. w Xſtwie Zmudz. między wiel. laſami i bagnami, od Oknian ku z. *m.* 6.

SIAM, *Siamum*, Krol. Siamſkie, w Azyi w Indyach, graniczy na półn. z Krol. Laońſkim na w. z Kamboyſkim i Keońſkim, na połud. z Golfem Siamſkim, na z. z półwyſpą Malaką. Ma *m.* 220. dł. od półn. do połd. a 100 ſzer. Dzielą ią na górne i dolne. Kray ten bogaty ieſt w kruſzce, żyzny w ryż, i obfity w bawełnę i owoce, ale wcale niepodobne do tych, ktore w Europie widziemy. Zwierzęta tuteyſze ſą prawie wſzyſtkie właściwe tylko temu kraiowi. Siamczykowie doſyć do Chinczykow ſą podobni. Wiele obyczaiow małpich maią. Do dzieci ſwych przywiązani ſą na podziw, poczciwi, nieprzyiaciele wyſtępkow, rozumni, oſzczędni, ale wielcy próżniacy, co pochodzi z niewoli, w ktorey ſię znayduią, a ktora do takiego ieſt podnieſiona ſtopnia, iż gdy Siamczyk iaki ma piękne drzewo owocowe w ſwoim ogrodzie, areſztuią natychmiaſt owoc onego dla Krola, lub iakiego Miniſtra. Jeżeli zaś liczba ich całkowita nie dotrwa do czaſu zbierania, pan naowczas drzewa z oſtatnią ieſt traktowany niegodziwością. Jakoż ſtrzegą ſię oni mieć takie. Pomarliby z głodu dawno Siamczykowie, pomimo żyzności ich gruntu, gdyby Chińczykowie i Kochinchinczykowie, ktorych cudzoziemſtwo zaſłania nie co od Tyranii, nie uprawiali tu roli; ale to małe bardzo ieſt zaradzenie tak wielkiemu złemu, ſame tylko okolice M. doſyć ſą dobrze uprawne. Siamczykowie nie ſą do woyny ſpoſobni;

iako przechod duſz z ciał iednych do drugich przypuſzczaiący ; maxymą ich ieſt nie zabiiać nikogo, i to naypierwey Krol ich im zaleca poſyłaiąc na woynę. Religii ſą bałwochwalſkiey i cała ich moralność zaſadza ſię aby nic niezabiiać, aby nie kraść, ſtrzedz ſię nieczyſtości, nie kłamać i wſtrzymać ſię od trunkow upaiaiących. Krol ieſt deſpotą, i tak od ſwych poważany poddanych, iż miany ieſt od nich za Boga. M. S. tego kraiu ieſt Siam, czyli Juthia. ob. Juthia, Menan.

SIANGIANG, *Sianganum*, M. Chińſkie w Prow. Huguand, z pięknym pałacem. Leży przy rz. Ham. dł. 129. 16. ſz. 32. 28.

SIANOZĘTKI, w Woiew. Mińſkim, w pow. Rzeczyckim, przy Pol. Krolewſzczyzna płaci kwarty zł. 38.

SIARA, *Siara*, M. Amer. połud. w Brezylii, ſtoł. Kapitanii tegoż im. leżącey między Maragnońſką i Rio-Grande, w ſtronie połn. Nie daleko ztąd wyſtawiony ieſt zamek na górze nad rz. Siarą. dł. 338. ſz. połd. 3. 15.

SIBA, Prow. Azyat. w Państwach Wiel. Mogoła. Graniczy na połn. z Nagrakutem, na w. z W. Tybetem, na połd. z Prow. Gerą, i Jambą, na z. z Pengabą. Znayduie ſię tu wielkie iezioro, z ktorego Ganges wypływa.

SIBERIA, Syberya, kraina ſkładaiąca część połn. Państwa Moſkiewſkiego w Azyi. Graniczy na w. z morzem Japońſkim, na połd. z Wiel. Tartaryą, na z. z Moſkwą, na połn. z morzem lodowatym. Ma na *m.* 800. dł. od w. ku z. a 300. od połn. ku połd. Tu Carowie poſyłaią na wygnanie Panow dworu ſwego, ktorzy u nich w niełaſkę popadli, i wſzyſtkich winowayców, z ktorych ſwe chcą oczyścić Państwo. Kray ten był w oſtatnich dopiero wiekach odkryty przez pewnego chłopa nazwiſkiem *Anica*, za czaſów Boryſa. Część połd. Syberyi obfituie przynaymniey w to wſzyſtko cokolwiek ieſt do utrzymania życia potrzebnego, ale część połn. ieſt bardzo zimna, puſta i nieludna. Nayznacznieyſze bogactwo Syberyi zależy na pięknych futrach i różnych metalach, ktore ſię tu znayduią. Tobolſk ieſt M. S. i rezydencyą Wice-Reya. Cały ten kray ieſt oſiadły trzema ludzi gatunkami; to ieſt: bałwochwalcami, ktorzy ſą właściwemi rodakami; Mahometanami i Moſkalami. Pierwſi mieſzkaią w laſach zimą, a zaś po nad rzekami latem. Cały ich ubior zależy na łoſiey ſkórze lub rafinetowey, bogactwo zaś na łuku, dzidzie, ſtrzale, nożu i garnku. Używaią pſow i rafinetow zamiaſt koni. Poważaią ſwoie bożyſzcza, ale tylko w tedy gdy z nich ſą kontenci. Kiedy zaś przyidzie im co do głowy, iż ich nieſzczęścia, ſą tych bałwanow ſprawą, natychmiaſt ie palą, w błocie ſzarzaią, ſtryczek iakby do wieſzania na kark zawieſzaią, i tyſiączne im inne wyrządzaią pogardy. Naywiękſzą zaś cześć ſłońcu i mieſiącu oddaią. Tatarzy Mahometanie Syberyiſcy, nie tak ſą ſzpetni, iak inni Tatarowie. Wpowſzechności Syberyiczykowie ſą prożniacy. Pomimo oſtrości zimna tu panuiącego i grubego życia, podlegaią powſzechnie chorobie Francuzkiey.

SIBOURRE, m. Fr. w Gaſkonii w pow. Laworze, oddzielone od *S. Jean-de-Luz* rzeką, na ktorey tu moſt drewniany znayduie ſię.

SICIGNANO, m. w Krol. Neapolitańſkim w Pryncypacie bliżſzym, z tyt. Xſtwa, blizko Forino.

SICHELBURG, w Kroacyi w pow. Karłowickim zamek. Okolica ta ieſt ſiedliſkiem *Uſkokow*, czyli zbiegow. Tak ſię zowią Wołoſi, ktorzy dla uwolnienia ſię od iarzma Tureckiego uciekli z Dalmacyi i naprzod w Eliście, a w wieku 16 za pozwoleniem Ceſarza w

Zengu osiedli. Gdy się zaś na rozboie puścili byli, i iuż Turkow iuż Wenetow napastowali, wplątali dom Austr. w woynę lat dwoch; mocą traktatu r. 1618. ktory ią zakończył, wyznaczono góry *Uskokom*, na granicy Karynthii między rz. Kulpą i Bryganą, gdzie iest *Sichelburg*, i żyią z trzod teraz.

SICILIA, Sycylia, naywiększa i nayznacznieysza wyspa morza śrzodziemnym między Affr. i Włochami, od ktorych iest oddzielona tylko małą cieśniną: *Faro di Messina*, ma tyt. Krol. zwana niegdyś *Trinacria*, iż formy iest troygraniastey; maiącey *m*.66 w zdłuż od Messyny do *Boca*, i 45 wszerz, od *Punto di-Melazzo*, aż do Kapu *Passaro*. Dzieli się na trzy Prow. czyli doliny; *Val di Demona*, *di Noto*, *i di Mazara*. Zawiera na milion dusz. Grunta iey, lubo skaliste są bardzo żyzne i we wszystko obfituiące, tak iż zwano ią przedtym *szpichlerzem Rzymskim*. Powietrze iest zdrowe i czyste. Metale tu różnego gatunku znayduią się, morze przy brzegach iest rybne; ale iednak iedwab naywiększym iest tey wyspy bogactwem. Jest to kray w całym świecie nayobronnieyszy przez swe położenie, i nayzdolnieyszy do handlu. Po wielu rewolucyach, Karol brat S. Ludwika zawoiował ią. Ale r. 1282 Piotr III. Krol Aragoński opanował tę wyspę na wzaiem, wyrznąwszy wszystkich Francuzow w dzień Wielkonocny na pierwszy odgłos na nieszpory dzwonow; co było przyczyną nadania tey rzezi imienia *Nieszperow Sycyliyskich*. Tenże ią sam los co i Krol. Neapolitańskie potkał, gdy Hiszp. zawoiowali to ostatnie Krol. Dostała się Infantowi Dom-Karolowi traktatem Wideńskim r. 1736. Rządzona iest przez Wice-Keia, co do rzeczy cywilnych; co do duchownych przez Prezydenta Trybunału duchownego, ktory ma władzę prawie Papieża, i tytuł *Beatissimo Padre*. Messyna i Palerm o pierwszeństwo spor z sobą wiodły do r. 1783. w ktorym srogie trzęsienie ziemi zburzyło całą Messynę, i iey okolice, spustoszyło Kalabryą, i całą strapiło Sycylią.

SICILI, m. w Sycylii z tyt. Baronii w dolinie Noto, i o *m*. 3 od Noto. dł. 32. 50. sz. 36. 52.

SICZ Zaporowska, iest horda Kozakow Siczowych, maiący swe w Siczy nad Dnieprskiey siedliska, od półn. i w. otoczonych górami, rozproszonych, aż ku granicom Oczakowskim.

SIDAYE, *Sidaia*, M. mocne Azyat. w stronie półn. wyspy Jawy; z portem. dł. 130. 50. sz. połud. 6. 40.

SIDEROCAPSA, *Chrisites*, m. w Turcyi Europ. w Macedonii, st. przez szyby złote, ktore w okolicach tuteyszych znayduią się. Leży o *m*. 2 od Golfu Kontessy. dł. 31. 19. sz. 40. 30.

SIDOROW, m. w Podolskim, na granicy Gallicyi nad rz. Podhorce, o milę na połd. od Husiatyna.

SIDORY, w Xstwie Żmudzkim, w pow. Wieszwiańskim Krolewszczyzna płaci kwarty zł. 49.

SIDRA, m. w Woi. Trockim, w pow. Grodzieńskim, o *m*. 2 od Kuźnicy.

SIDRYCZYN, stwo w pow. Orszańskim, iest pod pan. Rossyi.

SIEBENLEHN, albo SIEBELN, m. w górach w cyr. Miśnii.

SIEBENLINDEN, *Septem tiliæ*, m. w Węgrzech wyż. naycelnieysze w Hr. Saroskim.

SIEBIEZ, m. w Połockim, pod pan. Rossyi, st. pokilkakrotnym iego od Moskwy dobyciem. Należało dawniey do Smoleńskiego Woi. lecz po zabraniu tego Woi. zostawione było Polakom przy Połockim, od Nieszczerdy *m*. 7. dł. 53. 4. sz. 55. 2.

SIECIECHOW, *Secechovia*, w Woi. Sandomirskim, z dawnym i bogatym Opac Benedyktynow.

ktorego założenie wywodzą od Sieciecha Wdy Krak. Leży nad Wisłą, o *m.* 4 od Opatowa.

SIEDLCE, m. w Woi. Lubelskim, z bardzo wspaniałym pałacem i pięknemi ogrodami, w ktorych wiele osobliwości widzieć się daie, ſt. Soborami Greckiemi i walnemi iarmarkami. Jest handlowne dosyć i osiadłe rzemieślnikami. Leży blizko Bugu, od Łukowa *m.* 3. od Warszawy 10.

SIEDLEC, w pow. Czchowskim pod pan. Austryi, przedtym Krolewszczyzna, blizko Radłowa, z klasztorem.

SIEDLISKA, wieś o *m.* 2 od Chełma, w ktorey ſt. Wacław Rzewuski po swey niewoli mieszkał, w domku prostym w pośrzod ogrodu będącym. Tegoż im. dobra w Krakowskim niedaleko Bobowy. O *m.* 3 od Chełma dobra Węgleńskich *Siedliszcze*. Inne w pow. Łuckim dobra Bierzyńskich, maiące rudy żelazne dosyć znaczne.

SIEDMIOGROD, ob. Transylwaniią.

SIEGEBERG, albo SIGBERG, m. Niem. w Xstwie Bergeńskim, nad rz. Sieg, o *m.* 6 od Kolonii, z bogatym klasztorem.

SIEGEN, *Siega*, M. Niem. w Weterawii, z dobrym zamkiem i tyt. Xstwa. Leży nad rz. tegoż im. o *m.* 7 od Dillemburga, 15 od Kolonii. dł. 25. 40. sz. 50. 43. Hr. Siegeńskie iest położone w Weterawii połn. Nal. do cyrkułu Westfalskiego. Ma *m.* 8 dł. 3 sz. Nal. do linii Xżąt de Nassau-Dietz. albo raczey do Xcia *d' Orange*.

SIEKIERA, m. w Woi. Kiiowskim, między Rossą i Rostawicą, o *m.* 3 na połn. od Pawołoczy.

SIELCE, *Selecia*, m. w Woi. Nowogrodzkim. Tegoż im. w Brzeskim Lit. nad rz. Jasiołdą, od Berezy powyżey, o *m.* 4. Inne w powiecie Mozyrskim Krolewszczyzna płaci kwarty zł. 65. Inne ſtwo w ziemi Gostyńskiey płaci kwarty 207.

SIELISZCZE, m. w Woi. Połockim, dosyć osiadłe, od Połocka ku połd. *m.* 8. od Kublicz 2.

SIELUB, m. w Woi. Nowogrodzkim, w dobrym położeniu z lasami obszernemi, niedaleko Niemna, od Nowogrodka, o *m.* 3 ku połn..

SIEŁUN, *Selunium*, m. w Woi. Płockim, z tyt. Xstwa, ktorego używa zawsze Proboszcz Płocki, i ktory w tym Xstwie sprawuie zupełną iuryzdykcyą. Leży po nad Narwą, powyżey Ostrołęki.

SIEŁOCARSKOYE, wspaniały pałac Carow Rossyiskich, dla rezydencyi ich letniey, o *m.* 3 i pół od Petersburga.

SIEMIATYCZE, m. w Woi. Podlaskim, przyozdobione pałacem, klasztorem XX. Missyonarzow, ſt. kosztowną kollekcyą nayrzadszych osobliwości tu znayduiącą się, z pięknym i ciekawym ogrodem, ktory wiele osobliwszych zioł lekarskich zawiera, z szkołą babienia, i rękodziełami. Dawniey nayzaleceńsze w Podlasiu palono tu gorzałki. Leży nad Bugiem od Drohiczyna, *m.* 4. od Warszawy 18.

SIEMIESZOW, m. w Xięstwie Słuckim, nad rz. Mazą, o *m.* 2 ku z. od Romanowa.

SIEMIECHOW, w Krak. w pow. Bieckim, przedtym ſtwo teraz pod pań. Austr.

SIEMIELISZKI, ſtwo w Trockim, płaci kwarty zł. 50. Leży nad rz. Strawą, od Trokow na z. ku połn. *m.* 4.

SIEMIKOWICE, dobra w Sieradzkim, ktore niegdyś od Bolesława Krzywoustego dane były w nadgrodę zasług woiennych Gieskowi Czechowi, od nich wzięła nazwisko Siemikowskich familia. Teraz nal. do Swięcickich, ozdobione pałacem i kościołem dawnym, o *m.* 3 od Wielunia.

SIENIAWA, znaczne m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Samborskim, zaszczycone pa-

łacem i kilką kościołami, gniazdo ſt. familii Sieniawſkich. Leży nad Sanem, od Jarosławia *m.* 3. ode Lwowa 13. dł. 40. 9. ſz. 50. 12.

SIENIAWKA, m. na pograniczu Woi. Wołyńſkiego i Podol. ſpuſtoſzone od Tatarow r. 1575. Jeſt nad Bogiem, od Chmielnika ku z. *m.* 2 i pół.

SIENICA, m. w Woi. Sandomirſkim, o *m.* 2 od Zwolenia, 10 od Warſzawy. Gniazdo dawney familii Sienickich, gdzie blizko wieś *Bończa*, od herbu tey familii nazwana.

SIENNA, *Sana*, wiel. dawne, i ſt. M. Włoſkie w Toſkanii, ſtoł powiatu Sienneńſkiego z Arcy-Biſk. z ſt. Akademią i Cytadellą. Kościoł Katedralny, lubo guſtem Gockim wyſtawiony, iednak ieſt bardzo piękny, rownie iako i inne tego M. kościoły. W wielkim rynku widzieć ſię daie fontanna wſpaniała. Urodziło ſię w Siennie wiele znakomitych oſob we wſzelkim gatunku, iako to: S. Katarzyna, Sieneńſka zwana; S. Bernard, Błogosławiony Kolumbin; Papieże: Alexander III. Pius II. Pius III. Paweł V. i Alexander VII. Fryderyk Petrucio, Tomaſz Domo, Mariano Lelio, FauſtSocyniuſz &c. Leży na 3 pagórkach, w kraiu żyznym, o *m.* 12 od Florencyi, 20 od Pizy, 17 od Liworny, 42 od Rzymu. dł. 29. 1. ſz. 43. 20. Powiat Sieneńſki, ma tytuł Xſtwa. Graniczy na połn. z Florenckim powiatem na połd. z morzem śrzodziemnym i Xſtwem Kaſtreńſkim, ną w. z Xſtwem Peruzy, Orwietu, i Kaſtreńſkim, na z. z Florenckim i morzem Toſkańſkim. Ma *m.* 22. dł. i 22. ſz.

SIENNO, m. w pow. Orſzańſkim, teraz pod pan. Roſſyi, ozdobne klaſztorem Franciſzkanow, w ktorym ciało S. Fortunata, handlowne, z ſądami Moſkiewſkiemi. Leży nad ieziorem od Czanikow *m.* 6. nal. do domu Sierakowſkich. Tegoż im. dobra w Woi. Nowogrodzkim, od Nowogrodka ku połu. *m.* 3. Inne w Sandomirſkim gniazdo domu Sienińſkich, z kościołem fund. od Oleśnickiego Biſk.

SIENSKO, m. w Woi. Krakowſkim klaſztorem Paulinów, i ſtarożytnym kościołem. Leży na trakcie pocztowym, o *m.* 7 od Krak.

SIEPIENKO, dobra ſzlacheckie w Poznańſkim przy ſtwie Kościańſkim.

SIERADZ, *Siradia*, M. S. Wdztwa w Wielkiey-Pol. Wielkości iego dawney znaki w gruzach pozoſtały. R. 1291. od Tatarow, 1292 od Czechow, 1331. od Krzyżakow ſpuſtoſzone, a 1447. i poźniey, ogniem zniſzczone było. Niedaleko miaſta ieſt zamek zburzony, niegdyś rezydencya Xżąt Piaſtow. Ozdobą iego zoſtały kościoły, klaſztory i ſzkoły. Leży nad Wartą, w okolicy bagniſtey, i rowney, od Szadka o *m.* 5. od Wielunia 6. od Piotrkowa 12. Woi. Sieradzkie rządzone było od własnych Xżąt aż do Władysława Łokietka, ktory ie do Korony przyłączył. Graniczy z Szląſkiem, z Woi. Kaliſkim, Łęczyckim, Sandomirſkim i Krakowſkim. Dzieli ſię na 4 Pow. Sieradzki, Szadkowſki, Piotrkowſki i Radomſki. Seymikuie w Szadku, obiera Poſłow 4 i Dep. 2. Ma ſenatorow Wdę i Kaſztelanow Sieradz. Roſpir, Spicymier i Konarſkiego. Rzeki znacznieyſze: Warta, Pilica, Proſna &c. Herbu używa pół-Orła i pół-Lwa czarnych; munduru kontuſz karmazynowy, obſzlegi granatowe, żupan biały. Do tego Woi. przyłączona ieſt ziemia Wieluńſka. Paprocki świadczy że to Woi. z przyczyny poſiłkowanych przez nie Łęczyczanow i odzyſkanych chorągwi od nieprzyiacioł wziętych, gdy ſami tylko Xżęta Pol. i ich pieczętarze zażywali czerwonego laku pierwſze używanie iego odebrało przywiley i dwoiakie Chorąztwo.

rąztwo. Kray ieſt równy, ku granicóm Krak. ma rudy żelazne; mieſzkańcy ſą goſpodarni i zamożni. M. S. Sieradz, ſtwo płaci kwarty 1536.

SIERAKOW, m. w Woi. Poznańſkim, dawne, drzewem zabudowane, ſl. wiel. iezioromi, leży nad Wiſłą, od Międzychoda ku w. *m.* 3.

SIERASŁAWICE, w Krakowſkim pod pan. Auſtr. nad Wiſłą, ſkład ſoli.

SIERCK, m. o *m.* 4 od *Thionville*, nad Mozellą, o *m.* 10 od Trewiru.

SIERPC, *Sieppercia*, m. pow. w Woi. Płockim, z Kaſztelanią. Jeſt ludne i ſl. cudownym obrazem. Leży na granicy ziemi Dobrzyńſkiey, na wzgórku, o *m.* 5 od Płocka.

SIERRA Morena, góra w Krol. Hiſzpań. ku połn. Sewillii Termin *Sierra* w Hiſzp. ięzyku znaczy górę.

SIERRA-LIONA, ob. Serra-Leona.

SIELISZKI, m. w pow. Wiłkomirſkim, o *m.* 4 od Wiłkomirza.

SIEVERSHAUSEN, ob. Sivershauſen.

SIEWIERZ, *Severia*, Prow. w Państwie Moſkiewſkim z tyt. Xięſtwa graniczy na połn. z Xſtwem Smoleńſkim i Moſkiewſkim, na w. z Xſtwem Woroneckim i z Ukrainą, z tąż na połd. na z. z Xſtwem Czerniechowſkim. Nieraz było wzięte od Moſkwy, a r. 1667. im potwierdzone zoſtało, i oderwane od Pol. nazawſze. Cały ten kray laſami ieſt napełniony. W części iego połd. znayduie ſię las maiący dł. 24. mil Niem. M. S. ieſt Nowogrod Siewierſki.

SIEWIERZ, *Severia*, M. S. Xſtwa, ſtolica iurysdykcyi namieſtniczey Biſk. Krakowſkiego z zamkiem na wiel. iezio rze, i z kilką kościołami. Leży w okolicy obfitey w kruſzce, o *m.* 8 ku z. i połn. od Krakowa. Xſtwo Siewierſkie graniczy z Szląſkiem na z. z innych ſtron opaſuie go Woi. Krak. Dawniey należało do Xſtwa Beutén w Szląſku, ktore Baronią ieſt teraz, ale Wacław Xżę Cieſzyńſki dziedzic iego przedał ie Oleśnickiemu, Biſk. Krak. r. 1443 za 6000. grzywien groſzy ſzerokich, ktory go na zawſze do Biſk. przyłączył, i odtąd Biſkupi Krak. ſą Siewierſkiemi Xżętami, ſądzą trybunały bez appellacyi, kreuią ſzlachtę, ale z nią ſzlachta Pol. nigdy ſię niechce rownać. Kray ieſt górzyſty, obfity w kruſzce i marmury.

SIEZIAWA, m. w Woi. Kiiowſkim, nad rz. Roſſą przy uyściu małey rz. tegoż im. od Rokitny ku połd. *m.* 2.

SIFANTO, *Siphnos*, wyſpa na Archipelagu, na z. Paros na połn. i w. Milo, a na połd. i w. Serfanto wyſpy maiąca. Ma *m.* 9 dł. 2. ſz. Obfituie w owoce; i ma kilka portow. Jeſt tu Arcy-Biſk. Grecki. dł. 42. 50. ſz. 38.

SIGAN, *Siganum*, W. i piękne M. Chińſkie ſtoł. Prow. Xenſy. Widzieć tu ſię daie kilka przepyſznych pałacow. W formę amfiteatru ieſt ſtawione nad rz. Guei, w kraiu bardzo miłym. dł. 126. ſz. 35. 50.

SIGEAN, m. Fr. w Langwedocyi nad Berrą, ſl. przez batalią, w ktorey Karol Martel zbił Saracenow r. 737. i bagnami ſłonemi. Leży o *m.* 4 od Narbonny.

SIGETH, albo Zigeth, Hr. i nikczemne m. w wyż. Węgrzech. o *m.* 5 od Drawy, 20 od Koloczy na bagnach. Wzięte było przez Turkow r. 1566. i przez Ceſarſkich r. 1689.

SIGISMOND, (S.) Opac. Bernard. przy Orthezie, w diec. de *Leſcar.*

SIGISTAN, *Sigiſtanio*, prowin. Perſka na połd. Sabluſtanu,

na połn. Charazanu, a na z. Państwa W. Mogoła. Otoczone iest do koła wysokiemi górami.

SIGMARINGEN, *Sigmaringa*, m. i Hr. z zamkiem w Szwabii nad Dunaiem, o *m.* 8 od Tubingi w Xstwie Hohenzollereńskim. Nad tym Hr. dom Austr. zwierzchność sobie przywłaszcza.

SIGMUND-KRON, inaczey Firmian, w Hr. Tyrolu na z. Bolzano, z zamkiem na przepaścistey skale.

SIGN, w Dalmacyi, mocna forteca na skale blizko Spolatro.

SIGNY, *Signiacum*, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 4 od Rheteli, z Opac. zakonu Cysterśow czyniącym do r. 38000. liwr.

SIGTUNA, *Sigtunia*, dawne Miasto Szwedzkie w Uplandyi nad ieziorem Meler, między Sztokolmem i Upsalem.

SIGUENZA, *Siguentia*, bardzo obronne M. Hiszp. w starey Kastylii z Bisk. suffr. Toledańskiego, z akademią i zamkiem, w ktorym piękny znayduie się arsenał. Leży pod górą Arienzą na pagórku przy źrzodle rz. Henares, o *m.* 25 od Madrytu, 20 od Kalataiudy. dł. 15. 12. sz. 41. 6.

SIHON, rz. w Tartaryi, ktora przedtym wpadała w część połn. i wschodnią morza Kaspiyskiego; Ale Tatarzy zwrócili ią do iez. Aral dla uwolnienia się od napaści rozboynikow morza Kaspiyskiego; co przerwało handel Indyiski z Europą morzem Kaspiyskim i Czarnym.

SIKINO, wyspa na Archipelagu, o *m.* 2 od Amorgos, obfituie w figi, i naylepsze wina, ktorego zbytecznie tuteysi używaią obywatele.

SILBERBERG, czyli SREBRNA GORA, mocne m. Szląskie, w Xstwie Münsterberskim, ma nazwisko od znayduiących się w okolicy miner srebrnych, o *m.* 6 na z. od Münsterberga.

SILISTRIA, albo DORESTRO, *Dorostrum*, wiel. i obronne M. w Turcyi Europ. w Bulgaryi, z dobrą Cytadellą i rezydencyą Metropolity Greckiego. Leży przy uyściu Missowy do Dunaiu, o *m.* 39. od Nikopola, 81 od Sofii, 68 od Adryanopla, 21 od Bukarestu. dł. 45. 16. sz. 44. 10.

SILLE-GUILLAUME, m. handlowne w pow. Cenomańskim, o *m.* 8 od Mans. Jest tu skład solny; a targ na wszystko, co śrzoda odprawuie się.

SILLERY, m. Fr. z tyt. Margrabstwa nad Wessą, o *m.* 3 od Rennes.

SILLY, Opac. Norbertańskie w Normandyi w Diec. Seezeńskiey, o *m.* 2 od Argentan; czyni do r. 2500. liwr.

SILVAIN, (S.) m. Fr. o *m.* 4 od *Caen*.

SILVES, *Silva*, m. w Portugalii w Algarwii, przedtym z Bisk. ale teraz to Bisk. iest przeniesione do Faro, od ktorego o *m.* 10 leży, iest w miłym położeniu, nad morzem; dla czego *raiu* dalą mu nazwisko.

SIMANCAS, *Septimancæ*, forteca przy Walladolidzie, w ktorey chowaią całey Hiszp. Archiwa. Leży nad Duero przy uyściu rz. Pisuergi.

SIMMEREN, M. mocne Niem. w Palatynacie Reńskim w krainie Hundsruck, stoł. tegoż im. Xstwa z dobrą fortecą. Nal. do Elektora Palatynu. Położone iest nad rz. Simmern, o *m.* 4 od Bokarach i Bingen, 5 od Koblencu, 9 od Moguncyi. dł. 25. 6. sz. 49. 55.

SIMON, (S.) m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 2 od Hamy, z tyt. Xięstwa Parostwa, na ktore było erygowane przez Ludwika XIII. dla Klaudyusza Rouvroy. Drugie tegoż im. m. leży w Arwernii.

SIMONTHORN, M. obronne w niż. Węgrzech, w Hr. Tolneńskim, z zamkiem mocnym. Xiążę

Ludwik de Baden odebrał ie Turkom r. 1686. Leży nad Sarwiżą w bagnach, o *m.* 3 od Tolny, 2 od Kaposwaru. dł. 36. 45. ſz. 46. 40.

SIMORE, m. i Opac. Bened. Leży o *m.* 2 od Auch i czyni do r. 4000. liwr.

SIN, *Sina*, wiel. M. Chińſkie z tyt. pierwſzego M. w Prow. Xanſi. Trzy piękne pagody tu widzieć ſię daią. dł. 130. ſz. 27. 40.

SINAI, *Sina*, góra ſt. w Arabii Opoczyſtey na półwyſpie uformowaney od dwóch morza czerwonego odnog, na w. Horebu, a ſtrony półn. wyſpy Sinay leżąca. Na tey górze Bóg dał prawa Moyżeſzowi; i dla tey przyczyny Muzułmani górę Sinay w wielkim maią poważeniu. Na iey wierzchu ieſt klaſztor Grecki dobrze umocniony, fund. przez S. Helenę. Nie przyimuią obcych do niego tylko przez okno na 40 ſtop wynieſione. Znayduie ſię wewnątrz wſzyſtko cokolwiek ieſt potrzebnego dla zgromadzenia niby uwięzionego, z przyczyny Arabów. Znayduią ſię tu relikwie S. Katarzyny; i kaplica krzaka goreiącego Moyżeſza.

SINDE, albo INDE, *Indus*, ob. Indus.

SINDAS, albo TATTA, Prow. Indyiſka w Państwach W. Mogoła, graniczy na połn. z Prow. Buchor, na w. Jeſſelmerą i Soretta̧, na połud. z morzem, na z. z Perſyą. Kray ten ieſt bogaty i bardzo żyzny. Indus rz. przerzyna ią od połn. ku połd. M. S. ieſt Tatta.

SINDRINGEN, m. i grod w Frankonii w Hr. Hohenloheńſkim nad Kocherą, o *m.* 10 od Halli Szwabſkiey.

SINEDI, ob. Senda.

SINES, m. Portugal. w Alentei nad morzem, zwane też *S. Joanno de Sines*.

SINGO, *Singus*, M. Turcyi Europ. w Macedonii nad Golfem Monte-Santo. dł. 41. 51. ſz. 40. 13.

SINGOR, *Singoria*, M. Indyiſkie w Krol. Siamſkim nad brzegiem Malaki, przy uyściu małey rz. w Golf Patańſki. dł. 119. ſz. 16. 43.

SINIGAGIA, *Senogaglia* małe ale piękne i obronne M. Wł. w Xſtwie Urbińſkim z Biſk. ſuffr. Urbińſkiego, z zamkiem i dwoma portami. Leży nad morzem Adryatyckim, nad rz. Nigolą, o *m.* 7 od Peſaro, 7 od Ankony, 12 od Urbino. Jarmark tu wiel. odprawuie ſię w mieſiącu Sierpniu. dł. 30. 54. ſz. 43. 42.

SINIA-WODA, lub SINUCHA, rz. w Woi. Bracławſkim, ktora wypływa z Kiiowſkiego, odgranicza go od Nowey Serbii i wpada do Bogu.

SINICE, ſtwo. w Woi. Kiiow. płaci kwarty zł. 1336.

SINKOCIEN. M. Chińſkie w Prow. Pekińſkiey. Znayduie ſię niedaleko ztąd wſpaniała pagoda.

SINOPE, *Sinope*, dawne i ſt. M. w Natolii. Niczym ieſt teraz w porównaniu do tego, czym było przedtym. Tu narodził ſię Diogenes Cinnicus. Bardzo ieſt obronne przez ſwe położenie na międzymorzu iedney półwyſpy, gdzie dobry ieſt port nad morzem czar. o *m.* 30 od Amazyi. dł. 52. 58. ſz. 41. 25.

SINTZHEIM, albo *Sinsheim*, M. Niem. w cyr. Szwabſkim w Kreigowii, nal. do Elekt. Palatyna. Marſzałek Tureniuſz zbił tu Ceſar. r. 1674. Leży w kraiu błotniſtym, o *m.* 4 od Heidelbergi, 8 od Heilbronu. dł. 27. 32. ſz. 49. 15.

SINUCHA, ob. Sinia-Woda.

SION, góra ſt. w Azyi, w Judei. Łączy ſię z Jerozolimą z ſtrony połd. Porownywaiąc ią, tak iak teraz ieſt, z opiſaniem iey w piśmie S. wcale nie ieſt podobna do tego, iak dawniey była. Same bowiem tylko na niey rozwaliny znayduią ſię.

SION, *Sedunum*, dawne i piękne M. w Szwaycarach: ſtoł. Walezyi i pow. Siońſkiego, z Biſk. ſuffr. Monſtierſkiego; ktorego Biſkma tyt. Xżęcia Państwa Rzymſkiego. Leży na piękney równinie pod

dwóma górami, na ktorych są dwa mocne zamki, nad Rodanem, o *m.* 20 od Genewy, 20 od Berny, 13 od Aousty. dł. 24. 45. ſz. 46. 10.

SIOR, *Siorum*, M. Azyat. ſtołeczne Krol. Korei, w Prow. Sengaga. Krol tu ma rezydencyą. Leży nad piękną i ſzeroką rz. dł. 141. 40. ſz. 37. 30.

SIOULE, rz. wychodząca z Ebreuil, w Arwernii; wpada w Allierę przy *Echerolles.*

SIOUT, Siut, *Licopolis*, M. w Affr. iedno z naywiękſzych nayludnieyſzych i naypięknieyſzych w całym Egipcie, z pałacem rezydencyi Kalifa. Naypięknieyſze Egipſkie płotna tu fabrykuią. Leży pod górą; w ktorych mnóſtwo wielkich i pięknych grot mieſzkanych przez Koftow Greckich znayduie ſię, o pół *m.* od Nilu, 20 od Kairu. dł. 49. 30. ſz. 26. 50.

SIPHANTO, ob. Sifanto.

SIRACUSA, ob. Syracuſa.

SIRAN, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 6 od S. Pons. ob. Ciran.

SIRETH, ob. Seret.

SIRMICH, *Sirmium*, dawne i ſł. M. i Hr. w Sklawonii z Biſk. ſuffr. Koloczſkiego. Są to teraz tylko rozwaliny w okolicach Mitrowitzu. Dwa tu odprawiły ſię Sobory. Ztąd był rodem Ceſarz Probus i Waleryuſz-Maxymus, z ktorych pierwſzy także był tu zabity. Leży nad Boſwethą, przy Sawie o *m.* 13 od Eſſeku, 15 o Belgradu. dł. 38. 4. ſz. 45. 3.

SISSAC, m. Szwaycarſkie w pow. Bazyleyſkim, o *m.* 4 od Bazylei; ſtoł. kraiu Syſgowii, w równinie leżące.

SISSEG, *Segeſta*, Syſſek, forteczka w Kroacyi na granicy Sklawonii nad Sawą, o *m.* 24 od Karlſtadtu. ſł. ieſt przez oblężenie, ktore przeciw Turkom wytrzymało r. 1590. dł. 34. 32. ſz. 45. 40.

SISSOPOLI, *Appolinia*, M. z Arcy-Biſk. w Turcyi Europ. w Romanii na półwyſpie od morza czarnego uformowaney. Jeſt nie oſiadłe, i leży o *m.* 39 od Sztambułu. dł. 45. 35. ſz. 42. 10.

SISTERON, *Siſtarica*, *Seguſtero*, Syſterona, bogate, ludne i obronne M. Fr. w Prowancyi, ſtoł. tegoż im. Grodu, z Biſk. ſuffr. Aqueńſkiego, z komorą i dobrą cytadellą. M. to ieſt ſł. iż w nim Jan Kazimierz brat Władyſława Krola Polſkiego, a potym Krol Pol. w Marſylii przytrzymany, był oſadzony i w niewoli przez dwa lata trzymany, a r. 1635. wypuſzczony na inſtancye Rzeplтey u dworu Fr. Leży na prawym brzegu Durence, o *m.* 18 od Akwiſgranu, 14 od Embrunu, 150 od Paryża. dł. 23. 36'. 4''. ſz. 44. 11'. 21''.

SITKOWCE, dobra ſzlacheckie w Woi. Bracławſkim, pod Ometyńcami.

SITNO, m. w Woi. Trockim w pow. Grodzieńſkim, blizko ieziora, o *m.* 2 ku połn. od Metelow. Tegoż im. w Połockim pod pan. Roſſyi między bagnami, od Połocka na połn. *m.* 8. Przedtym Krolewſzczyzna.

SITIA, *Citeium*, m. w Grecyi na brzegu połn. wyſ. Kandyi przy Golfie tegoż im. Było przedtym Biſk. Leży w gruncie ſkaliſtym, nad klinem w morze wpadaiącym, o *m.* 23 od Kandyi. dł. 44. 4. ſz. 35. 6.

SITTARD, m. Niem. w Xięſtwie Juliaceńſkim, na granicy Limburſkiego, o *m.* 1 od Mozy, 8 od Akwizgranu.

SITTAU, ob. Zittau.

SITTICH, klaſztor w Karnioli niż. ktorego Opat ieſt bardzo bogaty.

SIUAS, *Sebaſteia*, W. i piękne M. w Turcyi Azyat. ſtoł. Beglerbegatu Amazyiſkiego w Natolii z Arcy-Biſk. Greckim, o *m.* 18 od Jokaty, handluie naywięcey bawełną.

SIUCHEU, *Siucheum*, M. Chińſkie w Prow. Suchuenie. Leży nad rz. Kiang i Mohą, przy ie-

ziorze w kraiu żyznym, w ktorym mnoſtwo papug znayduie ſię. dł. 122. 30. ſz. 29. 13.

SIVERSHAUSEN, m. Niemiec. w Xſtwie Bruńświckim, o *m.* 8 od Bruuświku, ſł. przez batalią tu ſtoczoną r. 1553. między Albertem Margrabią Brand. i Maurycym Elektorem Saſkim, ktory z ran na niey odebranych umarł.

SIVRAI, *Severiacum*, m. Fr. w Piktawii ſtoł. Hr. tegoż im. Kalwini mieli tu ſwoy kościoł. Leży nad rz. *Charente*, o *m.* 10 od *Poitiers*, 84 od Paryża. dł. 17. 54. ſz. 46. 10.

SIUT, ob. Siout.

SIXFOUR, m. w Prowancyi nad morzem, o *m.* 3 od Tulonu.

SIZUN, wyſepka Fr. na brzegach Brytanii, o *m.* 2 od ziemi ſtałey, w diec. Kwimperſkiey. Brzegi iey rowne ſą prawie z morzem. Sam tu tylko ięczmień ſię rodzi, ktory nie wyſtarcza do wyżywienia mieſzkańcow, korzonki i ryby pryncypalną ſą żywnością obywatelow tey wyſpy. Jeſt ona iednak oſiadłą, albowiem mieſzkańcy ſą wolni i zdrowego zażywaią powietrza.

SKALA, m. w Podolſkim z ſtwem, nad rz. Podhorce, na granicy Gallicyi pod pan. Auſtr. opaſane niegdyś, poniżey Sidorowa *m.* 3. od Smotrycza 4. ob. Pieſkowa ſkała.

SKAŁA, *Scala*, m. w Woi. Krakowſkim, dobra fund. Frań. ciſzkanek Krak. u S. Jędrzeia, w gruntach maiących ſzyby marmurowe, z dawnym kościołem i dekanatem. Niedaleko Słomnikow.

SKAŁAT, m. na Ruſi, teraz pod pan. Auſtr. w cyr. Lwowſkim w bardzo dobrych gruntach z wiel. i rybnemi ſtawami, obſzerne dobra imienia Scypionow, od Grzymałowa na połn. *m.* 2. od Trembowli 3.

SKALDA, ob. Eſcaut.

SKALHOLD, małe m. ſtoł. wyſpy Iſlandyi.

SKALICE, m. Czeſkie w cyr. Kenigſgrackim. W bliskości znayduią ſię wielkie iaſkinie. Leży o *m.* 12 od Kenigſgracu.

SKALICZ, po Węgier. Szakolcz, wolne m. w Węgrzech niż. w Hr. Nitryeńſkim, nad rz. Morawą i na pograniczu Morawii.

SKAŁKA, góra przy Krakowie, na ktorey S. Staniſław miał bydź zabity, teraz na niey wſpaniały kościoł ſtoi pod im. tego S. z klaſztorem Paulinow. Dawniey gdy Krolow naſzych bywała Koronacya w Krakowie, Krol po obrządku Koronacyi na ſkałkę z wiel. okazałością zwykł ſię był udawać.

SKANIA, ob. Schonen.

SKĄPE, lub Skompe, m. w ziemi Dobrzyńſkiey, z bogatym kościołem i klaſztorem Franciſzkanow, ktory ſłynie obrazem cudownym. Spuſtoſzone w woynach Krzyżackich i pożarami. Jeſt od Rypina na połd. o *m.* 3.

SKAR, *Skara*, dawne M. Biſkup. w Szwecyi, w Weſtrogotyi. Widzieć ſię tu daią rozwaliny pałacu, w ktorym Gotow Krolowie mieſzkali. Leży nad rz. Lidą, o *m.* 2 od ieziora Wener w błotach, 2 od Falkopingi. dł. 31. 35. ſz. 58. 16.

SKARBIMIERZ, *Scarbimiria*, lub Szkalmierz, m. w Woi. Krakowſkim, z Kolleg. Kanonikow, wſpaniałym kościołem, w gruntach bardzo żyznych, o *m.* 7 od Krakowa. Tatarowie r. 1240. puſtoſzący całą Polſkę, i to m. nie zoſtawili wolne. dł. 43. 5. ſz. 51. 3.

SKARDYN, m. w Dalmacyi nad Cherchą, ktora pod nim wpada do zatoki morſkiey. Jeſt ſtolicą Biſk. Łac.

SKARSZEWO, lub Schoeneck, m. Pruſkie w Pomeranii, w pow. Stargardſkim nad Ferzą z zamkiem. Założone r. 1180. w lat 6 po założeniu zburzone od Pruſakow, i wkrotce odnowione było. Przez kupno doſtało ſię było Krzyżakom, na *m.* 2 od Starogardy.

SKARZESZOW, m. w Woi. Sandomirſkim, w okolicy żyzney, blizko Zwolenia. Dane było Miechowitom od Odrowązow.

SKARZYNIE, ſtwo w pow. Latyczewſkim płaci kwarty 3176.

SKAWINA, m. w Woi. Krakow. nad rz. tegoż im. ktora o *m.* 2 powyżey Krakowa wpada do Wiſły. dł. 42. 9. ſz. 50. 8.

SKAYSCIE, ſtwo w Woi. i pow. Trockim, płaci kwarty zł. 85.

SKIDLE, m. w Woi. Trockim w pow. Grodzieńſkim, o *m.* 4 od Grodna.

SKIE, *Skia*, Skya, wyſpa Szkocka, iedna z Weſternow na połd. Prow. Roſſy. Małym przeſmykiem oddzielona ieſt od Szkocyi. Ma *m.* 14 dł. a 4 ſz. Przedzielaią ią różne zatoki, i góry nadmorſkie. Grunta ma żyzne, i obfite w piękne paſtwiſka. Morze okolicznie ieſt rybne, a góry okryte ſą laſami, w ktorych bydło liczne ſię żywi.

SKIERBIESZOW, m. w Bełzkim pod pan. Auſtr. w dobrym położeniu, od Grabowa *m.* 2 tyleż na półn. od Zamoyścia.

SKIERNIEWICE, lub raczey Skwierniewice, m. w Woi. Rawſkim, zaſzczycone rezydencyą Prymaſow; erygowane ze wſi *Dambo*, od Jana Odrowąża Arcy-Biſk. Gnieźnieńſkiego, ktory tu i kościoł wymurował, przyozdobił ie Arcy-Biſk. Oleśnicki, i Baranowſki Biſk. Kuiawſki zaczętym od ſiebie pałacem. Wiele naſtępnym Prymaſom winne m. to ozdob, ale naywięcey Oſtrowſkiemu, ktory tu wſpaniały kościoł wyſtawił, pałac i ogrod podług naylepſzego wykſztałcił guſtu. Jeſt doſyć ludne. Leży od Piotrkowa o *m.* 7. od Wolborza 1. od Warſzawy 12.

SKIRSTYMONIE, ſtwo w Xſtwie Zmudzkim w pow. Wielońſkim płaci kwarty zł. 1099. nad Niemnem, od Wielony o *m.* 3.

SKLAWONIA, lub SLAWONIA, ziemia Słowiańſka, *Sclavonia*, Prow. Węgierſka z tyt. Krol. położona miedzy Dunaiem, Drawą i Sawą. Długa ieſt od z. na w. do Belgradu *m.* 90 ſzeroka od Sawy do Drawy *m.* 20 około. Dzieli ſię na górną i dolną. Górna ſtyka ſię z Styryą, zowie ſię *Raſcyą*, i zawiera 4 Hr. dolna dzieli ſię na 3 Hr. mieſzkana od Serbow, Kroatow, Włochow, Niemcow i Węgrow. Kray ten był dawniey Słowakow ſiedliſkiem właściwym, od ktorych ma nazwiſko. *Generalſtwo Słowiańſkie*, na 3 regimenta r. 1775 zoſtało podzielone, to ieſt: Brodeńſki, Gradyſki i Peterwaradyńſki. Każdy regiment ſkłada ſię z 16. kompanii fuzylierow, i zawiera potrzebną liczbę Artylleryi, huzarow &c. Każda kompania zamyka ſię w iednym pow. maiącym pewną liczbę wſi, ktore 16 Kapitanow, z Namieſtnikami ſwemi za Rządcow maią. A tak wſzyſcy Generalſtwa tego obywatele ſą razem żołnierzami. M. S. Eſſek. Tegoż im. ieſt północny Pow. Krol. Pruſkiego, ktory ieſt w Samlandyi. M. S. iego Memel.

SKOKI, m. w Woi. Gnieźnieńſkim.

SKOLE, m. Ruſkie, pod pan. Auſtr. w cyr. Samborſkim, ku granicom Węgier. nad rz. Stryiem, od Stryia m. na półn. o *m.* 4.

SKOLSK, m. w pow. Radzieiowſkim, z ſtwem płacącym kwarty zł. 45.

SLOMLE, m. w pow. Kowieńſkim nad Niemnem, o Kowna *m.* 5 na w.

SKOPISZKI, m. w pow. Wiłkomirſkim z klaſztorem Dominikanow.

SKORODNO, m. w pow. Owruckim, o *m.* 5 od Owrucza ku w.

SKOTNIKI, w pow. Wiślickim ſtwo, płaci kwarty 325. Inne tamże, gnazdo imienia Skotnickich.

SKREBIN, w pow. Kowieńſkim ſtwo płaci 224.

SKRZYNNO, m. w pow. Radomskim, gniazdo familii Skrzyńskich, dosyć porządne.

SKURKOWICE, wieś w pow. Opoczyńskim z zamkiem pięknym, gniazdo imienia Skurkowskich. Jest w dobrych gruntach, o *m.* 3 od Piotrkowa.

SKURZYNIEC, w Woi. Fracławskim, stwo płaci kwarty 657.

SKWA, *Seguana Sylva*, las wielki w Mazowszu na pograniczu Prus i Podlasia, ciągnie się wzdłuż na *m.* 10. między rz. Pissą, Leką i Narwą. Obfity iest w naydziksze źwierza.

SKWIRZYNA, m. w Woi. Poznańskim, od Niem. zwane *Schwerin*, leży nad Wartą na trakcie, *m.* 2 od Międzychowa.

SLAGEL, *Slagella*, m. i Prefektura Duńska na wyspie Zelandyi.

SLAGUEN, m. Niem. w Pomeranii nad Wiperą, o *m.* 4 od Rugenwaldy.

SLANY, Schlanv, M. i Cyr. Czeski z zamkiem o *m.* 8 od Pragi. Jest tu Konwikt dla młodzi szlachetney.

SŁAWATYCZE, m. w Woi. Brzeskim Litt. w dobrym położeniu nad Bugiem, na ktorym tu spław iest wielki, od Biały ku w. *m.* 5.

SŁAWKOW, m. w Krakowsk. w Xstwie Siewierskim, drzewem zabudowane, w okolicy obfitey w kruszce srebra i ołowiu. Pożarem r. 1455. zruynowane mocno zostało. Jest od Olkusza o *m.* 2. od Krakowa 7. dł. 42. 3. sz. 51. 3.

SŁAWKOW, lub SCHLAKENWALD, m. Czeskie, w Cyr. Zateckim, wolne, leżące w górach maiących znaczną rudę. ob. Austerlitz.

SŁAWUTA, m. w Woi. Wołyńskim, nad Horyniem w gruntach bardzo urodzaynych, od Annopola ku połd. *m.* 4.

SLĄSK, ob. Szląsk.

SLEGO, *Slegum*, miasteczko i Hr. Irlandskie w Prow. Konnacyi, o *m.* 40 od Dublina z tyt. Vice-Hrab. z portem trudny maiącym przystęp; tudzież z mocnym zamkiem. Posyła 2 Dep. na Parl.

SLEINIK, zamek na górze bardzo spadzistey, przy m. S. Gotard, w Cyr. Eilenburskim, w Węgrzech.

SLESWIK, *Slesvicum*, Slezwik, dawne i znaczne M. Duńskie stoł. Xstwa tegoż im. w Prow. Gottorpskiey, z Bisk. suffr. Lundeńskiego. Było przedtym wolne, Cesarskie i Anzeatyckie i daleko bardziey kwitnące, niż teraz. Wiele poniosło szkody w rozmaitych Niem. woynach. Leży nad Golfem Slieńskim, przy ktorym ma dobry mały port, o *m.* 10 od Apenrady, 24 od Lubeki, 24 od Hamburga, 50 od Kopenhagi. dł. 27. 30. sz. 54. 40. Xstwo Slezwickie, albo Jutlandya połd. Ma w zdłuż *m.* 8. a wszerz 5. Graniczy na półn. z Jutlandią, półn. na w. z morzem Baltyckim, na połd. z Xstwem Holsztyńskim, na z. z Oceanem. Obfituie w zboża i pastwiska. Nal. do Krol. Duńskiego.

SLĘSZYN, m. mierne w Woiew. Łęczyckim, sł. poblizkiemi lasami i ieziorami wielkiemi. Leży na trakcie pocztowym, o *m.* 3 i pół od Kutna, 7 od Sochaczowa.

SLEYDA, albo SLEYDEN, Hr. w pow. Eiffel, o *m.* 8 od Limburga; nal. do Hr. de la Mare. Rachuią go w Cyr. Westfalskim. Oyczyzną iest Sleydana.

SLITNIKOWA, m. w Woiew. Poznańskim, niedaleko Ostroroga.

SŁOBODA, m. w pow. Mozyrskim, blizko rż. Słowieszny, na *m.* 2 od Kuźmilochu.

SŁOBODA Krolewska, m. w Woi. Mińskim, nad rz. Berezyną, w pięknym położeniu, o *m.* 3 ku półn. od Bobruyska. W Xstwie Słu-

ckim dobra, niedaleko Prypecia *Słoboda Shryholowſka*.

SŁOBODYSZCZE, m. w pow. Zytomirſkim, nad rz. od Kodny *m.* 3.

SŁOMIANE Brzeście, m. w Woi. Krakowſkim, nad Wiſłą, na trakcie pocztowym, w położeniu dobrym, o *m.* 5 od Korczyna, tyleż od Krakowa.

SŁOMNIKI, m. w Woi. Krakowſkim w poblizkości miaſta Skały leżące. dł. 42. 12. ſz. 51. 1.

SŁONIM, *Slonimum*, znaczne M. ſtoł. powiatu w Woi. Nowogrodzkim, dawne, obſzerne i oſiadłe. Miało dawniey twierdzę drewnianą. Mieyſcem ieſt ſeymikow i ſądow z ſzkołami. Kościołow ma kilka. Coraz teraz więkſzey nabywa ozdoby, za ſtara- Ogińſkiego Hetmana W. Litt. ktory tam wyſtawił wſpaniały pałac komedyalnią i inne budynki z ogrodem w tych ſtronach widzenia godne. Leży nad rz. Szczarą, od Nowogrodka na połd. *m.* 12. od Słucka na z. 17. dł. 44. 12. ſz. 52. 52.

Powiat Słonimſki, ktory miał dawniey tytuł Xſtwa. rozciąga ſię wzdłuż na *m.* 10. ma wielkie laſy, grunta dobre procz zakątnego w nim poleſia od pogranicza Pińſkiego. Ekonomia Słonimſka płaci kwarty zł. 20000. a ſtwo 466.

SŁONSK, *Slonſcum*, m. ſtoł. pow. w ziemi Dobrzyńſkiey, z Kaſztelanią, leży nad Wiſłą, o *m.* 2 od Dobrzynia.

SŁOOTEN, *Slota*, m. handłowne i ludne w Hollandyi we Fryzyi, ſtoł. pow. Weſtergotſkiego. Leży nad ieziorem Slooter-Met, o *m.* 1 od Zuiderzée, z ktorym ma Kommunikacyą kanałem, o *m.* 8 od Stenwiku, 4 od Stawerenu. dł. 23. 10. ſz. 52. 57.

SŁOWIESZNA, rz. mała w pow. Mozyrſkim, ktora go odgranicza od Kiiowſkiego i wpada do Prypecia.

SŁOWINSK, w pow. O- ſzmiańſkim, nad Berezyną, na *m.* 3 od Wołoczyna.

SŁUCK, lub Sł,ucko, wiel. i znaczne M. ſtoł. Xſtwa w Woi. Nowogrodzkim, otoczone wałami mocnemi, ozdobione zamkiem wſpaniałym, kościołami i dobrą budowlą drewnianą. Założone było w wieku 15 od Alexandra Oleſkowicza. Sł. trzema zwycięztwami Konſtantyna Xcia Oſtrogſkiego odnieſionemi nad woyſkiem Tatarow, około r. 1520. Ma ſzkoły i fabryki rożne oſobliwie paſow. Leży nad rz. Słuczą, od Kopyſa *m.* 5. od Turcza 15. od Petrikowa 24. od Mohylowa 50. dł. 23. 40. ſz. 52. 36. XſtwoSłuckie gran. z Woi. Mińſkim, z pow. Rzeczyckim, Mozyrſkim, Pińſkim i Nowogrodzkim. Poſiadane było wraz z Kopylſkim, od Xżąt Oleſkowiczow, ale oſtatnia z tego im. Xżna Zofia, ktora wprzod była za Jerzym Chodkiewiczem KaſztelanemTrockim, wnioſła ie w dom Xżąt Radziwiłłow, ktorych dotąd ieſt dziedziſtwem. Twierdzą naſi Piſarze, że Xżęta Słuccy mieli mieyſce w Senacie Lit. aż do Zygmunta I. Kray ieſt dobry, wielą oblany rzekami, obfituie w drzewo, lny &c.

SŁUCZ, rz. w Woi. Nowogrodzkim, wypływa z bagn na pograniczu Mińſkim, płynie ku połd. pod Słuck, zabiera Mozę, i uchodzi blizko Wielicza do Prypecia. Tegoż im. rz. w Woi. Wołyńſkim, ma początek za Bazylią, oblewa Oſtropol, Zwiahel, i niedaleko Dubrowicy, łączy ſię z Horyniem. Kilka małych rz. w ſię bierze.

SLUIS, ob. Ecluſe.

SŁUPA, m. w Chełmińſkim, ſł. iż tu w rzece Oſſie ſtawił pamiątki zwycięſtw ſwych Bolesław Chrobry, żelazne słupy, od ktorych mieyſce to ma nazwiſko. Leży między Rogożnem i Łabiſzynem.

SŁUPCA, m. w Woi. Kali-

ſkim, doſyć porządne; dawniey obwiedzione murami. Leży na trakcie pocztowym nad Wartą od Kleczowa *m*. 3. od Poznania 8. dł. 41. 5. ſz. 53. 8. Nal. do Biſk. Poznańſkiego, ſpalone było całe od Krzyżakow r. 1331.

SŁUPCE, m. w Kuiawſkim niedaleko Gopła.

SŁUPIA ſtara, wieś o milę od Sandomirza, z pięknym dworem, gniazdo imienia Słupeckich. Leży w bardzo żyznych gruntach, nad Wiſłą. W tymże Woi. *Słupia*, m. zwane *Nową*, o ćwierć *m*. od Słupi wſi mieſzkane od ſamych Katol. *m*. 3 od Opatowa.

SŁUZEW, m. w Woi. Inowrocławſkim.

SMALANDIA, inaczey Gothia połd. Prow. Szwedzka ſkładaiąca część połd. Gothii graniczy na połn. z Oſtrogothią. na w. z morzem Baltyckim, na połd. z Skanią, z Blekingią, na z. z Weſtrogothyą. Ma dług. *m*. 45. ſz. 25. zawiera miaſt 7. i 3 pow. M. S. ieſt Kalmar.

SMALKALDA, *Smalcalda*, M. Niem. w cyr. Frankońſkim ſtołeczne Xſtwa Henneberſkiego, nał. do Xcia Heſſe-Kaſſelſkiego. M. to ieſt ſł. przez ligę, ktorą tu Proteſtańci uczynili r. 1530. 1537. i 1540. iako i przez urodzenie Krzyſztofa Cellariuſza. Leży nad rz. Smalkaldą niedaleko Werry, na granicy Tyryngii, o *m*. 14 od Erfordu, 10 od Bambergi, 15 od Fuldy. dł. 28. 15. ſz. 50. 43. Wokolicy znayduią ſię rudy żelazne, ſtalowe. Zamek tego M. zwany *Wilhelmsburg* ieſt na górze zbudowany.

SMICZOK, w Woi. Mińſkim, nad Dnieprem, powyżey Rzeczycy.

SMIDYN, ſtwo w pow. Łuckim płaci kwarty zł. 2388.

SMIGIEL, lub Szmigiel, m. w Woi. Poznańſkim, w dobrym położeniu na trakcie pocztowym, ſł. walnemi iarmarkami i handlem, od Poznania *m*. 7. od Leſzna 3. od Wſchowy 5.

SMILA, m. w Woi. Kiiowſkim w pośrzod wiel. laſow nad rz. Taſzminą.

SMIŁOWICE, m. w Woi. Mińſkim, od Oczyc, ku połn. o *m*. 4.

SMIŁOWIEC, ſtwo w Brzeſkim Kuiawſkim, płaci kwarty zł. 1164. emphiteuſis Dąbſkiego.

SMIRNA, Smyrna, dawne M. w Turcyi Az. w Natolii. Jeſt to iedno z naypiękuieyſzych, nayw iękſzych, naybogatſzych, naybardziey kwitnących, i nayhandlownieyſzych miaſt na wſchodzie. Liczą tu na 10,000. Grekow 200. Ormianow, 200. Franc. Każdy z tych trzech Narodow ma tu ſwego Biſk. 15000. Turkow, i 1800. żydow. Znaleść tu można towary wſzelkiego gatunku, iako to: bawełnę, materye bawełniane, nici konopne, wełnę z koz Angeryiſkich i Bebazarſkich, gąbki, kamloty, dywany, lekarſtwa, galas, maſtyx, terpetynę z wyſpy *Scio*, ktora ieſzcze lepſza ieſt od Cypryiſkiey ale też daleko drożſza. Stara Cytadella, forteca i zamek na górze ſą miaſta tego obroną. Smirna częſtym ziemi trzęſieniom podpada, ktore wiele iey poczyniło ſzkody. Ale trzęſienie ziemi r. 1778. 5 Lipca zupełnie ią zniſzczyło, reſztę zaś ogień ſtrawił. Wſzyſtkie Eur. Magazyny wtedy poginęły. Leży to M. w bardzo pięknym położeniu. nad małym Golfem przy Archipelagu, o *m*. 73. od Sztambułu. dł. 44. 59'. 45". ſz. 38. 28'. 7".

SMOLANY, lub Smolniany, m. w pow. Orſzańſkim, pad pan. Roſſyi, blizko rz. Orſzycy, o *m*. 4 ku połn. od Orſzy.

SMOLENSK, *Smolenſum*, wiel. i ſł. M. Moſk. ſtol. Xſtwa, z dawną twierdzą i Arcy-Biſk. Łac. i Ruſ. Handel prowadzi bardzo znaczny. Mur ktory go opaſuie ieſt, na 6 łokci wyſoki, i ma wież 52. Ma wiele kościołow bogatych Łac.

i Greckich, ſzkoły i na 4000. domow. w śrzodku miaſta ieſt twierdza. Było niegdyś poddane własnym Xiążętom. Witold W. XżęLit. opanował go r. 1403. i Xſtwo na Prow. obrocił. Wybił ſię wkrotce Smoleńſk, ale go odzyſkał Kazimierz. R. 1514. wzięty był od Moſkwy, odebrany od Zygmunta III. 1611. a naprzod 1618. i potym 1634. uſtąpiony od Moſkwy traktatem. Opanowali go znowu Moſkale i otrzymali traktatem Andruſzowſkim r. 1667. co potwierdziły traktaty 1686. 1764. i 1768. Leży Smoleńſk na wzgórce nad Dnieprem, o *m.* 76 od Moſkwy, od Orſzy 21. od Warſzawy mil pocztowych 130. dł. 50. 40. ſz. 54. 50. Wielkorządztwo Smoleńſkie graniczy z Xſtwem Bielſkim na połn. z Wielkorządztwem Moſkwy na w. z Siewierſkim Xſtwem i z Woi. Mściſławſkim na połd. z tymże Woi. i Witebſkim na z. Biſk. Łac. Smoleńſkie fund. od Zygmunta III. ledwie nie całą ma diec. pod pan. Roſſyi ale bez Katedry.

SMOLIN, w pow. Lubaczowſkim, ſtwo, pod pan. Auſtr.

SMOLWY, w pow. Braſławſkim, od Dryświat *m.* 5.

SMOREK, ſtwo w pow. Orſzańſkim, w części zoſtałey przy Pol. płaci kwarty 394.

SMORGONIE, m. w pow. Oſzmiańſkim, niedaleko rz. Willii, od Zodziſzkow na z. *m.* 5.

SMOTRYCZ, lub SMOTRYCA, m. w Woi. Podolſkim, bywało dawniey obronne, z ſtwem, ktore z przyległościami, mocą Konſtytucyi r. 1768. na Jarugę dobra dziedziczne imienia Potockich zamienione zoſtało. Leży nad rz. Smotryczą, ktora wypływa zpoza Felſztyna, oblewa Kamieniec Podolſki i wpada do Dnieſtru, od Skali *m.* 4 na w. tyleż od Kamieńca.

SNEECK, albo SNITZ, piękne, ludne i obronne M. Rzpltey Holl. w Fryzyi, w Weſtergowii; ſzkoły tuteyſze Łac. ſą doſyć ſł. Urodził ſię tu Joachim Hoppes. Leży w kraiu błotniſtym, o *m.* 5 od Leuwardy. dł. 23. 12. ſz. 35. 4.

SNIATYN, *Sniatinum*, dobre m. ſtolica Pokucia, opaſane drzewem, z zamkiem, oſiadłe, ſł. wiel. iarmarkami i handlem z Wołochami, na konie, woły, miod, ſol, woſk &c. Zdobią go kościoły Łac. i Ormianow. Pamiętne woyną Wołoſką. Leży na granicy pod pan. Auſtr. w Cyr. Zaleſzczyckim, przedtym ſtwo. Oblewa go rz. Prut. Jeſt odeLwowa na połd. ku w. o *m.* 24. od Kołomyi 5. od Staniſławowa 11. dł. 44. 12. ſz. 48. 44.

SNIODOW, m. w ziemi Łomżyńſkiey dobra funduſzu Edukac. Leży blizko Łomży.

SNIPISZKI, m. w Woiew. Wileńſkim, i nieiako przedmieście Wilna.

SNITKOW, m. w Woi. Podolſkim, o *m.* 2 na z. od Kopaygroda.

SNOCHOWICZE, ſtwo w pow. Chęcińſkim płaci kwarty zł. 246.

SOANA, *Suana*, dawne M. Włoſkie prawie zruynowane w Toſkanii, w pow. Sieneńſkim; z Biſk. ſuffr. Sieneńſkiego. Urodził ſię tu Papież Grzegorz VII. Leży nad rz. Florą, o *m.* 16 od Sienny. dł. 29. 15. ſz. 42. 43.

SOBERNHEIM, m. Niem. w Palatynacie Renu nad Nawą, o *m.* 4 od Kreutznachu.

SOBEN, zamek dawny w Krakowſkim.

SOBIENIE, wieś o *m.* 4 od Warſzawy, ſł. fabryką kos, założoną od Jezierſkiego Kaſztelana Łukow.

SOBKOW, m. w Krakowſkim z dawnym kościołem, blizko Jędrzeiewa.

SOBOTA, m. w Woi. Łęczyckim, przy rz. Bzura, między Ło-

wiczem i Łęczycą. Tegoż im. m. w ſtwie Spiſkim, w położeniu pięknym zniſzczone pożarem.

SOBOWICE, ſtwo w Pomorſkim, pod pan. Pruſkim; płaciło kwarty 1987.

SOBRARBRA, Xſtwo w Krolestwie Aragońſkim. Graniczy na połn. z górami Pireneyſkiemi; na w. z Hr. Ribagorzy.

SOCHACZOW, m. ſtoł. ziemi, w Woi. Rawſkim z ſtarym zamkiem na pagórku, który oblewa rz. Bzura; mieyſcem ieſt ſeymikow. Leży na trakcie pocztowym, od Błonia m. 4. od Gąbina 5. od Warſzawy 8. dł. 43. 4. ſz. 53. 7. Ziemia Sochaczewſka ma 2 pow. Sochaczewſki i Mſzczowſki. ſtwo płaci kwarty 1535.

SOCHEU, *Socheum*, M. Chińſkie, w Prow. Xenſi. Forteca iego ieſt obronna. Widzieć ſię tu daie kościoł poświęcony pewnemu ślepemu, ktory był iako powiadaią iednym z naylepſzych Politykow Chińſkich. dł. 129. 55. ſz. 38. 48.

SOCHOCIN, ob. Sąchocin.

SOCIETATIS Inſulæ, czyli *Wyſpy Towarzyſtwa*, na morzu połd. z ktorych znacznieyſze ſą Bolabola, Huaheina, Ulictea; pod 17 grad: ſz. połd. a 228 dł. Są dobrze uprawne i doſyć zaludnione. Mieſzkańcy tuteyſi ſą z przyrodzenia łagodni, i boiaźliwi. Poſpolſtwo ſamemi tylko żywi ſię roślinami. Możnieyſi zaś w dni uroczyſte używaią na ſtoły świniny i drobiu. Żadnych źwierząt domowych prócz świń i psów nie chowaią. ob. Morze połd.

SOCANUSCO, Prow. Amer. połn. w nowey Hiſzp. Graniczy na połn. z Prow. Chiapą, na w. z Gwatymalą, na połd. z morzem połd. na z. z Prow. Gwaxaką. Ma dł. m. 35. i prawie tyleż ſz. Hiſzp. w tey Prow. iedne tylko M. *Soconuſco* zwane poſiadaią. Mieſzkańcy tuteyſi ſą zuchwali, okrutni; i nie dozwalaią mnożyć ſię bardzo Hiſzp. w ſwych kraiach.

SOCOTERA, *Diſcuria*, Sokotera, wyſpa leżąca między Arabią ſzczęśliwą i Affr. o m. 60 od Kapu Gwardafui. Ma dł. m. 20. ſz. 9. Obfituie w owoce i bydło. Ma właſnego Krola, dependuiącego od Szeryfa Arabſkiego. Mieſzkańcy ſą Chrześcianie, ale dla niedoſtatku Miſſionarzow ledwie ſłaby cień Chrześciańſtwa między niemi widzieć można. dł. 69. 45. 71. ſz. 120. 25.

SOCZENIAWA, rz. w Krakowſkim, płynie pod Proſzowice wpada do Wiſły.

SOCZOWA, Soczawa, M. w Turcyi Eur. w Mołdawii, nad rz. Seretem. dawniey ſtołecz. i rezydencya Xſtwa, teraz wcale ſpuſtoſzałe. Sł. woynami Multanow z Pol. o m. 13 od Jaſſow, 22 od Kronſztadu, 55 od Kamieńca. dł. 44. 45. ſz. 47. 20.

SOEST, Souſt, *Suzatum*, wiel. piękne i bogate M. Niem. w cyr. Weſtfalſkim, w Hr. Marchii. Przedtym było Ceſar. i Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruſkiego. Ulice tuteyſze ſą ſkrapiane wodą źrzodła na podziw głębokiego. Oyczyzną ieſt Alberta Aldegrata. Leży o m. 4 od Lipſtadu, 7 od Munſteru, 11 od Paderborny. ſz. 51. 43. dł. 25. 50. W okolicach M. tego w Saſſendorpie ſol znayduie ſię. Do m. nal. 10 Parafii.

SOEST-DYCK, dom roſkoſzny i wſpaniały Xżęcia Arauzykańſkiego w Prow. Utrechtſkiey blizko Amerfortu.

SOFALA, albo CEFALA, Krol. Affr. w Kaffreryi na brzegu Mozambickim na przeciwko Zangwebaru. Graniczy na połn. z Krol. Monomatapą, na w. z morzem Mozambickim, na połd. z Krol. Sabią, na z. z Krol. Manickim. Znayduią ſię w tym kraiu bogate miny złote i żelazne i wiele ſłoni. M. S. ieſt Sofala. Nal. do Portug. ktorzy ta zbudowali fortecę, kto-

ra ieſt wielkiey wagi dla handlu w Indyach i Kafreryi. M. leży nad brzegiem morza na wiel. wyſpie, przy uyściu rz. zwaney Sofala. dł. 54. 15. ſz. 20.

SOFFA, albo Zofia, *Sophia*, u Bulgarow *Friadycza*, wiel. M. w Turcyi Europ. ſtoł. Bulgaryi, i rezydencya Beglerbeia Romelii, ſł. ieſt przez ſwoy handel, i koncylium, ktore ſię w tym m. odprawiło w r. 347. na proźbę S. Anaſtazego. Są tu katolicy maiący ſwego Arcy-Biſk. i mnoſtwo wiel. żydow. Leży na wielkim trakcie Tureckim, w obſzerney równinie, w powietrzu niezdrowym, nad rz. Boianą, o *m.* 100. od Sztambułu, 81 od Belgradu, 55 od Adrianopola, 28 od Niſſy. dł. 41. 30. ſz. 42. 30.

SOFROY, m. w Krol. Fezańſkim, o *m.* 5 od Fezu. W okolicach tuteyſzych bardzo piękny znayduie ſię meczet. Leży w dolinie pod górą tegoż im. ſkładaiącą część góry Atlas, nad dwoma rzekami.

SOGNO, Prow. Affr. z tyt. Hr. w Krol. Kongańſkim. Graniczy na połn. z Zairą, na połd. z Ambrizą, ktora ią oddziela od Xſtwa Bambańſkiego, na z. z morzem, a na w. z pow. Pango i Sundi. Jeſt to kray ſuchy i piaſzczyſty wzdłuż morza rozciągaiący ſię. Znayduią ſię w nim zupy ſolne. Oſzczędność i praca mieſzkańców ſprawuie, że ten kray lubo niepłodny, przecież doſyć dla ich wyżywienia wydaie. Hr. Sognoſcy ſą wielce możni. Wyznaią wiarę Chrześciańſką, rownie iako i ich poddani. M. S. tey Prow. ieſt Banza Sogno, ktore ieſt małe, puſte i nieludne. Kapucyni maią tu ſwóy kościoł. dł. 29. 40. ſz. południowey 6.

SOIGNIES, *Sonegiæ*, m. w Niderlandzie w Hanonii, w Hr. Mońſkim. Leży nad Senną, przy leſie, o *m.* 3 od Mons, 4. od Binche, 7 od Bruxelli. dł. 21. 44. ſz. 50. 32.

SOISSONS, *Auguſta Sveſſonum*, *Sveſſones*, Sweſſyon, dawne, wiel. i znaczne M. w wyſpie Fr. ſtoł. pow. Sweſſyońſkiego, z tyt. Hr. z Biſk. ſuffr. Reimſkiego. Biſk. tuteyſzy ma prawo święcenia Krola, wtedy, kiedy nie ieſt Arcy-Biſk. Reimſki przytomny. Jakoż S. Ludwik, Filip śmiałym przezwany, iego ſyn, i Ludwik XIV. byli święceni przez Biſk. Sweſſyońſkich. S. Syxtus miany ieſt za pierwſzego tuteyſzego Biſk. Jeſt tu klaſztor Dominikanek iedyny w całey Fr. zamek na mieyſcu tego, w ktorym Krolowie Fr. z pierwſzey familii przemieſzkiwali, akademia erygowana r. 1674. grodow 7 i 6 Opactw. Stoczone tu były batalie raz r. 486. w ktorey Kłodoweuſz zbił Siagryuſza, drugi raz 922. w ktorey Karol proſty był zbity, lubo mężnie ſwą ręką zgładził z tego świata Roberta de Paris ſwego Kompetytora. Sweſſyon leży w dolinie miłey i żyzney nad rz. *Aiſne*, o *m.* 12 od Rheims, 23 od Ambianu, 24 od Paryża, 8 od Laony. dł. 20. 59'. 28". ſz. 49. 22'. 32". Powiat Sweſſyońſki graniczy na połn. z pow. Laońſkim, na w. z Szampanią, na połd. z *la Brie*, na z. z Walezyą. Obfituie w zboże paſtwiſka i laſy.

SOKAL, *Socalia*, mierne M. w Bełzkim, zaſzczycone klaſztorem i kościołem bogatym Bernardynow, uczęſzczanym dla cudownego Maryi Panny obrazu, ſł. obozowaniem tu woyſka Pol. wynoſzącego na 100000. ludzi r. 1650 i ſtoczoną przeciw Chmielnickiemu utarczką. Tu poległ ſł. Piotr Firley Wda. Leży w rowninie nad Bugiem; żydzi prowadzą tu handel nikczemny. Jeſt teraz pod pan. Auſtr. ſtoł. dyſtryktu. Miało niegdyś zamek, o *m.* 2 od Waręża, 10 od Łucka, 10 od Zamościa, 11 od Tartakowa.

SOKOŁ, *Socolia*, m. w Woi. Połockim z zamkiem. W woynach Mosk. nieraz wzięte i odbierane było. Jest w dobrym położeniu nad zbiegiem rzek Dryssy i Nissy, o *m.* 5 ku półn. od Połocka. Pod pan. Rossyi.

SOKOŁKA, m. w Woi. Trockim, na trakcie pocztowym, od Kuzienicy *m.* 4.

SOKOLNICA, m. w Woi. Kiiowskim, nad Dnieprem między Mosżną i Czerkasami. W Woi. Sieradzkim, w ziemi Wieluńskiey stwo *Sokolnickie* płaci kwarty zł. 2581.

SOKOLNIKI, m. w Woi. Poznańskim.

SOKOŁOW, *Socolovia*, mierne m. w Woi. Wołyńskim, sł. przegraną woysk Pol. z Tatarami pod Zygmuntem I. Leży na trakcie pocztowym, o *m.* 7 od Żytomierza, 4 od Berdyczowa, od Zwahla 5.

SOKOŁOW, m. w Woi. Sandomirskim, dosyć porządne, i w pięknym położeniu, od Leżayska na z. *m.* 3. od Łańcuta 4. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim. Tegoż im. m. w Woi. Podlaskim, na trakcie pocztowym, blizko Węgrowa, o *m.* 2 od Grannego. Inne w pow. Słonimskim z stwem, ktore z przyległościami płaci kwar. zł. 2761.

SOKOŁOW, m. w Halickim pod pan. Austr. nad rz. Swicą, w okolicy maiącey sol, od Stryia o *m.* 2. od Żurawny 3.

SOKOŁOWKA, m. w Woi. Bracławskim, nad małą rz. od Umania na półn. *m.* 5. Inne pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim, o *m.* 2 na półn. od Firleiowa, ode Lwowa 5. Tamże inne w Cyr. Bełzkim na trakcie pocztowym od Buska *m.* 2. od Brodow 3.

SOKOŁUPIANY, w Xstwie Żmudzkim, w pow. Wielońskim, stwo płaci kwarty zł. 868.

SOLA, lub SALA, rz. w Krakowskim, płynie od Szląska pod Żywiec, Białę, Kenty i pod Oświecimem wpada do Wisły.

SOLCZA, m. w Woi. Krak. na trakcie pocztowym, od Iwanowic na półn. *m.* 2.

SOLDAU, lub DZIAŁDOW, m. Pruskie z zamkiem, w pow. Neydemburskim, nad rz. Soldau, przy granicy Mazowsza.

SOLDIN, piękne M. stoł. nowey Marchii Brand. w pow Landsberskim. Leży nad ieziorem tegoż im. o *m.* 7 od Landsbergi.

SOLEC, *Solecia*, mierne m. w Woi. Sandomirskim, w pow. Radomskim, przyozdobione zamkiem odnowionym od Xcia Zbarazkiego wspaniałym klasztorem XX. Reformatow na górze. Jest w pięknym położeniu nad Wisłą od Janowca, o *m.* 6. stwo Soleckie płaci kwar. zł. 5728. podległe prawu emfiteutycznemu Chomętowskich.

SOLEC, m. w Woi. Inowrocławskim, nad Wisłą, sł. dawniey warzeniem hałunu, iest pod pan. Prus. od Torunia ku z. *m.* 3. Tegoż im. w Przemyślskim zalecone żupami soli warzoney.

SOLEME, m. w Hannonii Fr. o *m.* 2 od *Quesnois*.

SOLEME, m. Fr. w pow. Maine, nad Sartą, o *m.* 1 od Sable. Piękny tu iest kościoł Bened.

SOLFATARA, góra przy Puzzuolo, w Krol. Neapolitańskim; ktora iuż przestała ognie wybuchać. Zbieraią na niey siarkę i ałun. Nazwisko iey iest zepsute z *Solfarata*, o *m.* geograficznych 2 od Wezuwiusza, z ktorym ma kommunikacyą podziemną.

SOLIGNAC, *Solemmacum*, Opac. Fr. fund. r. 631. zakonu S. Bened. czyni do r. 2300. liwr. Leży o *m.* 2 Limoges.

SOLIGNAC, m. Fr. o *m.* 3 od Puy.

SOLINGEN, w Xstwie Bergeńskim, o *m.* 6 na półn. od Kolonii nad Wupperą. Sł. iest przez dobre noże, głownie i szpady, kto-

re tu robią.

SOLLIES, m. Fr. w Prowancyi, o *m.* 3 od Tulonu. Było tu dawniey Kollegium Jezuickie.

SOLMO, m. w Węgrzech wyż. w Hr. Krasneńskim, z zamkiem, gniazdo familii Batorych, z ktorych Stefan był Krolem Pol. Jest od Kolosvaru, o *m.* 11 od Samborza 38.

SOLMS, albo raczey Hohen-Solms, *Solma*, Hr. i m. Niem. w Cyr. wyż. Renu w Weterawii, z mocnym zamkiem. Leży o *m.* 2 od Giessen, 3 od od Herborny. dł. 26. 19. sz. 50. 34. Hr. Solmskie ma *m.* 12 dł. 4 sz. Leży w Weterawii w Cyr. wyż. Renu, bierze swoie im. od rz. Solms płynącey przy Wetzlarze i wpadaiącey w Lohnę. Familia Solmska dzieli się na 12. linii, z ktorych nayftarsza Solms-Braunselska była wyniesiona na godność Xżęcą Państwa Rzymskiego przez Cesarza Karola VII. r. 1742. Dom Solmski ma 4 głosy w Cyr. Reńskim wyż.

SOLOGNAC, Solignac, ob. Salagnac.

SOLOGNE, *Secalaunia*, mała kraina Fr. składaiąca część Prowin. Orleańskiey na połd. Ligiery. Ma *m.* 25 wzdłuż, 2 wszerz. Kray iest bardzo miły; obfituiący w lasy, pastwiska i źwierzynę. M. S. iest Romorantin.

SOŁOK, m. w pow. Wiłkomirskim, blizko rz. Iłłukstzty, od Jeziorozca *m.* 4.

SOLOKAMSKO, M. w Państwie Moskiew. nad rz. Usolską, o *m.* 30 od Permii, sł. przez szyby solne, ktore w okolicach iego znayduią się i wydaią naylepszą sol w Moskwie. Obfituie też w dobre konie. dł. 75. 1. sz. 59. 16.

SOLOR, wyspa, na morzu Indyiskim na połd. wyspy Celebes. Ma swego własnego Krola. dł. 140. sz. połd. 8.

SOLOTURNA, u Franc. *Soleure*, *Salodurum*, Solothurn, dawne, wiel. i mocne M. Szwaycarskie, stoł. Kantonu tegoż im. Dźie się w nim widzieć wielka liczba wspaniałych budowli, z ktorych znacznieysze są Kollegiata, dom niegdyś Jezuitow, pałac Posłow Fr. i Ratusz. Jest w miłym położeniu na wzgórku, nad rz. Aarą, o *m.* 8 na połn. ku w. od Berny, 11 od Bazylei, 18 od Zurychu. dł. 25. 5. sz. 47. 18. Kanton Selurski iest Katolicki i 11 z Kantonow Szwaycar. graniczy na połn. z Kantonem Bazyleyskim, na w. i połd. z Kantonem Berneńskim, z tymże na z. i z Bisk. Bazylei. Kray obfituie w wszelkie potrzeby życia. Rozciąga się wzdłuż bardziey, niżeli wszerz, rozległy po nad rz. Aarą.

SOŁOTWIN, lub Sołotwina. m. w Pokuciu pod pan. Austryac. sł. żupami soli warzóney, i lasami kędrowemi, Leży nad rz. Bystrycą, od Stanisławowa *m.* 4. od Kołomyi 7.

SOLOWECKY, wyspa na morzu białym, ktora Moskalom dostarcza Marienglasu nayczystszego. Jest tu klasztor służący wyspie za fortecę.

SOLRE-LE-CHATEAU, m. Fr. w Hannonii, o *m.* 3 od *Maubeuge*. Turenniusz przy wzięciu tuteyszego zamku r. 1677. odnowił przykład rostropności Scypiona Afr.

SOLSONA, albo Salsona, *Celsona*, m. obronne Hiszp. w Katalonii z Bisk. suffr. Tarragońskiego. Leży na górze przy *Cardenero*, o *m.* 4 na połn. od Kardony, 18 od Tarragony, 16 od Barcellony. dł. 19. 12. sz. 41. 50.

SOLTAU, m. i grod w Xstwie Zelleńskim, o *m.* 11 od Zelli. Jan Bisk. Hildelheimski zbił przytym M. Henryka Xcia Brunświckiego r. 1519. Przed tym m. rz. Soltau zbiega się z rz. Boghmą.

SOTWEDEL, Saltzwedel, *Solisquella*, *Heliopolis*, M. Niem. w starey Marchii Brand. nad Jetzą, o *m.* 7 na połd. Danebergi. dł. 28.

23. ſz. 53. 4.

SOMASKA, wieś w pow. Mediolańſkim, gdzie ieſt klaſztor głowny reguły S. Aug. zakonu Somaſkow zwanego, założony r. 1528. o *m.* 3 od Bergamu na półn. ku z. blizko Lago *di Lecco*.

SOMBERNON, m. i Baronia Fr. w pow. *Auxois*, na wyſokiey górze, o *m.* 6 od Dijon.

SOMBRERO, wyſpa Amer. połn. iedna z Antylſkich. Jeſt figury kapeluſza i puſta. dł. 314. ſz. 18. 26. Druga tegoż im. wyſpa leży o *m.* 21 na połn. od Nikobaru na morzu Indyiſkim. Obywatele iey ſą powolni, boiaźliwi i bardzo grzeczni. Xięża ich tym ſię ſtroią ſpoſobem iak na naſzych obrazach diabłow maluią. Znayduie ſię na tey wyſpie pewna roślina kryiąca ſię w ziemi, na iey dotknięcie. Korzeń iey nie co innego ieſt tylko robak, ktory ſię zmnieyſza im bardziey ziele powiękſza ſię, ktore częſtokroć drzewo pomierney wyſokości przechodzi. Jeżeli kto wyrwie to ziele za młodu ieſzcze, tedy ono twardnieie, i ſtaie ſię podobne koralowi białemu. *Czytay Pana Lancaſter podroż do Jndyi zachodnich.*

SOMERTON, m. Angl. w Prow. Sommerſet. Przedtym było bardzo znaczne i nadało ſwey Prowin. im. Leży o *m.* 26 na połd. ku z. od Londynu. dł. 14. 30. ſz. 51. 12.

SOMME, *Sumina*, *Somona*, rz. Fr. w Pikardyi. Zaczyna ſię w *Fervaques*, w Wermandeńſkim powiecie, a przepłynąwſzy Pikardyą wpada w la Manche między *Crotoy* i S. Walerym. Zaczyna być ſpławną od Bray.

SOMMERDA, albo Grossen-Soemmern, M. i grod w Turyngii nad rz. Unſtrut, o *m.* 8 na w. od Mulhauſen. Nal. do Elekt. Moguńckiego. Odprawiaią ſię tu trzy walne iarmarki na rok.

SOMMEREUX, m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 6 na połn. od Belowaku.

SOMMERFELD, M. z ſtarym zamkiem nad rz. Kupą, w Prow. Kroſſeńſkiey, o *m* 6 na połud. od Kroſna. Nal. do Krola Pruſkiego. Kwitną tu rękodzieła ſukienne. Dziedzictwo familii de Bredow.

SOMMERSETSHIRE, *Somerſetia*, Prow. nadmorſka Angiel. z tyt. Xſtwa. Poſyła 2 Dep. na Parl. Graniczy na połn. z Gloceſtershirem, na w. z Hr. Wilt, na połd. z Hr. Dorſet i Devonshirem, na z. z odnogą Sawerneńſką i Devonshirem. Ma *m.* 17 dł. 14 ſz. i zamyka w ſobie 937,500. morg. Obfituie w zboże, owoce, paſtwiſka i bydło. Znayduią ſię w niey rudy rożne i źrzodła lekarſkie. M. S. iey ieſt Briſtol.

SOMMERSHAUSEN, piękne m. w Frankonii z zamkiem, w powiecie Speckfeldſkim, o *m.* 2 od Wurtzburga. W okolicach tuteyſzych dobre znayduią ſię winnice.

SOMMERSY, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 6 na połn. od Lions.

SOMMIERES, *Sumerium*, m. Fr. w niż. Langwedocyi w powiecie Niſnieńſkim. Kalwiniści ie ufortyfikowali doſyć dobrze. Leży nad rz. Widurlą, o *m.* 4 na połn. ku z. od Niſmes. dł. 21. 45. ſz. 43. 38.

SOMPY, m. Fr. w Szampanii nad rz. Py, z tyt. Baronii.

SONCINO, *Soncinum*, m. Włoſkie w pow. Kremoneńſkim w Xſtwie Medyolanu. Z natury ieſt obronne. Leży na prawym brzegu rz. Oglii na granicy Breſſanu, o *m.* 8 na połn. ku z. od Kremony, 8 od Breſſi. dł. 27. 22. ſz. 45. 24.

SONDERBURG, m. Duńſkie na wyſpie Alſen. Mieſzkańcy ſą dobrzy maytkowie.

SONDERSHAUSEN, M. w Turyngii w Xię. Szwarcenburſkim nad Brebrą i Wiperą, o *m.* 4 na połd. od Northauſen z zamkiem na gó-

rze, w ktorym procz innych ciekawości widzieć się daie statua na dwie stop wysoka z pewnego metalu, nikomu nieznaiomego, ulana.

SONDRIO, m. w Waltelinie nad Addą, o *m.* 7 na połd. ku z. od Chiaweny.

SONDSKIE wyspy lub Sundskie, *Insulae Sundae*, na morzu Indyiskim na z. Moluckich przy ekwatorze będące. Znacznieysze są Sumatra, Borneo, Jawa, Bali, Madura i Banka. Inne są pomnieysze. Wszystkie wyspy Sondskie leżą pod gradusem. dł. 138--158. sz. połn. 8--8. sz. połd. ob. wyspę każdę z osobna. Przesmyk Sondski leży między Sumatrą i Jawą pod 5 i 6 grad. sz. połd.

SONNEBERG, m. i grod w Frankonii w Xstwie Koburskim, o *m.* 6 od Koburga na połn. ku w.

SONNEBERG, Hr. i zamek w Szwabii Austr. nad Illą, o *m.* 5 od iey uyścia w Ren, 4 od Feldkirku.

SONNEBURG, piękne M. w nowey Marchii Brand. nad Wartą, o *m.* 4 od Kustryna, stoł. Kommenderyi zakonu S. Jana. w Brandebur. i Saxonii. W. Mistrz Maltański wielkie ma pretensye do tey Kommanderyi, ale Krol Pruski nie cierpi żadnego w swych Państwach, ktoryby iego nie był poddanym; i dla tego iego Kawalerowie uznawać go muszą za swego pana. Kawalerowie są od Krola kreowani. Są religii Protestanckiey, i żenić się mogą kiedy chcą. Sonneburg ma 10 miast pod swoią dependencyą. Zamek tuteyszy iest to gmach przepyszny.

SONNENSTEIN, ob. Pirna.

SONNEWALD, pow. wolny i m. w niż. Luzacyi nad Doberą z zamkiem i fortyfikacyami. Leży o *m.* 6 od Kotbuza i do domu Solmskiego nal.

SONQUAS, Sonkasowie, narod Afr. w części połd. znayduiący się. Są to Kafrowie mieszkaiący po gorach, i żywiący się zwierzyną i korzonkami. Kobiety tak są biegłe w polowaniu, iak mężczyźni. Domy ich złożone są z gałęzi sitowiem pokrytych. Daleko prędzey biegaią niżeli dzicz okoliczna.

SONTHEIM, m. Niem. w Frankoni, w Hrab. Limbur. o *m.* 6 od Halli Szwabskiey.

SONTRA, m. i grod w niż. Hassyi, między gorami; o *m.* 7 na z. od Eisenachu. Nal. do domu Hesse Reinfelskiego.

SONZAY, m. Fr. z zamkiem, o *m.* 5 od Tours leżące.

SOPHIANA, *Sophia*, Zofiana, M. Azyat. w Persyi w Aderbijanie. Leży w błotnistey dolinie, o *m.* 10 od Tauris. dł. 64. sz. 38. 15.

SOPHIA, ob. Soffa.

SOPHIENBERG, zamek Krolo Duńskiego na wyspie Zelandyi.

SOPPOW, m. w Halickim z żupami soli warzoney, pod pan. Austr.

SOPRONY, albo ODENBURG, *Sempronium*, M. obronne z Hr. w niż. Węgrzech nad małą rz. przy ieziorze Ferto. Leży o *m.* 11 od Wiednia, 11 od Preszburga. dł. 34. 42. sz. 47. 40. Ma szkoły Luter. R. 1681. Protestańci na seymie mianym w tym m. otrzymali wolność swey sekty w Węgrzech.

SORA, *Sora*, M. Wło. w Krolestwie Neapolitańskim w ziemi Laworze, z pięknym zamkiem, tyt. Xstwa i Bisk. od samego tylko dependuiącym Papieża. Tu się urodził Kardynał Baroniusz. Leży nad rz. *Carigliano*, na granicy kompanii Rzymskiey, o *m.* 22 od Rzymu, 26 od Neapolu. dł. 31. 14. sz. 41. 47.

SORA, m. obronne Duńskie, na wyspie Zelandyi z pięknym Kollegium dla edukacyi młodzi szlachetney. Leży przy iezlorze, o *m.* 15 od Kopenhagi. dł. 29. 28. sz. 55. 26.

SO-

SORA, m. Szląfkie w Xftwie Raciborfkim, o *m.* 9 od Raciborza.

SORANO, m. Włofkie w powiecie Orwietańfkim, w ftanie Papiezkim.

SORATOW, ob. Saratow.

SORAU, *Soravia*, powiat wolny, i m. obronne Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, w niż. Luzacyi. Leży na granicy Szląfka przy rz. Bober, o *m.* 5 od Budiffen, 13 od Gerlitzy. dł. 32. 58. fz. 51. 38. Urodził fię tu Bazyli Faber i Michał Neander. Tegoż im. m. w Luzacyi niż. w Cyr. Gubińfkim z zamkiem wfpaniałym rezyden. Graffow Promnitz, do ktorych to m. z włością fwą nal.

SORBONNA, wieś Fr. w Szampanii w diec. Remeńfkiey, o *m.* 2 od Retheli, fł. urodzeniem Roberta Sorbona, fpowiednika S. Ludwika i fundatora Akademii Sorbońfkiey r. 1253. Robert *de Dovay*, ktorego niektorzy mniemali bydź fundatorem Sorbony, że zapifał Robertowi Sorbonowi pewną fummę na tę fundacyą ieft tylko iey dobrodzieiem. Jego zapis uczyniony 13 Marca r. 1258. ieft dla nowych ftudentow, a przeto ieft tylko powiękfzeniem pierwfzey fundacyi.

SORDE, m. Fr. w Gafkonii w diec. Daxeńfkiey. Leży o *m.* 4 od Daxy, nad rz. *Gave d' Oleron*. Jeft tu Opac. Bened. czyniące do r. 900. liwr.

SORENTO, ob. Sorrento.

SORESE, *Soricinium*, Opac. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 2 od *S. Papoul*, zakonu S. Bened. czyni do r. 10000. liwr. Znayduie fię w tym Opac. ft. Kollegium, w ktorym ofobliwfzy układ edukacyi ma, fwoich chwalcow i krytykow.

SORGUES. rz. w Hr. Wenezyńfkim wychodząca z źrzódła *Vaucluse*. Zaczyna bydź fpławną, o 500. krokow od fwego początku; wpada w Rodan dwoma uyściami.

SORIA, M. Hifzp. w ftarey Kaftylii, wyftawione na rozwalinach dawney *Numancyi*, przy źrzodle rz. Duero, o *m.* 12 od Tarazony. dł. 15. 33. fz. 41. 48.

SORLIN, m. Fr. w pow. *Bugey*, z tyt. Margr nad Rodanem, o *m.* 7 od Bellay.

SORLINGUES, *Sillinæ*, wyfpy Sorlingfkie w Anglii, o *m.* 8 od Kapu Kornuwalii leżące. Liczą ich na 145 w koło ułożonych. Znacznieyfze pomiędzy niemi fą. S. Maria, Annoth, Agnes z latarnią morfką, Samfon, Silly, Brefar, Kufko, S. Helena, S. Marcin i Arthus. Obfituią prawie wfzyftkie w dobre paftwifka. Znayduie fię na nich wiele fkał, źwierzyny i wodnego ptaftwa, w niektorych iefzcze fą rudy ftalowe.

SORNIN, (S) m. Fr. w Santonii o *m.* 3 od Marennes.

SOROA, m. Duńfkie w Zelandyi w bardzo miley okolicy, ft. Rycerfką Akademią, dla ktorey Baron Holberg, Baronią fwego im. darował.

SOROKA, m. w Multanach na pograniczu Woi. Bracławfkiego, od ktorego Turcy r. 1662. odftąpić byli przymufzeni, a ktore r. 1769. od Mofkwy w perzynę obrocone zoftało. Leży nad Nieftrem.

SORR, m. Czefkie w cyr. Kenigfgrackim. Prufacy zbili przy nim Auftr. 30 Września r. 1745.

SORRENTO, *Surrentum*, dawne M. Wło. w Krol. Neapolitańfkim w ziemi Laworze, z Arcy-Bifk. Wiele tu fzlachty ofiadłey znayduie fię. W nim urodził fię ft. Torquato Taffo. Leży nad Golfem Neapolitańfkim, na brzegu połn. półwyfpy, o *m.* 7 od Neapolu 4. od Amalfi. dł. 31. 52. fz. 40. 40.

SORSTEN, *Sorftenum*, dawny zamek w Krakowfkim.

SOS, m. Fr. w pow. Foix, o *m* 6. od Foix przy lafach, Oyczyzna Jana Silhona. Tegoż im. ieft m. w

Nawarze z zamkiem, w ktorym Ferdynand katolicki urodził się.

SOSENOWKI, dawne m. w Woi. Kiiowskim, blizko początku rz. Ropin, od Motowidłowki ku z. na połn. *m.* 3.

SOSNICA, m. Ruskie dawniey obronne dobrym zamkiem. Tegoż im. m. w Woi. Połockim. Inne w Xstwie Czerniechowskim, nad rz. Ubiedzą blizko uyścia iey do Delzny, przy wiel. lasach.

SOSNOWICA, m. w Ziemi Chełmskiey, z pięknym pałacem, dobrze zabudowane, gniazdem iest domu Sosnowskich, i dziedzictwem ichże.

SOSPELLO, *Sospitellum*, m. w Hr. Niceyskim, o *m.* 6 od Nicei. Jest oyczyzną X. Raynalda Jezuity. Fr. go dobyli r. 1692. i oddali r. 1696.

SOTTEVAST, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 3 od *Valogne*, z zamkiem i Przeorstwem.

SOTTEVILLE, m. Fr. w Normandyi na przeciwko Rotomagu, z drugiey strony mostu na łyżwach leżącego.

SOTTO-VENTO wyspy, ob. Antylskie.

SOUBISE, *Subisia*, m. Fr. w Santonii z tyt. Xstwa, ktore nosi iedna linia domu Rohanów. Leży na wzgórku nad rz. Charente, o *m.* 2 od *Broage*, 5 od Roszelli.

SOUCY, m. Fr. o *m.* 2 od Sens.

SOUILLAC, *Solliacum*, m. Fr. w pow. Kadurskim. Blizko iest Opac. Bened. tegoż im. Leży nad Borezą przy rz. Dordogne, o *m.* 3 od Sarlaty. dł. 19. 20. sz. 45. 3.

SOULE, kraina między Nawarrą i Benearną. Mauleon iest w niey pryncypalnym m. Tegoż im. m. Fr. w Szampanii.

SOULLANS, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 3 od Garnache.

SOUPROSE, *Suprosa*, m. Fr. w Gaskonii, w bagnach, przy rz. Adurze, o *m.* 3 od Tartas.

SOURCHES, zamek z tyt. Margr. w pow. Cenomańskim.

SOURDEVAL, m. w Normandyi, o *m.* 2 od Mortain.

SOURE, *Saurium*, M. Portugal. w Estremadurze nad rz. tegoż im. o *m.* 5 od Konimbryki, z zamkiem.

SOUREZE, ob. Soreze.

SOUSEL, *Susella*, m. Portugal. w Alenteyi, o *m.* 3 od Estremos. Sł. iest przez bitwę, ktora tu stoczona była r. 1643. między Hiszp. i Portugal.

SOUSTHON, m. Fr. w Gaskonii, w pow. Launes.

SOUTAMPTON, *Clausentum*, M. znaczne Angiel. w Hanshirze, ktorey Prow. mieni się bydź stołecznym, lubo Winchester mu tego tytułu zaprzecza, sobie przypisuiąc; z dobrym iest portem i z tyt. Xstwa. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży nad wiel. odnogą tegoż im. między rz. Testą i Ichingą, o *m.* 23 od Londynu. dł. 16. 23. sz. 50. 51.

SOUTERAINE, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o *m.* 10 od Limoges.

SOUTHWARCK, albo Soudrick, piękne i wiel. m. Angiel. w Prow. Surrey, połączone z Londynem, pięknym mostem na Tamizie. Tu Arcy-Bisk. Kantuaryiski rezyduie w pałacu nazwanym Lambeth. Posyła 2 Dep. na Parl.

SOUVIGNY, *Salviniacum*, m. Fr. w pow. Burbońskim, ktorego było przedtym stoł. z bogatym Przeorstwem Bened. w ktorym widzieć się daią groby wielu Panow de Bourbon. Leży nad rz. *Quesne*. o *m.* 3 od *Bourbon l'Archambaud*, 2 od Moulins, 67 od Paryża. dł. 20. 51'. 38". sz. 46. 37'. 9".

SOYON, m. w pow. Wiwareńskim daiące tyt. Xstwa Xciom *d' Usez*. Leży nad Rodanem, o *m.* 2 od Walencyi.

SOZA, lub Sosz, rz. w Woi.

Mściſławſkim, ktora wypływa od połnocy, z pogranicza Moſkwy, płynie pod Krzyczow, Propoyſk, Homel i przy Łoiowogrodzie wpada do Dniepra: ieſt żeglowną na *m.* 3 od uyścia.

SPA, *Spadum*, m. Niem. w Biſk. Leodyiſkim, w Margr. Franchimont, na gran. Xſtwa Limburſkiego; ſł. przez ſwe zimne wody mineralne. Pięć tam źrzodeł ieſt znacznieyſzych, ktore ſą Pouxhon, Geronſterde, Saviniere, Watpotz, i Toneler. Obywatele tuteyſi biegli ſą, w rożnych pięknych rękodziełach, ktore cudzoziemcom przedaią, a okolice wyśmienite ryby wiele i dobrey źwierzyny doſtarcza. Spa leży o *m.* 5 od Leodium, 3 od Limburga na połd.

SPALATRO, *Spalatum*, bogate, ludne i obronne M. S. Dalmacyi Weneckiey, z Arcy-Biſk. ktorego Biſk. tytułuie ſię Prymaſem Dalmackim, i z dobrym portem. Bardzo tu tanio wſzyſtko przychodzi. Zwierzyny, ryb i mięſiwa za nic prawie doſtać można. Handel ieſt znaczny, albowiem Karawany Tureckie ſkładaią w tym mieście ſwoie towary dla Wenecyi. Leży o *m.* 12 od Sebenico, 12 od Banialuki, 41 od Raguzy, 36 od Zary. dł. 35. 6. ſz. 43. 53.

SPANDAU, *Spandavia*, M. obronne Niem. w cyr. wyż. Saxonii w śrzedniey Marchii Brand. w śrzodku ſtawu, blizko miaſta tegoż ieſt Wielka Cytadella miana dotąd za niedobytą. Widzieć ſię w niey daie cekauz w całych Niem. naypięknieyſzy. Znayduie ſię tu także dom poprawy, dla ludzi złego życia, i inny dom dla kobiet rozwiązłych. M. leży nad Hawelą naprzeciwko iey uyścia w Sprę, o *m.* 4 od Berlina, 7 od Brandeburga. dł. 31. 16. ſz. 52. 35. Oſadzaią w nim kryminaliſtow ſtanu.

SPANGENBERG, M. i grod Niem. w niż. Landgrafſtwie Haſſyi, o *m.* 6 od Kaſſelu nad małą rz. wpadaiącą w Fuldę, z zamkiem mocnym wyſtawionym na ſkale.

SPANHEIM albo SPONHEIM, Hr. Niem. w niż. Palatynacie. Ma na w. Elekt. Mogunckie, na połn. Trewirſkie, na z. Xſtwo Dwoch moſtow, i Lotaryngią na połd. Dzielą go na wyż. i niż. Hr. wyż. nal. do Elektora Palatyna i Margrafa Badeńſkiego; niż. do domu Birkenfeldſkiego i Margrafa Badeńſkiego. M. S. tegoż Hr. ieſt Spanheim z zamkiem i klaſztorem, o *m.* 10 od Moguncyi; nal. do domu Birkenfeldſkiego. Jan Trithemiuſz był Opatem tego klaſztoru.

SPARENBERG, w Hr. Rawensberſkim w Weſtfalii. Jeſt to forteca wyſtawiona na ſkale blizko Bilefeldu.

SPARTA, ob. Miſiſtra.

SPAVER, w Tyrolu. Hr. ſł. o *m.* 4 od Trydentu na połn. ku z.

SPEKFELD, dobra z ſtarym zamkiem, w Frankonii, o *m.* 11 od Bambergi. Należą do Margr. Anſzpachſkiego.

SPELLO, niegdyś *Hiſpellum*, m. Wło. w ſtanie Papiezkim, w Xſtwie Spoletańſkim.

SPEY, albo SPEA, wiel. i byſtra rz. Szkocka, zaczynaiąca ſię w górze na granicy Prow. Lochabir i Badenoch leżącey; wpada w morze poniżey Bagii.

SPEZZA, albo SPECIA, *Epesium*, m. Wło. w Państwie Genueńſkim, z portem nad odnogą tegoż im. o *m.* 19 od Genuy, 23 od Modeny, 26 od Florencyi. dł. 27. 32. ſz. 44. 4. Sł. ogrodami oliwnemi.

SPICYMIERZ, *Spicimiria*, m. w Woi. Sieradzkim, z Kaſztelanią. Jeſt małe, drewniane, niedaleko Konar leżące.

SPICYNIA, m. w Woi. Bracławſkim nad rz. Roſſą, blizko iey źrzodła, w dobrym położeniu, od Przyłuki po wyżey o *m.* 2.

SPIEGELBERG, w Szwabii w Xſtwie Wirtemberſkim, o *m.* 5 od Hailbrony. Jeſt ſł przez ſwe fabryki ſzkieł i źwierciadeł.

SPIGELBERG, Hr. Niem. w cyr. Weſtfalſkim, o *m.* 2 od Hamelna. M. S. iego ieſt Koppenbrugge, procz ktoregoſnal. do niego 5 wſi. Jeſt dziedziczne Xżąt de Naſſau Oranien. Nazwiſko ma od rozwalonego zamku.

SPIELBERG, w Morawii w cyr. Bryńſkim, z zamkiem bardzo mocnym. Leży blizko Brynny. W Auſtryi ieſt tegoż im. zamek, o *m.* 2 od Lintzu. Leży na wyſpie uformowaney od Dunaiu.

SPIETZ, piękne m. Szwaycarſkie w Kantonie Berneńſkim, o *m.* 4 od Berny, z tyt. Baronii i zamkiem. Leży nad *Thouner-Sée.*

SPILAMBERTOI, m. i Margr. w Xſtwie Modeńſkim.

SPIRA, po Niem *Speyer*, *Spira*, M. wolne i Ceſarſkie Niem. w niż. Palatynacie, ſtołeczne Biſk. tegoż im. ktorego Biſk. ieſt pod Metropolią Moguntſkiego. Bardzo przedtym ludne było i bardzo kwitnęło. Ale gdy Fr. ſpalili ie do ſzczętu r. 1689. nie mogło ſię odtąd podnieść. Wzieli oni ie ieſzcze drugi raz r. 1734. Kamera Ceſarſka przenieſiona ztąd ieſt do Wetzlaru. R. 1770. uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Spira leży na lewym brzegu Renu w mieyſcu w ktorym rz. Spirbach weń wpada o *m.* 2 od Filipsburga, 5 od Heidelbergi, 16 od Moguncyi i Strazburga, 115 od Paryża. dł. 26. 7'. 18". ſz. 49. 18'. 51". Biſk. Spireńſkie leży nad Renem, ktory ie przerzyna. Ma *m.* 20 dł. 12. ſz. Twierdzą, iż Jaſimiuſz był tuteyſzym pierwſzym Biſk. koło r. 348. W Spirze odprawiał ſię ſł. ſeym r. 1529. przeciw ktoremu, że Lutrzy proteſtatowali ſię, od tego byli Proteſtantami nazwani. R. 1769. obywatele tego Biſk. uwolnieni byli od prawa Kadukowego we Fr. Kray ieſt gorzyſty, okryty laſami, ale przytym rodzi dobre wina, kaſztany, migdały &c.

SPIRE, ob. Corbeil.

SPIRNACK, m. w Biſk. Spireńſkim przy Renie; ſł. przez zwycięſtwo ktore Marſzałek Tallard odnioſł nad związkowemi r. 1703. dł. 27. 7. ſz. 49. 15.

SPIRITU-SANCTO, *Sanctus-Spiritus*, m. i Prow. w Amer. połd. w Brezylii z zamkiem i portem. Leży nad morzem w kraiu żyznym. dł. 339. 40. ſz. połd. 20. 30.

SPITAL, m. w wyż. Karyntyi, przy rz. Drawie, o *m.* 15 od Klagenfurtu z pięknym zamkiem z Włoſka budowanym. Tegoż im. ieſt m. w Katalonii.

SPITHEAD, bieśpieczny port w Anglii, na brzegu iey połd. między Portſmutem i wyſpą Wight. Tu ordynaryinie zgromadza ſię Flotta Krola Angiel.

SPITZ, m. w niż. Auſtr. nad Dunaiem, o *m.* 15 od Wiednia w pow wyż. Manhartz-berſkim.

SPITZBERG, *Spitzberga*, kray w ziemiach Arktycznych oblany Oceanem lodowatym na połn. Norwegii, między Gronlandyą na z. a Nową-Zemlą na w. będący. Imie iego pochodzi od gór śpiczaſtych na nim znayduiących ſię. Kray ten mało ieſt znany i iedynie przez tych tylko uczęſzczany, ktorzy na połow wielorybow w te wyieżdżaią ſtrony.

SPIZ, *Scepuſienſis Comitatus*, u Niem. *Zipſer Geſpanſchaft*. Hr. Spiżkie, kray na pograniczu Pol. i Węgier leżący w górach Krępackich, ktorych tu nayWiękſze wierzchołki widzieć ſię daią. Zoſtawał on naprzod przy Polſzcze. Bolesław Krzywouſty dał go Stefanowi ſynowi Kolomana Krola Węgier. w poſagu dożywociem. Trzymali go iednak długo Węgrzy. Wrocił ſię do Pol. pod Władyſła-

wem Jagieł. zastawnym sposobem, r. 1412. lubo zastawu Kondycye zdaią się bydź niepewne. Ostatnim traktatem podziału znowu odpadł od Korony. R. 1775. został na 3 podzielone dystrykty: Powiat miast 16. pow. Lewocki i pow. Grafow Czaki. Wprzod stwo Spizkie szło za przywileiem Krol. i płaciło kwarty zł. 60933. Kray iest górzysty, rowniny ma żyzne, góry w kruszec obfite i w wody mineralne. Mieszkańcy są po części dyssydenci, i mało pilnuiący gospodarstwa, nay więcey się bawią handlem.

SPIZKI zamek, po Węgier. *Szepeswar*, *Arx Scepusiensis*, w Hr. Spizkim, mocny zamek na skaliftey górze, blizko m. Podhradu. Tamże *Spizka Sobota*, u *Niemcow* Georgenberg, po *Węgier. Szombately*, małe m. w pięknych i w żyznych gruntach.

SPLUGEN, *Speluga*, m. Szwaycar. w Rzpltey Gryzonow nad Renem pod górą Ursleberg przez ktorą się ciągnie wiel. trakt Wło.

SPOLETO, *Spoletum*, dawne i piękne M. Wło. w Państwie Papiezkim, z Bisk. od samego tylko dependuiącym Papieża i mocnym zamkiem. Leży w kraiu obfituiącym w to wszystko, cokolwiek iest do życia potrzebnego, a osobliwie w dobre wina; leży po części na pagórku, a po części w równinie przy rz. Lessino, o *m.* 11 od Peruzy, 22 od Rzymu, 12 od Orwiettu. dł. 30. 15. sz. 42. 45. Xstwo Spoletańskie, albo Ombrya, graniczy na półn. z Marchią Ankonitańską, z Xstwem Urbińskim na w. z Abruzią dalszą, na połd. z Sabinią i Patrimonium, na z. z Xstwem Orwietańskim i Peruzyńskim. Ma dł. *m.* 22. od w. ku z. a 16. sz. od poln. ku połd.

SPONECK, Hr. i stary zamek nad Renem w Bryzgawie, o *m.* 3. na póln. od Brizaku, w Xstwie Montbeliardskim, dependuie bezśrzednie od Rzeszy Niem. Ma prawo odbierania cła od towarow, ktore się Renem prowadzą.

SPREE, *Suevus*, Spra, rz. Niem. zaczynaiąca się w Luzacyi, na gran. Czeskich nie daleko m. Ebersbachu, Płynie przez Luzacyą, Marchią Brandeburską, a skropiwszy Berlin, wpada w Hawelę przy Spandau. Elektor Fryderyk Wilelm kazał wykopać kanał na złączenie Spry z Odrą, co bardzo ułatwia handel Brandeburgii.

SPREMBERG, albo Spreeberg, *Spremberga*, m. w niż. Luzacyi nad Sprą, o *m.* 5 od Kotbuza. Piękny tu zamek daie się widzieć.

SPRENDLINGEN, piękne m. Niem. w Hr. Spanheimskim, nal. do Xżąt Baaden-Baaden.

SPRINGE, m. Niem. w Saxonii niż. w pow. Hamelnskim, przy ktorym rz. Hallen ma swoy początek. Na przedmieściu Salze, są słone źrzodła, z ktorych sol warzą mieszkańcy.

SPROTTAU, *Sprotavia*, m. i grod Niem. w Szląsku z zamkiem mocnym. Leży przy zbiegu rz. Bobery z Sprottą, w Xstwie Głogowskim, o *m.* 8 od Głogowa, 3 od Saganu. dł. 33. 23. sz. 51. 33.

SPYTKOWICE, lub Spitkowice, w Woi. Krak. z dawnym i wiel. zamkiem, gniazdo imienia Spytkow, ktorzy na różne potym podzielili się familie.

SQUILLACI, *Scilletitium*, M. Wło. w Kalabryi dalszey z Biskup. suffr. Reggiońskiego. Oyczyzna iest Kassiodora. Leży w miłym położeniu nad potokiem Fawelon, a *m.* 1 od Golfu *de Squillace*, 12 od Sancta-Severina, 25 od Reggio. dł. 34. 30. sz. 38. 53.

SREBRNA-GORA, lub Bielany, *Mons Argentinus*, st. i bogaty klasztor Kamedułow blizko Krakowa.

SREBRNE, m. Mosk. w Kiiowskim dosyć znaczne nad rz. od Rumnego na z. o *m.* 5.

SRZEDNIK, m. w Xstwie

Zmudzkim nad Niemnem poniżey Wilii, o *m.* 2.

SRZEM, lub Srzemsk, m. w Woi. Poznańskim, w pow. Kościańskim, z Kasztelanią, dawne, drzewem zabudowane, miało niegdyś zamek. Leży blizko Warty, od Poznania na połd. o *m.* 4. Stwo płaci kwarty zł. 1734.

SRZENIAWA, rz. w Woi. Krak. ma źrzodło we wsi *Zwierzchowce*, uchodzi do Wisły przy m. Koszyckach. Płynie zawsze pełnym korytem, i nie marznie w zimie. Nad nią leżą dobra tegoż im.

SRZENSK, m. pow. w Woi. Płockim, leżące w rowninie, gniazdo imienia Srzeńskich, z ktorych Felix Wda Płocki zamek wspaniały tu wystawił, i kościoł przyozdobił. Jest blizko Mławy, o *m.* 10 od Płocka. Powiat Srzeński składa ziemię Zawskrzyńską.

SRZODA, m. wWoi. Poznańskim, st. seymikami Wdztwa Poznańskiego, Kaliskiego i Gnieźnieńskiego, ozdobne kościołami, zabudowane drzewem. Leży w rowninie, od Srzema o *m.* 3 od Poznania 4. od Kalisza 6. Starostwo *Srzodzkie* w Woi. Gnieznieńskim, w pow. Pyzdrskim płaci kwarty zł. 935. podlega prawu emfiteuzy Gozimirskich.

STABLO, ob. Stawelo.

STACHOW, stwo w Brzeskim Lit. płaci kwarty zł. 300. Leży w pow. Pińskim.

STADE, Stada, albo Staden *Statio*, dawne i obronne M. Niem. w cyr. niż. Saxonii w Xstwie Bremeńskim, przedtym Anzeatyckie. Nal. do Elektora Hannowerskiego i leży nad rz. Schwinge o ćwierć mili od iey uyścia do Elby, gdzie iest stawiona twierdza *Schwingerschanze*, o *m.* 9 od Hamburga, 17 od Bremy. dł. 26. 56. sz. 53. 44. Krol Duński dobył ie r. 1712. Jest tu st. Kollegium. ob. Oste-Stade.

STADITZ, m. w cyr. Leitomeryckim w Czechach. W nim się narodził st. Chłop *Przemysław*, ktorego Xiężniczka Libussa za męża poięła. Obywatele tuteysi za cały roczny podatek daią tylko iedną miarę orzechow laskowych.

STADLIN, albo Staedlau, w Szląsku w Xstwie Wrocławskim, o *m.* 11 od Wrocławia. Sł. iest przez swe kuźnie, huty i stada.

STADSBERG, lub Marsberg, *Stadberga*, M. Niem. w cyr. Westfalskim na gorze, i nad Dimelą. Szwedzi dobyli go r. 1645. i zburzyli iego fortyfikacye. Lubo iest położone w Bisk. Paderbornskim, nal. iednak do Opata Korweyskiego od r. 813. wraz z M. samym. Dawniey st. tu była forteca Eresburg.

STADT-AM-HOF, m. w Bawaryi położone na drugiey stronie mostu Ratyzbońskiego. Traktatem r. 1778. zawartym między Cesarzową Krolową i Elektorem Palatynu, ustąpione było domowi Austryac. Leży nad Dunaiem pod Ratyzboną.

STADTHAGEN, *Haga Schauemburgi*, m. Niem. w Hr. Lippe-Buckenburskim. o *m.* 10 od Mindeny, przy Buckenburgu. Zdobi go zamek wyznaczony na rezydencyą Hrabin Wdow. Daie się tu widzieć przepyszne *Mausolæum*, ktore Xżę Ernest przy Luter. kościele wystawił i ktory też tu Akad. r. 1619. założył.

STADT-ILM, ob. Ilm.

STADT-LOO, m. w Bisk. Munsterskim, o *m.* 10 od Monasteru, w pow. Aahuskim, nad rz. Berckelą.

STADT-WETTER, grod w wyż. Hassyi, o *m.* 2 od Marburga. Nal. do Margr. Hesse-Kasselskich. Jest tu Kapituła Panien szlachetnych.

STADT-WORBIS, m. w cyr. Reńskim, przy źrzodle rz. Wippery.

STAEDTEL, m. Szląskie w

Xſtwie Wrocławſkim, nal. do Xcia Oleśnickiego.

STAFFARDA, m. w Piemoncie w Margr. Saluceńſkim, leży nad Po, z bogatym Opac. ſł. ieſt przez batalią, ktorą tu wygrał Marſzałek Catinat r. 1690. na Xięciu Sabaudyi i Aliantach. dł. 25. 2. ſz. 44. 34.

STAFFORD, *Staffordia*, dawne i piękne M. Angiel. ſtoł. Prow. ſwegoż im. z tyt. Hr. i dwoma zamkami dla ſwey obrony. Leży w miłym położeniu nad Sawą, o *m.* 38 od Londynu. Poſyła 2 Dep. na Parl. dł. 15. 26. ſz. 52. 50.

STAFFORDSHIRE, Prow. połud. w Anglii Graniczy na półn. z Hr. Cheſter i Darby, na z. z Hr. Shresbury, na z. z Hr. Worceſter i Warwick na w. z Hr. Darby. Ma *m.* 13 dł. a 9 ſz. Poſyła 2 Dep. na Parl.

STAGNO, *Stagnum*, m. w Dalmacyi, w Rzepltey Raguzańſkiey z portem i Biſk. ſuffr. Raguſkiego. Leży na półwyſpie Sabioncello nad Golfem Weneckim, o *m.* 12 od Raguzy. dł. 35. 40. ſz. 42. 54.

STAHRENBERG, w niż. Auſtr. w pow. Wiener-Wald, o *m.* 9 od Wiednia. Drugi tegoż im. ieſt w pow. Haus, o *m.* 11 od Paſſau. Urząd W. Marſzałka Arcy-Xſtwa Auſtr. ieſt dziedziczny w domu Starenbergow; ktory nie poſiada iuż tych krain, ktore mu im. dały; ale ma tyt. Hr. S. Państwa Rzymſkiego i głos, w cyr. Frankonii.

STAIN, albo STEIN, m. w niż. Auſtr. w pow wyż. Manharzberſkim z moſtem na Dunaiu i cłem na przeciwko Mauterny.

STAIN, albo STEIN, m. i powiat w Karnioli wyż. o *m.* 6 od Klagenfurtu. ob. Stein.

STAINVILLE, m. w pow. Barſkim, o *m.* 2 od *Bar-le-Due.*

STALECK, zamek w niż. Palatynacie w pow. Baharachſkim. Tu ſtatki płynąc Renem cło płacą.

STALIMENA, albo LEMNOS, wyſpa ſł. na Archipelagu, o *m.* 8 od góry Athos, ktorey cień całą okrywa przed zachodem ſłońca, o *m.* 22 od Metileny, 7 od Imbro przy Golfie Konteſkim. Ma *m.* 10 dł. a 6 ſz. Nal. do Turkow. Grunta iey bardzo ſą żyzne, oſobliwie obfituią w zboże i wino, Mnoſtwo tu wielkie wężow znayduie ſię, i pewny gatunek ziemi *terra ſigillata* nazwaney, bardzo od Medykow zachwaloney. Liczą tu na 75 wſi. Wſzyſtkie ſą Greczynami bardzo pracowitemi oſadzone. M. S. wyſpy ieſt Stalimena. Jeſt to m. doſyć dobrze zabudowane przy wzgórku, na wierzchu ktorego ieſt zamek. dł. 43. 3. ſz. 43. 3.

STALLUPENEN, m. Pruſkie w pow. Gumbińſkim.

STAŁAWKA, ſtwo w pow. Kowieńſkim, płaci kwarty zł. 218.

STAMPALIA, *Aſtipalæa*, wyſpa na Archipelagu, o *m.* 24 od Rodu, 5 od Stanchio, 20 od Naxyi; 15 od brzegow Natolii. Otoczona ieſt ku połn. i z. wielą wyſepkami. Ma dł. *m.* 6. ſz. 2. dł. 44. 21'. 34". ſz. 36. 10'. 22".

STAN-PAPIEZKI, *Stato della Chieſa*, *Status Eccleſiæ*, czyli Państwo kościelne, kray Wło. poſiadany od Papieża iako Monarchy, zawiera na *m.* 800. kwadrat. grunta ma bardzo żyzne, położenie nad morzem śrzodziemnym do handlu wygodne, ale powietrze niezdrowe i mało mieſzkańcow, ktorych tu liczą 1100000. Papież obierany z Kardynałow, nie tylko ieſt głową kościoła, ale i udzielnym w Europie Monarchą. Jego naywyżſzą radą ieſt Konſyſtorz, w ktorym Kardynale zaſiadaią. *Rota Romana*, ieſt oſtatniey appellacyi, *Dataria*, ieſt Kancellaryą, z ktorey Bulle wſzyſtkie wychodzą, *Camera Apoſtolica*, ma ſtaranie o

dochodach Papiezkich, ktore czynią na 2 miliony fzkudow Rzymfkich. Papież procz Gwardyi trzyma regularne woyfko, w *Civita Vecchia*, ftoią Pap. Galery. Prow. rządzone bywaią częścią przez Kardynałow pod im. Legatow, częścią przez innych duchownych Urzędnikow. Kray rozciąga fię wzdłuż na *m.* 90. wfzerz 44. Leży między Państwem Weneckim, Tofkańfkim, Krol. Neapolitańfkim, morzem Tofkańfkim i Golfem Weneckim. Dzieli fię na 12 Prow. *Campagna di Roma*, *Patrimonio di San Pietro*, *Sabina*, *Territorio d' Orvietto*, *di Perugia*, *la Marca d' Ancona*, *Romagna*, *Il Bolognefe*, i Xftwa Kaftreńfkie, Urbińfkie, Ferrarfkie i Spoletańfkie. Nadto Papież wiele kraiow lennych pofiada. Rzym ieft M. S.

STANCHIO, albo STANCON, *Coi*, iedna z naylepfzych wyfep na Archipelagu przy brzegach Natolii, o *m.* 5 od Stanpalii, 16 od Rodu. Ma *m.* 10 dł. 4 fz. Grunta pofiada żyzne, ale powietrze niezdrowe. Na tey wyfpie urodził fię Hipokrates. M. S. ieft Stanchio, ktore ieft dofyć piękne pod górą nad wiel. Golfem. Blizko niego dobry port znayduie fię. dł. 44. 45--45. 4. fz. 36. 22'.45".

STANFORD, *Durobriva*. m. Angiel. w Linkolnshirze, na granicy Leiceftershiru, z tyt. Hr. dwa tu piękne znayduią fię fzpitale. Pofyła 2 Dep. na Parl. Leży nad Welandą, o *m.* 24 na połu. ku z. od Londynu. dł. 15. 45. fz. 52. 37.

STANIĄTKI, m. w Woiew. Krak. z wiel. i bogatym klafztorem panien zakonu S. Benedykta, fund. od Gryffa Kafztelana Krak. r. 1253. Leży na trakcie od Krakowa o *m.* 3. Teraz klafztor ten ieft pod pan. Auftryi, i podpada fuppreffyi.

STANISŁAWCZYK, m. Rufkie, nad rz. Oppayzypfą w pięknym położeniu, od Brodow ku z. o *m.* 2.

STANISŁAWCE, w Woi. Krak. nad Wifłą, od uyścia folnego o milę.

STANISŁAWOW, znaczne i piękne M. na Pokuciu, ktorą Stanifław Potocki Wda Krak. Hetman W. Koron. od imienia fwego założył, Jędrzey fyn tegoż ufortyfikował z wiel. potrzebą i wygodą Krolefwa. Jozef Wda Kiiowfki fyn Jędrzeia, w lepfzy go kfztałt uzbroił, wałami, ratufzem i kfztałtną wieżą ozdobił i brukiem ufłał. Naftępnie Coll. przedtym Jezuitow kościoł Ormianow, pałac, ogrodfzkoły, wiele mu dodały okazałości. Jeft obfzerne, handlowne i zalecone walnemi iarmarkami. Należy do Potockich. Leży nad 2. rz. *Byftrzycą* zwanemi, ktore go z obydwóch ftron oblewaią, od Tyśmienicy *m.* 2. od Halicza 4. ode Lwowa 16. od Kamieńca 10.

STANISŁAWOW, m. w ziemi Warfzawfkiey założone od Stanifława oftatniego Xcia Mazowieckiego, z ftwem ktore płaci kwarty zł. 3030. podległe prawu emfit. Szeptyckich. Leży w równinie, na trakcie pocztowym od Warfzawy o *m.* 6. Tegoż im. w Woi. Brzefkim Lit. od Brześcia o *m.* 5.

STANKOW, m. w Woiew. Mińfkim, na połd. Mińfka.

STANY Amerykańfkie ziednoczone, pod tym im. oznaczaią fię 13 Prow. w Ameryce, to ieft Nowy Hampshir, Maffachufet, Rhod-Ifland, Konnektykut, Nowy York, Nowy Jerfey, 3 Hr. Dalawary, Penfylwania, Maryland, Wirginia, dwie Karoliny i Georgia, ktore r. 1773. Anglii wypowiedziały pofłufzeńftwo, i w iedenże Rzpltey wolney złączyły fię związek, ftolicę fwego rządu założywfzy w Filadelfii. Wiele krwi wylać Amerykanie mufieli na utwierdzenie fobie niepodległości żądaney, ktorą uznała Francya r. 1778. i oświadczyła im 14 Marca. Po 9 latach uporney i krwawey z obóch

ſtron woyny, w ktorą intereſſa wſpolne potencye, wciągnęły Fran. Hiſzp. i Hollan. weſzły na koniec ſtany Amerykańſkie r. 1783. w ugodę z Anglią, czyli raczey z Fr. mocą ktorey określone ſtanow Ameryk. zoſtały granice, tak iż na półn. Linia od źrzodła rz. *St. Croix*, do źrzodła rz. *Connecticut*, potym iey śrzodkiem do 45 ſtopnia ſzer. ztąd proſto ku rz. Iroquoy, czyli Cataragui, i znowu śrzodkiem tey rz. do ieziora Ontario potym Erie, i przez Huron ciągniona ieſt do ieziora zwanego wyżſzym, i ztąd do ieziora długiego i *des bois*, aż do rz. Miſſiſſipi, na z. zaś linia śrzodkowa rz. Miſſiſſipi na dół ſpuſzczona do 31 ſtopnia ſzer. na połd. tuż linia zwraca ſię ku w. ku rz. *Apalachicola*, czyli *Catahouche*, i iey śrzodkiem ku złączeniu rz. Flinty, nią ku źrzodłowi rz. St. Marya, a z nią do Oceanu Atlant. na w. linia idąca rzeką *S. Croix* od uyścia iey w odnogę Fundy do źrzodła, ztąd przechodzi przez góry, ku rz. S. Wawrzyńca, ſą granice Rzpltey Amer. Kray w ktorym ſię tych 13 Rzpltych mieści, ile ieſt rozległy między górami i morzem, niezawiera nad *m.* morſkich 67. ale ciąg iego nadbrzeżny w linią proſtą od rz. *S. Croix*, do Sawanachy długi ieſt na *m.* 345. Grunta iego w powſzechności ſą złe, lub pomierne. 4 oſady naybliżſze półn. nie wydaią tylko żyto Indyiſkie. Jedynym ich żywiołem ieſt rybołoſtwo, ktore im nie przynoſi, iak 6 millionow liwrów. Zboże utrzymuie oſobliwie Prow. Nowy York, Jerſey i Penſylwanią. Ale ich urodzaie coraz nikczemnieią, tak iż pół łanu wydaiące niegdyś do 60 korcy pſzenicy, bardzo rzadko teraz przynoſi 20. Lubo zaś grunta Marylandu i Wirginii ſą żyznieyſze, nie ſą iednak naylepſze, ktore dziś część 3cią tabaki wydaie, ile iey tu przedtym zbierano. Karolina połd. i Georgia ieſt zupełnie równa, aż na *m.* 50 od Oceanu, a grunta podległe wylewom nie rodzą tylko ryż i indych podły. mimo iednak tey nieſpoſobności gruntow, tak Prow. te zaludnione zoſtały, iż w nich liczono 2931678. duſz, procz 400000. Indyanow, a pokoy pewnie powiękſzy tę liczbę. P. Mably wezwany ieſt do ułożenia praw. Franklin był wynalezcą nowego wolności orderu dla tey Rzeczypltey, ktora, ieżli iey układy pomyślnie póydą, ſpodziewać ſię potrzeba, że w potędze naydawnieyſzym Europy Państwom wyrówna.

STANY-SKONFEDEROWANE, ob. Hollandya.

STANTZ, *Statio*, wiel. m. w Szwaycaryi, w Kantonie Unterwaldſkim, o *m.* 3 od Lucerny, a 1 od ieziora 4 Kantonów. Tu ſię odprawiaią zgromadzenia extraordynaryine Kantonow.

STĄPORKOW, wieś dziedziczna im. Małachowſkich ſł. rudą żelazną i piecem wielkim do topienia żelaza. Leży o milę od Końſkich.

STARAIA Ladoga, m. Moſkiewſkie w Prow. Nowogrodu, z ktorego Ruryk W. Xżę Moſkiew. przeniósł ſwą rezyden. do Nowogroda. Jeſt nad rz. Wolchową. Tamże *Staraia Ruſſa*, m. zalecone żupami ſolnemi, obydwa leżą blizko ieziora Ladogi.

STARA-SOL, m. w Przemyślſkim pod pan. Auſtr. w cyr. Samborſkim ſł. obfitemi ſoli warzoney żupami, leży o małą milę od ſtarego Samborza.

STARAWIES, między Zabią wolą i Mogilnicą, w Rawſkim, tegoż im. z klaſztorem Paulinow pod Brzozowem. Inna w Sieradzkim Sucheckich.

STARCICA, m. w Woiew. Kiiowſkim, nad rz. tegoż im. ktora wpada do Roſſy, o *m.* 2 od Strzybowki, na półn.

STARCKENBERG, m. z

zamkiem w Elekt. Mogunckim w Grodzie Heppenheimſkim, o *m.* 5. od Darmſztadu na połd.

STARGARD, *Stargardia*, m. Niem. ſtoł. Pomeranii dalſzey, zalecone pięknemi rękodzielami materyalnemi i Akademią. Było przedtym Anzeatyckie, dziś nal. do Krola Pruſkiego. Leży nad Ilną, o *m.* 6 od Sztetyna, 19 od Landsbergi.dł. 33. 2. ſz. 53. 30. Sądy naywyżſze Krol. ztąd ſą do Sztetyna przeniesione.

STARGARD, pow. znaczny w Xſtwie Meklemburſkim. Ma *m.* 18 dł. 6 ſz. graniczy z Marchią Brandeburſką. Nal. do Xżąt Meklemburſkich. Altſtargard, *Stargardia vetus*, ieſt w nim ſtoł. m. z zamkiem. Mniemaią, iż ieſt dawnym M. *Rethre*, w ktorym bałwanowi Radegaſt cześć Boſką oddawano. Leży o *m.* 5 od Strelicy, 12 od Anklamy.

STAREHARDY, ob. Altenburg.

STARENBERG, zamek rezydencyi letniey Xcia Bawarſkiego nad Wurmſée, w Bawaryi, w Regencyi Munichſkiey.

STARKENBURG, m. w Hr. Spanheimſkim nad Mozellą z dawnym zamkiem.

STARNBERG, ob. Sternberg.

STAROBYN, m. w Brzeſkim Lit. między wiel. bagnami, między rz. Słuczą i Lanią.

STARODUBOW, lub Starodub, m. Moſk. ſtoł. wprzod powiatu Wdztwa Smoleńſkiego i ſtaroſtwa, teraz ſkłada Moſk. powiat, w ktorym Nowogrod Siewierſki ſię mieści. Wzięty był nieraz od Moſkwy i odebrany od Pol. Zamek iego rozrzucony zoſtał od Zygmunta I. zdobią go Cerkwie i Kościoły farny, Franciſzkanow &c. Leży w rowninie, przy wiel. laſach nad rz. od Nowogrodu Siewierſkiego, *m.* 6. od Czerniechowa 25.

STAROGROD, u Niem. *Stargard*, m. Pruſkie w Woi. Pomorſkim. Gdy m. to było podłym mieyſcem, Subiſław Xżę Pomorſki dał ie Kawalerom S. Jana, ktorzy tu kościoł wybudowali i miaſto założyli r. 1339. Opanowali ie Polacy r. 1465. Szwedzi 1655. Było mieyſcem ſeymikow Wdztwa ſwego i ſtwo, a teraz pod pan. Pruſkim ieſt ſtoł. cyrkułu, leży nad rz. Ferſą, od Skarſzewa o milę i poł, od Tczewa 3. dł. 37. 13. ſz. 54. 10.

STAROGROD, u Niem. *Altenhaus*, m. Pruſkie w Chełmińſkim z zamkiem Biſkupim na pagórku nad Wiſłą, niedaleko Chełmna. Tegoż im. ſtwo w Ziemi Czerſkiey płaci kwarty 139. i tamże *Starogrodzka wola*, płaci kwarty zł. 180.

STAROJE-SIOŁO, we Lwowſkim, blizko Gologur, w położeniu górzyſtym. Tegoż im. w Kiiowſkim pod Moſzną. Inne w Mińſkim nad Ptyczą, *m.* 3 na z. od Mińſka.

STAROZĘBY, wieś blizko Dobrzynia, gniazdo im. Starozębſkich.

STASFORD, m. w Xſtwie Magdeburſkim, o *m.* 6 od Magdeburga. Leży nad rz. Badą. Bardzo tu wiele ſoli warzą mieſzkańcy. Należały wprzod żupy do ſzlachty, teraz ie rząd opanował.

STASZKOW, w Bieckim, przedtym ſtwo, teraz pod pan. Auſtr.

STASZOW, piękne m. w Woi. Sandomirſkim murowane, ſł. dobrą robotą głowni, fabryką ſukienną, papiernią. Leży nad Nidą na trakcie pocztowym z ſtacyą. Jeſt *m.* 5 od Opatowa, tyleż od Korczyna, od Krakowa 15. Nal. do Xcia Lubomirſkiego.

STAW, m. w Woi. Kaliſkim.

STAWANGER, M. w Norwegii w Prow. Bergen z Biſk. ſuffr. Drontheimſkiego. Leży nad Bukenfiordą, o *m.* 37 na połd. od

Bergen. dł. 21. 50. ſz. 58. 45.

STAVELO, Stablo, *Stabuletum*, m. Niem. między Xſtwem Limburſkim, Luxemburſkim i Biſkup. Leodyiſkim; z Opac. Bened. ktorego Opat ieſt Xciem Państwa Rzymſkiego i Panem udzielnym M. Leży nad Emblewą; o *m.* 1 od Malwedy, 4 od Limburga. dł. 23. 35. ſz. 50. 28. To Opac. było fundowane przez S. Remakla Biſk. Maſtrychſkiego r. 651.

STAVENHAGEN, m. Niemiec. w Xſtwie Guſtrowſkim, o *m.* 14 od Roſtoku.

STAWENOW, m. w Marchii Pregnitzkiey nad Lokenicą, o *m.* 3 od Snackenburga.

STAVEREN, *Stavera*, dawne M. w Niderlandzie, w Fryzyi, w pow. Weſtergowii, z portem. Leży nad Zuiderzee przy uyściu małey rz. o *m.* 4 od Slooten. dł. 22. 56. ſz. 52. 57.

STAUFF, zamek w cyr. Renu wyż. w Hr. Naſſau-Weilburſkim, z rezydencyą Gubernatora.

STAUF-EHRENFELS, ob. Regenſtauf.

STAUFFENBERG, m. w Szwabii, w Hr. Baadeńſkim, z grodem, między Oberkirchem i Gegenbachem.

STAWISK, m. porządne w ziemi Łomżyńſkiey, w dobrym położeniu, od Łomzy *m.* 3 Dziedzictwo Kramkowſkich.

STAWISZCZA, m. w Woi. Kiiowſkim, nad rz. Poproſną, ieſt mierne i miewa dobre iarmarki. Od Liſianki ku półn. około *m.* 9. Tamże inne niedaleko Pawołoczy na połnoc.

STAWISZYN, *Staviſinum*, mierne m. w Woi. Kaliſkim, z ſtwem danym in. emfiteu. Łubie, płacącym kwarty zł. 549. r. 1306. od Litwy złupione, 1331. pożarem zniſzczone, leży między Wartą i Proſną.

STAWROPOL, Prow. Moſkiew. między rz. Soką i Czeremiſſą leżąca, a w ktorey nad-Wołgſcy Kałmucy przenieſieni byli wſzyſcy ci, ktorzy Chrześciańſką Religią przyięli, ktorych r. 1768. więcey niż 14000. było. Bierze nazwiſko od m. Stawropola, ktore leży nad odnogą rz. Wołgi.

STAWUCZAN, wieś w Mołdawii, niedaleko Chocima, pamiętna porażką Turkow od Moſkwy r. 1739.

STAYKI, m. w Woi. Kiiowſkim, zoſtałe przy Pol. ieſt nad Dnieprem, o *m.* 6 po niżey Kiiowa, na półn. Inne w pow. Oſzmiańſkim.

STATNING, m. Angiel. w Suſſex, o *m.* 9 od Chicheſter. Poſyła 2 Dep. na Parl.

STEBERBURG, klaſztor panien ſzlachetnych Proteſtan. w Xſtwie Wolfenbutelſkim.

STEBNIK, w Przemyślſkim, z żupami ſoli warzoney.

STECKBORN, m. Szwaycarſkie w Turgawii nad ieziorem Celleńſkim z Biſk. pod metropolią Konſtancyeńſkiego i z Opac.

STECHERS, ob. Eſtaire.

STEENBERG, *Stenoberga*, małe ale obronne M. w Niderlandzie w Brabancyi Holl. w Margr. Berg-op-zomu. Leży o *m.* 2 od Berg-op-zomu, na z. od Bredy. dł. 21. 50. ſz. 51. 34.

STEENVOORDE, m. Fr. w Flandryi, o *m.* 1 od Kaſſelu. Odprawia tu ſię corocznie w mieſiącu Oktobrze wiel. iarmark na maſło.

STENWICK, *Stenovicum*, M. obronne w Hollandyi w Prow. Oweriſſelu nad Aą, Xżę Parmeńſki dobył ie zdradą r. 1581. Ale Xżę Maurycy odebrał r. 1592. Leży o *m.* 8 od Slooten, 13 od Depenteru. dł. 23. 40. ſz. 52. 50.

STEFFT, m. w Frankonii, w Xſtwie Onolzbachſkim nad Menem. Okolice dobre wina rodzą.

STEGEBORG, *Stegeburgum*, m. Szwedzkie w Oſtrogotyi, nad

brzegiem morza Baltyckiego z portem bardzo wygodnym; o *m.* 30. od Sztokolmu, na poid. ku z.

STEGE, ob. Steke.

STEIN, m. w cyr. Saxonii wyż. w Hr. Schonburg, z zamkiem rezydencyonalnym na górze nad rz. Muldą.

STEIN, *Stenium*, m. znaczne w Szwaycarach w Kantonie Zurichu, o *m.* 11 od Zurichu, 7 od Konstancyi, nad Renem przy ieziorze Konstancyeńskim. dł. 26. 42. sz. 47. 52. ob. Stain.

STEINACH, m. i grod w Bisk. Bamberskim w Frankonii, o *m.* 2 od Kulmbachu. Drugie tegoż imienia m. w Xstwie Koburskim *m.* 9 od Koburga. Pięknego w okolicach tuteyszych marmuru szyby znayduią się.

STEINAU, albo Steina, m. i grod w Xstwie Wolańskim niedaleko Odry w Szląsku. Robią tu dosyć dobre sukna.

STEINBACH, m. Niem. w Margr. Badeńskim; w kraiu obfitym w dobre wina.

STEINBURG, m. obronne z grodem w Xstwie Holsztyńskim, niedaleko Glukstadu.

STEINFURT, ob. Steinfort.

STEINHEIM, m. i grod Niem. w Arcy-Bisk. Moguntskim na wzgórku przy Menie z dobrym zamkiem na skale, o *m.* 4 od Frankfortu. dł. 26. 31. sz. 50. 4.

STEINHEIM, m. Niem. nad Emerą w Bisk. Paderborneńskim, o *m.* 10 od Paderborny. Oyczyzna Reinekciusza.

STEINHUDE, m. położone nad ieziorem Steinhudskim. w Xstwie Kallenberskim, o *m.* 5 od Hannoweru. Nal. do domu Lippe-Bukenburskiego.

STEINKERKA, wieś w Niderlandzie w Hannonii, o *m.* 2 od Halli; sł. zwycięztwem, ktore Xże Luxembourg tu odniosł nad związkowemi r. 1692.

STEIN, nad Angerą, m. Węgierskie w Hr. Eisenburskim, gdzie dawniey stało m. *Sabaria.*

STEINORT, zamek Pruski w cyr. Seehesteńskim, w ktorym rezyduie familia Grafow Lehndorfow.

STEKE, m. Duńskie na brzegu połn. wyspy Mony z obronnym zamkiem. Całe iest oblane iezioręm.

STENAY, *Stenacum*, m. Fr. w Xstwie Barskim na granicy Luxemburgu. Ze Ludwik Xżę Kondeusz, do ktorego M. to należało przeszedł był na stronę Krola Hiszp. Ludwik XIV. dobywszy go osobiście r. 1654. kazał zruynować do szczętu cytadellę i fortyfikacye. Leży na prawym brzegu Mozy, o *m.* 18 od Werdunu, 3 od Mont-Medi, 52. od Paryża. dł. 22. 54. sz. 49. 31.

STENDAL, *Stendalia;* M. znaczne, w starey Marchii Brandeburskiey, ktorey iest stołecznym, o *m.* 12 na połn. od Magdeburga. Sądy tu odprawiaią się Krol. Leży nad rz. Uchtą. Wielka liczba tu sukiennic widzieć się daie, ktore znaczne miastu przynoszą bogactwa.

STENFORD, *Steneforḋium*, M. Niem. w cyr. Westfalskim stoł. Hr. ktore ma *m.* 8 dł. 4 sz. Nal. do Hr. Bentheimskich. Zaleca go kwitnąca Akademia. Leży nad Wechtą, o *m.* 6 od Munsteru. dł. 25. sz. 52. 15.

STEPAN, m. w Woi. Wołyńskim, w pięknym położeniu blizko rz. Horynia, od Czartoryska o *m.* 4. dł. 50. 9. sz. 50. 6.

STEPANOW, nad Swarlą w Morawii w cyr. Bryńskim, sł. iest przez swoie kuźnie.

STEPANOWKA, m. w Woiew. Bracławskim, na z. Humania.

STERLING, *Sterlinga*, M. znaczne i wiel. wagi w Szkocyi, stoł. Prow. tegoż im. posyłaiącey 2 Dep. na Parl. z pięknym i obronnym zamkiem na skale, pod ktorą miasto iest położone. Rz. Fortl,

płynie tu po pod skałę; na niey iest most piękny, bramą żelazną zamykany. Sterling leży o *m.* 10 od Edymburga, 110 od Londynu. dł. 14. 10. sz. 56. 38. Prow. ma *m.* 7 dł. 4 sz. iest nayżyznieyszą z całego Krol. Graniczy na półn. z Prow. Menreicht, na z. z Lenoxą, na połd. z Klidesdalią na w. z Fifą i Lothianą.

STERNBERG, w Czechach w cyr. Caurzymskim, o *m.* 4 od Caurzyma.

STERNBERG, piękne m. i grod w Xstwie Wendeńskim nad iezjorem o *m.* 6 na z. od Gustrowa. Sł. iest w historyi kościelney przez sprofanowanie hostyi r. 1491.

STERNBERG, M. w nowey Marchii Brand. o *m.* 6 na w. od Frankfortu nad Odrą. Handluią tu naywięcey bydłem. Jest stoł. cyr. i krainy swegoż im.

STERNSTEIN, Hr. Niem. z tyt. Xstwa w Bawaryi, w Palatynacie wyż. nal. do domu Lobkowiczow, ktorzy zań maią głos na seymach. Neustad iest M. S.

STERTZINGEN, M. Niemiec. w Tyrolu pod górą nad rz. Eysak, o *m.* 5 od Brixen. Jest sł. przez swe miny srebrne i przez dobre głównie, ktore tu fabrykuią.

STETIN, *Stetinum*, Szczecin, bogate, znaczne i obronne M. Niem. w cyr. wyż. Saxonii; stoł. Pomeranii bliższey, z tyt. Xstwa i zamkiem. Obywatele M. tuteyszego wielkie sobie nadane maią przywileie i handel znaczny wodą prowadzą. Cesarscy przymuszeni byli do odstąpienia od tego M. r. 1629. Elektor Brand. dobył ie r. 1677. po długim obleżeniu; i oddał ie Krol. Szwedzkiemu r. 1679. Ale znowu do niego się powrociło r. 1713. Leży w miłym położeniu na wzgórku nad lewym brzegiem Odry, ktora tu na 4 się dzieli koryta, tama ktora broni brzegu od miasta na milę iest długa, a na rz. 6 wiel. iest mostow, wszystkie koryta rozdzielaią tamy kamienne. Jest o *m.* 32 od Frankfortu, 30 od Berlina, 60 od Lubeki, 130 od Wiednia, 12 od morza Baltyckiego. dł. 32. 33. sz. 53. 2. Xięstwo Szczecińskie ma *m.* 50 dł. graniczy po części z Meklemburgiem, po części z Marchią Brand.

STETIN, (nowy) w Xstwie Kaszubskim w Pomeranii, o *m.* 10 od Drahimu. Jest to M. na wzor Szczecina dawnego wystawione.

STEVERNSVER, wyspa w Niderlandzie w Geldryi Holl. uformowana od Mozy, o *m.* 2 od Ruremundy, z zamkiem i tyt. Baronii. Niemałey wagi iest przeto, iż utrzymuie Kommunikacyą Mastrychtu z Wenlo.

STEYER, *Styra*, m. Niem. w wyż. Austr. w pow. Traun; przy zbiegu rz. Steyer i Ensy, o *m.* 20 od Lintzu. dł. 32. 18. sz. 48.

STEYGWILSKIE, stwo. w pow. Upitskim płaci kwarty 808.

STEYNISZKI, w pow. Kowieńskim, płaci kwarty 24.

STEYREGG, m. w niż. Austr. w pow. Mihel nad Dunaiem, o *m.* 13 od Lintzu. Przy nim iest zamek *Weisenwolf.*

STĘZYCA, mierne i dawne M. w Woi. Sandomirskim, stoł. swey ziemi; sł. seymem r. 1575. tu odprawionym, i ziazdem szlachty r. 1598. także rokoszem tu zgromadzonym pod Zygmuntem III. r. 1606. Mieyscem iest seymikow ziemskich, z stwem grod. ktore płaci kwarty zł. 2814. i podlega praEmfit. Prażmowskich. Leży nad Wisłą poniżey uyścia Wieprza, o *m.* 3 od Zelechowa, od Lublina 8. od Warszawy 12. dł. 44. 11. sz. 52. 6. Ziemia Stężycka nie dzieli się na żadne pow. Sądzi i ma Elekcyą w Stężycy.

STOBNICA, m. w Woi. Sandomirskim, ozdobne klasztorem Reformatow, w górzystym położeniu z zamkiem i stwem płacącym

kwarty zł. 2230. o *m.* 3 od Pinczowa.

STOBNICA, m. w Woi. Poznańskim, blizko rz. Warty, od Sierakowa na w. *m.* 6. dł. 40. 2. ſz. 53. 8.

STHOKAK, m. Niem. w Szwabii w Landgrafstwie Nellenburſkim, nad małą rz. o *m.* 6 na północ od ieziora Konſtancyeńſkiego. dł. 26. 45. ſz. 47. 50.

STHKELA, nad Elbą między Miſnią i Torgawią. Pruſacy tu byli przez Ceſarſkich zbici r. 1760.

STICKHAUSEN, *Stickhauſa*, forteca nad rz. Ledą w Prow. Oſt-Fryzyi, o *m.* 12 od Embden.

STIGLIANO, *Stiglianum*, m. Włoſkie w Krol. Neapolitańſkim w Bazilikacie, z tyt. Xſtwa, ſł. łaźniami. Leży przy rz. Salandrela, o *m.* 10 od Cyrenzy.

STIRIA, Styrya, u Niem. *Steyer*, Prow. Niem w cyr. Auſtr. z tyt. Xſtwa. Graniczy z Arcy-Xięſtwem Auſtr. na w. z Węgrami, na połd. z Karniolą, na z. z Karynthią i Arcy-Biſk. Salisburſkim. Ma *m.* 50 dł. 30 ſz. Dzieli ſię na wyż. i niż. Kray to ieſt górzyſty, obfity w zboże, bogaty w rudy żelazne i ſtal, co ieſt przyczyną iż bronie w Styryi robione ſą bardzo zachwalone. Nal. do domu Auſtr. M. S. ieſt Gratz. Styryą oblewaſą rz. Drawa i Muer. Przyłączaią do niey częſtokroć i Hr. Cylleyſkie. Zawiera miaſt 20. miaſteczek 100. zamkow, 500.

STOCKACH, ob. Sthokak.

STOCHEM, *Stochemum*, m. Niem. w Biſk. Leodyſkim, o *m.* 5 od Maſtrychtu nad Mozą. dł. 23. 30. ſz. 51.

STOCZEK, m. w Woi. Lubelſkim.

STOIANOW, m. w Bełzkim, małe i niewiele oſiadłe, dawniey dziedzictwo imienia Stoianowſkich, od Tartakowa *m.* 3 od Kryſtynopola 4. Jeſt pod pan. Auſtr.

STOKAYCIE, w Xſtwie Zmudzkim, dobra lenne wprzod od Zygmunta III. Szymkowiczom dane, a konſtytucyą r. 1775. w dziedziczne dla Wolmerow zamienione.

STOKBRYDGE, m. Angiel. w Hanſtshirze, o *m.* 3 od Winſzeſterii. Poſyła 2 Dep. na Parl.

STOKOLM, ob. Sztokolm.

STOKLISZKI, ſtwo w pow. Kowieńſkim płaci kwarty zł. 1361 podiegłe prawu emfit. Malinowſkich.

STOLBERG. m. i Hr. Niemiec. w Turyngii między Mosfeldem i Hohenſteinem. Hr. ieſt nie wielkie, obfituie w dobrą w ſwych laſach źwierzynę i w rudy żelazne. M. Stolberg leży o *m.* 5 od Northauſen. Jeſt w nim zamek, w ktorym Hr. tuteyſi rezyduią.

STOLBERG, m. zamek i grod w Miśnii w cyr. Ertzgeburſkim, o *m.* 6 od Zwickau, 15 od Drezna. Wiele tu rękodzieł ſukiennych znayduie ſię.

STOLBOWA, wieś Moſk. w Prow. Nowogrodu nad Tychfiną, ſł. zawartym tu pokoiem między Szwecyą i Roſſyą, r. 1617.

STOLHOFFE, *Stolhoffa*, M. Niem. w cyr. Szwabſkim w Margr. Badeńſkim. Marſzałek Villars, zbił tu na głowę woyſka Ceſarſkie r. 1707. Leży w dobrym położeniu przy Renie w błotach wiel. o *m.* 3 od Bady, 5 od Strazburga. dł. 26. 4. ſz. 48. 45.

STOŁOWICE, m. w Woi. Nowogrodzkim, z Kommendorſtwem Kawaleryi Malt. fundowanym; dependuiącym od Xżąt Radziwiłłow, *m.* 2 od Myſzy.

STOŁPCE. lub STOUPCE, m. w Woi. Nowogrodzkim, nad rz. Uſzą na trakcie pocztowym z ſtacyą, o milę od Swierzna, 5 od Koydanowa, 6 od Korelicz.

STOLPEN, m. w cyr. Miśnii z wiel. i mocnym zamkiem nazwanym *Stolpenſtein*, na ſkale,

o *m.* 6 od Drezna.

STOLPEN, *Stolpia*, M. Niemiec. w cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii dalszey w Xstwie Wendeńskim. Nal. do Krola Pruskiego, i iest położone w miłey dolinie nad rz. Stolpeną, o *m.* 21 od Kolbergi, 28 od Gdańska. dł. 34. 50. sz. 54 40.

STOLPIE, w ziemi Chełmskiey, zalecone wodami mineralnemi.

STOPNIE, w Woi. Mińskim, stwo płaci kwarty zł. 99.

STOPPAU, m. Szląskie w Xstwie Jagerndorfskim, st. przez batalią, ktora tu między Prusakami i Austr. stoczona była.

STORCHNEST, m. w Woi. Poznańskim zalecone walnemi iarmarkami.

STORCKAU, m. i zamek w niż. Luzacyi, nad Sprą o *m.* 9 od Berlina. Należy do Krola Pruskiego.

STORMARIA, kray Niemiec. w Xstwie Holsztyńskim z tyt. Xstwa. Graniczy na połn. z Holsztynem właściwym, na w. z Wagryą i Xstwem Lawenburskim, na połd. i z. z Zstwem Luneburskim i Bremeńskim, od ktorego Elba go oddziela. Ma *m.* 5 dł. 3 sz. Nal. do Krol. Duńskiego od zamiany Xstwa Holsztyńskiego.

STRALANE, m. Irlandskie w Hr. Tyrońskim, o *m.* 5 od Londonde-ry. Wysyła 1 Dep. na Parl.

STOSZANY, w Brzeskim Lit. od Jasioldy na połn. *m.* 2.

STOUPISZCZE, w pow. Rzeczyckim dobra lenne podległe prawu emfit. Prużańskich.

STRACHOCIN, na Rusi zalecony wodami mineralnemi. Jest wieś w ziemi Sanockiey.

STRACKONITZ, w Czechach w cyr. Prageńskim, o *m.* 2 od Budweisy, nad rz. Wotawą; Tu rezyduie ordynaryiuie W. Przeor Kawalerow Maltańskich, ktorzy wiele dobr w Czechach posiadaią.

STRADELLA, *Jella*, m. Wło. w Xstwie Mediolańskim w powiecie Pawezan. Mieysce to iest iedno z nayznacznieyszych traktow Włoskich, ktorego bespieczeństwa broni zamek. Leży nad rz. Wersą przy Po; o *m.* 4 od Pawii, 9 od Mediolanu, 19 od Parmy. dł. 26. 47. sz. 45. 5.

STRADOM, *Stradomia*, przedmieście Krakowa ozdobne mieszkaniem i kościołami Missyonarzow, Bernardynow, Bernardynek, Krzyżakow &c. Leży między Krakowem i Kazimierzem, od niego oddzielony korytem starym Wisły.

STRALEN, *Stralenum*, M. w Niderlandzie w wyż. pow. Gieldryiskim. Leży o *m.* 2 od Gieldryi, 2 od Wenlo. Fr. dobyli ie r. 1622 i zruynowali fortyfikacye. dł. 23. 52. sz. 51. 27.

STRALSUND, *Stralsunda*, obronne i bogate M. Niem. stoł. części Szwedzkiey w Pomeranii bliższey, wystawione r. 1230. Przedtym było Cesarskie i Anzeatyckie, ale dzisiay nal. do Krol. Szwedzkiego, wielkie ma iednak przywileie. Leży nad morzem Baltyckim, gdzie ma port naprzeciwko wyspy Rugen, od ktorey iest oddzielone małym przesmykiem Egelskim, o *m.* 6 od Gripswaldu, 28 od Stetina, 13 od Gustrowa. dł. 31. 12. sz. 54. 23. Generał Wallensztein musiał od oblężenia M. tego odstąpić r. 1628. Elekt. Brand. dobył ie r. 1678. Znowu było wzięte r. 1715. i Szwecyi powrócone traktatem połn. r. 1720. Otoczone iest poczęści morzem a poczęści iez. Francken.

STARANTAWER, m. Parl. Szkockie, w Hr. Gallowayskim, wgłąb Golfu Rian, o *m.* 34 od Edymburga. Posyła 1 Dep. na Parl. dł. 12. 20. sz. 55. 10.

STRASA, u Niem. *Michelsdorf*, m. w Hr. Spiskim zruynowane, przedtym w dobrym było stanie, niedaleko Popradu.

STRAZBERG, m. Niem. w Hr. Stolberſkim, w cyr. wyż. Saxonii, o *m.* 5 od Northauſen. Jeſt ſi przez ſwe ſzyby ſrebrne.

STRASBURG, *Strasburgum*, *Argentoratum*, dawne, wiel. piękne, bardzo oſiadłe, bardzo obr. i iedno z znaycznacznieſzych M. Fr. ſtoł. całey Alſacyi, a oſobliwie niż. w ktorey ieſt położone, z bogatym Biſk. będącym pod Metropolią Moguntſkiego, ktorego Biſk. bierze tyt. Xcia *Imperii*, i ktory ma także poſſeſſye w Niem. w ktorych obywatele uwolnieni ſą we Fr. od prawa Kadukowego r. 1767. ſzczycі ſię Akademią pod rządem Proteſtantow i cytadellą. Kościoł Katedralny, ieſt ieden z naypięknieyſzych w Europie, a zaś Kapituła iego iedna z nayſzlachetnieyſzych, wſzyſcy bowiem naymniey Hr. być powinni. Widzieć ſię daie na wieży tego kościoła (ktora ieſt w całych Niem. naypięknieyſza) zegar, miany za nayprzednieyſze dzieło mechaniki i aſtronomii. Oprocz tego Ratuſz, Szpital, Fr. Teatr i Cekauz ſą gmachy godne widzenia. Sekta Luterſka ma tu wolność zupełną. Było przedtym M. Ceſar. ale Fr. ie wzięli r. 1681. Urodzili ſię w tym M. Jan Kaſper Eiſenſchmid, Ulryk Obrecht i Willelm Bawer. Leży w miłym położeniu nad rz. Illą, ktora przezeń przechodzi, przy Renie, na ktorym tu ieſt wielki moſt, o *m.* 22 od Bazylei, 30 od Nancy, 41 od Luxemburga, 37 od Moguncyi, 150 od Wiednia, 102 od Paryża. dł. 25 26'. 18". ſz. 48. 34'. 35".

STRASBURG, m. w Marchii Ukerſkiey-Brandebur. o *m.* 4 od Printzlawy, na granicy Pomeranii. Bardzo tu wiel. Fr. Hugonotow oſiadło. W okolicach m. tego ſieią wiele tabaki.

STRAZBURG, ob. Brodnica.

STRASZCZEWO, m. Pruſkie w Woi. Malborſkim, przedtym ſtaroſtwo.

STRASNITZ, m. w Morawii w cyr. Hraditzkim, o *m.* 1 od Hradyſki z zamkiem, w ktorym bardzo dobre źrzodło wod mineralnych znayduie ſię.

STRAUBINGA, Straubing, piękne i obronne M. Niem. w Bawaryi. Auſtr. przymuſzeni byli odſtąpić od tego M. r. 1742. Dobyli ie r. 1743. i oddali r. 1745. Ale po śmierci oſtatniego Elektora Bawarſkiego zdarzoney r. 1777. Dom Auſtr. znowu opanował Straubingę, i całą Regencyą, od ktorey M. dependuie, aż do mieyſca, w ktorym Altmul wpada w Dunay przy Kelheim, tak dalece, iż Kelheim nal. do Xcia Bawarſkiego, lubo Regencyi Straubinſkiey cząſtka. Jezuici piękne tu mieli Kollegium. Leży na prawym brzegu Dunaiu, o *m.* 9 od Ratysbony, 26 od Munichu, 16 od Paſſawy. dł. 30. 20. ſz. 48. 48. Do Regencyi Straubińſkiey 24 Grodow nal.

STRAUSBERG, m. w śrzedniey Marchii Brand. w cyr. wyż. Barnimſkim, z ſtarym zamkiem nad małym ieziorem *Straus*, o *m.* 8 od Berlina. Piękną tu fabrykę płocien Fryzyiſkich, utrzymuią mieſzkańcy.

STRAWA, mała rz. w pow. Kowieńſkim, wpada do Niemna przy Pozayściu.

STRAWISK, m. w Mazowſzu, blizko granicy Pruſkiey, nad małą rz. od Kolna na w. *m.* 2.

STRAZ, m. w pow. Grodzieńſkim na trakcie pocztowym, o *m.* 3 od Waſiłkowa na połn.

STRAZBURG, ob. Straſburg.

STRELIBERG, m. w wyż. Burgrafstwie Norymberſkim, w pow. Bareytſkim z zamkiem, o *m.* 16 od Bareythu.

STRELCE, m. w Woi. Inowrocławſkim, z klaſztorem Panieńſkim, podług Starowolſkiego naybogatſzym w Wiel. Polſzcze. dł. 37. 11. ſz. 54. 10.

STRELEN, m. w cyr. Miśnii, z zamkiem nad Elbą, o *m.* 6 od Meissen.

STRELEN, m. w Szląsku w Xstwie Brzegskim, o *m.* 6 od Brzegu nad rz. Oławą, z zamkiem. Robią tu dobry Batyst, a w okolicy łamią wiele ciosowych kamieni.

STRELITZ, *Strelitium*, m. w pow. Stargardskim, o *m.* 5 od Stargardu w cyr. niż. Saxonii. Rezydencyą iest ordynaryiną Xżąt młodszey linii domu Meklemburskiego.

STRELITZ, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Oppolskim, o *m.* 4 od Oppola.

STRELKA, czyli Petropawłoskaia krepost, forteca Moskiewska w Prow. Udyńskiey nad Selengą przy uyściu rz. Czyskoy. Tu pospolicie ładuią statki, ktore na wiosnę Chińskie towary do Moskwy wieść maią.

STRENGNES, *Stregnesis*, M. Szwedzkie w Sudermanii z Bisk. suffr. Upsalskiego. W kościele Katedralnym widzieć się daie piękny grob Karola IX. Leży nad ieziorem Meler, na ktorym gdy się woda w lod zetnie, odprawuie się iarmark wiel. corocznie, o *m.* 14 od Upsalu, 12 od Sztokolmu. dł. 35. 15. sz. 69. 20.

STREZBRA, w Czechach w cyr. Pilżnińskim, o *m.* 5 od Pilsen. Sł. iest przez swe szyby srebrne.

STRIGAU, *Strigavia*, M. Szląskie w Xstwie Swidnickim, o *m.* 4 od Swidnicy nad Zelą. Przy nim r. 1745. wygrali Prusacy nad Austr. potyczkę.

STRIGOWA, *Stridonia*, m. Węgier. w Hr. Szaladskim, niedaleko rz. Mury.

STRIVALI, dwie małe wysepki na połn. Zanty. Innych na nich niema mieszkańcow procz 60 lub 80 Mnichow Greckich, ktorzy się żywią wyśmienitemi owocami; i maią klasztor nakształt fortecy wystawiony dla odparcia Rozboynikow morskich.

STROMBERG, *Stromberga*, m. i grod Niem. w Bisk. Monasterskim, o *m.* 9 od Munsteru, 8 od Paderborny; stoł. małego kraiu tyt. Burgrastwa maiącego. dł. 25. 65. sz. 51. 48.

STROMBERG, m. i grod w niż. Palatynacie, o *m.* 2 od Bacharachu. Leży nad rz. Gilbach z zamkiem.

STRONGLI, *Strongulum*, m. w Krol. Neapolitańskim w Kalabryi bliższey z Bisk. suffr. S. Seweryna. Leży na wysokiey górze między skałami, o milę od morza, 3 od S. Seweryna. dł. 35. 1. sz. 39. 20.

STROPPEN, m. w Szląsku w Xstwie Oleśnickim, o *m.* 2 od Woławy.

STROZA, dobra w Sieradzkim, ktore niegdyś Bolesław Krzywousty dał Gieskowi Czechowi w nadgrodę iego męstwa, teraz dziedzictwo Walewskich, o *m.* 2 od Widawy. Tegoż im. dobra Bisk. Krak. nabyte u Jangrota od Zbigniewa Bisk. Krak. w Woi. Krak.

STRUBISZCZE, w pow. Wiłkomirskim stwo płaci kwarty zł. 264.

STRUMIEC, w ziemi Czerskiey płaci kwarty zł. 422.

STRUMIEN, rz. w Woiew. Brzeskim Litt. wypływa z Wołynia, i łączy się z Prypeciem. Tegoż im. mierne m. w Szląsku nad Wisłą.

STRUSSOW, m. Ruskie, nosi nazwisko familii, od ktorey iest założone. Leży nad rz. od Trembowli, *m.* 2. od Mikulińcow 1. Jest pod pan. Austr.

STRUTYN, m. Ruskie, gniazdo dawne domu Strutyńskich z żupami soli warzoney, w bardzo dobrym położeniu, *m.* 1 od Naraiowa, 2 od Firleiowa, tyleż od Brzezan i Rohatyna. Jest pod pan. Austryac.

STRYBAYCIE, w Xstwie Zmudzkim przy stwie Płotelskim,

podlega prawu emfit. Ogińfkich.

STRYCHOW, m. w Łęczyckim imienia Podofkich.

STRYGON, ob. Gran.

STRYI, *Strium*, m. Rufkie, dawne, dobrze zabudowane z zamkiem, ſł. żupą foli warzoney, przedtym ftwo, teraz pod pan. Auftryac. Leży nad rz. tegoż im. ktora wypływa z gór Karpackich, i pod Zydaczowem wpada do Niestru. Jeft o *m.* 4 od Drohobyczy, tyleż od Zydaczowa.

STRYIKOW, m. w Woi. Łęczyckim ſł. urodzeniem Stryikowfkiego Pifarza, Pol. r. 1547. gniazdo imienia Stryikowfkich. Jeft od Łęczycy o *m.* 5.

STRYIKOWICE, w Sandomirfkim dobra Strzębofzow, pod Zwoleniem.

STRZAŁKOW, dobra w Sierądzkim, w pow. Radomfkim, nad Wartą, gniazdo domu Strzałkowfkich, z tych ieden bezdzietny fundował prebendę czyniącą zł. 10000. z kondycyą, aby w domu herbu *Rożycy* Kollacya i beneficium trzymane były, połmili od Radomfka.

STRZEBLE, pod Niepołomicami w góracli, w ktorych znaydowano żyły złote.

STRZELCE, ob. Strelce.

STRZELISZKA, m. Rufkie, na trakcie pocztowym z ftacya pod pan. Auftr. w cyr. Lwowfkim, o *m.* 2 od Firleiowa, 2 od Podkamienia.

STRZELNO, m. w Brzefkim Kuiawfkim, z Opac. Norbertanow.

STRŻESZYN, lub STRYSSYN, m. w Woi. Mścifławfkim, w pow. Rzeczyckim, nad Nieprem, od Rohaczowa na połd. o *m.* 7. Miało dawniey zamek.

STRZYBOWKA, m. w Woi. Kiiowfkim, dawne, nad rz. Starcicą, o *m.* 2 na połd. od m. Starcicy.

STRZYZOW, m. w Sandomirfkim, dawne gniazdo domu Strzyżowfkich, ieft mierne i ofiadłe, na trakcie pocztowym, o milę od Niebilca, tyleż od Fryfztaka, 2 od Czudza. dł. 44. 8. fz. 50. 7. Tegoż im. m. w Witebfkim, przedtym dobrze obronne nad wiel. iezlorem.

STUBŃ, w wyż. Węgrzech, ſł. przez fwe łaźnie ciepłe i przez fwe miny miedziane i frebrne, ktore w poblizkiey znayduią fię górze.

STUDZIANNA, m. w Woi. Sandomirfkim, ſł. cudownym obrazem, niedaleko Skrzynna.

STUDZIANNIKI, w pow. Wołkowyfkim, o *m.* 2 od Nowodworu.

STUDZIENNICA, m. w Woiew. Podolfkim, mierne, ofiadłe, nad rz. Studziennicą, ktora blizko wpada do Dnieftru, od Kamieńca ku w. o *m.* 5.

STUHA, rz. w Kiiowfkim, płynie pod Wafiłkow, Motowidłowkę, wpada do Dnıepru.

STULINGEN, *Stulinga*, M. Szwabfkie w Xftwie Firfztemberfkim z zamkiem, o *m.* 4 od Szaffuzy.

STULNA, w ziemi Chełmfkiey ftwo płaci kwarty zł. 3481.

STULNICA, rz. w Kiiowfkim Mofkiew.

STULWEISSEMBURG, ob. Alba--Regalis.

STUM, ob. Sztum.

STUPENICE, zamek rezydencyi letniey w Xięftwie Piemonckim, o milę i pół od Turynu, z wiel. ogrodami.

STURA, dolina w Piemoncie, ciągnąca fię od Delfinatu we Włofzech ku Turynowi; ieft oblana rz. Sturą, uformawana ieft od dwóch gor przepaścıftych oddalonych iedna od drugiey na 25 fążni.

STUTGARD, *Studgardia*, piękne i ludne M. Niem. w cyr. Szwabfkim, ftoł. Xftwa Wirtemberfkiego z pięknym zamkiem, w ktorym Xżę rezyduie. Zafzczycone nową Akademią dla edukacyi młodzi, i inną malarftwa, budowy

&c. fund. r. 1761. Kancellarya tuteyſza ieſt to gmach przepyſzny. Stutgard leży w rowninie miłey między górami przy Nekrze, o *m.* 12 od Bady, 17 od Heidelbergi, 19 od Ulmy, 21 od Strazburga. dł. 26. 45. ſz. 48. 50.

STYR, znaczna rz. ktorą czynią zbiegiem ſwoim pod Przemyślem, Oppayzypſa i Irwa; pod tym im. oblewa Łuck, Kołki, Czartoryſko, wpada do Prypecia. Spławność iego waruią konſtytucye.

STYRYA, ob. Stiria.

STYRUM, w Xſtwie Bergeńſkim nad Roerą, o *m.* 6 od Duſſeldorpu, gniazdo domu Grafow na Limburgu-Styrum.

STYTYCZOW, m. w Woi. Brzeſkim, z ſtwem płacącym kwarty cum attin. zł. 1093.

SUANES, Suanowie, narod Azyat. mieſzkaiący w górach Kaukazkich między Czyrkaſſyą, Krol. Imeretſkim i Karduelſkim. Nayobyczaynieyſi oni ſą ze wſzyſtkich mieſzkańcow Kaukazkich. Są niepodlegli.

SUAQUEM, Suakwema, port ſt. w Affr. w wyż. Etyopii, na brzegach morza czerwonego, z M. ktore bardzo przedtym kwitnęło i nayhandlownieyſzym na wſchodzie było. Leży na wyſpie. Odtąd iak w Tureckiey mocy ieſt, ze wſzyſtkim ſwą piękność utraciło. dł. 55. 6. ſz. 19. 30.

SUBBAT, m. w Semigalii ſzlacheckie z kościołem katol. nad ieziorem, z ktorego drugiey ſtrony leży *Neu-Subbat*, z kościołem Luter. nal. do parafii Dyneburſkiey.

SUBBIACO, *Sublaqueum*, m. Wło. w Kampanii Rzymſkiey, o *m.* 4 od Paleſtryny z zamkiem nad Teweroną.

SUBEYT, m. Affr. w Krol. Marokańſkim w Prow. Dukweli, nad Ommirabą.

SUBOCZ, m. w Woi. Wileńſkim, w pow. Wiłkomirſkim, z ſtwem płacącym kwarty zł. 1782. podległym prawu emfit. Borowſkiego.

SUBORTOWICZE, w Woiew Trockim płaci kwarty zł. 31.

SUCKGUIR, albo Sinchan, wiel. M. Azyat. w wiel. Tartaryi, ſtoł. iednego kraiu w Krol. Tangutſkim. Handel tuteyſzy zawiſł na rubarbarze.

SUCHA, m. w Woi. Krak. zaſzczycone wſpaniałym klaſztorem kanon. regul. i pałacem dawnym. Jeſt w Hr. Zywieckim. Nal. do Biſk. Krak. nabyte od Radlickiego Biſkupa. Tegoż im. ſtwo w Sandomirſkim w pow. Radomſkim płaci kwarty zł. 736. dane in emfit. Sobolewſkim.

SUCHARY, w pow. Orſzańſkim ſtwo pod pan. Roſſyi, płaciło kwarty zł. 1179.

SUCHEN, M. Chińſkie w Prowin. Kwincheu; między górami. dł. 125. 2. ſz. 27. 53.

SUCHENIOW, w Woi. Sandomirſkim, w pow. Radomſkim, dobra Biſk. Krak. w ktorych dawniey znaydowały ſię fryſzerki, a na ktorych mieyſce wyſtawiono 2 piece wiel. do topienia rud żelaza, tu obficie znayduiących ſię, także fryſzerek 9. i blacharnie 2. za Xcia Biſk. Sołtyka.

SUCHEU, *Sucheum*, wiel. M. piękne i handlowne Chińſkie w Prow. Kiangnan. Jeſt wyſtawione na polach po nad 5 rz. blizko morza. dł. 161. 16. ſz. 31. 52.

SUCHING, *Suchina*, M. Chińſkie w Prow. *Quangſi*, przy wyſokiey górze Lengyun. dł. 122. 16. ſz. 24. 6.

SUCHOSTAW, m. w Woi. Podolſkim, w dobrych gruntach, o *m.* 2 od Czortkowa, 1 od Chorοſtkowa. Jeſt pod pan. Auſtr. Przedtym było ſtwem.

SUCHOWICZE, w pow. Mozyrſkim, ozdobne mieſzkaniem i kościołem Bazylianow.

SUCHUEN, wiel. Prow. Chińſka ſzoſta w porządku gran.

na półn. z Prow. Xenfi i Krol. Ges, i Kangingu, na półn. z Tybetem, na połd. z Prow. Junnan, na w. z Prow. Hugnang. Rz. Kiang, dzieli ią na dwie części. Bardzo ieft miła i żyzna. Leży w niey 8. M. wiel. 124. mnieyfzych, i 464,129. familii, nie licząc mnoftwa żołnierzy. M. S. ieft Chingu.

SUDAWIA, powiat cyr. Natangii w Krol. Prufkim między Galindyą, Litwą i Nardowią.

SUDAWSKIE ftwo, w powiecie Trockim płaci kwarty zł. 26.

SUDBURY, *Cotonia*, M. Angiel. w Suffolcku, nad Szturą. Jeft bogate i ludne, pofyła 2 Dep. na Parl. i leży o *m.* 12 od Londynu. dł. 17. 58. fz. 52. 12.

SUDERKOPINGA, M. Szwedzkie w Oftrogotyi, o *m.* 6 od morza Baltyckiego nad pewną odnogą morfką. Dofyć ieft handlowne.

SUDERMANIA, Prowin. Szwedzka, z tyt Xftwa. Graniczy na półn. z Uplandyą i Weftmanią, na w. z półwyfpą Toren, na połd. z morzem Baltyckim, na z. z Nerycyą. Ma *m.* 25 dł. i 25 fz. Jeft to kraina nayludnieyfza z całey Szwecyi. Obfituie w zboże i różne krufzce. M. S. ieft Nikopinga.

SUDYSŁAW, m. Mofk. w Prow. Koftromfkiey.

SUET, wieś, i włość, w Ucker Marchii Brandeburfkiey, z pięknym zamkiem i moftem nad Odrą, o *m.* 9 od Stetina.

SUEZ, *Sueſium*, *Heroopolis*, m. Egipfkie na brzegu półn. morza czerwonego, z zamkiem i małym portem nad Golfem Suezkim, ktory ieft oddzielony od morza śrzodziemnego cieśniną długą na *m.* 50. łączącą Azyę z Affr. Nay-pewnieyfze zdanie ieft, iż tędy Izraelici przefzli fuchą nogą morze czerwone. dł. 51. fz. 29. 40.

SUFFOLK, *Suffolcia*, Prow. nadmorfka w Angl. w diec. Norwichfkiey, gran: na półn. i w. z Norfolkiem, na połd. z Hr. Effex; na z. z Prow. Kambrydgą. Ma *m.* 15 dł. 8 fz. Powietrze tu ieft zdrowe, ziemia zaś obfituie w to wfzyftko, co ieft do życia potrzebnego. Naylepfze tu w całey Anglii robią fery i mafło. Ma tyt. Xftwa i pofyła 2 Dep. na Parl. M. S. ieft Ipfwick.

SUGELMESA, albo Segelmesa, Prow. Affr. w Barbaryi w Biledulgerydzie. Graniczy na półn. z Prow. Darą, na w. z Tfebitą, na połd. z Krol. Tafiletańfkim, na półn. z górą Atlafem. Ma *m.* 40. dł. M. S. ieft Sugelmeffa. Leży w równinie nad rz. i ma na obronę kilka zamkow. dł. 16. 6. fz. 30 50.

SUHLA, m. grod w Frankonii, nal. do Elekt. Safkiego, w Xięftwie Henneberfkim nad rz. Halefą. Robią tu dobrą broń, barchan, drelich i płotno. Jeft o *m.* 8 na połnoc ku w. od Hennebergi.

SUIPPE, *Suippa*, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 8 od Reims, nad Suippą.

SULA, rz. w Kiiowfkim, płynie pod Rumne, Lubnie, Jeremiowkę, i wpadą do Dniepra. Inna w Nowogrodzkim wchodzi blizko Swierzna do Niemna.

SULAU, lub Zulauf, m. z zamkiem, głowne włości fwey, ktora ieft wolną i nal. do Grafow Burghaus. Jeft w Szląfku Prufkim, blizko granic woi. Poznań.

SULEIOW, m. w Woi Sieradzkim, z dawnym Opac. Cyfterfow, nal. do kollacyi Krolewfkiey z pięknym klafztorem, nad rz. Pilicą, o *m.* 2 od Piotrkowa. Fundowane od Ruflawa Hrabi z góry r. 1180. dł. 44. 11. fz. 52. Tegoż im. ftwo w ziemi Nurfkiey podlegle prawu emfit. Drewnowfkiego, płaci kwarty zł. 980.

SULGEN, albo Soeulgen, m. w Szwabii w niż. Hr. Waldburfkim, o *m.* 8 od Salmanfweiler.

SULINGEN, m. w Hr. Hoyeńfkim, w Weftfalii, o *m.* 11 od

Nienburga, na z.

SULLI, *Sulliacum*, m. Fr. w Xſtwie Orleańſkim z tyt. Xſtwa Paroſtwa; erygowane r. 1606. dla Maxymiliana de Bethune. Leży nad Ligierą, o *m.* 8 na połn. ku w. od Orleanu, 30 od Paryża. dł. 20. 1. ſz. 47. 45. Tegoż im. ieſt Opac. w Turoneńſkiey Prow. o *m.* 1 od Chinon; zakonu S. Bened. czyni do r. 3400. liwr.

SULMIERZYCE, m. w Woi. Kaliſkim, na granicy Szląſkiey, od Zdun na w. o milę.

SULMONA, *Sulme*, dawne i piękne M. w Krol. Neapolitańſkim, w Prow. w Abruzzo bliżſzey, z tyt. Xſtwa. Biſk. iego ieſt przyłączone do Walweńſkiego. Sł. ieſt urodzeniem Owidyuſza. Leży nad rz. Sorą, o *m.* 9 od Chietty. dł. 31. 38. ſz. 42. 3.

SULOW, m. w Woi. Sandomirſkim, z Opac. Cyſterſow, do ktorego kilka okolicznych miaſteczek nal.

SULPICE, (S.) Opac. Bened. przy Rennes. Inne tychże w Bourges, czyni do r. 22000. liwr. Inne *m.* 3 od Belley. Czyni do r. 6000. liwr.

SULPICE, (S.) *Sanctus Sulpitius*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi, *m.* 3 na połn. ku w. od Rieux. Leży nad Lezą. Tegoż im. ieſt w diec. Tuloſkiey, o *m.* 5 od *Toulouſe*. Dobrze ſię opierało przeciw Kalwiniſtom. Ieſt ieſzcze tegoż im. m. w Normandyi, o *m.* 4 od *Verneuil*; inne w pow. Berry, inne w wyż. Marchii, o *m.* 2 od Guerety, inne w pow. Angulemſkim.

SUŁTANIA, M. znaczne w Perſyi w Prow. Irak-Agemi na granicy Aderbiianu. Widzieć ſię tu daie piękny Meczet, w ktorym ieſt grob Sułtana Chodabenda. Leży w wiel. rowninie, o *m.* 90 na połn. ku z. od Iſpahanu, 130. od Erywanu, 20 od Kazbinu. dł. 69. 30. ſz. 36. 26.

SULTA, albo SULTZ, m. ſł. żupami ſolnemi w pow. Roſtockim, o *m.* 7 na połd. od Roſtoku, w cyr. niż. Saxonii.

SULTZ, m. i Hr. Szwabſkie nad Nekrą z zamkiem. M. nayznacznieyſze w tym Hr. ieſt Tiengen, o *m* i od Waldshuta. Okolice zalecone ſą źrzodłami wody ſłoney.

SULTZ, m. w Alſacyi, o *m.* 2 na połd. od Rufachu. Nal. do Biſk. Strazburſkiego, tamże *Sultzmach*, blizko leży.

SULTZBACH, *Sultzbachium*, piękne m. i Xſtwo Niem. na granicy wyż. Palatynatu i Frankonii z zamkiem. Nal. do Elekt. Palatyna i leży o *m.* 12 od Norymbergi, 15 od Ratysbony, 17 od Egry. dł. 29. 23. ſz. 49. 30.

SULTZBACH, przy Munſterze w wyż. Alſacyi, ſł. źrzodłem mineralnym zdrowym przeciw paraliżom i trądowi. ob. Saltzbach.

SULTZBURG, *Sultzburgum*, m. Niem. w Bryſgawii nal. do Margr. de *Bade-Durlach*, ktorzy tu piękny pałac maią. Leży w gruncie obfituiącym w dobre wina, o *m.* 3 od Fryburga dł. 25. 15. ſz. 47. 54. Znayduie ſię w Sulzburgu łaźnia zdrowa i ſzyby dawne ſrebra.

SUMATRA, wyſpa na morzu Indyiſk. iedna z trzech wiel. wyſp Sondſkich na z. połwyſpy Malaki i wyſpy Borneo, oddzielona od wyſpy Jawy przeſmykiem Sondſkim. Daią iey dł. *m.* 300. ſz. 70. Ma dobre paſtwiſka, grunta żyzne, obfituiące w ryż, zboże, miny złote i ſrebrne &c. Zbieraią tu wszelkiego gatunku korzenie i rożne wyborne owoce. W leſiech będących w ſtronie żachodniey tey wyſpy rośnie pewne drzewo, wydaiące gummę i inne też wydaiące kamforę. Powietrze tu ieſt niezdrowe, iuż to dla uſtawicznych deſzczow, iuż dla gorącości powietrza, gdyż pod ſamym Ekwatorem leży. Pomiędzy kilku Krolow ieſt podzie-

lona, z ktorych Achemſki ieſt naypotężnieyſzy. Obywatele tuteyſi ſą prawie wſzyſcy Mahometanie, cery ogorzałey, obyczaiow naygorſzych i naybardziey ſpółeczność hańbiących. Gardzą cudzoziemcami, naywięcey ſiebie ſamych poważaią. Anglicy tu maią zamek Malborug zwany.

SUMBI, Prow. Affr. w Krol. Angolańſkim, położona pod 11. gradusem ſz. połd. Obywatele iey ſą wzroſtu wyſokiego i wielkiey ſiły. Noſzą kołnierze złożone z małych koſtek źwierząt i innych podobnych rzeczy, ktore pilnie chowaią, przez reſpekt ku ſwym bałwanom. Xięża zachwalaią im bardzo cnotę i moc tych bagatel.

SUMELPUR, lub SOUMELPOUR, m. Indyſkie w Krol. Bengalſkim, w ſtanach wiel. Mogołu, nad rz. Gouelą, o *m.* 30 od Ougli. dł. 102. 20. ſz. 24. 35.

SUMENA, m. Fr. w Langwedocyi, o milę od Ganges.

SUMILISZKI, w pow. Trockim z ſtwem płacącym kwarty zł. 798.

SUMSKI Oſtrog, m. Moſk. w Prow. Archanioła, nad uyściem rz. Sumy, ktora tu wchodzi do morza białego.

SUND, przeſmyk Eur. na *m.* 2 ſzer. między Prow. Schonen i wyſpą Zelandyą. Jeſt kluczem morza Baltyckiego. Wſzyſtkie ſtatki przezeń przechodzące płacą pewne cło Duńczykom w M. Helſyngorze.

SUNDERBURG, *Sunderburg*, M. Duńſkie na brzegach wyſpy Alſen, z tyt. Xſtwa i zamkiem, o *m.* 7 od Apenrady. dł. 27. 45. ſz. 54. 58.

SUNDI, Prow. Affr. trzecia w Krol. Kongo, z tyt. Xſtwa. Leży wzdłuż rz. Zairy i ieſt poſiadana przez naypierwſzego i naybliżſzego dziedzica Korony. W gorach tuteyſzych znayduią ſię rudy kruſzcow naydrożſzych. Wiel. liczba rz. ią oblewa, i bardzo ią czynią żyzną. M. S. ieſt tegoż im. dł. 35. 30. ſz. połd 4. 50.

SUNDSKIE wyſpy, obacz Sądſkie wyſpy.

SUNKIANG, *Sungkianum*, wiel. i piękne M. Chińſkie, 4te z miaſt celnych w Prow. Kiangnan, z pięknym zamkiem. Leży przy morzu. dł. 129. 30. ſz. 31. 10.

SUNTGAU, *Suntgavia*, Zundgawia, kray Franc. w Niem. graniczy na połn. z. niżſzą Alſacyą, na w. z Renem i Kantonem Bazylei, na połd. z *Franche-Comté* i Xſtwem Porentru, na z. z Lotaryngią. Zamyka w ſobie Grody Pfirt, czyli Ferette, Landſer, Altkirch, Tann i Befort.

SUPERGA, przepyſzny gmach, w Piemoncie, o *m.* 2 od Turyna, założony od Wiktora Xcia Amadeuſza na gorze wyſokiey, w ktorym 12 młodych Opatow, biorą edukacyą do urzędow kościelnych.

SUPINO, *Sæpinum*, dawne m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w Hr. Moliſkim, przy źrzodle rz. Tamary, pod Apenninem, z zamkiem. Leży o *m.* 5 od Moliſy.

SUPRASL, w pow. Grodzieńſkim, dawny i bogaty klaſztor Bazylianow, z niedependuiącym Opac. ozdobny pięknym kościołem, biblioteką i drukarnią. Jeſt o *m.* 9 na połd. od Grodna. nad rz. tegoż im.

SUPTILZ, potyczka ſtoczona pod Suptilz, taż ieſt, co i pod Torgau. ob. Torgau.

SUR, lub SOUR, *Tyrus*, M. Turcyi Azyat. w Syryi nad morzem z dobrym portem. Było niegdyś bardzo znaczne pod im. *Tyru*, ale dziś ſame tylko iego ruiny widzieć ſię daią. dł. 54. 30. ſz. 33.

SURATA, wiel. bogate i obronne M. Indyiſkie w Krol. Guzaratſkim, z mocnym zamkiem i portem będącym, o *m.* 2 od miaſta. Jeſt iednym z nayhandlownieyſzych miaſt w Indyach. Znayduie ſię tu liczba nieżliczona kupcow rożnych Narodow. Angl. i Hol. w nim ſwo-

je Składy maią i na tym to mieście nay więcey handel Ang. w Indyi zależy, ktorzy opanowali r. 1758 zamek; leży w miłym położeniu nad Taptą, o *m.* 3 od Golfu Kamboyskiego, 150 od Agry. dł. 88. sz. 21. 10. Naypięknieysza ztąd bawełna Indyiska wychodzi.

SURAZ, m. pow. w Woi. Podlaskim z stwem płacącym kwarty zł. 5053. z zamkiem dawnym na pagórku otoczonym fossą, z kilką kościołami, nad rz. Narwą, na pograniczu Grodzieńskim, o *m.* 3 od Bielska na półn.

SURAZ, m. w Woi. Witebskim, z mocnym niegdyś zamkiem st. w woynach Mosk. leży między rz. Dźwiną, Casplą i Surazką, przy ich zbiegu pod pan. Rossyi, o *m.* 8 powyżey Witebska ku w. Tegoż im. m. w Woi. Wołyńskim, w pow. Włodzimirskim, nal. do funduszu Kommissyi Edukac. w possessyi Mielżyńskich, od Ostroga o *m.* 3 na połd. st. są pod Surazem w zieloney puszczy rudy żelazne.

SURGERES, m. Fr. w pow. Alteńskim, o *m.* 6 od Roszelli, z tyt. Margr.

SURGI, m. w pow. Niwerneńskim, o *m.* 1 od *Clamecy.*

SURGUT, m. Mosk. w Azyi, nad rz. Oby, z komorą na wybieranie podatkow od mieszkaiących w okolicy Ostyakow. Leży poniżey Narymu. Powiat, czyli Uiezd Surgutskoi wzdłuż się rz. Oby rozciąga.

SURIN, (S.) m. Francuzkie służące za przedmieście M. Burdegali.

SURINAM, *Surina*, powiat Amer. w Prow. *Terra-Firma.* Jest to Kolonia Hiszp. na *m.* 30 długa, wzdłuż rz. Surynam w Guyanie leżąca. Obstuie w owoce, ryby, źwierzynę i osobliwie źwierzęta rożnego gatunku. Zbieraią tu naywięcey cukru; bawełny, tabaki, gummy i drzewa farbierskiego &c. Węże tuteysze długie są na stop 30. Lasy napełnione są małpami. Znacznieysze tuteysze zamki są Zelandia i Someldia. Kolonia ta nie iest spokoyną i bespieczną od Murzynow zbiegłych, ktorzy formuią małą Rzpltę z 10 albo 12 tysięcy złożoną, ktorych konieczne potrzeby przymuszaią częstokroć wpadać na osady białych narodow. R. 1763 Kolonia ta ledwo co zupełnie zniszczoną nie była przez bunt Murzynow. Szczęściem że zbiegli Murzyni, nie dali pomocy zbuntowanym i że Anglicy wczesną dawszy pomoc do posłuszeństwa ich przywiedli. ob. Paramaribo.

SURINGA, wiel. M. i ludne w Prow. Japońskiey, na wyspie Niphon, z zamkiem, w ktorym Cesarze przedtym rezydowali. dł. 156. 40. sz. 34. 30.

SURREY, *Surrio*, Prow. Angiel. z tyt. Hr. posyła 2 Dep. na Parl. Graniczy na półn. z Tamizą, na w. z Prow. Kent i Sussex, na z. z Hr. Northampton i Barck. Ma *m.* 14 dł. 8 sz. M. S. iest Guilfort.

SURSEE, piękne m. Szwaycarskie, o *m.* 3 na połd. od Lucerny nad małym ieziorem uformowanym od ieziora Sury. Przywileiami wiel. się zaszczyca.

SURSKOY Ostrog, m. Mosk. leży w Prow. Synbirskiey, przy linii z okopow czyli wałow wysokich ciągnioney od rz. Sury do Sinbirska.

SURWILISZKI, m. w pow. Oszmiańskim, w zapadleyszym nieco położeniu, w okolicy obsitey w lny dobre, na pograniczu Lidzkim, o *m.* 6 na połd. od Oszmiany. Tegoż im. w pow. Upitskim, od Kieydan na półn. *m.* 3.

SURY-LE-COMTAL, m. Fr. w pow. Forez. o *m.* 3 od Montbrissony na połd. ku w.

SUS, Krol. Suzańskie, czyli Prow. w Affr. w Państwach Krola Marokańskiego. Graniczy na z. z Oceanem, na półn. z Atłasem, na w. z rz. Suzą, ktora ią oddziela od

Prow. Gezula, na połd. ma ftepy piaſzczyſte Numidyi. M. S. ieſt Sus albo Tarudant. Kray ieſt równy, ktorego większa część obfituie w zboże, paſtwiſka, trzciny cukrowe i daktyle. Obywatele tuteyſi powiększey części ſą Berberowie, i bardzo wielką wolność maią. Lubo ſą wſzyſcy Mahometanie, w wielkim iednak poważeniu ciało S. Auguſtyna chowaią, ktore mniemaią, iż w ich Prow. ieſt pogrzebione przy M. Tagaoście.

SUSA, *Segusium*, Suza, dawne i obronne M. i Margr. Wło. w Piemoncie z zamkiem. Widzieć w nim ſię daią piękne ſtarożytności zabytki. Nazywaią ie *Kluczem Włoch i bramą woyny*, z przyczyny położenia iego na granicy. Leży nad Doryą między miłemi pagórkami i wiel. górami, o *m.* 12 na połn. ku z. od Turynu, 9 od Pigneroli, 10 od *Briançon*. dł. 24. 42. ſz. 45. 6. Fr. dobyli go r. 1690 i oddali r. 1696. Znowu ie wzieli r. 1704. Ale powrociło ſię nazad do Xcią Sabaudyi r. 1707.

SUSDAL, *Suſdalia*, M. w Państwie Roſſyiſkim ſtoł. Xſtwa tegoż im. z Arcy-Biſk. Leży o *m.* 32 od Moſkwy. dł. 54. 40. ſz. 56. 6. Xſtwo graniczy na połn. z Wolgą, na w. z Xſtwem Włodzimirſkim, na połd. z Moſkiewſkim, na z. z Jaroſławſkim i Roſtowſkim.

SUSE, m. Fr. nad Sarthą w pow. Cenomańſkim, o *m.* 4 od Mans. Ma tyt. Margr.

SUSE-LA ROUSSE, m. w Delfinacie, o *m.* 2 od *S. Paul-trois-chateaux*.

SUSSES, albo SUSTER, *Suſa*, dawne i ſł. M. Perſkie ſtoł. Chuſyſtanu Niczym ieſt teraz w porownaniu do tego czym było pierwiey. Leży nad rz. Karonem, o *m.* 34 od Iſpahanu. dł. 68. 35. ſz. 31. 25.

SUSSAT, m. Fr. w pow. Limoſin, o *m.* 6 od Lemowiku.

SUSSEX, *Suſſexia*, Prow. nadmorſka w Angłii w części iey połd. z tyt. Hr. poſyła 2 Dep. na Parl. graniczy na połd. z Oceanem, na połn. z Hr. Kent i Surrey, na w. z Hr. Kent, na z. z Hr. Southampton. Ma dł. *m.* 22. ſz. 7. Obfituie w to wſzyſtko, cokolwiek do życia ieſt potrzebnego. Znayduią ſię w niey wielkie rudy żelazne. M. S. ieſt *Chicheſter*.

SUSTER, ob. Suſes.

SUSTEREN, *Suſtera*, m. Niem. w cyr. Weſtfalſkim w Xięſtwie Juliaceńſkim, o *m.* 4 na połn. od Ruremondy, o *m.* 1 od Mozy.

SUSZA, m. w Woi. Połockim z zamkiem od Moſkwy zwanym *Kopią*, ktory nad iezioręm tegoż im. pokilkakroć bywał od Moſkalow dobyty. Leży od Witebſka na z. *m.* 14.

SUSZYCK, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwarty zł. 115.

SUTHERLAND, *Sutherlandia*, Prow. nadmorſka Szkocka z tyt. Hr. ktora poſyła 1. Dep. na Parl. Graniczy na połn. z morzem Niem. na połd. z Prow. Roſſą, na z. z pow. Aſſint, od ktorych przez trzy małe ieziora ieſt oddzielone, na połn. z Prow. Stras-Nawerną i Kaithneſſą. Ma *m.* 14 dł. 7 ſz. Bardzo ieſt górzyſta.

SUTOROWICZE, Krolewſzczyzna w pow. Braſławſkim płaci kwarty zł. 38.

SUTRI, *Sutrium*, m. Wło. w Państwie Papiezkim, w Prow. *Patrimonium*, Biſk. iego ieſt przyłączone do Nepiſkiego. Leży nad Puzuollą, o *m.* 9 od Rzymu. dł. 29. 44. ſz. 42. 13.

SWAŁOWICE, lub SFAŁOWICE, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwarty zł. 87. podległe prawu emfit. Czarneckich.

SWANSEY, m. Angiel. w Glamorganshirze, handlowne, nad morzem leżące, z dobrym portem.

SWARZĘDZ, m. w Woi. Poznańſkim, dawne, drzewem zabudowane.

SWERIN, ob. Schwerin.

SWERTE, m. w Hr. Marchii w Westfalii nad Boerą, o *m.* 8 od Hamu. Dobre tu kuźnie znayduią się. Handluie naywięcey drutem.

SWESSYON, ob. Soissons.

SWIACZ, rz. w pow. Mozyrskim, wypływa z ieziora tegoż im. i blizko Howal miasta wpada do Berezyny.

SWIADA, w pow. Orszańskim nad rz. Jassą, dobra familii Zabow. Tegoż im. i tamże rz. ktorey spław waruią konstytucye.

SWIASZK, Prow. Mosk. w Azyi, z m. stoł. ktore leży nad rz. Swiaga przy iey uyściu do Wolgi.

SWIĄTNIKI, wieś pod Krakowem, st. robotami żelaznemi, nal. do Kapituły.

SWIDER, rz. w Woi. Lubelskim, ktora się łączy z Wisłą za Karczewiem, płynie przez ziemię Czerską, służy do obracania młynow. Tegoż im. dobra w Lubelskim gniazdo im. Swiderskich.

SWIDNICA, w pow. Lubelskim, stwo płaci kwarty zł. 639.

SWIEBODZYN, u Niem. Schwibusen, m. w Poznańskim, na granicy Szląskiey, od Międzyrzecza na połd. *m.* 3. dł. 39. 4. sz. 53. 5.

SWIĘCICA, obszerne iezioro w Woi. Brzeskim Lit. na pograniczu Nowogrodzkiego, ktore połowem ryb obfitym wiele utrzymuie wieśniakow. Nad nim m. tegoż im.

SWIĘCICA, dobra pod Hełmem imienia Komorowskich.

SWIĘCICHOWA, m. w Woi. Poznańskim, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem i dworem, niedaleko Swarzędza.

SWIECIE, u Niem. *Schwetz*, m. Pruskie, w Woi. Pomorskim nad Wisłą z zamkiem założonym od Xięcia Swiatopełka r. 1244. po ktorym miasto w lat około 20 stanęło. Opanowane od Krzyżakow r. 1310 umocnione od nich 1340. odebrane od Pol. 1454. i znowu r. 1466. Nakoniec dobyli go Szwedzi r. 1655 a w rok potym Polacy. Jest teraz w cyr. Choynickim, o milę od Chełmna.

SWIERZNO, m. w Woi. Nowogrodzkim, dobrze zabudowane i osiadłe, z klasztorem Bazylianow, ktorzy tu Seminarium i nauki swe maią. Leży nad rz. Uszą, o *m.* 1. od Stołpcow.

SWIĘTA, rz. w pow. Wiłkomirskim, przerzyna go na dwoie płynie pod Wiłkomirz i łączy się z Wilią.

SWIĘTE, iezioro dosyć znaczne pod Gnieznem. Toż ma bydź, w ktorym bałwany pogańskie topione w Pol.

SWIĘTRZEC, w pow. Wiłkomirskim, stwo płaci kwarty zło. 408. *S. Anna* mieysce cudowne w Woi. Sieradzkim.

SWIĘTY Andrzey, *Sanct Andreas*, m. Węgierskie uprzywileiowane, w Hr. Pesteńskim nad Dunaiem, naprzeciw wyspy tegoż im. oblaney tąż rz. Tamże w Hr. Eisenburskim Swięty Gothard, *Sanct Gothard*, m. st. porażką Turkow r. 1664. W Hr. Prezburskim, S. Jerzy, *S. Georgen*, m. Krolewskie i wolne, ktorego okolica bardzo delikatne wydaie wina. S. Marcin, *S. Martin*, w Hr. Turockim, stoł. Hrabstwa nad rz. Thuroczą, należy do pow. zamku Sklabiny. Tegoż im. w *Martinsbergu* Opac. naycznacznieysze w Węgrzech. S. Mikołay, *S. Niklas*, m. zaszczycone przywileiami, w Hrabstwie Liptowskim. (*)

SWINEMUNDA, m. Niem. w cyr. Saxonii wyż. w końcu połud. wyspy, przy uyściu rz. Swiny, z portem. Nal. do pow. Usedomy i iest w Pomeranii Brandeburskiey bliższey.

SWINIA, rz. w Bełzkim, wpada do Bugu blizko Krystynopola.

(*) Inne mieysca od imion Swiętych obacz pod Literami nazwisk.

SWINIGOROD, m. w Wielkorządztwie miasta Moskwy nad rz. Moskwą blizko Moschaisku. ob. Zwinogrod.

SWINIARY, dobra w Woi. Sandomirskim, blizko Czarnkowy w pięknym położeniu.

SWINIUCHY, m. w pow. Łuckim z stwem płacącym kwarty zł. 2863. Jest drewniane i nikczemne, m. 3 od Włodzimierza.

SWIR, m. w pow. Oszmiańskim, nad małą rz. uchodzącą do Wilii, od Miadzioła ku z. o m. 6.

SWIRCZA, m. Ruskie, drzewem zabudowane, w dobrych gruntach, o m. 5 ode Lwowa na połd. ku w. pod pan. Austr.

SWIRYDOW, w pow. Orszańskim przy Pol. stwo płaci kwarty zł. 52.

SWISŁOCZ, m. w Woi. Mińskim z zamkiem nad rz. tegoż im. ktora płynie od z. ku w. i zabrawszy w siebie Citwę, Ihumiankę &c. wpada do Berezyny blizko miasta Swisłoczy, ktore iest od Bobruyska na półn. o m. 8.

SWITACH, iezioro w ziemi Chełmskiey szerokie na milę, długie m. 2. Leszcze w nim tak tłuste poławiaią się, że prostacy tłustością ich napełniaią naczynia. Woda iego w miesiącach Maiu i Kwietniu czerni tak ciało, iż plamy niełatwo bydź mogą zmyte.

SWITELNA, m. Mosk. w Kiiowskim nad rz. Trubice, o m. 2 od Ohulowa na w.

SWORDS, m. Irlandzkie w Hr. Dublińskim, o m. 4 od Dublina. Posyła 1 Dep. na Parl. Leży nad morzem.

SWOSZOWICE, wieś pod Krakowem, zalecona wodami mineralnemi i rudą siarczystą.

SUZANNE, (S.) *S. Suzanna*, m. Fr. w pow. Cenomanu, na górze, o m. 10 od Mans. dł. 17. 15. sz. 48. 7.

SYLGIANY, w pow. Kowieńskim, stwo płaci kwarty zł. 74.

SYLT, wyspka Duńska ku brzegom zachodnim Xstwa Slezwickiego na przeciwko Tonderey. Mieszkańcy są dobrzy żeglarze, poławiaią tu bardzo wiele ostryg, ktore rozsyłaią Elbą, Wezerą i morzem Baltyckim.

SYNPHORIEN, (S.) Opac. Fr. w diec. Bellowaceńskiey zakonu S. Bened. fund. r. 1035. czyni intraty 2500. liwr. Inne w Metzu, fund. r. 612. zakonu S. Bened. czyni do r. 15000. liwr. ob. Saphorin S.

SYMPHORIEN-DE-LAY, (S.) m. Fr. o m. 3 od Roanny.

SYMPHORIEN-LE-CHATEL, (S.) m. Fr. w Prow. Liońskiey, o m. 7 od Lionu.

SYRAKUZA, *Syracusæ*, dawne, obronne i bardzo st. M. Sycyliiskie w dolinie *di Noto*, z Bisk. suffr. Montrealskiego, pięknym i wiel. portem, z zamkiem, w ktorym znayduie się źrzodło Aretuzy. Lubo iest teraz iednym z nayznacznieyszych M. wyspy, iednak ani podobieństwa do tego niema, czym było za czasow Rzymian, będąc stoł. Sycylii. Tu się urodził st. Archimedes. Leży w dobrym położeniu nad morzem, o m. 29 od Messyny, 27 od Reggio, 44 od Palermy, dł. 33. sz. 37. 4.

SYRIAM, wiel. M. w Azyi, w Krol. Peguańskim, w Indyach, w mieyscu gdzie rz. Pegu łączy się z Awą blizko morza. dł. 114. 15. sz. 16.

SYRIA, Suristan, Cham, *Syria*, Prow. Turecka w Azyi, graniczy na połn. z Diarbekiem i Natolią, na w. z Diarbekiem i Arabią pustą, ktora wraz z Judeą graniczy z nią na połd. na z. z morzem. Kray ten obfituie w oliwę, żyto i różne owoce. Więceyby zaś daleko wydawał, gdyby był uprawny. Naypięknieysze tu równiny i pastwiska w świecie widzieć się daią. M. S. iest Damaszek. ob. Liban.

SYROS, wyſpa na Archipelagu iedna z Cykladów na z. Delos wyſpy; wydaie wiele zboża, wina, fig, oliwy i bawełny. Mieſzkańcy ſą Katolicy Łacińſcy. Jeſt dobrze uprawna i ma Biſk. Łacińſkiego. Mało tu znayduie ſię familii Greckich. ob. Scyro.

SZACK, m. w Woi. Mińſkim z laſami obſzernemi, od Koydanowa na połd. o *m.* 6.

SZADEK, m. powiatowe w Woi. Sieradzkim, mieyſce ſeymikow Wdztwa, z ſtwem płacącym kwarty zł. 544. w emfit. Suchecckich. Jeſt drzewem zabudowane, z kilką kościołami, w rowninie nad bagnem, o *m.* 5 od Sieradza. Powiat Szadkowſki ma ſwych Urzędnikow.

SZADOWO, w pow. Upitſkim ſtwo płaci kwarty zł. 24213.

SZAFFUZA, ob. Schaffhauſen.

SZAKINOW, wXſtwieZmudzkim, w pow. Berzańſkim, ſtwo płaci kwarty zł. 2213. Jeſt w emfit. Biſtramów.

SZAKUNOW, w Połockim ſtwo płaci kwarty zł. 85.

SZALA, m. w Woi. Podolſkim.

SZAMOTUŁY, m. w Woi. Poznańſkim, gniazdo dawnego domu Szamotulſkich, ozdobne ſtarożytnym kościołem, przedtym Kollegiatą.

SZAMPANIA, Szambery, &c. ob. Champagne, Chambery, toż inne nazwiſka Francuzkie pod Ch.

SZANIAWY, wieś w Lubelſkim pod Łukowem, gniazdo licznego w tey okolicy domu Szaniawſkich.

SZARGAREN, m. w pow. Upitſkim.

SZAROGROD, m. w Woi. Podolſkim, mierne, dawne i oſiadłe, nad rz. Nemią, o *m.* 2 na z. od Murachwy, 6 od Baru na połd. Dawniey tu był ſkład wina i miodow Włoſkich i dotąd pograniczny prowadzi handel.

SZARYEW, w Mściſławſkim, *Szaterniki*, w pow Wileńſkim, płaci kwarty zł. 65. *Szatrowſkie*, w Połockim pod pan. Roſſyi, ſą małe ſtwa.

SZAWDOW, m. powiatowe w Xſtwie Zmudzkim z ſtwem płacącym kwarty zł. 815. trzymanym od Cywuniow. Powiat Szawdowſki ſądzi ſię w Roſieniach.

SZAWLE, *Salaumi*, m. w Xięſtwie Zmudzkim, ſtoł. powiatu i Ekonomii Krolewſkiey, w ktorey podług luſtracyi liczono dymow 3000 Z repartycyi uczynioney na ſeymie r. 1776. mieyſcem ieſt ſądow dla 13 powiatow. Jeſt od Miednikow na w. ku połn. o *m.* 9. dł. 46. 6. ſz. 55.

SZAWULICHA, m. w Woi. Kiiowſkim, nadane z przyległościami lennym prawem od Jana Kazimierza Zarudnemu Sędziemu Zaporowſkiemu, uſtąpione i utwierdzone ſeymem r. 1775. Bierzyńſkim, zoſtaie w lenney poſſeſſyi Onufrego Bierzyńſkiego Kaſztelana Zytomirſkiego. *Szawulſkie* ſtwo w Kiiowſkim płaci kwarty 1622.

SZCZARA, rz. w Woi. Nowogrodzkim, wypływa z bagnow Brzeſkich, oblewa Słonim i pod Moſtami uchodzi do Niemna. Konſtyt. zaleca iey ſpław wolny.

SZCZEBRZESZYN, *Scebreſinum*, m. w Bełzkim, obſzerne, dobrze zabudowane, zalecone dobremi iarmarkami, na bydło, woſk, &c. Leży nad Wieprzem, o *m.* 3 od Zamościa na z. dł. 41. 26. ſz. 48. 6. Było naprzod m. Krol. potym nadane zoſtało familii Gorayow, teraz nal. do Zamoyſkich.

SZCZECIN, ob. Stetin.

SZCZEKARZOW, m. w Krakowſkim dawne dziedziſtwo domu Tarłow.

SZCZEKOCIN, m. w Lelowſkim pow. dawne dziedziſtwo familii Odrowązow, na ktorym ſię piſala.

SZCZERCZOW, ſtwo w Woi. Sieradzkim, płaci kwarty zł. 932. podległe prawu emfit. Tymowſkich. *Szczerzeckie* ſtwo w Woi. Ruſkim, w ziemi Lwowſkiey ieſt pod pan. Auſtr.

SZCZERZYCZ, m. powiatowe w Woi. Krakowſkim, z Opac. Cyſterſow, fundowanych od Jaxy Gryffa w Ludmierzu i tu przenieſionych, r. 1234. i znacznemi nadanych dobrami. Leży w górach i w gruntach bardzo dobrych, o mil kilka od Landſkorony, blizko Dobczycy pod pan. Auſtr.

SZCZMIELOW, m. w Woiew. Sandomirſkim, z pięknym kościołem, blizko Oſtrowca. dł. 46. 2. ſz. 51. 6.

SZCZODROHOST, dobra w Brzeſkim Lit. od Ratna, o *m.* 4 na w.

SZCZORSZE, wieś w Woi. Nowogrodzkim, ſt. doſkonale urządzoną ekonomią, dziedziczna Chreptowie a Pod-Kanclerzego Lit. leży blizko Niemna, od Nowogrodka *m.* 6 na w. ku połn. od Turca 2.

SZCZUCIN, *Stutinum*, mierne m. w ziemi Wizkiey zaſzczycone mieſzkaniem, z ſzkołami XX. Piarow, ieſt porządne i doſyć handlowne niedaleko pogranicza Pruſkiego, od Łomzy *m.* 6. Dziedziczne Potockich, dawniey dobra Szczukow.

SZCZUCIN Lit. m. w pow. Lidzkim, z Kollegium i ſzkołami XX. Piarow, ozdobne pałacem, w pięknym położeniu nad małą rz. na granicy pow. Grodzieńſkiego, od Lidy *m.* 8. ku z. od Grodna 9. na w. Nal. do im. Scypionow.

SZCZUNO, u Niem. Ortelsburg, m. Pruſkie w cyr. Neidenburſkim z dawnym zamkiem nad Welbuſzą od Paſſenheimu na w. o *m.* 2.

SZCZUROWICE, m. w Bełzkim, przedtym ſtwo, teraz pod pan. Auſtr. nad rz. Opayzypſą, o *m.* 1 od Leśniowa, 2 od Bereſteczka, na gran. Kordonu. dł. 47. ſz. 50.

SZCZYDAL, m. w Połockim, o milę od Lukomli na z.

SZEBEN, ob. Hermanſtadt.

SZEGEDYN, *Szegeſwar*, obacz Segedyn, Segeſwar.

SZELISZCZE, wieś w Węgrzech wyż. w Hr. Torneńſkim, nad rz. Tarczą, ſt. iaſkinią, czyli lochem w górze wyſokiey doſyć, w ktorym w lecie marznie, w zimie zaś mierne bywa ciepło.

SZENTA, zamek zapadły w Węgrzech w Hr. Czongradzkim przy ktorym r. 1697. Turcy byli zwyciężeni.

SZERESZOW, m. w Woi. Brzeſkim Lit. z ſtwem płacącym kwarty zł. 7602. Leży nad rz. Ilſną, blizko iey źrzodła między bagnami, od Kamieńca Lit. *m.* 6. ku połnocy.

SZESTER, Szyſzeſter, ob. Cheſter, Chicheſter.

SZESZUPA, rz. wypływa w Żmudzi, płynie przez część Pruſs, wpada do Niemna poniżey Ragnit. Jeſt ſpławną.

SZEWCE, w pow. Chęcińſkim ſtwo płaci kwarty zł. 119.

SZKALMIERZ, ob. Skalmierz.

SZKŁO, wieś we Lwowſkim, o *m.* 2 od Janowa na z. i tyleż prawie od Jaworowa, ſt. wodami mineralnemi bardzo zaleconemi. Leży na trakcie Lwowſkim.

SZKŁOW, *Sclovia*, m. w Woi. Witebſkim, obronne, z zamkiem, i tyt. Hr. pod ktorym Jan Xżę Radziwiłł Hetman Wiel. Litt. był zbity od Moſkalow r. 1653. ktorzy miaſto choć z wiel. ſzkodą oblegali, iednak bez ſkutku; ſt. męztwem Polakow, leży nad Dnieprem: od Kopyſia o *m.* 2. od Orſzy na połd. 6. tyleż na połn. od Mohylowa. Dawne dziedzictwo domu Chodkiewiczow, na ktorym ci ſię piſali. dł. 55. 7. ſz. 54. 4.

SZKOCYA, *Scotia*, u Fran.

Ecosse, Krolestwo w Europie zaymuiące iey część połn. iako i wiel. Brytanii, znana u dawnych pod im. *Calcedonia*, a narod *Picti*. Oddzielaią ie od Anglii rzeki Tweda, Esch, Sollway i góry Szewioty. Rozciąga się wzdłuż na *m.* 80. wszerz około 55. a ma obwodu 220. Powietrze ma zdrowsze niż w Anglii, i Szkotowie żyią dosyć długo. Dzień u nich naydłuższy ma godzin 18. minut 2. naykrotszy zaś godzin 5. minut 45. przezco w naywiększych dniach lata, nie znaią nocy, ale między zachodem i wschodem trwa zmrok bardzo iasny. Kray okrywa wiele iezior, ktore niemarzną nigdy, wiele rzek, gor i lasow. Doliny są bardzo żyzne. Prowadzi handel wiel. skórami, łoiem, suknem, konopiami &c. Język Szkotow mieszkaiących w górach podobny do Irlandzkiego, inny od ięzyka tych, ktorzy w równinach są osiedli i ten zbliża się do Angiel. Obfituie kray w wszelkie potrzeby życia. Religia panuie kościoła Angiel. Stan Bisk. był w tym Krol. przywrocony pod Karolem II. ale po r. 1690. żadnego nie było Bisk. Miała Szkocya własnych Krolow do r. 1603. w ktorym gdy Jakób Stuart VI. wstąpił na Tron Angiel. i Irlandzki pod im. Jakóba I. i te Państwo przyłączył do iedney Korony przez traktat Unii r. 1706. Szkotowie ieden z Anglią maią Parl. i wysyłaią nań Parow 16. Deputatow z miast 45. Dzieli się Szkocya na 35. Prowin. lub ogólnie na część połd. i połn. podług tego iak ią rz. Tay przerzyna. Mieszkańcy maią dowcip żywy i bystry, są wierni i dla obcych ludzcy. Nienawidzą się z Anglikami, ktorzy ich maią za ludzi podłych i piiakow. M. S. Edymburg.

SZKUDY, m. w Xstwie Zmudzkim, u Niem. *Schoden*, na samey granicy Kurlandyi, osiadłe i handlowne, od morza na w. o *m.* 5.

SZLĄSK, *Silesia*, u Niem. *Schlesien*, Xstwo Niem. iedno z naywiększych w Europie, graniczy na połn. z Marchią Brand. i Polską, na połd. z Morawią i Węgrami, na w. z Polską, na z. z niż. Luzacyą i Czechami. Rozciąga się na *m.* 120. wzdłuż, 40. wszerz. Obfituie w zboże, lasy, pastwiska, ryby i kruszce różne. Odra iest naywiększa rz. w Szląsku, inne zaś są, Nissa, Bober, Kweis, Oppa i Elsa. Znayduią się w Szląsku rudy srebrne, miedziane, cynowe, ołowiane i żelazne; tudzież diamenty, rubiny i inne drogie kamienie, ktore są iednak nie tak dobre iak Czeskie. Szląsk nadto iest bogaty w głazy marmurowe, w kamień wapienny, w ciosowe kamienie, w drzewo, Alabaster. Wydaie antymonium i marzannę, siarkę, saletrę, ałun, koperwas, merkurynsz i inne minerały. Zbywa tylko na soli, ktorą prowadzą z Polski i innych kraiow. Zbogacaią go też rękodzieła płocienne i sukienne. Robią tu dosyć oleiu lnianego, ktory kufami w cudze bywa sprowadzany kraie. Pszczoły dostarczaią mu miodu i wosku podostatkiem. Sieią w Szląsku i szafran. Odra dzieli ten kray na górny i dolny. Obywatele górnego Szląska są powiększey części Katolicy i po Polsku umieią; dolnego zaś są Protestanci, Hussyci, &c. i w Niemczyźnie tylko ćwiczą się. To wiel. Xstwo ktorego Wrocław iest M. S. dzieli się na siedmnaście małych Xstw, i na 7. pow. wolnych, nie zamykaiąc w nich Hr. Glatzkiego. Był niegdyś Prow. Polską do Kazimierza W. ktory go odstąpił Koronie Czeskiey; Posiadała ta go do r. 1740. ale traktatem Wrocławskim i Berlińskim r. 1742. co traktat Drezneński r. 1745 i potym Hubertsburski potwierdził r. 1763. nal. do domu Austr. ktory ustąpił wiel. część Szląska Krol. Pruskiemu, zatrzymuiąc przy sobie w górnym

Szląſku Xſtwo Cieſzyńſkie, z oſmią pow. doń nal. M. obronne Troppau i Jegernſdorf, pow. Olberſdorſski i miaſta wſzyſtkie na granicy. Krol Pruſki znaczne poczynił tu odmiany, w Rządzie tak cywilnym, iak kościelnym. W Szląſku Pruſkim liczą miaſt 161. wſi 5015. ludzi roku 1775. liczono 1,372,754. procz żołnierzy.

SZLESZOWICE, m. w Xſtwie Zatorſkim w położeniu górzyſtym.

SZLIKIE, ſtwo w Kowieńſkim płaci kwarty zł. 142. emſit. Michała Kończy.

SZLOP, m. Pruſkie przedtym w Poznańſkim, o *m.* 1 od Wałcza na połd.

SZŁUBOW, m. w Mazowſzu nad *Bugiem*, od Radzymina na połn. o *m.* 2.

SZMIGIEL, ob. Smigiel.

SZPYTKOWCE, ob. Spitkowice.

SZRUNDEN, m. w Kurlandyi, z zamkiem zruynowanym i kościołem, ſtoł. parafii, nad rz. Windawą, powyżey Goldyngi napołd.

SZTOKOLM, *Stocholmia*, wiel. ludne, bogate i ſł. M. nadmorſkie, ſtoł. Krol. Szwedzkiego w Uplandyi, z dobrym portem przy ktorym ieſt cytadella, z pięknym i obronnym zamkiem, w ktorym Krolowie rezyduią. Domy iego ſą prawie wſzyſtkie drewniane, co ieſt przyczyną uſtawicznych tu pożarow. Widzieć tu ſię iednak daie kilka pięknych gmachow, iako to pałac Szlachecki, pierwſzego Kanclerza, dwa inne blizko niego, tudzież wiele innych na przedmieściu *Sud-Malu* wyſtawionych. Sztokolm budowany ieſt na palach, na kilku wyſpach, między ſkałami i górami, nad ieziorem Meler, przy morzu Baltyckim, o *m.* 80. od Kopenhagi, 250 od Widnia, 250 od Moſkwy, 380 od Paryża, 260. od Londynu, 450 od Konſtantynopola. dł. 37. 5. ſz. 59. 20.

SZTUM, lub STUM, małe m. w Woi. Malborſkim, ieſt Krolew. przedtym ſtwo i mieyſce ſeymikow i ſądow Wdztwa. Założone około r. 1249. Woyſka Polſkie r. 1410. 1454. i 1416. odebrali ie Krzyżakom, a 1626. i 1656. dobyli ie Szwedzi. Pod nim leży wieś *Sztumdorf*, ſł. zawieſzeniem broni umowionym tu między Pol. i Szwedami r. 1629. a 1635. do lat 26. przedłużonym. Sztum był niegdyś długo dziedzictwem Bezańſkich, dany im od Kazimierza, ale ſeym pod Zygmuntem Auguſtem tę darowiznę ſkaſſował. Jeſt o *m.* 2 od Malborga na połd.

SZUBIN, m. w Gnieznieńſkim, a teraz Pruſkie, ſtoł. dyſtryktu, leży nad ieziorem.

SZUDZIAŁOW, w pow. Grodzieńſkim dziedzictwo Eyſmontow, było zamienione na Krolew. ale znowu powrociło do imienia tegoż.

SZULAKI, m. w Podolſkim nad rz. uchodzącą do Dnieſtru, o *m.* 5 na połd. od Szarogroda.

SZUMSK, m. w pow. Wileńſkim.

SZTUZANY, m. Węgier. w Hr. Turockim nad rz. Wagą.

SZWABIA, *Suevia*, wielki kray i cyr. Niem. położony w okolicach Dunaiu. Graniczy na połn. z cyr. Frankońſkim, i cyr. niż. Renu; na z. z cyr. niż. Renu i Alſacyą, na połd. z Szwaycaryą, na w. z cyr. Bawarſkim. Ma *m.* 72 dł. 66 ſz. Zamyka w ſobie Xſtwo Wirtemberſkie, Margr. Badeńſkie, Xięſtwo Hohen-Zolerenſkie, Xſtwo Otyńſkie, Xſtwo Mildenheimſkie, Biſk. Ausburſkie, Biſk. Konſtancyeńſkie i Koirſkie, kilka Hr. Opac. i M. wolnych. Szlachta tuteyſza, dla ſiebie i ſwych poddanych, wyrobiła uwolnienie od prawa Kadukowego we Fr. r. 1769.

SZWARC, ob. Schwartz.

SZWAYCARYA, *Helvetia*, wiel. kray Eur. graniczy na w. z Tyrolem, na z. z Franſzkontem,

na półn. z Sundgawią, Lasem czarnym i częścią Szwabii, na połd. z Sabaudyą, Medyolanem, Bergamaskiem i Bressieńską. Ma *m.* 90 dł. 33 sz. Od swoich sąsiadow oddzielona iest górami prawie zawsze okrytemi śniegiem. Wiele go oblewa iezior i rzek. Znayduią się tu równiny bardzo żyzne, ale wpowszechności można mówić, iż Szwaycarowie pomimo swey wielkiey pracy, zaledwo wyżywić się mogą. Szwaycary dzielą się na 13 Kantonow, nie licząc kraiow sprzymierzonych. Kantony są następuiące: Lucernski, Urski, Unterwaldski, Zugski, Fryburski, Soloturnski, ktore są Katolickie, Zurychski, Berneński, Bazyleyski, Szafuski, Protestanckie, Glaryski i Apenzelski, w ktorych iest religia pomieszana. Naypierwsze Kantony Ury, Schwitz i Unterwald poczęły się wybiiać z pod iarzma domu Austr. pierwszego Stycznia r. 1308. Trzey odważni wieśniacy tych Kantonow Arnold de Melchtal, Wenner Stauffacher i Walter Fürst, ułożyli i wykonali ten proiekt. Szwaycarowie są prości i poczciwi ludzie. Bardzo są o swą wolność gorliwi, wielkich sentymentow, wierni, odważni i mocni.

SZWECYA, *Svecia*, wiel. Krol. naybardziey ku połn. w Europie posunięte. Graniczy na połn. z Laponią Duńską i Oceanem północnym, na połd. z morzem Baltyckim i Golfem Finlandskim, na w. z Moskwą, na z. z Norwegią, Zuntem i Kategatem. Ma dł. *m.* 350. od połd. ku połn. a 140 sz. od w. ku z. dzielą ią na Szwecyą właściwą, Gotlandią, Nordlandią i Finlandią. Szwecya właściwa zamyka w sobie Uplandią, Sudermanią, Nerycią, Westmanią i Dalekarlią. ob. każdy z osobna te Artykuły. Dwie tylko są pory roku w Szwecyi, dziewięć miesięcy zimna, a 3 wiel. upałow. Kray pełny iest rzek, iezior, gór i lasow. W powszechności grunta ma złe i wydaią nie wiele rzeczy do życia potrzebnych. Obfituie w pastwiska, rudy różnych kruszcow, a osobliwie w miedź. Polowanie i połów iest naywiększym tego kraiu bogactwem. Wywożą ztąd cudzoziemcy miedź, żelazo, stal, broń ze wszystkim zrobioną i futra: przywożą zaś wina, gorzałkę, sol, papier, płotna, iedwab, materye, korzenia i cukier. Szwedzi są mężni, pracowici, wiele myślący i na prace wytrzymali. Zyią długo i są Religii Luterskiey. Władza Krola przedtym ograniczona była przez Senat i przez stany zgromadzone. Ale r. 1772. Krol wybił się politityką z tey podległości Senatowi. Wniosł prawo przyięte od stanow zgromadzonych, ktorym Krol iest uwolniony od słuchania woli Senatu, luboby ona zupełnie iemu sprzeciwiała się. Podczas obierania urzędnikow ieżeli zdania są niezgodne, Krol tego mianować może, kogo chce. Dla tego też Senat uwolniony iest od zdawania rachunku stanom. Krol zaś winien iest tylko odpowiadać nie stanom, ale Bogu i Oyczyźnie. Nie może on ani praw obalać, ani nakładać podatkow, ani wydać woyny bez zezwolenia stanow, ktore nie maią czasu pewnego wyznaczonego do zgromadzenia się, gdyż to woli Krolewskiey iest oddane. Stany zgromadzone dłużey trwać nie mogą nad trzy miesiące; i ieżeli w tym czasie nic się nie ustanowi, interessa wszystkie i rzeczy w dawnym swym stanie zostaną. Krol nominuie na wszystkie pierwsze Krolestwa urzędy, wybieraiąc iednego z tych Kandydatow, ktorych mu Senat poda. M. S. iest Sztokolm.

SZYCE, stwo w pow. Lelowskim, płaci kwarty zł. 1299. Nal. prawem emfit. do Jana Pakuckiego.

SZYDŁOW, m. w Woi. San-

domirſkim, w pow. Wiślickim, ſtwem płacącym kwarty 4944. podległym prawu emfit, Sołtykow, ieſt dawne i oſiadłe, maiące wielu żydow, leży nad rz. o milę od Wiślicy, na połn. Tegoż im. m. w Żmudzi, od Roſienia, o *m.* 2 na połn.

SZYDŁOWIEC, m. w Woi. Sandomirſkim z dawnym zamkiem, ſtoł. Hr. Xiąt Radziwiłłow, doſyć porządne, miewa dobre goſpodarſkie iarmarki, o *m.* 4 od Radomia.

SZYICKIE ſtwo, w pow. Mozyrſkim, płaci kwarty zł. 558.

SZYMAŃSKIE ſtwo, w pow. Upitſkim płaci kwarty zł. 3547. Zoſtaie w poſſeſſyi emfit. Kurzenieckich.

SZYRWINTY, w pow. Wileńſkim, m. z ſtwem płacącym kwarty 433. ktore Konſtytucyą r. 1775. oddała Rzplta Xciu Maſſalſkiemu w dziedzictwo za Hr. Lachowieckie w zamianę. Inne ſtwo małe w pow. Trockim tegoż im.

SZYSZOWO, m. w Woi. Mściſławſkim pod pan. Roſſyi, ſt. iż między tym m. i Czauſami Moſkale na głowę byli porażeni r. 1514. Leży blizko rz. Kropiwny, o *m.* 7 na z. od Mściſławia.

T

TAATA, *Taata*, M. w wyż. Egipcie, o pół mili od Nilu leżące. Rezyduie w nim Gubernator. Wiele w tym M. zabytkow ſtarożytności znayduie ſię. Leży o *m.* 100 na połd. od Kairu.

TABAGO, *Tabagum*, wyſpa w Amer. połn. na morzu połd. iedna z Antylſkich, leży na połn. wyſpy S. Troycy. Jeſt to morſka ſkała na mało przydatna. Własność iey była Anglikom przyznana traktatem Paryzkim, r. 1763 ale przez traktat r. 1783. powrociła do Franc. dł. 317. ſz. 11. 10.

TABARCA, wyſepka w uyściu rz. Zayry w Krol. Tunetańſkim przy niey Genueńczykowie łowią korale; na ſamey zaś wyſepce maią zamek.

TABASCO, *Tabaſco*, wyſpa w Amer. połn. w nowey Hiſzpanii, należy do Wielkorządztwa Tabaſku. Jeſt oblaną od rz. tegoż im. tudzież i od rz. S. Piotra, i Pawła. Leży o *m.* 4 od morza. Ma *m.* 12 wzdłuż, 4 wſzerz.

TABASCO, *Tabaſca*, Prow. albo Wielkorządztwo w nowey Hiſzp. graniczy na połn. z odnogą *Campeche*, na w. z Yukataną, na połd. z Prow. Chiapą, na z. z Prowincyą Guaxaką. Ma *m.* 40 wzdłuż, równie iak i wſzerz Naybardziey obfituie w Kakao, ktore czyni iey pryncypalny handel. Deſzcz w tey Prow. pada przez dziewięć mieſięcy co rok. Tabaſko czyli *Nueſtra Sennora de la Vittoria*, ieſt M. S. ob. to miaſto.

TABINSK, m. Moſk. w Azyi, w Wielkorządztwie Orenburſkim, w pow. Ufy, nad rz. Bielaią, powyżey m. Ufy

TABOGA, *Taboga*, wyſpa w Amer. na morzu połd. w odnodze Panama. Ma iedną milę wzdłuż a pół wſzerz. Jeſt kray górzyſty i w drzewa owocowe obfituiący Nal. do Hiſzp. dł. 291. ſz. połd. 1.

TABOR, góra w Czechach w cyr. Bechińſkim, na ktorey był obóz założył Zyſka z Huſſytami r. 1429. Kazał przy niey także obronne wyſtawić M. nad rz. Luſinitz, o *m.* 20 od Pragi, 10 od Budweiſy. Od tego M. Huſſyci także *Taborytami* zwani byli. Pokilkakrotnie wzięte było podczas woien Czeſkich. Teraz ieſt to tylko małe m. z zamkiem na górze Tabor. dł. 32. 45. ſz. 49. 22. ob. Thabor.

TABOROWKA, m. w Woi. Kiiowſkim, nad lewym brzegiem Roſſy, o *m.* 4 poniżey Pawołoczy, z ſtwem płacącym kwarty zł. 197.

TABORYSZKI, ſtwo w powiecie Kowieńſkim płaci kwarty zł. 597.

TABRISTAN, albo MASANDERAN,

BERAN, Prow. Perſka obfituiąca w wina, owoce i iedwab. Dawniey zwano ią Hirkanią. Obywatele maią brwi złączone a włoſy zbyt gęſte. Mowią bardzo prędko; żyią rybami, ryżem i czoſnkiem, ktory bardzo lubią. Leży nad morzem Kaſpiyſkim, Graniczy na z. z Prow. Dylą i Ghilam, na w. z Gorgianem i Choraſſanem, na połd. z Irak-Perſkim i Choraſſanem.

TACATALPO, *Tacatalpum*, M. Amer. połn. w nowey Hiſzp. w Wielkorządztwie i nad rz. Tabaſką. W okolicach M. tego rodzi ſię kakao białe, ktore gdzie indziey więcey nie rodzi ſię.

TACHA, *Tacha*, m. Czeſkie w cyr. i o *m.* 9 na z. od Pilzeny, nad rz. Mies. *Zyſka* muſiał odſtąpić od tego miaſta r. 1421. Dobył go zaś i złupił r. 1427. dł. 30. 45. ſz. 49. 56.

TACHU, *Tachuum*, piękne i mocne M. w Chinach w Prow. Pekinſkiey w pow. Hokein, nad rz. Guei. dł. 134. ſz. 33.

TADCASTER, *Calatum*, m. Angiel. w Prow Yorku, z tyt. Wikomſtwa; leży o *m.* 4 od Yorku, 47 od Londynu. dł. 16. 25. ſz. 53. 50.

TADMOR, ob. Palmira.

TADOUSAC, *Taduſſacum*, Taduſac, port i oſada Amer. połnocney w nowey Franc. nad rz. S. Wawrzyńca, o *m.* 89. od iey uyścia, w mieyſcu gdzie rz. Saguenay do niey wpada. Angl. opanowali go r. 1629. ale Fran. odebrali r. 1633. Uſtąpiony był potym Angl. traktatem r. 1763. dł. 309. ſz. 48. 26.

TAENSAS, Taenſowie, narod Amer. połn. w nowey Franc. pod 36. gradusem ſzerokości. Maią oni na ſwoim czele rządcę, ktoremu bardzo poſłuſzni ſą. Nikt tu nie śmie nigdy przeyść koło niego wtedy gdy idzie. Maią wiel. ſtaranie, aby zaſłać ziołami i pachnącemi kwiatami mieyſca, ktorędy on przechodzi, i gdy do kogo mowi, odpowiadaiący długo wprzod wyie, na znak ſwego podziwienia i ſzacunku. Mowią iż gdy on umiera, zabiiaią natychmiaſt żonę iego naypierwſzą, pierwſzego iego faworyta i dwadzieścia oſob, aby mu na tamtym świecie towarzyſzyli. Taenſowie czczą ſłońce, i utrzymuią w ſwych pagodach ogień wieczny, na znak czci iego. Narod ten dawniey był bardzo liczny, ale podług świeżſzych relacyi bardzo zniſzczał.

TÆNSTADT, ob. Tennſtædt.

TÆTTENBACH, Hr. w Bawaryi w Regencyi Munichſkiey.

TAFAAS, ob. Damas.

TAFALLA, *Alta-Faiila*, piękne m. Hiſzp. w Nawarze przy rz. *Cidazo*, w kraiu obfituiącym w dobre wina, o *m.* 5 na połd. od Pampeluny z mocnym zamkiem i pałacem Krol.

TAFILET, *Tafiletanum*, Krolеſtwo Afr. w Barbaryi, w Pańſtwach Krola Marokańſkiego. Graniczy na połn. z Krol. Fezańſkim i Tremezeńſkim, na w. z kraiem Berberow, na połd. z puſzczą Barbaryiſką na z. z Krol. Fezańſkim, Marokańſkim i Suzańſkim. Dzieli ſię na trzy Prow. Dras, Sara i Tuet. Grunt tuteyſzy ieſt piaſzczyſty i niepłodny. Obfituie kray w daktyle, bydło, wielbłądy, dromadery i ſtruſie. M. S. tegoż Krol. ieſt Tafilet. M. to ieſt doſyć handlowne, zaludnione Berberami i Arabami, ktorzy ſą bardzo bogaci i obrotni. Ma zamek obronny; leży nad rz. Tafiletą w rowninie, o *m.* 130 od Fezu, 110 na połd. ku w. od Maroku. dł. 16. 6. ſz. 28. 32.

TAFWASTLAND, ob. Tawaſtheus.

TAGAI, m. obronne Moſk. w Azyi w Prow. Synbirſkiey, leży przy okopach, ktore od rz. Sury do Synbirſka ſię ciągną.

TAGANROG, m. Moſk. w

Wielkorządztwie i pow. Azowſkim. Leży nad Azowſkim morzem, gdzie r. 1697. założyli port Moſkale, zrzucili go r. 1711. i znowu odbudowali r. 1760. na połn. uyścia Dynu.

TAGAOST, *Tagavoſtium*, wiel. M. Affr. w Krol. Marokańſkim w Prow. Suzańſkiey. Mnoſtwo w nim wielkie żydow oſiadłych znayduie ſię, ktorzy wielki prowadzą handel. Leży w żyzney rowninie, o *m.* 20 od morza, 18 od góry Atlas. dł. 10. ſz. 28. 32.

TAGASA, *Talhuda*. m. Affr. w Krol. Fezańſkim w kraiu otoczonym górami, nad rz. Tagazą, o pół mili od morza.

TAGASTE, *Tagaſta*, było niegdyś M. znaczne i Biſk. Affr. w Prow. Konſtantyńſkiey w Krol. Algierſkim. Teraz ieſt to tylko wioſzczyna tym ſł. iż dała urodzenie S. Auguſtynowi.

TAGAUROCK, m. Roſſyiſkie przy uyściu Donu, na przeciwko Azofu.

TAGE, wiel. M. Azyat. w Arabii ſzczęśliwey na drodze Mekkańſkiey idącey ku rezydencyi Krola Yemeńſkiego, z zamkiem na górze broniącym miaſto. dł. 60. ſz. 21. 50.

TAGLIACOZZO, *Taliequitium*, m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w Abruzyi dalſzey, o *m.* 5 na z. od Celano z tyt. Xięſtwa.

TAGODASS, ob. Iſadagas.

TAGUMADERT, M. Affr. w Państwach Krola Marokańſkiego w Krol. Tafiletańſkim przy rz. Dras, z mocnym zamkiem na górze. Od tego miaſta Szeryfowie biorą ſwoy początek. dł. 11. 20. ſz. 26. 40.

TAGUS, *Tagus*, w Hiſzpanii *Tajos*, rz. biorąca ſwoy początek w Hiſzp. w nowey Kaſtylii na granicach Krol. Arragońſkiego. Przerzyna całą nową Kaſtyllią, część Portugal. i wpada w Ocean Atlan. o *m.* 2 od Lizbony.

TAICHEU, *Taicheum*, M. Chińſkie w Prow. Chekiang na górze. dł. 130. ſz. 28. 30.

TAIF, *Taifa*, m. Azyat. w Arabii ſzczęśliwey w kraiu Hegias; leży w okolicy obſituiącey w owoce, na połd. góry Gazuan.

TAIGUAN, M. Chińſkie w Prow. Xantung z zamkiem. dł. 133. 16. ſz. 36. 36.

TAIHO, M. Chińſkie w Prow. Kiangſi. Zdobią go wſpaniałe kościoły i dwie wyſokie wieże. dł. 132. 16. ſz. 27. 27.

TAILLEBOURG, *Tabellicum*, *Taleaburgus*, m. Fr. w Santonii, nad rz. Charente, o *m.* 4 od S. Jana *d'Angeli*. Sł. batalią, ktorą przy tym m. wygrał S. Ludwik na Hugonie Hr. Marchii, r. 1242.

TAINE, *Taina*, m. Parl. w Szkocyi połn. w Hr. Cromarty przy przeſmyku Dornack, o *m.* 40 od Edymburga. dł. 14. 5. ſz. 57. 50.

TAINFU, M. Azyat. ſtoł. Krol. tegoż im. w wielkiey Tartaryi przy kraiu Kathay.

TAIPING, *Taipinga*, M. Azyat. w Chinach w Prow. Quangſi, w części należącey do Krol. Tunpuinu. Ma 23 miaſt pod ſwoią dependencyą. dł. 121. ſz. 23. 20.

TAIPING, *Taipinga*, M. Chińſkie w Prow. Nankwinie, nad rz. Kiang. dł. 133. 6. ſz. 32. 20.

TAITI, wyſpa na morzu ſpokoynym położona między 17. i 46. gradusem ſz. połd. i 228. 16'. 36". dł. Bardzo ieſt ludna i żyzna. Ma *m.* 20 wzdłuż. ob. Morze połd.

TAITUNG, *Taitunga*, M. mocne Chińſkie w Prow. Xanſi. Leży w dobrym położeniu między górami. dł. 130. 6. ſz. 40. 20.

TALAMONE, ob. Telamone.

TALANT, m. Fr. na górze przy Dijon.

TALAVERA-LA-REINA, *Elbora Talavera*. mocne i wiel. M. Hiſzp. w nowey Kaſtylii z mocną

fortecą. Leży na prawym brzegu Tagu w obszerney dolinie obfituiącey w zboża, owoce, a osobliwie w wyśmienite wina, o *m.* 23. na połd. ku z. od Madrytu. Odprawiał się w nim Synod r. 1498. Nal. do Arcy-Bisk. Toledańskiego. dł. 13. 28. sz. 39. 44. Handel tu wielki iest iedwabnych rękodzieł.

TALAVERA-LA-REAL, m. w Estremadurze, o *m.* 3 na w. od Badaiozy, nad Gwadyaną.

TALBOT, powiat w Irlandyi w Hr. Wicklon. Leży o *m.* 8 na z. od Wicklon.

TALECZKOY Ostrog, m. Mosk. w Wielkorządztwie Woroneckim, w pow. Jeleckim.

TALERNE, w niż. Austryi w pow. Wiener-wald. Sł. iest przez swoie winnice obfite i wyborne.

TALI, *Talium*, wiel. M. Chińskie ludne, w Prow. Junnan, na brzegu wschod. ieziora Siul. dł. 118. 20. sz. 25. 27.

TALICHERI, M. Indyiskie położone na brzegu Malabarskim, nal. przedtym do Fr. ktorzy ie opuścili Jest teraz w possessyi Angiel. Leży o *m.* 2 na połd. od Mahé.

TALKOFEN, m. z zamkiem w Estonii, wzięte od Moskwy i nieraz od Pol. odbierane było. Leży nad rz. o *m.* 7 ku w. od Fellina.

TALLARD, *Tallartium*, m. Fr. w Delfinacie nad rz. Durance z tyt. Xstwa Parostwa nadanym, r. 1715. Leży o *m.* 4 na połd. od Gapy.

TALLO, m. Irlandzkie w Hr. Waterfordu, deputuie na Parl. Leży o *m.* 14 na z. od Waterfordu.

TALLYA, m. Węgier w Hr. Semplińskim, zalecone przedniemi winami nad rz.

TALMAS, m. w Pikardyi, o *m.* 14 na połd. od Dourlens.

TALMAY, m. Fr. w Burgundyi nad rz. *Wigeane*, o *m.* 4 od Gray.

TALMOND, m. w dyec. Luçon, o *m.* 3 od *Sables d'Olonne*. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 4000. liwr.

TALMONT, *Talemundum*, m. Fr. w Santonii z tyt. Xstwa i małym portem. Leży na półwyspie rz. Garumny, o *m.* 8 od Saintes, 114 od Paryża. dł. 16. 40. sz. 45. 32.

TALZEN, m. w Kurlandyi z parafią w swie Tukomskim, nal. do Ekonomii Xżęcey.

TAMALAMEQUE, *Tamalameca*, M. Amer. w *Terra Firma*, w Wielkorządztwie S. Marthy, nad rz. Magdaleną. Nal. do Hiszp. dł. 305. 50. sz. 9. 6.

TAMAN, przesmyk oddzielaiący morze czarne od Azofskiego.

TAMAR, rz. Hiszp. w Gallicyi; miasto Noya leży przy iey uyściu.

TAMARA, albo ISLES DES IDOLES, wyspy zwane *bałwochwalskie*, w Affr. na brzegach wyż. Gwinei wzdłuż pomorza *Sierra-Liona*. Wszystkiego tu podostatkiem znayduie się; a osobliwie złota i słoniowey kości bardzo wiele.

TAMARA, *Tamara*, M. na wyspie Sokotorze, nad morzem czerwonym z dobrym portem. Dosyć iest piękne i leży na brzegu połn. wyspy. Tu Krol Sokotory rezyduie. dł. 70. sz. 12. 10.

TAMARAKA, *Tamaraca*, Kapitania w Amer. połd. w Brezylii. Graniczy na połn. z Kapitanią Paraybą, na w. z morzem połn. na połd. z Kapitanią Fernanbuko, na z. z Tapuyami. Jest tu także i wyspa tegoż im. oddzielona od ziemi stałey wązkim kanałem, na *m.* 3 długim, a na iedną szerokim. Znayduie się na niey dobry port i obronny zamek. dł. 343. sz. połd. 8.

TAMBRA, rz. Hiszp. w Gallicyi. Płynie pod Kompostellę.

TAMERVILLE, m. Fr. w Normandyi w dyec. *de Coutances*.

TAMIES, *Stamedeum*, Opac. reformowane, na wzor zakonu w Fr. Trappow, iest w Sabaudyi zakonu Cysterſow, w diec. Biſkupa Tarentezy.

TAMING, *Taminga*, M. Chińſkie w Prow. Pekińſkiey. Leży w gruncie miłym i żyznym, przeciętym kilką rzekami i ieziorami. Ma iedenaście miaſt pod ſwoią dependencyą. dł. 132. 10. ſz. 36. 56.

TAMIZA, ob. Thamiſa.

TAMMERSBRUCK, *Aggeripontum*, m. Niem. w Turyngii, wyſtawione od Pepina oyca Karola wiel. Nal. do Elekt. Saſkiego; leży nad rz. Unſtrutą, o *m.* 3 od Mulhauſen.

TAMWORTH, m. Angiel. w Hr. Stafford, z tyt. Vikomſtwa. Poſyła 2 Dep. na Parl. leży o *m.* 30 od Londynu. dł. 15. 40. ſz. 52. 45.

TANARO, *Tanarus*, rz. Wło. zaczynaiąca ſię w górze Apeninie na granicach Hr. Tendeńſkiego wpada w Po przy Baſſignana.

TANBOW, m. Moſk. powiatowe, w Wielkorządztwie Woroneckim nad rz. Zną, z Katedrą Archireia.

TANCARVILLE, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 4 od *Montivilliers.*

TANCOS, m. Portugalſkie w Eſtremadurze z tyt. Margr.

TANDAYE, ob. Samar.

TANEF, rz. w Bezłkim, wypływa z po za Narola, i pod Ulanowem wpada do Sanu.

TANGER, *Tingis*, dawne i obronne M. Affr. w Barbaryi w Krol. Fezańſkim, w Prow. Hasbar, z portem na brzegu połd. przeſmyku Gibraltarſkiego. Było fund. r. 1662. od Karola II. Krola Angiel. ale będąc porzucone r. 1684. powrociło ſię do Maurow. Leży w pięknym położeniu, o *m.* 50 od Fezu. dł. 12. ſz. 36. Jeſt iedno Biſk. Łac. ktore ma tyt. od tego miaſta.

TANGERMUNDA, *Tangermunda*, M. Niem. w cyr. wyż. Saxonii w dawney Marchii Brand. przy zbiegu rz. Tangery z Elbą, o *m.* 9 od Brandeburga, 11 od Magdeburga. dł. 29. 45. ſz. 52. 30. Piękny tu w rynku dom Krolewſki znayduie ſię. Miaſto to od Ceſarza Karola IV. mocno upodobane było, dla ſwego położenia.

TANGUT, *Tangutum*, Krol. w Azyi w Tartaryi Chińſkiey. Graniczy na w. z Chinami, na połd. z Krol. Awańſkim, na z. z Państwami wiel. Mogoła, na połn. z Państwami W. Hana Kałmuckiego. Dzieli ſię na dwie części, z ktorych połd. ieſt Tangut właściwy, druga zaś zowie ſię Tybetem, Należy do Dalay-Lamy naywyżſzego kapłana Tatarſkiego. Kapłan ten miany ieſt za Boga, ktory działa wſzyſtko, widzi wſzyſtko i poznaie grunt ſerca, naymnieyſzego nie uczyniwſzy badania. Z całych Indyi przychodzą mu oddawać cześć i poſzanowanie. Odbiera wſzyſtkie te uniżoności ſiedząc na ołtarzu wyſtawionym na naywyżſzym gradufie naypięknieyſzey pagody góry *Putala.* Nie wita nikogo nawet kapłana. Przeſtaie tylko na położeniu rąk ſwoich na głowy go czczących, ktorzy mniemaią iż tym ſamym maią ſwe odpuſzczone grzechy. Kiedy ten kapłan umiera, wſzyſcy ſą wyperſwadowani, iż nazad w innym ciele do życia powraca, że idzie tylko o wyſzukanie mieyſca, w ktorymby raczył zmartwychwſtać, poczym nie omieſzka dać ſię poznać. ſz. 30.--38.

TANIAOR, *Tanjorium*, M. i Krol. w Azyi, w Indyach na brzegu Koromandelſkim nad odnogą rz. Kaweryi. Rezyduie w nim Krol. Kray graniczy na połn. z Krol. Gingi, na połd. z Marawą, na z. z Krol. Madury. Co do obfitości z naylepſzych ieſt w Indyach Fr. Duńczykowie i Holl. maią tu

swoie składy. dł. 96. 42. sz. 11.27.

TANNAY, m. Fr. w pow. *Nivernois*, o *m.* 2 od *Clamecy*, z Kapitułą.

TANNEBERG, ob. Gilgenburg.

TANHAUSEN, Hr. nal. do Szwabii z m. o *m.* 6 od Ausburga, nad Mindelą, domu Grafow Stadion, ktorzy dla niego maią głos na seymach Szwabskich.

TANOR, M. i małe Krol. w Azyi, w Indyach na brzegach Malabarskich. Graniczy z Pań. Sameryny i morzem. Ma *m.* 10 wzdłuż i wszerz. Kray iest żyzny; powietrze ma zdrowe; źwierzynę i połów obfity. Krol iest sprzymierzony z Portugal. dł. 96. sz. 11. 4.

TANRODA, albo TANNERODA, m. Niem. w Turyngii, nad Ilmą, o *m.* 4 od Erfordu, 2 od Weimaru w Xstwie Saxe-Weimar.

TANTUMQUERRI, imie dwóch zamkow iednego Angiel. drugiego do Holl. należącego, na brzegach Gwineyskich.

TAORMINA, m. w Sycylii w Prow. di Demona, leży nad morzem na skalistey górze.

TAPAGRI, Prow. Amer. połd. w Peru w dyec. de la Plata. Ma *m.* 20 wzdłuż, a 12 wszerz.

TAPACURES, Tapakurowie, narod Amer. połd. w Peru, leży na połd. Audiencyi *los Charcas*, przy górach, ktore od niego biorą swoie imie. Biegaią oni z nadzwyczayną szybkością.

TAPANOOLI, skład Ang. na wyspie Sumatrze, wzięty przez Fr. i oddany Angl. r. 1763.

TAPARIGA, wyspa na przeciw odnogi Wszystkich S.S. Wiele na niey pomieszkań i domow wieyskich znayduie się. Poławiaią się tu wieloryby.

TAPIEWO, Tapiau, m. Pruskie stoł. cyr. przy uyściu Deymy do Pregli z zamkiem budowanym z kamienia ciosowego, w ktorym był dawniey skład archiwow; leży na górze, od Krolewca *m.* 6. od Labiau 4.

TAPOLCZA, m. Węgier. w Hr. Salacieńskim, st. źrzodłem siarczystym.

TAPUYOWIE, im. ktore się daie dziczy Brezyliyskiey. Mieszkaiący, o *m.* 8 od morza są zuchwali, niestali, zbóycy, bardzo okrutni i ludoiedzcy. Błądzą tu i owdzie, nie maiąc ani miast ani wsi.

TARA, m. Mosk. w Syberyi, w Prow. Tobolskiey, nazwane od rz. Tary, lubo o *m.* 5 od niey leży, ale iż niegdy było założone nad nią, od niego zależy kilka Słobod.

TARAGALA, *Taragalla*, M. Affr. iedno z nayznacznieyszych w Krol. Tafiletańskim w Prowin. Dras; z obronnym zamkiem. Leży w kraiu obfituiącym w Daktyle, o *m.* 110. na połd ku z. od Tafiletu. dł. 11. 50. sz. 27.

TARANTEZA, *Tarantasia*, Prow. Sabaudzka z tyt. Hr. graniczy na półn. z Xstwem Sabaudzkim i pow. Faussygny, na w. z Xstwem Aosty i z Hr. Mauryenny. Kray ten iest nie miły, nie żyzny i pełny gór okropnych. M. S. iest Moutier.

TARARE, *Tararum*, m. Fr. w Prow. Lugduńskiey, o *m.* 9 od Lugdunu, nad rz. Tordiną pod górą Tararą, w pól drogi z Roan do Lugdunu.

TARASCON, *Tarasco*, Taraskona, dawne, ludne i wiel. M. Fr. w Prowan. stoł. powiatu tegoż im. z zamkiem obronnym i Kapitułą z piętnastu Kanonikow złożoną. Leży na brzegu lewym Rodanu w kraiu pięknym i żyznym, na przeciwko *Beaucaire*, z ktorym złączone iest mostem leżącym na łodziach. Odległe iest na *m.* 4 od Arelaty, 5 od Awenionu, 150 od Paryża. dł. 19. 36. sz. 48. 20.

TARASCON, m. Fr. o *m.* 3 od Foix nad rz. Ariegą.

TARASZCZA, m. w Wol.

Kiiowſkim z ſtwem płacącym kwarty zł. 2641. Leży nad rz. wpadającą do Roſſy, o *m.* 3 na połn. od Koſzowaty, 4 od Białey cerkwi na połd.

TARAZONA, *Turiaſo*, dawne i obronne M. Hiſzp. w Krol. Aragońſkim na granicach ſtarey Kaſtylii, z Biſk. ſuffr. Toledańſkiego. Po części na górze, po części na żyzney dolinie leży nad rz. *Queils*, o *m.* 5 od Tudeli, 64. od Toledy, 57 od Madrytu. dł. 16. 6. ſz. 41. 55.

TARBES, *Tarba*, M. Fr. ludne w Gaſkonii ſtoł. Hr. Bigorry z Biſk. ſuffr. Auguſteńſkiego, ktorego Biſk. ieſt Prezydentem Stanow Prow. Leży w piękney równinie na brzegu lewym Adury, o *m.* 17 od Auch, 10 od Pau, 45 od Burdegali, 170 od Paryża. dł. 27. 38. ſz. 43. 12.

TARCZYN, *Tarcinum*, m. pow. w ziemi Warſzaw. małe, leży na trakcie, o *m.* 2 od Warſzawy.

TARENT, *Tarentum*, małe lecz ludne i obronne M. Wło. w Krol. Neapolitańſkim, w ziemi Otranto, z Arcy-Biſk. i tyt. Xſtwa zamkiem na górze i portem ſt. Znacznieyſza część obywatelow bawi ſię rybołoſtwem. Leży na brzegu morſkim nad Golfem tegoż im. o *m.* 16 na połd ku w. od Baru, 24 od Otranty, 58 od Neapolu. dł. 35. ſz. 40. 45.

TARGA, *Targa*, m. Affr. w Krol. Fezańſkim na brzegu morza śrzodziemnego z zamkiem na ſkale. Połów tu ieſt bardzo obfity. Leży w rowninie otoczoney górami i gęſtemi laſami pełnemi małp. dł. 13. 12. ſz. 35. 2.

TARGOWICA, m. w Woi. Wołyńſkim, małe, żydami oſiadłe, dawniey znaczne i dziedzictwo Rzewuſkich, a w przod gniazdo imienia Targowickich. ſt. grobem Staniſława Rzewuſkiego Hetmana. Leży na trakcie, nad Ikwą, o *m.* 3 od Łucka, 4 od Dubna. Tegoż im. m. w Woi. Bracławſkim, przedtym opaſane przeciw naiazdom; imie bierze od handlu czyli od targow, ktory tu iako w mieście pogranicznym, przedtym z Kozakami Zaporowſkiemi, teraz z nowemi Serbami utrzymywany bywa. Leży nad rz. Sinuchą, od Humania ku połd. *m.* Ukraińſkich 6.

TARGOWISKO, m. w Wołyńſkim, o *m.* 2 od Ołyki. Tegoż im. dobra w Lubelſkim pod Urzędowem.

TARGOWISKO, *Targoviſcum*, wiel. i znaczne M. w Turcyi Eur. ſtoł. Wołoch, nad rz. Launizą, o *m.* 27 od Hermanſztadu, 81 od Zofii, 75 od Belgradu, 117 od Konſtantynopola. dł. 42. 40. ſz. 45. 45. Jeſt dosyć obronne i handlowne.

TARIFFA, *Julia Traducta*, M. Hiſzp. w Andaluzyi z zamkiem. Jeſt ubogie i nieludne, lubo wiel. Leży na górze nad przeſmykiem Gibraltarſkim, o *m.* 7 na połd. ku z. od Gibraltaru 11 od Tangeru. dł. 12. 24. ſz. 35. 56. Ma dwa porty.

TARKU, *Tarcum*, M. Azyat. ſtoł. Dageſtanu, nad brzegiem morza Kaſpiyſkiego, o *m.* 15 od Derbentu, 25 od Terki, między przepaściſtemi ſkałami. dł. 66. 40. ſz. 44. 20.

TARŁOW, m. w Woi. Sandomirſkim, ozdobione pałacem i kościołem wſpaniałym, winno ſwoy początek imieniowi Tarłow. Leży na połd. Jedlińſka.

TARN, *Tarnis*, rz. Fr. zaczynaiąca ſię w pow. Gévaudan, wpada w Garumnę przy Montobanie. Poczyna bydź od *Gaillacu* ſpławną.

TARNEST, *Taurus*, zamek w Eſtonii, zdobyty od Moſkwy, od Mikołaia Radziwiłła minami wyſadzony, r. 1561.

TARNOGORA, w ziemi Chełmſkiey ſtwo płaci kwarty zł. 1606.

TARNOGROD, m. w Bełzkim, porządne, dawne, zalecone iarmarkami gospodarskiemi, st. konfederacyą, ktora tu pod laską Stanisława Lubomirskiego stanęła r. 1715. Leży niedaleko rz. Tanef, o *m.* 3 od Jozefowa, od Krzeszowa 4. od Zamoyścia 7. Pod pan. Austryac. z Komorą.

TARNOPOL, m. w Woiew. Podolskim, z dawnym zamkiem, w pięknym położeniu, nad rz. Keycenią, o *m.* 3 powyżey Strusowa, 2 od Zbaraża. Jest pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim. Ma wiel. stawy sz. 50. 48.

TARNORUDA, m. w ziemi Chełmskiey, małe, w dobrym położeniu nad Wieprzem, na trakcie pocztowym, o *m.* 1 i pół od Krasnostawa. Tegoż im. w Woi. Podolskim, nad rz. Podhorce, od Skalatu, o *m.* 3. od Satanowa 4.

TARNOW, *Tarnovia*, piękne i znaczne M. w Krakowskim, teraz stoł. dystryktu w cyr. Pilźnińskim, starożytne gniazdo i dziedzictwo znakomitego domu Hr. Tarnowskich, obwiedzione murami, ozdobne zamkiem; kollegiatą klasztorem Bernardynow Benedyktynek, &c. w kościele dacie się widzieć grob Tarnowskich, i ostatniego Janusza Xcia Ostrogskiego; za miastem iest piękny zwierzyniec. Szkoły tuteysze dependowały od Akademii Krak. Teraz co raz do lepszego przychodzi stanu, będąc wprzod zaniedbane. Leży na wzgórku, blizko rz. Biały, na trakcie wiel. o *m.* 8. od Krak. od Sandomirza 12. od Jarosławia 16. ode Lwowa 30. dł. 44. 11. sz. 50. 6. *Tarnowa*, stwo w pow. Wałeckim, pod pan. Pruskim. *Tarnowska wola*, w Przemyślskim. *Tarnowek*, nad Wisłą, o milę od Baranowa. *Tarnowica*, w włości Bytomskiey, w Szląsku z dawnym kościołem. *Tornowackie*, stwo w Bełzkim, teraz pod pan. Austr.

TARNOWITZ, M. Szląskie w Xstwie Opolskim, o *m.* 14 od Opola. Handluie ołowiem, cyną i solą. Przedtym w okolicach miasta tego bogate znaydowano szyby złote i srebrne st. iest, iż August III. tu był Krolem witany i tu pacta conventa poprzysiągł r. 1734.

TARO, albo Borgo-di-val-di-Taro, m. Wło. w Xstwie Parmeńskim, stoł. Prow. *Val-di-Taro*. Leży nad rz. Tarą, o *m.* 10. na połd. ku z. od Parmy, 8 od Borgo-San-Domino. dł. 27. 24 sz. 44. 34.

TARQUI, Tarkwa, mieysce st. w Amer. w Peru, o *m.* 5 od rz. *Cuença*, termin. australny merydianu, ktory P. P. *de la Condamine*, *Godin i Bouguer* naznaczyli w Peru r. 1737.

TARRAGA, *Tarraga*, pow. i M. Hiszp. w Katalonii na górze przy rz. Cervera, o *m.* 6 od Leridy.

TARRAGONA, *Taraco*, dawne i mocne M. Hiszp. w Katalonii z portem. Arcy-Bisk. do ktorego 2 trzecie części miasta należą, 4ta do Krola, iako Xcia Tarragony, z Akad. Było przedtym st. i ludne, ale teraz zaledwo tu 500. domow liczy się. Jednak dobry handel ieszcze prowadzi. Jest to oyczyzna Pawła Orozyusza. Franc. musieli od oblężenia iego odstąpić r. 1641. i r. 1644. Leży nad morzem śrzodziemnym, w kraiu obfituiącym w wino, oliwę i zboże, o *m.* 18 od Barcellony, 50 od Maiorki, 90 od Madrytu. dł. 18. 58. sz. 41. 12.

TARSA, *Tarsus*, dawne M. w Turcyi Azyat. w Karamanii z Arcy-Bisk. Samé tu tylko widać rozwaliny. Jest oyczyzną S. Pawla. Leży nad rz. Cydnem blizko iey uyścia w morze śrzodziemne. dł. 53. 30. sz. 37. 10.

TARTAKOW, m. w Bełzkim porządne, walnemi iarmarkami zalecone, imienia Potockich, teraz pod pan. Austr. o *m.* 1 od Sokala, 2 od Chrystynopola, 3 od Wareża.

TARTARYA, *Tartaria*, W.

kray zawieraiący w sobie prawie trzecią część *Azyi*, idąc ku połn. Dzielą go na Tartaryą Moskiewską, Chińską i niepodległą, i ta ostatnia właściwie Tartaryą wielką zowie się. Mieszkaią w niey różne Tatarow gatunki, iako się obaczy pod artykułem Tatarowie. Mnieysza Tartarya, albo Tartarya Preekopska była przedtym prow. Turkom hołduiącą. Graniczy na połn. z morzem; czarnymna połd. z Rossyą. Częścią iey iest Krym. ob. Krym.

TARTAS, *Tartesium*, m. Fr. w Gaskonii w kraiu Albretskim. Hugonoci bardzo go obronnym uczynili; ale teraz wszystkie fortyfikacye zostały zdemoliowane. Zabudowane iest nakształt amfiteatru na wzgórku z strony prawey rz. Miduzy, w rowninie zaś z lewey strony teyże rz. wpadaiącey w Adurę. o *m*, 5 od Daxy dł. 16. 47. sz. 43. 12.

TARUDAN, albo Sus, *Tarudantum*, wiel. mocne, handlowne, piękne i obronne M. Afr. stoł. Prow. Suząńskiey, w Krol. Marokańskim, z zamkiem. Leży o *m*. 2 od Atlasu, 50 od Maroku. dł. 9. 55. sz. 29. 20.

TARWIDY, w Zmudzi w powiecie Połongowskim, stwo płaci kwarty zł. 493.

TARWIS, M. w Karyntii, o *m*. 10 od Klagenfurtu, st. przez swe piece do topienia rudy żelazney. Nal. do Bisk. Bamberskiego.

TARWIZANSKA Marchia, ob. Trevifo.

TASMINA, rz. w Woi. Kiiowskim, ktora płynac kręto pod Smilę, Czehryn, Kryłow, wpada do Dniepru, stanowiąc granicę połud. dzierżaw Pol. z tey strony Dniepru w Kiiowskim.

TASQUE, Opac. Fr. w dyec. Tarbeskiey, zakonu S. Bened. czyni do r. 1800. liwr.

TASSING, *Tassinga*, wyspa Duńska, między wyspami Fionią, Langelandyą i Aarą leżąca. Kanał szeroki dzieli ią od pierwszey. Znayduie się na niey kilka wsi i miasteczek.

TATA, m. Węgier. z zamkiem w Hr. Komoreńskim.

TATAR Bazardzki, m. Tureckie w Romanii, dosyć wiel. i obszerne, pod górą Czengią, nad rz. Maryczą.

TATAROWIE, *Tartari*, Tatarzy, narody większą część Azyi połn. posiadaiące, i część Eur. Dzielą się na Tatarow właściwych, na Kałmukow i Tatarow Mungalskich. Właściwi Tatarzy są prawie wszyscy Mahometanie. Dzielą się na kilka hord, 1. na Uzbeków. ob. to słowo. 2. Kara-kalpaków mieszkaiących ną w. morza Kaspiyskiego. 3. Kozakow mieszkaiących część wschodnią Turkestanu między rz. Jembą i Syrthą. Ci bardzo są podobni do Kałmukow i są wielcy złodzieie. Ustawicznie woiuią z swemi sąsiadami. 4. Baszkierow mieszkaiących na w. Wolgi pod górami Orlemi. Ci złączeni z Tatarami Ussańskiemi mieszkaią w Bulgaryi. 5. Czyrkassów. ob. Czyrkassya. 6. Dagestanow. ob. Daghestan. 7. Tatarow Krymskich. ob. Krym. 8. Kubańskich mieszkaiących na połd. M. Azofu nad rz. Rubą między Marmorą i morzem czarnym wzdłuż Kaukazu. 9. Budziackich. ob. Bessarabia. 10. Nogayskich mieszkaiących między rz. Wolgą i Jaikiem, na połn. morza Kaspiyskiego. ob. Nogayscy. Tatarowie Mungalscy albo Mogolscy posiadaią kray na *m*. 400. długi na 150. szeroki. Graniczy na w. z Oceanem wschod. na połd. z Chinami, na z. z Kałmukami, na połn. z Syberyą. Jest to część nayznacz. w Tartaryi. Mongalscy są różney Religii, różnych zwyczaiow, partykularnym sposobem rządzący się podług kraiow, z ktoremi graniczą. Tych Tatarow część iedna nazwanych Mantizuańscy, opanowała Chiny r. 1644. Dwoma wiekami

pierwiey opanowali Indye, ktorym udzielili swoie im. W powszechności wszyscy Tatarzy są zboycy, żyią z bydłą i łupu zdobytego na swoich sąsiadach. Bardzo lubią końskie mięso, mleko kobyle, i wszystkie tęgie napoie. Znacznieysza ich część tu i owdzie obozuie, nie maiąc nigdzie stałego pomieszkania. ob. Tangut.

TATINOU, wyspa przy Kapie *la Hougue* w Normandyi; na niey żołnierski lazaret znayduie się.

TATRY, ob. Krępak.

TATTA, *Tatta*, M. Azyat. w Państwach W. Mogoła stoł. Prowin. Syndy albo Tatty. Portugal. tu wielki handel prowadzą. Leży nad Indą, o kilka mil od iey uyścia w kraiu żyznym i miłym. dł. 86. sz. 25. 20.

TAVANNES, m. w Bisk. Bazyleyskim, o *m.* 2 od Delspergi. ob. Saulx.

TAWASTHUS, albo CRONNENBURG, *Tavastia*, Tafwastlandya, M. Szwedzkie w Finlandyi stoł. Prow. Tafwastlandyi, nad rz. wpadaiącą do ieziora Wana, o *m.* 12 na połn. ku z. od Borgo, 25 od Abo. dł. 42. 58. sz. 61. 25. Prowta graniczy na połn. z Botnią wschodnią na w. z Sawolaxyą, na połd. z Nilandią, na z. z Finlandyą właściwą i Botnią wschod. Wiele w niey rud żelaza znayduie się.

TAUCHA, m. w Miśnii o *m.* 2 od Lipska, z zamkiem.

TAUCHEL, Tuchola, m. Pruskie w Pomeranii nad rz. Brdą, przedtym powiatowe, o *m.* 13 od Chełmna, 22 od Maryenburga. Kawalerowie Teutońscy dobyli ie i spalili r. 1310. Odbudowało się potym; lecz wiele ucierpiało w woynach Pol. dł. 36. 10 sz. 53. 20.

TAVERNY, m. w Prow. wyspy Fr. o *m.* 6 od Paryża, 4 od S. Dyonizego, z przeorstwem.

TAUGON-LA-RONDE, m. Fr. w pow. *d'Aunis.*

TAVIRA, albo TAVILA, *Tavira*, M. znaczne Portugal. w Prowin. Algarbyi, z pięknym zamkiem i naylepszym portem w Krol. ktory iest obronny zamkiem. Leży w kraiu miłym i żyznym przy uyściu rz. Gilaon między Kapem S. Wincentego i przesmykiem Gibraltarskim, o *m.* 40 ku z. od Kadyxu, 46 od Sewilli, 48 ku połd. na w. od Lizbony. dł. 10. 15. sz. 37. 3.

TAWISKOI, M. nadmorskie w Tartaryi Moskiewskiey nad morzem Ochozkim.

TAWISTOCK, *Tamare*, m. Angiel. w Dewonshirze, nad rz. Tawy, ktora przez kilka kanałow rozpływa się po niektorych miasta ulicach. Połow tu iest obfity. Posyła 2 Dep. na Parl. leży o *m.* 55 na połd. ku z. od Londynu. dł. 13. 34. sz. 50. 32.

TAULIGNAN, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 2 od Grignan.

TAUNTON, *Tannedunum*, piękne M. Angiel. w Sommersetshirze. Słynie rękodziełem sukiennym. Posyła 2 Dep. na Parl. W miłym iest położeniu nad rz. Tawą, o *m.* 40. na z. od Londynu. dł. 14. 20. sz. 51. 20.

TAWORMINA, albo TAORMINNA, *Taurominium*, m. Wło. w Sycylii w dolinie *Demona.* Leży na brzegu wschod. wyspy na górze wiszącey nad morzem, o *m.* 10 na połd. ku z. od Messyny, 10 od Katany. dł. 33. 10. sz. 37. 50.

TAUREAU, *Taurus*, Toro, wyspa Fr. w Brytanii w uyściu rz. Morlaix, ktorey weyście obronne iest zamkiem na wyspie Taureau będącym. dł. 13. 44. sz. 48. 40.

TAURI, M. Gwineyskie, o *m.* 2 od Judy. Handluie pszenicą Turecką, oliwą palmową i naczyniami rożnemi glinianemi.

TAURIN, Opac. Fr. w *Evreux* zakonu S. Bened. czyni do r. 14000. liwr.

TAURIS, *Tauresium*, wiel. M. Azyat. w Persyi stoł. Aderbia-

nu. Liczą w nim na 250000. dusz. Daie się tu widzieć wiele pięknych meczetow. Naypięknieyszy iest ten, ktory znayduie się na wychodzie z miasta, idąc ku Ispahanowi. Bardzo iest handlowne, nie masz miasta w Azyi gdzieby były pospolitsze iak tu pieniądze. Leży na końcu piękney rowniny otoczoney gorami nad dwoma rz. w kraiu miłym, o *m.* 130. na połn. ku z. od Ispahanu, 36 od Nassywanu. dł. 64. 26. sz. 38. 2.

TAUROGI, Tauroggen, m. i dobra w Xstwie Zmudzkim, nal. do Krola Pruskiego. Dostały się zaś domowi Brandeburskiemu przez Ludwikę Karolinę Xkę Radziwił: ktora była za Ludwikiem Margr. Brand. W tych dobrach piękne stada koni i bydła rogatego się żywi. Obfituią w źwierzynę i ma wiel. połow ryb: m. leży nad rz. Szeszuwą, blizko pograniczu Prus. o *m.* 9 ku z. od Rosienia.

TAURUS, wiel. ciąg gor w Azyi, ktore naywiększe są ze wszystkich dotąd znaiomych. Zaczyna się w części wschodniey mnieyszey Karamanii i ciągnie się daleko w głąb Indyi. Rożne potym bierze nazwiska od rożnych kraiow przez ktore przechodzi.

TAUS, albo TUSTA, w Czechach m. w cyr. Pilseńskim, o *m.* 8 od Pilzeny.

TAUSIM, m. zruynowane w Czechach w cyr. Caurzymskim. Cesarz Karol IV. często tu rezydował.

TAUTENBURG, wiel. grod zamek i powiat w Turyngii, o *m.* 4 od Jeny, należy do cyr. Elektora Saskiego. Hr. Maurycy *de Saxe* Marszałek Fr. trzymał ie aż do śmierci swoiey zdarzoney r. 1750. leży o milę od Naumburga.

TAUVES, m. Fr. w *Auvergne*.

TAWROW, m. Mosk. nad rz. Woroneczą; st. iż przy tym m. Piotr I. budował galery i inne statki woienne, ktorych w woynie przeciw Turkom przy Azofie użył.

TAY, *Tavus*, iedna z nayznacznieyszych rz. w Szkocyi, źrzodło maiąca w gorze Grantsbain w Prow. Braid-Albinie, wpada w morze połn. o *m.* 3 od Dondei. Jest spławną i dzieli Szkocyą na połn. i połd.

TAYNOW, m. w Woi. Podlaskim z stwem płacącym kwarty zł. 2289. danym r. 1775. in emphiteusim Frankowskiemu Burgrabiemu Warsz.

TAYOAN, *Tayoanum*, M. Azyat. stoł. wyspy Formozy, na morzu Chińskim z portem nad brzegiem zachodnim wyspy. dł. 139. 5. sz. 22. 35.

TAYWEN, *Tayvenum*, dawne, wiel. piękne i obronne M. Chińskie w Prow. Xansi. Krolowie czasem tu rezydowali. Leży w miłym położeniu między gorami i pagorkami. dł. 129. 20. sz. 38. 33.

TCHERSKASK, stoł. Kozakow Dońskich nad Donem.

TCHILMINAR, dawne M. Perskie w Farsistanie, o *m.* 20 na połn. ku z. od Schiras. Widać blizko tego miasta rozwaliny, ktore mniemaią tamteysi obywatele bydź miasta Persepolis. Inni utrzymuią, że to są ruiny Pazargady drugiego miasta Krol. i że Persepolis było tam, gdzie teraz Schiras leży.

TCHUKTSCHI, ob. Tschuktschi.

TCIENIEN, wiel. piękne, bogate i obronne M. Chińskie w Prow. Nanquin nad Kiangą. Jest handlowne, leży na drodze z Nankinu do Pekina.

TCZEWO, u Niem. Dirschau, m. Pruskie, przedtym powiatowe w Woi. Pomorskim z Ekonomią Krol. a teraz pod pan. Prus. stoł. cyr. swego, iest obronne, założone około r. 1209. Zwało się wprzod *Sau*, i było Hr. ma wiel. klasztor

Dominikanow fund. od Mſzczuga r. 1208. i kościoł Luterſki. Pokilkakroć ogniem ſpalone, r. 1626. i 1655. od Szwedow wzięte było. Leży nad Wiſłą, o 3 ku połn. od Starogardy, 4 od Gniewia, 5 od Gdańſka. Przy oblężeniu tego miaſta r. 1627. raniony Krol Szwedzki odſtąpić był przymuſzony.

TEANO, ob. Tiano.

TEBEIBELT, Prow. Affr. w Biledulgerydzie wśrzod Zary. Jeſt tu 3. małych miaſt. Grunt zaś obfituie w drzewo palmowe.

TEBESTA, *Tebeſta*, dawne M. Affr. w Krol. Tunetańſkim na granicach Krol. Algerſkiego. Widzieć ſię tu daią niektore zabytki ſtarożytności. Leży nad rz. przy górze, o *m.* 50 od morza. dł. 26. 50. ſz. 35. 5.

TEBZA, M. mocne i Prow. Affr. w Krol. Marokańſkim. Obywatele ſą bogaci i bitni. Handel wiel. prowadzą. Leży na iedney z gór Atlaſowych w dobrym położeniu. dł. 12. 50. ſz. 33. 50.

TECEUT, albo TECHEIT, M. Affr. w Krol. Marokańſkim w Prowin. Suzańſkiey. Leży na piękney równinie, nad rz. Suzą w kraiu obfituiącym w daktyle i trzciny cukrowe. Obywatele tuteyſi ſą bogaci i wielki handel prowadzą. dł. 8 40. ſz. 29. 10.

TECK, *Ticis*, rz. Fr. w Ruſſyllonie. Zaczyna ſię w górach Pyreneyſkich na połn. *Prats de Molo* i wpada w morze śrzodziemne nie daleko Elny.

TECK, *Tecca*, zamek i Xſtwo w Szwabii w Xſtwie Wittemberſkim, o *m.* 5 od Eſlingery. Familia Xżąt de Teck zgaſła r. 1439.

TECKLENBURG, *Tecelia*, Hr. i M. Niem. w cyr. Weſtfalſkim, z zamkiem wyſtawionym na wzgórku. Nal. do Hr. Solm Braunfels i leży o *m.* 10 od Munſteru, 4 od Oſnabruku. dł. 25. 40. ſz. 52. 20. Hr. ma *m.* 10 wzdłuż, 4 wſzerz. Hr. Bentheimſcy, Steinfurtſcy i Teklenburſcy w Weſtfalii, ſą trzy linie iednegoż ſtarożytnego domu. Nal. do domu Elekt. Brand. i dependuie od Regencyi Lingeńſkiey.

TECOAN-TEPEQUE, M. znaczne w Amer. połn. w Wielkorządſtwie Gwaxaki, o *m.* 60 od Antekwery: na brzegach morza połd. z portem i Opac. obron. maiącym pod ſtrażą miaſto. Zdobią go piękne kościoły. dł. 280. ſz. 41. 58.

TECORA, *Tiſidis*, Tekora, dawne i obronne M. Affr. ſtoł. Krol. tegoż im. na wſchod Tafiletańſkiego w Państwach Krola Marokańſkiego. Leży na górze, ktorą oblewa rz. Obywatele tuteyſi ſą bardzo grzeczni ku cudzoziemcom. dł. 25. 30. ſz. 29. 25.

TECULET, Tekulet, M. w Krol. Marokańſkim w Prow. Hea z ſtarym zamkiem i małym portem. Leży na górze przy uyściu rz. tegoż im. w kraiu żyznym. dł. 8. 30. ſz. 30. 45.

TĘCZYN, *Tencinum*, w Woi. Krak. zamek zruynowany na wyſokiey górze, gniazdo ſtarożytnego domu Hr. Tęczyńſkich, zgaſłego r. 1634. a ktorych tytuł przeſzedł do domu Oſſolińſkich, zamek zaś w dziedzictwo Xżąt Czartoryſkich. Znayduią w okolicznych górach miedź i kamienie węgielne. o *m.* 6 od Krak. na połd. *Tęczynek*, w pow. Szczerzeckim.

TEDELEZ, *Tedleſa*, Tedeleſa, M. mocne Affr. w Krol. Algierſkim w Prow. tegoż im. nad morzem śrzodziemnym z zamkiem. Połow ryb tu ieſt obfity. Leży o *m.* 20 od Algieru. dł. 21. 50. ſz. 36. 40.

TEDNEST, wiel. i znaczne M. Affr. w Krol. Marokańſkim ſtołeczne Prow. Hea. Obywatele tuteyſi ſą bardzo grzeczni. Kiedy cudzoziemiec przyieżdża do tego M. a ieſt bez znaiomości, rządca daie mu bilet, aby mógł mieſzkać u iakiego obywatela, ktory go bardzo mile przyimuie. Portug. dobyli ie

r. 1514. Ale wkrotce potym obywatele zbuntowawfzy fię ich wygnali. Leży w piękney równinie nad rz. ktora ie do koła oblewa. dł. 9. fz. 30. 30.

TEDSI, *Tedfa*, dawne i znaczne M. Affr. w Krol. Marokańfkim w Prow. Suzańfkiey. Leży w kraiu obfituiącym w zboże i w bydło, o *m*. 1 od rz. Suzy, 12 od Tarudandu, 7 od Atlafu.

TĘDZIAGOŁA, m.i pow. w Xftwie Zmudzkim z ftwem płacącym kwarty zł. 2270.

TEFEZARA, *Aftacilicis*, dawne wiel. i mocne M. Affr. w Barbaryi w Krol. Tremezeńfkim. Obfite rudy żelazne w okolicach M. tego znayduią fię. Leży o *m*. 5 od Tremezenu.

TEFLIS, albo TIFLIS, *Tephlis*, piękne, obronne i znaczne M. Azyt. w Perfyi, ftoł. Georgii w Prowin. Kardueli. Liczą w nim na 20000. dufz, iuż to Ormianow, Georgianow, Katolikow Rzymfki: maiących fwego Bifk. iuż to Mahometanow. Tu pierwfzy Gubernator Georgii w wfpaniałym rezydufie pałacu. Handluią miefzkańcy naybardziey futrami, piękne także fklepy i kramy tu kupcy maią. Leży na prawym brzegu rz. Kur, pod górą; na wierzchu iey mocna ieft forteca, w ktorey znayduią fię wody mineralne, o *m*. 42. od Gangeffy, 80 od Erywanu, 50 od Terki, 1040. od Paryża. dł. 63. 50. fz. 43.

TEGAN, *Teganum*, M. Chińfkie w Prow. Huquang. W okolicy tego miafta znayduią fię robaczki, ktore robią wofk biały, tak iak pfzczoły. dł. 130. 6. fz. 31. 51.

TEGAZA, *Tegaza*, M. i kraina w Affr. na w. Krol. Senegalfkiego w pufzczy Barbaryi. Okolice bogacą zupy folne. dł. 11. 5. fz. 21. 40.

TEGERENSEE, w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichfkiey przy ieziorze tegoż im. Jeft klafztor Bened. o *m*. 12 od Munichu leżący. Sł. Cieplicami zdrowemi.

TEGORARIN, *Tegovarina Regia*, kray Affr. w Barbaryi, na połd. Krol. Algierfkiego. Zamyka on w fobie 50 zamkow, i fto wfi. Tu fkupiaią fię Karawany dla przebycia Sahary.

TEGTEZA, M. Affr. w Krol. Marokańfkim w Prow. Hea. Obywatele fą zuchwali i wielcy złodzieie. Leży na górze bardzo przepaścifley.

TEHAMA, kraina w Arabii Szczęśliwey nad morzem czerwonym. Graniczy na połn. z Państwami Szeryfa Mekkańfkiego, na w. z kraiami Chaulan, na połd. z gruntami Mekkańfkiemi.

TEILLEUL, *Telliolum*, m. Fr. w Normandyi, o *m*. 3 od Mortain, z tyt. Wikomftwa.

TEINACH, w Xftwie Witemberfkim przy Zalberftanie, fł. przez fwe wody mineralne.

TEISCHNITZ, M. Niem. w Frankonii w Bifk. Bamberfkim nad Radaką, o *m*. 13 od Kulembachu.

TEKIN, ob. Bender.

TEL, m. Wło. w Waltelinie. Leży między Sondrio i Tirano.

TELAMONA, *Telamona*, m. Wło. na brzegach Tofkańfkich w Państwach *delli prefidii*, z małym portem i dobrą fortecą. Nal. do W. Xftwa. Leży przy uyściu rz. Offy, na przepaścifley fkale, o *m*. 4 od Orbitello. dł. 28. 50. fz. 42. 37.

TELEZA, m. Wło. w ziemi *Labur*, z Bifk. fuffr. Benewentfkiego, o *m*. 3 od Caiazzo.

TELGET, *Telga*, m. mocne kupieckie Szwedzkie w Sudermanii na brzegu połd. iez. Meller, o *m*. 5 od Sztokolmu. dł. 35. 59. fz. 59. 18.

TELGET, albo TELLIGT, m. Niem. nad rz. Ems w Bifk. Munfterfkim z bogatym Opac. Leży o *m*. 2 od Munfteru.

TELLECHERY, osada Angiel. na brzegach Malabarskich, o *m.* 3 od Mahé.

TELSZEW, *Telsevia*, M. pow. w Xstwie Zmudzkim, z starostwem płac. kwarty zł. 2667. w possessyi emfit. Jozefa Zabiełły. Przedtym stoł. repartycyi sądowey dla 15 pow. teraz ta przeniesiona iest Konstytucyą Seymu 1776 do Szawlow, od Miednikow ku półn. *m.* 5.

TELTOW, m. w śrzedniey Marchii-Brand. o *m.* 4 od Berlina, od ktorego ieden gatunek rzep ma nazwisko.

TELTSCH, m. Niem. w Morawii na granicach Czeskich przy źrzodle rz. Teya, o *m* 15 od Znoymy. dł. 33. 40. sz. 49.

TEMECEN, Temesne, *Temesna*, Prow. Affr. w Król. Fezańskim w Barbaryi, graniczy na z. z rz. Ommirabią i Oceanem, na w. i półn. z rz. Boregregą, na połud. z Atlasem, na z. i na półn. z Oceanem. Ma *m.* 30 wzdłuż, 20 wszerz. Jest nayżyznieyszą z całey Barbaryi. Obywatele są dumni i zdradliwi. Kobiety miane są za piękne i proporcyonalne. Lubią mnostwo kleynotow nosić na rękach, szyi i u uszow.

TEMENDEFUST, albo Metafust, *Rustonium*, M. Affr. w Krol. Algierskim, przy morzu śrzodziemnym, o *m.* 10 od rz. Icery, 4 od Algieru. dł. 21. 18. sz. 36. 36.

TEMESWAR, Temezwar, *Temesvaria*, znaczne i bardzo obronne M. w wyż. Węgrzech stoł. Hr. tegoż im. ktore tak się rządzi iako kray iaki osobny podług praw Austr. Jest stolicą Bisk. Greckiego. Mieszkańcy są sami Niemcy, Soliman II. opanował go 1551. i należało do Turkow do r. 1716. ktorego Xżę Eugeniusz im odebrał. Leży nad rz. Temesą, na granicach Transylwanii, o *m.* 60. na połd. ku w. od Budy, 22 na półn. ku w. od Belgradu, 28 od wiel. Waradynu. dł. 36. 10. sz. 45. 58. Hr. R. 1739. podzielone było na 17 dystryktow i ma swą regencyą.

TEMIAN, *Temianum*, Krol. Affr. w Nigrycyi graniczy na półn. z Nigierem, na w. z Krol. Ouangarą, z puszczą Zeną i Krol. Daumy, na połd. z Krol. Gabou; na z. z Krol. Biro. Mówią iż tuteysi obywatele karmią się mięsem ludzkim.

TEMMELET, m. dosyć ludne w Affr. w Krol. Marokańskim na wysokiey górze, z ktorey wypływa rz. Obywatele są dzicy, ubodzy i grubianie.

TEMPELBURG, m. Prusk. w cyr. Bydgoskim, w pow. Karnińskim. Tegoż im. m. w cyr. Saxonii wyż. w pow. Belgardzkim.

TEMPLIN, m. Niem. w Elektorstwie Brand. w pow. Uker-Marchii, przy iezviorze Dolgen, o *m.* 12 na półn. od Berlina. Jest regularne i porządnie zabudowane.

TENACERIM, albo Tenesserim, *Tenasserimum*, dawne M. i ludne w Indyach, w Krol. Siamskim stoł. Prow. tegoż im. Ma Vice-Krola. Leży nad rz. Tenacerimą w kraiu obfituiącym w to wszystko, co iest do życia potrzebnego. dł. 116. 20. sz. 12. 46.

TENCIN, powiat Fr. nad Iserą w Delfinacie, o *m.* 5 od Gratianopola.

TENEE, *Tenda*, M. mocne i Hr. Włoskie w Piemoncie z dobrym zamkiem. Leży na prawym brzegu rz. *Roi*, niedaleko zbiegu iey z Brogną, o *m.* 8 na połd. ku z. od Coni, 11 od Nicei, 21 na połd. od Turynu. dł. 25. 10. sz. 44.

TENEDOS, *Tenedos*, wyspa st. na Archipelagu przy brzegach Natolii na połd. ku w. wyspy Lemnos, o *m.* 4 od cieśniny Gallipolskiey. Ma *m.* 5 wzdłuż, a 4 wszerz. Wino iey muszkatelowe naylepsze iest z całego wschodu. Tenedos S. iest M. ktore dosyć

wielkie, wyſtawione na brzegu wſchod. wyſpy pod górą. Ma dobry i wielki port obronny zamkiem. dł. 43. 56. ſz. 39. 52.

TENERIFFA, *Nivaria*, wyſpa Affr. iedna z Kanaryiſkich nayznakomitſza przez ſwe bogactwa, handel i ſwoią obſzerność. Leży na połd. wyſpy *Salvages*, na z. wiel. Kanaryi, na połn. wyſpy Gomery, na w. wyſpy Palmy. Ma *m.* 18 wzdłuż, 8 wſzerz. W obfitości ſię rodzi przednie wino Kanaryiſkie, owoce różnego gatunku, obfituie w bydło, źwierzynę i t. d. Część wyſpy ieſt otoczona niedoſtępnemi górami. Jedna z nich oſobliwie nazwana *Pic de Teneriffe*, miana ieſt za naywiękſzą w świecie górę. Wierzchołek iey nad płaſzczyzną morſką na 1742. ſążni ieſt wynieſiony. Daleko wznoſi ſię nad obłoki i kiedy ieſt niebo pogodne widzieć go można, o *m.* 40. zawſze ieſt śniegami okryty. Holl. pierwſzy tu ſwoy merydyan naznaczaią. Laguna ieſt M. S. wyſpy. dł. 1. 13'. 20". ſz. 28. 30.

TENERIFFA, *Teneriffa*, M. Amer. w Prow. *Terra firma*, w Wielkorządztwie S. Marty, nad rz. Magdaleną, o *m.* 40 od S. Marty. dł. 305. 50. ſz. 9. 45.

TENEZA, *Teneſa*, M. i Prowinc. Affr. w Krol. Tremeſeńſkim, z dobrą fortecą. Sł. Pirata Barberoſſa młodſzy dobył to M. po śmierci ſwego brata i odtąd przy Turkach zoſtało ſię. Leży na górze o *m.* 1 od morza. dł. 19. 30. ſz. 36. 30. Prow. graniczy na w. z Algierem, na z. z Tremaſenem, na połd. z Atlaſem, na połn. z morzem srzodziemnym. Kray ten obfituie w zboże i bydło. Obywatele ſą woiownicy i mocno ſobie honor i odwagę poważaią.

TENEZA, *Teneza*, m. Affr. w Krol. Marokańſkim. Leży w bardzo dobrym i korzyſtnym położeniu na ſchyłku iedney z gór Atlaſowych.

TENGHEU, *Tencheum*, M. Chińſkie w Prow. Xantung z dobrym portem, gdzie ſtawa wielka flotta Chińſka. Leży na iedney wyſpie, ma 8 miaſt pod ſwoią dependencyą. dł. 131. ſz. 37. 20.

TENNEBERG, zamek i grod w Xſtwie Gotha, o *m.* 3 od Gothy.

TENNENBACH, *Porta Cœli*, Opac. Bernard. w Szwabii, o *m.* 3 od Fryburga w Bryzgawii.

TENNIE, m. Fr. w pow. Maine.

TENNSTÆDT, M. i grod Niem. w Turyngii, o *m.* 6 na połnoc ku z. od Erfortu, nal do Elekt. Saſkiego. Ceſarſcy dobyli go i złupili r. 1632. i 1641.

TENREMONDE, ob. Dendermonda.

TENZEGZET, M. mocne w Affr. w Krol. Tremezeńſkim na ſkale, pod którą płynie rz. Teſma. Leży na drodze z Fezu do Tremeſeny.

TEOFIPOL, m. w Woiew. Wołyńſkim, od Lanowic ku z. o *m.* 4.

TEOLACHA, dawne M. Afryk. w Barbaryi, w Biledulgerydzie. Leży w Kraiu obfituiącym w daktyle, nad rz. maiącą wody ciepłe.

TERAMO, *Tuteramno*, dawne m. Włoſkie w Krol. Neapolitańſkim w Abruzyi dalſzey, z Biſk. dependuiącym od ſamego Papieża, ktore było założone r. 500. Leży przy zbiegu rz. Wicioli z Tordiną, o *m.* 10 na połn. ku w. od Akwili, 4 od Atri. dł. 31. 28. ſz. 42. 37.

TERASSON, *Teraſſo*, m. Fr. w pow. wyż. Perygordzie z Opac. Bened czyniącym do r. 3500. liwr. Leży nad Wezerą, na ktorey piękny tu moſt znayduie ſię, o *m.* 8 na połn. od Sarlaty. dł. 18. 54. ſz. 45. 15.

TERCERA, *Tertiaria*, wyſpa na morzu połn. nayznacznieyſza z Azorſkich. Ma *m.* 16 do koła. Otoczona ieſt zewſząd ſkałami

przepaścistemi, ktore ią czynią niedostępną. Grunta ma żyzne i położenie miłe. Obfituie w zboża, wina, owoce i w powszechności wto wszystko, cokolwiek iest do życia potrzebnego. Woły tu są naywiększe i naypięknieysze z całey Europy. Obywatele przystoyni, rozsądni i bardzo gorliwi są o wiarę lecz razem lubiący się stroić wytwornie. Są zbyt delikatni, co się tycze punktu honoru; zawiśni i mściwi nad miarę. Lubią na pozor pięknie się ukazywać. W dzień nigdy nie wychodzą, ale w nocy zawsze lataią szukaiąc szczęścia. Kobiety są umysłu żywego i zbytkuiące w ubiorach. Angra iest M. S. tey wyspy. Nal. do Portugal. ktorzy do niey na wygnanie Krol. swego Alfonsa VI. wysłali byli.

TEREMKA, m. z stwem w Woi. Podolskim, w pow. Kamienieckim płacącym kwarty zł. 3813. zostaie w possessyi emfit. Lasockiego Kasztelana Gostyńskiego.

TERESPOL, piękne i porządne m. w Woi. Brzeskim Litt. osadzone rzemieślnikami. Leży pod Brześciem.

TERGA, *Terga*, dawne M. Affr. w Krol. Marokańskim nad rz. Ammirabią, o *m.* 10 od Azamory. Leży w żyzney krainie.

TERGOE, ob. Goes.

TERGOW, ob. Gouda.

TERKI, *Terchium*, wiel. i obronne M. Azyat. stoł. Czyrkassyi Moskiew. Rezyduie tu Xżę Partykularny dependuiący od Cara Moskiew. Leży w kraiu błotnistym nad rz. Terck, o *m.* 1 od morza Kaspiiskiego, 50 od Teflis. dł. 66. 35. sz. 43. 20.

TERMES, małe m. w Macedonii nad odnogą Tessalonicką, od ktorego zowie się też *Sinus Thermicus*.

TERMINI, *Thermae Himerenses*, M. Wło. w stronie połn. Sycylii w dolinie Mazarskiey z zamkiem wystawionym na kształt Cytadelli. Jest st. przez wody mineralne i cieplice. Widzieć tu się daie piękny wodociąg i kilka wiel. gmachow. Leży przy uyściu rz. Termini, w kraiu obfituiącym w zboże i dobre wino, o *m.* 27 na połn. ku w. od Mazary, 8 na połd. ku w. od Palermu. dł. 31. 35. sz. 38. 5.

TERMOLI, *Buba*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie na granicach Abruzyi, z Bisk. suffr. Benewentyńskiego i tyt. Xięstwa. Leży przy morzu, o *m.* 13 na południe ku w. od Lanciano. dł. 32. 42. sz. 41. 58.

TERMUIDEN, m. i forteca w Niderlandzie, w Flandryi, Hol. na połn. ku w. Eclusy.

TERNATA, wyspa na morzu Indyiskim nayznacznieysza z Moluckich właściwych pod ekwatorem leżąca. Obfituie w owoce kokusowe, banany, cytryny, pomarańcze, migdały, goździki &c. Znayduie tu się mnostwo papug i ptakow Rayskich. Kray cały napełniony iest gorami, z ktorych iedna wysoka na 360 sążni ogień straszliwy wyrzuca, osobliwie podczas porownania dnia z nocą. Lasy ma obfite w źwierzynę, a morze w ryby. Krol tuteyszy dependuie od Holl. Obywatele są Mahometanie i żyią długo, lubo bardzo się źle karmią. Wielcy są próżniacy i naygrawaią się z tych, ktorzy tyle zadaią sobie trudow dla wygodnego życia. Malayo iest M. S. wyspy i rezydencyą Krola.

TERNEUSE, Terneuza, m. i forteca w Flandryi Holl. między odnogami rz. Skaldy, o *m.* 2 od Sas-de-Gand. Bardzo iest obronne przez swoie położenie, będąc w rowninie, ktorą zalewa co dwanaście godzin morze.

TERNI, *Interamnum*, dawne i znaczne M. Wło. w Państwie Kościelnym, w Xstwie Spoletańskim z Bisk. dependuiącym iedynie od Papieża. Kościoł Katedralny

ieſt wſpaniały. Liczą tu na 12000. duſz. Leży na wyſpie uformowaney przez rz. Nerę, w kraiu żyznym i obfituiącym w dobre wina, o *m.* 6 na połd. ku z. od Spoletu, 18 na połn. ku w. od Rzymu. dł. 30. 10. ſz. 42. 34.

TERNOWA, *Ternobum*, M. w Turcyi Eur. w Bulgaryi ſtolica Arcy-Biſk. przedtym było obronne i rezydencyą Krola Bulgaryi i Sandziaka. Leży na górze przy rz. Jantra, o *m.* 35. od Zofii, 15 na połn. ku z. od Adryanopola. dł. 43. 28. ſz. 43. 1.

TEROUANE, *Teruana*, *Morini*, M. zburzone w Hr. Artezyi nad rz. Lis, o *m.* 3 na z. od Aire. Było niegdyś miaſtem Biſk. Ale Karol V. kazał ie zrzucić r. 1552. Dyecezya iego r. 1559. na trzy podzielona, na Buleńſką, S. Omerſką i Ypreńſką. Należytości i mieyſce iego uſtąpione były Fran. traktatem Pireneyſkim; ale z obowiązkiem odbudowania onego. dł. 19. 57. ſz. 50. 36.

TERRACINA, *Anxur*, dawne M. Wło. w Państwie Kościelnym w Kampanii Rzymſkiey, na granicach ziemi Lawory z Biſk. ſuffr. Papieża. Bardzo ieſt zruynowane. Leży nad morzem na górze, w kraiu z całych Włoch nayżyznieyſzym, o *m.* 20 na połd. ku w. od Rzymu, 22 od Neapolu. dł. 30. 45. ſz. 41. 18.

TERRA-FIRMA, ziemia tęga, wiel. kray w Amer. połd. między wyſpą Troycy S. i Iſthmem Panamy. Zawiera w ſobie nową Andaluzyą, Wenezuelę, Prow. Rio de la Hacha, S. Marthy, Kartagenę, Ziemię tęgą właściwą, Popayan, nowe Krol. Grenady, Gwineę i Kaſtylią złotą.

TERRA Nova, u Fr. *Terre Neuve*, Ziemia nowa czyli nowy kray wiel. wyſpa na Oceanie ku brzegu wſchod. Amer. połn. w uyściu odnogi S. Wawrzeńca, o *m.* 15 albo 16 od wyſpy *Cap Breton.* Jeſt figury troygraniaſtey. Mowią iż ma *m.* 300. do koła. Napełniona ieſt wielkiemi górami i laſami i okryta pięknemi i obſzernemi łąkami. Grunta ma nie barżo dobre. Naywiękſzy pożytek, ktory z tey wyſpy odnoſi ſię, ieſt połow ſtokwiſzu na iey brzegach. Fr. i Angl. mieli tu ſwoie oſady. Ale traktatem Utrechtſkim Angl. ſami tey wyſpy panami zoſtali. Fr. ią opanowali r. 1762. i tegoż roku porzucili. Uſtąpili ią nazawſze Anglii traktatem Paryżkim r. 1763. z tym warunkiem, iż Fr. wolny połow i mieyſce do ſuſzenia ryb na iedney części tey wyſpy mieć będą. Hiſzp. tymże traktatem odſtąpili ſwego prawa. Przez traktat zaś r. 1783. zrzekła ſię Fr. połowu około nowey ziemi w ſtronie zachod. tey wyſpy podług traktatu Utrechtſkiego, to ieſt od Kapu *Bonaviſta* do S. Jean, a nato mieyſce połow Fr będzie ſię znaczyi od Kapu S. Jean wzdłuż brzegow połnoc. ku z. do Kapu *Raye* pod graduſem ſz. 47. 50. Nadto przyznane prawo Amerykanom łowienia ryb na wſzyſtkich mieliznach i przy wſzyſtkich brzegach nowey ziemi, z tym iednak warunkiem, by im ſuſzyć i ſolić na teyże nie było wolno. M. S. nowey ziemi ieſt Plaiſance.

TERRA Nuova, *Phauſiana*, dawne M. Wło. na brzegu wſchod. wyſpy Sardynii nad odnogą ſwoiego im. Biſk. iego przyłączone było do Biſk. Kaſtel-Aragońſkiego. dł. 27. 20. ſz. 41. 3. Drugie ieſt M. tegoż im. w Sycylii w dolinie *di Noto*, z tyt. Xſtwa z portem przy uyściu rz. Terra Nouva. dł. 31. 55. ſz. 37. 10.

TERRASSON, ob. Teraſſon.

TERRE-DE-LA-COMPAGNIE, (la) wyſpy położone między 45, i 52. graduſem ſz. i 175. dł. przy weyściu w odnogę wchodzącą w kray Kamſzatki na połn. Azyi. Hol. ie odkryli ſzukaiąc przeyścia z Japonii

ponii do morza połnocnego.

TERRES-ADIACENTES, albo Baussenques, są to włości nal. do domu *de Baux*, a ktore nie są umieszczone pomiędzy dobrami podatkuiącemi w Prowan. Nayznacznieysze rozciągaią się od Awenionu do morza. M. S. iest Arles. Nal. do Wielkorządztwa Akweńskiego (*Aix.*)

TERTOLEN, ob. Tolen.

TERTRY, m. w Pikardyi nad rz. *Vignon*, między Peronną i *S. Quintin*, o *m.* 2 od *Vermand*. Pepin tu zbił Krola Thiery r. 687.

TERUEL, *Terulium*, M. znaczne Hiszp. w Krol. Aragońskim na granicach Krol. Walencyi z Biskup. suffr. Saragoskiego. Jest to oyczyzna Idziego *Sanchesa Munosa*. Leży w wiel. rowninie piękney i żyzney przy zbiegu rz. Gwadalawiary z Alhambrą, o *m.* 30 od Saragossy, 5 na w. od Albarzynu, 45 na w. od Madrytu. dł. 16.40. sz. 40.30.

TERVERA, M. Holl. na wyspie Walcheren w Zelandyi, o *m.* 2 od Middelburga z dobrym portem i zbroiownią.

TESCHEN, *Teschina*, Cieszyn, dawne M. i Xstwo Niem. w wyż. Szląsku z zamkiem. Otoczone iest mocnym murem i leży między rzekami Wisłą i Elsą i blizko źrzodła Wisły, poczęści w dolinie, poczęści zaś na wzgórku, otoczone dokoła bagnami, o *m.* 15 od Opawy, 22 od Ołomuńca, 27 od Krakowa. st. traktat: pokoiu r. 1778 tu zawartym Handluią mieszkańcy skórami, materyami wełnianemi i winem Węgierskim. Xstwo Cieszyńskie graniczy z Polską, Węgrami i Morawią. Cesarzowa Krolowa Węgierska ustąpiła go Xciu Saskiemu, ktory poiął za żonę Arcy-Xiężniczkę i posiada ie od r. 1766. Xżę Albert stryi Elekt. Saskiego i Krolewicz Pol.

TESEGDELT, M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. Hea przy źrzodle rz. Techevit. Otoczone iest do koła przepaścistemi skałami, ktore ie czynią prawie niedobytym. Obywatele są ludzcy i grzeczni ku cudzoziemcom.

TESINO, *Ticinus*, wiel. rz. Wło. biorącą swe źrzodło w górach S. Gotarda. Druga tegoż im. w pow. Bellinzony we Wło. znayduie się i wpada w Po, niedaleko i powyżey Pawii.

TESSE, ob. Froulay.

TESSEL, ob. Texel.

TESSET, *Tesseta*, m. Affr. w Barbaryi, w Biledulgerydzie. Obywatele są dzicy bez obyczaiow i bez handlu i naymnieyszego z sąsiadami społkowania.

TESSENBERG, lub Thesenberg, okolica Szwaycarska, ktora wielą ieziorami iest oblana, i ma różne wsie, ktore pod dependencyą są Bisk. Bazyleyskiego i miasta Berny.

TESSIN, *Tessinum*, m. Niemiec. w Xstwie Meklemburskim w pow. Rostockim. Leży o *m.* 7 od Rostoku, nad rz. Rackemisą.

TESSY, m. i Baronia w Normandyi, nad rz. *Vire*, o *m.* 4 od S. Lo, na połd.

TET, *Ruscino*, *Thetis*, rz. w Russilonie biorąca swoy początek w górach Pireney: przechodzi przez Perpinian i wpada w morze śrzodziemne.

TETEROW, m. Niem. w Xstwie Wendeńskim i Meklemburskim, o *m.* 8 na z. ku połd. od Gustrowa.

TETIN, m. Czeskie z zamkiem w cyr. Beraunskim, o *m.* 1 od Berauny. Znayduią w okolicach tuteyszych odrobiny złota.

TETNANG, m. i pow. Niemiec. w Szwabii na połn. ieziora Konstancyeńskiego, o *m.* 4 od Buchorny. Nal. do Hr. Montfortskiego i Bregeńskiego. ob. Montfort.

TETSCHEN, albo Dyeczyn, m. mocne Niem. w Krol. Czeskim w cyr. Leitmerytzkim z zam. Krol. nad rz. Elbą, o *m.* 10 od Pragi. Krol.

Pruſki dobył go r. 1757.

TETUAN, *Tetuanum*, dawne i piękne M. w Affr. w Krol. Fezańſkim, o *m.* 43. od Fezu, nad rz. Kus, o *m.* 1 od morza śrzodziemnego z zamkiem broniącym miaſta i doſyć pięknym pałacem. Mnoſtwo tu żydow znayduie ſię ktorzy wiel handel prowadzą. Leży w piękney rowninie, obfituiącey w to wſzyſtko co do życia ieſt potrzebnego. dł. 12. 25. ſz. 35. 25.

TETUSCHI, Tetuſza, m. zruynowane w Azyi, w Wielkorządztwie Kazańſkim, nad Wolgą niedaleko rz. Kamy gdzie blizko było m. Bulgar, ſtolica Bulgarow.

TEVERONA, *Anio*, rz. w Pańſtwie Papiezkim we Wło. Płynie pod *Trivoli* i wpada w Tyber przy Rzymie.

TEUPITZ, m. i grod w śrzedniey Marchii Brand. z pięknym zamkiem, nad ieziorem, o *m.* 10 na połd ku w. od Berlina.

TEURERT, dawne M. Affr. w Barbaryi, w Krol. Fezańſkim na górze blizko Za. Było to przedtym miaſto nayznacznieyſze w całey Affr.

TEURTEVILLE, m. Normandſkie. Leży o *m.* 2 od *Valogne.*

TEUTSCHNITZ, m. zamek i grod w Frankonii w Biſk. Bamberſkim nad rz. Rodach, o *m.* 7 od Kronachu.

TEWKSBURY, *Tewkiburia*, lub Tettow, m. Angiel. w Glocesterſhirze, z tyt. Baronii. Poſyła 2 Dep. na Parl. i ſł. ieſt przez ſwe rękodzieła ſukienne i przez potyczkę, ktora tu źwiedziona była r. 1471. Leży przy zbiegu rz. Sawerny z Awoną, o *m.* 27 na połn. ku z. od Londynu, 4 od Worceſteru. dł. 15. 30. ſz. 52. 3.

TEUZAR, *Tiſuris*, dawne i znaczne M. Affr. w Barbaryi, w Biledulgerydzie, przedzielone od rz. na dwie części. Handel tu ieſt doſyć znaczny. Leży w kraiu w daktyle obfituiącym.

TEUZIN, ob. Quizina.

TEXEL, *Texelia*, wyſepka Holl. w Prow. połn. Hollandyi przy uyściu Zuiderzée, o *m.* 18 od Amſzterdamu; z dobrym portem i fortecą przy m. Texel. Sł. ieſt przez potyczki morſkie tu ſtoczone r. 1653. i 1673. Admirał Tromp w pierſzey był zabity.

TEYN-HORSCHOW, i Teyn nad Witawą w cyr. Pilźnińſkim ſą m. Czeſkie.

TEYSS, *Tibiſcus*, Ciſſa, wiel. rz. w Węgrzech, ktora przerznąwſzy Tranſylwanii granice wpada w Dunay przy Belgradzie.

TEZAR, *Teſara*, dawne i znaczne M. Affr. w Barbaryi, w Krol. Fezańſkim, ſtoł. Prow. Kutz. Wiele tu oſiadłey ſzlachty i żydow znayduie ſię, ktorzy znaczny handel prowadzą. Leży w równinie żyzney, nad rz. o *m.* 16 na w. od Fezu, 25 od Melilli. dł. 9. 40. ſz. 33. 40.

TEZELA, *Arina*, bardzo dawne M. Affr. w Barbaryi, w Krol. Tremezeńſkim, z małym zamkiem, obron. przez ſwe położenie. Leży w wiel. równinie obfituiącey w żyto i owies, o *m.* 6. od Oranu. dł. 18. ſz. 35. 25.

TEZEUCO, *Teſeucum*, M. Amer. połn. w nowey Hiſzp. nad ieziorem Mexykańſkim. Bardzo było znaczne za czaſow Kortezyuſza, Woiownika Mexykańſkiego. Tu on czynił ſwoie przygotowania do oblężenia Mexyku i to miaſto naypierwſze było opanowane od Krola Chrześciańſkiego. dł. 276. 10. ſz. 20. 25.

TEZOTE, m. Affr. w Barbaryi, w Krol. Fezańſkim, w Prowin. Garet. Leży na ſkale o *m.* 3 od Mellili. dł. 15. 30. ſz. 34. 40.

THABARESTAN, ob. Tabariſtan.

THABOR, wyſoka i ſł. góra Azyat. w Judei. Wznoſi ſię do góry nakſztałt głowy cukru w kraiu puſtym. Na wierzchołku iey piękna równina, żyzna i obfituią-

ta w dobre i rzadkie zioła. Na tey górze stała się taiemnica Przemienienia Pańskiego. ob. Tabor.

THAIN, m. Fr. w Delfinacie przy Rodanie na przeciwko *Tournon*, W gorach okolicznych miasteczka tego zbieraią wina nazwane: *de cote rotie, i de l'hermitage.*

THAIRE, m. Fr. w pow. Aunis. Leży blizko Rochefortu.

THAM, ob. Dam.

THAMIZA, *Tamesis*, naypięknieysza rz. Anglii, w części iey połd. Rzeka ta w Europie całey iest do żeglugi naysposobnieysza. Formuie się z złączenia rz. Thamy i Isy u Oxfortu. Morze podnosi iey wody, o *m.* 10. ieszcze za Londynem; wpada w morze Niem.

THANET, *Tanetos*, wysepka Angiel. w Prow. Kent, z tyt. Hr. Uformowana iest przez rz. Szturtę w iey uyściu. Ma *m.* 3 wzdłuż, 2 wszerz. Obfituie w zboże i pastwiska. Pryncypalnym miasteczkiem tey wysepki iest Etomar.

THANN, m. Fr. w wyż. Alsacyi w dyec. Bazyleyskiey przy iedney górze, o *m.* 3 od Mulhauzy. Jest tu Kollegiata. Xżę Weymaru pod tym m. zbił Xcia Lotaryńskiego r. 1638.

THASO, *Thasus*, wyspa na Archipelagu na brzegu Tamboli, Prow. Macedońskiey, przy wniyściu odnogi Contena. Ma *m.* 5 wzdłuż, 3 wszerz. Obfituie w to wszystko co tylko do wygody życia iest potrzebnego. Owoce i wina w Thaso są przedziwne. Znayduią się też w iey gruntach rudy złote, srebrne i marmur. Miasteczko Thaso iest pryncypalnym mieyscem. Zaleca tę wyspę dobry i piękny port, do ktorego wiele kupcow zawiia. dł. 42. 30. sz. 40. 53.

THAUN, ob. Daune.

THEBAID, Tebayda, albo Sayda, *Thebais*, wielka kraina w Affr. czyli część wyż. Egiptu, rozciąga się od Fium przy Nilu co aż do morza Czerwonego między wysokiemi górami do koła ią otaczaiącemi. Kraina ta iest nayniеurodzaynieysza i naypuścieysza w całym Egipcie. Napełniona iest pustyniami, st. przez przebywanie w nich niegdyś wielkiey liczby. S. S. Pustelnikow. Teraz tu przemieszkiwaią Arabowie wielcy Turkow nieprzyiaciele, złodzieie i wyuczeni rabusie.

THEBY, Teby, albo Thina, *Thebæ*, dawne i st. M. Greckie w Liwadyi z Bisk. Greckim. Niczym teraz iest względem tego czym było pierwiey. Turcy w ktorych teraz iest ręku maią tu dwa meczety. Leży między 2 rz. o *m.* 10 na półn. ku z. od Aten, 13 na połd. ku w. od Liwadyi, 115 od Konstantynopola. dł. 41. 40. sz. 38. 22.

THEBY Egipskie, Teby, *Thebæ*, dawne i st. M. stolica wyż. Egiptu nad brzegiem wschod. Nilu. o *m.* 128 na połd. od Kairu. Daią się widzieć w iego ruynach szczątki wspaniałych pałacow, Kolumnad, Obeliskow &c. Nazywaią ie *Luxu*. albo *Luxorim.*

THEMINES, włość w pow. *Quercy*, o *m.* 3 od *Figeac.*

THENAILLES, Opac. Norbertańskie blizko *Vervins*, czyni do r. 8000. liwr. ob. Tenailles.

THENEZAY, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 5 od Poitiers.

THENGEN, Hr. i m. w Szwabii z zamkiem nal. do Xstwa Avernsberskiego, o *m.* 3 od Szafhuzy.

THERMIA, *Thermia*, Termia, wyspa na Archipelagu iedna z Cyklad na połd. wyspy Zia, na półn. Serfanty przy odnodze Engia. Ma *m.* 5 wzdłuż, a 2 wszerz. Grunt tuteyszy iest dobry i uprawny. Zbieraią tu wiele bardzo iedwabiu. Wszystkich żywności u Obywatelow tanio dostać można, przepiorek zaś prawie za nic. Thermią iest pryncypalnym mieyscem i rezydencyą Bisk. Greckiego. Wody mineralne, i łaźnie tu znayduiące się

daia imie wyſpie.dł.42.31. ſz.37.25.

THERMOPILA, *Thermopylæ*, Termopile, wąwoz góry Oera w Grecyi między Teſſalią i Achaią. Jeſt to przeyście ciaſne między górą i morzem ſſ. w Hiſtoryi Greckiey. Nazywaią go *Bocca di Lupo*. Leży przy odnodze Zeiton, o *m.* 20 od Laryſſy w Turcyi Europeyſkiey.

THESSALIA, ob. Janna.

THESSALONIKA, ob. Salonika.

THEDFORT, *Sitomagus*, m. Angl. w Hr. Norfolku, nad rz. Ouſą, przedtym Biſk. Poſyła 2 Deput. na Parl. Leży o *m.* 24 na połn. ku w. od Londynu. dł. 18. 2. ſz. 52. 23.

THEUDERE, ob. Chef.

THEULLEY, *Theolocus*, Opac. Fr. o *m.* 1 od Gray zakonu Cyſt. czyni do r. 8000. liwr.

THEUS, i Remolon, m. Fr. w Delfinacie, w okolicy Gapy m.

THEZAN, m. Fr. w Lagwedocyi w Diec. Bezyerſkiey.

THIBAUT, (S.) Thibery, ob. Tubery.

THIERACHE, *Theorascia*, powiat we Fr. ſkładaiący część Pikardyi. Graniczy na połn. z *Hanonią*, i Prow. Kambrezyiſką, na w. z Szampanią, na połd. z pow. Laońſkim, na z. z Wermandzkim.

THIERS, albo Thiern, *Thierrium* M. Fr. handlowne i ludne w *Auvergne*, w pow. Limanii, na granicach Forezu. z tyt. Wice-Hr. i Opac. Bened. czyniącym do r. 1200. liwr. Sł. ieſt przez ſwe rękodzieła dobrych towarow i Norymberſzczyzny. Tu ſię urodził S. Stefan, fundator zakonu Grandmontſkiego. Leży przy rz. Dorolli, o *m.* 9 na w. od Klermontu, 10 na połn. ku z. od Montbryſony, 88 od Paryża. dł. 12. 52. ſz. 45. 51.

THIERY, albo Góra złota, *Mont d'Or*, Opac. Bened. o *m.* 2 od Rheims czyni do r. 12000. liwr.

THIEZAC, m. Fr. w *Auvergne*.

THIGNE i Thil, ſą m. Fr. w Gaſkonii, w pow. Landelſkim.

THIMERAIS, *Theodemerensis ager*, powiat Teodmerſki, ſkładaiący część Perche. Pryncypalnym iego mieyſcem ieſt *Chateauneuf*.

THIONVILLE, *Theodonis villa*, Thionwilla, bardzo obronne M. Fr. w Luxemburgu, ſtoł. Grodu iednego. Fr. odebrali ie Hiſzp. r. 1558. Oddane im było nazad traktatem Kambrezyiſkim. Margr. *Feuquieres*, muſiał od niego odſtąpić r. 1639. będąc zbitym przez Generała Pikolominiego. Xiążę Kondeuſz ie odzyſkał r. 1643. po batalii pod *Rocroy*, i uſtąpione na koniec było Franc. traktatem Pyreneyſkim. Jeſt w dobrym położeniu nad lewym brzegiem Mozelli, na ktorey tu moſt znayduie ſię dobrze ufortyfikowany, o *m.* 8 na połn. ku w. od Metzu, 7 od Luxemburga, 78 od Paryża. dł. 23. 50. ſz. 49. 21'. 30".

THIRENSTEIN, m. Niem. w niż. Auſtr. przy Dunaiu z pięknym zamkiem, o *m.* 15 od Wiednia na połn. ku z.

THIRSK, m. Angiel. w Hr. Jorkſkim. Leży o *m.* 8 na połn. od Jorku i poſyła 2 Dep. na Parl.

THIVES, ob. Theby.

THIVIERS, m. Fr. w Perigordzie, o *m.* 8 na połn. ku w. od *Perigueux*.

THISY, m. Fr. w pow. Belloiaceńſkim, o *m.* 3 od *Villefranche*.

THOISSEY, *Toſſiacus*, Toſiak, m. Fr. iedno z nayznaczniey-ſzych w Xſtwie Dombſkim, z pięknym kollegium. Leży w kraiu żyznym, przy rz. Saonie i Chalaronie, o *m.* 6 na połn. od Trevoux, 80 od Paryża. dł. 22. 23. ſz. 46. 8.

THOMAS-BRUCK, ob. Tamesbruck.

THOMAS, (S.) *S. Tomaſza*, wyſpa w Amer. połn. iedna z Antylſkich, ieſt na w. Porto-Rico, z

portem, miaſteczkiem i fortecą. Ma *m.* 6 do koła i nal. do Duńczykow i Pruſkiego Krola. dł. 312. 30. ſz. 18. 30.

THOMAS, (S.) *Inſula S. Thomæ*, wyſpa S. Tomaſza, w Affr. w Golfie Gwineyſkim na morzu Murzyńſkim, odkryta była r. 1495. przez Portugalczykow, ktorey oni ſą panami. Prawie ieſt okrągła i ma dwanaście mil diametru. Grunt iey ieſt żyzny i obfituie w wyborne trzciny cukrowe, tudzież w laſy cynamonowe. Znayduią tu ſię winnice, ktore iagody przynoſzą we wſzyſtkich roku porach. Powietrze tuteyſze ieſt niezdrowe i ſzkodliwe dla cudzoziemcow z przyczyny wielkiey iego gorącości. Lubo przez ſam śrzodek tey wyſpy przechodzi Ekwator, z tym wſzyſtkim znayduią ſię na niey góry na wierzchołku, ktorych śnieg nigdy nie topnieie. Przed odkryciem Brezylii, Portugalczycy znaczny tu prowadzili handel. Twierdzą iż tu tak czyſte rudy złote znayduią ſię, iak i w Brezylii. Stolica Biſk. i rządu ztąd były przenieſione do wyſpy Xżęcey *Ins. Principis*, r. 1756. na ktorey zdrowſze ieſt powietrze. Kapucyni Włoſcy i Auguſtyanie maią tu piękne domy. Oprocz tego znayduie ſię tu kilka parafii i kaplic, ktorych kapłanami ſą Murzyni.

THOMAS, (S.) ob. Meliapur. Jeſt ieſzcze m. tegoż im. w pow. *Vivarais*, o *m.* 2 od *Viviers*.

THOMASTOWN, m. Irland. w Hr. Kilkeny. Deputuie na Parl. i leży o *m.* 4 od Kilkeny.

THOMOND, ieſt to iedno z kilku nazwiſk Hr. Klareńſkiego.

THONON, *Tunonium*, piękne m. w Sabaudyi ſtoł. pow. Szablaiſkiego. Widzieć tu ſię daie piękny pałac i kilka klaſztorow tak męzkich iak białychgłow. Tu ſię urodził Błogosławiony Amadeuſz IX. Xżę Sabaudzki. Leży nad ieziorem Geneweńſkim, o *m.* 8 na w. od Genewy, 5 od Lauzany. dł. 24. 10. ſz. 46. 22.

THOREN, Torna m. w Biſk. Leodyiſkim, w Hr. Loſſeńſkim, nad Mozą, o *m.* 2 od Ruremundy z Opac. Rzeſzy Niem. dla Dam ſzlachetnie urodzonych, ktorego Kapituła z trzynaſtu oſob ſkłada ſię. Xieni noſi tyt. Xżny, i ma przywiley bicia monety.

THORENBURG, *Thorda*, m. Węgier. bardzo obſzerne i bogate, niczym nie opaſane, ſtoł. Hr. Torenburſkiego, w ktorym iako i w okolicy, naylepiey i naygładziey mieſzkańcy mowią po Węgierſku. Leży w weſołey dolinie, nad rz. Aranayſzą. W poblizkości miaſta znayduią ſię zupy ſolne.

THORIGNY, *Tauriniacum*, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 3 od Sens, z tyt. Hr. ob. Torigny.

THORONET, Opac. Cyſter. o *m.* 8 na z. od Freyus. Czyni do r. 5500. liwr.

THORSHAVN, m. Norwegſkie na wyſpie Stromoa naycelnieyſze.

THOUARS, *Toarcium*, Tuars, dawne i znaczne M. Fr. w Piktawii z tyt. Xſtwa Paroſtwa, erygowane r. 1563. i 1595. dla familii *de la Trémouille*. Znayduie ſię tu piękny zamek i kaplica ozdobna. Leży na wzgórku nad rz. Thoué, o *m.* 13 na połd. ku w. od Angers, 14 od Poitiers, 65 od Paryża. dł. 17. 18. ſz. 46. 59. ob. Laon.

THOUN, *Thunum*, Tuna, piękne M. Szwaycarſkie w Kantonie Berneńſkim z zamkiem. Jeſt w pięknym i dobrym położeniu, nad znacznym ieziorem poczęści na wyſpie uformowaney od Aary, wychodzącey z iezlora, a po części pod górą, o *m.* 4 na połd. od Berny, 17 od Lauzanny. dł. 25. 22. ſz. 46. 45.

THOURGAW, *Thurgovia*, Turgawia, grod Szwaycarſki, nad rz. Thour, graniczy na w. i półn.

z ieziorem miaſtem i Biſk. Konſtancyeńſkim, na połd. z Krainami do Opac. S. Galla należącemi, na z. z Kantonem Zurychſkim. Naywiękſzy to ieſt grod z całey Szwaycaryi, naypięknieyſzy, naybogatſzy, nayżyznieyſzy i nayweſelſzy ze wſzyſtkich kraiow tey Rzpltey. Bardzo ieſt ludny. Zwierzchność zależy od ośmiu dawnych Kantonow, ktore tu koleyno ſwego przyſyłaią rządcę.

THUIN, *Thudinum*, m. w Niderlandzie w Biſk. Leodyiſkim w kraiu leżącym między Sambrą i Mozą nad Sambrą, o *m.* 2 od *Charleroi*, 5 od *Maubeuge*, 6 od Mons. dł. 21. 54. ſz. 50. 18.

THULE, mieyſce, gdzie dawni mniemali bydź oſtatni kres świata. Teraźnieyſi dzieiopiſowie, podług naypodobnieyſzego do prawdy mniemania, ſądzą, iż nim ſą wyſpy Szotlandſkie, *Schetland*.

THUNGEN, lub Tiengen, m. Niem. w Szwabii, ſtoł. Landgrafstwa Kletgau nad rzeką Wutlach ieſt ſtolicą rządu i rezydencyą Xżęcą.

THUN, ob. Thoun.

THOURGAU, ob. Thurgau.

THURE, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 1 od *Chatelleraut*.

THURINGIA, *Thuringia*, Turyngia, Prow. Niem. w cyr. wyż. Saxonii graniczy na połn. z Xſtwem Brunświckim i Anhaltſkim, na w. z Miśnią na połd. z Frankonią, na z. z Haſſyą. Ma *m.* 30 wzdłuż i tyleż wſzerz. Kray ten obfituie w zboża i owoce. Po części większey ieſt laſami zaroſły i kilką rzekami oblany. Nal. do Xięcia Saſkiego, Elekt. Moguckiego i innych pomnieyſzych panow. M. S. tey Prow. ieſt Erfurt; płynie przez nią rz. Unſtrut. Nie trzeba zaś z tym mieſzać Grodu Turyńſkiego położonego przy Jennie i nal. do Kawalerow Tęutońſkich Margentheimſkich. Zamyka w ſobie kilka wſi i czyni do r. 15000. liwr. Rządca mieſzka w Zwezen wſi blizko miaſta Jenny leżącey.

THUROCZ, Turocza przedtym, teraz Znio, m. Węgierſkie, z zamkiem, ſtoł. Hr. Turockiego, z Proboſtwem znacznym, ktore dawniey nal. do Coll. Jezuitow w Tyrnawie. Turockie Hr. dzieli ſię na 4 dyſtrykty, a dziedziczna godność Hr. ieſt w domu Rewow.

THUYR, m. Fr. w Ruſillonie. Sądy tuteyſze Krol. ſą bez appelłacyi. Leży o *m.* 3 od Perpignan.

THYATIRE, ob. Ak-Hiſſar.

TIANO, *Teanum*, dawne m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w ziemi Labour, z ſ. klaſztorem zakonnic. Znayduie ſię przy tym m. źrzodło wody mineralney, ktora, mówią, iż uzdrawia oſoby na kamień choruiące. Biſk. tuteyſzy ieſt ſuffr. Kapuańſkiego. Leży o *m* 6 na połn. ku z. od Kapuy. dł. 31. 43. ſz. 41. 34.

TIBER, *Tiberis*, po Wło. *Tevere*, rz. ſ. we Wło. zaczynaiąca ſię w górze Apeninie w części wſchod. Florentſkiego pow. blizko granic Romanii, wpada w morze Toſkańſkie przy Oſtyi.

TIBERIADA, albo Tabaria, *Tiberias*, dawne M. w Judei nad ieziorem tegoż im. o *m.* 25 od Jerozolimy. Było podczas Krucyat zruynowane. Znayduią ſię przytym mieście łaźnie ſ. wody ciepłey.

TIBERIADA, albo Genezareth, wiel. iezioro w Paleſtynie przez ktorego środek od połn. ku połd. przechodzi rz. Jordan. Otoczone ieſt górami. Jezus Chryſtus kilka cudow nad tym iez. i w iego okolicach poczynił.

TIBET, Krol. w wiel. Tartaryi ſkładaiące część Tangutu. ob. Tangut.

TIDOR, *Tidora*, wyſpa na morżu Indyiſkim iedna z Moluckich, ma na w. wyſpę Gilolo, na połd. Ternatę, na połn. Motyrę. Ma *m.* 7 na około. Powietrze tu daleko ieſt zdrowſze, niż w Terna-

cie. Obfituie w korzenie i w to wſzyſtko co w innych wyſpach Moluckich znayduie ſię. Rośnie na niey pewne drzewo *apilaga*, czyli *dobre drzewo* nazwane, ktorego kora będąc przecięta wypuſzcza z ſiebie wodę tak dobrą iak ze ſtrumienia albo źrzodła. Hol. maią wiele zamkow na tey wyſpie i lubo ona ma ſwoiego oſobnego Krola, można iednak mówić, iż oni iey ſą panami. Krol rezyduie w Tydorze mieście ſtoł. tey wyſpy, leży na brzegu wſchod. Laſy i ſkały ie otaczaiące doſyć go czynią obronnym. dł. 144. ſz. 30.

TIEFFENBACH, ob. Tuffenbach.

TIEL, *Tilium*, M. obronne w Geldryi Holl. w pow. Nimegſkim. Leży o *m.* 5 na z. od Nimegi nad Wahalą.

TIENCIN, wiel. i piękne M. Chińſkie w Prow. Pekińſkiey, w ktorey ieſt drugą naywiękſzą fortecą, z dobrym portem, do ktorego wielu kupcow zawiia. Leży nad małą odnogą morſką nazwaną *Cang*. dł. 135. 6. ſz. 38. 50.

TIENGEN, ob. Sultz i Thungen.

TIERPIED, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 1 od *Avranches*.

TIERS, ob. Thiers.

TIFFAUGES, m. Fr. w Piktawii nad Sewrą z tyt. Wice-Hr. Leży o *m.* 4 na z. od Mortagne, 4 na w. od Montagu.

TIGRA, *Tigrum*, Tygerſkie Krol. w Affr. w Abiſſynii przy Egipcie. Graniczy na połn. z Krol. Sennarſkim i Baluſami, na w. z morzem czerwonym, na połd. z Krol. Angorſkim i Bagemdetſkim, na z. z Senaarſkim i Dambeańſkim.

TIGRYS, albo Tigil, *Tigris*, rz. znaczna w Azyi, zaczynaiąca ſię w górach Armenii, łączy ſię Eufratem rożnemi kanałami i razem w odnogę Baſſorſką, czyli Perſką uchodzi.

TILBURG, *Tileburgum*, wiel. m. w Brabancyi Holl. w kraiu Oſterwickim, o *m.* 5 od Bredy. Sł. ieſt przez ſwe rękodzieła ſukienne i innych materyi. dł. 22. 39. ſz. 51. 37.

TILBURY, m. Angiel. w Prow. Eſſex, o *m.* 8 na w. od Londynu nad Tamizą. Znayduie ſię tu zamek do ktorego okręty idące do Londynu wſtępować muſzą.

TILLEMONT, albo Tirlemont, *Tillemontium*, m. doſyć znaczne w Niderlandzie w Brabancyi w pow. Luweńſkim. Było to niegdyś doſyć znaczne M. Brabantſkie, ale woyny go ſpuſtoſzyły. Urodził ſię tu Jan Bollandus. Leży nad Geetą, na ktorey kilka znayduie ſię moſtow, o *m.* 4 od *Louvain*, 9 na połn. od Namuru, 10 od Bruxelli. dł. 22. 33. ſz. 50. 49.

TILLIERS, *Tagularia*, m. Fr. w Normandyi nad rz. Aurą, o *m.* 2 poniżey *Verneuil*, 4 od *Conches*, z zamkiem i tyt. Hr.

TILSIT, Tylſyt, M. Pruſkie w cyr. Litawſkim, ieſt znaczne i handlowne i po Krolewcu naywiękſze, mieſzkańcow maiące zamożnych. Obronne ieſt zamkiem dawnym, zaſzczycone ſzkołą prowincyalną i kilką kościołami Luter. i iednym Katol. Prowadzi M. handel wiel. z Litwą i Polſką zbożem, lnem, drzewem, woſkiem, ſolą oczkowatą, maſłem i innemi żywnościami. Poniżey o milę zaczynaią ſię niziny Zuławy Tylzyckie oblane Memelem, Gilgą i Ruſſą, rozciągaiące ſię do Kuriſch-Haffu, długie i ſzer. na *m.* 4. Część ta kraiu bardzo ieſt żyzna. Leży nad Memelą, o *m.* 1 i pół od Ragnity, 6 od Taurogow, 14 od Krolewca.

TIMAN, M. i kraina w Amer. południowey w Popaianie, obfituie w owoce i paſtwiſka. Leży nad małą rz. wpadaiącą do Kakety, o *m.* 40 od Popayanu, 60 od *Santa Fé de Bogota*. dł. 306. 30. ſz. 1. 25.

TIMOR, *Timora*, wyspa na morzu Indyiskim, na połd. Moluckich i na w. wyspy Jawy. Ma *m.* 60 wzdłuż, 15 wszerz. Obfituie w drzewo Sandałowe, wosk i miod. Holl. maią tu zamek, a Portugal. małe stanowisko, z ktorego nie wiel. profit odnoszą.

TINCHEBRAY, m. w Normandyi, o *m.* 3 od Mortain. Xżę Robert był tu zbity roku 1106. przez swego brata Krola Angiel.

TINA, *Tinia*, m. w Turcyi Europ. w Bośnii nad Tilą. Było tu przedtym Bisk. pod Metropolią Spalatrańskiego. Leży na granicach Kroacyi i Dalmacyi, o *m.* 15 na połn. ku z. od Spalatro, 12 od Sebenico, 18 od Jayczy. dł. 34. 48. sz. 44. 28.

TINA, *Tenos*, wyspa na Archipelagu iedna z Cykladow. Leży na połd. wyspy Andro, na połnoc Mikony, na z. Nikaryi. Ma *m.* 7 wzdłuż, 3 wszerz. Lubo iest bardzo gorzysta, z tym wszystkim dobrze iest bardzo uprawna. Obfituie w wyśmienite owoce. Fr. maią tu swego Konsula. Jedwab iest tuteyszą naypierwszą produkcyą. Biskup Tymeński Łac. rezyduie w *Saint-Nicolo* pryncypalnym mieyscu tey wyspy. dł. 43. 20. sz. 37. 36.

TINGRY, Kasztelania Bulońska, o *m.* 4 od Boulonii erygowana na Xstwo r. 1587.

TINGTOESYS, *Tingoesi*, Tyngoesowie, narod w Państwie Moskiew. w Syberyi nad rz. Jeniseą, na w. Samoiedow, na połd. morza połn. Są to ludzie spokoyni i powolni, lecz mało bardzo znani.

TINIAN, wyspa na Oceanie wschod. iedna z wysp Maryańskich na połn. wyspy du Sud. Ma *m.* 15 do koła. dł. 162. sz. 15.

TINTO, wieś w Andaluzyi, w Hiszpanii przy Kadyxie sł. przez swe wina dobre.

TINZEDA, M. Affr. w Barbaryi, w Biledulgerydzie w Prow. Dras, nad rz. tegoż im. w kraiu obfituiącym w Daktyle, zboże i innych. dł. 11. 40. sz. 26. 55.

TINZULIN, wiel. i mocne M. Affr. w Barbaryi w Prow. Dras, w Biledulgeridzie, nad rz. Drasą, z dobrą fortecą. dł. 12. sz. 27. 30.

TIPPERARY, *Tiperariensis Comitatus*, Hr. w Irlandyi w Prow. Munsterskiey; graniczy na w. z Hr. Reineńskim, i Kilkenny, na z. z Hr. Limmerick i Salmon, na z. z Hr. du Roi, na połd. z Waterfordskim.

TIPRA, Krol. Azyat. w Indyach pod tropikiem raka, w Państwach Krola Aweńskiego. Graniczy na połn. z Krol. Asemskim, na w. z Krol. Ofulskim, na połd. z Krol. Arakańskim, na z. z Bengalskim. Rz. Arakan wzdłuż onego przechodzi.

TIRANO, *Tiranum*, piękne i ludne M. w kraiu Gryzońskim, stoł. pow. tegoż im. Znayduie się przy nim kościoł wspaniały Nayświętszey Panny, do ktorego zewsząd katolicy pielgrzymuią. Leży nad Addą, o *m.* 7 od Bormio. dł. 27. 25. sz. 46. 18.

TIRLEMONT, ob. Tillemont.

TIRNAU, *Tirnavia*, Tyrnawa, piękne, mocne, i znaczne M. w wyż. Węgrzech z Akademią w Hr. Nitry, na granicach Hr. Pozońskiego. Kościoł, ktory przedtym nal. do Jezuitow iest bardzo piękny. Cesarscy zbili przy tym mieście Malkontentow Węgier. r. 1705. Urodził się tu Jan Sambuk. Leży nad rz. Tirną, o *m.* 9 od Preszburga, 9 od Neuhauselu, 2 na z. od Leopolstadu. dł. 35. 50. sz. 48. 23.

TIROL, *Tirolis*, Tyrol, Hr. Niem. składaiące część państw dziedzicznych domu Austr. Graniczy na połn. z Bawaryą, na w. z Karyntią i Arcy-Bisk. Salisburskim, na połd. z częścią państw Weneckich i z Bisk. Trydeńskim, na z. z Szwaycarami i kraiem Gryzoń-

ſkim. Dzieli ſię na cztery części, Tyrol właściwy, Biſk. Brixeńſkie, Biſk. Trydeńſkie i kraie przyłączone. Kray ten ieſt górzyſty i obfituiący w paſtwiſka. Znayduią ſię tu rudy ſrebrne, miedziane i żelazne. M. S. ieſt Inſpruck. Bierze ſwoie imie od zamku Tyrolu, na połn. Meranu. Ma *m.* 48 wſzerz, a 60 wzdłuż. Tyrolczykowie ſą przemyślni i waleczni żołnierze. Nie lubią zbytkow, ale kochaią ſię w polowaniu, oſobliwie na dzikie kozy.

TIRON, Opac. Fr. o *m.* 4 od *Nogent-le-Rotrou*, zakonu S. Bened. czyni do r. 9000. liwr.

TITAN, albo Cabaros, iedna z wyſp *Hieres* naybardziey ku w. poſunięa. ob. Hieres.

TITICACA, *Titicaca*, Tytykaka, wyſpa w Amer. połd. w Peru w Audyencyi Los Charcas nad iez. ktoremu daie ſwoie imie; ktore zaś iedno ieſt z naydłuźſzych i nayſzerſzych w całey Amer. połd.

TITMONING, m. Niem. w Arcy-Biſk. Saltzburſkim, o *m.* 3 od Burkhauſen nad Salcą. Powietrze mocno ie ſpuſtoſzyło r. 1310. Piorun zaś w popioł obrocił r. 1571 i odtąd powſtać nie może.

TITSHEIN, m. w Morawii w cyr. Prerawſkim. Dzieli ſię na nowe i ſtare. Ma zamek obronny, i leży o *m.* 12 od Ołomuńca.

TITUL, *Tibiſcum*, m. mocne w wyż. Węgrzech w cyr. Bodrogſkim. Leży na górze na prawey ſtronie rz. Tyſzy, przy iey uyściu w Dunay; o *m.* 8 na w. od Peter-Waradynu, 8 od Belgradu. dł. 38. 28. ſz. 45. 26.

TIVERTON, m. Angiel. w Dewonshirze, o *m.* 5 na połn. od Exceſter; poſyła 2 Dep. na Parl.

TIVIOTDALE, *Tiviotia*, Tiwiotdalia, Prow. w Szkocyi połud. poſyła 2 Dep. na Parl. Leży na połd. Twedy, na z. Northumberlandu. Przez nią przechodzi rz. Tiwiot. Obfituię w zboże i paſtwiſka. Obywatele zaś tuteyſi ſą dobrzy żołnierze.

TIVOLI, *Tibur*, dawne i ſt. M. Wło. w Państwie Papiezkim w Kampanii Rzymſkiey, z Biſk. ſuffr. Papieża. Widzieć tu ſię daią piękne ſtarożytności zabytki, tudzież piękny pałac wyſtawiony przez Kardynała *d'Eſt*, i Kaſkadę przepyſzną, uformowaną od rz. Teweroney, nad ktorą leży Tivoli na górze, w kraiu obfituiącym w wyśmienite wina, owoce i wpowſzechności w to wſzyſtko, co do życia ieſt potrzebnego; o *m.* 7 ku połnocy od Rzymu, 5 od Freſkatu, 4 od Paleſtryny. dł. 30. 19. ſz. 41. 57.

TLASKALA, *Tlaſcala*, M. znaczne w Amer. połn. w nowey Hiſzp. ſtoł. Prow. tegoż im. ktora ieſt częścią Audyencyi Mexykańſkiey. Przedtym daleko znaczniey ſze było niż ieſt teraz. Biſk ztąd ieſt przenieſione do *Puebla-de-los-Angelos*. Jeſt tu rezydencya Alkady Majora. Leży nad rz. poczęści w rowninie, poczęści na górze, o *m.* 25. na połd. ku w. od Mexyku. dł. 277. 30. ſz. 19. 40. Prow. Tlaſkala rozciąga ſię od iednego morza do drugiego. Graniczy na połnoc z Golfem Mexykańſkim, na połd. z Prow. Gwaxaką i morzem połd. na z. z Wielkorządztwem Mexykańſkim. W części połd. okryta ieſt górami, laſami zaroſłemi. Znayduią ſię w nich lwy, tygryſy i małpy. W reſzcie kray obfituie w wſzelkie życia wygody.

TŁUMACZE, m. w ziemi Halickiey pod pan. Auſtr. przedtym z znacznym ſtwem. Leży na trakcie o Tyśmienicy *m.* 2. od Staniſławowa 3.

TŁUSTE, m. w ziemi Halickiey pod pan. Auſtr. od Jazłowca *m.* 3.

TOAM, albo Tuam, *Tuvomontium*, m. Irlandſkie w Hr. Galloweyſkim, o *m.* 8 ua połn. ku w. od Gallowey. Arcy-Biſk. ztąd do Galloweyu, ieſt przenieſione.

TOBAK, m. Tureckie nad mo-

rzem czarnym w Bessarabii.

TOBOL, albo Tobolskoy, *Tobolium*, M. znaczne w Państwie Moskiew. stoł. Syberyi i rezydencya Gubernatora i Archi-Władyki. Dzieli się na wyż. M. i niż. a oba razem wzięte, wiel. maią rozległość i wiele mieszkańcow, domy iednak drewniane, ma iednak w wyż. mieście fortecę stawioną z kamienia, tak dom kupiecki, pałac Bisk. i Kancellaryą. Mieszkańcy są Moskale, Bukarzy i Tatarowie, ktorzy żyią z handlu, a ktory tu iest bardzo wiel. naywiększy zaś na wiosnę, gdy kupcy przybyli z Moskwy, oczekuią tu czasu, aż puszczą lody na rzekach, dla sposobności płynienia do innych miast w Syberyi. na końcu lata przybywaią tu statki Chińskie i Tatarskie z różnemi towarami, a w zimie niezliczona moc sani, ktore naywięcey futrami ztąd ładnią. Leży na górze przy zbiegu rz. Toboli i Irtisy. o *m*. 400. na w, od Moskwy. dł. 85. 58 sz. 58. 12.

TOCAT, *Tocata*, Tokat, wiel. piękne i znaczne M. Azyat. w Natolii stoł. Prow. tegoż im. ktora iest częścią Amazyi. Rezyduie tu Kady, Wwda i Aga. Mieszka w nim około 20000. familii Tureckich, 4000. Ormianow i 400. Greckich, krorzy tu swego Arcy-Bisk. maią. Miasto to iest iedno z nayhandlownieyszych w Natolii. Piękne safiany niebieskie, ktore się tu przedaią, są robione w *Chartiliqueu* wsi, o *m*. 2 od Tokaty leżącey. Wody wiele dopomagaią do ich piękności. Przewożą ie ztąd równie, iak i czerwone robione w Diarbeku do Samsoun portu morza czarnego, a ztamtąd do Kilianowa portu w Bessarabii, zkąd po całey rozchodzą się Eur. Budowane iest nakształt Amfiteatru pod górą nad rz. Tousanlą, w kraiu obfituiącym w owoce i wyśmienite wina, o *m*. 66 od Erzerom, 12 od Amazyi, 95 od Alepu, 100 od Konstantynopola. dł. 53. 30. sz. 39. 35.

TOCAYMA, *Tocaiama*, Tokayma, M. w Amer. połd. w ziemi Tęgiey, w nowym Krol. Grenady. Leży nad rz. Pari przy iey uyściu w rz. S. Magdaleny na w. *Santa-Fé*, w kraiu obfituiącym w wszelkie owoce i trzciny cukrowe. Przy nim znayduią się łaźnie ciepłe, między dwoma potokami wody zimney. dł. 316. 50. sz. 4.

TOCKENBURG, lub Toggenburg, Hr. Szwaycarskie pod dependencyą Opata S. Galla. Ma figurę uda i rozciąga się między wysokiemi górami. Obfituie w zboże i owoce. Długie mil Niem. 10. szer. 3. Mieszkańcy po większey części są Luteranie.

TODENHAUSEN, przy Minden w Westfalii. Fr. tu zbici byli r. 1759.

TODI, *Tudertum*, dawne M. Wło. w Państwie Papiezkim w Xięstwie Spoletu, z Bisk. suffr. Papieża. Urodził się tu Papież S. Marcin. Leży na pagórku przy Tybrze, o *m*. 9 od Peruzy, 8 od Spoletu, 22 od Rzymu. dł. 29. 56. sz. 42. 47.

TOEPLITZ, ob. Toplitz.

TOKAY, *Tokeum*, m. w wyż. Węgrzech w Hr. Zemplińskim z zamkiem. Malkontenci Węgierscy dobyli go r. 1682. Sł. iest przez swe naywybornieysze w Węgrzech wina, z ktorych naydelikatnieysze na górze *Mezes-Mele*, czyli miodowey rodzą się, a ktore dla samego Krola zachowane bywaią. Leży przy zbiegu rz. Bodrogi i Teysy, o *m*. 30 na półn. ku z. od wiel. Waradynu, 36. od Budy, 15 od Koszyc. dł. 38. 40. sz. 48. 10.

TOLBIAK, ob. Zulpich.

TOLED, *Toletum*, dawne, mocne, piękne, handlowne i st. M. Hiszp. drugie w nowey Kastylii, ktorey przedtym było stoł. równie, iako i całey Hiszp. z st. Akademią, kilką fabrykami materyi iedwabnych i wełnianych, z iednym z naybogatszych w świecie Arcy-Bisk.

ktorego Arcy-Bisk. ieſt oraz Prymaſem Hiſzp. Konſyliarzem Stanu, i W. Kanclerzem Kaſtylii. Siedmnaście tu odprawiło się Koncyliow. Pomiędzy mnoſtwem pięknych gmachow naybardziey zadziwiaią cudzoziemcow Pałac Krol. Arcy-Biſk. i kościoł Katedralny naylepiey opatrzony w całey Hiſzp. Jan Ludwik *de la Cerda*, rodem był z tego M. Leży w dobrym i pięknym położeniu, na górze bardzo wyſokiey, oblaney z obu ſtron Tagem, o *m.* 15 na połd. od Madrytu, 75 od Grenady, 74 od Sewilli, 46 od Merydy. dł. 14. 20. ſz. 39. 50.

TOLEN, albo TERTOLEN, *Tola*, wyſpa i m. w Zelandyi, o *m.* 1 od Berg-op-Zoomu. dł. 21. 42. ſz. 51. 32.

TOLENTIN, *Tolentinum*, m. Wło. w Marchii Ankonitańſkiey. Biſk. tuteyſzy ieſt przyłączone do Maceratenſkiego. Franciſzek *Philepk* tu ſię urodził. Leży nad Chientą, o *m.* 3 od S. Seweryna, 4 od Maceraty, 35 od Rzymu. dł. 30. 48. ſz. 43. 12.

TOLHUIS, albo TOLHUS, m. w Niderlandzie nad Renem przy zamku Schenck, ktorędy Franc. r. 1672. przeſzli tę rz. i Hanoweranie r. 1758. dla ſtoczenia Krewelſkiey potyczki.

TOLKEMIT, Tolkmiczko, m. Pruſkie w Pomerellii, przedtym ſtwo w Malborſkim Woi. Teraz ſtoł. Amtu.

TOLNA, *Altinum*, M. i Hr. w niż. Węgrzech na prawym brzegu Dunaiu, o *m.* 3 od Koloczy, 24 od Eſſeku, 20 od Budy. dł. 36. 55. ſz. 46. 30.

TOŁOCZYN, *Tolocinum*, m. w Woi. Witebſkim, ieſt doſyć porządne i handlowne, ma kilka kościołow. Leży na trakcie pocztowym, od Orſzy o *m.* 10. od Odruczka 2.

TOLOZA, *Ituriſſa*, piękne M. Hiſzp. w Biſkaii, ſtoł. Gwipuſkoy. Alfons Mądry Krol Hiſzp. ie fundował w trzynaſtym wieku. Leży w dolinie miłey i żyzney, między dwoma górami nad rz. Araxes i Oria, na ktorych dwa ſą tu bardzo piękne moſty; o *m.* 15 od Bayony, 19 od Bilbao, 18 od Pampellony. dł. 15. 32. ſz. 43. 12.

TOLPACZE, w Woi. Bracławſkim, od Janpola ku w. *m.* 4.

TOLSBURG, m. Moſk. w Wielkorządztwie Rewelſkim, z portem nad odnogą Finlandzką, i dyſtryktem zawieraiącym 10 Parafii, a ktory ieſt w poſſeſſyi Szlacheckiey.

TOLTSWA, m. Węgierſkie w cyr. Sempliñſkim, blizko rzek Teyſſy i Bodrogi, zalecone przedniemi winami.

TOLU, m. w Amer. połd. w ziemi Tegu, w Wielkorządztwie Kartageñſkim. Z tego M. do Eur. ſprowadzaią *Balſam Toluſki*. Zbieraią go z drzew podobnych do naſzych łoſienek. Leży o *m.* 12 od Kartageny. dł. 304. 40. ſz. 9. 40.

TOMAKOWKA, wyſpa na Dnieprze, ſł. bronieniem ſię na niey Kozakow, poniżey Kudaka, o *m.* 20.

TOMAR, *Tomara*, piękne m. w Extremadurze Portugal. w piękney rowninie pod górą, na ktorey ieſt zamek nal. do Kawalerow Chryſtuſowemi zwanych. Leży nad rz. Nabſaną, o *m.* 16 od Konimbryki 26 od Lizbony. dł. 10. 10. ſz. 39. 30.

TOMASZ, (S.) ob. S. Thomas.

TOMASZOW, m. w Woi. Bełzkim, dobra ordynacyi Zamoyſkich, ozdobne kościołem farnym, Trynitarzow &c. Jeſt w dobrym położeniu, na trakcie pocztowym *m.* 2 od Komorowa na połn. 4 od Rawy Ruſkiey, tyleż od Zamościa.

TOMASZPOL, *Tomaſpolia*, m. w Woi. Bracławſkim, doſyć porządne i oſiadłe, nad rz. od Komargroda *m.* 2. tyleż od Jangroda, od Jarugi 6.

TOMBUT, *Tombutum*, Krol. Affr. w Nigrycyi, graniczy na połnoc z Krol. Chinkwelańſkim i Guburſkim, na w. z Gabiſkim i Jautryſkim, na połd. z Gwineą na z. z kraiem Jarru Sarokolą i Mandinganami. Przerzyna znaczną część iego rz. Niger. Krol. to nie ieſt dobrze nam dotąd znaiome. To tylko wiedzieć można, iż wiele tu złota i wſzyſtkich do pożycia potrzebnych rzeczy znayduie ſię. M. S. ieſt Tombut, ktore ieſt bardzo wiel. niedaleko Nigru leżące, w nim rezyduie Krol, gdzie ma przepyſzny pałac. Kupcy z Barbaryi i innych mieyſc Affr. wiel. tu handel prowadzą. dł. 18. 30. ſz. 15. 35.

TOMI, Tomizwar, u Turkow Pargala, M. w Bulgaryi nad morzem czarnym, na połd uyścia Dunaiu, ſł. mieyſce wygnania Owidyuſza.

TOMOSKOI, albo TOMSK, M. w Państwie Roſſyiſkim w Syberyi, między dwoma korytami rz. Tomy, o *m.* 200. na w. ku połd. od Tobolſka. Znayduią ſię w okolicach M. tego rudy żelazne, ołowiane i miedziane. Handel prowadzi znaczny i na wielkim trakcie leży. Tędy corocznie Kałmukow i Bukarow Karawany przechodzą.

TONDEREN, albo TUNDERN, *Tundera*, M. i grod Duńſki w Xſtwie Slezwickim z dobrą fortecą, nad rz. Widawą w kraiu żyznym, o *m.* 10 na połd. ku w. od Rypeny, 6 od Apenrady, 10 na połn. ku z. od Slezwiku. dł. 26. 45. ſz. 54. 58.

TONGRELO, piękne Opac. Norbertańſkie w Dyec. Bois-le-Duc, w Niderlandzie.

TONGRES, Tongra, Tongeren, *Atuatucum*, *Aduatuca*, *Tungri*, M. w Biſk. Leodyiſkim w Hasbay w Hr. Loſſeńſkim. Było przedtym bardzo znaczne i ſtołecz. wiel. Kraiu za czaſow Juliuſza Cezara. Biſk. ztąd nayprzod było przenieſione do Maſtrychu, potym do Liege. Atylla zruynował go do ſzczętu w piątym wieku, a Normandowie w dziewiątym. Stanęła tu ugoda r. 1403. między Biſk. i miaſtem pod im. *Pokoiu Tongreſkiego*. Fr. go dobyli r. 1672. i zburzyli fortyfikacye r. 1673. Leży nad rz. Jarą, o *m.* 5 na połd. ku z. od Maſtrychu, 6 od Liege. dł. 23. 3. ſz. 50. 48.

TONGUSOWIE, Narod Tatarſki mieſzkaiący część wiel. Państwa Roſſyiſkiego. Dzielą go na 4 pryncypalne hordy. *Sabatſcy*, mieſzkaiący pod 60. graduſem ſz. *Podkameńſcy*, mieſzkaiący między rz. Janiſcą i Leną. *Oleniſcy*, mieſzkaiący przy źrzodle rz. Leny i Aldany. *Konniſcy*, mieſzkaiący między ieziorem Baikał i M. Nerzińſkoi. Wſzyſcy ogólnie ſą mocni i mężni; żywią ſię z połowu i polowania, a mieſzkaią w budach. Jedni chodzą nago w lecie, drudzy odziewaią ſię ſkórami źwierzęcemi. Religia ich zaſadza ſię na uznawaniu iednego Boga Stworcy, ktorego iednak nigdy nie czczą, do ktorego także i nie modlą ſię. Maią inne różne Bożyſzcza, z ktoremi dobrze lub źle obchodzą ſię, podług ſwego humoru. Jedno z naywiękſzych ich form przyſiąg, ieſt zarznięcie pſa i wyſſanie mu krwi do oſtatniey kropelki. Różne ſobie czynią znaki na twarzy i rękach dla dyſtynkcyi.

TONNA, w cyr. wyż. Saxonii, nal. do familii Xżąt Saxe-Gotha; leży o *m.* 5 od Erfortu, 2 od Gothy. Generał Tylli złupił to M. r. 1631. rownie i zamek i M. Grafen-Tonna.

TONNAY-BOUTONNE, *Tauniacum ad Vultona*, m. Fr. w Santonii nad rz. Butonną, o *m.* 3 od S. Jana d'Angeli. dł. 16. 56. ſz. 45. 58.

TONNAY-CHARENTE, *Tauniacum Carantonum*, dawne i znaczne M. Fr. w Santonii z zamkiem, Opac. Bened. czyniącym do r. 1600. liwr. portem i tyt. Xſtwa

Nal. do domu Rochechouart. Leży na prawey ſtronie Charenty, o *m.* 1 od Roſzfortu, 6 od Saintes, 101 od Paryża. dł. 16. 43. ſz. 50. 6.

TONNEINS, *Toneſium*, m. Fr. w Gwinei w pow. Agieńſkim nad Garonną, o *m.* 1 od *Clerac.*

TONNERE, *Tornodurum*, dawne M. Fr. w Szampanii w pow. Senońſkim, ſtoł. Hr. znacznego. Sł. ieſt przez ſwe dobre wina. Leży nad rz. *Armançon*, o *m.* 8 na w. od Auxerre, 13 na połd. od Troyes, 41 od Paryża. dł. 21. 38. ſz. 51. 47.

TONNINGEN, *Tonninga*, M. i pow. Duńſki w Xſtwie Slezwickim. Należało przedtym do Xżąt Holſztyńſkich na Gottorpie. Krol Duńſki był przymuſzony odſtąpić od oblężenia tego M. r. 1700. ale dobywſzy go 1707. kazał zburzyć fortyfikacye. Leży na połwyſpie uformowaney od rz. Eydery, gdzie port handlowny znayduie ſię, o *m.* 10 na połd. ku z. od Slezwiku, 23 od Hamburga. dł. 26. 45. ſz. 54. 30.

TOPINAMBES, wyſpa w Amer. połd. w kraiu Amazońſkim na rz. tegoż im. ma *m.* 60 wzdłuż. Kray ten ieſt bardzo żyzny i miły. Sama dzicz na niey mieſzka.

TOPLITZ, albo raczey Teplice, Cieplice, m. Czeſkie w cyr. Leitomeryckim. ſł. przez ſwe łaźnie wody ciepley bardzo zachwaloney. Auſtr. przytym miaſteczku porazili Pruſakow r. 1762. ob. Neuſtædter, Villach.

TOPOROW, m. w Bełzkim, a teraz w cyr. tymże, pod pan. Auſtr. od Brodow na z. *m.* 4 od Radziechowa 3. od Oleſka 3.

TOR, M. Azyat. w Arabii opoczyſtey nad morzem czerwonym z dobrym portem, obronnym zamkiem. Piękny tu ieſt klaſztor Grecki, w ktorego ogrodzie znayduią ſię źrzodła wody gorzkiey, ktore, mówią; iż ſą też ſame, ktore Moyżeſz w środkie odmienił wrzucaiąc w nie kawałek drzewa. Wielu autorow biorą to M. za dawne *Elana*. dł. 52. ſz. 28. Tegoż im. m. Moſk. w Prow. Bachmutſkiey.

TOR-BAY, odnoga w Hr. Dewonshiry, do ktorey przybył był z ſwą Flottą Xżę d'Orange r. 1688.

TORCELLO, *Torcellum*, M. prawie zruynowane w Rzplitey Weneckiey, o *m.* 6 na połn. od Wenecyi z Biſk. dł. 30. 5. ſz. 45. 35. Jeſt na wyſpie tegoż im.

TORCY, wieś Fr. z tyt. Margr. o *m.* 5 na w. od Paryża, 1 od Lagny.

TORCZYN, m. w Woi. Wołyńſkim, na trakcie pocztowym, od Łokaczewa *m.* 3. tyleż od Łucka.

TORDESILLAS, *Turris Sillana*, piękne i obronne M. w Hiſzp. w Krol. Leońſkim, z wiel. pałacem. Leży w kraiu obfituiącym w zboże i wina na prawey ſtronie rz. Duero, na ktorey tu piękny ieſt moſt, o *m.* 7 od Walladolidy, 30 na połd. ku w. od Legionu. dł. 13. 10. ſz. 41. 40.

TORGAU, *Torgavia*, Torgawia, M. i pow. Niem. w Xſtwie Saſkim w cyr. Miśnii, z pięknym zamkiem nazwanym Hartenfels. Różne woyny Niem. do ſzczętu go prawie zruynowały. Pruſacy tu wygrali batalią r. 1760. Leży na lewym brzegu Elby, o *m.* 8 na połd. od Wittembergi, 9 od Lipſka. dł. 30. 50. ſz. 51. 38.

TORGAWICA, lub TORHOWISZCZE, ob. Targowica.

TORIGNE, m. Fr. w pow. *Maine*, o *m.* 5 na w. od Mans.

TORIGNI, *Toriniacum*, m. Normandſkie z zamkiem, Opac. zakonu Cyſter. czyniącym do r. 3500. liwr. i z tyt. Hr. Urodził ſię tu ſł. Franciſzek *Callieres.* Leży nad małą rz. o *m.* 3 na połd. ku w. od S. Lo. 8 na w. od *Coutances.* dł. 16. 35. ſz. 49. 12. ob. Thorygny.

TORNA, albo TORNAW, *Torna*, M. i Hr. w wyż. Węgrzech nad rz. Sayą, o *m.* 9 od Koſzyc.

dł. 38. 50. ſz. 48. 52.

TORNAU, Hr. Czeſkie w cyr. Bolesławſkim, o *m.* 6 od Bolesława.

TORNAWA, m. w Woi. Podolſkim.

TORNO, *Torna*, Tornea, M. Szwedzkie w Botnii zachodniey. Leży przy uyściu rz. Torny, na brzegu naybardziey ku półn. poſuniętym odnogi Botnickiey, o *m.* 100 od Abo, 214 od Sztokolmu. ſz. 65. 50'. 50". dł. 41. 57.

TORNOWA, M. w Turcyi Eur. w Macedonii, z Biſk. Greckim ſuffr. Laryſſeńſkiego. Leży pod górami Dragonizańſkiemi nad Salemprią, o *m.* 4 od Laryſſy. dł. 40. 28. ſz. 39. 53.

TORO, *Taurus*, dawne i znaczne M. Hiſzp. w Krol. Leońſkim, w Krainie nazwaney *Tra lo Douero*, Sł. ieſt przez batalią, ktora tu ſtocz. była r. 1476. i śmierć Xcia Olivares tu zmarłego na wygnaniu. Przedtym daleko pięknieyſze niż teraz było. Leży na prawym brzegu Duero, w równinie, na ktorey wyśmienite rodzą ſię wina, o *m.* 15 od Salamanki, 29 od Leonu, 40 od Madrytu. dł. 12. 48. ſz. 41. 40.

TOROELLA-DE-MONGRIS, m. nadmorſkie Hiſzp. w Katalonii, przy uyściu rz. Tery, w morze śrzodziemne pod górami Pireneyſkiemi. Sł. ieſt przez batalią, ktorą tu Fr. ſtoczyli z Hiſzp. i ktorych zwyciężyli r. 1694. Leży o *m.* 19 od Perpinianu, 6 od Gironny. dł. 20. 50. ſz. 41. 55.

TOROPEZ, m. Moſk. w Prowinc. Wełykich łukow.

TORQUEMADA, niegdyś *Porta Auguſta*, lub *Turris Cremata*, m. Hiſzp. w Krol. Legiońſkim.

TORRE DEL-GRECO, między nim, i Portici r. 1738. zapadłego dobyto Herkulanu, w Krol. Neapolitańſkim.

TORRE-DE-MONCORVO, m. obronne pod górą Roberodą, między rz. Douro i Saborą. Kommenda nad zamkiem zawſze nal. do domu Sampayer dziedzicow Villa-Flory. Leży w Portugalii w Prow. Tra-los-Montes.

TORRES-NOVAS, *Tor Nova*, M. mocne i znaczne Portug. w Eſtremadurze z dobrym zamkiem i tyt. Xſtwa. Leży w rowninie żyzney, nad rz. Almendo, o *m.* 1 od Tagu, 5 od Santareny, 22 od Lizbony. dł. 10. 1. ſz. 39. 25.

TORRES-VEDRAS, *Tor Vedra*, M. w Eſtremadurze Portug. z tyt. Hr. zamkiem dobrze umocnionym, o *m.* 7 od Lizbony w kraiu obfituiącym w dobre wina, zboże i owoce. dł. 9. 10. ſz. 39. 10.

TORROX, m. Hiſzp. w Grenadzie, blizko morza śrzodziemnego, zalecone plantacyą trzcin cukrowych.

TORSIL, *Torſilia*, m. Szwedzkie w Sudermanii, na brzegu połud. ieziora Meler, o *m.* 10 od Sztokolmu.

TORTONA, *Terdona*, M. Wło. w pow. Milanez z dawnym Biſk. ſuffr. Medyolańſkiego i dobrą cytadellą na górze. Częſto dobyte było w różnych woynach Wło. Należy do Krola Sardyńſkiego i leży nad rz. Skrywią, o *m.* 9 od Kaſalu, 15 od Medyolanu, 13 od od Genuy. dł. 26. 27. ſz. 44. 53.

TORTUA, wyſpa Amer. półn. iedna z Antylſkich, o *m.* 2 od S. Dominika. Ma *m.* 6 wzdłuż, 2. wſzerz. Jeſt nieprzyſtępną z ſtrony półn. z przyczyny ſkał ią otaczaiących. Wſzyſtko tu dobrze udaie ſię gdyby na niey tylko woda znaydowała ſię, byłaby naylepſzą z Antylſkich. Przedtym mieſzkali na niey Fr. ale teraz ieſt puſtą. dł. 305. ſz. 20. Druga tegoż im. ieſt wyſpa na morzu półn. o *m.* 14 od S. Małgorzaty, także puſta. dł. 312 30. ſz. 11.

TORUN, u Niem. Thorn, *Torunia*, wiel. bogate, handlowne, dawne i pierwſze między 3 Pru-

ſkiemi wiel. miaſtami. Winno ſwoy początek Hermanowi Balk wiel. Miſtrzowi, ktory tu r. 1231. zamek Toruń założył, a przy nim z czaſem miaſto oſiadło i ſtało ſię kluczem handlu Polſkiego z Pruſami, przyięte też do związku Anzeatyckiego było. Zamek iego r. 1454. zoſtał znieſiony. Dzieli ſię na ſtare i nowe miaſto i lubo murem i foſſą ſą oddzielone, iednak ieden tylko maią Magiſtrat od r. 1454. Mieſzkańcy ſą powiękſzey części Luteranie, lubo im kościoły odebrali katolicy maiący w mieście kościołow 4. i 3. klaſztory. Illuſtre Gymnaſium od dawna tu kwitnie i ſt. miewa Profeſſorow, a z nich ieden ieſt zawſze do ięzyka Pol. Moſt drewniany na Wiśle długi ieſt prawie na pół mili, ktorego połowa bliżſza miaſta do kępy Bażar moſtem Niemieckim na Wiſle Niemieckiey ſię zowie, druga dalſza Polſkim. Toruń r. 1454. odpadł od Krzyżakow, 1485. otrzymał wolność ſkładow. Oblegany był od Szwedow 1629. wzięty od nich 1655. Bombardowany i dobyty od Karola XII. r. 1703. powietrzem zniſzczony 1708. Sł. ieſt urodzeniem Mikołaia Kopernika 1472. ktorego tu nadgrobek w kościele S. Jana widzieć ſię daie. W Toruniu r. 1645. Krol Władyſław IV. złożył z dyſſydentami Charitativum Colloquium, Seym pod Zygmuntem III. i tu nayczęściey Krolowie Pol. od ſtanow Pruſkich przyimowawali przyſięgę. Sł. ieſt rozruch od iednego ſtudenta z dyſſydentami wſzczęty r. 1724. ktorego Prezydent Reſner utratą głowy przypłacił. Toruńſkie pierniki, rzepy, mydło i kiełbaſy ſą bardzo zalecone. Dyſtrykt mieyſki zawiera 25 wſi z 4 parafiami luterſkiemi, za miaſtem kościoł ieſt S. Barbary, do ktorego w trzeci dzień świątek całe M. w proceſſyi wychodzi. Okolice ma żyzne, twierdzą nawet Piſarze, iż pod Toruniem winnice ſię udawały. Leży nad Wiſłą od Chełmna *m.* 3. od Grudziądza 8. od Tczewa 19. od Gdańſka 24. od Warſzawy 30. dł. 42. 8. ſz. 54. 1.

TOSKANIA, *Hetruria*, *Toſcania*, Państwo udzielne Wło. z tyt. wiel. Xſtwa lenne Rzeſzy Niem. graniczy na połn. z Romanią, pow. Bonońſkim, Xſtwem Modeńſkim i Parmeńſkim, na połd. z morzem śrzodziemnym na w. z Xſtwem Urbińſkim, Peruzyą, Orwietanem, Patrimonium S. Piotra, i X. Kaſtreńſkim, na z. z morzem, Rzecząplitą Lukańſką i Genueńſką. Ma *m.* 45 wzdłuż, 36 wſzerz, a 440 mil kwadratowych. Kray ieſt miły, dla rzek, dolin, wzgórkow i gór, w ktorych znayduią ſię rudy ſrebrne, cynowe i ałunowe &c. tudzież głazy marmurowe i porfirowe; obfituie w wina nayzdrowſze, zboże, pomarańcze, cytryny i inne owoce, a wpowſzechności w to wſzyſtko, co tylko ieſt do życia potrzebnego. R. 1766. liczono tu ludzi 945063. rz. Arno nayroſkoſznieyſzą przerzyna okolicę. Dzieli ſię wiel. Xſtwo Toſkanii; na te pow. Florentyńſki, Pizańſki i Sienneńſki. M. S. ieſt Florencya. Xſtwo uſtąpione było Fr. Stefanowi Xciu Lotaryńſkiemu, za Lotaryngią, przez traktat Wiedeńſki r. 1736. Drugi iego ſyn był uczyniony W. Xciem Toſkańſkim 24 Sierpnia r. 1765. Wielcy Xżęta maią rocznego dochodu 2500000. ſzkudow. Poddani iego uwolnieni byli od prawa Kadukowego we Fr. r. 1768. Nazywaią *morzem Toſkańſkim*, część śrzodziemnego, ktora leży między Toſkanią, Państwem kościelnym, Krol. Neapolitańſkim, wyſpami, Sycylią, Sardynią i Korſyką.

TOSTES, m. Normandſkie, o *m.* 5 od Argues.

TOTANA, m. Hiſzp. w Murcyi, nal. do Kawalerow S. Jago.

TOTMA, m. Moſk. w Prow. Wołogdzie, w ktorego okolicy ob-

ſite żupy ſolne znayduią ſię.

TOTNESS, m. Angiel. w Dewonshirze; poſyła 2 Dep. na Parl.

TOUARCE, wiel. m. Fr. w Xſtwie Andegaweńſkim, o *m.* 5 od Angers.

TOUCHET, m. Normandſkie o *m.* 2 od Mortain.

TOUCY, *Tociacum*, m. Fr. o *m.* 5 od Auxerre, w kraiu piaſzczyſtym i wodniſtym nad Uſną.

TOUGET, m. Fr. w Hr. *Armagnac*, o *m.* 6 od Auſch.

TOUL, *Tullum Leucorum*, Tula, dawne i znaczne M. Fr. w Lotaryngii ſtoł. pow. Tulſkiego z Biſk. ſuffr. Trewirſkiego. To Biſkup. było przedtym naywiękſze w całym Krol. nim oddzielono od niego Biſk. S. Diey i Nancy r. 1777. i 1778. Biſk. bierze tyt. Hr. Tulcńſkiego i Xcia *Sacri Romani Imperii*, S. Manſwet był tu pierwſzym Biſk. Znayduią ſię dwa Opac. Bened. na przedmieściach nazwanych *S. Manſuet* i *S. Evre*, od ktorych te dwa Opac. nazywaią ſię. Kościoł Katedralny ieſt bardzo piękny. Pałac Biſk. wyſtawiony przez Pana Begon ieſt rownie piękny. Toul było przedtym miaſtem Ceſ. ale dobyte będąc przez Henryka II. Krola Fr. r. 1552. i od tego czaſu, przy Fr. zoſtało ſię. Urodził ſię tu S. Lupus, Wincenty Lerins i kilku innych W. Ludzi. Leży nad Mozellą, w rowninie żyzney otoczoney dokoła górami, na ktorych wyśmienite rodzą ſię wina, o *m.* 4 od Nancy, 14 od Metzu, 6 od Pont-a-Mouſſon, 67 od Paryża. dł. 23. 33. ſz. 40. 27.

TOULON, *Telo Martius*, dawne, obronne, bogate, ludne i znaczne M. Fr. w Prowancyi, z dobrą Cytadellą, Biſk. ſuffr. Arelateńſkiego, dobrym cekauzem morſkim, portem obronnym kilką zamkami, ktory ieſt ieden z naylepſzych, naywiękſzych i nayſł. w Europie, Xżę Sabaudzki i Xżę Eugeniuſz muſieli odſtąpić od Tulonu r. 1707. Urodził ſię tu Ludwik Ferrand. Leży nad morzem śrzodziemnym w miłym położeniu, maiąc na półn. wyſokie góry, o *m.* 16 od Aix, 12 od Marſylii, 28 od Nicei, 177 od Paryża. dł 36. 35. ſz. 44. 24. Tegoż im. M. ieſt w Burgundyi, o *m.* 7 od Autunu nad rz. Artoux z Przeorſtwem Bened.

TOULOSE, *Toloſa*, Tuloza, bardzo dawne, wiel. i iedno z nayznacznieyſzych M. Fr. w wyż. Langwedocyi ſtoł. całey tey Prow. z tyt. Hr. Arcy-Biſk. erygowanym r. 1317. przez Jana XXII. Ma Univerſitatem ſł. Parl. dawny i ſł. Akademią nauk naydawnieyſzą w Eur. bardzo ſł. pod im. *Jeux Floraux*, nadto Akademią napiſów, ſztuk wyzwolonych, Malarſtwa, Snycerſtwa, i Architektury. Rataſz Tulоſki noſi imie Kapitolii; radzcy iego Kapitulnych. Powinni zaś bydź ſzlachtą. M to nie ieſt ludne w proporcyi ſwey wielkości i lubo w bardzo dobrym i pożytecznym dla handlu ieſt położeniu, z tym wſzyſtkim nie wielki prowadzi handel, z przyczyny, iż Tulozanie wolą raczey do nauk przykładać ſię. Jakoż Touloſſa wielu wiel. ludzi na świat wydała; pomiędzy ktoremi liczą ſię Cujas, Filip Berthier, Xiądz Caſeneuve, Franciſzek Maynard, Emanuel Alagnan, Piotr Bunel, Jan Stefan, Duranti, Gui-du-Faure, Jan Coras, i t. d. Leży na prawym brzegu Garumny na końcu kanału Langwedockiego, o *m.* 50 od Bordeaux, 45 od Montpellieru, 15 od Auſch, 150 od Paryża. dł 19. 6. 13. ſz. 43. 35. 54.

TOUQUE, *Tolca*. rz. Fr. w Normandyi. Płynie przy Gacey, pod Liſſieux, Pont-l'Eveque i wpada do morza w odnogę Truwilſką. Statki płynąć na niey mogą od Liſieux.

TOUQUES, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 3 od Pont-l'Eveque.

TOUR, m. Fr. w *Auvergne*, o *m.*

6 *m.* 10 od Clermont.

TOURAINE, *Turonia*, Prowin. Fr. graniczy na półn. z *Maine*, na w. z Xstwem Orleańskim, na połd. z Berry; na z. z Xstwem Andegaweńskim i Piktawią. Ligiera dzieli ią na dwie części. Ma *m.* 22 wszerz, a 23 wzdłuż. Oblana iest wielą rz. ktore czynią ią do handlu sposobnieyszą. Od swey piękności i żyzności nazwaną iest *Ogrodem Francuzkim*. Przyłączoną była do Korony Fr. za S. Ludwika. M. S. iest Tours.

TOUR-DE-FRANCE, m. w Langwedocyi w dyec. Aleteńskiey, o *m.* 3 od S. Pawła des Fenouilledes.

TOUR-DE-ROUSSILLON, przy Perpinianie reszta pozostała dawnego Ruscino.

TOUR-D'ORDRE, *Turris Ardens*, Latarnia morska w Bolonii we Fr. Zwaliła się r. 1644.

TOUR-DU-PIN, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 9 od Wiednia z tyt. Baronii nad małą rz. tegoż im.

TOUR-DU-RENARD, ob. Kirch-berg.

TOUR-LANDRY, m. Fr. z tyt. Margr. w Piktawii, o *m.* 9 od Montreuil-Bellay.

TOUR LA-VILLE, m. Fr. w Normandyi oddzielone rz. od Cherburga. Tu robią szkła tak przednie, iż wyrownywaią, a nawet przenoszą Weneckie.

TOURMANTINE, m. Fr. w Anjou, o *m.* 10 od Montreuil-Bellay.

TOUR-MAUBOURG, m. Fr. o *m.* 1 od Puy w Vellay.

TOURNANS, m. Fr. w pow. Brie, o *m.* 3 od Rozay.

TOURNAY, *Tornacum*, Tornak, piękne i znaczne M. w Flandryi Austr. z Bisk suffr. Kambrezyiskiego. Kościoł Katedralny i Opac. S. Marcina są wspaniałe. Ludwik XIV. dobył Tornaku r. 1667. ktore mu było ustąpione traktatem Akwisgrańskim r. 1668. Alianci dobyli go r. 1709. i było ustąpione domowi Austr. traktatem Utrechtskim; straż zaś onego oddana była Holl. traktatem Baryerowym r. 1715. Ludwik XV. dobył go 19 Junii r. 1745. i kazał zburzyć fortyfikacye. Cytadella Tornaku iest iedna z naypięknieyszych w Eur. Leży nad Skaldą, ktora go dzieli na dwa miasta mostem złączone, o *m.* 6 od Lilli, 7 od Douay, 9 od Mons, 12 od Gandawy, 54 od Paryża. dł. 21. 3'. 17". sz. 50. 36'. 17". Załogi Holl. wyprowadzone z niego zostały r. 1782.

TOURNAY, m. Fr. w Hr. Astaraku, o *m.* 4 od Tarbes.

TOURNECOUPE, m. Fr. w Gaskonii w pow. Lomagne.

TOURNON, *Turno*, M. Fr. w Prow. Langwedocyi w pow. Wiwareńskim, z zamkiem na górze, pod ktorą iest położone M. nad Rodanem. Jezuici tu mieli piękne i st. Collegium. Oyczyzną iest Piotra Daviti. Leży o *m.* 16 od Gracianopola, 17 od Viviers, 115 od Paryża. dł. 22. 25. sz. 45. 6.

TOURNON, m. Fr. w Brennie nad rz. *Creuse*. Tegoż im. w pow. Agineńskim z sądami Krol. o *m.* 8 od Agen.

TOURNUS, *Trenorchium*, dawne M. Fr. w Burgundyi na prawym brzegu Saony w kraiu pięknym i obfituiącym w zboże, wina i t. d. Jest tu st. Opac Bened. sekularyzowane i w Kollegiatę odmienione. Czyni do r. Opatowi 30000 liwr. M. leży o *m.* 5 od Chalons, 6 od Macon, 81 od Paryża. dł. 22. 34. sz 46. 33.

TOURNY, m. Fr. w Normandyi z zamkiem i tyt. Margr. o *m.* 3 od Andeli.

TOUROWRE, m. Fr. o *m.* 2 od Mortagne. Ma tyt. Margr.

TOURS, *Turones*, albo *Cæsarodunum*, dawne wielkie piękne bogate i iedno z nayzna: M. Fr. stoł. Turonii, z Arcy-Bisk. Kapitułą st. pod im. S. Marcina, ktorey Opa-

tem ieſt Krol i pierwſzym Kanonikiem od niepamiętnych czaſow. W kościele Katedralnym ieſt Biblioteka rękopiſmami napełniona. S. Gracyan, ktory umarł przy końcu trzeciego wieku, był pierwſzym Biſk. Turońſkim. Oyczyzną ieſt Piotra Rene Rapin i Berenger. Leży między Ligierą i Cherą, o *m.* 21 od Poitiers, 24 od Orleanu, 44 od Rennes, 51 od Paryża. dł. 18. 21'. 31". ſz. 47. 22'. 44".

TOURTOIRAC, Opac. Fr. o *m.* 6 od Periguex; zakonu S. Bened. czyni do r. 1600. liwr.

TOURVILLE, pow. Fr. w Normandyi, ktory nadał ſwoie im. domowi Turwillow. Leży o *m.* 1 od *Coutances*.

TOURY, *Tauriacum*, m. Fr. w Xſtwie Orleańſkim, o *m.* 5 od Pluviers.

TOUSERA, M. Affr. w Barbaryi, ſtol. Biledulgerydu, w kraiu obfituiącym w daktyle. Nal. do Krola Tunetańſkiego. dł. 28. 30. ſz. 32. 30.

TOUSSAINS, Opac. Fr. w Szampanii przy Chalons zakonu S. Auguſt. czyni do r. 4000. liwr.

TOUVRE, rz. w pow. Angulemſkim, wpadaiąca w Charente przy Angulemie.

TOUZY, ob. *na końcu artykułu* Vaucouleurs.

TOXIGNY, m. Fr. w Touraine. o *m.* 4 od Loches z zamkiem.

TRAABURG, M. w wyż. Karyntyi, o *m.* 20 od Saltzburga przy gran. Tyrolſkich.

TRABY, m. w pow. Oſzmiańſkim z ſtwem płacącym podług luſtracyi 1765. zł, 2560. w emfiteuzie Dominika Narburta. Okolica iego ieſt bardzo żyzna, obfituie w lny dobre. Jeſt od Surwiliſzkow, o *m.* 2. od Oſzmiany 4.

TRACHENBERG, m. i Baronia wolna w niż. Sziąſku nad rz. Bartſch, o *m.* 6 od Wolawy, na pograniczu Polſki Należy do Hr. Hatzfeldſkiego.

TRAIANOPOLI, *Traianopolis*, Traianopoli, m. puſte w Turcyi Eur. w Romanii z Arcy-Biſk. Greckim. Leży nad rz. Mariką, o *m.* 15 od Adrianopola, 45 od Konſtantynopola. dł. 44. 3. ſz. 41. 15.

TRAIETTO, m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w ziemi Laboris, wyſtawione na rozwalinach dawney Minturny przy uyściu Garigliano w morze śrzodziemne, o *m.* 8 od Kapuy. Widzieć tu ſię daią ruiny wodociągu i Amfiteatru.

TRAINEL, m. Fr. o *m.* 2 od Nogentu nad Sekwaną. Ztąd przeniesione były do Paryża zakonnice S. Magdaleny nazwane *de Trainel.*

TRALLEY, m. Irlandſkie ſtoł. Hr. Kerry, o *m.* 19 od Limeryku. Dep. na Parl.

TRA-LOS-MONTES, *Transmontana*, Prow. Portug. za górami, względem innych Prow. tego Krol. leżąca. Gran. na połn. z Galicyą, na z. z Prow. Entre-Duéro-et-Minho i Prow. Beirą, na połud. z Prow. Beirą, na w. z częścią Krol. Leońſkiego. Obfituie w wina, oliwę i bydło. Duero dzieli ią na dwie prawie równe części. M. S. ieſt Miranda.

TRAMIN, w Biſk Trydeńtſkim, o *m.* 7 od Trydentu, znane ieſt przez ſwe wina.

TRANCHIN, m. i Hr. w wyż. Węgrzech na prawym brzegu Wagi, o *m.* 25 na połn. ku w. od Presburga. Znayduią ſię przy tym mieście wody mineralne.

TRANCOSO, dawne m. Portug. w Prow. Tra-los-Montes z tyt. Xſtwa, pięknym i obronnym zamkiem, o *m.* 3 na z. od Pinheli. dł. 11. 1. ſz. 40. 40.

TRANEKIAR, zamek i mieyſce naycelniey: na wyſpie Langelandyi.

TRANGVEBAR, Trangwebar, M. na półwyſpie Indyiſkiey, na brzegu Koromandelſkim w Krol. Tanjaorſkim z fortecą, ktora rownie z M. nal. do Duńczykow. Dość wielki tu oni prowadzą han-

del. Leży przy uyściu rz. Kawery. dł. 97. 52. ſz. 11. 20.

TRANI, *Tranum*, wiel. M. ludne i dobrze zabudowane Wło. w Krol. Neapolitańſkim, w ziemi Barſkiey, z mocnym zamkiem i Arcy-Biſk. Leży nad Golfem Weneckim, o *m.* 8 na z. od Baru, 14 na połd. ku w. od Manfredonii, 50. od Neapolu. dł. 34. 11. ſz. 41. 18.

TRANS, Margr. w Prowan. o *m.* 4 na z. od Frejus.

TRANSYLWANIA, *Tranſilvania*, Siedmiogrod, Prow. Europ. graniczy na połn. z wyż. Węgrami i Polſką, na w. z Moldawią i Walachią na połd. z Walachią, na z z wyż. i niż. Węgrami. W kraiu tym ciepło panuie zbyteczne w lecie, a zbyt gwałtowne zimna w zimie. Wydaie wyśmienite wina i naylepſze w Eur. zboże. Znayduią ſię tu rudy złote, ſrebrne, żelazne i ſzyby ſolne. Rz. tuteyſze ſą bardzo rybne, a laſy napełnione źwierzyną. Wiel. ta Prow. zamieſzkana ieſt przez trzy różne narody. Saxonow, ktorzy tu w czaſie Krucyat oſiedli; Sikułow pochodzących od Hunnow, ktorych w te kraie Attyla ſprowadził i Węgrow pod ktorych im. nie tylko rodowici Węgrzy rozumieią ſię ale i Moldawowie, Wołochy i Ormianie. Każden z tych trzech Narodow, wyznaie Religią albo Katolicką, albo Luterſką, albo Kalwińſką, mieſzka w oddzielonych Kantonach i poſyła ſwoich Dep. do ſtanow Prow. bez ktorych nic w niey ſtanąć nie może. R. 1765. Cefarzowa Krolowa Węgierſka ogłoſiła Tranſylwanią wiel. Xſtwem od żadney nie dependuiącym Korony. R. 1774 zabrała kraie między wiel. i małym Serethem leżące, ktore ſą naylepſzemi kraiami Moldawii i tamą od nieprzyiacioł, tak dalece, iż teraz nic nie mogłoby wſtrzymać inwazyi domu Auſtr. w Wołochy i Multany. Tranſylwania długo miała udzielnych Xżąt ale teraz nal. do domu Auſtr. i ieſt rządzona przez Vice-Reia Katolickiego M. S. ieſt Hermanſztadt. Biſk. Siedmiogrodzki rezyduie w Alba Julia.

TRAOU, *Tragurium*, M. obronne i ludne Rzepltey Weneckiey w Dalmacyi; z Biſk. ſuffr. Spolatrańſkiego. Leży nad morzem Adryatyckim, na wyſpie od lądu oddzieloney kanałem, o *m.* 8 na z. od Spalatro, 11 na połd. ku w. od Sebenico. dł. 34. 45. ſz. 43. 50.

TRAPANI, Trapano, *Drepanum*, M. bardzo handlowne Wł. na brzegu z. Sycylii; w dolinie dł Mazara z portem i zamkiem. Sł. ieſt przez ſwe ſzyby ſolne, obſity połow Thonu i koralu na iego brzegach. Leży na klinie ziemi wpadaiącey w morze, o *m.* 10 na połn. ku w. od Mazary, 18 ku z. od Palermu. dł. 30. 20. ſz. 38. 5.

TRAPOR, M. Indyiſkie na brzegu Malabarſkim w Krol. Konkańſkim między Bamą i Baſaimą nad rz. Obywatele tuteyſi ſą bogaci.

TRAPPEO, Trapa, Opac. Fr. w pow. Perche, zakonu Cyſter. o *m.* 3 na połn. od Mortagne w W. dolinie otoczoney pagórkami i górami. Sł. ieſt przez życie oſtre i S. iego zakonnikow. Idą oni za bardzo ſurową regułą. Praca poſt i nabożeńſtwo ſą ich iedynemi zabawami. Wieczne zachowuią milczenie i w naściśleyſzey żyią odludności.

TRARBACH, m. Niem. w Hr. Spanheimſkim na prawym brzegu Mozelli. Jeſt to mieyſce obronne z przyczyny fortecy Grewenburſkiey leżącey na blizkiey górze, ktorey harmaty bronią przeyścia przez Mozellę do M. Leży o *m.* 11 na połnoc ku w. od Trewiru, 11 od Koblenzu. dł. 24. 44. ſz. 49. 55. Trarbach należy wſpolnie do domu Birkenfeldſkiego i Badeńſkiego. Fr. dobyli go r. 1734.

TRASMAUR, m. w Auſtr. nad Traſen, nal. do Arcy-Biſk. ieſt w pow. Wiener-Wald.

TRASP, nad Inną w Hr. Tyrolu, przy gran. Gryzońskiego kraiu; iest to zamek obronny na górze wystawiony, o *m.* 15 od Koiry stoł. włości *Trasp*, ktora nal. do domu Dietrichsteinow.

TRASZKUNY, dobra w powiecie Wiłkomirskim, od seymu 1775. za dziedziczne Pietkiewiczom utwierdzone, z klasztorem Bernardynow.

TRAU, *Tragurium*, m. Wło. w Dalmacyi Weneckiey, ktore małą cieśniną z ziemią tęgą łączyło się przedtym, ktorą gdy potym dla kanału przekopano, most kamienny na tym mieyscu postawiono. Jest rezydencyą Bisk.

TRAUCHBURG, zamek w Szwabii i Hr. od ktorego bierze nazwisko linia Graffow de Trauchburg. Leży przy Neideku.

TRAWANKOR, *Travancorium*, Krol. Indyiskie na brzegach Malabarskich. Graniczy na połn. z Państwami Samorynu na w. z Krol. Madury, na połd. i z. z morzem. Krol tego Państwa bardzo iest ubogi i płaci hołd Krolowi Madury.

TRAWEMUNDA, *Dragamutina*, M. mocne Niem. przy uyściu rz. Trawy w morze Baltyckie. Jest tu latarnia morska dla świecenia okrętom. Nal. do Lubeczanow i leży o *m.* 5 na połn. ku w. od Lubeki. dł. 28. 40. sz. 54. 5.

TRAWENTHAL, Trawendal, Grod, z trzynastą wsiami, nad Trawą w Xstwie Ploeńskim w cyr. niż. Saxonii. W Trawenthalu 18. Augusta r. 1700. pokoy stanął między Danią i Xstwem Holsztyńskim. Tuż iest zamek roskoszny blizko Segebergu nal. do Xżąt na Ploenie Holsztyńskich.

TRAUN, Hr. i zamek w wyż. Austryi w pow. Haus, między Lincem i Welsą. Nal. do domu Grafow Abensperg i Traun. Hr. i pow. biorą nazwisko od rz. w Austr. Traun.

TRAUNSTEIN, piękne m. w wyż. Bawaryi, o *m.* 8 na z. ku połn. od Salzburga nad rz. Trauną. Gotuią tu wody slone. a o *m.* 1 ztąd łaźnie zalecone znayduią się.

TRAUSNITZ, albo TRAUWITZ, nad rz. Preimptsch w dawnym wyż. Palatynacie Bawaryi, o *m.* 16 na połn. od Ratizbony, z zamkiem, w ktorym Cesarz Fryderyk Austr. siedział w niewoli przez lat trzy przegrawszy batalią r. 1322.

TRAUSSAN, m. w Langwedocyi wDyec. Narbonenskiey.

TRAUTENAU, Trautenawa, albo Trocznowa, *Trutnowia*, m. Czeskie w cyr. Kenigsgreckim, o *m.* 8 na połn. od Kenigsgracu, nad rz. Upawą, oyczyzna st. Zyski herszta Hussytow. Szwedzi szturmem go dobyli r. 1647. Wiele zaś szkod od Prusakow poniosło r. 1745.

TRAUTMANNSDORF, Hr. w niż. Austr. w pow. niż. Wiener-Wald, o *m.* 7 od Wiednia, na połd. ku w.

TRAWNIK, m. Tureckie w Sandziakacie Sarayskim, z rezydencyą Baszy.

TREAMBERT, ob. Bec-de-Lievre.

TREBIN, m. w śrzedniey Marchii Brandeburskiey, w Cyr. Teltowskim, o *m.* 6 od Berlina na połd.

TREBES, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 2 od Karkassony na w.

TREBINGA, *Trebulium*, Tribunia, dawne m. Turcyi Eur. w Dalmacyi Raguzańskiey, z Bisk. Łac. suffr. Raguzańskiego, przyłączonym do Markańskiego. Leży nad rz. Trebenką, o *m.* 5 na połn. ku w. od Raguzy. dł. 36. 2. sz. 42. 50.

TREBIZOND, (to iest *stoł*, z przyczyny iego figury) *Trapezus*, dawne, wiel. st. M. Turcyi Azyat. w Natolii, stoł. Prow. Jenichskiey, z Arcy-Bisk. Greckim, portem i zamkiem. Tu rezyduie Beglerbey. Oyczyzną iest st. Kardynała Bassaryona. Leży nad morzem

czarnym pod górą, w piękney równinie, o *m.* 225. na w. od Konstantynopola, 22 od Erzerom. dł. 52. 20. ſz. 41.

TREBITZ, albo TREBNITZ, *Trebitium*, m. Niem. w Morawii w cyr. Igławſkim, o *m.* 10 od Brinny na z. nad rz. Iglą. Sł. fabryką ſukienną, nakſztałt Angielſkich.

TREBNITZ, *Trebnitium*, Trebnica, m. Niem. w Szląſku w Xſtwie Oleśnickim, z wiel. Opac. Panien i bardzo bogatym, zakonu Cyſterſkiego. Leży o *m.* 5 od Oleśnicy na półn. ku z. znayduią ſię przy tym m. pagórki, z ktorych wykopuią naczynia z ziemi iuż uformowane, ktore będąc na powietrze przez nieiaki czas wyſtawione, naywiękſzy potym ogień wytrzymać mogą.

TRĘBOWLA, ob. Trembowla.

TREBUR, albo TRIBUR, *Triburia*, m. Niem. przy zbiegu rz. Renu z Menem i blizko Moguncyi, ſł. przez kościelne zbory, ktore tu odprawiały ſię r. 811. i 1031. Było przedtym wiel. Miaſtem.

TRECHTYMIROW, *Trechtimirovia*, m. w Woi. Kiiowſkim, z ſtwem płacącym kwarty zł. 2070. danym w emfit. Mierżewſkiemu Strażnikowi Koron. Ma zamek założony od Stefana Batorego i wyznaczony r. 1577. dla uformowanego z Kozakow woyſka, ktore oni poſiadali do r. 1638. w ktorym pod Władyſławem Krolem wyzuci z niego od Polakow byli. Leży nad Dnieprem, o *m.* 15 od Kiiowa.

TREFORT, m. w Breſſie z tyt. Margr. o *m.* 4 od Bourg.

TREFURT, Drefurt, albo *Drivordia*, m. i grod Niem. w niż. Haſſyi, o *m.* 4 od Eiſenachu, przy rz. Werra z zamkiem. Nal. poczęści do Elekt. Moguncklego, Elekt. Saſkiego i Xcia Heſſe-Kaſſelſkiego.

TREGNY, m. Fr. w pow. Puiſay, o *m.* 4 na połd. od *S. Fargeau*.

TREGONY, m. Angiel. w Kornuwalii, poſyła 2 Dep. na Parl.

TREGUIER, *Trecorium*, m. Fr. w niż. Brytanii założone około r. 836. z Biſk. ſuffr. Turońſkiego i małym portem. M. to handluie, zbożem, lnem i papierem. Leży na półwyſpie nad morzem, o *m.* 11 ku z. od Brieux, 25 ku w. od Breſtu, 50 od Nantes, 104 od Paryża. dł. 14. 24. 50. ſz. 48. 46. 45.

TREIGNAC, m. Fr. w pow. Limoſin, o *m.* 5 od Tulles.

TRELON, m. Fr. w Prow. Hanonii, o *m.* 6 od *Maubeuge*.

TRELOU, *Treluinum*, m. Fr. o *m.* 3 na w. od Chateau-Thierry nad Marną.

TREMBOWLA, m. przedtym ſtoł. pow. ſwego w Woi. Podolſkim, teraz pod pan. Auſtr. nal. do cyr. Lwow. z zamkiem ſtarym na górze. Leży pod wiel. górą na trakcie pocztowym, oblewa go rz. Keycenia o milę, od Kozłowa 4. tyleż od Huſiatynia, od Kamieńca Podol. 9. dł. 48. 7. ſz. 49. 12.

TREMBLANDE, m. Fr. w Santonii, o *m.* 1 od Marennes, na prawym brzegu rz. Seudry przy morzu.

TREME, ob. Treſme.

TREMECEN, *Taniſſa Provincia*, Tremeſyn, Prow. Affr. w Barbaryi, w Krol. Algierſkim, z tyt. Krol. Graniczy na półn. z morzem śrzodziemnym, na w. z Prowin. Affr. zwaną, na połd. z Saharą, na z. z Krol. Fezańſkim. Ma *m.* 150. wzdłuż, a 50. wſzerz. Znaczna część tego kraiu ieſt ſucha, puſta i górzyſta; ku półn. tylko przy morzu znayduią ſię równiny żyzne, obfituiące w zboże, owoce i paſtwiſka. M. S. ieſt Tremeſen. Jeſt to M. wiel. w rowninie, otoczone dość dobremi murami i zaludnione ubogiemi Arabami, Maurami i żydami. Było przedtym daleko znacz. niż teraz, iak ſię z iego rozwalin widzieć daie. dł. 17. 6. ſz. 34. 40.

TREMITI, *Diomedeæ Insulæ*, wyspy w Krol. Neapolitańskim w Golfie Weneckim, o *m.* 6 od brzegu Kapitanaty. Trzy są znacznieysze: Kaprara, S. Mikołaia i S. Dominika.

TREMOUILLE, albo Trimouille, *Tremulium*, M. Fr. w Piktawii, o *m.* 12 od Poitiers nad rz. Benaissą. Dało imię st. familii Franc. dł. 18. 42. sz. 46. 29.

TREMD, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Noguera-Pallereſa, o *m.* 9 na połn. ku w. od Balaguery.

TREMDELBURG, m. w Hassyi, Graffow Kasselskich, zdawnym bardzo zamkiem nad rz. Diemel.

TRENTSCHIN, Tręczyn, m. Węgierskie stoł. Hr. iest wolne i Krol. leży nad rz. Waagą zalecone zdrowemi cieplicami; przy mieście leży na urwistey skale stary zamek.

TRENTON, M. Amer. połn. w nowym Jerseiu nad Delawarą, o *m.* 10 od Filadelfii, na połn. ku w.

TREON, wieś z tyt. Margr. o *m.* 2 od Dreux.

TREPORT, m. Fr. w Normandyi o półmili od *Eu* z portem przy uyściu Bresli, z Opac. Bened. ktore czyni do r. 9500. liwr.

TREPTOW, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii bliższey w Xięstwie Sztetyńskim z zamkiem nad rz. Tollą, o *m.* 9 na połd. ku z. od Anklamu. Nal do Krola Pruſ. dł. 31. 22. sz. 53. 45.

TREPTOW, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii dalszey nad Regą, o *m.* 3 od ieyuyścia. Fabrykują tu dobre pończochy i materye wełniane. Cesarscy nadaremnie go oblegali r. 1630. Moskale dobyli go r. 1761. dł. 33. 12. sz. 54. 10.

TRESMES, albo Gesures, Xstwo Parostwo w pow. Walezyi. Ma bardzo piękny zamek. Leży o *m.* 4 od Meaux. ob. Gevres.

TRESNEL, m. Fr. z tyt. Margr. o *m.* 1 od Pont-sur-Seine.

TRESOR, Opac. Bernard. o *m.* 2 od Vernon.

TREVEN-BRIETZEN, ob. Briesen.

TREVES, m. Fr. w Xstwie Andegaweńskim nad Ligerą, o *m.* 3 od Saumur, z tyt. Baronii i zamkiem założonym od Fulkona Nerry.

TREVICO, *Trevicum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie dalszym, z Bisk. suffr. Benewentyńskiego, o *m.* 4 od Ariano.

TREVIERES, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 3 od Bayeux z tyt. Hr.

TREVIGNO, *Trevennum*, M. obronne Hiszp. w Biskaii w pow. Alawskim, z tyt. Hr. i Cytadellą. Leży na pagórku, przy rz. Ayuda, o *m.* 4 od Vittory. dł. 14. 36. sz. 42. 52.

TREWIR, *Augusta Trevirorum*, u Niem. *Trier*, bardzo dawne, wiel. ludne i st. M. Niem. w cyr. niż. Renu; stoł. Arcy-Bisk. tegoż im. ktorego Arcy-Biskup iest Elekt. bierze tyt. Archi-Kanclerza Cesarstwa, i pierwszy wotuie podczas obrania Cesarza, ma Akad. fund. r. 1473. Widzieć się tu daie wiele zabytkow starożytności. Nie ma w Niem. miasta gdzieby więcey iak tu było kościołow. Naypięknieyszy iest Katedralny. Wybudowany on iest z kamieni tak wiel. iż w tamteyszym kraiu mowią z tey przyczyny iż używano Diabłow do ich znoszenia i układania. Fr. dobyli Trewiru r. 1681. Ale powrociło do Arcy-Bisk. swego r. 1697. Wzięli byli go znowu r. 1703. 1705. i 1734. Leży w pięknym położeniu nad Mozellą, na ktorey tu iest piękny most, między dwoma gorami, w kraiu żyznym i obfituiącym w wina, o *m.* 10 od Luxemburga, 18 od Metzu, 30 od Kolonii, 30 od Moguncyi, 200 od Wiednia, 74 od Pary-

ża. dł. 24. 16. ſz. 49. 46. Dawny Bened. klaſztor i Opac. nayſtarſze w Niem. S. Maxymina leży na Trewirſkim przedmieściu, ktorego Opat w duchownych rzeczach nie dependuie od nikogo. Elektorſtwo Trewirſkie graniczy na poln. z Kolońſkim, na w. z Wetterawią, na połd. z Palatynatem Renu i Lotaryngią, na z. z Luxemburgiem. Kray nie ieſt bardzo obſzerny, ale ieſt bardzo żyzny oſobliwie w wino. Zawiera miaſt 29. Arcy-Biſk. trzyma woyſka 1200. Do niego należą Biſkupſtwa Metz, Toul, i Werdun. Mozella dzieli go na dwie części. Obywatele iego byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1767.

TREVISAN, albo Marchia Trewizańſka. ob. Marchia.

TREVISO, *Tarviſium*, dawne, piękne, wiel. obronne M. Wło. w Rzpltey Weneckiey ſtoł. Marchii Trewizańſkiey z Biſk. ſuffr. Udinſkiego. Univerſitas ztąd zoſtała przenieſiona do Padwy. Widzieć tu ſię daie wiel. liczba gmachow wſpaniałych. Nie ma M. we Włoſzech gdzieby więcey iak tu było oſiadłey ſzlachty. Totyla Krol Gotów i Papież Benedykt XI. w tym mieście urodzili ſię. Leży nad rz. Silis, o *m.* 7 na połn. ku w. od Wenecyi, 10 od Padwy, 22 od Akwilei. dł. 29. 50. ſz. 45. 43.

TREVOUX, *Tivurtium*, dawne m. Fr. ſtoł. Xſtwa Dombſkiego z Kollegiatą od ſamego tylko dependuiącą Papieża. Był tu Parl. erygowany r. 1523 przez Franciſzka I. Utrzymywany on był przez Xcia de Maine poty, poki Xſtwo Dombſkie do Korony przyłączone nie było, poczym i był znieſiony. Ceſarz Sewer, zbił przy tym m. ſwego Kompetytora Albina. Pałac gdzie Parl. ſwe odprawował ſeſſye, ſkarbiec, mennica, Drukarnia i dom rządzcy, ſą gmachy nayznacznieyſze w tym mieście. Zdobi go wiel. Kollegiata, klaſztor zakonu S. Franciſzka, Karmelitow i Urſulinek. Leży na pagórku na prawym brzegu Saony, o *m.* 5 od Lugdunu, 95 od Paryża. dł. 25. 50. 50. ſz. 45. 56 42.

TREYSA, M. Niem. w niż. Haſſyi ſtoł. Hr. Ziegenhaim, na górze przy rz. Schwalm, ſł. przez batalią, ktora tu ſtoczona była r. 1640. i przez urodzenie Mikołaia Wiegeliuſza, Mikołaia Rodinga i Jana Schrodera. Leży o *m.* 7 na połn. od Marpurga, 13 od Kaſſelu. dł. 26. 50. ſz. 50. 52.

TREZZO, m. Wło. w Xſtwie Medyolańſkim na prawym brzegu Addy, o *m.* 4 od Bergamu. dł. 27. ſz. 45. 35.

TRIANGLE, wyſpa *Troykąt* zwana, bezludna i puſta na rz. Orynoce, w Indyach zachod. Fr. tu ſwoy ſkład założyli r. 1765.

TRIADITZA, ob. Saphia.

TRIANON, dom Krola Fr. w źwierzyńcu Werſalſkim na przeciwko Menażeryi. Jeſt to mały pałacyk, lecz piękny i wſpaniały, ktorego ſtruktura i ozdoby ſą guſtu przedziwnego. Ogrody przy nim ſą bardzo miłe.

TRIBBESEES, *Tributum Cæſaris*, dawne M. Niem. w Pomeranii bliżſzey na granicy Xſtwa Meklemburſkiego w cyr. Barthſkim z zamkiem. Nal. do Krola Szwedzkiego i leży przy rz. Trebel, o *m.* 12 od Roſtoku na w. 8 od Stralzundu na połd. ku z. dł. 30. 50. ſz. 54. 15.

TRIBEL, m. w niż. Luzacyi z zamkiem, o *m.* 4 od Sorau.

TRIBUR, ob. Trebur.

TRICARICO, M. Biſk. w Krol. Neapolitańſkim z Hr. w Bazylikacie. Biſk. tuteyſzy ieſt ſuffr. Cyrezeńſkiego. Leży o *m.* 4 od Cyrenzy.

TRICHENAPALI, M. znaczne na brzegach Koromandelſkich było zruynowane przez woyny. Angl. ktorzy ſą iego Panami, maią to M. za bardzo ważne mieyſce, ponieważ ieſt niby kluczem

do Tanjaour, Maistour i Madury.

TRICOT, m. w Pikardyi, o *m.* 2 od Mont-Didier.

TRIDENT, *Tridentum*, dawne, piękne, ludne i znaczne M. Niem. z Bisk. suffr. Gorytskiego, ktorego Bisk, iest udzielnym Panem i Xcięm Państwa Rzymskiego, pod protekcyą domu Austr. Było przedtym wolne i Cesar. st. iest przez Koncylium generalne, ktore tu się zaczęło r. 1545. a skończyło się r. 1563. Urodził się w tym M. Jakub Acontius i Juliusz Alexander de Neustan. Leży pod Alpami w dolinie piękney i żyzney, na lewym brzegu Adygi, o *m.* 27 na połn. ku z. od Wenecyi, 27 od Inszpurka, 115 od Wiednia, 104 od Rzymu. dł. 28. 37. sz. 46. Bisk. Tridentskie graniczy na połn. z Tyrolem, na w. z Feltrynem i Belluneza, na połd. z Wincentynem, Weroneza, Bressanem powiatami i iez. Garda, na z. z Bressaną i też z iez. Garda. Kray iest żyzny i obfituiący w wino i oliwę. Nal. do Bisk. Trydentskiego, ktory ma głos i mieysce na seymie Ratyzbońskim. posyła także Posła na zgromadzenie generalne stanow Tyrolskich, ponieważ daie pewną summę gdy w kraiu nowych trzeba podatkow, Kapituła składa się z 17 Kanonik. po części Hr. po części Baronow.

TRIEL, *Triellum*, wiel. m. Fr. w pow. Wexin-François, o *m.* 7 od Paryża nad Sekwaną, z Przeorstwem i Szpitalem.

TRIESCH, m. Morawskie, w cyr. Iglawii, z włością i miną srebrną, nal. do Hr. Herbersteinow.

TRIEST, *Tergesta*, małe lecz obronne i dawne miasto w Istryi z Bisk. suffr. Gorytskiego i portem wolnym, nad Golfem Weneckim. Było M. przedtym niepodległe, ale teraz nal. do domu Austr. Leży na skale nad Golfem, ktoremu swe imie daie, o *m.* 3 od Capo d'Istria, 29 od Wenecyi. dł. 31. 33. sz. 45. 53. Handel Triestu iest wielki.

TRIGUERRE, m. Fr. w pow. Gatinois na w. Chateau Regnard.

TRIM, m. Irlandskie stoł. Hr. Est-Meath, o *m.* 9 na połn. ku z. od Dublina, posyła iednego Dep. na Parl.

TRIMPERG, albo TRIMBERG, m. w Frankonii z grodem i zamkiem w Bisk. Wurtzburskim, o *m.* 8 od Szweinfurtu na w.

TRINITE, Opac. Bened. fundowane w dziesiątym wieku w Poitiers. Drugie tegoż im. iest w Caen. Inne zakonu S. Augustyna w m. Mauleon. ob. Vendome.

TRINITE, albo TRINIDAD, M. w Amer. połd. w ziemi Tęgiey w nowym Krol. Grenady nad rz. Magdaleną, o *m.* 23 na połn. ku w. od Santa-Fé. dł. 307. sz. 4. 35.

TRINITE, *Insula Trinitatis*, wyspa Troycy na morzu połn. na połn. uyścia Orinoki. Ma *m.* 25 wzdłuż, 18 wszerz. Hiszp. maią tu osadę. Krzysztof Kolomb ią odkrył r. 1498.

TRINITE-AU-MONT, iest to samo co S. *Catherine-au-Mont.* ob. Catherine.

TRINO, *Tridunum*, m. Wło. obronne w Montferracie; nal. do Krol. Sardyńskiego, ktoremu ustąpione było traktatem Queraskim r. 1631. Fr. dobyli go r. 1704. i opuścili r. 1706. Leży przy rz. Po, o *m.* 3 na połn. ku z. od Kasalu, 5 od Wercelli. dł. 25. 53. sz. 45. 8.

TRIPOLI, *Tripolis*, Trypol, M. znaczne Afr. w Barbaryi stoł. Rzpltey Trypolitańskiey pod protekcyą Sułtana Tureckiego, z obronnym zamkiem i portem. Bardzo przedtym kwitnęło przed osłężeniem od Hiszp. pod Kommendą Dom Pedra de Navarra. Dziś ieszcze wielki handel materyami szafranem prowadzi. Leży w rowninie piaszczystey nad morzem śrzodziemnym, o *m.* 272 od Marsylii, 110 od Tunetu, 220 od Algeru. dł. 30. 45. sz. 32. 53. Rzecz Pospolita Trypolitańska graniczy na

połn. z morzem śrzodziemnym, na połd. z kraiem Bereberſkim, na w. z Egip. na z. z Krol. Tunetańſkim, Biledulgeridem i kraiem Gadamiſſow. Ma tyt. Krol. i ma na ſwym czele Deia. Sł. ieſt przez ſwe rozboie na morzu.

TRIPOLI, *Tripolis*, dawne i znaczne M. Azyat. w Syryi, na brzegu morza śrzodziemnego. Liczą w nim od 50. do 60000. duſz, Turkow, Chrześcian i żydow. Zdobi go wſpaniały meczet. To ieſt tu oſobliwſzą rzeczą, iż we wſzyſtkich M. tego domach znayduią ſię źrzodła i fontanny nawet w pokoiach. Jeſt rezydencyą Sangiaka. Handluie iedwabiem, galaſem, woſkiem i proſzktem do mydła, ktory ieſt nayłepſzy z całego wſchodu. Ale kupcy wſzyſtko tu pieniędzmi płacić muſzą. Leży nad rz. o *m.* 36 na połn. ku z. od Damaſzku. dł. 56. 35. ſz. 34. 15.

TRIPOLIZZA, M. w Morei maiące ſwego Biſk. Greckiego. Leży o *m.* 7 od Neapoli de Romania.

TRISAY, *Triſaium*, Opac. Fr. o *m.* 5 na połn. od Luçon, zakonu Cyſt. Czyni do r. 3000. liwr.

TRIST, albo Tris, wyſpa w Amer. połn. w nowey Hiſzp. na brzegu połd. odnogi *de Campeche*, na z. wyſpy Port-Royal, od ktorey bardzo wąſkim ieſt oddzielona kanałem. Ma *m.* 2 wzdłuż i tyleż wſzerz. Znayduie ſię tu woda ſłodka, wiele gadu i daniele. Jeſt puſta i niezamieſzkana.

TRITTENHEIM, w Elek. Trewirſkim nad Mozellą; ieſt oyczyzną ſł. Jana Tritema Opata Szpanheimſkiego.

TRIVENTO, *Triventum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w Hr. Moliſkim z Biſk. ſuffr. Benewentyńſkiego. Leży nad rz. Trino, o *m.* 4 na połn. ku w. od Moliſy, 25 od Neapolu. dł. 32. 12. ſz. 41. 48.

TRIVIER, M. w Xięſtwie Dombſkim, o *m.* 4 od Trevoux. Drugie tegoż im. leży w Breſlii, o *m.* 2 od Pont-de-Vaux.

TRIVOLZO, Xſtwo w pow. Pawezanie we Wło.

TROARN, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 3 od Caen, z Opac. Bened. ktore czyni do r. 38000. liwr.

TROCHTELFINGEN, m. i zamek w Szwabii, ſtoł. włości w Xſtwie Firſztemberſkim, o *m* 9 od Tubingi, na połd.

TROCZENICE, m. w Woi. Bracławſkim, dawne nad rz. leży niedaleko Alexandrowa.

TROCZNOVA, ob. Trautenau.

TROGEN, m. Szwaycarſkie, w Kantonie Apenzell, ſł. iego obradami, o półmili źrzodło mineral. znayduie ſię.

TROJA, *Troja*, m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w Kapitanacie, wyſtawione koło r. 1008. z Biſk. ſuffr. Benewentyńſkiego i tyt. Xſtwa. Leży pod Apeninem nad rz. Chilarą, o *m.* 13 na połn. ku w. od Benewentu, 13 od Manfredonii. dł. 32. 59. ſz. 41. 21.

TROICZKOYA Krepoſt, forteca Moſk. w Syberyi na pograniczu, w pow. Seleginſkoy nad rz. Kechtą.

TROJEZKOY Oſtrog, m. Moſk. w Prow. Szackiey.

TROJECKI, lub Troickoi, Monaſter Bazyliańſki, o *m.* 12 od Moſkwy. Jeſt obronny poſiada *m.* 9 kraiu do koła. Car Piotr W. Brat iego i Sioſtra tu ſchronili ſię, podczas wſzczętego od Strzelcow buntu.

TROIS-FONTAINES, Opac. Fr. w Szampanii, o *m.* 6 od Barle-Duc. Zakonu Cyſter. czyni do r. 25000. liwr.

TROIS-RIVIERES, m. i Prow. Amer. połd. w Kanadzie. Leży nad rz. tegoż im. w pięknym położeniu, o *m.* 30 od Kwebeku. Było tu niegdyś mieyſce generalnego dziczy handlu, przed założeniem oſady Montrealſkiey.

TROKI, *Trocium*, M.S. Woi. Trockiego, obszerne i dawne, bo założone w 13 wieku, niegdyś obwiedzione było murem, z zamkiem na iezlorze, ktory z położenia mogłby bydź obronny, z dwoma. Opactwami Bened. i Bazyliańskim, z ktorych pierwsze iest o połmili od miasta we wsi zwaney *Stare Troki*; Kościoł farny iest wiel. z bogatym Probost-em i z Cudownym obrazem. Mieyscem dawniey było rezydencyi Xżąt Lit. ktorą potym przenieśli do Wilna. Sądy Ziemskie i seymiki pow. tu się odprawuią, a stwo nal. zawsze do Woiew. Ekonomia zaś Trocka płaci kwarty zł. 498. Spustoszone naprzod było od Prusakow, r, 1390. pogorzało, 1655. od Moskalow zburzone było. Jest nad obszernym ieziorem, oblane wodami i nad rz. Brazalą, o *m.* 4 od Wilna, 30 od Grodna. dł. 43. 52. sz. 54. 52.

Woi. Trockie Prow. Lit. między Prusami, Zmudzią, Woi. Wileńskim, Nowogrodzkim i Brzeskim, rozciąga się wzdłuż obszernie i zawiera powiaty Trocki, Grodzieński, Kowieński i Upitski, ktore seymikuią osobno, obieraią po 2 Posłow i 2 Dep. Senatorow, ma Woiewodę i Kasztelana Trockich, herb pogonia, a mundur, kontusz ponsowy, żupan i wyłogi zielone. Kray obsituie w drzewa, pastwiska, lny i zboża. Oblewaią go znacznieysze rz. Niemen, Wilia, Swięta, Kotra, Zwola, Strawa &c. M. S. Troki.

TRON, albo Swięty-Truyen, *Trudonopolis*, M. Niem. w kraiu Leodyiskim, stoł. Hr. z Opac. Bened. fund. r. 657. przez S. Trudona. Leży o *m.* 3 na z. od Tongrow, 6 na z. od Mastrychtu. dł. 22. 54. sz. 50. 45.

TRONCHET, Opac. Bened. przy m. Dol. Czyni do r. 2200. liwr.

TROPEA, *Trophœa*, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kalabryi dalszey z Bisk. suffr. Regiońskiego. Leży przy morzu, na skale, o *m.* 4 na połn. ku z. od Nikotery, 17 od Reggio, 16 od Messiny. dł. 33. 55. sz. 38. 52.

TROPES, *Tropetopolis*, M. mocne Fr. w Prow. z portem i cytadellą. Leży nad Golfem Grimauld, nad morzem śrzodziemnym, o *m.* 5 na połd. ku z. od Frejus, 13 od Tulonu, 23 na w. od Marsyllii, 180 od Paryża. dł. 19. 26. sz. 43. 16. 17.

TROPPAU, albo Oppawa, *Oppavia*, albo *Troppavia*, wiel. piękne i mocne M. S. Xstwa Niem. w Szląsku z dawnym zamkiem. Duńczykowie dobyli go r. 1626. Cesarscy odebrali r. 1627. Szwedzi go opanowali r. 1642. ale Cesarscy wkrotce potym go im wydarli. Attakowali go znowu lecz nadaremnie r. 1646. Prusacy dobyli go r. 1741. 1745. ale było oddane traktatem Cesarzowey Krolowy Węgierskiey. Kawalerowie Maltańscy maią tu swoią Kommenderyą. Mydło Oppawskie iest bardzo zachwalone. Co się tycze Xstwa to należy do familii Lichtenszteynow, ktorzy go iak lenność trzymaią. Leży w piękney rowninie, nad rz. Oppą i Mokrą, o *m.* 16 na połn. ku w. od Ołomuńca, 29 od Wrocławia. dł. 35. 45. sz. 50. 4.

*TROSA, m. Szwedzkie w Sudermanlandyi nad morzem.

TROSLI, *Troslejum*, wieś o *m.* 3 od Soissons nad rz. Aine. Sł. odprawionemi tu czterma narodowemi soborami na początku dziesiątego wieku i parlamentem r. 955.

TROSTYANIEC, m. w Woiew. Bracławskim.

TROUARD, ob. Troarn.

TROYES, *Augustobona*, *Tricasses*, dawne, wiel. bogate i iedno z nayznacznieyszych M. Fr. w Szampanii, ktorey mieni się bydź M. S. z Bisk. suffr. Senskiego, kilką Opac. Biblioteką publiczną w klasztorze Bernardyńskim, dawnym zamkiem, gdzie Hr. Szampańscy

rezydowali i kilką fabrykami, ktore M. handlownym czynią. Naycznacznieysze są płocienne. Kościoł Katedralny, tudzież S. Lupa i Stefana są bardzo piękne. Odprawował się Sobor w Troyes r. 878. Uważaią tu iako za rzecz osobliwszą, iż muchy w tym mieście nigdy nie wlatuią do iatek M. tego, lubo w okolicach tegoż M. wiele ich pospolicie znayduie się. Urodził się tu Papież Urban IV. ktory z syna szewskiego dopiął Papieztwa; tudzież Franciszek Girandon, Piotr Mignard, Xiądz Lecointe, Piotr i Jan Pithou, Pan Lenoble i inni. Otoczone iest dobremi murami. Leży nad Sekwaną, w kraiu obfituiącym w to wszystko, co tylko do życia iest potrzebnego, o *m.* 12 na połn. ku w. od Sens, 25 od Rheims, 17 od Chalons, 36 od Paryża. dł. 21.44.55. sz.48.18.2.

TRUBECK, piękne Opac. Kanoniczek w Hr. Wernigorodzkim przy Halbersztadzie. Wybierane są przez Hr. Wernigorodzkiego.

TRUBICE, rz. w Kiiowskim, płynie od połn. ku połd. o *m.* 2 Niem. pod Perieslawiem wpada do Dnipru.

TRUN, m. Fr. w Normandyi w dyec. Seezkiey, o *m.* 7 od tegoż miasta nad rz. Diwą.

TRURO, m. Angiel. w Kornuwalii, posyła 2 Dep. na Parl.

TRUXILLO, *Turris Julia*, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze, oyczyzna Karola Franciszka Pizarra, Woiownika Peruańskiego. Leży między górami pod pagórkiem, na ktorym dobra iest cytadella przy rz. Almoncie, o *m.* 47 na połd. ku z. od Madrytu, 26 od Toledu. dł. 12. 40. sz. 39. 10.

TRUXILLO, *Truxilium*, M. bogate i handlowne w Amer. połd. w Peru w Audyencyi Limańskiey z Bisk. suffr. Limańskiego, w dolinie Chimo; założone przez Fr. Pizarrę r. 1553. Leży w kraiu obfituiącym we wszystko, nad małą rz. przy morzu połd. o *m.* 80 od Limy. dł. 300. sz. połd. 8.

TRUXILLO, *Truxillum*, M. Amer. połn. w nowey Hiszp. w Prow. Honduras nad Golfem tegoż im. z dobrym portem. Bardzo iest obronne z swoiego położenia, będąc otoczone dwóma rzekami i gęstemi gaiami. dł. 292. 15. sz. 15. 40.

TRYLISZ, *Trilisia*, m. w Kiiowskim, r. 1651. odebrane było Kozakom od woysk Pol. pod wodzem Przyiemskim i wperzynę obrocone. Leży nad rz. Kaminczą, poniżey Romanowa.

TRYPOL, m. Mosk. w Kiiowskim, bywało obronne, leży nad rz. Krasną, blizko iey uyścia do Dniepra, poniżey Tarmanowki.

TRZEBNICA, ob. Trebnitz.

TRZEMESZNO, lub Trzemeszyn, m. dawne w Woi. Gnieznieńskim z Opac. Kanonikow regularnych, ktorzy tu piękną i liczną utrzymuią bibliotekę i Konwikt dla edukacyi szlachetney młodzi approbowany seymem r. 1775. Opac. nal. do kollacyi Krol.

TSCHERNEMBLE, M. Windysmarchii, w Karnioli, o *m.* 5 na połd. od Rudolphswerthu z tyt. Xstwa.

TSCHOPPA, Czoppa, m. i zamek w Miśnii w cyr. Ertzgeburskim, o *m.* 12 na połd. ku z. od Drezna. Wielki to M. ma odbyt i handel na farbę niebieską. Sł. iest mieszkaniem X. Walentyna Weygeliusza, ktory tu umarł r. 1585.

TSCHUKTCHI, Czukuczowie, narody mieszkaiące w stronie połn. i w Azyi.

TSIOMPA, albo Ciampa, Krol. Azyat. graniczy na połn. z puszczami Kochinchińskiemi, na połd. i w. z morzem, na z. z Krol. Kambogskim. Hołduie Krolowi Kochinchińskiemu. Obywatele są bałwochwalcy, wierzą w przechod dusz, i czczą osobliwie konie i słonie. Są tego mniemania, iż nay-

większa nadgroda, ktorą może odebrać człowiek po swey śmierci, iest ta, iż dusza iego wiedno z tych dwóch źwierzow weydzie. Maią Konfucyusza za naywiększego w świecie nauczyciela i bardzo szanuią trupow; ale ani poczciwości ani rzetelności nie znaią, co iest przyczyną, iż w tym kraiu niemasz handlu, ktory obfituie w wełnę, indych i nie bardzo dobry iedwab.

TVAM, ob. Toam.

TWAROZNA, m. w Hr. Spizkim, ma wiel. pola i lasy obszerne. Niedaleko Werbowa.

TUBAN, *Tubanum*, M. Azyat. w Indyach iedno z naypięknieyszych i naymocnieyszych na wyspie Jawie. Ma port i Krola swego partykularnego, ktory iest bardzo potężny. dł. 130. 20. sz. połd. 5. 35.

TUBERI, albo Tiberi, M. Fr. w niż. Langwedoku, z grodem Krol. i Opac. Bened. czyniącym do r. 3700. liwr. Leży o *m*. 2 od Agdy.

TUBERON, źrzodło mineralne w Langwedoku przy Alecie.

TUBINGEN, *Tubinga*, piękne i obronne M. Niem. w cyr. Szwabskim, drugie w Xstwie Wirtemberskim z Akademią założoną r. 1477. pięknym i obronnym zamkiem na poblizkiey gorze. Znayduie się na Ratuszu tuteyszym zegar godny zastanowienia się ciekawego. Tubinga leży na lewym brzegu Nekry, w kraiu obfituiącym w wina i wszystko, co iest do życia potrzebnego, o *m*. 8 na połd. ku z. od Sztudgardy, 20 na z. od Ulmy, 20 od Strazburga. dł. 26. 46. sz. 48. 34.

TUCHAN, m. Fr. w Langwedoku, o *m*. 4 od Salces.

TUCHO, *Tuchum*, M. Chińskie w Prow. *Qweicheu*, nad rz. *Co*. Ma trzy M. pod swą dependencyą. dł. 124. 3. sz. 24. 55.

TUCHOLA, Tuchol, m. Pruskie w Pomerellii, stoł. Amtu, iest Krol. z zamkiem, st. było w woynach Pruskich nad rz. Brdą, od Choynicy na połd. *m*. 2. od Człuchowa 4.

TUCHOW, *Tucgovia*, m. w Krak. z kościołem dawnym i klasztorem Benedyktynow. Leży w położeniu gorzystym nad Dunaiem między Woynicą i Czchowem, o milę od Obydwoch. Pod pan. Austryac. w cyr. Wielickim.

TUCZYN, m. w Woi. Wołyńskim, z kościołem i pałacem, około *m*. 3 od Rownego, nal. do im. Walewskich.

TUDELA, *Tutela*, piękne i znaczne M. Hiszp. w Nawarze, stoł. Meryndady z zamkiem. Odprawił tu się był Sobor r. 638. Ma kilka pięknych gmachow. Leży na prawym brzegu Ebru, na ktorym iest tu piękny most; w mieyscu gdzie Queils wpada w tę rz. w kraiu obfituiącym w dobre wina, o *m*. 16 na połd. od Pampeluny, 18 od Saragossy. 56 od Madrytu. dł. 16. 18. sz. 42. 4.

TUECH, m. Fr. w pow. Wiwareńskim, o *m*. 12 od Viviers.

TWER, *Tavera*, M. i Xstwo w Państwie Rossyiskim, z mocnym zamkiem. Tutay zgromadzaią się wszyscy kupcy handluiący na Wołdze. Leży na pagorku przy zbiegu rz. Wolgi i Twertza, o *m*. 30 od Moskwy. dł. 54. 50. sz. 56. 36. Xstwo graniczy na półn. i z. z Xięstwem Nowogrodzkim, na w. z Xięstwem Rostowskim, na połd. z Xięstwem Rostowskim i Prow. Rezan. Xstwo to miało długo swych Xiążąt osobnych, ale r. 1486. Car Jan Wasył zruynował i zabrał ten kray pod moc swoią.

TWERY, m. pow. w Xstwie Żmudzkim, z Cywuństem, ktore płaci kwarty zł. 503. Jest nikczemne, leży nad rz. od Miednikow, o *m*. 2. nieco więcey od Retowa.

TUFFE, m. Fr. w *Maine*, o *m*. 6 od Mans.

TUFFENBACH, w wyż. Styryi, o *m*. 3 od Judenburga.

TUKUM, m. w Kurlandyi z zamkiem zruynowanym i ftwem znacznym, zawieraiącym 5 wiel. parafii. Leży po nad morzem ku w. od Nowenburga *m.* Niem. 3. od Goldyngi 8. dł. 46. 11. fz. 57. 5.

TUKUMAN, *Tucumania*, Prow. Amer. połd. w Paragway; graniczy na połn. z Prow. *Los Chicas* i *Chaco*, na w. z Prow. *Chaco*, i *Rio de la Plata*, na połd. z kraiem Chikuitow i Pampafow, na z. z Bifk. S. Jago. Powietrze tu ieft gorące, a grunt piafzczyfty. Jednak dofyć ieft urodzaynym, w niektorych mieyfcach. Obywatele fą powolni i nie tacy piiacy, iak inna dzicz. Hifzp. znaczną część kraiu tego pofiadaią. Maią tu także fwego Bifk.

TUKUYO, *Tucuium*, M. w Amer. w ziemi Tęgiey w Prow. Wenezuella, w dolinie Tukuyfkiey, o *m.* 10 od nowey Segowii. Rz. tegoż im. przedziela tę dolinę na dwie części. Powietrze tu ieft zdrowe, grunta obfituiące w trzciny cukrowe, w bawełnę i w to wfzyftko, co do życia ieft potrzebnego. dł. 311. 28. fz. 7. 35.

TULCZYN, *Tulcinum*, m. w Podolfkim, teraz pod pan. Auftr. w cyr. Halic. z pałacem, ofiadłe i porządne nad rz. Tulczynką, przy zbiegu iey zdrugą rz. Nal. do Potockich.

TULLE, *Tutela*, M. znaczne we Fr. w niż. Lemowiceńfkim pow. ktorego mieni fię bydź M. S. Lubo *Brives* o pierwfzeńftwo z nim certuie, z tyt. Wice-Hr. z Bifk. fuffr. Burgońfkiego erygowanym przez Jana XXII. r. 1317. Jeft w tym M. 7. klafztorow, cztery Panieńfkie, a trzy męzkie i iedno Collegium. Oyczyzną ieft Stefana Balluza. Leży przy zbiegu rz. Coreffy i Solanu, poczęści na górze, poczęści w dolinie, w kraiu otoczonym górami i przepaściami, o *m.* 15 od Limoges, 25 od Klermontu, 116 od Paryża. dł. 19. 22. fz. 45. 16.

TULLINS, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 5 od Gracyanopola.

TULN, *Tulna*, *Tullina*, M. Niem. w niż. Auftr. w pow. wyż. Wiener-Wald, przy rz. Tulu, w kraiu obfituiącym w dobre zboże, z Opac. panieńfkim, o *m.* 7 od Widnia, na z. dł. 34. 4. fz. 48. 20.

TULSK, m. Irlandfkie w Hr. Rofkomońfkim, o *m.* 3 od Rofkomony, pofyła 2 Dep. na Parl.

TUMBEZ, Port Amer. w Peru; gdzie pierwfi woiownicy tego Krol. wyfiedli w Golf Guyakwilfki. Leży o *m.* 25 na połd. od Guyaquil.

TUMEN, *Tuma*, M. w Państwie Mofkiew. w Syberyi nad rz. Turą, o *m.* 50 na z. od Tobolfka. Obywatele fą Tatarzy, dobry handel prowadzący. Naypierwfze ieft z miaft od Mofkwy założonych w Syberyi.

TUNBRIGA, M. Angiel. w Prow. Kent, o *m.* 8 od Londynu. Ma wody mineralne, o *m.* 2 od M.

TUNGCHANG, *Tungchanum*, piękne i ff. M. Chińfkie w Prow. Xantong, w kraiu obfituiącym wto wfzyftko co ieft do życia potrzebnego. Ma ośmnaście M. pod fwoią dependencyą. dł. 133. 20. fz. 37. 3.

TUNGCHUEN, *Tunghuenum*, M. Chińfkie pierwfze w Prow. Suchuenie. dł. 120. fz. 27. 30.

TUNGGIN, *Tungginum*, M. Chińfkie w Prow. Queicheu. Ma ośm miaft pod fwoią dependecyą. dł. 125. 21. fz. 28. 20.

TUNIA, *Tunja*, M. Amer. w nowym Krol. Grenady na górze w kraiu, w ktorym znayduie fię wielka liczba złota i fzmaragdow, o *m.* 20 od Santa-Fé. dł. 308. 10. fz. 4. 55.

TUNIS, *Tunitum*, Tunet, wiel. ff. M. Affr. w Barbaryi ftoł. Krol. Tunetańfkiego, z dobrym i obronnym zamkiem, z portem i kilką meczetami, z ktorych ieden, będący na z. M. ieft wfpaniały. Prowadzi Tunet dofyć wiel. handel.

Karol V. Cesarz dobył go osobiście r. 1535. woiuiąc z Barbarossą. Algerczykowie odebrali go potym, a nakoniec Turcy ie opanowali r. 1574. i odtąd poczęło się rządzić tym kształtem, ktorym się dotąd rządzi. Leży w rowninie, nad rz. Gullettą, o *m.* 4 od morza, 180 od Marsyllii, 150 od Algeru, 110 od Trypoli. dł. 28. 26. sz. 36. 40. Krol. Tunetańskie składa dziś Rzeplitą pod protekcyą Sułtana Tureckiego będącą, podobną nieco do Kartagińskiey przed iey powiększeniem i iest sł. przez swe rozboie na morzu. Dey, Bey i Basza dzielą między siebie całą władzę rządu. Państwo to graniczy na połn. i w. z morzem śrzodziemnym i Krol. Trypolitańskim, na połd. z różnemi narodami Arabskiemi, na z. z kraiem Esab. i Krol. Algerskim. Pospolstwo tuteysze iest to mieszanina Maurów, Turków i Renegatów wszystkich narodow. Handel ich naywiększy iest z Genueńczykami i Wenetami. Zasadza się na oliwie, zbożu, bobie, wosku, wełnie i kurdybanach, ktore biorą cudzoziemcy, na zamianę zaś w kraiu zostawuią, sukna, korzenie, cukier, papier i żelazo. Konie tuteysze są bardzo zachwalone; do dwudziestu pięciu i trzydziestu lat nie tracą swey mocy.

TUNQUIN, *Tunquinum*, Tunkwin, Krol. Azyat. w Indyach pod strefą gorącą; graniczy na połnoc i w. z Krol. Kochinchińskim, na z. z Krol. Laos. Ma *m.* 500. wzdłuż, 200. wszerz. Jest to kray naypięknieyszy i nayznacznieyszy na wschodzie, tak dla liczby swoich mieszkańcow, iak dla bogactw, ktore posiada i obfitości tego wszystkiego, co iest do życia potrzebnego. Cudzoziemcy mieli tu swoie osady, ale dziś samym tylko Chińczykom weyście do kraiu iest pozwolone. Kilka iednak okrętow Angiel. i Holl. idą tu corocznie, lecz zaraz w pierwszym zatrzymuią się porcie. Część Krol. bliżka morza zawiera w sobie równiny bardzo obszerne i wodniste, sposobne do uprawy ryżu, ale nie zdrowe dla ludzi z przyczyny wilgotney gorącości powietrza. Część zaś Krol. granicząca z Chinami iest górzysta, zdrowsza, ale mniey żyzna, a przeto mniey ludna. Lubo Religia Katolicka iest w tym kraiu nie cierpiana, z tym wszystkim wielka tu liczba Chrześcian i Missionarzow znayduie się. Tunkwińczykowie dosyć proporcyonalney są talii, dobrego temperamentu, maią dowcip dobry i pamięć szczęśliwą. Lubią kunszt woienny; są ku cudzoziemcom powolni i są chciwi ciekawości. Jedzą i piią do zbytku, maiąc piiaństwo i obżarstwo za rzecz piękną. Są bałwochwalcy i bardzo zabobonni. Nic nie iest osobliwszego, nad ich sposob grzebienia umałych. Expensa pogrzebowe są zadziwiaiące. Wpowszechności, dopiero w siedm dni odprawuie się pogrzeb po śmierci zmarłego; przez cały ten czas uważaią czyli dusza nazad nie weydzie do swego dawnego siedliska. Po pogrzebie, następuią bankiety i uroczystości nadzwyczayne, większe lub mnieysze podług maiątku rodzicow zmarłego. Pogrzeby Krolow odprawuią się z wielką wspaniałością, iaką tylko sobie wystawić można. Przyczyna wszystkich tych expens iest miłość i pobożność synowska, ktora iest nayznacznieyszą zasadą moralności Konfucyusza, za ktorym Tunkwinczykowie, tak iak Chińczykowie idą, do ktorych dawniey należeli. Dziś ieszcze Krol Tunkwinu każdego roku posyła Chińskiemu kilka funtow złota i odbiera iego pieczęć przy swym wstępie na tron na znak potwierdzenia, co iednak w niczym nie ubliża niepodległości Krola Tunkwińskiego. Nayssolennieysze u Tunkwinow święto iest nowy rok; po północy wszyscy otwierać powinni

drzwi u swych domow, przez poszanowanie dla umarłych; rozumieią bowiem, iż oni przychodzą oddawać im wizytę na odnowienie roku. Wszystkie zbrodnie, kradzież wyiąwszy, ostatniemi męka-mi są w Tunkwinie karane, kiedy winowaycę prowadzą na mieysce, gdzie ma bydź zabity znayduie on tam bankiet dla siebie zgotowany; ktory bez naymnieyszey mąk boiaźni ie z apetytem zastawione sobie potrawy, poczym bywa exekwowany. Rodzay śmierci nayinniey ostawiaiący iest szubienica. M. S. Tunkwinu iest Checo, *Pisze Xiądz Marigny w relacyi o Krol. Tunkwińskim.*

TUR, znaczne iezioro czyli bagno przy granicy Brzeskiego Litt. z kąd rz. Prypeć bierze początek pod Hołownem. Tegożim. mała rz. w Brzeskim Litt. pod Ratnem.

TURBILLY, w Xstwie Andegaweńskim, o *m.* 3 od Fleche.

TURCYA, *Turcia*, wiel. Państwo rozciągaiące się w Tur. Azyat. i Affr. Daią mu powszechnie dł. *m.* 800. od z. ku w. a 700. od połn. ku połd. Turcya Eur. rozciąga się od 34. gradusa aż do 46. dł. i od 36. do 49. sz. Góry Kastagriatskie dzielą ią na połn. i połd. Połn. zawiera w sobie Wołochy, Multany, Bessarabią, Kroacyą, Bośnią, Dalmacyą, Serwią, Bulgaryą i Romanią albo Rumelią. Turcya połd. toż samo c dawna Grecya zawiera w sobie 7 wiel. części, to iest Albanią, Epir, Macedonią, Jannę, Liwadią, Moreę i wyspy na Archipelagu. Wszystkie te Prow. bardzo żyzne są nieludne, od uciemiężenia, ktore tu trwa od r. 1740 Obywatele Chrześciańscy przenoszą się do Moskwy, Węgrow i innych Państw Chrześciańskich pogranicznych gdzie są szczęśliwsi. Turcya Azyat. zawiera w sobie pięć wiel. części, Natolią, Georgią, Turkomanią, Dyarbek i Suryą albo Sirią. Kładą po między niemi czasem Arabią lub Armenią, ale te kraie prawie nie zależą od W. Sułtana. W Affr Sułtan posiada Egipt, część Abissynii i Barbaryi. Podobnych kraiow posiada Sułtan kilka, tak w Europie, iak w Azyi, ale nie całe, lecz wespół z innemi Monarchami. ob *każdy artykuł.* M. S. całey Turcyi iest Stambuł. Wpowszechności Turcy są bardzo skromni w iedzeniu, lubiący spoczynek i prożniactwo, a przeto mało zdolni do wielkich trudow. Częste branie łazien na poty, i innych osłabia ich bardziey i zniewieściałemi czyni. Wszyscy wiedzą do iakiego stopnia oni są lubieżni, zbytkuiący, obłudni i interessowani. Są w reszcie miłosierni na cudzoziemcow, iakieykolwiek bądź oni są religii. Żaden narod lepiey nad nich nie znosi odmian fortuny. Sułtan Turecki iest dziedzicem dobr swych poddanych bez potomka zchodzących i wszelkich ruchomości, po śmierci Baszow i innych wiel. Officyalistow. Monarcha ten tytułuie się w swym kraiu *Bogiem na ziemi, cieniem Boga, bratem Słońca i Xiężyca, rozdawcą koron* &c. Potęga iego iest absolutna i może naywiększe przełamać prawa gdy mu się podoba. Ministerium milczeć musi na iego niesprawiedliwości z boiaźni utraty swego mieysca; albo ieżeli ktory dufaiąc Cesarskiey przyiaźni to uczyni, czeka go nieomylnie albo ciężkie strofowanie albo kara; dla tego też i poddani lepiey zachowuią prawa swego poddaństwa. Kiedy Despota na złe swey mocy zażywa składaią go, ale trafiaią pod równą tyranią iego następcy. Rząd iego spustoszył kraie swego panowania; W Eur. Morlakowie, w Azyi Arabowie plondruią wsie, pustoszą ie, rabuią podrożnych, lubo ci karawanami idą. Sułtan nie może tych łotrostw poskromić, chyba przez haracz, ktory musi niektorym Emirom płacić. W. Wezyr iest nay-

pierwszym po Cesarzu. On tu iest tym czym w innych kraiach są pierwsi Ministrowie. Mufty iest głową Religii Mahometańskiey, wyrokiem i tłumaczem prawa. Ale baczność w tłumaczeniu tę zachowuie, iż stosuie się do woli Sułtańskiey, ktory go podług swego widzimi się złożyć może. Religia iest Mahometańska.

TURCKHEIM, *Turichemum*, m. Fr. w wyż. Alsacyi, o milę od Kolmaru, sł. przez zwycięztwo, ktore tu odniosł Turenniusz na Cesar. r. 1675.

TURCKHEIM, w niż. Palatynacie w Hr. Linangskim, o *m.* 5 od Wormacyi.

TURCOIN, wiel. m. Fr. w Flandryi, o *m.* 3 od Lilli, sł. przez swe rękodzieła nici wełnianych, rasowych, ktore tak są dobre iak nici z sierści koziey do robienia kamlotow.

TURENNE, *Torenna*, dawne M. Fr. w niż. pow. Limosin z Kapitułą, z tyt. Burgrabstwa, i zamkiem. Długo było wręku familii de Bouillon, ktora go przedała Krolowi r. 1738. dla przyłączenia iego do korony. Leży na granicy pow. *Querci*, o *m.* 4 od Tulle, 4 od Sarlaty, 120 od Paryża. dł. 19. 15. sz. 45. 8.

TURCA, Turgou, ob. Thurgau.

TURIN, *Augusta Taurinorum*, Turyn, dawne, ludne, obronne bardzo piękne i kwitnące M. Wło. stoł. Piemontu i rezyd. Krola Sard. z Bisk. Akademią i dobrą cytadelą. Przenosi wszystkie M. Włoskie, przez piękność swych ulic i gmachow i przez wygody i przyiemność życia. Pałac Krolew. iest wspaniały. M. dzieli się na nowe i stare. Kilka wycierpiało sł. obleżeń, ale nay pamiętnieysze iest to, ktore wytrzymało r. 1706. przeciw Xciu Orleańskiemu, ktory musiał odstąpić, będąc zbitym od Xżęcia Eugeniusza. Oyczyzną iest Kardynała Turnon. Leży w pięknym położeniu przy zbiegu rz. Doryi Rypayi z Padem, pod gorą, w kraiu żyznym, o *m.* 25 od Genuy, 29 od Medyolanu, 35 od Chamberi, 112 od Rzymu, 160 od Paryża, 60 od Lugdunu. dł. 25. 20. sz. 45. 4.

TURCZYNKA, m. w pow. Owruckim, nad rz. od Uszomina o *m.* 2.

TURKA, m. na Rusi, pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, nad rz. Stryiem, o *m.* 1 od pogranicza, od Sambora 5. od Drohobyczy 6.

TURKESTAN, *Turchestania*, kray Azyat. w wiel. Tartaryi graniczy na połn. z rz. Jambą i gorami Orlemi, na w. z kraiem Kałmuckim, na połd. z kraiem Charasmińskim i wielką Bukaryą, na z. z morzem Kaspiyskim. Ma *m.* 80 wzdłuż i tyleż wszerz. Tatarzy w nim mieszkaiący są złodzieie, żyiący z tego tylko, co złupią. M. S. tego kraiu iest Turkestan, w ktorym Han Tatarski w czasie zimy rezyduie. Leży nad małą rz.

TURKOMANI, narod Azya. podzielony na dwie hordy, z ktorych iedna mieszka w części zach. Armenii, a druga nad brzegiem morza Kaspiyskiego w kraiu Astarabatskim i Charaśmińskim. Wszyscy są Mahometanie, wielcy zboycy i dobrzy ieźdzcy. Pierwsi płacą haracz Sułtanowi Tureckiemu, drudzy Tatarom.

TURNHOUT, pow. i M. w Niderlandzie w Xstwie Antwerskim o *m.* 8 od Antwerpii, wystawione przez Henryka IV. Xcia Brabantskiego, koło r. 1212. Hiszp. przy tym M. byli zbici przez Xcia Maurycego de Nassau. r. 1648.

TUROBIN, *Turobinum*, m. w Bełzkim, mierne i osiadłe, od Tarnorody *m.* 3 na z. od Zamościa 6.

TUROW, *Turovia*, m. w pow. Pińskim, dawne, z Bisk.

Greckim przyłączonym do Pińskiego. Ozdobne kilką kościołami i cerkwiami. Leży nad Prypecią od Wieliczy *m.* 5. od Pińska na *w.* 22.

TUROWLA, m. w Woi. Połockim w czasie woyny Mosk. nieraz od nieprzyiacioł wzięte, nieraz od naszych odebrane zostało. Oblewa go mała rz. blizko uchodząca do Dźwiny, powyżey Połocka ku połd. *m.* 5.

TURZEC, m. w Woi. Nowogrodzkim, ku pograniczu Wileńskim, o milę od Swierzna i tyleż prawie od Korelic.

TURZYSK, m. w Woi. Wołyńskim, porządne, z kościołem dawnym, sklepami dobremi. Leży blizko rz. Strumienia, o *m.* 2 od Kowla.

TURPENAY, Opac. Fr. w Dyec. Turońskiey, o *m.* 3 od wyspy Bonhard; czyni do r. 2000. liwr.

TURSAN, *Tarusalis*, mały kray Fr. w Gaskonii między Landes, niż. Armagnakiem, Bearnem i Chalosse. Kray ten zwykł bydź abonowany.

TURSI, m. Bisk. w Bazylikacie, o *m.* 16 od Cirenzy. Bisk. iego iest przyłączone do Anglońskiego.

TURUGANSKO, ob. Mangaseia.

TUSEY, ob. *na końcu artikulu* Vaucouleurs.

TUSTAN; m. na pograniczu Węgierskim, iakoby zwane podług Sarnickiego Tu stań, czyli zastanow się. dł. 48. sz. 46.

TUTLINGEN, ob. Dutlingen.

TUTUKURIN, M. mocne i ludne w Indyach na brzegu *de la Pecherie*, z portem iedynym w tym pomorzu. Nal. do Holl. ktorzy tu zamek wystawili. dł. 96. 15. sz. 8. 52.

TWEDALIA, *Tvedalia*, Prowin. Szkocka, *m.* 9 wzdłuż, a 6 wszerz maiąca. Bardzo iest żyzna i obfituiąca w pastwiska. M. S. iest Péebles.

TUY, *ad Fines*, *Tudæ*, dawne i obronne M. Hiszp. w Gallicyi na granicy Portug. z Bisk. suff. Kompostelskiego. Leży w kraiu miłym i żyznym, na gorze, pod ktorą płynie rz. Minho, o *m.* 1 od Walencyi, 25 od Kompostelli, 20 od Orenzy, 102 od Madrytu. dł. 9. 23. sz. 41. 54.

TUY, Opac. Bened. nad Renem na przeciwko Kolonii.

TYCZEMIENICA, ob. Tyśmienica.

TYCZYN, *Ticinum*, m. Szlacheckie w Przemyślskim, a pod pan. Austr. w cyr. Pilznińskim, leży na gorze niedaleko Wisłoku, ma domow kilka murowanych, od Rzeszowa *m.* 1. od Dubiecka 4. od Kanczugi 4. od Przemyśla 8. dł. 42. 8. sz. 54. 1.

TYKADŁOW, stwo w Woi. Kaliskim w possessyi emfit. Zakrzewskiego Podstolego Kaliskiego, płaci kwarty zł. 50.

TYKOCIN, *Tycocinum*, m. znaczne w Woi. Podlaskim z zamkiem wspaniałym leżącym między błotami na obronnym mieyscu. Był przedtym Krolewszczyzną, ktorą Rzplta pod Janem Kazimierzem r. 1661. dała w nadgrodę zasług Stefanowi Czarneckiemu Wdzie Ruskiemu. Przyozdobił to m. statuą kamienną, ktorą na pamiątkę tego wielkiego woiownika z pięknym napisem wystawił, Klemens Branicki Kasztelan Krak. Hetman W. K. tenże Missyonarzow tu fundował i dom dla Inwalidow, założony na 12 towarzystwa od Stefana Czarneckiego, odnowił i na drugich 12 opatrzył. Sł. iest Tykocin ustanowionym, czyli raczey wznowionym tu Kawalerskim Orła białego orderem na pamiątkę wierności i stateczności od Augusta II. gdy się tu w czasie rewolucyi znaydował r. 1705. Leży nad Narwą, między Surazem i Wisną, od obydwoch, o *m.* 5 prawie, od Biel-

ſka 10. od Wilna 42. od Białegoſtoku 4. Okolica tuteyſza ponad brzegiem prawym Narwy *traktem Zatykockim* ſię zowie.

TYLICZ, *Tilicia*, m. w Krakowſkim pod pan. Auſtr. przedtym ſtwo, leży w górach blizko źrzodła rz. Biały, na granicy Węgierſkiey, o *m.* 1 od Muſzyny, 2 od Uyścia.

TYLSA, *Tilſa*, ob. Tilſit.

TYNIEC, *Tinecium*, m. w Krak. wſławione Opac. Bened. ktorego Opat ieſt zawſze Kanonikiem Krak. fundowane od Kazimierza I. r. 1046. Zakonnicy wiel. poſiadali dobra, oprocz 100 wſi, miaſt 5. ale różne przeciwności uſzczupliły ie im. Opat Dorſław ozdobił go, a Mielecki ſwą bibliotekę i kabinet matematyczny mu darował. Leży na górze o milę od Krakowa nad Wiſłą. Tegoż im. dobra w Kaliſkim.

TYR, ob. Sour.

TYRAWA, m. w Sanockim, przedtym Krolewſzczyzna, teraz pod pan. Auſtr. w górzyſtym ieſt położeniu, o milę od Liſka, 2 od Sanoku na w.

TYROL, ob. Tirol.

TYRCONELL, ob. Dunnegal.

TYRONNE, Hr. Irlandſkie w Prow. Ulſterſkiey na połd. Londonderyiſkiey.

TYRSZKLEW, w Xſtwie Zmudzkim, w pow. Telſzewſkim, ſtwo płaci kwarty zł. 1099.

TYSMIENICA, m. w Pokuciu, pod pan. Auſtr. w cyr. Halickim, ſtol. dyſtryktu, ozdobne kościołami Łac. Grec. i Ormianow, leży nad rz. tegoż im. na trakcie pocztowym, od Staniſławowa o połtory mili, od Maryampola 2. od Halicza 4. W okolicy ſą żupy ſoli warzoney. Tamże *Tyśmieniczany* gdzie laſy Kędrowe, czyli Cedrowe.

TYSZOWICE, *Tiſovecia*, mierne m. w Bełzkim pod pan. Auſtr. z ſtarym zamkiem na wzgorku, ſł. konfederacyą r. 1658. Było niegdyś Krolewſzczyzną, ktorą z przyległościami przez zamianę za miaſto Hermanowkę i wſie Hobutka, Olſzanka i Semeniudka leżące w Woi. Kiiowſkim dziedziczne J. P. Mira Staroſty Wilkowſkiego, temuż za dziedziczne ſeym r. 1768. uznał, i teraz do tegoż domu należy. Jeſt w rowninie o milę od Laſzczowa, 2 od Rachania, tyleż od Komorowa.

TYTYOW, m. w Woi. Kiiowſkim, dawne nad Rośką blizko granic Woi. Bracławſkiego, od Kozowa *m.* 2. od Borſzczowki 2 i poł.

TZENOGAR, M. w Pańſtwie Moſk. w Krol. Aſtrachańſkim na górze przy Woldze.

TZETLITZ, ob. Siedlitz.

V

VAAS, m. Fr. o *m.* 2 od *Chateau du Loir*, z Opac. Auguſt. czyniącym do ſ. 2500. liwr.

VAAS, *Sanctus Vedaſtus*, Waſta, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 2 na połd. od Barfleur, 3 od Valogne. ob. Waaſt.

VARRES, *Varbrenſe Caſtrum*, *Vabrincum*, m. Fr. w pow *Rouergue*, z Biſk. ſuffr. Albińſkiego; erygowanym r. 1317. przez Papieża Jana XXII. ktorego Biſk. noſi tyt. Hr. Coraz bardziey to m. niſzczeie. Leży przy zbiegu dwóch małych rzeczek, wpadaiących nie daleko ztamtąd w Tarnę, o *m.* 12 od Rhodes, 13 na w. od Albi, 150 od Paryża. dł. 20. 32. ſz. 42. 56. Tamże inne o *m.* 6 od Rhodes.

VACCIA, ob. Wats.

VACHIERES, o *m.* 5 od *Puy en Vellai*, na połd.

VADO, *Vada*, port Włoſki na brzegach Genueńſkich, o *m.* 1 od Sawonny.

VADONVELLE, wieś Lotaryńſka, w Xſtwie *Commercy*, ſł. przez ſwe źrzodła obfite i zdrowe, formuiące kanał na 100 ſtop ſzer. 7 głęboki, ktory na końcu dwuch-

fet sążni swoiey długi obraca raz na raz koła u dwóch piecow do topienia żelaz na kule harmatne służących.

VAENA, M. Hiszp. w Andaluzyi, o *m.* 8 od Korduby na *w.*

VAGES, m. Fr. w pow. Mains, o *m.* 5 od Lawalu na w.

VAILLAC, m. Fr. w pow. *Quercy*, o *m.* 7 od Cahors na połn. ku w.

VAILLI, *Valliacum*, m. Fr. o *m.* 4 na w. od Soissons nad Aire. Jest tu skład solny.

VAISON, *Vasio*, m. Fr. w Prowan. w Hr. Wenezyńskim z Bisk. suffr. Awenionskiego. Leży na górze, na wierzchołku ktorey iest zamek przy Oueze i rozwalinach dawnego miasta Vaison, ktore przedtym było iedno z nayznacznieyszych M. w Gallii, leży o *m.* 6 na połn. ku w. od Orange, 10 od Avignon. dł. 22. 48. sz. 44. 15.

VAISSEAUX, mała wysepka w Amer. połn. na brzegach Luiziany, między uyściami Missisipi i Mobili. Jest na niey mały port.

VAL, ob. Notre Dame.

VALABREGUES, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 1 od *Beaucaire*, leży na wysepce Rodanie.

VALANGIN, Hr. położone w Szwaycaryi przyłączone do Kantonu Neiszatelskiego. M. samo Walangin leży o *m.* 1 od Neuchatel. ob. Neuchatel.

VALASSE, Opac. Fr. w Normandyi w pow. *Caux*, zakonu Cysterskiego. Czyni do r. 13000 liwr.

VAL-BENOIT, Opac. Fr. w pow. Forez przy Saint-Etienne zakonu Cyster. czyni do r. 1200. liwr.

VAL-CHRETIEN, Opac. Norbertańskie, o *m.* 1 od Fery, czyni do r. 2000. liwr.

VAL-DE-GRACE, Opac. Bened. w Paryżu, dawniey *Bievre-le-Chatel*; leży o *m.* 3 od Paryża.

VAL-DIEU, Opac. Cyster. w Bisk. Leodyiskim, o *m.* 4 od Tongres, Mastrychtu i Leodium.

VALDIVIA, ob. Baldivia.

VALENCE, *Valentia*, Walencya, ludne, znaczne i iedno z naydawnieyszych M. Fr. w Delfinacie, z Bisk. suffr. Wieńskiego, sł. Akademią, ktora tu z Gracianopola przez Ludwika XI. była przeniesiona, Cytadellą i Opac. Kanonikow Regularnych pod im. S. Rufa, czyniącym do r. 10000. liwr. Kościoł tuteyszy Katedralny iest bardzo piękny. Trzy zbory odprawiały się w Walencyi r. 374. 584. i 855. Otoczone iest dobremi murami. Leży w miłym położeniu, na lewym brzegu Rodanu, o *m.* 10 na połn. ku w. od Die, 12 od Viviers, 16 od Wienny, 122 od Paryża. dł. 22. 30. sz. 44. 58. Drugie iest tegoż im. m. w wyż. Langwedocyi, o *m.* 6 od Albi; inne w Armagnac nad Baise rz. o *m.* 3 wyżey Condom; inne ieszcze w powiecie Ageńskim, na prawym brzegu Garumny, o *m.* 5 po wyżey Ageny.

VALENCE, albo VALENÇA D'ALCANTARA, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. z starym zamkiem. Portugalczycy dobyli go r. 1664. a Alianci r. 1705. Bardzo iest obronne przez swe położenie. Leży na skale przy rz. Savar, o *m.* 6 od Alkantary, 15 od Badaiozy. dł. 11. 52. sz. 39. 12.

VALENCE, albo VALENÇO DO MINHO, M. obronne Portug. w Prow. Entre-Minho-&-Duro, na gran. Gallicyi z tyt. Hr. Leży na górze przy rz. Minho, o *m.* 1 od Tuy. dł. 9. 21. sz. 41. 52.

VALENCE, *Valentia*, M. obr. Wło. w Xstwie Medyolańskim stoł. Laumelinu; nal. do Krol. Sardyńskiego. Często było wzięte i odbierane podczas woien Włoskich. Leży na górze przy rz. Po na gran. Montferatu, o *m.* 5 od Ka-

falu, 14 od Medyolanu. dł. 26. 15. ſz. 44. 58.

VALENCE, Opac. Fr. o *m.* 2 od Vivonne; nal. do Cyſterſow, a czyni do r. 2300. liwr.

VALENCE, M. Fr. w Berry nad rz. Nahon z pięknym zamkiem, o *m.* 6 od Romorentin. dł. 19. 16. ſz. 47. 10.

VALENCIENNES, *Valentiniana*, dawne M. wiel. obron. i znaczne w Niderlandzie, ſtoł. Hanonii Fr. z tyt. Hr. dobrą Cytadellą i dwoma manufakturami, iedną materyi wełnianych, drugą batyſtu. Handluie koronkami. Fortyfikacye miaſta tego i Cytadelli ſą dziełem Marſzałka Vauban. Ludwik XIV. dobył go r. 1677. na Hiſzp. a poſſeſſya onego była mu zapewniona traktatem Nimegſkim r. 1678. Urodził ſię tu Antoni Wateau. Leży nad rz. Skaldą, ktora ie dzieli na dwie części, i na ktorey piękne tu ſą ſluzy, o *m.* 7 od Mons, 7 od Cambray, 7 od Duaku, 18 od Gandawy, 48 od Pary. dł. 21. 44'. 55". ſz. 50. 21'. 27".

VALENTIA, *Valentia*, Prowincya Hiſzp. z tyt. Krol. gran. na w. i połd. z morzem śrzodziemnym, na połn. z Katalaniią i Aragonią, na z. z nową Kaſtylią i Krol. Murcyi. Ma *m.* 66 dł. a 25 ſz. Jeſt to kray nayludnieyſzy i naymilſzy w całey Hiſzp. Zażywaią tu prawie uſtawiczney wioſny. Wielka liczba rzek, ktoremi ieſt oblaną, czynią ią bardzo żyzną w to wſzyſtko, cokolwiek do życia ieſt potrzebnego, a oſobliwie w wina i owoce. Znayduią ſię w niey przykre gory, zamykaiące w ſobie minery złota, ſrebra i ałunu. Obywatele ſą badrzo polityczni i daleko weſelſi, aniżeli inni Hiſzp. Kobiety tuteyſze miane ſą za naypięknieyſze w całey Hiſzp. M. S. ieſt *Walencya*, ktore ieſt iedno z naydawnieyſzych, naypięknieyſzych, nayludnieyſzych, nayhandlownieyſzych, i naybardziey kwitnących miaſt Hiſzp. Nazywaią go *Walencyą piękną*. Ma Arcy-Biſk. ktore było fund. r. 1492. przez Innocentego VIII. także Akademią założoną r. 1470. i Trybunał ſądowy. Było dobyte przez Maurow r. 1238. Ile tu ieſt domow, tyle liczyć można pałacow; ale między innemi gmachami naypięknieyſzy ieſt Ratuſz, Pałac Ciuta i Deputacki. Kościoł Katedralny ieſt to gmach przepyſzny. Walencya ieſt oyczyzną Papieżow Alexandra VI. i Kalixta III. i uczonego Ludwika Vivés. Sł. ieſt zborem kośc. r. 524. tudzież zamyka w ſobie wiele zabytkow ſtarożytności. Leży w miłym położeniu nad rz. Gwadalawiar, na ktorey pięć ieſt pięknych moſtow, o milę od morza gdzie port znayduie ſię, 45 od Murcyi, 55 od Saragoſſy, 67 od Barcellony, 66 od Madrytu. dł. 17. 30. ſz. 39. 30.

VALENTINE, *Valentina*, m. Fr. w pow. Comminges. Tędy ſię przeieżdża do Hiſzp. oddzielone ieſt od S. Gaudencyuſza przez Garumnę.

VALENTINOIS, *Valentinus ager*. pow. Walentyńſki we Fr. w Delfinacie z tyt. Xſtwa Paroſtwa; gran. na połn. z pow. Vienneńſkim, na w. z Dieńſkim i Grodem Barońſkim, na połd z Tricaſtinem, na z. z Rodanem, ktory go oddziela od Langwedoku. M. S. ieſt Walencya.

VALERY, (S.) *Sanctus Valericus*, M. Fr. w Pikardyi, w *Vimeux*, przy uyściu Sommy, do ktorey weyście ieſt bardzo niebeſpieczne, o *m.* 4 od Abbewilli, 40 od Paryża. Bardzo ieſt handlowne. dł. 19. 17'. 4". ſz. 50. 11'. 13". Jeſt tu Opac. Bened. czyniące do r. 18000. liwr.

VALERY-EN-CAUX, (S.) m. w Normandyi, w pow. *Caux*, z portem, o *m.* 6 od Dieppy, 14 od Rouen, 42 od Paryża. dł. 19. 21'. 20". ſz. 49.

VALERY, m. Fr. z tyt. Hr. o *m.* 5 od Sens, tu ſię chowali

Xżęta Kondeuszowie, ktorzy ie nabyli od Marszałka *S. André*, i oneż potym przedali.

VALETTE, albo VILLEBOIS, *Valeta*, M. Fr. w pow. Angulemskim; o *m.* 3 od Angulemy. Było erygowane na Xstwo Parostwo r. 1622. dla Xcia *d'Epernon.* dł. 17. 25. sz. 45. 30. ob. Malta.

VALETTE, Opac. Fr. fund. r. 1143. o *m.* 6 od Tulles nad Dordogne; nal. do Cysterfow i czyni do r. 2260. liwr.

VALLADOLID, *Vallisoletum*, Walladolida, dawne, wiel. i iedno z naypięknieyszych nayst. i naznacznieyszych M. Hiszp. w starey Kastylii z Bisk. suffr. Toledskiego, założonym r. 1595. i Akademią fund. r. 1346. przez Papieża Klemensa VI. Liczą tu na 11000 domow, ktore po większey części są bardzo piękne, 76. klasztorow, ktore wszystkie prawie przepyszne maią mieszkania. Oprocz wielkiego targowego placu znayduie się tu ieszcze drugi wśrzód M. ktory w niczym nie ustępuie placowi Krol. w Paryżu. Pomiędzy wielką liczbą wspaniałych pałacow, naypięknieysze są Pałac Krol. przedtym ich rezydencya i Pałac Hr. de Salina. Walladolid leży w roskoszney rowninie nad rz. *Escueva* i *Pisuerga* przy Duero, o *m.* 21 od Burgos, 24 od Salamanki, 34 od Legionu, 34 od Madrytu. dł. 13. 34. sz. 41. 42.

VALLADOLID, M. znaczne w Amer. poln. w nowey Hiszp. stol. Prow. *Mechoacan*, z Bisk. suffr. Mexykańskiego; fund. r. 1544 Leży przy wiel. iezior ze, o *m.* 50 od Mexyku. dł. 274. 15. sz. 20.

VALLADOLID, albo COMAYUAGUA, M. Amer. poln. w Prow. Honduras, z Bisk. suffr. S. Dominika, o *m.* 50 od Truxillo. dł. 289. 30. sz. 13. 30.

VALLADOLID, M. Amer. poln. w Yukatanie, przy brzegu Golfu Honduras. dł. 290. 40. sz. 19. Inne tegoż im. leży w Peru w Audyencyi Quito przy górach Andes: iest to teraz prosta tylko wioska Indyanow albo Metysow, o *m.* 10 od Loxy. dł. 304. 40. sz. połd. 6. 20.

VALLAGE, pow. Fr. składaiący część Szampanii. Graniczy na poln. z pow. Chalonnois i Pertois, na w. z Barrois, na połd. z Bassigni, na z. z Szampanią właściwą. Napełniony iest dolinami roskosznemi. M. S. iest Bar-sur-Aube.

VALLAIS, *Vallesia*, Walezya, kray formuiący Rzeczpospolitę graniczącą i sprzymierzoną z Szwaycarami. Jest to dolina wysokiemi otoczona górami, długa na *m.* 34. ale bardzo wązka. Graniczy na poln. z Kantonem Berneńskim, na połd. z Xstwem Medyolańskim i Val d'Aosta, na w. z górami la Fourche, a na z. z Sabaudyą i Rzeplt ą Genewską. Rodan przerzynaiący ten kray od w. do z. dzieli go na wyż. i niż. Oba dostarczaią podostatkiem wina i zboża obywatelom. Walezyiczykowie są odważni, pracowici, poważni, i śmieli. Od niepamiętnego czasu maią osobliwszy sposob poskromienia możnych, ktorych potęga im iest podeyrzana. Nazywaią go *Massą.* Gdy pospolstwo dyba na iakiego, bierze pień drzewa z korzeniami, na ktorym kładzie brzydką twarzy człowieczey postać. Naowczas każden z sprzysiężonych wbiia goźdź w tę massę i kiedy widzi przez liczbę gwoździ, iż są w znaczney liczbie, idą wtedy z tą massą i kładą ią przed drzwiami tego, do ktorego maią urazę; to oznacza, iż pospolstwo chce aby natychmiast taki był wypędzony, a dobra iego zkonfiskowane. M. S. iest Sion.

VALLEMONT, m. w Normandyi w Dyec. Rotomagskiey, o *m.* 2 od Fekampu, z zamkiem i Opac. Bened. czyniącym do r. 8000 liwr.

VALLEROY, ob. Laval-Roi.

VALLERS, m. Fr. w Turonii, o *m.* 4 od Tours. Znayduią się w nim wody mineralne.

VALLERS, m. Fr. w Delfinacie w pow. Gresivaudan, o *m.* 5 od Romans z Przeorstwem.

VALLIERE, m. Fr. o *m.* 3 od Amboisie.

VALLIERE. ob. Chateau-la Valliere. tyt. Xstwa Walierskiego przeniesiony iest na *Vaujour*, ob. Vaujour.

VALLOIRES, Opac. Fr. w Pikardyi nad Authią, o *m.* 3 od Montreuil, zakonu Cysterfow, czyni do r 14000. liwr.

VALLON, m. Fr. w pow. Wiwareńskim, o *m.* 6 od Viviers.

VALMAGNE, Opac. Fr. w Dyec. Agdeńskiey, o *m.* 2 od Pezenas zakonu Cysterfow, czyni do r. 8500. liwr.

VALOGNE, *Valoniæ*, M. Fr. w niż Normandyi nad małą rz. o *m.* 3 od morza, 6 od Carentan, 63 od Paryża. Jest tegoż im. Opac. Bened. pod tyt. Nayś. Panny Obronicielki, czyniące do r. 4000. liwr. Tu się urodził Jan de Launay. dł. 16. 31'. 5". sz. 49. 30'. 26". Odkryto niedaleko tego M. w parafii *Aleaume* zabytki Rzymskie, to iest ostatki dawnego M. *Crotiatońum*, stolicy narodow *Unellow*, ktorych Cezar w swoich kommentaryuszach wspomina.

VALOIS, *Vadensis Pagus*, pow. Fr. w Prow. wyspy Fr. z tyt. Xstwa. Graniczy na półn. z Swessyonem, na w. z Szampanią, na płd z *la Brie*, i wypą Fr. na z. z *Beauvoisie*. Jest to kray rowny, obfituiący w zboża i lasy. Był przyłączony do korony pod Filipem Augustem i dla opatrzenia kilku synow Krolewskich służył. M. S. iest Crespi.

VAL-OMBROSA, *Vallis Ombrosa*, klasztor sł. Włoski w Toskanii w górach Apenninu, o *m.* 4 od Florencyi. Nal. do Kongregacyi zakonu S. Benedykta, fund. przez S. Gualberta w iedenastym wieku. dł. 29. 18. sz. 43. 46.

VALONA, *Valona*, M. Turcyi Eur. w wyż. Albanii z portem i Arcy-Bisk. Greckim. Weneci dobyli go r. 1690. i porzucili zruynowawszy iego fortyfikacye. Leży nad morzem przy gorach Chimerskich, o *m.* 22 od Durazzo. dł. 37. 12. sz. 40. 36.

VALPARISSO, m. w Amer. płd. w Chilii, portem bardzo uczęszczanym i dobrą fortecą. Leży na brzegu morza płd. w dolinie pod wysoką górą. dł. 305. 20'. 45". sz. płd. 34. 19.

VALRAS, albo VAURAS. m. Fr. w Hr. Wenessyńskim, o *m.* 4 od *Vaison*

VALRICHER, Opac. Fr. o *m.* 5 od Caen, zakonu Cysterfow, czyni do r. 33 o. liwr.

VALROMEY, *Vallis Romana*, kraina Fr. w Bugey. Ustąpiona była Fr. traktatem Lugduńskim r. 1601.

VALS, *Vallum*, m. w pow. Wiwareńskim, nad rz. Ardesche, o *m.* 5 od Rodanu, 1 od Aubenas, sł. przez źrzodła mineralne, ktore tu w pobliżkości znayduią się, a ktore są zdrowe na kamień i na febrę nieustanną.

VALSECRET, Opac. Norbertańskie przy lesie Retz. Czyni do r. 12000. liwr. Zawsze iest w Bisk. Swessyoneńskiego rękach.

VALTELINA, *Vallis Telina*, Waltelina, Gryzońskí pow. na gran. Włoskich pod Alpami, przy Hr. Bormio. Jest to wiel. i piękna dolina na wskroś rz. Adda przerznięta. Dzieli się na pięć grodow, z ktorych każdy ma swoią radę i przełożonego, obranych przez całe zgromadzenie. Nie masz stodszego rządu, iak Walteliński i obywatelow więksże iak tu maiących przywileie; ktorzy są bardzo gorliwi katolicy.

VALVA, M. Bisk. w Krol.

Neapolitańſkim w Abruzyi bliżſzey. Biſk. tuteyſzy ieſt ſuffr. Teatyńſkiego.

VALVERDE, *Vallis Viridis*, M. bogate w Amer. połd. w Peru w Audiencyi Limańſkiey z portem nad morzem połd. Bierze ſwoie imie od doliny całey okrytey winami, w ktorey ieſt położone. dł. 304. 55. ſz. połd. 14.

VALVERDE, m. Hiſzp. w Eſtremadurze na granicy Portug. w dolinie bardzo miłey. Leży o *m.* 3 od Elwas, 3 od Badaiozy. dł. 11. 22. ſz. 38. 36.

VAN, ob. Aſtamar.

VANDOEUVRE, *Vandopera*, m. Fr. w Szampanii z zamkiem. Oyczyzna Poety Mikołaia Burbona. Leży nad Barſą, o *m.* 6 od Troyes. dł. 22. 2. ſz. 48. 10. ob. Vendevre.

VANDRILLE, (S.) dawniey *Fontanelle*, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 1 od Caudebec z Opac. Bened. czyniącym do r. 22000. liwr.

VANNES, *Dariorigum*, *Veneti*, kupieckie, ludne i dawne M. Fr. w niż. Brytanii, z Biſk. ktorego S. Paternus był pierwſzym Biſk. z admiralicyą, komiſſyą wodną i leśniczą, iuryzdykcyą konſularną i portem. Leży w dobrym dla handlu położeniu, o *m.* 1 od morza, z ktorym ma kommunikacyą przez kanał Marbirhan, o *m.* 10 od Blavet, 24 od Nantes, 22 od Rennes, 102 od Paryża. dł. 14. 35'. 34". ſz. 47. 39'. 14".

VANS, m. Fr. w niż. Langwedocyi, o *m.* 10 od Viviers.

VANTEUIL, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 2 od Epernay.

VAR, *Varus*, rz. oddzielaiąca Fr. od Hr. Niceyſkiego. Zaczyna ſię w górze Cemeliońſkiey pomiędzy Alpami; wpada w morze śrzodziemne o półmili od Nicei.

VARALLO, M. S. doliny Seſſya, uſtąpione Krol. Sardyńſkiemu od Ceſarza r. 1703. Leży o *m.* 5 od Maſſerano, 2 od Ugogna.

VARAMBON, M. Fr. w Breſſe nad Dain, o *m.* 4 od Bourg z tyt. Margr.

VARANGUEBEC, m. w Normandyi, o *m.* 4 od Carentan.

VARDARI, *Axius*, *Bardarius*, wiel. rz. w Turcyi Eur. w Macedonii. Wychodzi z gór Bulgarſkich, przechodzi przez Uſkopią i Woly i wpada w Golf Salonicki.

VARDES, zamek i Margr. o *m.* 1 od Gournay.

VARENDE, (S.) m. Fr. w Piktawii, o *m.* 3 od Thouars.

VARENNES, *Varennæ*, m. Fr. w pow. Burbońſkim powyżey o *m.* 6 od Moulins, przy rz. Alier. Drugie tegoż im. m. leży w Szampanii, o *m.* 4 od Clermont.

VARENNES, Opac. Fr. o *m.* 2 od Chartres, zakonu Cyſter. Czyni do r. 1500. liwr.

VARETS, m. Fr. w pow. Lemowiceńſkim, o *m.* 2 od Brives.

VARILHES, m. Fr. w pow. Foix nad rz. Ariege między Foix i Pamiers, o *m.* 2 od iednego i drugiego.

VARS, m. Fr. w Saintonge, o *m.* 2 od Saint-Jean-d'Angeli.

VARZY, *Varciacum*, m. Fr. o *m.* 4 od Clamecy z zamkiem i Kollegiatą.

VASSE, Margr. w powiecie Mains, o *m.* 1 od Sillé-le-Guillaume.

VASSI, *Vaſſiacum*, M. Fr. w Szampanii. Jeſt ſł. tym, że dało początek woynom o religią przez rzeź Hugonotow tu uczynioną r. 1562. i że w nim ſię urodził Izaak Jaquelot. Leży nad Blaiſe, o *m.* 4 od Joinville, 7 od Bar-ſur-Aube, 46. od Paryża. dł. 22. 34. ſz. 48. 30. Tegoż im. m. ieſt w Normandyi, o *m.* 4 od Vire.

VATAN, *Vatanium*, m. Fr. w Berry, o *m.* 4 od Yſſoudun, w piękney rowninie. Jeſt tu Kollegiata. dł. 19. 25. ſz. 47. 5.

VATEVILLE, m. Fr. w Nor-

mandyi, o *m.* 1 od *Caudebec*.

VAUBECOURT, m. i Hr. w Lotaryngii, o *m.* 5 od Baru.

VAUBONNE, zamek i Margrab. w Hr. Wenezyńskim, o *m.* 3 od Carpentras.

VAUCELLES, Opac. Bernardyńskie, o *m.* 2 od Cambrai. Zawarty tu był traktat między Karolem V. i Henrykiem II. r. 1556.

VAUCLAIR, Opac. Cysterskie, o *m.* 34 od Laony. Czyni do r. 15000. liwr.

VAUCLUSE, imie iednego źrzodła z nayzachwaleńszych w Eur. o *m.* 3 od Awenionu. Sł. iest przez miłość Petrarka z piękną Laurą. Rz. Sorgue ztąd wychodząca, wpada w Rodan przy Awenionie.

VAUCOULEURS, *Vallis Color*, małe i dawne M. Fr. w Szampanii w Bassigny, tak nazwane dla swego miłego położenia. Był to przedtym pow. posiadany przez Xżąt de Joinville. Filip Walezyusz nabył go r. 1335. od Jana de Joinville z przyczyny ważności tego mieysca; a Karol V. przyłączył ie na zawsze do Korony r. 1365. zachowuiąc obywatelom wszelakie przywileie dla usług znakomitych, ktore on i iego przodkowie od nich doznali. Jest tu Kollegiata złożona z iednego Dziekana i dziesięciu Kanonikow, klasztor zakonnic zwiastowania i przeorstwo. M. to bardzo iest znane przez ową sł. Joannę *d'Arc*, urodzoną we wsi *Domremy* należącey do tego M. Pan *de L'Isle* oyciec uczonego Geografa tegoż im. i wielu innych sł. ludzi urodziło się w tym mieście. Leży pod pagórkiem, o *m.* 4 na płd. ku z. od Toul, 5 od Neuf-Chateau, 8 od Nancy, 60 od Paryża. dł. 23. 20. sz. 48. 33. O strzelenie z fuzyi od *Vaucouleurs*, leży Tusey, *Tusiacum*, gdzie Krol. Fr. mieli przed tym dom roskoszny i gdzie odprawiło się sł. Koncylium Narodowe nazwane pospolicie Zbor Tussiacki ale obywatele zowią go Touzy. Widzieć się ieszcze daią między *Tusey* i *Vaucouleurs* wielkie kamienie, ktore Cesarz Albert i Filip piękny kazali sprowadzić i założyć dla naznaczenia swym państwom gran. gdy w *Vaucouleurs* przebywali r. 1299.

VAUD, *Vaudum*, kraina Wodzka Szwaycarska, składaiąca część Kantonu Berneńskiego, rozciągaiąca się od ieziora Genewskiego, aż do ieziora Iwerduńskiego i Moratskiego. Jest to naypięknieyszy pow. Szwaycarski. Obywatele iego są mężni, dobrzy żołnierze i do nauk sposobni.

VAUDABLES, *Vallis Diaboli*, m. Fr. w Auvergne, o *m.* 2 od Issoire, 97 od Paryża.

VAUDEMONT, *Vadanimons*, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii z zamkiem i Kollegiatą. Leży w Lotaryngii w kraiu nayżyznieyszym w zboże, o *m.* 6 na płd. ku w. od Toul, 6 od Nancy. dł. 23. 45. sz. 48. 26.

VAUDREVANGE, m. w Lotaryngii nad Sarrą, o *m.* 6 od Sarbruch. Prawie do szczętu iest zniszczone.

VAUDREUIL, wieś z tyt. Margr. w Normandyi. o *m.* 1 od *Pont de l'Arche*.

VAUGIRARD, wieś o *m.* 1 od Paryża, gdzie wody mineralne znayduią się.

VAUGUYON, m. Fr. w powiecie Angulemskim, nad Tarduerą, o *m.* 12 na w. od Angulemy, 12 od Limoges na z.

VAUIOURS, Baronia w Xięstwie Andegawy, erygowana na Xstwo Parostwo pod tyt. *de Valiers*. Leży o *m.* 7 od Baugé na w.

VAULUISANT, Opac. Fr. przy *Villeneuve-l'Archeveque*; zakonu Cystersow; czyni do r. 12000. liwr.

VAURY, (S.) m. Fr. o *m.* 6 na połn. ku z. od Limoges, ktore przedtym possessye Angiel. z tey

ftrony graniczyło.

VAUSSAIS, m. w Piktawii, o m. 3 od Civrai na z.

VAUVERT, m. i Baronia Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Nismes na połd.

VAUVILLE, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 od Vallogue na połn. ku z. W zamku tuteyfzym umarł r. 1257. Tomafz Hali pofpolicie nazywany Błogofławiony Tomafz *de Bliville*.

VAUX, m. Fr. w pow. Beaujolois, o m. 3 od Ville franche na z.

VAUZ, m. Fr. w Delfinacie, o m. 7 od. Wienny na połn.

VAUX-DE-CERNAY, Opac. Fr. w Dyec. Paryzkiey przy *Chevreufe*, zakonu Cyfter. czyni do r. 7500. liwr.

VAUX-EN-ORNOIS, Opac. Fr. o m. 4 od Vaucouleurs. Czyni do r. 7000. liwr.

VAUX-LA-DOUCE, Opac. regul. Bernard. o m. 4 od Langres na w.

VAUX-LE-VICOMTE, albo VILLARS, piękna włość o m. 1 od Melunu.

VAYSSI, Opac. Bernard. o m. 12 od Klermontu na połd. ku z.

UBEDA, M. znaczne i ludne Hifzp. w Andaluzyi w Krol. Jaeńfkim, z mocnym zamkiem. Leży w kraiu obfituiącym w zboże, wina i to wfzyftko co do życia ieft potrzebnego, o m. 2 od Baezy, 23 od Grenady, 63 od Madrytu. dł. 15. 2. fz. 37. 48.

UBERLINGEN, *Uberlinga*, m. wolne i Cefarfkie Niem. w cyr. Szwabfkim, nad ieziorem Konftancyeńfkim, o m. 5 na z. od Pfulendorf, w kraiu obfituiącym w wina, na wyfokiey fkale. Handluią obywatele zbożem, ktore do Szwaycar potym przewożą. Niedaleko ztąd bardzo zachwalone znayduią fię wody. R. 1770. było uwolnione we Fr. od prawa Kadukowego. dł. 26. 50. fz. 47. 34.

UBIGAU, m. w Cyr. Elekt. Safkim nad Elfterą czarną, o m. 6 na w. od Torgau. Znayduie fię w Miśnii nad Elbą, o m. 1 od Drezna, zamek rofkofzny tegoż im.

UBY, Pulo Uby, wyfpa na morzu Indyifkim o m. 40. na z. od Pulo Condor, przy uyściu odnogi Siamfkiey. Ma m. 8 dokoła. Lafy wiel. i woda dobra, co rzadko tu ieft, znayduią fię na tey wyfpie. dł. 122. 15. fz. 8. 15.

UCHANIE, m. w Woi. Wołyńfkim.

UCHT, ob. Alaut.

UCIENIEN, *Ucienia*, wiel. M. Chińfkie przy iezioize Poyang i rz. Kau, w Prow. Nanquin. Handluie naybardziey porcellaną.

UCIN, *Ucinum*, M. Chińfkie w Prow. Xantung nad rz. Guei, w równinie. Dobremi otoczone ieft murami. W okolicach tuteyfzych walna ftoczona była potyczka między Chińczykami i Tatarami.

UCKERMUNDA, M. w Pomeranii bliż. w Xftwie Stetyńfkim. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w mieyfcu tym, gdzie Ucker w *wielki Golf* wpada, o m. 6 od Anklamu na połn. ku w.

UDALRIK, i Afra, (S.) Opac. Bened. w M. Augsburgu. Opat ieft Kapelanem Cefarfkim, ma głos i mieyfce na feymach Rzefzy Niemiekiey i liczy fię pomiędzy Prałatami Reńfkiemi.

UDENHEIM, ob. Philipsburg.

UDIN, *Utina*, piękne i znaczne M. Włofkie w Rzepltey Weneckiey ftoł. pow. Foroiulieńfkiego, z pięknym zamkiem i Bifk. erygowanym r. 1751. po zniefieniu Patryarchatu Akwileyfkiego. Tu fię urodził Leander Mattey i Jan z Udinu. Leży w piękney i wiel. równinie, nad rz. Tagliamentą i Lifonfo, o m. 8 od Gorycy, 22 na połn. ku w. od Wenecyi, 3 od *Ciudad de Friuli*. dł. 30. 48. fz. 46. 12.

VEERE, ob. Tercera.

VEGLIA, *Vegia*, wyſpa na Golfie Weneckim przy brzegu Morlackim, na w. Cherſo. Ma *m.* 8 dł. a 3 ſz. Jeſt to nayludnieyſza i naypięknieyſza wyſpa w tych ſtronach. Wydaie wino, iedwab i konie acz małe, lecz bardzo zachwalone. M S oney i iedynym ieſt *Veglia*. Ma Biſk. i zamek. Leży nad morzem na pagórku, o *m.* 7 od Arby, 44 od Wenecyi. dł. 32. 28. ſz. 45. 10.

VEIGNOLS, m. w pow. Limoſin, o *m.* 5 od Brives.

VEILANA, *ad Fines* albo *Fines*, M. Wło. w Piemoncie w Margrab. Suzańſkim przy Doria, o *m.* 6 od Turynu, 7 od Suzy, 5 na północ od Pigneroli. Sł. ieſt przez batalią, ktorą tu wygrali Fr. na Piemonczykach r. 1630. dł. 24. 59. ſz. 44. 57.

VEIROS, m. w Portug. w Alenteio nad rz. Anhalura, o *m.* 7 od Elvas, na połn. ku z.

VEISBADE, ob. Wisbad.

VEISNER. ob. Eſchwegue.

VELAY, *Velauni*, kraina Fr. w Prow. Langwedocyi graniczy na połn. z pow. Forez na z. z Alwernią, na połd. z pow. Gevaudan, na w. z Wiwareńſkim. Grunt ma górzyſty, ktorego góry okryte ſą śniegiem przez większą część roku i z wielu znakow ukazuią, iż przedtym ognień wybuchały. Obfituie w bydło.

VELEZ-DE-GOMERE, M. Afryk. w Krol. Fezańſkim w Prow. Erif, z portem i pięknym zamkiem, w ktorym rezyduie Wielkorządca. Leży między dwoma górami na brzegach morza śrzodziemnego, o *m.* 40 od Malagi. dł. 13. 35. ſzr. 35.

VELEZ-MALAGA, *Hexi*, M. Hiſzp. w Krol. Grenady z zamkiem. Leży w obſzerney równinie, przy morzu, o *m.* 5 od Malagi, 21 od Grenady. dł. 13. 54. ſz. 36. 28.

VELLETRI, *Velitrae*, dawne i piękne M. Wło. w Kampanii Rzymſkiey. Tu rezyduie Biſk. Oſtyeńſki, ktorego pałac ieſt bardzo wſpaniały. Widzieć ſię ieſzcze daie w *Velletri* piękny plac ozdobiony przepyſznemi fontannami, ſtoczona przy tym M. była batalia między Auſtr. i Hiſzp. r. 1744. Leży na pagórku, o *m.* 5 od morza, 9 od Rzymu, 3 od Albano, 4 od Segni. dł. 30. 27. ſz. 41. 42.

VELSBILLICH, *Velsbilicum*, m. Niem. o *m.* 2 od Treviru nad Mozellą.

VENAFRO, *Venafrum*, Wenafro, M. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w ziemi Laworze, z dawnym Biſk. ſuffr. Kapuańſkiego i tyt. Xſtwa. Leży nad Wolturną, o *m.* 11 na połn. ku z. od Kapuy, 17 na połn. od Neapolu. dł. 31. 45. ſz. 41. 32.

VENAISSIN, Hr. Weneſſyńſkie, *Vindascensis Comitatus*, położone ieſt między Prowancyą, Delfinatem, rz. Durance i Rodanem. Filip Smiały Krol Fr. uſtąpił go Papieżowi Grzegorzowi X. r. 1273. i odtąd zawſze do Papieżow należy.

VENANT, (S.) *Sanctus Venantius*, M. Fr. w Artezyi na granicy Flandryi. Obrona iego zależy na zalewie rz. Robeck i Garbeck. Leży o *m.* 2 od Aire, 11 od Dunkerki, 9 od Arras. dł. 20. 14. ſz. 50. 38.

VENASQUE, *Venasca*, Wenaſka, M. Hiſzp. w Krol. Arragońſkim, o *m.* 26 na połd. ku w. od Balbaſtro, w dolinie nad rz. Eſſerą. Grunta okoliczne tego M. wydaią wyborne wina, a rz. pod nim płynąca zachwalone pſtrągi.

VENASQUE, m. ktore dało ſwe imie Hr. Weneſſyńſkiemu. Leży o *m.* 1 od Carpentras.

VENCE, *Vincium*, dawne M. Fr. w Prowancyi z Biſk. ſuffr. Embruńſkiego, ktorego S. Euzebiuſz żyiący r. 374. miany ieſt za pierwſzego Biſk. Leży o *m.* 3 od morza na granicy Piemontu, o *m.* 3 na połn. od Antibes, 3 od Graſſy,

25 od Embrun, 173 od Paryża. dł. 24. 47'. 28". ſz. 43. 43'. 16".

VENCHEU, *Vencheum*, wiel. i piękne M. Chińſkie w Prow. Chekiang, z portem uformowanym od rz. Junkia, przy iey uyściu. Ma 5 M. pod ſwą dependencyą. dł. 120. 40. ſz. 27. 38.

VENDEUVRES, *Vendopera*, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 3 od Poitiers. ob. Vandeuvre.

VENDEE, rz. Fr. wpadaiąca w Seure, o *m.* 2 od Marans. Zaczyna bydź ſpławną od *Fontenay-le-Comté.*

VENDOME, *Vendocinum*, Wandom, M. znaczne Fr. w pow. *Beauce*, ſtoł. pow. *Vendomois*, z grodem, Kollegium i Opac. Bened. pod im. S. Troycy czyniącym do r. 12000. liwr. Sł. ieſt przez relikwią S. Łzy, ktorą Chryſtus Pan ſkropił Łazarza, zachowaną w naczyniu żadnego niemaiącym otwarcia, ktore ieſt zamknięte w ſkrzynce złotey; ſł. ieſt tudzież tym, iż Henryk W. poſiadaiący go, jako Xżę Wandomſki wſtąpił na tron Fr. W Kollegiacie tuteyſzey S. Jerzego, kilku leży Krolow Fr. Kalwini dobyli go r. 1562. Oświadczyło ſię potym za ligą, ale Henryk IV. dobył go r. 1586. Leży na prawym brzegu Ligiery, o *m.* 12 od Tours, 7 od Blois, 15 od Orleanu na połd. ku z. 38 od Paryża. dł. 18. 43'. 28". ſz. 47. 47'. 29". Xſtwo Wandomſkie graniczy na połn. z pow. *Dunois*, na w. z *Blaiſois*, na połd. z Turonią i Hrab. Maine na z. Podoſtatkiem obfituie w to wſzyſtko, co tylko do życia ſłuży.

VENDRES, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 3 od Beziers na połd.

VENERIE-ROYALE, piękny dom roſkoſzny Krola Sardyńſkiego, o *m.* 1 od Turynu, między rz. Po, Sturą i Dorią leżący. Fr. zrabowali go i ſpalili po części r. 1693. dł. 25. 15. ſz. 45. 57.

VENES-ET-CHEFONS, m. w Langwedocyi, o *m.* 3 od Caſtres.

VENEZUELA, *Venetiola*, Wenezuela, Prow. w Amer. połd. z Biſk. nad Golfem tegoż im. dług. na *m.* 20 graniczy na połn. z morzem połn. na połd. z nową Grenadą, na w. z Prow Rio de-la-Hacha, na z. z Prow. Kumańſką. Kray ten obfituie w zboża i paſtwiſka. Często tu dwa razy do roku żniwo zbieraią. Miny złote nie ſą tu rzadkie. Nal. do Hiſzp. M. S. oney ieſt *Maracaibo*.

VENSEONS, m. w Normandyi, o *m.* 2 od Mortain.

VENISSIEU, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 2 od Lionu.

VENLO, *Venloa*, Wenlo, M. obronne w Niderlandzie, w Gieldryi, w pow. Ruremondſkim. Było to niegdyś M. Anzeatyckie, ale chwyciwſzy ſię ſtrony przeciwney Karolowi V. od niego było wzięte r. 1543. Związkowi zdobyli go na Hiſzp. r. 1568. Lecz od Xcia Parmy było odebrane r. 1586. Xiążę Maurycyuſz muſiał odſtąpić od oblężenia tego M. r. 1606. Ale Xiążę *d'Orange* ie wziął r. 1632. Gdy Kardynał Infant znowu ie dobył 1637. zoſtawało w ręku Hiſzp aż do r. 1703. ktorego woyſka Alliantow odebrały go dla ſtanow Holl. W tym to M. pierwſzy raz bomb używać poczęto. Tu ſię urodził Robert Goltzius. Leży nad Mozą, na ktorey z iedney ſtrony ieſt port dobry, a z drugiey zamek mocny, niemało ſłużący do obrony M. o *m.* 6 od Ruremundy, 4 od Geldryi, 14 od Juliaku. dł. 23. 40. ſz. 51. 25.

VENOSA, *Venuſia*, dawne M. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w Bazylikacie, z Biſk. ſuffr. Acerenzańſkiego. Oyczyzną ieſt Horacego. Leży w rowninie żyzney pod Apenninem nad rz. o *m.* 5 od Acerenzy, 37 od Neapolu. dł. 33. 32. ſz. 40. 58.

VENTADOUR, *Ventadorum*,

zamek Fr. w pow. Limosin, o *m.* 5 od Tulles, z tyt. Xstwa Parostwa erygowanego r. 1589.

VENTEROL-ET-NOVEZAN, m. w Delfinacie, o *m.* 1 od Nyons.

VERA, *Virgi*, dawne M. Hiszpańskie w Krol. Grenady na granicy Krol. Murcyi z Bisk. suffr. Grenadskiego i portem. Leży nad morzem, o *m.* 14 od Almeryi, 22 od Kartageny. dł. 16. 22. sz. 36. 42.

VERA-CRUZ, *Vera-Crux*, M. Amer. półn. w nowey Hiszp. z dobrym portem na odnodze Mexykańskiey, przy wyspie S. Jana *d'Ulva*, o *m.* 90 od Mexyku. Wolantaryusze Franc. złupili ie r. 1683 dł. 275. sz. 19. 10.

VERAGUA, Weragwa, Prowin. Amer. w nowey Hiszp. graniczy na w. z Prow. *Costa-Rica*, na w. z Prow. Panamską; na półn. z morzem półn. a na połd. z morzem połd. Ma *m.* 50 dł. a 24 sz. Kray to iest górzysty i winny złote obfity. Krzysztof Kolumbus odkrył go r. 1502. M. S. iego iest *Conception.*

VERA-PAZ, *Vera-pax*, Prowincya Amer. w nowey Hiszp. graniczy na półn. z Yukatanem, na w. z Prow. Honduras i Prow. Gwatymalą, na połd. z Prow. *Soconusco*, na z. z Chiapą. Ma *m.* 35 dł. i tyleż sz. Kray ten iest napełniony bardzo przepaścistemi górami i gęstemi lasami, tudzież licznemi rz.

VERBERIE, *Verimbrea*, albo *Vermbria*, Werbrya, dawne m. w wyspie Fr. w Xstwie Walezyi, o *m.* 3 od Compiegne nad rz. *Oise*. Pięć tu odprawiało się Soborow. Oyczyzną iest Kardynała Aureolus. Niedaleko ztąd wody mineralne znayduią się.

VERCEIL, *Vercelice*, Wercella, dawne, piękne, mocne i znaczne M. i pow. Wło. w Piemoncie z Bisk. suffr. Mediolańskiego. Ratusz, pałac Gubernatorski i szpital są przepyszne gmachy. Fr. dobyli go r. 1704. ale Alianci odebrali ie r. 1705. Urodził się tu st. Redemptus Barnnzano. Leży przy zbiegu rz. Sessia i Cerva, o *m.* 4 od Kazalu, 14 od Turynu, 14 od Medyolanu. dł. 23. 49. sz. 45. 31.

VERDEN, ob. Ferden.

VERDUN, *Verdunum*, Werdun, dawne, obronne, ludne i znaczne M. Fr. stoł. pow. Werduńskiego, z Bisk. suffr. Trewirskiego, ktorego Bisk. bierze tyt. Hr. Werduńskiego i Xcia Państwa Rzymskiego, z Opac. pod tyt. *S. Vanne*, i Kongregacyą, tegoż im. ktorego dochody przyłączone są do Bisk. ma też Cytadellę. Fortyfikacye tuteysze są Kawalera *de Ville* i Marszałka *Vauban*. Było to M. przedtym wolne i Cesarskie. Urodził się tu Jan Richard i Pan Joly. Dzieli się na wyż. niż. i nowe M. Jest to mieysce wielkiey wagi co się tycze weyścia z tey strony do Szampanii. Leży nad Mozą, ktora go dzieli na dwoie, o *m.* 17 od Luxemburga, 13 od Metzu, 19 od Nancy, 22 od Rheims, 60 od Paryża. dł. 22. 2. sz. 49. 9. Pow. Werduński graniczy z Szampanią, z strony wsch. z innych stron otoczony iest Lotaryngią.

VERDUN, *Viridunum*, m. Fr. w Burgundyi przy zbiegu rz. Doux i Saone, z tyt. Hr. o *m.* 3 od Chalon i Beaune. Gen. Galas go spalił r. 1636. Zaczyna tu się odprawiać iarmark 29. Października trwaiący dni piętnaście. dł. 21. 32. sz. 46. 52. Drugie iest tegoż im. m. nad Garonną, o *m.* 6 od Tulossy. dł. 18. 55. sz. 43. 54.

VERET, dom roskoszny przy zbiegu rz. Chere i Garumny, nal. do Xcia d'Aiguillon.

VERFEUIL, *Viride Folium*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi, o *m.* 5 od Tulossy na w.

VERGY, o *m.* 1 od Nuits, w Burgundyi. Mieysce to dało im. st. domowi Fr. *de Vergy.*

VERINNES, m. Fr. w pow. *Aunis*, o *m.* 4 od Rochelle.

VERINGEN, *Veringa*, Hr. w Xſtwie Hohen-Zollern, o *m.* 2 od Dunaiu. Nal. do Xżąt Hohen-Zollernſkich. Przednieyſzym iego m. ieſt Alckauſen.

VERMAND, *Caſtrum Virinandis*, a nie *Auguſta Viromandurum*, inaczey *Saint Quintin*; był to dawniey oboz czyli ſiedliſko Rzymſkie, w ktorym założono wioſkę i Opac. Norbertańſkie czyniące do r. 6000. liwr. To m. leży w Pikardyi, o *m.* 2 od *Saint Quintin*.

VERMANDOIS, *Viromanduenſis pagus*, albo *Virmandiſus*, pow. Wermandzki we Fr. w Pikardyi z tyt. Hr. Graniczy na połn z Kambrezią, na w. z Thierachią, na połd. z Noyoneńſkim pow. na z. z Santerrą. Obfituie w zboże i len przedni. Hr. to było przyłączone do Korony przez Filipa Auguſta r. 1101.

VERMANTON, m. Fr. w Burgundyi w pow. *Auxerrois*, nad rz. *Cure*, o *m.* 4 od Auxerre. dł. 21. 18. ſz. 47. 41.

VERMELAND, *Vermelandia*, Wermelandya, Prow. Szwedzka, graniczy na połn. z Dalekarlią, na w. z Weſtmanią i Nerycyą, na połd. z iez. Wener, na z. z Norwegią. Ma *m.* 40. dł. 20. ſz. Kray ten pełny ieſt bagnow i iez. M. S. onego ieſt Philipſtad.

VERNEIL, m. Fr. w Xſtwie Andegaweńſkim, o *m.* 8 od Fleche, na połd. ku w.

VERNET, źrzodło wody mineralney laxuiącey, o *m.* 1 od Mont-Or. Drugie tegoż im. leży w Ruſillonie.

VERNEUIL, *Vernolium*, m. Fr. w Normandyi w dyec. Evreux, na granicy Perche, ſł. przez batalią tu ſtoczoną r. 1424. Tu wyprawuią dobre ſkórki do oprawy xiążek. Leży nad rz. Aure, o *m.* 9 na połd. ku z. od Evreux, 20 od Rotomagu, 26 od Paryża. dł. 18. 35'. 20". ſz. 48. 44'. 21". Drugie tegoż im. m. leży w pow. Burbońſkim, o *m.* 6 od Moulins, a 1. od Alliery. dł. 20. 50. ſz. 46. 18.

VERNEUIL, m. Fr. nad rz. *Oiſe*, o *m.* 1 od Senlis, z pięknym zamkiem erygowanym na Xſtwo Paroſtwo r. 1651. z przyczyny ſyna, ktorego Henryk IV. miał z Damy *d' Entragues*, a ktorego zrobił Margr. *de Verneuil*. Przeſzło teraz w ręce Xżąt Kondeuſzow.

VERNEUIL, m. Fr. o *m.* 2 od Limoges.

VERNIE, m. niedaleko Mans z pięknym zamkiem i włościami nal. do familii *de Teſſé*.

VERNON, *Vernonium*, piękne M. ludne i doſyć znaczne Fr. w Normandyi w dyec. Ebroiceńſkiey z dawnym zamkiem i fortecą na końcu moſtu będącego na Sekwanie, na lewym brzegu, ktorey Vernon ieſt położone, o *m.* 11 od Rotomagu, 7 od Evreux, 17 od Paryża. Sobor narodowy tu ſię odprawił r. 754. dł. 19. 7. ſz. 49. 6.

VERNON, *Vernotum*, imie dwóch m. Fr. iednego w pow. Touraine, z tyt. Baronii, drugiego w Piktawii, o *m.* 4 od Poitiers na połd.

VERNUCE, Opac. Fr. zakonu S. Auguſtyna; czyniące do r. 3300. liwr. Leży o *m.* 2 od Valencay.

VEROLI, *Verulæ*, dawne M. Wło. w Kampanii Rzymſkiey z Biſk. ſuffr. Papieża. Leży nad rz. *Coſa*, pod Apenninem, o *m.* 19 na połd. ku z. od Rzymu, 10 od Terraciny. dł. 30. 56. ſz. 41. 41.

VERON, m. Fr. o *m.* 1 od Sens. Jeſt blizko tego m. źrzodło, ktorego wody obracaią to wſzyſtko w kamień, co w nie ieſt wrzucone.

VERONA, Werona, wiel. dawne, mocne i ſł. M. Wło. w Rzepltey Weneckiey ſtoł. pow. Werońſkiego z Biſk. ſuffr. Udyń-

ſkiego, z trzema zamkami i Akademią uczonych pod tyt. *Gli Philarmonici.* Widzieć ſię tu daią niektore zabytki ſtarożytności, a między innemi ieſt Amfiteatr. Ratuſz tuteyſzy ieſt to gmach bardzo wſpaniały. Werona ieſt oyczyzną Katula, Witruwiuſza, Pliniuſza ſtarego, Frakaſtora, Onufrego Pawła Weroneza, Franciſzka Blanchini, Scypiona Maffey, &c. Leży w bardzo miłym położeniu nad Adigą, ktora przezeń przechodzi i na ktorey trzy piękne znayduią ſię moſty, o *m.* 7 od Mantuy na półn. ku w. 16 od Trydentu, 14 od Breſſyi, 25 od Wenecyi. dł. 28. 32. ſz. 45. 26. Graniczy na połn. pow. Weronezki z Trydentynem, na w. z Wincentynem i Paduanem, na połd. z Mantuanem, na z. z Breſſanem powiatami. Ma dł. *m.* 14. ſz. 11. Jeſt to kray ieden z nayżyznieyſzych z całych Włoch. Obfituie w zboże, wina, owoce, oliwę, bydło &c.

VERPILIERE, m. w Delfinacie, o *m.* 5 od Wienny na połn. ku w.

VERSAILLES, *Verſaliæ*, Werſal, M. w wyſpie Fr. o *m.* 4 od Paryża z grodem Krol. M. to, ktore przedtym małą tylko było wioſką, odtąd ſt. ſię ſtało, iak Ludwik XIV. w nim wyſtawił wſpaniały zamek, w ktorym Krolowie Fran. teraz poſpolicie przemieſzkiwaią. Gmachy, ogrody przyozdobione liczbą nieprzeliczoną poſągów udziałanych od nayprzednieyſzych rzeźbiarzow, fontanny, źrzodła, ſłowem, wſzyſtko tu ieſt godne naywiękſzego podziwienia. Wielka galerya za naypięknieyſzą ſztukę na świecie w tym gatunku poczytana bydź może; kaplica nie mniey zadziwia umyſł. Ogrody, licząc z niemi i źwierzyniec, zabieraią na 2. blizko mile gruntu otoczonego murem. Trzy wielkie do Werſalu prowadzą gościńce, ieden idzie z Paryża, drugi z *Seaux*, a trzeci z *Saint Cloud.* dł. 29. 47'. 10". ſz. 48. 48'. 18".

VERSCHOTURA, m. Az. obronne na z. Krol. Kazańſkiego. W okolicach iego ieſt góra, w ktorey znayduie ſię kamień *Asbeſt*, z ktorego chłopi tamteyſi robią płótno nigdy nie trawiące ſię nawet ogniem, a cieńſze nad Pyreneyſkie.

VERSILLAC, *Verſilliacum*, m. Fr. w pow. Berry.

VERSINE, zamek wyſtawiony przez Henryka II. dla Hr. *de la Suze*, przy Verneuil nad Oiſe.

VERSOY, wieś Fr. w pow. Gex przy uyściu maley rz. nad iez. Geneweńſkim. R. 1768. zaczęto o-podal od tego m. robić port, gdzieby towary przywożone albo wywożone z Francyi były na potym ſkładane, aby tego nie czynić w Genewie, ktora onych dotąd była ſkładem. Kanał rżnięty od rz. płynącey pod ſtarym Verſoy miał formować ten port, ale dotąd nic tam niemaſz procz gruntow od Krola wyznaczonych na niego i drogi prowadzącey do m. Ferney, ktore ztąd na *m.* 2 ieſt oddalone. Verſoy leży o *m.* 2 od Gex, 2 od Genewy.

VERTAISON, m. Fr. w powiecie *Auvergne*, z Kapitułą.

VERTEUIL, Opac. Auguſtyańſkie, o *m.* 1 od Gironde, z ſtrony morza, czyni do r. 6500. liwr.

VERTEUIL, m. Fr. w pow. Agenois, o *m.* 2 od Tonneins.

VERTEUIL, m. Fr. w Angulemſkim pow. nad Charente, o *m.* 1 od Ruffeku, 2 od Maule. Tu grzebią ſię Xżęta *de Rochefaucault.*

VERTUS, *Vertudum*, M Fr. w Szampanii z tyt. Hr. i dwoma Opac. iednym męzkim Auguſtyańſkim pod tyt. Nayś. P. czyniącym do r. 3800. liwr. i drugim Benedyktynow, pod tyt. S. Salwadora, czyniącym do r. 2000. liwr. Leży w równinie pod górą, na ktorey

wyśmienite rosną wina, o *m.* 6 od Chalons, 10 od Rheims, 31 od Paryża. dł. 58. 54'. 27". ob. N. Dame.

VERUE, *Verua*, M. Wło. w Piemoncie w Hr. Afti. Miane było przedtym za niedobyte, ale r. 1705. gdy go dobyli Fr. wszystkie zniszczyli fortyfikacye. Powróciło do Krola Sardyńskiego r. 1706. Leży na pagórku przy Po, między Kasalem i Turynem, o *m.* 7 od pierwszego, 8 od drugiego. dł. 25. 41. sz. 43. 3.

VERVIC, ob. Werwick.

VERVIERS, Werwier, m. w Westfalii, w Bisk. Leodyiskim w Margr. *Franchimont*, nad Wesą o *m.* 2 od Limburga. Piękne tu fabryki sukienne znayduią się.

VERVINS, *Verbinum*, Werwen, m. Fr. w wyż Pikardyi nad Serrą, z tyt. Kasztelanii i Margr. st. iest przez traktat pokoiu tu zawarty r. 1598. między Henrykiem IV. Krol. Fr. i Filipem II. Krolem Hiszp. Leży o *m.* 5 od Guise, a 42 od Paryża. dł. 21. 34'. 32". sz. 49. 50'. 6".

VERZAT, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o *m.* 3 od Limoges z tyt. Hr.

VES, *Vada Viriæ*, brody st. w Normandyi przy uyściu Wiry. Wiel. Wé, We S. Klemensa, iest szer. na *m.* 2. a mały Vé między *Isigny* i *Ausille*, ma tylko sz. ćwieć mili, lecz iest daleko niebespiecznieyszy dla niestałych piasków.

VESELISE, *Veseliacum*, m. Fr. w Lotaryngii, stol. Hr. Vaudemont z Przeorstwem. Leży nad rz. Brenon, o *m.* 6 od Nancy, 65 od Paryża. dł. 23. 45. sz. 48. 26.

VESLI, *Viduliacum*, m. Fr. w pow. Swessiońskim, w wyspie Fr. nad Aisne, o *m.* 4 od Soisson. dł. 21. 15. sz. 49. 25.

VESOUL, Vesullum, M. znaczne dosyć, Fr. w Franche-Comté w Grodzie Amont z Kollegium. Leży pod górą nazwaną *Motte de Vesoul*, przy rz. Durgeon, o *m.* 9 od Besançon, 2 od Saony, 15 od Montbelliard, 80 od Paryża. dł. 23. 49'. 39". sz. 47. 47'. 50".

VESPRIN, albo WEISBRUN, *Vesprinium*, Hr. i M. ludne w niż. Węgrach z zamkiem i Bisk. suffr. Strygońskiego, ktorego Bisk. iest Kanclerzem Krolowy Węgierskich i ma prawo onych Koronowania. Hr. Tekeli dobył go r. 1683. ale Hr. Mercy odebrał ie tegoż r. fortyfikacye zaś były zruynowane r. 1701. Leży nad iez. Balaton i rz. Saruizą, o *m.* 20 od Strygonia, 5 od Alba-Regalis, 18 od Budy, 33 od Wiednia. dł. 36. 2. sz. 47. 14.

VETERES, narody Afr. w Gwinei na brzegu złotym. Maią na połn. Compasow i Krol. Gomery; w Issini i przylądek Apollonia na w. morza na połd. Qwakwasow na z. Maią swe chaty stawiane na palach wzdłuż pewney rz. przez ich kray przechodzącey. Bardzo dobrze znaią się na wodzie i są nayprzednieysi rybacy.

VEVAY, *Vibiscus*, grod i piękne m. Szwaycarskie w kraiu Romand w Kantonie Berneńskim. Leży w bardzo miłym położeniu nad iez. Geneweńskim, o *m.* 15 od Berny. dł. 24. 46. sz. 46. 30.

VEUDRE, m. Fr. w pow. Burbońskim, o *m.* 2 od Moulins, nad Allierą.

VEULES, m. Fr. z małym portem morskim, o *m.* 4 od Dieppy.

VEXIN, *Pagus Velocassinus*, kray Fr. z tyt. Hr. biorący swoie imie od dawnych tuteyszych obywatelow Velokassow. Dzielą go na Vexyn Fr. i Vexyn Norm. Obie te części oddzielone są od siebie rz. Epre. Kray ten iest bardzo żyzny osobliwie Vexyn Norm. M. S. pow. Fr. iest Pontoise, a Norm. Gisors.

VEYNES, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 4 od Gap.

VEZELAY, *Viceliacum*, M. Fr. w pow. Niwerneńskim, w diec. Autun z Opac. sekularyzowanym

czyniącym do r. 20000. liwr. Odprawiał się tu Sobor r. 1146. Jest oyczyzną ś. Teodora Beze. Kalwiniści, w ktorych mocy było to M. r. 1571. przymusili Sensaka do odstąpienia od oblężenia onego. Znayduią się wody mineralne i źrzodło sol wydaiące. Leży za górą przy rz. Cure, o m. 8 od Auxerre, 23 od Nevers, 16 od Autun, 47 od Paryża. dł. 11. 24'. 55''. sz. 47. 28.

VEZENOBRE, m. Fr. o m. 2 od Alais.

VEZERE, rz. zaczynaiąca się w Auvergne. Zaczyna bydź spławną od Terrassony, o m. 3 od Brives, a wpada w Dordogne u Limeuille.

VEZINES, m. Fr. o m. 1 od Tonnerre.

VEZINS, m. Fr. w Xstwie Andegawy z zamkiem.

VESUWIUS, Wezuwiusz, góra Włoska w Krol. Neapolitańskim w Laworze, ś. przez swe wybuchaiące ognie. Liczą dwadzieścia cztery erupcyi tego Wulkanu; od pierwszey r. 29 aż do r. 1754. ktora dotąd trwa ieszcze. Wokolicach tey góry zbieraią wina ś. *Lachrima Christi* zwane.

UFFINGEN, ob. Offenheim.

UFLEN, piękne M. w Westfalii, w Hr. Lippe-Detmold. Nie daleko ząd piękne żupy solne znayduią się. Leży o m. 3 od Lemgowii.

UGENTO, *Uxentum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Terze, z Bisk. suffr. Otrantskiego, o m. 5 od Gallipoli, a 8 od Otranto. dł. 35. 53. sz. 40. 12.

UGOGZ, *Ugoza*, zamek i Hr. w wyż. Węgrzech nad małą rz. wpadaiącą w Tyssę, o m. 20 od Zatmaru. dł. 41. 30. sz. 48. 28.

UGOGNA, m. w Medyolanie w Hr. Anghiera nal. do Krola Sardyńskiego.

VIADANA, m. Wło. w Xięstwie Mantuańskim nad Po, o m. 7 od Bressy. dł. 28. 1. sz. 44. 46.

VIANA, Xstwo i m. Hiszp. w Nawarze, ktorym starsi predtym synowie Krol. Nawarry tytułowali się. Leży na lewym brzegu Ebru, o m. 8 od Kalahory, 13 od Pampelluny. dł, 15. 23. sz. 47. 30.

VIANA, m. Portug. w Alenteio z dobrym zamkiem. Leży nad Exarammą, o m. 4 od Ewory.

VIANA-DE-FOS-DE-LIMA, M. obronne i znaczny port w Prow. Entre-Minho é Duero, z dobrym portem i mocną cytadellą. Leży przy uyściu rz. Limy, o m. 3 od Caminha, 6 od Bragi. dł. 9. 13. sz. 41. 34.

VIANDEN, *Vianna*. M. i Hr. w Luxemburgu z zamkiem na górze nieprzystępney. Leży nad Urą, o m. 9 od Luxemburga, 9 od Trewiru. dł. 23. 48. sz. 49. 50.

VIANE, *Viana*, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 6 od Castres, na granicy Rouergue nad rz. Agout.

VIANE, *Viana*, M. w Niderlandzie, w Hollandyi nad Leką, o m. 3 od Utrechtu, z zamkiem wspaniałym. Fund. było r. 1290. Fr. dobyli go r. 1673. i zburzyli wszystkie fortyfikacye. dł. 22. 35. sz. 52. 2.

VIAREGIO, mały port w Rzepltey Luceńskiey, o m. 3 od Luki.

VIAS, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Agdy.

VIBRAIS, *Vicus Braiæ*, m. Fr. w Maine nad rz. Brais, o m. 4 od Ferté-Bernard z tyt. Margr.

VIC, *Vicus*, m. Fr. w pow. Messinnad rz. Seille, o m 5 od Nancy, 1 od Marsalu, 79 od Paryża. dł. 24. 12'. 48''. sz. 48. 47', 23''.

VIC, albo VICH, Vicus, M. Hiszp. w Katalonii z dawnym Biskup. suffr. Tarragońskiego. To M. chwyciwszy się strony Arcy-Xcia było prawie do szczętu zniszczone. Leży w rowninie bardzo żyzney nad małą rz. wpadaiącą w Terę, o m. 12 od Gironny, 11 od Barcellony,

ny, 106 od Madrytu. dł. 19. 54. ſz. 41. 52.

VIC, m. w pow. Lomagne, o *m.* 6 od Lectoure.

VIC, m. Fr. w Hr. Bigorreńſkim nad Adurą, o *m.* 4 od Tarbes. 5 od Limoges.

VIC-DE-SOS, ob. Sos.

VIC-EN-CARLADES, *Vicus ad Cerem*, wiel. m. Fr. w Arwernii, o *m.* 1 od Aurillaku nad Cerą, w Hr. Carlades. Sł. ieſt przez wody, ktore w poblizkości onego znaduią ſię, a ktore ſą zdrowe na obſtrukcye i pomocne do ſpędzenia kamienia.

VICENZA, *Vicentia*, Wicencya, wiel. obron. kwitnące i iedno z naydawnieyſzych M. Wło. w Rzepltey Weneckiey, ſtoł. pow. Wicentynu z Biſk. ſuffr. Udyńſkiego i Akademią ludzi uczonych. Widzieć ſię tu daie liczba wielka pięknych kościołow, przepyſznych pałacow i obſzernych placow. Jeſt oyczyzną S. Kaietana, Jędrzeia Palladio i Antoniego Godis. Leży w równinie obfituiącey we wſzyſtko, nad rz. Bachiglione i Retoną, o *m.* 8 od Padwy, 10 od Werony, 15 od Wenecyi, 94 od Rzymu. dł. 29. 8. ſz. 45. 32. Wicentyńſki pow. graniczy na półn. z Trydentinem i Feltrinem, na w. z Trewizańſkim i Padewſkim, na połd. z Padewſkim, na z. z Weroneſkim powiatami. Ma dł. *m.* 14. ſz. 11. Jeſt kray ieden z naymilſzych, nayżyznieyſzych. Liczą w nim na 160000. duſz. Wydaie wyśmienite wina, liczbę nieprzeliczoną morwów, ktore ſłużą do wyżywienia niezmierney wielości iedwabnikow. Znayduią ſię tu miny ſrebrne i żelazne i głazy kamienne tak piękne, iak marmurowe. Wicentczykowie maią umyſł żywy; ſą mężni, grzeczni, zdolni do kunſztow i nauk, ale bardziey mściwi, niż inni Włoſi, zkąd też wyſzło przyſłowie: *Guardati d'un Vicento aſſaſſino, d'un Veroneſe ſenza propoſito, et d'un Padoano in ſoperchia.*

VIC-FESENSAC, *Fidentiæ*, m. Fr. o *m.* 6 od Auch, w niż. Armagnac nad Douze. Dało im. Hr. Fezenzackiemu.

VICHI, *Vichium*, m. Fr. w pow. Burbońſkim na prawym brzegu Allieru, ſł. przez wody mineralne, ktore tu w poblizkości ſię znayduią. Leży o *m.* 6 od Gannaty, 15 od Moulins, 72 od Paryża. dł. 21. 7. ſz. 46.

VIC-LE-COMTE, *Vicus Comitis*, m. Fr. w niż. Arwernii przy Iſſoire. Jeſt tu pałac w ktorym rezydowali dawniey Hr. Arwernſcy; a o pół mili od m. znayduią ſię wody zdrowe na kamień. Tu ſię urodził Jan Baſmaiſon. Leży o *m.* 6 na połd. ku w. od Clermont, 92 od Paryża. dł. 20. 58. ſz. 45. 33.

VICO-AQUENSE, albo Vico-di-Sorrento, *Vicus Aquenſis*, m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim, w ziemi Laworze, przy morzu, z Biſk. ſuffr. Sorenzeńſkiego. Fund. było przez Karola II. Krola Neapolitańſkiego na rozwalinach M. Equa. Trzęſienie ziemi do ſzczętu ie prawie zniſzczyło r. 1694.

VICOIGNE, Opac. regularne Norbertańſkie, o *m.* 1 od Valenciennes.

VICQ, m. Fr. w pow. Berry o *m.* 4 od Blanc.

VIC-SUR-AINE, m. Fr. nad rz. Aine między Soiſſon i Compiegne, o *m.* 4 od pierwſzego i drugiego.

VICTOIRE, (S.) *Sancta Victoria*, m. Fr. w Gwinei w Ageńſkim pow. Tegoż im. Opac. przy Senlis zakonu S. Aug. czyni do r. 14000. liwr. Inne w Marſylii zakonu S. Bened. Było ſekularyzowane r. 1739. Kanonicy tuteyſi powinni bydź ſzlachtą. Czyni do r. 33000. liwr.

VICTOR-EN-CAUX, (S.) m. i Opac. Bened. w pow. *Caux*, o *m.* 6 od Rouen, czyni do r. 5500 liwr.

VICTURNIEN, (S.) m. Fr.

w Piktawii, o *m.* 6 od Confolens, nad Wienną.

VIDOURLE, *Vidurlus*, rz. w niż. Langwedocyi płynąca pod Sommiers i Lumelę, wpada w ftaw Thaufki w *Aigues-mortes*.

VIEL-MUR, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 2 od Caftres z Opac. Bened.

VIENNE, *Vigenna*, rz. Fr. zaczynaiąca fię w pow. niż. Limofin płynąca przez Marche i Piktawią, i wpadaiąca w Ligerę przy m. Cande. Poczyna bydź fpławną, o *m.* 2 od Chatelleraud.

VIENNE, *Vienna Allobrogum*, bardzo dawne, ft. i znaczne M. Fr. w Delfinacie, z dawnym Arcy-Bifkup. ktorego Arcy-Bifk. bierze tyt. wiel. Prymafa Gallii. Mowią iż S. Krefcencyufz uczeń S. Pawła pierwfzym onego był Prałatem. Kościoł Katedralny lubo Gocki bardzo ieft iednak piękny. Kanonicy w Kapitule tuteyfzey S. Piotra będący, wfzyfcy wywod fzlachectwa czynić powinni. Odprawił fię ieden fobor w tym m. r. 1311. Jeft on w liczbie piętnafty z Koncyliow generalnych. Leży na lewym brzegu Rodanu, o *m.* 6 od Lyonu, 16 od Gracyanopolu, 29 od Genewy, 106 od Paryża. dł. 22. 32. fz. 35. 32.

VIENNOIS, *Viennensis ager*, pow. Fr. w Delfinacie. Graniczy na połn. z Breną i Bugey, od ktorych Rodanem ieft oddzielony, na w. z Sabaudyą, na połd. z Valentinois, na z. z Rodanem. M. S. ieft Vienne. ob. Wideń.

VIERADEN, M. i pow. Niem. w Marchii Ukierfkiey w Brandeburgii nad Weffą przy iey uyściu w Odrę, o *m.* 8 od Stetina.

VIERGES, imie, ktore daią 12 albo 13 wyfpom Amer. połn. na w. S. Jana de Porto-Ricco leżącym. Bardzo fą nad płafzczyznę morfką wyniefione i kilka małych portow na fobie maią, lecz nie fą ofiadłe. Jeft iefzcze tegoż im. przylądek w Amer. połd. przy weyściu do przefmyku Magellańfkiego. dł. 52. 23. fz. 308. 34'. 40".

VIERSON, *Virfio*, m. Fr. w Berry nad rz. Cher i Eure, o *m.* 7 od Bourges, 40 od Paryża. Jeft tu Opac. Bened. czyniące do r. 1200 liwr. dł. 19. 43. fz. 47. 12.

VIESSOIS, m. w Normandyi, o *m.* 2 od Vire.

VIESTI, *Beftia*, M. Wło. w Krol. Neapolitańfkim w Kapitanacie z Bifk. fuffr. Manfredońfkiego. Bardzo ieft ubogie. Leży pod górą Garganem, nad Golfem Weneckim, o *m.* 10 od Manfredonii, 47 od Neapolu. dł. 41. 58. fz. 33. 55.

VIEUVILLE, Opac. w Brytanii, o *m.* 4 od Doli, zakonu Cyfterfow czyni do r. 2500. liwr.

VIEUX, *Arizenus*, *Viducaffes*, *Vodiocæ*, wieś Fr. w Normandyi, o *m.* 2 od Caen, ft. przez różne zabytki Rzymfkie, ktore tu widzieć fię iefzcze daią i ktore fą oftatkami dawney ftolicy Widukaffow.

VIEUX-JONCS, *Ballivia Juncetana*, bogata Kommanderya zakonu Teutońfkiego przy Maftrychcie w Bifk. Leodyifkim.

VIT, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 2 od Gracyanopola.

VIGAN, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 10 od Alais. Sądy tu Krol. odprawuią fię.

VIGEAN, m. Fr. w Piktawii przy wyfpie Jourdain.

VIGEOIS, m. Fr. w Limofin pow. przy rz. Vezer, o *m.* 1 od Uzerches, z Opac. Bened. czyniącym do r. 3000. liwr.

VIGEVANO, albo VIGERA, *Vigevanum*, m. Wło. w Xftwie Mediolańfkim; erygowane r. 1530 tuteyfze ieft Bifk. pod Metropolią, Mediolańfkiego; zamek zaś leżący przy tym m. na fkale nal. do Krola Sardyńfkiego. Leży w bardzo miłym położeniu przy Tefin, o *m.* 5 od Nowary, 6 od Mediolanu. dł. 26. 24. fz. 45. 18.

VIGNACOURT, m. Fr. w

Pikardyi, o *m.* 3 od Dourlens.

VIGNATS, Opac. Bened. o *m.* 2 od Falaiſe w diec. Seezſkiey.

VIGNETES, zamek Fr. w Prowancyi nad odnogą Tulońſką.

VIGNIOGOU, ob. Bonlieu.

VIGNORI, *Vangio Rivus*, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 3 od Chaumont w pow. Baſſigny nad Marną.

VIGNOT, m. w pow. Barreńſkim nad Mozą, o pół mili od Commercy. Tu ſię urodził Thiriat, ktory Roſzelſką tamę urobił, i Xiądz Calmet.

VIGO, *Vigum*, M. Hiſzp. w Gallicyi z ſtarym zamkiem i dobrym portem. Flotta zkombinowana Ang. i Hol. zbiła przytym M. Hr. Chateau-Renaud r. 1702. i zabrała czyli też zatopiła całą Flottę Gallionow Hiſzp. ktorą on prowadził z Mexyku. Leży nad Oceanem, o *m.* 3 od Redondelli, 5 od Tuy, 102 od Madrytu. dł. 9. 14. ſz. 42. 3.

VIHERS, *Vierium*, M. Fr w Xſtwie Andegawy, z tyt. Hr. Znaczne wielkim handlem bydła rożnego. Leży nad ieziorem, o *m.* 5 od Montreuil-Bellay, 8 od Angers, 65 od Paryża. dł. 17. 6. ſz. 47. 8.

VILAINE, *Vicinatia*, rz. Fr. zaczynaiąca ſię w pow. Maine przy Ernée, wpadaiąca w morze na przeciwko Mai, o *m.* 6 od Vannes.

VILLACERE, m. Fr. z tyt. Margr. nad Sekwaną, o *m.* 3 od Mery.

VILLA-DE-CONDE, *Abobriga*, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-e Duero z małym portem przy uyściu rz. Awy, o *m.* 4 od Barcelos, 7 od Porto. dł. 9. 22. ſz. 41. 12.

VILLA-DEL-REY, *Villa Regis*, m. Hiſzp. w Eſtremadurze na granicy Portug. Alianci dobyli go r. 1706. Leży nad Gwadyaną, o *m.* 7 od Badaiozy, 8 od Campo-Mayor. dł. 11. 40. ſz. 38. 53.

VILLA-DE-MOSE, M. Amer. połn. w nowey Hiſzp. w Prow. Tabaſco, nad rz. tegoż im. o *m.* 12 od morza.

VILLAFANS, m. w Franche-Comté, w Grodzie Veſoul.

VILLA-FLOR, piękne m. Portug. w Prow. Tra-los-montes, o *m.* 6 od Villa Real otoczone przepaściſtą gorą broniącą do niego przyſtępu.

VILLA-FRANCA-DE-PANADES, *Carthago vetus*, piękne M. i pow. Hiſzp. w Katalonii przy morzu śzrodziemnym, o *m.* 10 od Barcellony, 9 od Tarragony. dł. 19. 20. ſz. 41. 20. ob. Ville Franche.

VILLA-HERMOZA, M. Hiſzp. o *m.* 21 od Walencyi przy rz. Millas z tyt. Xſtwa. dł. 17. 20. ſz. 40. 20.

VILLA-NOVA, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-é-Douero, na przeciwko Porto, do ktorego nal. Jeſt małe, ale kilką zamkami obr.

VILLA-REAL, *Villa Regalis*, M. Portug. w Prow. Tra-los-montes, z tyt. Margr. Leży w bardzo miłym położeniu przy zbiegu rz. Corgo i Ribera, o *m.* 6 od Lamego, 18 od Bragi. dł. 10. 33. ſz. 41. 15.

VILLA-RICA, *Villa dives*, M. w Amer. połd. w Chili nad iez. Malabauguen, o *m.* 16 od Imperiale, 25 od morza połd. dł. 308. 10. ſz. połd. 39. 35.

VILLA SAVARI, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 4 od S. Papoul.

VILLA-VICIOSA, *Villa Vitioſa*, M. mocne Portug. w Prowin. Alenteio, z tyt. Margr. bardzo ſtarym zamkiem i pięknym pałacem, w ktorym Xżęta Bragańſcy przedtym rezydowali. Wytrzymało ſt. przeciw Hiſzp. oblężenie r. 1667. co było przyczyną batalii pod Mont-Claros: (mieyſcu tu okolicznym;) ktora włożyła koronę Port. na głowę Xcia Bragańſkiego. Leży w rowninie bardzo żyzney, o *m.* 7 od Elvas, 11 od Ewory,

33 od Lizbony. dł. 10. 55. ſz. 38. 38. Jeſt ieſzcze inne m. tegoż im. w Algarwyi na w. Madrytu., o *m.* 2 od Bryhuegi, ſł. przez bataliąprzy nim ſtoczoną r. 1710. Inne ieſzcze leży w Aſturyi, o *m.* 12 od Santillany.

VILLAINE, m. Fr. o *m.* 3 od Fleche z tyt. Margr. Inne w powiecie Duemois, w Burgundyi, o *m.* 4 od Chatillon.

VILLALPANDA, m. Hiſzp. w Krol. Leońſkim, z zbroiownią dobrze opatrzoną i pałacem, nal. do Konetablow Kaſtylii. Leży w rowninie miłey i żyzney obfituiącey w wina i zboża, o *m.* 5 od Toro.

VILLANDRY, m. Fr. z tyt. Margr. nad rz. Cher.

VILLARS-DE-LANS, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 4 od Gracianopola.

VILLARDONEL, m. Fr. w Langwedocyi w Dyec. Karkaſſońſkiey.

VILLARS, Margr. w Breſſyi, o *m.* 8 od Lyonu.

VILLARS, włość ktora dała ſwoie imie domowi Marſzałka *Villars*, leży przy *Condrieu.* Tytuł Xſtwa Paroſtwa Villarſkiego był przy Margr. de la Nocle, o *m.* 4 od Nevers. ob. Brancas, Vaux-le-Vicomte.

VILLARS D'ARENES, leży w Delfinacie przy źrzodle Romanche.

VILLEBOIS, ob. Valette.

VILLEBOURG, *Villeburgum*, m. Fr. w Turonii, w kraiu żyznym, o *m.* 6 od Tours.

VILLE-COMTAL, m. Fr. w pow. Rouergue, o *m.* 4 od Rhodes.

VILLEDAGNE, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 4 od Narbonny.

VILLE-DIEU, *Villa-Dei*, wiel. M. Fr. w Normandyi w Dyecezyi Coutances, o *m.* 6 od Vire z Kommanderyą Maltańſką. Handluią mieſzkańcy naybardziey naczyniami miedzianemi, ktore ſą przyczyną nieſzczęścia powſzechnego tego m. gdyż natura metaliczna powietrza, ktorym tu oddychaią i zarażaiąca chléb i trunki, przyprowadza obywatelow do zniſzczenia zdrowia poprzedzonego głuchością, bladością i zawrotem zmyſłów. Jeſt tegoż im. Opac. w Gaſkonii w Dyec. Daxeńſkiey. Nal. do Norbertanow i czyni do r. 2600. liwr.

VILLE-FAGNAN, m. Fr. w Angulemie, o *m.* 9 od Angulemy.

VILLEFORT, m. Fr. w Langwedocyi, w Dyec. Uzes, z zamkiem, o *m.* 8 od Alais.

VILLE-FRANCHE, *Villa-Franca*, piękne M. Fr. ſtoł. pow. Beaujolois, z Akademią uczonych. Było fund. przez Humberta IV. Pana *de Baujeu*, ktory aby tu przyciągnął obywatelow, między innemi przywileiami dał i ten mężom, iż mogli bić ſwoie żony do wylewu krwi, byle tylko śmierć potym nie naſtąpiła. Tu ſię urodził Klaudiuſz Burdelin i Jan Chrzciciel Morin. Jeſt w tym mieście Kollegiata, w ktorey Kanonicy odprawuią wſzyſtkie ſwoie nabożeńſtwa wraz z mnichami Opactwa *Joug-Dieu*, ktorzy tu ſą przenieſieni, otoczone ieſt dobremi murami i leży nad rz. Murgen wpadaiącą w Saonę, o *m.* 5 od Beaujeu, 7 od Lionu, 93 od Paryża. dł. 22. 23'. 28". ſz. 45. 59'. 44".

VILLE-FRANCHE, *Villa Franca Confluentium*, M. obronne Fr. w Ruſillonie, ſtoł. pow. Conflent, założone przez Wilelma Raymunda Hr. Cerdańſkiego r. 1092 Leży pod górami Pyreneyſkiemi na prawym brzegu Tety; na lewym, Ludwik XIV. kazał wyſtawić zamek, o *m.* 9 od Puycerdy, 10 od Perpignan, 179 od Paryża. W iedney z gór otaczaiących to M. ieſt ciekawa iaſkinia. dł. 20. ſz. 42. 25.

VILLE-FRANCHE, M. Fr. w Prow. Akwitańſkiey ſtoł. niż. Marchii Rouergue. Jeſt tu klaſztor Bernardyńſki, ktory ieſt pierwſzym domem S. Franciſzka założonym

we Fr. r. 1210. Handel tuteyszy na płótnach zależy. Leży nad rz. Aveirou, o *m.* 7 od Rhodes, 11 od Cahors, 128 od Paryża. dł. 19. 48. sz. 44. 24. Jest ieszcze we Fr. m. tegoż im. w pow. Burbońskim, o *m.* 4 od Moulins; inne w Argonnie nad Mozą, o *m.* 2 od Stenay; inne w wyż. Langwedocyi, o *m.* 3 od Albi; inne o *m.* 7 od Tolossy; inne ieszcze nad rz. Dordon, o *m.* 5 od Rhodes.

VILLEFRANCHE, *Villa Franca*, M. w Państwach Krola Sardyńskiego w Hr. Nicei. z obronnym zamkiem i wiel. portem. Często było wzięte i odbierane. Leży nad morzem śrzodziemnym pod górą, o *m.* 1 od Nicei, 2 od Monaco, 28 od Embrunu. dł. 25. 3. sz. 43. 43.

VILLE-FRANCHE, nad Po w Piemoncie, o *m.* 3 od Saluzy. ob. Villa Franca.

VILLE-HARDOUIN, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 7 od Troies.

VILLE-JUIFVE, m. Fr. o *m.* 2 od Paryża.

VILLELOIN, m. Fr. o *m.* 3 od Loches z Opac. Bened. czyniącym do r. 4500. liwr.

VILLELONGUE, Opac. Fr. o *m.* 3 od Karkassony. Nal. do Cystersow i czyni do r. 1200. liwr.

VILLEMAGNE, Opac. Fr. o *m.* 5 od Beziers. Nal. do Bened. i czyni do r. 1700. liwr.

VILLEMAGNE, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 6 od Pezenas.

VILLEMANOCHE, m. Fr. o *m.* 1 od Pont-sur-Yonne.

VILLEMORT, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 5 od Troyes.

VILLEMUR, *Villa-Murum*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi nad Tarną, o *m.* 5 od Tolossy.

VILLENA, *Bigerra*, dawne M. Hisz. w Krol. Murcyi, o *m.* 22 od Murcyi, 22 od Walencyi, 70 od Madrytu, z tyt. Margr. dł. 17. 6. sz. 38. 40.

VILLENAUXE, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 5 od Provins.

VILLENEUVE, Opac. Bernardyńskie, o *m.* 2 od Nantes. Czyni do r. 6600. liwr.

VILLENEUVE, m. w Piemoncie w pół drogi z Turynu do Asti.

VILLENEUVE-AU-CHATEL, m. Fr. w Szampanii, o *m.* 2 od Nogent-sur-Seine.

VILLENEUVE-D'AGENOIS, m. Fr. nad Lotą, o *m.* 6 od Agen.

VILLENEUVE-DE-BERG, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 4 od Viviers.

VILLFNEUVE-LA-CREMADE, m. Fr. w Langnedocyi, o *m.* 2 od Beziers.

VILLENEUVE-LE-GUYARD, m. Fr. o *m.* 8 od Sens.

VILLENEUVE-L'ARCHEVEQUE, m. Fr. o *m.* 4 od Sens.

VILLENEUVE-LE-COMTE, m. Fr. o *m.* 4 od Meaux.

VILLENEUVE-LE-ROY, piękne m. Fr. nad Yonną, o *m.* 3 od Sens. Tegoż im. iest m. na przeciwko *Ville-Neuve Saint Geogres* nad Sekwaną.

VILLENEUVE-LES-AVIGNON, m. Fr. w Langwedocyi nad Rodanem na przeciwko Avignon.

VILLENEUVE LES-MAGUELLONE, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 3 od Montpellieru.

VILLENEUVE-SAINT-GEORGE, m. Fr. nad Sekwaną, o *m.* 4 od Paryża.

VILLENEUVE, m. Fr. w pow. Rouergue, o *m.* 2 od Ville-Franche.

VILLEPINTE, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 2 od Saint Papoul.

VILLELREUX, m. Fr. o *m.* 5 od Paryża.

VILLEQUIER, m. Fr. w Berry, o *m.* 7 od Bourges. Drugie tegoż im. m. leży nad Sekwaną, o *m.* 1 od Caudebec.

VILLEROUGE, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 7 od Aletu.

VILLEROY, zamek Fr. o *m.* 1 od Effony, 8 od Paryża, erygowane mieyſce na Xſtwo Paroſtwo r. 1663.

VILLERS, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 5 od Caen.

VILLERS-ADAM, m. Fr. o *m.* 1 od Iſle-Adam, o *m.* 5 od Paryża.

VILLERS-AUX-BOCCAGES, m. Fr. o *m.* 5 od Caen.

VILLERS-COTERETS, *Villaris ad Collum Retiæ*, m. w pow. wyſpy Fr. z pięknym zamkiem wyſtawionym od Xżąt Walezyuſzow, z Opac. Norbertańſkim. Leży przy ſamym leſie *Rets*, o *m.* 6 od Soiſſons, 5 od Compiegne. Nal. do Xiążąt Orleańſkich.

VILLERS-SUR-SECY, m. Fr. w Xſtwie Franche-Comté, o *m.* 5 od Veſoul.

VILLEVESQUE, znacz. m. Fr. w Xſtwie Andegaweńſkim.

VILLIERS-BRETENACH, Opac. regularne Norbertańſkie, o *m.* 5 od Metzu.

VILLIERS-LE-BEL, m. Fr. o *m.* 4 od Paryża.

VIMEU, *Vinnemacus Pagus*, kraina Fr. w Pikardyi w Xſtwie Ponthieu.

VIMONTIER, *Vimomonaſterium*, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 6 od Liſieux, nad rz. *Vie*, w dolinie żyzney i obfituiącey w paſtwiſka. Handluią mieſzkańcy płotnami i ſkórami. Mieyſce to ieſt ſł. śmiercią Alana III. Xżęcia Brytanii tu zmarłego r. 1040. podczas oblężenia Montgomery.

VIMORI, w pow. Gatinois, o *m.* 1 od Montargis, gdzie Xżę Gwizyuſz napadł na raytarów r. 1587.

VINAY, m. w Delfinacie, o *m.* 1 od S. Marcellina.

VINGA, m. Fr. w Ruſillonie, o *m.* 4 od Ville Franche.

VINCENNES, dom Krol. w wyſpie Fr. o *m.* 1 od Paryża. Sadzaią tu czaſem niewolnikow ſtanu. Znayduie ſię przy nim źwierzyniec bardzo obſzerny.

VINCENT, (S.) *Sanctus Vincentius*, wyſpa Amer. połn. iedna z Antylſkich, o *m.* 6 od S. Lucyi, 20 od Barbady. Ma *m.* 8. dł. i tyleż ſz. będąc prawie okrągłą. Jeſt nayludnieyſzą z tych, ktore karaibowie poſiadaią. Znayduią ſię tu niektorzy Fr. uprawiaiący tabakę pod im. *S. Wincentego*. Traktatem Werſalſkim r. 1763. właſność iey uſtąpiona była Angl. W czaſie oſtatniey woyny Amerykańſkiey opanowana była od Fr. ale traktatem r. 1783 oddana Angl. zoſtała. dł. 316. 15. ſz. 12. 50.

VINCENT, (S.) M. obronne Hiſzp. w Kaſtylii, w Hr. Rioxa z zamkiem. Leży na pagórku przy Ebrze, o *m.* 55 od Madrytu. dł. 15. 15. ſz. 42. 30.

VINCENT, (S.) Prow. S. Wincentego nadmorſka w Brezylii. Graniczy na półn. z Rzeplitą S. Pawła i Kapitanią Rio-Janeiro, na w. z tąż ſamą Kapitanią i morzem, na z. z Kapitanią Krol. i morzem. M. S. ieſt S. Wincenty; z portem dobrym. Leży nad brzegiem morza połn. dł. 334.30. ſz. połd. 24.15.

VINCENT, (S.) wyſpa Afrykań. iedna z wyſp Kapu Zielonego. Jeſt nieuprawna i okryta ſkałami.

VINCENT, (S.) Opac. pod im. S. Wincentego ſą liczne we Fr. 1. w *Senlis* Auguſtynianow czyni 4000. liwr. 2. Benedyktynow w *Beſançon*, fund. przy końcu wieku II. czyni 6000. liwr. 3. tychże przy Metzu, fund r. 968. czyni 18000. liwr. 4. Auguſtynow przy *Chateau neuf*. 5. Benedyktynow w *Mans* czyni 20000. liwr. 6. w mieście *Bourg* Auguſtyn. czyni 2000. liwr. 7. zwane *S. Vincent du luc*, Bened. fund. około r. 1000. o *m.* 2 od Olerony, czyni 5500. liwr.

VINDISCH, *Vindoniſſa*, Windiſch dawne M. Szwaycarſkie; z ktorego ſtolica Biſk. ieſt przenieſiona do Konſtancyi. Teraz obrócł-

ło fię w małe m. nal. do Kantonu Berneńſkiego. Leży przy zbiegu rz. Rus i Aar.

VINETA, albo WINETA, w Pomeranii bliżſzey w kraiu Uſedom, było przedtym M. ktore potym morzem było zalane.

VINEUIL, m. Fr. w pow. Blaiſois, o *m.* 1 od Blois.

VINNEUFS, m. Fr. o *m.* 4 od Bray.

VINTIMILLA, *Albintimilium*, dawne M. Wło. w Rzepltey Genueńſkiey, z Biſk. ſuffr. Medyolańſkiego, z małym portem i mocnym zamkiem, ktory całą ieſt onego obroną. Często było wzięte i odbierane podczas woien Włoſkich. Leży nad morzem śrzodziemnym przy uyściu rz. Bibery i Rotty, o *m.* 3 od Monaco, 6 od Nicei, 28 od Genuy. dł. 25. 14. ſz. 43. 48.

VIRE, *Vira*, *Viria*, M. dosyć znaczne Fr. w niż. Norm. ſtoł. krainy *Bocage*, z tyt. Wikomſtwa i kilką rękodziełami ſukiennemi. Tu ſię urodził Jan Chrz. Duhamel. Leży nad rz. Vire, o *m.* 11 od Coutances, 8 od S. Lo, 13 od Caen, 60 od Paryża. dł. 16. 45'. 50". ſz. 48. 50'. 16".

VIRE, rz. w niż. Norm. w ktorey dobre poławiaią ſię ſumy. Zaczyna bydź ſpławną od S. Lo.

VIRGINIA, Wirginia, kraina w Amer. połn. Graniczy na połn. z Prow. Mariland i Penſylwanią, na w. z morzem połn. na połd. z Karoliną, na z. z Luizianą. Odkryta była r. 1585. przez Rycharda Greenvil. Anglicy dzielą ią na Wirginią połn. ktora leży między gr. ſz. 37. i 39. i połd. między 33 i 36. Jeſt nayznacznieyſza z 13 ziednoczonych Prow. Amer. ob. Stany ziednoczone, Penſylwania. Powietrze tu ieſt bardzo miłe i dosyć zgodne z temperamentem Angl. do ktorych kray ten nal. Grunta tuteyſze ſą żyzne i wydaią tabakę w obfitości. Rodacy chodzą nadzy i różnemi kolorami twarz ſwoią malują. Na plecach maią wypieczętowane znaki Pana do ktorego nal. Czczą to wſzyſtko czego ſię obawiaią, a oſobliwie Diabła, ktoremu ofiary czynią z tabaki, tłuſtości źwierząt, i t. d. Maią iednak iakieś wyobrażenie Boga naywyżſzego, ktory świat ſtworzył. M. S. Wirginii ieſt *James Town*. Znaleziono podczas luſtracyi czynioney r. 1703. poddanych Angiel. w Wirginii 60606. z ktorych 9500. ſkładało regularne woyſko. Zapach z liści indychu Wirgińſkiego na ſtopę roſnącego zabiia gadziny, ſkoro ie noſem do nich przytykaią.

VIRIEU, m. Fr. o *m.* 4 od Wienny Fr.

VISAPOUR, *Viſapora*, Wizapur wiel. i obronne M. Indyiſkie na połwyſpie z tey ſtrony Gangeſu, ſtoł. Krol. tegoż im. ktore ſkłada część Subabii Dekańſkiey. Leży nad rz. Mindoux, o *m.* 40. od Goy. dł. 74. ſz. 17. 30. Woiażerowie nie zgadzaią ſię nad rozciągłością i granicami tego kraiu. Krol tuteyſzy ieſt hołdownikiem W. Mogoła.

VISEO, M. Biſk. Portug. w Prow. Beira, otoczone pięknemi ogrodami. Leży przy bogatych cynowych minach, o *m.* 18 od Konimbryki.

VISIGAPATAN, Wizygapatan, w Indyach na brzegu Koromandelſkim. Jeſt tu oſada Angl. ktorą Fr. opanowali r. 1757. o *m.* 50 od Muſulipatanu.

VISP, ob. Fiſchbach.

VITERBO, *Viterbium*, Witerb, dawne, wiel. i piękne M. w Państwie Papiezkim, ſtoł. Patrimonium S. Piotra, z Biſk. ſuffr. Papieża, erygowanym r. 1192. we 400. lat po fund. M. przez Dezyderyuſza oſtatniego Lombardow Krola. Znayduie ſię tu liczba wielka kościołow, pałacow i fontan godnych ciekawego oka. Tu ſię urodził Jan Annius i Jan Franciſzek Romanelli. Leży pod wyſoką górą w kraiu kilką rz. ſkropionym i obfituiącym w to wſzyſtko, co tylko do życia ieſt po-

trzebnego, a osobliwie w wyśmienite wina, o *m.* 6 od Orwiettu, 14 od Rzymu, 8 od Narni. dł. 29. 37. sz. 42. 25. Znayduie się przy Witerbie źrzodło pewnę, w ktorym woda tak iest gorąca, iż gotuie wszystkie mięsiwa weń włożone i strawiłaby nawet, ieśliby ich długo tam zostawiono.

VITRE, *Vitreium*, M. znacz. Fr. w Brytanii. Handluie, płotnami, pończochami i rękawiczkami nicianemi. Leży na prawym brzegu rz. Vilaine, o *m.* 8 od Rennes, 23 od Nantes, 21 od S. Malo, 63 od Paryża. dł. 16. 22. sz. 48. 6.

VITRI-LE-FRANCOIS, *Victoriacum-Francicum*, M. znaczne i ludne Fr. z grodem Krol. bar. obszernym. Jest handlowne, dobrze zabudowane, lubo domy tuteysze są tylko drewniane. Znayduie się tu piękny plac na ktorym stoi kościoł Parafialny. *Vitri* było założone przez Francifzka I. ktory mu nadał swoie imie. Leży na prawym brzegu Marny, na ktorey piękny iest most, o *m.* 6 od Chalons, 11 od Bar-le-Duc, 18 od Rheims, 40 od Paryża. dł. 22. 18. sz. 48. 40. O pół mili z tąd widzieć się daie *Vitri-le-Brule* nad rz. Saulx. Było to przedtym M. znaczne, ktore od Ludwika VII. będąc w samey rzeczy wzięte i spalone, teraz iest tylko małym m. Niedaleko ztąd leży Opac. pod im. S. Jakuba. Jest iefzcze tegoż im. m. w Xstwie Orleańskim, o *m.* 6 od Orleans; a inne nad Sekwaną, o *m.* 2 od Paryża. To ostatnie iest oyczyzną st. Kardynała *de Vitry*.

VITRY-DUCHE, toż samo znaczy co Chateau-Villain.

VITTEAUX, m. Fr. w Burgundyi, komora Semurska z składem solnym, Leży nad Breną między górami, w ktorych marmur znayduie się, o *m.* 5 od Semuru, 11 od Dijon. dł. 22. 2. sz. 47. 22.

VITTEFLEUR, m. w Normandyi nad rz. Durdan, o *m.* 2 od *S. Valeri.*

VITTORIA, *Victoria*, Wiktorya, piękne i znaczne M. Hiszp. w Biskaii. stoł. Prow. Alawy. Wiel. tuteysze ulice są wysadzane pięknemi drzewami, co nie mało ozdoby M. temu dodaie. Leży na końcu piękney rowniny, o *m.* 13 od Bilbao, 65 od Mirandy, 16 od Tolosy, 62 od Madrytu. dł. 14. 43. sz. 42. 52.

VIVARAIS, *Helis*, *Vivarienses*, pow. Wiwareński, mała Prow. Fr. w Prow. Langwedocyi, graniczy na płn. z *Lionois*, na w. z Rodanem, ktory oddziela ią od Delfinatu; na połd. z Dyec. Uzes, na z. z Velay i Gevaudan. Ma *m.* 26 dł. 16 sz. Dzielą ią na wyż. i niż. Góry tuteysze są wulkanami zagasżonemi. M. S. iest *Viviers*.

VIVERO, m. Hiszp. w Galicyi na górze bardzo przykrey, pod ktorą płynie mała rz. *Landrova*, ktora przy swoim uyściu w Ocean formuie dobry i wiel. port, o *m.* 8 od Mondonedo. dł. 10. 30. sz. 43. 45.

VIVIERS, *Vivarium*, dawne M. Fr. w niż. Langwedocyi, stoł. pow. tegoż im. z Bisk. suffr. Wieńskiego, ktorego Bisk. pospolicie rezyduie w *S. Andeol* i ma tyt. Hr. Stolica Bisk. przeniesiona tu była w 5 wieku po ruinie Alby dawney stolicy. Jest małe, nieporządne i położone między skałami, na wierzchu z nich iedney znayduie się kościoł Katedralny. Leży na prawym brzegu Rodanu, o *m.* 10 od Orange, 12 od Walencyi, 28 od Montpelieru, 132 od Paryża. dł. 22. 21'. 22". sz. 44. 28'. 54".

VIVIERS, m. Fr. o *m.* 3 od Tonerry.

VIVIERS-LES-MONTAGNES, m. w Langwedocyi, o *m.* 2 od Castres.

VIVONE, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 5 od Poitiers nad rz. *Clain* z zamkiem.

VIVY, *Bibiscum*, m. Fr. w Xstwie Andegaweńskim.

VIX, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 1 od Mailleſſais

VIZAGAPATAN, m. na brzegu Koromandelſkim, nal. do Angl.

VIZA, *Bizia*, Wiza, M. Tureckie w Romanii z Arcy-Biſk. Greckim, pod górami, w mieyſcu gdzie rz. Glicinero zaczyna ſię: leży o *m.* 30 od Konſtantynopola.

VIZILLE, m. w Delfinacie, o *m.* 3 od Gracyanopola.

UKERMUNDE, M. Niem. w Pomeranii w Xſtwie Stetyńſkim, przy uyściu rz. Uker, nad wielkim Haffem, z zamkiem obronnym. dł. 32. 2. ſz. 53. 54.

UKRAINA, *Ucrania*, Prow. Krol. Pol. zawiera właściwie Woi. Bracławſkie i Kiiowſkie. Nazwiſko ma iż ieſt pograniczem Pol. czyli krainą ſtykaiącą ſię z Roſſyą i małą Tartaryą. Kray ieſt nayżyznieyſzym w całey Europie. Ziemia wydaie wſzyſtko prawie bez uprawy. Woyny i napśći dzikich Tatarow zniſzczyły go mocno. Część iego wielka nal. do Moſkwy. Kiiow ieſt ſtolicą.

ULA, albo Oula, M. Azyat. w Tartaryi Chińſkiey nad rz. Songerą. Krol. tu przedtym zawſze rezydowali. dł. 141. 40. ſz. 44.

ULA, m. w Woi. Połockim, ſł. batalią tu ſtoczoną r. 1564. w ktorey Moſkale zwyciężeni zoſtali. Zamek obronnym go czynił. Leży nad Dzwiną przy uyściu rzeki Uli.

UŁANOW, m. w Woi. Ruſkim pod pan. Auſtr. w Cyr. Samborſkim, nad rz. Tanef, blizko iey uyścia do Sanu, o *m.* 1 od Rudnika. Niegdyś dziedzictwo Sieniawſkich. Tegoż im. ſtwo. w Woi. Podolſkim, w pow. Latyczowſkim płacące kwarty zł. 10191.

ULCAMI, albo Ulkuma, Krol. Affr. na brzegu Gwineyſkim między Arderi Beninem. Podoſtatkiem ztąd wybieraią Europeyczykowie niewolnikow. Obywatele ſą Mahometańſkiey religii. Obrzezuią nie tylko płeć męzką, ale i żeńſką.

ULENDAHL, zamek w Weſtfalii przy Rinteln w Hr. Lippeńſkim.

ULLERSDORF, w Morawii, o *m.* 8 od Ołomuńca. Sł. ieſt przez ſwe wody zdrowe.

ULIETEA, iedna z wyſp *de la Société*. ob. to ſłowo.

ULM, *Ulma*, M. wolne i Ceſ. Niem. w cyr. Szwabſkim. Jeſt wiel. bogate, ludne i bardzo obronne, i wiel. handel prowadzi. Ratuſz tuteyſzy ieſt to gmach wſpaniały, a kościoł Nayśw. Panny, ieſt ieden z naypięknieyſzych i naylepſzą architekturą ſtawionych w Niem. Jeſt w tym M. wyſoka czworograniaſta wieża, na wierzchu ktorey zawſze ſtraż znayduie ſię maiąca baczność na to, co ſię w polu dzieie. Xiążę Bawaryi napadł i wziął Ulmę r. 1702. ale ta odzyſkała ſwoią wolność r. 1704. R. 1770. uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Religia Luterſka ieſt panuiącą. Urodził ſię w tym M. Jan Frenshemius. Leży na prawym brzegu Dunaiu w mieyſcu, w ktorym weń wpada Lauther z Illerą, o *m.* 14 od Auſzpurga, 19 od Stutgardy, 25 od Konſtancyi, 27 od Munichu, 110 od Wiednia. dł. 27. 44. ſz. 48. 25. Ulma ieſt pierwſzym M. Ceſarſkim w Szwabii i ſkładem wſzyſtkich papierow cyrkułu. Handluie płotnami, barchanem, wełną i żelazem. Pow. do niego nal. ma dł. *m.* 12. a ſz. 8. Senat ſkłada ſię z 41. Magiſtratowych. Katolicy dwa tu tylko maią kościoły. Ulma wyż. i niż. Grod w Elekt. Moguntſkim przy Rengowii, o *m.* 6 od Bipontu. dł. 24. 49. ſz. 50. 15. ob. Neckers-Ulma.

VLOTHO, m. i grod w Hr. Rawensberſkim w Weſtfalii nad Wezerą, o *m.* 5 od Minden z zamkiem na górze.

ULRICHS-KIRCHEN, m. w niż. Auſtr. w pow. niż. Manhartsberg z pięknym zamkiem. Nal. do Hr. Breuner.

ULRICHSTEIN, m. i grod z zamkiem w Xſtwie Heſſe-Darmſtadtu, o *m.* 8 od Fuldy.

ULSTER, *Ultonia*, Prow. Irlandzka z tyt. Hr. graniczy na w. z kanałem S. Jerzego, na z. z Oceanem zach. na połn. z Oceanem połn. a na połd. z Prow. Leinſter i Connaught. Figury ieſt okrągłey maiąc diametru blizko *m.* 40. Grunta tuteyſze obfituią w zboża i paſtwiſka. Znayduią ſię tu ieziora otoczone gęſtemi laſami i kilka rz. bardzo rybnych. M. S. ieſt Londonderi.

ULTZEN, *Uliſſea*, piękne M. i grod w pow. Zelleńſkim, nad Ilmenowem, o *m.* 10 od Luneburga.

UMA, M. Szwedzkie w Botnii zachodniey, przy uyściu rz. Umy nad Golfem Botnickim. Rz. ta daie imie części Laponii Szwedzkiey, w ktorey poczyna ſię. dł. 38. 2. ſz. 63. 48.

UMAGO, *Omagum*, M. Wło. w Iſtryi Weneckiey, na brzegu zachodnim, o *m.* 9 od *Capo d' Iſtria.*

UMAN, ob. Humań.

UMANA, m. zniſzczone w Marchii Ankońſkiey; ktorego Biſk. ieſt przyłączone do Ankońſkiego.

UMBRIA, ob. Spolet.

UMBRIATICO, *Umbriaticum*, M. na pół zruynowane, Wło. w Krol. Neapolitańſkim w Kalabryi bliżſzey z Biſk. ſuffr. S. Sewerynа nad Lipudą. dł. 34. 55. ſz. 39. 28.

UMEGIAGUA, M. Afr. w Państwach Krola Marokańſkiego w Prow. tegoż im. położone w bardzo obronnym z natury mieyſcu, to ieſt: na wyſokiey górze.

UMMENSTADT, m. Frankońſkie w Xſtwie Koburſkim; nal. do domu Hildburghauſen.

UMSTADT, M. i grod Niem. w wyż. Hr. Katzenellenbogeńſkim, o *m.* 4 od Darmſztadu.

UNDERSWEN, piękne m. Szwaycarſkie w Kantonie Berneńſkim. Leży w pięknym położeniu między ieziorem Thoun i Brientz. W poblizkości tuteyſzey znayduie ſię ſt. iaſkinia *S. Beata*, czyli *S. Pata*, zwana.

UNDERWALD, *Subſilvania*, Unterwald, Kanton Szwaycarſki, ſzoſty w rzędzie. Graniczy na połn. z Kantonem Lucerneńſkim i z ieziorem czterech Kantonow, na w. z wyſokiemi górami, ktore go oddzielaią od Kantonu Uri, na połd. z górą Brunick, ktora go oddziela od Kantonu Berny, na z. z Kantonem Lucerny. Dzieli ſię na dwie wiel. doliny długim gór łańcuchem, okrytym laſami. Jeſt Kantonem Katolickim. M. S. Stantz.

UNGWAR, *Ungaria*, m. i Hr. w wyż. Węgrzech na wyſpie uformowaney od rz. Ungh, o *m.* 19 od Koſzyc. dł. 40. ſz. 48. 50.

UNIEIOW, m. w Woi. Łęczyckim, ktore należy do Arcy-Biſk. Gnieznien. Sł. zborem duchowieńſtwa Pol. r. 1376. Zniſzczone było ogniem r. 1331. Jeſt nad Wartą.

UNIN, ſtwo w ziemi Czerſkiey płac. kwar. zł. 1185. ieſt w poſſeſſyi emfit. Poninſkiego.

UNNA, *Unka*, m. Niem. w cyr. Weſtfalſkim w Hr. Mark. Było przedtym Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruſkiego. Leży nad małą rz. o *m.* 3 od Dortmundy, 4 od Hamu. dł. 25. 20. ſz. 51. 40.

UNVERS, m. Fr. w Dunois pow. o *m.* 6 od Chateaudun.

VODABLE, ob. Vaudable.

VOERDEN, *Voerda*. Woerden, M. obronne w Niderlandzie w Hollandyi nad Renem, ktory ie przerzyna, o *m.* 3 od Utrechtu, 6 od Leidy. Fundowane było przez Godefryda de Renen Biſk. Utrechtſkiego r. 1160. Fr. dobyli go r. 1674 a Hol. przybywſzy dla oblężenia onego byli odpędzeni przez Marſzałka de Luxemburg. dł. 22. ſz. 52. 7.

VOGHERA, *Vicus Iriae*, M. Wło. nal. do Krol. Sardyńſkiego w Xſtwie Medyolańſkim w pow.

Pawii, nad rz. Hafferą, o *m.* 12 od Medyolanu, 5 od Pawii. dł. 26. 35. fz. 44. 59.

VOGUE, m. Fr. w pow. Wiwareńſkim, o *m.* 5 od Aubenas, gdzie fabrykę przędzy bawełnianey założono, ktorą kupcy Niemiecy ſprowadzaią ze wſchodu.

VOID, *Vodium*, w Dyec. Tulſkiey nad rz. tegoż im. o *m.* 4 od Toul.

VOIRON, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 3 od Gracyanopola z tyt. Baronii.

VOISIN, Opac. Bernardyńſkie, o *m.* 3 od Orleanu przy Mehun.

VOISINES, m. Fr. o *m.* 2 od Sens.

VOITBERG, m. w niż. Styryi, o *m.* 11 od Judenburga. Łaźnie Dobelſkie nie daleko ztąd leżą.

VOLEURS, Rozboynicy lub złodzieiow Narod, kraina Indyiſka w Krol. Maraſy, tak nazwana od rzemiosła iey obywatelow, ktorzy ſą wielcy złodzieie. Xiądz Martin, Jezuita piſze, iż iedyny ſpoſob przebycia całego kraiu ieſt oddać ſię pod protekcyą ktorego z nich, że ieżeli ſię iedzie z przewodnikiem, gdy ſię trafi że czynią iaką krzywdę przeieżdżaiącemu, naówczas przewodnik urzyna ſobie uſzy, a czaſem i śmierć zadaie ſobie, ieżeli iego wſpołziomkowie niechcą poprzeſtać napaſtować tego, ktoremu uſługuie. Przyczyna zaś takiego poſtępku ta ieſt, iż prawo *talionis* z wielką pomiędzy niemi ſurowością zachowuie ſię. Jeżeli w iakowey kłotni ieden wyłupia ſobie oko, lub zabiia ſię, trzeba koniecznie aby i iego nieprzyiaciel toż uczynił. Tenże Jezuita dodaie, że kobiety aż do zbytku prawo to zachowuią; i że widzieć ſię daie częſtokroć, że tamteyſze niewiaſty za naymnieyſzy afront, za słowo uſzczypliwe łby ſobie rozbiiaią u domow ſwoich ſąſiadek, ktore ſą przymuſzone toż uczynić. Narody te ſą niepodległe.

VOLLENAY, m. Fr. w Burgundyi. W okolicach tuteyſzych wyśmienite znayduią ſię wina. Leży o *m.* 2 od Beaune.

VOLLORE i CHIGNORE, *Lorolautrum*, m. Fr. w Arwernii z tyt. Hr.

VOLO, *Pagaſæ*, dawne M. w Turcyi Eur. w Prow. Janna, z dobrą Cytadellą i fortecą. Leży nad Golfem tegoż im. gdzie ma dobry port, o *m.* 14 od Laryſſy. dł. 41. 18. ſz. 39. 38.

VOLTERRE, *Volla terræ*, dawne i znaczne M. Wło. w Toſkanii w pow. Pizańſkim z Biſk. ſuffr. Florentſkiego. Jeſt oyczyzną Persa, podług niektorych Autorow. Rafała Vollaterana, i Papieża S. Lina. Leży na gorze przy rz. Zambra, o *m.* 13 od Pizy, 12 od Florencyi. dł. 28. 35. ſz. 43. 22.

VOLTORNO, *Volturnus*, rz. Wło. w Krol. Neapolitańſkim. Zaczyna ſię w ziemi Labour w Apeninie, płynie przez Kapuę i wpada w morze Neapolitańſkie.

VOLTURARA, *Vulutaria*, m. Wło. w Krol. Neapolitańſkim w Kapitanacie, z Biſk. ſuffr. Benewentyńſkiego. Leży pod Apeninem, o *m.* 11 od Benewentu. dł. 32. 45. ſz. 41. 30.

VOLUSIEN-DE-FOIX, Opac. Fr. w M. Foix w Dyec. Pamiers. Nal. do Auguſtynianow i czyni do r. 8500. liwr.

VOREPPE, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 2 od Gracianopola.

VOSGES, albo VAUGES, *Voſagus Saltus*, Woſgieńſkie gory okryte laſami, oddzielaiąc Alſacyą i Franche-Comté od Lotaryngii, a ciągnące ſię aż do Ardennow. Daią imie iedney Prow. Lotaryńſkiey, leżącey na granicach Alſackich.

VOUES, m. Fr. w *Beauce*, o *m.* 5 od *Chartres*.

VOUJAUT, m. Fr. w Burgundyi, o *m.* 1 od Nuits. Zbieraią tu dobre wina.

VOUILLE, wieś Fr. w Piktawii, gdzie ftoczona była r. 507. ft. batalia między Klodoweufzem i Alarykiem Krolem Wizygotow. Leży o *m.* 4 od Poitiers.

VOUTE, m. Fr. w Vivarais nad Rodanem na przeciwko Livron. Drugie tegoż im. leży o *m.* 6 od Saint-Pons. Inne o *m.* 2 od Brieux.

VOUTEZAT, m. Fr. w Limofin pow. o *m.* 3 od Brives.

VOUVANT, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 3 od Fontenay.

VOUVRAY, *Volvraium*, m. Fr. w Turonii, o *m.* 2 od Tours nad Cliffo przy uyściu iey w Ligerę.

VOUZON, *Vofonnus*, m. Fr. o *m.* 7 od Orleanu.

UPAIX, m. Delfinacie, o *m.* 3 od Sifteron.

UPINA, ftwo w Zmudzi w pow. Korfzewfkim płaci kwarty zł. 339. emphiteufis Chodakowfkiego.

UPITY, m. daw. pow. w Woi. Trockim, z fzkołami, sądami i z ftwem płacącym kwarty zł. 577. ieft małe i drzewem zabudowane.

UPIE, m. w Delfinacie, o *m.* 1 od Creft.

UPLANDIA, Prow. Szwedzka graniczy na połn. i w. z morzem Baltyckim, na połd. z morzem Sudermańfkim, na z. z Weftmanią i Geftricyą, od ktorych rz. Dala ią oddziela. Ma *m.* 28. dł. a 18. fz. Znayduią fię tu obficie rudy żelazne, cynowe i frebrne. M. S. ieft Sztokolm.

UPSAL, *Upfale*, wiel. bogate, bardzo dawne i znaczne M. Szwedzkie w Uplandyi, z ft. Akademią, Arcy-Bifk. ktorego S. Anscher miany ieft za pierwfzego Pafterza z pięknym i obronnym zamkiem wyftawionym na przepaściftey górze. Kościoł Katedralny ieft naypięknieyfzy w całym Krol. Widzieć tu fię daią groby wielu Krolow Szwedzkich. W Upfalu zazwyczay koronuią fię Monarchowie Szwedzcy. Leży nad rz. Salą, ktora go dzieli na dwie części, o *m.* 11 od Sztokolmu, 50 od Abo, 18 od Gewalii. dł. 35. 50. fz. 59. 53.

UPSTALLSBOOM, w Xięftwie Oft-Fryzyi, o połmili od Aurichu. W tym mieyfcu dawni Fryzonowie corocznie zgromadzali fię na obrady.

URABA, Prow. Amer. w Prowincyi Kartageńfkiey nad Golfem tegoż im. na w. Prow. Darieny. Obfituie w to wfzyftko co tylko ieft do życia potrzebnego.

URACH, ob. Aurach.

VRAGUAY, rz. Amer. połd. zaczynaiąca fię w Brezylii w Prow. S. Wincentego; wpada w Rio-dela-Plata. Jezuici mieli fwoie Miffye nad brzegami tey rz. ob. Parana-Plata.

URANIBOURG, było obferwatorium na wyfpie Huen wśrzod przefmyku Sundfkiego wyftawione przez Tichona Brahe gdzie ten uczony Aftronom przepędził część dni fwoich i gdzie utworzył fyftema, ktore nam podał. Teraz zupełnie prawie znifzczone.

URBAIN, (S.) m. Fr. w Szampanii w dyec. *Chalons*, o *m.* 1 od Toinville nad Marną, z Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr.

URBANEA, m. w Xftwie Urbińfkim, ktorego Bifkup. ieft przyłączone do S. Anioła. Było fund. przez Papieża Urbana VIII. nad Metro, o *m.* 6 od Urbinu. dł. 30. 3. fz. 43. 40.

URBIN, *Urbinum*, znaczne i ft. M. Wło. w Pańftwie Papiezkim ftoł. Xftwa Urbińfkiego z ftarą cytadellą, Arcy-Bifk. i pięknym pałacem. To Bifk. było przyłączone do S. Stolicy r. 1626. Jeft oyczyzną Polidora Wirgilego, ft. Rafała z Urbinu, Bernardyna Baldi, Barocha &c. Leży na górze między rz. Meta i Foglia, o *m.* 8 od Rimini, 20 od Ankony, 23 od Florencyi, 49 od Rzymu. dł. 30. 9. fz. 43. 47. Xftwo Urbińfkie graniczy

wa połn. z Golfem Weneckim, na połd. z Peruzinem i Umbrią, na w. z Marchią Ankońſką, na z. z Toſkanią i Romanią. Ma *m.* 17 dł. 22 ſz. Kray to ieſt niezdrowy i nieżyzny.

URCISE, (S.) m. znaczne Fr. w Arwernii w Dyec. S. Flora. Drugie ieſzcze ieſt tegoż im. o *m.* 5 od Montauban.

URDACHE, Opac. Norbertańſkie, o *m.* 5 od Baiony.

URDINGEN, ob. Ordingen.

UREEDEN, M. w Biſk. Munſterſkim z ſł. Opac. ſzlacheckim, o *m.* 2 od Aahus.

URGEL, *Orgelium*, dawne M. i Hr. Hiſzp. w Katalaunii z Biſk. ſuffr. Tarrakońſkiego. Leży na prawey ſtronie rz. Segry, w rowninie żyzney pod górami Pyreneyſkiemi, o *m.* 30 od Barcellony, 5 od Puicerdy, 32 od Tarrakony. dł. 19. 12. ſz. 42. 28.

URGONS, m. w Gaſkonii w Landes w dyec. Daxeńſkiey.

URI, *Urienſis pagus*, Kanton Szwaycarſki, czwarty w rzędzie, a ieden z Kantonow Katolickich. Graniczy na połn. z Kantonem Schwitz i ieziorem czterech Kantonow, na w. z Gryzonami i Kantonem Glaris, na połd z pow. Wło. na z. z Kantonem Underwald i częścią Berneńſkiego. Jeſt to długa dolina otoczona górami ze trzech ſtron. M. S. ieſt Altdorf.

URIGNY, m. i Margr. Fr. o *m.* 2 od Argentau w bliżkości tuteyſzey, wódy mineralne znayduią ſię.

URILLIERE, ob. Chateauneuf.

URSANNE, (S.) albo Sandersits, m. w Biſk. Bazyleyſkim nad *Doux*, o *m.* 2 od Porentru. Jeſt tu Kollegiata.

URSEL, m. Niem. w Hr. Kenigſtein, o *m.* 3 od Frankfortu nad Renem.

URSPERG, albo Avesperg, ſł. Opac. Niem. w Szwabii zakonu Norbertańſkiego fund. r. 1145. Leży przy rz. Mindeli, o *m.* 7 od Ausburga. Opat ieſt prałatem Szwabſkim. Konrad de Lichtenſztein, ktory był tuteyſzym Opatem ieſt Autorem ſł. kroniki Urſpergſkiey.

URUSK, m. drewniane i małe w ziemi Chełmſkiey, gniazdo Uruſkich.

URZDOW, m. pow. w Woi. Lubelſkim z ſtwem płacącym kwar. zł. 2878. ieſt nikczemne zabudowane z ſtawami, o *m.* 7 od Lublina, 4 od Bychawy.

USBEKI, ob. W. Bukarya.

USCIE, czyli Uyscie, m. w Woi. Poznańſkim, teraz pod pan. Pruſkim; leży nad brzegiem połd. Noteçi. Było ſtwem. Niedaleko od Piły, o *m.* 2 od Chodzieża. Oſiadłe ſukiennikami. Tegoż im. m. w Pokuciu nad Dnieſtrem, pod pan. Auſtr. Inne ieſt *Uyście słone*, w Krakowſkim nad Wiſłą.

USEDOM, *Uſedomia*, wyſpa Niem. na morzu Baltyckim w Xięſtwie Pomeranii bliż. Jeſt w niey ieſzcze tegoż im. m. o *m.* 4 od Anklamu. dł. 38. 30. ſz. 53. 37.

USESTE, m. Fr. w ktorego Kollegiacie widzieć ſię daie grob Klemenſa V. Leży przy Beſas.

USIATYN, lub Husiatyn, m. w Woi. Podol. doſyć obſzerne, leży na trakcie pocztowym, teraz pod pan. Auſtr. od Kamieńca Podolſkiego, o *m.* 5. od Trembowli 4.

USINGEN, Hr. i M. w Weterawii nad rz. Usbach z pięknym zamkiem. Nadaie ſwoie imie iedney linii domu Naſſau. Leży o *m.* 4 od Frankfortu, 5 od Weilburga.

USKOKI, Narody błąkaiące ſię Albańſkie i kraiow okolicznych, oſiadłe w Kroacyi Auſtr. w okolicach rz. Segna. Stali ſię ſtraſznemi w ſzeſnaſtym wieku przez ſwoie rabunki, co było przyczyną ſkarg zanieſionych od wielu Państw Eur. Ale r. 1618. traktatem Madrytſkim przymuſzeni byli porzucić

Segnę; familie ich były gdzie indziey przeniesione, łodzie zaś popalone.

USKOPIA, albo SCOPIA, *Scupi*, wiel. M. w Turcyi Eur. w Serwii z Arcy-Bisk. Łac. i Sangiakiem. Leży nad rz. Veratazer, o *m.* 30 od Nissy, 28 od Sofii, 74. od Belgradu, 125 od Konstantynopola. dł. 40. sz. 42. 16.

USLAR, m. Niem. w pow. Goetingen nad Alą gdzie poławiaią dobre pstrągi.

USSEL, *Usellis*, m. Fr. w Limosin pow. w Xstwie Wantaturskim, o *m.* 2 od zamku tegoż im. dł. 19. 56. sz. 45. 32.

USSON, *Uxus*, m. Fr. w Arwernii z tyt. Margr. o *m.* 4 od Briudy. Odtąd pustoszeć poczęło, iak Krol kazał zruynować zamek r. 1634. st. iest przez długie tu przemieszkiwanie Małgorzaty pierwszey żony Henryka IV. Leży na górze.

USTIANO, *Ustianum*, m. Wło. w Kremonezie nad rz. Oglio, o *m.* 5 od Kremony. dł. 27. 40. sz. 45. 15.

USTICA, wyspa niepodległa Sycylyiska na połn. Palermu a z. Lipari. Jest ludna od r. 1760.

USTRONICK, albo WISTRONICK, m. Szląskie w Xstwie Cieszyńskim. Przy tym m. Wisła poczyna się.

USWIATECZ, m. dawniey dobrze obronne w Woi. Witebskim, dobyte było od Polakow r. 1678. wprzod wzięte od Moskwy. Leży nad rz. tegoż im. i w pośrzod ieziora.

USZACZ, m. w Woi. Połockim ozdobne klasztorami Dominikanow i Bazylianow, dziedziczne familii Zabow; leży nad rz. tegoż im. o *m.* 7 od Połocka.

USZPOLE, m. w Woi. Wileńskim, w pow. Wilkomirskim, z stwem płac. kwar. zł. 12019.

USZYCE, m. w Woi. Podolskim z stwem płac. kwar. zł. 3605. podległym emfiteuzie Szydłowskiego.

UTERSEN, klasztor Niem. panien szlachetnych Religii Protestanckiey w Hr. Pinneberskim w krol. Duńskim.

UTPHEN, w cyr. wyż. Renu w Hr. Solmskim. Daie swoie imie iedney familii Solmsow, o *m.* 6 od Fridbergi.

UTRECHT, *Ultraiectum*, wiel. piękne, ludne i st. M. w Niderlandzie stoł. Prow. swegoż im. z Akademią st. założoną r. 1636. Lubo iest bardzo ufortyfikowane nie przeto iest iednak obronne. Było przedtym Arcy-Bisk. i Cesarskie Ale teraźnieyszy Xżę noszący tyt. Arcy-Bisk. nie iest od Papieża uznany. Jest oyczyzną Papieża Adryana VI. Gerarda Hontorsta, Witem-Bogaerta, i Anny-Maryi Schurman. Wtym to M. r. 1579. stanęła ugoda będąca zasadą Rzeczypospolitey Hol. i st. Kongres odprawił się uspakaiący całą Eur. w ostatnich latach Ludwika XIV. Zaczął się on r. 1712. a skończył 1713. Fr. dobyli go r. 1672. i tegoż r. oddali. Leży nad starym korytem Renu w mieyscu gdzie Waer wychodzi z tey rz. o *m.* 8 od Amszterdamu, 11 od Roterdamu, 11 od Bois-le-duc, 14 od Nimegi. dł. 22. 36. sz. 52. 8. Prow. Utrechtska, ktora iest piątą w rzędzie, gran. na połn. z Hollan. i Zuiderzée, na w. z Weluwą i Geldryą, na połd. z Renem, ktory ią oddziela od wyspy Betau, na z. z Holland. Powietrze tu iest daleko zdrowsze, niż w Hol. gdyż kray nie iest tu tak błotnisty. Rząd tu iest tenże sam prawie co i w Prow. Zelandyi.

UTZNACH, m. Szwaycarskie w Kantonie Zurych, stoł. dawnego Hr. Leży niedaleko iezioра Zurich.

VUCHANG, wiel. i piękne M. Chińskie stoł. Prow. Huguang. Leży nad Kanałami komunikuiącemi z Kiangiem. dł. 131. sz. 31. 10.

VUCHEU, *Vucheum*, M.

Chińskie w Prow. Kiangsi, nad rz. Chann. dł. 127. 16. sz. 28. 42.

VUTING, *Vutinga*, M. Chińskie osadzone żołnierzami, w Prowin. Junnân. dł. 119. sz. 25. 27.

UZEDA, m. i Xstwo Hiszp. w nowey Kastylii z zamkiem, o *m.* 8 od Alkali. dł. 14. 32. sz. 40. 50.

UZEL, *Uzella*, m. Fr. w Brytanii, o *m.* 7 od Saint Brieux. Handluie znacznie. dł. 14. 43. sz. 48. 16.

UZERCHE, *Uzercha*, dawne m. Fr. w Limosin pow. z Opac. Bened. fund. r. 960. czyniącym 5500. liwr. Leży na przepaścistey skale pod ktorą płynie rz. Wezera, o *m.* 11 od Limoges, 87 od Paryża. dł. 19. 18. sz. 45. 25.

UZES, *Usetia*, dawne m. Fr. w niż. Langwedocyi z Bisk. suffr. Narbońskiego i tyt. Xstwa Parostwa, erygowanego r. 1565. Tu się urodził Jan Mercier, *Mercerus*, i Jakub Marsolier. Obywatele tuteysi mieli dawniey wiel. przywileie, ale zostawszy Kalwinami w 16. wieku, przymuszeni do poddania się r. 1629. stracili one. Uzes leży w kraiu obfituiącym w zboże, oliwę, iedwab, bydło i dobre wina, o *m.* 5 od Nimes, 8 od Avignon, 8 od Orange, 145 od Paryża. dł. 22. 4. sz. 44. 1.

UZWĘDZIE, stwo w Woi. Trockim w pow. Kowieńskim, płaci kwarty zł. 117.

UZWĘTY, m. stoł. powiatu w Zmudzi, z Cywuństwem.

W

WAAST, (S.) ob. Arras.

WĄBRZYZNA, lub WAMBRZEZNO, ob. Risenburg.

WACHENHEIM, m. Niemiec. w niż. Palatynacie, o *m.* 5 od Worms.

WĄCHOCKO, m. z Opac. Cyster. w Woi. Sandomirskim.

WACHNOGROBLA, m. w Woi. Bracławskim przy źrzodle rz. Wieczy.

WACHTENDOOCK, m. w Geldryi Holl. w bagnach, o *m.* 2 od Geldryi. dł. 23. 53. sz. 51. 23.

WADOWICE, m. w Xstwie Zatorskim.

WADSTENA, M. Szwedzkie w Ostrogotyi, sł. przez relikwie S. Brygity, ktore tu były złożone. Klasztor iey dziś iest na szpital obrocony. Kościoł Katedralny dotąd ieszcze utrzymuie się. Leży na brzegu wsch. ieziora Wetter.

WÆCHTERSBACH, m. w Hr. wyż. Isenburskim w cyr. wyż. Renu, o *m.* 3 od Gelnhausen.

WAES, kraina w Niderlandzie w części wsch. Flandryi Austr. rozciągaiąca się od Gand do Ysendick wzdłuż rz. Skaldy. Ma piękne łąki i pastwiska. Obfituie w zboże i len, a konie tuteysze bardzo są zachwalone. Rządzi się osobno swemi prawami i zwyczaiami.

WAGRIA, *Vagria*, kray Niem. w Xstwie Holsztyńskim; graniczy na półn. i w. z morzem Baltyckim, na połd. z Trawą, na z. z Holsztynem właściwym i Stormaryą. Ma *m.* 8. dł. 6 sz. Obfituie w zboże i bydło. Należy do Krola Duńskiego i do kilku innych Panow.

WĄGROWIEC, m. w Woi. Gnieźnieńskim z Opac. Cyster.

WAHLESTADT, albo RIVA, M. i grod Szwaycarski, Nal. wspolnie do Kantonow Protestanskich i Kantonu Glaris, iest nad ieziorem tegoż im. o *m.* 11 od Koiry.

WAIBLINGEN, m. Niem. w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim z zamkiem nad rz. Rems, o *m.* 6 od Stutgardy. Jest oyczyzną Cesarza Konrada III.

WAIDHOFEN, m. w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald, nad rz. Yps, o *m.* 7 od Pachlarn. Nal. do Bisk. Frysingeńskiego.

WAIGATS, przesmyk na mo-

rzu połn. między kraiami Samoiedow i nową Zemlą przy uyściu Oby.

WALANGIN, ob. Valangin.

WAKA, mała rz. w Woi. Wileńskim, wpada do Wilii.

WALBECK, Opac. Protestanckie w Xstwie Halberstadzkim. Ma swego Opata i sześciu Kanonikow.

WALCHEREN, *Valacria*, Walkrena, wyspa w Niderlandzie iedna znaczna w Zelandyi, na z. wyspy Nord-Beweland i Zuid-Beweland, przy uyściu Hontu. M.S. iest Middelburg.

WALCOURT, albo VALENCOURT, Walkur, M. w Niderlandzie w Hr. Namurskim. Fr. r. 1689 chcąc go opanować do odstąpienia z stratą byli przymuszeni. Leży nad rz. Heure, o *m.* 5 od Charleroi, 2 od Philippeville, 8 od Mons, 11 od Namuru. dł. 22. sz. 50. 13.

WAŁCZ, m. przedtym stoł. pow. w Woi. Poznańskim, teraz iako i pow. pod pan. Pruskim, stołeczne Amtu. Zwane iest u Niem. *Krone*, lub *Pohlnisch Krone.*

WALDBURG, Hr. wolne należy do Państwa Niem. w cyr. Szwabskim. Dzielą go na wyż. i niż. Wyż. Hr. Waldburskie leży nad Illerą i zamyka w sobie zamek Waldburg leżący o *m.* 5 od Buchorn. Niż. Hr. Waldburskie leży nad Dunaiem z M. Scheer. Hr. Waldburscy są dziedzicznemi rządcami domu czyli Marszałkami S. Państwa Rzymskiego *Sacri Romani Imperii Dapiferi* albo *Truchsessi.*

WALEZYA, ob. Valais.

WALD-CAPPEL, piękne m. i grod w niż. Hassyi, o *m.* 9 od Kasselu.

WALDECK, *Valdecium*, m. i Hr. Niem. w cyr. wyż. Renu położone nad Steinbachem, o *m.* 5 od Fritzlary, 5 od Korbachu, 11 od Kasselu, 13 od Marpurga. dł. 26. 44. sz. 51. 12. Hr. ma *m.* 16. dł. i tyleż sz. Leży między Hassyą, Westfalią i Bisk. Paderbornskim. Lubo ten kray iest gorzysty, iest iednak żyzny, znayduie się w nim ołow, żelazo, miedź i srebro. Ma swego właściwego Xżęcia.

WALDECK, albo WOLDECK, w pow. Stargardskim na granicy Ucker-Marck. ob. wyższy Artykuł.

WALDENBURG, m. w Frankonii w Hr. Hohenlohenskim, o *m.* 5 od Halli w Szwabii.

WALDENBURG, m. w Miśnii w cyr. Ertzgeburskim, o *m.* 5 od Zwickau.

WALDENFELS, zamek obronny w wyż. Austryi, w pow. Mihel. Leży na skale o *m.* 8 od Lintzu.

WALDERN, albo VALLENDAR, M. i pow. Niem. w Hr. Salm z zamkiem przy Koblentzu.

WALDHAUSEN, M. w wyż. Austryi, w pow. Czarnym, z zamkiem, o *m.* 7 od Pechlarny.

WALDHEIM, m. w Miśnii w cyr. Lipskim za Muldą, o *m.* 5 od Meissen.

WALDKIRCK, m. w Brisgawii Austr. na wyspie uformowaney od rz. Eltz, o *m.* 2 od Friburga. dł. 25. 38. sz. 48. 9.

WALDSHUT, *Waldshuta*, m. obronne w Szwabii Austr. iedno z czterech M. leśnych. Leży w mieyscu, gdzie rz. Schult wpada w Ren, przy weyściu w las Czarny, o *m.* 7 od Schaffhuzy, 9 od Zurichu, 3 od Lauffemburga. dł. 25. 57. sz. 47. 38.

WALDSTEIN, w Czechach w cyr. Bolesławskim.

WALLEBURG, *Vallisburgum*, m. Szwaycarskie w Kantonie Bazyleyskim, z obronnym zamkiem na wysokiey skale. Leży pod górą Jurą w dolinie obszerney; o *m.* 9 od Szafuzy.

WALLINGFORT, m. Angiel. w Berckshirze, o *m.* 16 od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl.

WALLONES, inaczey *Gallowie*, nazwisko, ktore daią narodom Flandryiskim, Artezkim,

Han.

Hannonii i Brabancyi, ktorzy pospolicie ftarą Francuzczyzną mowią.

WALPON, *Valpo*, m. i Hr. Węgierfkie w Sklawonii, z zamkiem obronnym. Leży nad rz. Walponą, o *m.* 8 od Effeku, 40 od Budy. dł. 36. 20. fz. 45. 33.

WALSHAUSEN, albo WALLSCHUSEN, m. i grod w niż. Haffyi, przy Wezerze, o *m.* 6 od Kaffelu.

WALSRODE, m. Niem. w Xięftwie Zelleńfkim, o *m.* 6 od Ferden, z Opac. Luterfkim złożonym z Xieni i ośmiu Panien.

WALSTADT, w Szląfku w Xftwie Lignickim, fł. przez Batalią, ktorą tu wygrali Tatarzy r. 1241. na Henryku Xciu Lignickim, w ktorey Pompo Miftrz Krzyżacki poległ.

WALTEMBUCH, m. Niem. w Szwabii, z zamkiem, w Xftwie Wirtemberfkim na prawym brzegu rz. Aich, o *m.* 3 od Stutgardy.

WALTERSHAUSEN, m. w Xftwie Saxe-Gotha, o *m.* 3 od Gothy. Robią tu wiele płotna dobrego.

WANDALIA, kraina w Pomeranii dalfzey, tak nazwana z przyczyny Wandalow w niey niegdyś zamiefzkanych. Nazywaią ią także Xftwem Wendeńfkim. M. S. ieft Rugenwald. ob. Wenden.

WANGEN, *Vimania*, M. Cefarfkie Niem. w Szwabii nad rz. Ober-Argą, Ma na *m.* 2 do koła należącego do fiebie kraiu. R. 1775 było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. Obywatele fą Katolicy i handluią płotnami papierem, norymberfz: i dobremi towarami. Leży o *m.* 13 od Konftancyi, 7 od Lindawy. dł. 27. 36. fz. 47. 35.

WANGEN, m. Fr. w niż. Alfacyi na górze, o *m.* 3 od Strafburga. dł. 26. 14. fz. 48. 38.

WANGEROEG, wyfepka na morzu, nal. do kraiu Jewernfkiego w Weftfalii.

WANSBECK, m. z zamkiem w Stormaryi, o *m.* 4 od Hamburga. Wiele tu żydow znayduie fię.

WANSEN, m. w Szląfku nad Olą w Xftwie Grotkowfkim. Tabaka naywiękfzym ieft tuteyfzym produktem.

WANTSLEBEN, m. i grod w Xftwie Magdeburfkim w Cyr. Holteńfkim, nad Sarą z zamkiem.

WARADIN, *Varadinum*, Waradyn wiel. Hr. i mocne M. w wyż. Węgrzech z dobrą Cytadellą, Bifk. fuffr. Koloczeńfkiego, i Bifk. Greckim. Turcy go dobyli r. 1660. ale Cefarfcy odebrali 1692. Leży nad rz. Kewrefą, o *m.* 28 od Temefwaru, 45 od Belgradu, 45 od Budy. dł. 39. fz. 46. 53. Drugie tegoż im. m. leży w wyż. Węgrzech w Hr. Semplińfkim nad Teiffą; nazywaią go małym Waradynem. ob. Peter-Varadin.

WARADIN, M. obronne i Hr. w Kroacyi nal. do domu Auftr. ieft rezydencyą Bana Kroacyi. Leży na prawym brzegu Drawy, na gran. Styryi, o *m.* 12 od Kanifki, 13 od Zagrabii. dł. 34. 40. fz. 46. 18.

WARAL, lub PODGRODZIE, iedno z 13 miaft wolnych w ftwie Spizkim.

WARBERG, *Varberga*, M. Szwedzkie w Prow. Hallandii z zamkiem i portem na brzegu morza Duńfkiego.

WARBERG, m. Niem. w Weftfalii w Bifk. Paderbornfkim nad Dymelą. Było przedtym Cefarfkie. Fr. tu zbili Hannowerczykow r. 1760 i 1761. o *m.* 14 od Paderborny.

WARDE, m. Duńfkie w Jutlandyi, o *m.* 6 od Rypen, przy uyściu rz. Warde.

WARDHUS, *Wardhufium*, m. w Norwegii na wyfpie tegoż im. ftoł. Laponii Duńfkiey z zamkiem iuż nifzczeiącym. Leży na brzegu morza. dł. 50. 5. fz. 70. 35. Prow. Wardhus, albo Laponia Duńfka roz-

ciąga się od Golfu Ostrazior aż do Łaponii Moskiewskiey. Zamyka w sobie część półn. Norwegii. Gdzie niegdzie tylko w pastwiska obfituie. Obywatele tuteysi w zimie kryią się w lochach podziemnych dla zbytniego zimna.

WARE, m. Angiel. w Hr. Hartfortskim nad rz. Leyem, o *m.* 8 od Londynu. Dodaie wody Londynowi pięknemi wodociągami.

WAREN, *Varenia*, m. w Xięstwie Wendeńskim w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Meklemburskim, o *m.* 12 od Gustrowa.

WARENDORF, piękne m. Niem w Bisk. Munsterskim. Leży nad Emsą, o *m.* 4 od Munsteru. Robią tu piękne płotna.

WARENDORF, *Varendorpium*, m. obron. Niem. w Cyr. Westfalskim w Bisk. Munsterskim. Leży nad Embsą, o *m.* 8 od Munsteru.

WARĘZ, m. szlacheckie, w Cyr. Bełzkim pod pan Austr. zdobi go Kollegium i szkoły XX. Piarow, drzewem nikczemnie zabudowane, osiadłe żydami, o *m.* 2 od Sokala.

WARHAM, m. Angiel. w Dorsetshirze nad odnogą Pool, o *m.* 5 od Dorchester; posyła 2 Dep. na Parl.

WARINGTON, *Rigodunum*, m. Angiel. w Prow. Lankaster z tyt. Hr. Posyła 1 Dep. na Parl. Leży nad Merseią na ktorey piękny most znayduie się, o *m.* 50 od Londynu. dł. 14. 40. sz. 53. 26.

WARKA, m. w ziemi Czerskiey powiatowe nad Pilicą, st. zwycięztwem Czarneckiego nad Szwedami r. 1656. Jest o *m.* 3 od Góry, 7 od Warszawy.

WARMIA, u Niem. *Ermeland*, *Varmia*, Xstwo i Bisk. Pruskie, kray rozciągaiący się na *m.* 13. dzielący się na kilka dystryktow, ktorych 2 części przed zabraniem iego od Krola Pruskiego, nal. do Biskupa, będącego na owczas Xciem udzielnym, trzecia do Kapituły. Poddani procz praw wspolnych z innemi Prusami, maią swe szczególne. Biskup Warmiński iest razem Sambieńskim i Xięciem Rzeszy Niem. r. 1743. otrzymał prawo pallii i krzyża. Katedra fund. r. 1242. ma Prał. 4. Kanon. 12. Rezy. Bisk. w Heilsbergu.

WARNA, M. znaczne w Turcyi Eur. w Bulgaryi z Arcy-Bisk. Greckim i portem. R. 1444. stoczona tu była batalia, w ktorey Władysław Jagiellończyk Krol Polski i Węgierski poległ z całym woyskiem zbity od Amurata. Leży nad rz. Warną przy iey uyściu w morze czarne, o *m.* 50 od Konstantynopola. dł. 46. sz. 43. 40.

WARNEMUNDE, forteczka obron. nad morzem Baltyckim przy uyściu rz. Warny, albo Warnau w pow. Rostockim w Xstwie Meklemburskim.

WARNETON, m. w Flandryi Austr. nad Lysą, o *m.* 2 od Ypres, 3 od Lille.

WARSZAWA, *Varsavia*, Warschau, *Varsovie*, M. S. Xstwa Mazowieckiego i całego Krol. Pol. rezydencya Krolow począwszy od Zygmunta III. mieysce obrad publicznych, iako to. Seymow, Rady Nieustaiącey, Kommissyi Skarbowey, sądow Assessorskich, Relacyinych, Marszałkowskich, Ziemskich i Grodzkich. Przyozdabiaią Warszawę: Zamek Krol. kosztem Zygmunta III. wystawiony, w ktorym kosztowne pokoie, malowania wyborne i sala *srebną* nazwana i inna nowa kosztem Krola panuiącego, naygustowniey wystawiona, godne są zastanowienia Łayciekawszego oka: publiczna Biblioteka od Załuskich fundowana, Rzepltey od nichże darowana; zbroiownia z szpitala żołnierskiego od Stefana Batorego założonego, a od Władysława IV. pod dozorem Grodzickiego pierwszego starszego nad armatą, albo iak teraz zowią, Gen. Artyleryi, na skład rynsztunku wo-

ſennego obrocona: ſzkoła Rycerſka od Stanisława Auguſta fundowana i w pałacu Kazimierzowſkim oſadzona, a od Rzepltey na Edukacyą 100. Kadetow dochodami opatrzona. Konwikt J. XX. Piarów, w ktorym ſzlachetna młodzież we wſzyſtkich naukach i umieiętnościach ſtanowi ſwemu przyzwoitych doſkonali ſię, od Xiędza Konarſkiego ſwóy początek maiący, a teraz piękną Architekturą przyozdobiony. Marywil oſadzony P.P. Kanoniczkami od z Zahorowſkich Zamoyſkiey wprowadzonemi. Szpital pod imieniem *Dzieciątka Jezus* ſtaraniem pobożnego cudzoziemſkiego kapłana *Bodouin* z iałmużny wybudowany pod dozorem P. P. Miłoſiernych zoſtaiący. Pałac Kraſińſkich zwany, od Rzepltey do rożnych odprawowania Jurizdykcyi kupiony, ktory lubo roku 1783. wielką od ognia poniosł ſzkodę, iednak koſztem Rzepltey koſztowniey zoſtał odnowiony. Pałac Prymaſowſki od Prymaſa Oſtrowſkiego z gruntu przepyſznie odbudowany. Pałace Sanguſzkow, Bielińſkich, Jabłonowſkich Małachowſkich Radziwiłłow &c. piękną ſtruktura ſtawione. Pałac Mniſzkowſki, Saſki z wſpaniałym ogrodem publicznym, pięknemi ſtatuami przyozdobionym; tudzież Statua Zygmunta III. pozłacana, na kolumnie marmurowey maiącey 26 ſtop geometrycznych wyſokości, od Władyſława IV. wyſtawiona. Dzieli ſię to miaſto na ſtare i nowe. Stare murem obwiedzione od Nowego do koſzar Gwardyi Koronney pieſzey rozległego bramą Nowomieyſką ieſt oddzielone. 4. w nim ieſt parafii, S. Jańſka, S. Krzyża, S. Jędrzeia i Panny Maryi. Warſzawa liczy wiele kościołow pomiędzy ktoremi, ſtarożytna Kollegiata S. Jana pierwſze ma mieyſce. Kościoł Dominikanow Obſerwantow z kaplicy Moſkiewſkiey ieſt przerobiony, w ktorym ſpoczywa to ciało Dymitra Szuyſkiego Cara Moſkiewſkiego, od Zołkiewſkiego w czaſie woyny Moſkiewſkiey wraz z ſwoim bratem Bazylim wziętego. Zpomiędzy innych kościołow, Luterſki świeżo wyſtawiony w naylepſzym guście, Miſs. Piarſki i P. Wizytek w piękney architekturze, ſą naypięknieyſze. Przedmieścia Warſzawy przednieyſze ſą naſtępuiące: Krakowſkie wzdłuż Wiſly położone częścią ieſt miaſta naypokazalſzą, Nowy Swiat, Grzybowo, Wielopole, Leſzno Niemcami oſadzone, Nowo lipie, i Szulec roſkoſznemi domami napełniony, Fawory, piękną część Warſzawy ſkładaią. Seym Konwok. r. 1764. pozwolił aby niepraktykowanym ſpoſobem raz ten tylko ieden Staniſław Auguſt koronował ſię w Warſzawie. Miaſto to r. 1607. wiele od ognia ucierpiało; a r. 1647. i 1774. wiele ſzkody od wylewu Wiſly poniosło. R. 1655. było wzięte od Karola Guſtawa i zaraz r. 1656. od Polakow odzyſkane, w ktorym ci Feld-Marſzałka Wittemberga i wielu panow Szwedzkich w niewolą wzięli. Ale tegoż r. woyſka złączone Brandeburſkie i Szwedzkie wygrawſzy potyczkę po trzydniowey z Polakami pod Pragą walce znowu Warſzawę opanowali. Roku 1702. Karol XII. wziął to miaſto. Sław. ieſt traktatem podziałowym r. 1773 w nim zawartym między Polſką, Auſtryą, Moſkwą i Pruſami. Waſzawa leży na lewym brzegu Wiſly, na ktorey Zygmunt Auguſt wyſtawił moſt drewniany, przerobiony od Anny iego ſioſtry na murowany. Jego połowę. R. 1603. zniosła kra, reſzta przez niedozor zniſzczała. R. 1775. Xżę Ponińſki Marſzałek Delegacyinego Seymu, a potym Podſkarbi W. K. wyſtawił ſwoim koſztem moſt, za co Rzeplta pozwoliła mu go przez 10 lat dzierżyć i dochod z niego wybierać. Naprzeciwko Warſzawy leży Praga miaſteczko niewielkie, ſkładem ſoli

targami czwartkowemi; i potyczką przez trzy dni trwaiącą, między Kazimierzem i Krolem Gustawem stoczoną r. 1656. ił. Okolice Warszawskie są piękne i rozkosznemi pierwszych panow Polskich napełnione domami i ogrodami, z tych liczby są: Uiazdow pałac od Zygm. III. wystawiony, a panuiącego Krola wiel. nakładem przekształcony, iest znakomity rezydencyą w nim Krolow z familii Wazów. Sł. iest zawartą w nim ugodą, między Praźmowskim Prymasem a Krolem Michałem, kassuiącą Konfederacyą Gołębiowską i wszystkie akta w czasie iey z obustron poczynione. Do Uiazdowa należą Łazienki i Belweder, tamte rezydencyą letnią Krolewską i różnemi ciekawościami, ten zaś dla pięknego położenia i założoney farfurowey w nim fabr: widzenia godne. Przy nich także Mokotow X. Marszałkowey Lubomirskiey, zbiorem zagranicznego ptastwa i pięknym ogrodem i Krolikarnia warte są zastanowienia. Opodal od Uiazdowa, wznosi się gmach wspaniały z przepysznym ogrodem, Willanow zwany, na trakcie Lubelskim, imienia X.X. Czartoryiskich r. 1686. od Krola Jana założony, tegoż Krola śmiercią r. 1696. pamiętny. Od Uiazdowa idzie droga lipami sadzona do Woli. Jest to pałacyk drewniany z przepysznym ogrodem. Należała przedtym do starostwa Warszawskiego, teraz w ręce partykularnych poszła. Między tą a Warszawą, leży obszerne pole, mieysce Elekcyi Krolow Polskich, na ktorym szopa bywa stawiana. Powązki Xżny Generałowey Czartoryskiey swoiemi osobliwościami i pięknością położenia, mogą bydź policzone, pomiędzy nayrozkosznieysze Europy domy. Marymont z pięknym pałacykiem i laskiem kształtnie wyciętym należy do Elektorow Saskich, a dożywociem dany J. W. Rzewuskiemu Ex-Marszałkowi W. K. ktory on codzień powiększa, nowych mu ozdob dodaiąc. W borze Krolewskim Bielany leży kościoł i klasztor OO. Kamedułow od Władysława IV. dopełniaiącego ślub podczas woyny Moskiewskiey uczyniony, fundowane, gruntem, młynem, rudą i wsią Pułkowem, teraz nie w ich ręku będącą nadane, a od Jana Kazimierza bardziey wzbogacone. Za Bielanami leżą Młociny należące do stwa Warszawskiego z pałacykiem i źwierzyńcem. Warszawa w sobie nie ma przyzwoitey stolicy obszerności, ale przedmieścia ią czynią wielką, zwłaszcza iż coraz bardziey, za szczęśliwego panowania Stanisława Augusta i ozdobnieyszą i ludnieyszą widzieć się daie. Dusz wszystkich w niey liczą do 70,000. Leży o *m.* 40 od Poznania i Krakowa, od Kamieńca Podolskiego 75. od Gdańska 54. od Drezna 85. od Smoleńska 130. od Wiednia 120. od Sztokolmu 176. od Paryża 310 dł. 38. 45. sz. 52. 14.

WARTA, m. w Woi. Sieradzkim dawne i obszerne nad rz. *Wartą*, ktora poczyna się w Krakowskim u Kromołowa, płynie pod Olsztyn, Częstochowę, Miłow, Sieradz, Wartę, Uniejow, Koło, Konin, Pyzdry, Szrem, Poznań, Sierakow, Międzychod i Landsbergę, zabiera w się Nyr, Wrześnią, Prosnę, Obrę, Notecz i nakoniec w Szląsku u Kustryna wpada do Odry.

WARTBURG, albo WARTENBERG, dawny zamek Niem. na wysokiey górze przy Eisenachu, w Cyr. wyż. Saxonii, wystawiony przez Landgrafa Ludwika *Skoczka*. W tym zamku S. Elżbieta corka Jędrzeia Krol. Węgierskiego była wychowana. Tu Marcin Luter był zaprowadzony 4. Maia 1521. aby iego nieprzyiaciele nie wiedzieli o mieyscu iego schronienia. Nazywał go on swoim *Patmos*. Na około tego zamku widok iest prześliczny.

WARTENBERG, M. obr. i pow. wolny Niem. w niż. Szląsku

z zamkiem nad Weidą, o *m.* 9 od Wrocławia.

WARTENBERG, Hr. leży niedaleko Kayserflauterny.

WARTHA, w Szląsku w Xięstwie Munsterberskim, iest st. częstym pielgrzymowaniem do niego.

WARTHY, ob. Filtz-Tames.

WARWICK, *Verovicum*, piękne M. i Hrab. Angielskie z pięknym i obronnym zamkiem; posyła 2 Dep. na Parl. Leży na wzgórku przy Awonie, o *m.* 27 od Londynu. dł. 15. 59. sz. 52. 18.

WARWICK, Hr graniczy na półn i z. z Hr. Stafford i Leicester, na w. z Hr. Northampton, na południe z Hr. Oxford i Glocester. Ma *m.* 14 dł. 10. sz. Kray to iest bardzo żyzny. Posyła 2 Dep. na Parl.

WARWICK, m. w Flandryi nad Lysą, o *m.* 3 od Lille.

WASA, M nadmorskie Szwedzkie w Botnii w. w nim się urodził Gustaw Waza. dł. 40 sz. 63. 10.

WASGOW, kray Fr. zamykaiący w sobie większą część Alsacyi.

WASILISZKI, m. w pow. Lidzkim z stwem ktore płaci kwarty zł. 4566.

WASILKOW, m. w Woi. Podlaskim.

WASSELONE, albo WASENHEIM, m. Fr. w Alsacyi nad rz. Massick, o *m.* 3 od Sawerny z obronnym zamkiem na wysokiey górze. Co tydzień tu bardzo liczne targi odprawiaią się.

WASSERBURG, *Vasserburgum*, M. Niem. w Cyr. i Xstwie Bawarskim, o *m.* 10 od Munichu, z zamkiem i tyt. Hr. nad Tuną. dł. 29. 50. sz. 47. 52.

WASSERTRUDINGEN, m. i wiel. grod w Frankonii w Margr. Anszpachskim, o *m.* 4 od Oettingen.

WASSUNGEN, M. i grod w Frankonii w Xstwie Hennebergskim z zamkiem, o *m.* 2 od Smalkaldy. Nal. do Domu Saxe-Meinungen. Wiele tu sadzą tabaki.

WASTINE, Opac. Bernard. w Dyec. S. Omer, o *m.* 1 od Clairmarets.

WATERFORT, *Waterfordia*, M. bogate i handlowne, Irl. stoł. Hr. tegoż im. z Bisk. suffr. Kashelskiego, z małym portem i zamkiem. Leży nad Shurą, o *m.* 20 od Corck, 23 od Limerick, 25 od Dublina. dł. 10. 33. sz. 52. 10. Hr. Waterfordskie ma *m.* 16 dł. 8. sz. Jest to piękny i dobry kray w Prow. Munsterskiey.

WATS, M. Węgierskie nad Dunaiem w Hr. Pesteńskim. Jest bardzo ludne, z Bisk. trzema klasztorami i Kollegium.

WATTEN, m. w Flandryi Fr. w Kasztelanii Bourbourg nad Aą, o *m.* 2 od S. Omer.

WAWEL, góra, na ktorey zamek Krakowski.

WEBLEY, m. Angiel. w Hr. Herefordzkim, posyła 2 Dep. na Parl.

WECHTERBAC, m. Niem. w Weterawii w Hr. Isenburskim nad rz. Kintz, o *m.* 2 od Gelnhausen.

WECHT, m. i grod Niem. w Bisk. Munsterskim przy rz. tegoż im. Dosyć iest obronne, leży o *m.* 3 od Diepholtu.

WEDEKINDSTEIN, zamek w Xstwie Mindeńskim. Bierze swoie imie od Witykinda wiel.

WEDEL, m. na Elbą, o *m.* 4 od Hamburga w Hr. Pinneberskim.

WEERDT, m. i pow. nad Issellą w Bisk. Munsterskim, o *m.* 5 od Vefeli.

WEERT, m. i pow. w Brabancyi Hol. w pow. Boisduc, o *m.* 4 od Ruremondy. Tu się urodził Jan Wert, ktory z Szewca wyszedł na Hetmaństwo wszystkich woysk Cesarskich i na Vice-Reiostwo Czeskie.

WEGESACK, nad Wezerą w Xstwie Bremeńskim. Jest to port nal. do M. Bremy od ktorego o *m.* 6 leży.

WĘGROW, m. w ziemi Liwskiey, o półmili od Liwia, ozdobne Kollegium Kommunistow, kościołem Luterskim, pałacem, szkołami &c.

WĘGRY, *Hungaria*, Hongrie, Krol. Europ. nad Dunaiem, na 240 *m.* dł. na 100 sz. Gran. na poln. z Polską, na z. z Niem. na w. i połud. z Turcyą Europ. Zamyka w sobie trzy wiel. Prow. to iest: Węgry właściwe, ktore gran. na poln. z Polską, na z. z Cyr. Austr. na połd. z Drawą, ktora ie oddziela od Sklawonii i Dunaiem oddzielaiącym od Siedmiogrodza; Siedmiogrod i Sklawonią. Węgry się dzielą na wyż. i niż. wyż. zamykaią 24. Hr. niż. 14. Znacz. w nich rz. są: Dunay, Sawa, Drawa, Tysza, Maros, Raab, Waaga, Graan i Zarwis. Są one tak rybne, że rybami żywią prosięta. Ale wody ich są niezdrowe, wyiąwszy Dunayskie. Kray obfituie w to wszystko, co iest do życia potrzebne. Wina, a osobliwie Tokayskie są wyśmienite. Rudy złote, srebrne, miedziane i żelazne znayduią się w obfitości. Zwierzyna tak tu pospolita iest, iż dla przeszkodzenia czynionym od nich szkodom, polowanie każdemu w całym kraiu iest wolne. Gdyby Węgrzyni nie byli takiemi, iak są prozniakami, Krol. to wcale inną na się wziąłoby postać; a przynaymniey gdyby Monarchowie umieli profitować z przenosin Chrześcian poddanych Turkow do tego Krol. Ale chłopi nic tu nie maią własnego. Szlachcic u ktorego iest arendarzem, może go odpędzić kiedy chce, tak dalece iż lubo nie iest poddanym, stan iego gorszy iest ieszcze od chłopa Polskiego lub Moskiewskiego. Gdzie na drzewie zbywa, chłopi mieszkaią w iochach podziemnych, tak urządzonych, iż sam tylko dach nad ziemię wznosi się. Węgrzyni wiel. posiadaią przywileie, ktore Cesarz Leopold im odebrał, a Marya-Teressa powrociła. Wszystko decyduią u nich stany zgromadzone złożone z Prałatow, Magnatow, szlachty i mieszczan z M. wolnych. Węgrzyni są przystoyni, mężni, dumni i mściwi. Kawalerya ich zowie się huszarami, a piechota haydukami. Prawie wszystkie M. Węgierskie dwoiakie maią nazwiska Węgierskie i Niem. Język Węgierski pochodzi z Słowieńskiego. Mowią połacinie w sądach, a nawet i w potoczney pomiędzy pospolstwem mowie. Religia katolicka tu iest panuiąca. Protestańci są cierpiani, są pod protekcyą domu Austr. Znayduią się tu także Grecy, Katolicy i Schizmatycy. M. S. niż. Węgier iest Buda, (Ofen) a wyż. Presburg. dł. 35--47. sz. 45--49. 15.

WEHNER, m. w Xstwie Ost-Fryzyiskim, o *m.* 7 od Embden. Dobre ztąd wyprowadzaią konie.

WEIBSTADT, *Veibstadium*, m. w Bisk. Spireńskim, o *m.* 5 od Hailbrony, a od Heidelbergi. dł. 27. 34. sz. 49. 18.

WEICHSELBURG, m. zamek i pow. w Karnioli niż. nad Sawą, o *m.* 14 od Laubachu.

WEICKERSHEIM, M. w Frankonii w Hr. Hohenloheńskim, nad Tauberną, o *m.* 3 od Marienthalu.

WEIDA, M. i zamek w Misnii, o *m.* 6 od Plauen.

WEIDEN, *Veida*, grod i piękne m. obr. Niem. w Cyr. Bawarskim nad Nabą, o *m.* 4 od Luchtenbergi. dł. 29. 54. sz. 49. 44.

WEIDENAU, M. Szląskie w Xstwie Grotkowskim, o *m.* 4 od Neissy. Jest to M. barierowe, ktore sobie Marya Teressą zachowała traktetem r. 1742.

WEIL, ob. Weill.

WEILBURG, M. Niem. w Cyr. wyż Renu w Hr. Nassau Weilburskim nad rz. Lohn, o *m.* 8 od Nassau, 8 od Frankfortu, 10 od Moguncyi. dł. 26. 3. sz. 50. 24.

WEILHEIM, m. Niem. w

Szwabii w Xſtwie Wirtemberſkim nad rz. Lauter, o *m.* 8 od Stutgardy.

WEILHEIM, piękne M. i grod w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichſkiey przy iez. Ammer.

WEILL, albo Weil, m. wolne i Ceſarſkie Niem. w Cyr. Szwabſkim w Xſtwie Wirtemberſkim nad rz. Wurną, o *m.* 5 od Stutgardy, 6 od Tubingi. Tu ſię urodził ſł. Kepler. Było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. dł. 26. 28. ſz. 48. 53.

WEIMAR, *Veimaria* albo *Vinaria*, Wimar, M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii w Turyngii, ſtoł. Xięſtwa Saxe-Weymarſkiego z wiel. i wſpaniałym zamkiem, w ktorym Xżęta rezyduią. Leży nad rz. Ilmą, o *m.* 8 od Erfordu. 4 od Jenny. 8 od Naumburga. dł. 29. 24. ſz. 51. 6. Xſtwo Weymarſkie ma *m.* 16 dł. 8 ſz. Leży między Erfordem, grodem Ekarsberg, rzeką Salą i Hr. Szwartzburſkim. Dom Sax-Weymarſki poſiąda ieſzcze Eyſenach, Jenę, część ſukceſſyi Altemburſkiey, M. Illmenau &c. Poddani iego uwolnieni ſą od prawa Kadukowego we Fr. r. 1771.

WEINGARTEN, m. Niem. w niż. Palatynacie Renu, nal do Elekt. Palatyna. Leży nad rzeką Printzą, o *m.* 2 od Durlachu; 3 od Filipsburga. dł. 27. 8. ſz. 49. 2.

WEINGARTEN, Opac. Bened. w Szwabii, o *m.* 1 od Rawensburga. Opat tuteyſzy ieſt prałatem Szwabſkim R. 1751. wſpaniałe tu wyſtawiono organy.

WEINHEIM, M. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży o *m.* 3 od Heidelbergi, 2 od Worms. Powietrze tu ieſt zdrowe. dł. 26. 17. ſz. 49. 33.

WEINSBERG, m. w Xſtwie Wirtemberſkim, o *m.* 1 od Hailbrony.

WEINSHEIM, ob. Winsheim.

WEISENBERG, m. w wyż. Luzacyi, o *m.* 3 od Bautzen.

WEISMAN, m. i grod w Frankonii w Biſk. Bamberſkim.

WEISNER, ob. Eſchwecue.

WEISSEMBURG, *Sebuſium*, *Viſſenburgum*, M. i grod Fr. w Alſacyi w kraiu Waſgawii, na gran. Palatynatu. Przedtym było wolne i Ceſarſkie, ale było uſtąpione Fr. traktatem Ryświckim; a Ludwik XIV. kazał onego zburzyć fortyfikacye. Przeorſtwo tuteyſze ieſt przyłączone do Biſk. Spireńſkiego. Leży nad Lauterą, o *m.* 4 od Landau, 9 od Filipsburga, 13 od Strasburga, 105 od Paryża. dł. 25. 37'. 14''. ſz. 49. 2'. 10''.

WEISSEMBURG, M. wolne i Ceſarſkie Niem. w Cyr. Frankońſkim w Biſk. Aichſztadzkim w Norgawii. Leży nad Retwicą, o *m.* 2 od Papenheim, 8 od Neuburga, 12 od Norymbergi. dł. 28. 26. ſz. 48. 59. Obywatele tuteyſi ſą Proteſtanci i bardzo przemyślni. Byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Za miaſtem na górze, widzieć ſię daie zamek Wiltzburſki.

WEISSENBURG, M. Niemiec. w Xſtwie Saſkim, o *m.* 8 od Wittembergi, 8 od Deſſau. dł. 30. 36. ſz. 51. 53. ob. Alba-Julia.

WEISSENAU, Minderau, albo Niedrau, *Augia Minor*, Opac. Norbertańſkie w Szwabii o *m.* 1 od Rawensburga. Opat tuteyſzy ieſt prałatem Szwabſkim.

WEISSENFELS, piękne M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii nad Salą, o *m.* 8 od Lipſka. Nal. do Elekt. Saſkiego.

WEISSENHORN, m. w Szwabii Auſtr. o *m.* 4 od Ulmy.

WEISSEN-KIRCHEN, w Auſtr. o *m.* 4 od Lintzu.

WEISSENSTADT, m. w Frankonii, o *m.* 12 od Kulmbachu.

WEISSENSTEIN, w niż. Haſſyi, o *m.* 1 od Kaſſelu. Jeſt to zamek, ktory nal. do Landgrafa.

WEIT, (S.) *Fanum Sancti Viti*, M. obronne Niem. w Cyr.

Auſtr. w niż. Karyntyi. w dolinie bardzo żyzney przy zbiegu rz. Glanu i Wunichu, o. *m.* 3. od Klagenfurtu, 55 od Wiednia, dł. 31. 50. ſz. 46. 56.

WEIT, (S.) *Fiume.* M. obr. Włoſkie w Iſtryi z zamkiem, nal. do domu Auſtr. Leży na górze nad Golfem Weneckim, gdzie ma port na gran. Kroacyi, o *m.* 15 od Kapo d'Iſtria, dł. 32. 12. ſz. 45. 25.

WELDENTS, Hr. i M. Niemiec. zamknięte w Arcy-Biſk. Trewirſkim, nal. do Elekt. Palatynu. Leży nad Mozellą, o *m.* 2 od Trarbachu. dł. 24. 38. ſz. 49. 52.

WELDKIRCH, ob. Feldkirch.

WELLS, *Fontanenſis. Ecleſia*, M. Angiel. w Somerſetshirze. Jeſt Biſk. do ktorego także Bath nal. kościoł tuteyſzy Katedralny ieſt bardzo piękny. Poſyła 2 Dep. na Parl. Leży w mieyſcu wodniſtym o *m.* 32 od Londynu. dł. 15. 3. ſz. 51. 14.

WELPHSHOLTZ, o *m.* 3 od Eiſleby w Hr. Mansfeldſkim. Jeſt ſł. przez zwycięztwo, ktore Lotaryuſz Xżę Saſki odnioſł przy tym mieyſcu r. 1115. na Henryku V. Ceſarzu.

WELS, M. w wyż. Auſtr. w pow. Haus nad rz. Trauną, o *m.* 5 od Linzu. Ceſarz Maxymilian I. umarł tu r. 1519. a Karol Xżę Lotaryńſki r. 1690.

WELSBERG, Hr. w Biſk. Bryxieńſkim. Hr. iego maią urząd dziedziczny wiel. Marſzałkow Freyſingeńſkich.

WEMDINGEN, M. zamek i grod w wyż. Bawaryi, o *m.* 2 od Nordlingi. Niedaleko ztąd dobre wody mineralne znayduią ſię.

WENDEN, Xſtwo Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xſtwie Meklemburſkim. Ma *m.* 36 dł. a 12 ſz. i gran. z Marchią Brand. Bierze ſwoie im. od dawnych Wandalow, *Venedi* narodu Sklawońſkiego wyſzłego z Roſſyi. M. S. iego ieſt Guſtrow, co też mu daie imie Xſtwa Guſtrowſkiego. ob. Wandalia.

WENDEN, lub KIEŚ, M. zupełnie zniſzczone w pańſtwie Moſkiewſkim w Inflantach nad rz. Troideną, o *m.* 20 od Rygi. Było obrone i z mocnym zamkiem, gdzie od Stefana Krola było poſtanowione Biſk. po windykowaniu tego m. od Moſkwy r. 1583. Miało też ſwych Wdow i innych Urzędnikow, lecz gdy go odebrała Moſkwa, urzędy i Biſk. uſtało.

WENDOWER, m. Angiel. w Buckinghamshirze, o *m.* 10 od Londynu. Poſyła 2 Dep. na Parl. dł. 14. 45. ſz. 51. 40.

WENECYA, *Venetiæ*, iedno z naypięknieyſzych, naybogatſzych nayſł. i nayznacznieyſzych M. na świecie, ieſt we Włoſzech, ſtoł. Rzepſtey Weneckiey, z Patryarchatem i Akademią. Liczą w nim na 180000. obywatelow i lubo ieſt bez żadney obrony, można go iednak mieć za naymocnieyſze w Europie. Nazywaią go *Wenecyą bogatą.* Znacznieyſze iego piękności ſą: rynek S. Marka, na ktorym widzieć ſię daie przepyſzny pałac rezydencya Dożów i znacznieyſzych urzędnikow Rzeczypltey i kościoł wſpaniały z oſobliwſzą wieżą: tudzież części M. zwane *Mercerie* i *Rialto*, Arſenał i wiel. kanał dzielący na 2 części miaſto, na ktorym piękny moſt znayduie ſię. Mało ieſt takich M. w ktorychby więcey iak tu było kościołow, ktore wſzyſtkie ſą piękne i ozdobione obrazami nayprzednieyſzych malarzow. Wenecya winna ſwoy początek kilkunaſtu familiom Paduańſkim, ktore chcąc uniknąć przed zaiadłością Gotów puſtoſzących Włochy w piątym wieku, oſiadły w tym mieyſcu gdzie teraz leży Wenecya. M. to tylo kanałami ieſt poprzerzynane, że nie ma prawie mieyſca do ktoregoby wodą zaiechać nie można. Z ktoreykolwiek ſtrony do niego przybywa ſię widok miły

czyni oku. Ulice tutayſze ſą wprawdzie wązkie, ale że tu nieznaią powozow, przeto chodzić wygodnie można. Ci co niechcą iść pieſzą mogą iechać batami, po kanałach. M. całe ieſt ſtawiane na palach na Golfie ſwegoż im. Położenie to tak dla handlu wygodne, ieſt przyczyną iż nie maſz podobno M. handlownieyſzego nad Wenecyą. Zaſadza ſię on oſobliwie na materyach iedwabnych, ſzkłach, zwierciadłach i t.d. leży o *m.* 29 od Mantuy, 90 od Rzymu, 120 od Neapolu, 56 od Mediolanu, 46 od Florencyi, 230 od Paryża. dł. 30. ſz. 45. 27. Rzeczplta Wenecka zawiera w ſobie 14 prow. we Włoſzech; a te ſą: Dogat, Paduan, Wincentin, Weroneza, Breſſan, Bergamaſk, Kremaſk, Polezya Rowigańſka, Marchia Trewizańſka, Feltrin, Bellonez, Kadorin, pow. Foroiulieńſki, Iſtrya, te prow. leżą na poln. i z. Włoch. Dalmacya zaś i wyſpy do Wenetow nal. leżą na w. Włoch. Cała władza Rzeczypltey podzielona ieſt między ſenatem złożonym z 120 ſenatorow, wſzyſtkich ſzlachty pierwſzego rzędu, i wiel. radą, na ktorey znayduie ſię wſzelka ſzlachta Wenecka maiąca lat 25. Doża lubo miany za głowę całey Rzeczypltey mało ma iednak powagi. R. 1774 prawo Kadukowe zoſtało między Rzecząpltą Wenecką i Francyą znieſione.

WENLOCK, m. Angl. w Shropshirze, o *m.* 44 od Londynu. Poſyła 2 Dep. na Parl. dł. 14. 45. ſz. 42. 52.

WENSYSSEL, M. i ſtwo Duńſkie w Jutlandyi połd. nad rz. Ryaą, o *m.* 7 od Alburga. dł. 27. 55. ſz. 57. 6.

WERBEN, *Verbena*, m. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w ſtarey Marchii Brand. w mieyſcu gdzie Hawel wpada w Elbę.

WERDEN, Opac. w Hrab. Marck, w Cyr. Weſtfalii. Opat tuteyſzy będący Prałatem Niem. nazywa ſię Opatem Helmſztadſkim i Werdeńſkim. M. Werden będące nad Roerą, o *m.* 2 od Eſſen ieſt Proteſtanckie i pod protekcyą Krola Pruſkiego. Jeſt ſł. przez ſwoie ſzynki i kiſzki. ob. Ferden.

WERDEN, w ſrzedniey Marchii, o *m.* 5 od Brandeburga, na wyſpie uformowaney od Haweli.

WERDOHL, m. nad Lenną, o *m.* 10 od Arensberga w Hrab. Marck w Weſtfalii. Nal. do Krola Pruſkiego. Zupy tu dobre ſolne znayduią ſię.

WERDON, lub Fordon, m. Pruſkie w Woi. Pomorſkim, ſł. komorą Pruſką nayuciążliwſzą dla ſtatkow Pol. Leży w Cyr. Bydgoſtſkim nad Wiſłą i blizko rz. Brdy. Spuſtoſzone było od Szwedow r. 1656.

WERDT, m. i grod Niem. w Hr. Lichtemberſkim w Cyr. wyż. Renu, o *m.* 3 od Haguenau.

WERLE, m. Niem. w Xſtwie Weſtfalſkim w dawnym Hr. Arensberſkim. Dobre tu żupy ſolne znayduią ſię.

WERLE, *Heruta*, w pow. Stargardſkim w Meklemburgu. Za czaſow Wandalów było to wiel. M. nad rz. Warnau, ale teraz ſame tylko z niego pozoſtały ruiny.

WERMSDORF, m. zamek i grod w Miśnii w Cyr. Lipſkim. Zamek nazywa ſię S. Hubertsburg. Elektor Saſki częſto tu bawi ſię polowaniem.

WERN, olbo Werne, *Verna*, m. i grod Niem. w wyż. Biſkup. Munſterſkim przy Lippie. dł. 25. 20. ſz. 51. 40.

WERNIGERODE, Hr. zamek i M. nad rz. Holtheim, o *m.* 4 od Halberſztadu. Hr. Wernigerodſkie leży w Cyr. niż. Saxonii. Obfituie w zboże, drzewo, zwierzynę, ryby i rudy metalowe. Magiſtrat tuteyſzy dependuie od Krola Pruſkiego i od Hrabi, ktory ieſt zawſze z familii Stolbergów. Przedmieście tuteyſze zowie ſię Næſchenrode. ob. Stolberg.

WERSTGAWA, w Szląſku w Xſtwie Oleśnickim. Jeſt to m. ſł. iż blizko znayduie ſię źrzodło wody mineralney.

WERT, m. Fr. w Alſacyi w Hr. Hanowii.

WERTEN, M. Niem. w Arcy-Biſk. Saltzburſkim nad Saaltzą.

WERTH, ob. Weert.

WERTHEIM, M. Niem. w Frankonii na lewym brzegu Menu w mieyſcu gdzie Tauber wtę wpada rz. o *m*. 10 od Wurtzburga. Daie ſwoie imie Hr. znacznemu leżącemu przy Menie, między Biſk. Moguńckim i Wurtzburſkim. Ma dł. *m*. 8. i tyleż ſz. Familia Wertheimów pochodzi od Elekt. Palatynow i inne ieſzcze poſiada włości.

WETHER, m. Niem. w Hr. Rawensberſkim.

WERTHERN, Hr. w Cyr. wyż. Saxonii, o milę od Northauſen.

WESEL, *Aliſo*, *Veſalia Inferior*, M. Niem. w cyr. Weſtfalii w Xſtwie Kliwii, przedtym Ceſarſkie i Anzeatyckie; ale dziſiay nal. do Krola Pruſkiego. Nazywaią go *Veſalia inferior*, dla różnicy od *Weſelu wyżſzego*, albo *Ober-Weſel*. Fr. dobyli Weſelu r. 1672. i 1757. Krol Pruſki kazał wſzyſtkie iego zburzyć fortyfikacye. Leży na prawym brzegu Renu przy uyściu Lippy, o *m*. 10 od Kliwii, 5 od Geldryi, 18 od Kolonii. dł. 24. 16. ſz. 51. 37.

WESEL, (Ober) M. w Elek. Trewirſkim, przedtym Ceſarſkie nad Renem, o *m*. 8 od Koblentzu.

WESELBERG, m. w państwie Moſkiewſkim w Eſtonii w Wirlandzie. Dosyć ieſt obronne. Leży nad rz. Wiſs, o *m*. 22 od Narwy, 17 od Rewla. dł. 44. 23. ſz. 59. 14.

WESENBERG, m. i grod w pow. Stargardſkim w Meklemburgu, o milę na połd. ku z. od Stargardy.

WESER, *Viſurgis*, rz. znaczna Niem. w niż. Saxonii formuiąca ſię z rz. Werry i Fuldy pod M. Minden. Wpada w morze połn.

WESTBURY, m. Angiel. w Hr. Wilton, poſyła 2 Dep. na Parl.

WESTERAS, *Aroſia*, M. znaczne Szwedzkie, ſtoł. Weſtmanii z Biſk. i zamkiem. W tym M. ſtanęła Unia zapewniaiąca koronę potomſtwu *Guſtawa Wazy* nazwanego wiel. ktory przytym M. r. 1520 zbił Krola Duńſkiego Kryſtyerna II. Leży nad ieziorem Meler, o *m*. 5 od Kopingi, 13 od Upſalu, 17 od Sztokolmu. dł. 34. 40. ſz. 59. 38.

WESTERBURG, m. zamek i Hr. Niem. w Weterawii, o *m*. 8 od Naſſau. Nal. do familii Linangów. Nie trzeba go mieſzać z innym zamkiem i grodem tegoż im. położonym nad rz. Bruch w Xſtwie Halberſztadſkim.

WESTERNY, ob. Hebrydy.

WESTERWALDE, część połn. Weterawii.

WESTERWICK, *Veſtrovicum*, M. Szwedzkie w Smalandyi na granicy Oſtrogotyi z dobrym portem. Leży nad morzem Baltyckim, o *m*. 24 od Kalmaru, 32 od Sztokolmu. dł. 35. 20. ſz. 57. 58.

WEST-FRIZYA, ob. Hollandia.

WEST-HOEP, m. Fr. w niż. Alſacyi z zamkiem dobrze uzbroionym. Leży pod górą. dł. 26. 12. ſz. 48. 37.

WESTMANIA, Prow. Szwedzka ſkładaiąca część Szwecyi właściwey, maiąca *m*. 30 dł. 17 ſz. Graniczy na połn. z Dalekarlią, na w. z Uplandyą, na połd. z Sudermanią i Nericyą, na z. z Wermelandyą. Znayduią ſię w niey rudy ſrebrne. M. S. ieſt Weſteras.

WESTMINSTER, M. Angiel. ſkładaiące dziſiay część Londynu. Poſyła 2 Dep. na Parl. w pałacu Weſtminſterſkim zgromadza ſię Parl. Było tu przedtym ſł. Opac. ktorego kościoł ieſt grobem Krolow i Krolowy Angiel. tudzież mieyſcem ich koronacyi. Jeſt oyczyzną Benjamina Johnſon.

WEST-MORLAND, *Damnii Westmaria*, Prow. Angiel. z tyt. Hr. maiąca, *m.* 8 dł. i tyleż ſz. Graniczy na połn. i z. z Xſtwem Kumberlandſkim, na w. z Jorkſkim, na połd. i w. z Lankaſterſkim. Kray to ieſt gorzyſty i nieludny. Poſyła 2 Dep. na Parl. M. S. ieſt Appleby.

WESTPHALIA, Weſtfalia, Cyrkuł Niem. graniczy na połn. z morzem Niem. na w. z Cyr. niż. Saxonii, na połd. z Cyr. wyż. Renu na z. z Niderlandem. Hübner daie mu *m.* 140 dł. a 100 ſz. Różni ſię Cyr Weſtfalii, od Xſtwa Weſtfalii. Xſtwo graniczy na połn. z Biſk. Paderbornſkim, na w. z Haſſyą, na połd. z Arcy-Biſk. Trewirſkim. Nal. do Elekt. Kolońſkiego. Cyrkuł zamyka w ſobie kilka Xſtw i Hr. Biſk. Munſterſki i Xżęta Juliaku i Kliwii ſą Dyrektorami cyrkułu. W powſzechności grunta Weſtfalſkie ſą bardzo żyzne w niektorych mieyſcach, a bardzo niepłodne w innych. Część połd. ieſt naylepſza, a część połn. ma dobre paſtwiſka wyżywiaiące mnoſtwo koni. Szynki Weſtfal: ſą bar: zachwalone.

WESTROGOTIA, ob. Gotia.

WETTENHAUSEN, Opac. Niem. w Szwabii nad rzeką Kamlach, o *m.* 2 od Burgau, 7 od Auſzburga. Nal. do Auguſtynian. Jeſt fund. r. 982. Opat ieſt Prałatem Szwabſkim.

WETTER, ob. Stadt Weter.

WETTERAWIA, u Niem. *Weterau*, Prow. Niem. maiąca *m.* 24 w Kwadrat. Leży między Haſſyą, niż. Renem, Weſtfalią i Frankonią. Twierdzą iż bierze ſwoie imie od małey rz. *Weter*, zaczynaiącey ſię w Hr. Solmſkim. Rz. Lohn przerzynaiąca Weterawią płynąc ze w. ku z. dzieli ią na 2 prawie równe części, na połn. i południ. Wetterawią; połn. zależy od Cyr. Weſtfalſkiego, ale połd. zależy od Cyr. wyż. Renu. Podzielona ieſt pomiędzy kilku Xżąt. Cztery w niey ſą M. Ceſarſkie to ieſt: Frankfort, Wetzlar, Gellenhauſen i Fridberga.

WETTIN, m. Niem. w Xięſtwie Magdeburſkim w Cyr. Saalſkim z zamkiem nad Saalą, o *m.* 4 od Halli Saſkiey. W okolicach tuteyſzych dobry węgiel ziemny znayduie ſię.

WETTINGEN, m. i Opac. fund. r. 1221. w Szwaycaryi o pół mili od Bady. Należy do Opata Salmanſweilerſkiego.

WETZLAR, *Vetslaria*, M. wolne i Ceſarſkie w Weterawii ſt. odtąd, iak tu ze Spiry kamera Ceſarſka zoſtała przenieſiona, r. 1693 Leży przy zbiegu rz. Lohny, Dili i Dilien, o *m.* 2 od Solms, 6 od Marpurga, 12 od Frankforta, 31 od Spiry. dł. 24. 18. ſz. 50. 28. Obywatele tuteyſi ſą Lutrzy i byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1770. Rada ieſt złożona z 24 członkow. Jeſt tu przeorſtwo ktore nal. do Elekt. Trewirſkie: i grod Ceſarſki, ktorego Lendgraf Heſſe-Darmſztadſki ieſt Adminiſtratorem.

WEXFORD, *Vexfordia*, M. i Hr. Irland. w Prow. Lainſter. Hr. ma *m.* 16 dł. 9 ſz. M. ma port wygodny. Poſyła 2 Dep. na Parl. Leży o *m.* 25 od Dublina, 10 od Waterfordu. dł. 11. 12. ſz. 52. 20.

WEXIO, *Vexio*, m. Szwedzkie w Gotyi połd. nad ieziorem Salen z Biſk. ſuffr. Upſalſkiego, o *m.* 12 od Jonckopingi, 19 od Kalmaru, 62 od Sztokolmu. dł. 32. 55. ſz. 56. 48.

WEYHAUSEN, ob. Wienhuſen.

WEYMOUTH, *Vimutium*, M. Angiel. w Dorſetshirze, z dobrym portem i tyt. Hr. Poſyła 2 Dep. na Parl. i leży przy uyściu rz. Wey, o *m.* 35 od Londynu. dł. 15. 50. ſz. 50. 42.

WHERT, pow. w niż. Bawaryi o *m.* 6 od Ratyzbony.

WHITHCURCH, m. Angl.

w Handshirze, o *m.* 9 od Suthampton, posyła 2 Dep. na Parl.

WHYTHERN, *Candida Caza*. M. Parl. Szkockie w Hr. Galloway. Przedtym było Bisk. i miało ſł. klasztor poświecony S. Ninain. Leży nad odnogą Newtońską, o *m.* 30 od Edymburga. dł. 12. 45. ſz. 55. 3.

WIATKA, lub CHLINOW, Xſtwo Moſkiewſkie gran. na półn. z Permią, na połd. z Prow. Kazańſką, na w. z Syberyą, na z. z Uſtyacką. Jeſt to kray błotniſty i puſty, z M. S. tegoż im. bierze od rz. Wiatki nazwiſko; ma ſwego Archireia.

WIAZMA, m. Moſkiewſkie w Wielkorządz: Smoleńſkim. Wzięta była od Władyſława ſyna Zygmunta III. r. 1617. i powtornie r. 1633. Leży nad rz. tegoż im.

WIAZYN, m. w powiecie Oſzmiańſkim nad rz. Wiazycą.

WIAZYSZCZE, m. w Połockim.

WIBURG, *Viburgum*, M. bogate i handlowne w państwie Moſkiewſkim, ſtoł. Karelii Finlandſkiey z Biſk. ſuffr. Upſalſkiego i mocną cytadellą. Było uſtąpione przez Szwecyą Moſkwie r. 1721. Leży nad morzem, o *m.* 42 od Narwy, 100 od Rygi, 27 od Nortburga. dł. 42. 25. ſz. 60. 56.

WIBURG, *Viburgum*, M. znaczne Duńſkie ſtoł. Nord-Jutlandyi, i dyec. ſwegoż im. z Biſk. ſuffr. Lundeńſkiego. Jeſt ſtolicą Trybunału naywyżſzego w Prow. Leży nad iez. Water na półwyſpie, o *m.* 38 od Slezwika, 44 od Kopenhagi. dł. 27. 50. ſz. 56. 30.

WIC, albo WICH-TE-DURSTEDE, ob. Wuch-te-Durſtede.

WICK, m. obronne w Niderlandzie Holl. w Xſtwie Limburſkim na prawym brzegu Mozy, na przeciwko Maſtrychu, z ktorym moſtem ſię łączy.

WICKLOW, m. i Hr. Irl. z portem przy uyściu rz. Letrim, o *m.* 8 od Dublina. Poſyła 2 Dep. na Parl.

WICK, m. ſtoł. Prow. Kaithneſy, w Szkocyi z portem. Poſyła 1 Dep. na Parl. leży o *m.* 50 od Edymburga.

WIKRAC, w. Xſtwie Juliaceńſkim z pow. nal. do Ceſarſtwa Niem.

WIDAWA, m. w Woi. Sieradzkim, nad rz. Grabią, z kościołem farnym i Bernard. na trakcie pocztowym, o *m.* 8 od Piotrkowa. ſł. targami.

WIDAYCIE, w pow. Bracławſkim ſtwo płaci kwarty zł. 248.

WIDDENSTEIN, ob. Leiſznik.

WIDEN, *Vienna*, albo *Vindobona*, dawne, piękne, wiel. bogate, ſł. i iedno z nayobronnieyſzych M. w świecie, ieſt w Niem. ſtoł. Auſtr. i od dawnego czaſu poſpolita rezydencya Ceſarzow z domu Auſtr. z Akademią i Arcy-Biſk erygowanym r. 1721. Piękność i wiel. Widnia zależy na iego przedmieściach; gdyż ſame M. nie ieſt ani piękne, ani wiel. Pałac Ceſarſki ieſt bardzo proſty i poſpolity. Turcy oblegli Wideń r. 1529. i 1683. z woyſkiem na 200000. wynoſzącym, ale Xżę Palatynu odpędził onych pierwſzą razą, a Jan Sobieſki Krol Polſki drugą zbiwſzy onych zupełnie. M. to leży w położeniu bardzo miłym ale w klimacie niezdrowym, w mieyſcu gdzie rz. Wideń wpada w Dunay, o *m.* 13 od Presburga, 72 od Krakowa, 180. od Rzymu, 225. od Amſzterdamu, 250. od Paryża, 290 od Londynu, 420. od Madrytu, 280 od Konſtantynopola, 310. od Petersburga, 250 od Sztokolmu, 200 od Kopenhagi. dł. 34. 32. ſz. 48. 12.

WIDUKLE, m. w Żmudzi pod Roſſieniami ſtoł. powiatu.

WIDZE, m. w Wileńſkim.

WIED, albo WEED, Hr. Niemiec. położone nad Renem między Koblentzem i Andernachem, nal.

do Cyr. Weſtfalii. Neuwied o *m.* 1 od Andernachu leżące, ieſt to piękne M. i rezydencya Hr. Wiedſkich ktorzy poſiadaią ieſzczeHr. Runckel i zamek Neu-Iſenburg. Poddani iego uwolnieni ſą od prawa Kadukowego we Fr. r. 1777.

WIEHE, albo WIHE, m. zamek i pow. Niem. o *m* 7 od Mansfeldu nad Unſtrutą w Hr. Beichlingen.

WIELATYCZE, m. z ſtaroſtwem płac. kwarty zł. 1590. w pow. Orſzańſkim przy Pol.

WIELCZYNY, m. w Xſtwie Słuckim.

WIELICZE, m. w Brzeſkim Litt.

WIELICZKA, *Velisca*, m. w Krakowſkim, ſł. żupami ſolnemi iednemi znayobſitſzych w Europie, ktore po Bocheńſkich odkryte były r. 1251. 1696. wielki ſię w nich był zaiął pożar, ktory przez czas długi trwał. Były one zawſze częścią dobr ſtołowych Krol. Dom Morſztynow i Bonerów miewał ich dziedziczny dozor. Były domowi Auſtr. puſzczone za poſiłki w 16000. woyſka od Jana Kazimierza, aż za Auguſta II. powrocone były Polſzcze. Ale znowu po zabraniu kraiu r. 1773. Dom Auſtr. ſtał ſię ich panem i miaſto Cyrkularnym uczynione, żupy do lepſzego przyprowadzone porządku, większych daleko bogactw ſtały ſię źrzodłem dla Auſtr. niżeli ie przynoſiły Polſzcze. Maią one głębokości na ſtop 800. od południa ku poln. rozciągaią ſię na 200. prętow; dzielą ſię na ſzyb 10. i rożne ulice, ktore ſą przeſtronne, ozdobne figurami i ołtarzami kutemi z ſoli, wſpierane ſłupami ſolnemi i drzewem. Wewnątrz obſzerne komory gdzie ſol rąbana, ſkłady bałwanow ogromnych ſoli, magazyny na ſiano i ſtaynie nawet znayduią ſię. W niektorych mieyſcach ieziora wody ſłoney ſtoią. Około tyſiąca zawſze tu ludzi pracuie i corocznie więcey nad 600000 cetnarow ſoli dobywaią. Naypodleyſzy ieſt gatunek ſoli zieloney, lepſzy ſoli ſzybkowey, naylepſzy oczkowatey. M. leży nad ſamemi żupami, całe prawie podkopane, może ſię zawſze obawiać zawalenia, ma ſzkoły, kościoł farny dawny, klaſztor Reform. Jeſt o półtory mili od Krakowa.

WIELIN, m. w pow. Wałeckim, w Woi. Poznańſkim między błotami, pod pan. Pruſkim.

WIELISZ, m. w Woi. Witebſkim, małe, handlowne, umocnione r. 1580. wzięte było od Pol. gdy wprzod od Moſkwy opanowane było i znowu od niey odebrane 1678. leży nad Dźwiną, było ſtaroſtwem, teraz pod pan. Roſſyi. Tuż rz. tegoż im. od Witebſka, o *m.* 12.

WIELKIEŁUKI, lub WEŁYKIEŁUKI, M. doſyć znaczne w państwie Moſkiewſkim w części z. Xięſtwa Rewy nad rz. Lowatą, z dobrym zamkiem, opanowane było kilkakrotnie od woyſk Pol. i odbierane od Moſkwy, o *m.* 90 od Moſkwy. dł. 49. 10. ſz. 56. 32.

WIELKOPOLSKA, *Polonia Maior*, Prow. Krol. Pol. ktora w ściśleyſzym znaczeniu zamyka Woi. Poznańſkie, Kaliſkie, Gnieźnieńſkie, Sieradzkie i Łęczyckie, a w poſpolitym należą do niey Kuiawy i Mazowſze, a przedtym i Pruſy. Kray ieſt żyzny i ludny, a dla łatwości handlu z Szląſkiem i Pruſami zamożny.

WIELONA, m. w Xſtwie Zmudzkim pamiętne śmiercią Giedymina Xcia Lit. r. 1378. zabitego, ſtoł. powiatu, z ſtwem ktore płaci kwar. zł. 18628.

WIELOPOLE, m. w Woi. Ruſkim, nie daleko Czudza, gniazdo ſt. familii Wielopolſkich.

WIELUN, M. w Woi. Sieradzkim, ſtoł. ziemi udzielney tegoż im. z ſtwem będącym w prawie emfit. Zbierzchowſkiego, dawniey obronne; opaſane murem i

wodą w fosie oblane. Ma zamek na wzgórku, Kollegiatę, Kollegium i szkoły Piiarskie, tudzież kościoły i klasztory: Augustynianow, P. P. Bernardynek, a na przedmieściach Reformatow i Paulinow. Leży w rowninach bardzo pięknych i żyznych. Ulice ma bardzo regularne ku 4 bramom skierowane, ale od woien Szwedzkich coraz bardziey pustoszeie. O ćwierć mili iest wieś *Ruda* z starożytnym kościołem; od ktorey przedtym ta ziemia nazywała się ziemią Rudzką. Leży to M. od Piotrkowa na z. ku połd. *m.* 12. od granicy Szlązkiey *m.* 2.

WIEPRZ, rzeka znaczna, wypływa w Bełzkim z ieziora zwanego Wieprzowe, wpada w Wisłę nie daleko Stężycy w Sandomirskim.

WIENERWALD, wyż. i niż. powiat w niż. Austr. przy gran. Czeskiey.

WIENHUSEN, w Xstwie Zelleńskim nad Allerą z Opac. Panien fund. r. 1253. Złożone iest z iedney Xieni i 20 Osob.

WIERUSZOW, m. w Woi. Sieradzkim w ziemi Wieluńskiey, na trakcie pocztowym osiadłe i handlowne na granicy Szlązkiey, o *m.* 3 od Kempna.

WIERZBICA, m. w Sandomirskim blizko Szydłowca.

WIESELOH, m. Niem. w niż. Palatynacie, o *m.* 4 od Heidelbergi.

WIESENBAD, m. i pow. Niem. w Miśnii w Cyr. Ertzgeburskim, o *m.* 2 od Zwickau.

WIESENSTEIG, powiat Szwabski przy Ulmie na połn. Dunaiu; odebrany był iako lenność Cesarstwa przez Cesarza Jozefa r. 1778. po śmierci ostatniego Elekt. Bawarskiego.

WIESENTHAL, m. w Miśnii w Cyr. Ertzgeburskim, o *m.* 7 od Elnbogen, przy gran. Czeskich.

WIEWIORKA, był niegdyś zamek w Pilźnińskim pod pan. Austryac. o półtory mili od Dembicy.

WIGAN, m. Angiel. nad rz. Duglessą, o *m.* 12 od Lankastru. Posyła 2 Dep. na Parl. dł. 14. 46. sz. 53. 34.

WIGHT, *Victis*, wyspa na brzegu połd. Anglii składaiąca część Hampshiru, na połd. ku z. Portsmuthu, dł. na *m.* 7. na 4 szeroka. Bardzo iest żyzna i miła. Obfituie w pastwiska, zwierzynę i ryby. Brzegi iey bardzo są przepaściste. Miała przedtym tytuł Krolestwa.

WIGTOUN, *Victo*, dawne m. Parl. Szkockie w Hr. Galloway, z tyt. Hr. ktore posyła 1 Dep. na Parl. z portem przy uyściu Baldnotu, o *m.* 23 od Edymburga, 116. od Londynu. dł. 12. 50. sz. 55. 10.

WIHITZ, ob. Bihacs.

WILDBAD, w Xstwie Wirtemberskim, o *m.* 4 od Kalb. Jest to łaźnia ciepła, bardzo zdrowa i bardzo uczęszczana.

WILDEMAN, m. w Xstwie Grubenhageńskim, o milę od Goslary. Nal. zarowno do Elekt. Hanowerskiego i X. Wolfenbutelskiego.

WILDENFELS, m. i pow. o *m.* 2 od Zwickau, daie swoie imie iedney linii domu Solmsow.

WILDSHAUSEN, albo WILDESHAUSEN, m. Niem. w Xięstwie Bremeńskim, o *m.* 7 od Oldenburga nad Huntą.

WILDTBERG, pow. w wyż. Austr. w pow. Mihel, o *m.* 4 od Lintzu.

WILDTBERG, m. Szwabskie nad rz. Nagold, w Xstwie Wirtemberskim, o *m.* 7 od Stutgardy.

WILDUNGEN, M. i grod Niemiec. w Hr. Waldeckim. Trzy st. tu są źrzodła wod mineralnych.

WILEYKI, stwo w pow. Oszmiańskim, płac. kwarty zł. 1955.

WILHELMSTADT, przy Kasselu w Niem. Fr. z Hannowerami stoczyli tu bitwy, raz r. 1761 drugi raz r. 1762.

WILIA, rz. w Woi. Wileńskim wpada do Niemna. Jest spławna. Spław iey wolny waruią konstytucye r. 1613. &c.

WILKISKI, m. w Zmudzi, ftoł. pow. z ftwem będącym w posſeſſyi emfit. Zabiełły.

WILKOMIRZ, *Vilcomiria*, dawne i znaczne M. w Woi. Wileńſkim, ftoł. pow. mieyſce ſeymikow i ſądow, ozdobne kościołami, ſzkołami X. X. Piarow, z ftwem. Od Krzyżakow i w woynach kilkakrotnie zruynowane było. Leży nad Swiętą, w ktorey tu Zygmunt Krol Czeſki od Michała W. Xcia Lit. był utopiony r. 1435. o *m.* 18 od Wilna. dł. 44. 20. ſz. 55. Pow. Wilkomirſki ieſt obſzerny na *m.* 25. rozległy. Konſtytucya r. 1717. liczy w nim dymow 4580.

WILKOWISKIE, ftwo w pow. Kowieńſkim płac. kwar. zł. 11223.

WILLACH, *Villacum*, M. i grod Niem. z zamkiem w wyż. Karyntyi, nal. do Biſk. Bamberſkiego. Leży nad Drawą w kraiu otoczonym okropnemi gorami, o *m.* 6 od Klagenfurtu, 36 od Brixen. Łaźnie Teplickie niedaleko ztąd leżą, a pow. do tego M. należący ma *m.* 16. dł. 8. ſz. Handluie z Wenetami. Mniemaią iż to ieſt dawne *Teurnia*, czyli *Tiburnia*, M. Noryki, dł. 31. 24. ſz. 46. 50.

WILLANOW, pod Warſzawą, ſł. przepyſznym pałacem Xżąt Czartoryiſkich. ob. Warſzawa.

WILLESTADT, *Guillelmi-Stadium*, piękne i obronne M. Brabancyi Holl. z dosyć dobrym portem. Fundowane było r. 1583. przez Willelma I. Xżęcia d'Orange. Jeſt iedną z fortec Hol. z ſtrony Brabancyi, w ktorey mocny zawſze zoſtaie garnizon. Leży o *m.* 6 od Berg-op-zoomu, 5 od Dordrechtu. dł. 21. 58. ſz. 51. 42.

WILHELMSBURG, ob. Smalkalda, James-Town.

WILLIBALDSBURG, albo WULPELSBURG, m. Fr. w Biſk. i o poł mili od Aichſtattu, rezydencya ordynaryina Biſk. Aichſztadſkich.

WILLINGEN, albo WILLENGEN, *Villinga*, M. i pow. Niem. w leſie czarnym w Briſgawii Auſtr. między źrzodłami Dunaiu i Nekry, o *m.* 9 od Fryburga. Otoczone ieſt dobremi murami. M. to ieſt wielkiey wagi gdy idzie wczaſie woyny o przeyście laſu czarnego.

WILLINGHAUSEN, nad Lippą w Niem. przy Lippſtadzie. Fr. tu zbici byli przez Hannowerczykow r. 1761.

WILLISAW, m. Szwaycarſkie w Kantonie Lucerny między gorami nad Wigerą.

WILMER, (S.) Opac. Auguſt. w Pikardyi przyłączone do Kollegium Oratorii tegoż M.

WILNO, *Vilna*, wiel. dawne i znaczne M. ſtolica Xſtwa Litt. i Woi. z Biſk. erygowanym od Władyſława Jagiełła r. 1387. z Akademią założoną od Protaſzewicza Biſkupa Wileńſkiego, nadaną przywileiami od Stefana Batorego r. 1579. reformowaną r. 1781. maiącą piekne Obſerwatorium Aſtro: i Muzeum. M. zaſięga początek od Gedymina Xcia Litt. r. 1321. od Krola Alexandra wałem opaſane było r. 1505. Liczy klaſztorow 23. pałacow 10. iedno Kollegium Nobilium pod dyrekcyą X. X. Piarow, 8. ſzpitalow, 4. drukarnie, 9. bram, i tyleż przedmieściow, mieſzkańcow około 10000. W mieście Lutrzy, a za miaſtem Kalwini, ſwe zbory maią, iako i Tatarzy ſwoy meczet. Zdobią go dwa zamki, Katedra, ktora ſię ſkłada z 6 Prałatow i 12 Kanonikow, grobem S. Kazimierza zaſzczycona, klaſztory Dominik. Bernard. Franciſzk. Karmel. Wizytek i innych panien, ratuſz wſpaniały, kamienice porządne, &c. R. 1610. i 1656. od Moſkwy, zaś od ognia 1706. 1737. ale naywięcey 1748. przez ſtraſzny pożar poniosło ſzkody. Mieyſcem ieſt Trybunału, ſeymikow i ſądow. Leży w okolicy miernie żyzney, w po-

łożeniu gorzystym nad rz. Willią, na niey ma wielki most zwany zielonym przy uyściu do niey rzeki Wilenki za samym miastem, o *m.* 4 od Trokow, 18 od Nowogrodka, 52 od Rygi, 70 od Warszawy, 50 od Krolewca, 70 od Gdańska, 110 od Krakowa. dł. 44. 18. sz. 54 41.

Woi. Wileńskie gran. na w. z Woi. Trockim, na połn. z Kurlandyą, Inflantami i Połockim na z. z Witebskim i Mińskim, na połd. z Nowogrodzkim. Dzieli się na 5 pow. Wileński, Lidzki, Oszmiański, Wilkomirski, Brasławski, ktore seymikuią osobno i wysyłaią Posłow 10. i tyleż Deputatow. To Woi. używa za herb pogoni Litt. Senatorow ma 3. Biskupa, Wdę, i Kasztelana Wileńskich. Rz. znacznieysze go przerzynaią Wilia, Dzieszna, Swięta. M. S. Wilno.

WILSBIBURG, ob. Biburg.

WILSHOVEN, Wilshoffen, m. Niem. w Bawaryi przy zbiegu rz. Wils z Dunaiem, o *m.* 6 od Passau. Generał Braun dobył go r. 1745.

WILSNACH, m. Brandeburgii w Marchii Pregnitz, przy Elbie, o *m.* 4 od Wittembergi.

WILSTER, m. w Holsztynie nad Stærą, o *m.* 2 od Itzehoe. Nal. do Krola Duńskiego. Płynie tu także rz. nazwana *Wilster*, zaczynaiąca się w Dithmarsyi; wpada w Stærę.

WILTEBERG, w śrzedniey Marchii Brand. w Cyr. Rupińskim. Jest zaludnione od Hugonotów Fran.

WILTON, M. Angiel. w Wiltshirze nad rz. Willey, o *m.* 30 od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl. dł. 15. 50. sz. 51. 6.

WILSTSBURG, ob. Wissenburg.

WILTSHIRE, *Viltonia*, Prow. połd. Angiel. z tyt. Hr. graniczy na połn. z Xstwem Glocester na w. z Barckshirą i Hampshirą, na połd. z Hampshirą i Dorsetshirą, na z. z Xstwem Sommersets. Ma *m.* 13 dł. 10 sz. Jest to iedna z naypięknieyszych Prow. Angiel. posyłaiąca 2 Dep. na Parl. Obfituie naybardziey w pastwiska. M. S. iest Salisbury.

WILVORDE, *Vilvordia*, M. w Brabancyi Austr. w pow. Bruxelskim. Leży nad kanałem idącym z Bruxelli do Antwerpii, nad rz. Senną. dł. 22. 1. sz. 57. 56.

WIMBERG, ob. Winterburg.

WIMPFFEN, *Cornelia Vimpina*, m. wol. i Cesarskie Niem. w Szwabii, w Kreichgawii, na lewym brzegu Nekry, o *m.* 3 od Hailbrony, 5 od Heidelbergi. R. 1775. było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. dł. 26. 44. sz. 49. 20.

WINCHELSEY, m. Angl. w Hr. Sussex z tyt. Hr. i portem. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży przy uyściu Ryi nad odnogą formuiącą tę rz. o *m.* 16 od Londynu. dł. 18. 20. sz. 50. 55. ob. Cinqs Ports.

WINCHESTER, *Vintonia*, dawne wiel. i bardzo znaczne M. Angiel. stol. Hantshiry z bogatym Bisk. suffr. Kantuaryiskiego, z dawnym zamkiem, pięknym Kollegium i tyt. Margr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży między dwoma pagorkami nad Itchingą, o *m.* 20 od Londynu, 7 od Salisbury. dł. 16. 22. sz. 51. 1.

WINDAWA, *Vinda*, M. w Xstwie Kurlandzkim z zamkiem i portem przy uyściu rz. tegoż im. do morza Bałtyckiego. Było mieyscem budowania okrętow i rezydencyi Mistrzow Kawaleryi. Jest o *m.* 28 od Memmelu, 28 od Mitawy. dł. 39. 25. sz. 57. 12.

WINDISCH FEISTRITS, *Bistricia*, m. w niż. Styryi z tyt. Xięstwa, o *m.* 12 od Gracu.

WINDISCHGRÆTZ, Hr. w Hr. Cylleyskim. Hrabiowie liczą się w Cyr. Frankonii.

WINDISMARCK, ob. Mettling.

WINDLINGEN, m. Niem. w

w Xstwie Wirtemberskim na prawym brzegu Nekry, o *m.* 5 od Stutgardy.

WINDSHEIM, ob. Winsheim.

WINDSOR, *Vindesorium*, m. Angiel. w Berkshirze, nad Tamizą z tyt. Vice-Hr. st. przez dom roskoszny, ktory założony tu maią Krolowie Angiel. od Willelma Podbiciela. Posyła 2 Dep. na Parl. leży o *m.* 7 od Londynu. dł. 16. 58. sz. 45. 28.

WINETA, ob. Vineta.

WINGURLA, M. w Indyach w. w Krol. Wissapurskim nad morzem przy Goy. Holl. maią tu swoią osadę.

WINIAWA, m. pod Lublinem st. winami, nal. do Tarłow.

WINNENBERG, ob. Wunnenberg.

WINNERHERBERG, M. w niż. Austryi, w pow. niż. Wienerwaldu.

WINNICA, obszerne m. w Woi. Bracławskim, stoł. powiatu, sądow ziem. i seymikow mieysce, z stwem plac. kwar. zł. 15723. z szkołami, ozdobne kilką klasztorami. Leży nad Bogiem. Pamiętna porażką Kozakow r. 1650. Stwo tu przeniesione było z Bracławia. dł. 41. 11. sz. 51. 1.

WINSHOTE, m. Holl. w Prow. Groningskiey. Xżę d'Orange zbił tu woysko Hiszp. r. 1548.

WINSEN, m. i grod w Xięstwie Zelleńskim, nad Luhą, o *m.* 4 od Luneburga. Drugie iest m. tegoż im. nad Allerą, o *m.* 3 od Zelli. R. 1388. stoczona tu była batalia, w ktorey Wacław Elektor Saski z linii Askaniuszow był zbity, wktotce potym zabity przy oblężeniu Zelli.

WINSHEIM, *Venisima*, m. Cesarskie Niem. w Cyr. Frankońskim w Margr. Anszpachskim, nad Aischą, o *m.* 12 od Norymbergi, 15 od Bambergi. dł. 27. 59. sz. 49. 30. Obywatele są wyznania Luterskiego. Uwolnieni są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775.

WINTERBERG, m. Niem. w Hr. Spanheimskim z zamkiem i grodem, o *m.* 3 od Simmeren. Nal. w powszechności do familii Birkenfeldskiey i Badeńskiey.

WINTERBURG, albo Wimberg, w Czechach w Cyr. Prageńskim; st. iest przez swoie huty, ktore są naylepsze w całych Czechach.

WINTERTHOUR, *Vitodurum*, dawne i piękne M. Szwaycarskie, o *m.* 6 od Zurichu. Znayduie się tu bogata biblioteka i źrzodło wody mineralney. W nim się urodził Jan Winterthour. Leży nad rz. Eulach, w rowninie miłey i żyzney. dł. 26. 33. sz. 47. 42.

WINTZENBURG, zamek i wiel. grod w Bisk. Hildesheimskim, o *m.* 4 od Eimbecku.

WINTZIG, albo Wintzing, m. w Szląsku z grodem w Xstwie Woławskim.

WIRKSWORTH, m. Angiel. w Hr. Derbeńskim. Ma wody mineralne.

WIRNEBURG, Hr. w kraiu Effel w X. Lewenstein. Bierze swoie im. od zamku Wirneburg, o *m.* 2 od Kempen.

WITON, *Virtonium*, m. w Niderlandzie, w Luxemburgu Austr. na granicy Lotaryngii, o *m.* 9 od Luxemburga, 4 od Montmedi. dł. 23. 12. sz. 49. 50.

WIRTEMBERG, ob. Wurtemberg.

WISBAD, m. i Hr. Niem. w Weterawii, st. przez swe cztery źrzodła wody mineralney, z ktorey nayznacznieysze iest bardzo ciepłe, i ma 18naście łaźni. Nal. do Hr. de Nassau-Idstein, leży o *m.* 2 od Moguncyi, 7 od Frankfortu. dł. 25. 50. sz. 50.

WISBY, *Visburgum*, M. znaczne Szwedzkie stoł. wyspy Gotlandyi, z portem i dobrym zamkiem. Utrzymuią tu, iż pierwsi oby-

watele M. tego karty morſkie wynaleźli. Leży na ſkale nad morzem Baltyckim, o *m.* 25 od Sztokolmu. dł. 36. 56. ſz. 57. 40.

WILCHSBERG, grod w Frankonii w kraiu Henneberſkim przy Opac. Fuldeńſkim. Jeſt tegoż im. Opac. panien proteſtanckich w Hr. Schauenburſkim.

WISENTHAID, w Frankonii, pow. położony między Biſk. Wurtzburſkim i Hr. Kaſtelſkim.

WISET, m. w Niderlandzie obronne, w Biſk. Leodyiſkim na prawym brzegu Mozy, o *m.* 3 od Maſtrychu, 3 od Leodium.

WISŁA, *Viſtula*, u Niemcow *Weichſel*, iedna z rzek większych w Europie, a nayznacznieyſza w Polſzcze. Wypływa z gór Szląſkich w Xſtwie Cieſzyńſkim. Płynie naprzod na połn. ku z. potym ku w. od Sandomirza zaś ku połn. się obraca, i tak Polſkę i Pruſy przebiega, powiękſza ſię rzekami Solą, Skawą, Rabą, Dunaycem, Wiſłoką, Nidą, Sanem, Wieprzem, Pilicą, Bzurą, Bugiem, Drwęcą, Brdą, Oſſą, i Mottawą; płynie pod Oświecim, Zator, Krakow, Kazimierz, Sandomierz, Warſzawę, Toruń, Chełmno, Grudziądz, a pod Gdańſkiem dzieli ſię na 2 koryta, Nogat i Leniwkę i iednym do Haffu, drugim do morza wpada. Jeſt żeglowną i ſpław iey wolny, różnych ſeymow waruią konſtycucye. Brzegi iey od granicy Szląſkiey do Sandomierza ſtały ſię granicą zabranego od Auſtryi kraiu.

WISLICA, *Vislicia*, dawne m. w Woi. Sandomirſkim, ſtoł. powiatu, z Kaſztelanią, z ſtwem, kościołem Kanon. mieyſce ſądow ziemſkich, ſt. w dzieiach naſzych, ziazdami Pol. Wzięte było od Ruſi r. 1136. od Czechow 1291. Niegdyś było obmurowane. Leży nad rz. Nidą, w gruntach błotniſtych. Część Stwa pod pan. ieſt Auſtr. o *m.* 9 od Krakowa, 1 od Nowego-Miaſta.

WISŁOK, rz. w Sandomirſkim z gór Karpackich ma ſwoy początek, płynie pod Krosno, Strzyżow, Czudz, Rzeſzow &c. wpada do Sanu, na przeciw Sieniawy.

WISŁOKA, rz. w Sandomirſkim, wypływa z gór Karpackich i wpada do Wiſły płynąc pod Jaſłem, Pilznem, Dembicą, Przecławem i Mielcem.

WISLOKE, m. Niem. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży nad rz. Elſatz, o *m.* 3 od Heidelbergi. dł. 27. 26. ſz. 49. 15.

WISMAR, *Viſmaria*, wiel. i piękne M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii, ſtoł. Xſtwa Meklemburſkiego z dobrym portem. Było przedtym Anzeatyckie i bardzo mocne. Tu ſię urodził Daniel-Jerzy-Morhof. Szwedzi dobyli go r. 1632. Duńczykowie odebrali r. 1715. ale powrociło do Szwecyi traktatem r. 1721. pod kondycyą aby nie odnawiano zburzonych fortyfikacyi. Leży nad małą odnogą morza Baltyckiego, o *m.* 7 od Lubeki, 23 od Luneburga, 28 od Stralſunda, 5 od Szweryna. dł. 29. 32. ſz. 53. 56.

WISOCK, w Czechach w Cyr. Boleſławſkim, Jeſt ſt. przez kamienie drogie, ktore w okolicach iego znayduią.

WISSAN, ob. Wuiſſant.

WISSENSTAIG, m. Szwabſkie położone w dolinie, między wyſokiemi górami na połn. Dunaiu przy Ulmie, nal. do domu Firſztembergów i Bawarſkiego.

WIŁSTRONICK, ob. Uſtronick.

WISZNIA, rz. na Ruſi, wypływa z po za Grudka i wpada do Sanu, oblewa i daie nazwiſko M. Wiſznia Sadowa.

WISZNIA Sądowa, m. Ruſ. pod pan. Auſtr. w Cyr. Lwowſkim, ſt. mianemi tu przedtym Generałami Woi. Ruſkiego. Leży nad rz. Wiſznią, o *m.* 2 od Mościſk, 6 od Lwowa.

WISZNICZ, m. w Krakow. pod pan. Austr. stol. dystryktu, dawne dziedzictwo domu Xżąt Lubomirskich, ktore pierwszy Kasztelan Woynicki nabył od Barzich, i na nim tyt. Hr. od Cesarzow otrzymał. Tu Stan. Lubomirski Wda Krak. Karmelitow fundował, gdzie i grob ich iest familii. Zdobi go pałac. Leży o *m.* 1 od Bochni.

WISZNIOW, w Lubelskim stwo płaci kwarty zł. 2284. *Wiszniowczyk*, w Podolskim, stwo płaci kwarty zł. 2437.

WISZNIOWIEC, *Visniovecium*, m. w Woi. Wołyńskim, z zamkiem, dawne gniazdo familii Xżąt Wiszniowieckich, sł. porażką Tatarow za Zygmunta I. i r. 1782. widzeniem się Stanisława Augusta Krol. Pol. z następcą tronu Kossziskiego. Swiadczą pisarze iż pod Wiszniowcem rudy srebrne znaydować się miały. Jest teraz dziedzictwem Mniszchow. Leży na górze o *m.* 2 i pół od Krzemieńca, 4 od Zbaraża. dł. 46. 6. sz. 51. 10.

WITAGOLA, w Zmudzi w stwie Korszewskim, stwo płaci kwar. zł. 196.

WITEBSK, *Vitebscum*, znaczne M. przedtym stol. Woi. teraz Prow. Mosk. iest handlowne, bogate, z zamkiem, z 2 Cerkwiami, fund. za Olgierda, sł. śmiercią S. Jozafata Bisk. Niegdyś był stolicą Xżąt Ruskich. Leży nad Dźwiną częścią na górze, o *m.* 18 od Orszy. dł. 55. 1. sz. 57. 4. Woi. Witebskie r. 1772. oderwane przez Rossyą od Polski zostało, procz części pow. Orszańskiego będącey przy Pol.

WITKOW, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

WITKOW, m. w Bełzkim, z kościołem farnym Dominikanow, &c. Nal. do Komorowskich, o *m.* 1 od Radziechowa.

WITKOWO, m. w Woi. Poznańskim.

WITOW, m. w Woi. Sieradzkim z Opac. Norbertańskim.

WITLICH, *Viteliacum*, m. Niem w Cyr. niż. Renu w Arcy-Bisk. Trewirskim. Leży nad rz. Leser, o *m.* 7 od Trewiru.

WITMUND, *Witmunda*, wiel. m. z zamkiem w Xstwie Ost-Fryzyiskim, o *m.* 5 od Aurychu.

WITSTOCK, M. i grod w Marchii Pregnitzkiey, o *m.* 7 od Rupinu, w Brandeburgii nad Dossą. M. to leży w równinie żyzney. Bogacą go dobre rękodzieła. Szwedzi tu zbili r. 1636. woysko Elektorskie Saskie.

WITTELSBACH, zamek zniszczony w wyż. Bawaryi przy Aich. Elekt. Bawarscy pochodzą od dawnych Hr. Wittelsbachskich.

WITTEMBERG, *Leucorea*, *Wittemberga*, albo *Witteberea*, obr. i sł. M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, stołeczne Xstwa Saskiego z sł. Akademią erygowaną r. 1502. przez Fryderyka III. Elek. Saskiego, z dobr. zamk. znayduie się tu konsystórz i trybunał sąd ów tak cywilnych iak kryminal. Luter iest pochowany w kaplicy zamkowey. W tym M. zgromadzaią się stany generalne Cyr. Elekt. Saskiego. Leży na prawym brzegu Elby, o *m.* 5 od Dessau, 15 od Brandeburga, 22 od Drezna, 18 od Berlina. dł. 30. 45. sz. 51-43'. 10".

WITTENBERG, *Wittenburgum*, M. w Xstwie Meklemburskim, w Hr. Szweryńskim.

WITGENSTEIN, m. stol. Hr. znacz. w Cyr. wyż. Renu. Hr. to iest położone w okolicach tego mieysca, w ktorym rz. Lohn zaczyna się, o *m.* 6 od Marpurga, w kraiu obfituiącym w lasy.

WITTIGENAU, m. Czeskie w Cyr. Bechińskim, o *m.* 4 od Budweissy, nad ieziorem wielkim.

WITTOW, w Pomeranii bliższey. Jest to półwyspa na wyspie Rugen, z ktorey wyśmienite zboże wychodzi. W tym mieyscu leżało sł. M. Arson zburzone przez Waldemara I. Krola Duńskiego r. 1168.

WITZEHAUSEN, m. Niemiec. w niż. Hassyi nad Wezerą, o *m.* 6 od Kasselu.

WIZNA, m. w Woi. Mazowieckim, stoł. swey ziemi, z Kasztelanią i swem grod. Jest drewniane, leży nad Narwą, o *m.* 2 od Łomzy, 5 od Szczucina. Ziemia Wizka ma 3 pow. Wizki, Wąsoski i Radziejowski, seymikuią w Wiznie.

WŁODAWA, m. w ziemi Chełmskiey, było długo dziedzictwem Leszczyńskich.

WŁODZIMIERZ, *Vlodomeria*, lub *Lodomeria*, dawne M. Ruskie, głowne pow. swego w Woi. Wołyńskim, a przedtym stolica udzielnych Xżąt, z Katedrą Bisk. Greckiego, zamkiem, szkołami i kilką kościołami ozdobne. Mieyscem iest seymikow Woi. Czerniechowskiego, r. 1319. Gedymin Xżę Litt. M. to z zamkiem opanował, zgładziwszy wprzod Włodzimierza Xcia na pomoc przybywaiącego, r. 1365. wzięte zostało od Kazimierza wiel. ktore potym Kieystut Olgierda Xcia brat wydobywszy się z niewoli odebrał r. 1431. na woynie Jagiełła z Swidrygiełłem ogniem było zniszczone. Jest nad rz. Ług zwaną, ktora wpada do Bugu niedaleko ztąd pod Uściługiem, o *m.* 10 od Łucka, 3 od Rubieszowa, 3 od Łokacz, 40 od Warszawy. dł. 42. 58. sz. 50. 48. Stwo Włodzimirskie płaci kwarty zł. 1991. na ktore ma emfit. Leduchowski.

WŁOCHY, *Italia*, wiel. połwyspa Eur. między Alpami, ktore ią oddzielaią od Fr. Sabaudyi i morzem śrzodziemnym. Powietrze tu iest zdrowe i czyste, wyiąwszy państwo kościelne. Pory roku są tu umiarkowane. Bydło, źwierzyna, zboże, wina, oliwa, drzewo, ziela, leguminy, owoce, słowem: wszystko tu iest, co służy do wygody życia. Możnaby ten kray do roskosznego przyrownać ogroda. wiel. w nim liczba rzek znayduie się; między ktoremi większe są: Po, Adiga, Adda, Tesin, Arno, Tiber, Trebia, Taro, Reno, Gariglian, Wolturn, Sylaro i Offanto. Góry i ieziora cały kray prawie okrywaią, między ktoremi naywiększe góry są Apennińskie. Religia tu tylko Katolicka iest cierpiona, wyiąwszy żydow. Język Wło. uformowany iest z Łac. Ma w sobie wiele przyiemności, delikatności i mocy. Do śpiewania bardzo iest gładki, w ustach niewieścich naylepiey wydaie się. Włosi w powszechności są grzeczni, rostropni, rozumni, skromni, wielcy politycy, zdolni do nauk i kunsztow; ale są mściwi, pobłażaiący na pozor, zdraycy, zawiśni, lubiący blask pozorny i na źle zażywaiący nayś: rzeczy dla doyścia do swego końca i oszukania swoich nieprzyiacioł. Przyrównywaią Włochy kray swoy do bóta, ktorego cholewa przy goleniu zawiera w sobie Rzeplte Wenecką, państwa Mantuy, Ferary, Parmy i Modeny, Rzeplte Genueńską, Piemont i Mediolan. Łytka zamyka w sobie Marchią Ankonitańską i Abruzzo dalszą; ostroga Kapitanat; pięta ziemię Otrantską, sama zaś noga Bazylikatę. Na mieyscu sprzączki iest M. Neapol i wyspy Procita i Ischia. Xstwo Toskańskie i państwo Papiezkie wystawuie przed nogi stykaiącey się z Sycylią, ktora niby przy iey palcach leży. Dodaią do Włoch Sycylią, Sardynią, Korsykę i wyspy na morzu Toskańskim i Golfie Weneckim leżące. M. S. iest Rzym.

WŁOSZCZOWA, m. na trakcie Krakowskim do Piotrkowa, ma o połmili wieś *Czarncza*, od ktorey początek st. familii Czarneckich. Nal. do Małachowskich.

WODZISŁAW, m. w Krakow. na trakcie, dawne dziedzic. Lanckorońskich, ktorym podług Długosza r. 1370. był dany testamentem od Kazimierza wiel. *m.* 7. od Krakowa.

WOERDEN, m. i grod w Biſkup. Oſnabruckim w Weſtfalii.

WOELCKENMARCK, piękne m. w niż. Karyntyi nad Drawą, o *m.* 10 od Klagenfurtu.

WOERLITZ, m. w Xſtwie Deſſau nad Elbą.

WOHBURG, m. i grod w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichſkiey nad Dunaiem, o *m.* 4 od Ingolſztadu.

WOIGTLAND, *Voigtia Variſcia*, kray Niem. w wyż. Saxonii, ieden z czterech Cyr. Margr. Miśnii, między Czechami, Margr. Kulmbachſkim i Xſtwem Altenburſkim. Woigtlandia nal. po części do Elekt. Saſkiego, a po części do Hr. Reuſſen.

WOLAW, *Volavia*, Wolawa, m. i Xſtwo Niem. w Szląſku z zamkiem. Leży przy Odrze, o *m.* 12 od Wrocławia, 13 od Głogowa. dł. 34. 23. ſz. 50. 16. Robią tu dobre materye wełniane.

WOLBORZ, m. w Woi. Sieradzkim, zaſzczycone razydencyą Biſk. Kuiawſkich, ozdobne przepyſznym pałacem, ogrodami wiel. kościołami, ieſt o *m.* 2 od Piotrkowa.

WOLCKENSTEIN, m. w Miśnii w Cyr. Ertzgeburſkim z zamkiem, o *m.* 1 od Marienbergi. Łaźnie leżą ztąd o milę

WOŁCZYN, m. w Woiew. Brzeſkim Litt. z pięknym pałacem i ogrodami Xżąt Czartoryiſkich, ſł. urodzeniem ſzczęśliwie panuiącego Staniſława Auguſta Poniatowſkiego Krola Pol. r. 1732. dnia 17 Stycznia. Jeſt o *m.* 6 od Brześcia.

WOLDECK, ob. Waldeck.

WOLDENBERG, m. w nowey Marchii Brand. w Cyr. Frydeberſkim nad ieziorem.

WOLDENSTEIN, m. i grod w Biſk. Hildesheimſkim.

WOLFACH, m. w Szwabii w Xſtwie Firſztemberſkim, z zamkiem, o *m.* 8 od Fryburga.

WOLFECK, w Szwabii w Hr. Waldburſkim, o *m.* 3 od Wangen. Jeſt to zamek.

WOLFENBUTEL, *Guelpherbitum*, wiel. i znaczne M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xſtwie Brunświckim, z iedną z naypięknieyſzych bibliotek w Niem. i Arſenałem dobrze opatrzonym. Fr. dobyli go r. 1758. Leży nad Okrą, o *m.* 2 od Brunświku, 12 od Halberſztadu, 9 od Hildesheimu. dł. 28. 15. ſz. 52. 15. Xſtwo Wolfenbutelſkie ieſt przedzielone nieiako Biſk. Hildesheimſkim i Xſtwem Halberſtadſkim na 2 części; to ieſt: na połn. i połd. Cały kray w powſzechności ieſt żyzny i ludny.

WOLFFERSHEIM, m. i grod w Hr. Solmſkim z ſtarym zamkiem, ktory ieſt przemieniony na wſpaniały kościoł.

WOLTSBERG, *Luperum mons*, M. w niż. Karyntyi nad rz. Lawertą z zamkiem, o *m.* 7 od Judenburga.

WOLFSECK, ob. Wolfeck.

WOLFSHAGEN, m. i grod w niż. Haſſyi z ſtarym zamkiem, o *m.* 6 od Kaſſelu.

WOLFSTEIN, w wyż. Auſtryi w pow. Traun, ieſt to pow. nal. do domu Hageńſkiego. Drugi ieſt tegoż im. Grod o *m.* 6 od Paſſau w Bawaryi nal. do Biſk. Paſſawſkiego. Hr. Wolfsteinſkie w dawnym wyż. Palatynacie, o *m.* 10 od Egry, nal. do Elekt. Bawarſkiego. Jeſt ieſzcze w niż. Palatynacie M. tegoż im. nad Lauterą, z zamkiem o *m.* 5 od Dwoch-Moſtow.

WOLGA, *Volga*, iedna z naywiękſzych rz. na świecie w Państwie Moſkiewſkim. Zaczyna ſię od ieziora Wronow, w Moſkie na granicy Litwy i wpada w morze Kaſpiiſkie, o *m.* 12 od Aſtrachanu ubiegłſzy *m.* 400. Niem. Rzeka ta komunikuie ſię kanałami z rozkazu Carowey Katarzyny II. rżniętemi z iez. Ladogą, ktore przez Newę płynie do morza Baltyckiego. Złączenie tych dwoch morz byłoby bardzo

dla handlu użyteczne, gdyby przeciągu podróży 2 lat nie wymagało.

WOLGAST, *Volgastia*, M. dosyć obronne i znaczne w Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, w Pomeranii bliższey Szwedzkiey, w pow. Gutzkowskim, z zamkiem i wiel. portem na morzu Baltyckim przy uyściu Peeny, o *m.* 5 od Grypswaldu, 10 od Stralsundu, 17 od Szczecina. dł. 31. 45. sz. 54. 8.

WOŁKOWYSKO, m. w Woi. Nowogrodzkim, stoł. pow. z stwem płac. kwarty zł. 2309. w dobrym położeniu, od Mścibowa, o *m.* 2.

WOLLIN, *Vollinum*, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii bliższey i Pruskiey z portem. Tu się urodził Bugenhagen. Leży na wyspie uformowaney od rz. Swiny i Duwenowy, o *m.* 4 od Kaminu. dł. 32. 30. sz. 53. 56.

WOLMART, *Volmaria*, m. w państwie Moskiewskim w Inflanciech, w pow. Lettewskim, nad rz. Treideną. dł. 42. 30. sz. 57. 32.

WOLMERSTÆDT, m. i grod w Xstwie Magdeburskim z zamkiem nad rz. Obrą wpadaiącą w Elbę.

WOŁOCHY, *Valachia*, Prowincya Europ. maiąca *m.* 90 dł. a 50 sz. Graniczy na półn. z Moldawią i Siedmiogrodem, na w. i połud. z Dunaiem, na z. z Siedmiogrodem. Piotr Woi. Wołoski poddał kray swoy pod lenne prawo Władysławowi Jagiellonowi w r. 1386. w r. 1436. gdy Alexandra Wdy. synowie Eliasz i Stefan zgodzić się z sobą o nastepstwo nie mogli, Krol Władysław III. Multany Eliaszowi, a Wołochy Stefanowi wyznaczył, pod kondycyą aby oba Polszcze byli poddanemi. Za Zygmunta III. pod pan. Tureckie oba przeszli, a Hetman W. K. Zołkiewski nie dokładaiąc się Rzepltey traktatem r. 1617. ustąpił Wołochy i Multany Turkom. Wołochy teraz nal. do Turkow, są rządzone przez Hospodara, ktory Sułtanowi płaci 1800000. liwr. haraczu, sam zaś rocznego ma dochodu cztery miliony 500,000. liwr. Rezyduie w Bukareście. Część nal. do domu Austr. ustąpiona była Turkom traktatem Belgradskim r. 1739. a powrocona r. 1771. Rozciąga się między Siedmiogrodem, Bannatem Temezwarskim i Dunaiem aż za rz. Alutę. Wołochy iest kray pusty i nieludny. Zywi wiele bardzo zachwalonych koni i bydła. Znayduią w niey rudy różnego gatunku. Obywatele Wołoch są Węgrzy, Sasi i rodacy. Wyznaią Religią Grecką. Są Wołochowie mieszkaiący w Siedmiogrodzu, a ktorzy maią swego Bisk. w Roshimar, w Hr. Hermansztadskim. Lubią próżniactwo i mało przykładaią się do życia rolniczego. Co iest przyczyną, iż grunta prawie należą do tego, ktory ie uprawia; ale chłopi przymuszeni prosić o pozwolenie panow, do ktorych one należą, tyle tylko onych uprawiaią, ile potrzeba wyciąga. Muszą zaś płacić cztery dziesiąte części panu za pozwolenie, iedną kościołowi i iedną swemu rządzcy, nie zostaie się im tedy tylko cztery dziesiąte części, na ich potrzeby i wyżywienie się. Mogliby prawda cokolwiek sobie zebrać choć pod temi tak uciążliwemi warunkami, ale rząd tyrański tey Prow. każdego podaiąc w niepewność tego, co posiada iest przyczyną, że wielu wolą żyć w próżniactwie, niż rolę uprawiać. ob. Multany.

WOŁODARKA, m. w Woi. Kiiowskim, nad rz. Rossą.

WOŁODYMIR, *Volodimiria*, M. i Xstwo dosyć znaczne w Państwie Moskiewskim nad rz. Klezmą-Reką, o *m.* 60 od Moskwy. Wiel. Xżęta Rossyiscy tu dawniey rezydowali. dł. 60. 40. sz. 55. 46. Prowin. graniczy na półn. z Wolgą, na w. z niż. Nowogrodem, na połud. z Xstwem Moskiewskim, na z. z Xstwem Susdalskim.

WOŁOGDA, wiel. i obronne M. i Xstwo w Państwie Moskiewskim z Arcy-Bisk. Handluie znacz. Mnostwo tu wielkie znayduie się kościołow. Ma wiel. fabryki i skład towarow. Leży nad rz. Wołogdą, o *m.* 100. od Moskwy, 50 od Jarosławia. dł. 59. 25. sz. 59. 10. Prowin. graniczy na półn. z Prow. Gargopol, na z. z Prow. Białeozero, na połd. z Prow. Bielską i Susdalską, na w. z Ostiagską.

WOŁPIN, stwo w pow. Wołkowyskim płaci kwarty zł. 6016. emfit. Platerow.

WOŁTZHEIM, w Cyr. wyż. Saxonii przy Gere, iest sł. przez batalią generalną, ktorą Cesarz Henryk IV. wygrał tu na Rudolfie Xżęciu Szwabskim r. 1080.

WOLWRAM, ob. Olbrom.

WOŁYN, *Volhinia*, Prow. Pol. czyli Woi. ktore na z. z Woi. Bełzkim i Ruskim, na półn. z Podlasiem, na w. z Kiiowskim, na połud. z Podolskim graniczy. Dzieli się na 3 pow. Łucki, Włodzimirski, i Krzemieniecki. Kray iest nayżyznieyszy i nayobfitszy prawie w Pol. w wszelkie zboża, bydło, pszczoły, owoce, &c. Oblewaią go rz. Styr, Horyn, Słucz, i wiele pomnieyszych. Obywatele są możni i bardzo ludzcy. Woi. szczyci się wielą osobnemi przywileiemi. Używa za herb krzyża białego, a na nim orzeł. Mundur kontusz zielony, wyłogi ponsowe, żupan biały. Senatorow ma tych Bisk. Łuckiego, do ktorego diecezyi całe Woi. nal. Wdę i Kasztelana Wołyńskich. M. S. Łuck.

WONKOSZCE, m. w Woi. Podolskim nad Strugą, blizko Kalusza.

WONSOSZE, lub WĄSOSZ, m. w ziemi Wizkiey, stoł. pow. iest nikczemne, pół mili od Szczucina. Grod Wąsoski nal. do stwa Wizkiego.

WONSIEDEL, M. w Frankonii w wyż. Burgrawiacie, o *m.* 13 od Bareytu, 16 od Kulmbachu, nad rz. Roeslau. Znayduią w tuteyszych okolicach rudy cyny, miedzi, żelaza i marmuru.

WOODBRIGE, m. Angiel. w Hr. Sufolcku, gdzie robią statki wodne. Leży nad rz. Debent, o *m.* 2 od iey uyścia.

WOODSTOK, m. Angiel. w Oxfordshirze, z pięknym zamkiem nazwanym *Bleinheim*, na pamiątkę batalii pod Hochstett, ktorą Angl. zowią *Bleinheim*. Dziedzina ta przez Parl. była dana X. Malborugowi, ktory kazał ow zamek wystawić, i iemu nadał to imie. Tu się urodził Edward *Czarnym* przezwany, ktory wygrał sł. batalią pod *Poitiers*, i Godfryd Chaucer. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży o *m.* 22 od Londynu przy rz. Ewenlode. dł. 16. 16. sz. 51. 50.

WOOLWICK, o *m.* 4 od Londynu nad Tamizą. Jest to mieysce w ktorym buduią okręty wiel.

WOOTEN-BASSET, m. Angiel. w Hr. Wiltońskim, posyła 2 Dep. na Parl.

WORCESTER, *Vigornia*, dawne, wiel. piękne M. Angiel. stoł. Worcestshiry, z Bisk. kościoł Katedralny iest bardzo piękny. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży na pagórku nad Sawerną, o *m.* 32 od Londynu, 6 od Herefordu. dł. 15. 20. sz. 52. 26. Prow. ma *m.* 44 do koła. Jest to kray naypięknieyszy i naylepszy w całey Anglii. Posyła 2 Dep. na Parl.

WORINGBEN, *Buruncum*, m. Niem. w Elek. Kolońskim, na lewym brzegu Renu. Sł. iest przez batalią, ktora tu stoczona była r. 1288.

WORKUM, *Vorcumum*, M. Niderlandzkie w Fryzyi nad Zuiderzee z portem, o *m.* 4 od Harlingen. Rządzone iest przez ośmiu Burmistrow.

WORMS, *Vormatia*, *Borbetamagus*, albo *Augusta Vangionum*, Wormacya, dawne, wiel. i sł. M.

wolne i Cesarskie Niem. w Palatynacie Renu, ktorego obywatele są Lutrzy, z Bisk. ktorego Bisk. iest iedynowładnym Panem i Xżęciem *Imperii*. Znakomite iest seymami tu odprawionemi, a osobliwie r. 1521. na ktorym Luter był przytomny. Odtąd iak Francuzi go spalili r. 1689. poczęło ruynować się i niszczeć. R. 1770. Uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży w miłym położeniu w kraiu żyznym, obfituiącym w wino, na lewym brzegu Renu, o *m.* 7 od Heidelbergi, 8 od Spiry, 8 od Moguncyi, 13 od Frankfortu. dł. 26. 2. sz. 40. 34. Bisk. Wormackie iest zamknięte w Palatynacie między grodami Oppenheim i Neustadt. Ren dzieli go na 2 części rowne Ma *m.* 10 dł. 6 sz. Kapituła iest złożona z 13 Kanonikow i 7 Domicellaryuszow. Bisk. nal. do Metropolii Moguntskiego wraz z Elekt. Palatynu iest dyrektorem Cyr. wyż. Renu. Wiktor miany iest za pierwszego tuteyszego Bisk. r. 1349.

WORONIE, ob. Miedniki.

WORON, m. w Woi. Połockim.

WORONECZ, m. Moskiew. stoł. Xstwa Woroneckiego, nad rz. tegoż im. ktora tu wpada do Donu. Jest m. obszerne i bogate z Katedrą Archiwladyki. Prowadzi handel znaczny. Piotr I. r. 1697. wielki tu okręt stawiać kazał.

WORONOWKA, m. w Woi. Bracławskim nad rz. Inne tegoż im. iest w Kiiowskim.

WOROTYNSKOI, M. w Cesarstwie Moskiewskim stoł. Xstwa tegoż im. w Rossyi Moskiewskiey nad Oską, o *m.* 40 od Moskwy. dł. 56. sz. 53. 30. Xstwo graniczy na połn. z rz. Ugrą i Xstwem Rezańskim, na w. z nimże na połd. z kraiem Kozackim, na z. z Xstwem Siewirskim.

WOYCIESZKOW, m. w Woi. Lubelskim, o *m.* 4 od Łukowa.

WOINICZ, *Voinicia*, m. w Krakowskim teraz pod pan. Austr. w Cyr. Wielickim, przedtym z Kasztelanią, leży nad Dunaycem, o *m.* 9 od Krakowa. Pod Woyniczem zbite było woysko Lanckorońskiego Hetmana od Szwedow r. 1654.

WOYNŁOW, lub Woinłow, m. na Pokuciu, o *m.* 2 na z. od Halicza.

WOYSŁAWICE, m. Ruskie o połmili od Uchania. 3 od Krasnostawu.

WRAKAŁAHOW, nowy i stary, m. w Mścisławskim w dobrym położeniu nad Dnieprem.

WRIETZIN, dawne M. w śrzedniey Marchii Brand. w Cyr. wyż. Barnimskim, nad Odrą, o *m.* 9 od Küstrina. Handluie z Szląskiem rybami solonemi.

WROCŁAW, *Vratislavia*, u Niem. *Breslau*, wiel. bogate, ludne i piękne M. stoł. Szląska, z Biskup. Akademią i tyt. niegdyś Xięstwa, a teraz należące do Krola Pruskiego. Rynki, kościoły i inne gmachy publiczne są tu bardzo wspaniałe i piękne. Handel prowadzi wiel. W przepysznym ratuszu M. tego iest wieża, zwana wieżą zegarową, ktora miana iest za naypięknieyszą w Niem. Za wybiciem każdey godziny daie się na niey słyszeć granie na rożnych instrumentach. Oyczyzną iest Jana Senerta i podług wielu zdania st. Opitiusza. Było wzięte od Austr. dnia 24 Listopada r. 1757. po wygraney potyczce, byli zaś przymuszeni ustąpić z M. dnia 19 Grudnia tegoż roku. Leży nad Odrą szeroko w tym mieyscu płynącą, o *m.* 16 na połn. od Glacu, 14 na w. od Lignicy, 8 od Wolawy, 55 od Krakowa, 45 od Pragi, 67 od Wiednia. dł. 51. 3. sz. 34. 42.

WROCŁAWEK, m. w Woi. Brzeskim Kuiawskim, Biskupie, z Katedrą dawną i piękną, z Kanoniami dobrze opatrzonemi, z kościołami farnym, Reform. Missyonarzow, &c. Z seminarium i wielą

domami murowanemi, z ratuszem z zamkiem Bisk. Kuiaw. oblany wodą Wisłą i małą rz. Jest porządne i handlowne. Leży w nizinie nad Wisłą, od Brześcia *m.* 1. i pół od Lubrańca 2. od Torunia 6. od Płocka 5.

WRONKI, m. w Woi. Poznańskim, nad Wartą imienia Kozmińskich.

WRZESNIA, m. w Woiew. Kaliskim im. Xżąt Ponińskich. Leży na trakcie pocztowym od Kostrzyna, o *m.* 3. od Poznania 5.

WSCHOWA, u Niem. *Fraustadt*, M. w Woi. Poznańskim, stołeczne swey udzielney ziemi na granicy Szląskiey, zabudowaney i osiadłe od Niem. ma 3 Luterskie zbory; prowadzi handel znaczny naywięcey wołami i wełną. Mieyscem iest grodu i sądow ziemskich. Dawniey należało do Xstwa Głogowskiego, ale odebrane było od Kazimierza r. 1343. zniszczone pożarem 1644. poniosło klęskę od Moskwy i Szwedow 1706. Leży w rowinnie, o *m.* 2 od Leszna, od Nowego miasta 5. od Poznania 12. Stwo Wschowskie płaci kwarty zł. 804 iest w possessyi emfit. Kwileckiego.

WUCK-TE-DUERSTEDE, m. w pow. Utrechtskim z obronnym zamkiem nad Renem przy źrzodle Leki. dł. 22. 42. sz. 52.

WUISAN, albo WUYSSEN, m. Fr. w pow. *Boulenois*, nad morzem o *m.* 3 od Guisens. Biorą ie za *Portus Iccius*, w ktorym wsiadł Juliusz Cezar na okręt idąc do Anglii.

WULLEMER, (S.) ob. Wilmer.

WUNNENBERG, m. Niemiec. w Bisk. Paderbornskim. o *m.* 7 od Paderborny. Przy tym M. Karol W. zbił zupełnie Saxonow r. 794.

WUNSTORF, m. o *m.* 6 od Hannoweru, z pięknym Opac.

WURBEN, w Szląsku w Xięstwie Swidnickim. Jest to Przeorstwo Cysterskie nal. do Opata Gryssawskiego.

WURDEN, kraina Niemiec. *Wurden-Land*, położona przy rz. Wezerze w Xstwie Bremeńskim. Składa część Hr. Oldenburskiego.

WURSTEN, kray w Xstwie Bremeńskim, położony nad Wezerą. Obywatele iego nazywaią się Würsaci. Ma *m.* 5. dł. 1. sz. i dziewięc tylko w sobie zamyka parafii.

WURTEMBERG, albo raczey WIRTEMBERG, *Virtembergensis Ducatus*, Xstwo udzielne Niemiec. w Szwabii graniczy na połn. z Frankonią, Arcy-Bisk. Moguntskim i Palatynatem Renu, na w. z Hr. Otyńskim, Margr. Burgawskim, pow. Ulmskim i kilką innemi małemi pow. na połd. z Xstwem Hohen-Zollernskim, Firsztembergskim, i Margr. Hohenberskim, na z. z Palatynatem Renu, Margr. Badeńskim i Lasem czarnym. Hübner daie mu *m.* 40. dł. a 24. sz. Kray to iest żyzny i nayludnieyszy w Niem. Xżę Wirtemberski iest wiel. Łowczym Imperii. Xstwo to bierze swoie imie od Wirtemberga zamku położonego między Nekrą i Dunaiem, o *m.* 2 od Stutgardy. Zamek ten bardzo iest dawny i iuż niszczeie. Rezyduie tu sędzia Grodowy. Obywatele tuteysi uwolnieni są od prawa Kaduwego we Fr. r. 1778.

WURTZACH, m. w Szwabii w Hr. Waldburskim, o *m.* 6 od Memmingen z zamkiem.

WURTZBURG, *Herbipolis*, wiel. i piękne M. Niem. iedno z nayznacznieyszych w Cyr. Frankońskim, stol. Bisk. Wurtzburskiego, ktory iest suffr. Moguckiego z pięknym i wspaniałym zamkiem nazwanym *Frauenberg*, w ktorym Bisk. rezyduie, i Akademią erygowaną r. 1403. Było przedtym Cesarskie, ale dziś nal. do swego Bisk. Leży na prawym brzegu Menu wśrzod pięknych ogrodow, o *m.* 16 od Bambergi, 18 od Norymbergi,

25 od Frankfortu, 30 od Moguncyi, 120 od Widnia. dł. 27. 40. ſz. 49. 46. Przy tym M. leży zamek Marienburg. Biſk. Wurtzburſkie bardzo ieſt rozległe i zawiera w ſobie znaczną część Frankonii. Graniczy z Hr. Henneberſkim, Xſtwem Koburſkim, Opac. Fuldeńſkim, Arcy Biſk. Moguntſkim, Margr. Anſzpachſkim, Biſk. Bamberſkim i Hr. Wertheimſkim. Ma m. 26 dł. 20 ſz. i zamyka w ſobie 52. grodow. Biſk. ieſt Xżęciem Wurtzburſkim i Frankońſkim. Ten ktory ieſt obrany Kanonikiem Wurtzburſkim, aby zoſtał Biſk. muſi iść goło po pas pomiędzy Kanonika. ktorzy rózgami go uderzaią. Pierwſzy Biſk. Wurtzburſki ieſt S. Buchar r. 742. Kapituła ieſt złożona z 24 Kanonikow i 29. Domicellariuſzow. Obywatele tego Biſkupſtwa byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1773.

WURTZEN, *Wurtzena*, m. w Miśnii nad Muldą o *m.* 6 od Lipſka, przedtym Biſk.

WUSTERHAUSEN, albo DEUTSCH-WUSTERHAUSEN, m. w nowey Marchii Brand. o *m.* 6 od Rupina nad Doſſą.

WUSTERHAUSEN Wandalſki, dom Krol. w Brandeburgii, w Cyr. Teltowſkim nad Spreą Wandalſką, o *m.* 6 od Berlina.

WUSTEROW, m. i grod w Xſtwie Zelleńſkim nad Jetzą, o *m.* 4 od Danneberga.

WYCHOWIEC, m. w Woi. Brzeſkim Lit. *m.* 6 od Pińſka na połn.

WYGRY, w Woi. Trockim, ſt. i bogaty klaſztor Kamedułow.

WYL, piękne m. Szwaycarſkie o *m.* 5 od S. Galla. Opat ma tu ſwoy piękny pałac. Bardzo ieſt ludne i leży na pagórku.

WYSOCK, m. w Woi. Brzeſkim Litt. między błotami, o *m.* 3 od Dubrowicy.

WYSOKIE, m. drewniane i małe, w Woi. Lubelſkim, nad Strugą, w gruntach dobrych, o *m.* 4 od Franopola, 5 od Lublina, nal. do imienia Xżąt Jabłonowſkich.

WYSOKIE, zwane Litt. m. w Woi. Brzeſkim Litt. ſt. iarmarkami walnemi na konie i bydło Ukraińſkie. o *m.* 3 od Kamieńca Lit.

WYSPA, *Inſula*, u Fran. *Isle*. Jeſt część ziemi ze wſzyſtkich ſtron oblana wodą. (*)

WYSPA-BURBONSKA, obacz Maſcareigne.

WYSPA-FRANCYI, ob. Francya.

WYSPA-WIELKA, *Inſula grandis*, *Isle grande*, wyſpa na pomorzu Brezylii, o *m.* 25. na połud. od Rio-Janeiro. Kanał ciągnący ſię od niey do lądu daie Kommunikacyą wyſpie z Brezylią i ſchronienie okrętom. Na brzegu ieſt M. małe na przeciw leżące, zwane: *Villa grande*.

WYSPA-DŁUGA, *Inſula longa*, *Isle longue*, wyſpa Ameryki połn. należąca do nowego Yorku, w ſtronie zachod.

WYSPA Wniebowſtąpienia, *Aſcenſio*, *Isle de l'Aſcenſion*, wyſpa między Affr. i Brezylią położona, odkryta r. 1508. od Triſtana *Acuna*, w dzień w Niebowſtąpienia. Dla niedoſtatku wody, niema żadnego ktoryby ſię na niey mieſzkać odważył. Okręty lądują tu dla wytchnienia z przyczyny portu dobrego. Poławiaią ſię na tey wyſpie żołwie wyśmienite. Odchodzące okręty zoſtawuią liſty do maiących przybyć po nich w butelce w mieyſcu pewnym, co zowią *le bureau de la poſte*, ktore przybywaiący czytaią i inne znowu zoſtawuią. dł. 5. ſz. połd. 7. 57. Jeſt wyſpa tegoż im. w Amer. połd. na przeciw brzegom Brezylii.

WYSPA Wniebowzięcia, *Aſſumptio*, *Isle de l'Aſomption*, wyſpa w Amer. połn. w Golfie S. Wawrzeńca, przy uyściu wiel. rz. tegoż im. Okryta ieſt laſami i oſia-

---

(*) *Szukay wyſp pod nazwiſkami właściwemi, procz naſtępuiących.*

dła od Fr. do ktorych nal. przez traktat Utrechtski, ustąpiona potym Angl. traktatem Paryzkim r. 1762. dł. 316. sz. 49. 30. Tegoż im. M. w Paragway właściwey nad rz. Paragwayą z Bisk. Jest ludne, obfituie w wszelkie owoce i zboża, powietrze ma umiarkowane, przeco drzewa zawsze zieleniejące się widzieć się tu daią; i wiele pastwisk dł. 319. 40. sz. połd. 25. 30.

WYSPY-KANARYISKIE, ob. Kanaryiskie wyspy.

WYSPY Kapu Zielonego, *Insulæ capitis viridis*, są wyspy na Oceanie Antlantyckim położone ku pomorzu zachodniemu Affr. i na zachod Kapu zielonego *Cap Verd*; Jest ich 12. z ktorych *S. Jago*, iest naywiększą. Antoni Noli Genueńczyk, będący na usługach Krola Portug. odkrył ie r. 1460. i oddał Koronie Portugal. Powietrze tu panuie ciepłe i niezdrowe. Vice-Krol rezyduie w S. Jago. dł. 352--355. sz. 14. 30'. 19".

WYSZOGROD, *Visogrodia*, m. w Mazowszu stoł. swey ziemi z Kasztelanią i stwem grod. mieysce sądow i seymikow. Miało dawniey dobry zamek. r. 1319. od Krzyżakow, 1370. od Ziemowita Xięcia Mazowieckiego wzięte było, r. 1747. pożar go zniszczył. Leży nad Wisłą, o *m.* 12 od Warszawy. Ziemia Wyszogrodzka niema żadnego pow.

WYZGROD, m. w Kiiowskim nad Dnieprem.

WYZYNA, zowie się klin ziemi oblaney morzem Baltyckim w Woi. Pomorskim, na ktorym stoi M. Hela i 8 wsi, a ktory formuie Pautzkerwick.

X

XACCA, albo SACCA, *Termæ*, M. Sycyliyskie z obronnym zamkiem i portem na brzegu połd. wyspy, pod górą, o *m.* 8 od Mazary, 19 od Palermu. dł. 30. 37. sz. 37. 34.

XAGUA, port w Amer. na brzegu połd. wyspy Kuby, między wyspami Pinos i Spiritu Sancto. Jest to ieden z naypięknieyszych Portow Ameryki.

XAINTES, ob. Sainctes.

XAMUEN, wiel. wyspa Chińska w Prow. Xantung w Golfie Gangeskim. Bardzo iest ludne, i dobry ma brzeg.

XANDRE, (S.) m. Fr. w pow. *d'Aunis*, o *m.* 2 od Rochelle.

XAOCHEU, *Xaocheum*, wiel. M. Chińskie w Prow. Quanton między dwoma bystremi rz. dł. 130. 30. sz. 24. 42.

XAOUU, M. Chińskie w Prowin. Fokienie. dł. 131. sz. 17. 10.

XATIVA, *Sætabis*, M. Hiszp. w Krol. Walencyi w Prow. Segura. Przeszedłszy to M. na stronę Arcy-Xżęcia r. 1706. wzięte było przez Fr. i Hiszp. ktorzy ie zupełnie zniszczyli. Poczęło potym znowu powstawać i do pierwszey przychodzić piękności. Leży na górze pod ktorą płynie rz. Xucar, o *m.* 13 od Walencyi, 20 od Alikantu. dł. 17. 21. sz. 39. 1.

XAVIER, M. nayhandlownieysze w całey Gwinei i znane w relacyach Angiel. pod im. *Sabé* albo *Saby*. Zniszczone było przez Murzyna Dahometa. ob. Juda. Widzieć się tu daie ieszcze dotąd ulica palmowa służąca niby za Bursę, do ktorey udawali się kupcy Eur. dla handlowania z Judayczykami.

XAVIER, m. Hiszp. w Nawarze, o *m.* 1. od Sangoesa. Dało swoie imie S. Franciszkowi Xaweremu.

XECIEN, *Xicienum*, M. Chińskie w Prow. Queichau. Leży w kraiu obfituiącym w żywe srebro. dł. 124. 30. sz. 27. 55.

XENIL, rz. Hiszp. w Krol. Grenady. Wpada w Gwadalkwiwir nie daleko Ecija.

XENSI, Prow. siodma Chińska, trzecia z szesnastu składaiących to wiel. Państwo. Graniczy

na półn. z wiel. murem, na w. z rz. Jauną, a z innych ſtron z górami. Zamyka w ſobie 8. Metropoliow, 107. M. wiel. nie licząc M. żołnierſkich i zamkow. Obfituie w to wſzyſtko, co ieſt do życia potrzebnego. Wiel. liczba roślin lekarſkich tu znayduie ſię. M. S. ieſt Sigan.

XERESDEBEDAJOZ, albo De-Los-Cavaleros, *Xera Equitum*, M. doſyć znaczne Hiſzp. w Eſtremadurze, w pow. nazwanym *Tra-lo-Guadiana*, z tyt. wiel. M. Leży w kraiu obfituiącym w paſtwiſka nad rz. Ardillą, o *m.* 11 od Badaiozy. dł. 11. 30. ſz. 38. 13.

XERES-DE-LA-FRONTETA, *Aſta Regia*, piękne i bardzo znaczne M. Hiſzp. w Andaluzyi w Diec. Sewilſkiey. Sł. ieſt przez batalią, ktora tu ſtoczona była r. 712. i przez ſwe dobre wina, ktore przez zepſucie zowią *de Cheres*. Leży przy Guadalecie w kraiu miłym i żyznym, o *m.* 2 od S. Maryi, 7. od Kadix, 19. od Sewilli, 140. od Madrytu. dł. 12. 5. ſz. 36. 40. Jeſt ieſzcze tegoż im. M. w nowey Hiſzp. w nowey Gallicyi. dł. 272. 10. ſz. 22. 35. Inne zaś w Audyencyi Gwatymalſkiey, przy źrzodle małey rz. wpadaiącey w morze połd.

XIĄZ, *Xianſia*, m. w Krak. ſtoł. pow. ſwego, z dawnym klaſztorem Auguſtynianow, z pięknym pałacem za M. W górzyſtym, położeniu nal. do Margr. Pinczowſkich. Jeſt blizko Miechowa.

XICOCO, *Xicoca*, wyſpa Japońſka, między wyſpami Niphon i Saikocs. ob. Japonia.

XICONA, *Sexiona*, m. Hiſzp. w Krol. Walencyi w pow. Segura z obronnym zamkiem wyſtawionym na górze. Leży między górami w kraiu obfituiącym w dobre wina, o *m.* 6 od Alikantu. dł. 17. 25. ſz. 38.

XILOCASTRO, *Ægira*, m. w Morei w Xſtwie Klarencyi, o *m.* 2 od Golfu Lepanto.

XINCHEU, *Xincheum*, M. Chińſkie w Prow. Huguang między górami, w ktorych różnego gatunku rudy znayduią ſię. W tych mieſzkaią dzicy ludzie, o ktorych Chińczycy mowią, iż pochodzą z związku zaſzłego między pſem i Krolewną tego kraiu. Krol zaś był dał ſwoią córkę temu pſu za to, iż zabił iednego z nayokrutnieyſzych nieprzyiacioł iego, ktorego zabicielowi tę przyrzekł nadgrodę. dł. 129. 6. ſz. 29. 6.

XUCAR, *Sucro*, rz. Hiſzp. zaczynaiąca ſię w nowey Kaſtylii w *Sierra de Cuença*, i wpada w morze śrzodziemne między Collera i Gandia przerznąwſzy Krol. Walencyi.

XUDNOGROD, M. w Turcyi Europ. w Kroacyi na granicy Dalmacyi, o *m.* 11 od Sebenico, 15 od Żary. dł. 44. 46. ſz. 40. 16.

XUICHEU, *Xuicheum*, M. Chińſkie w Prow. Kiangſi przy rz. Hoayang. dł. 132. 4. ſz. 28. 57.

XUNKING, *Xunkingu*, M. Chińſkie w Prow. Suchuenie w kraiu górzyſtym. dł. 124. ſz. 31. 37.

XUNNING, *Xunninga*, M. Chińſkie w Prow. Junnan pod górą. dł. 117. 2. ſz. 24. 47.

XUNTE, *Xunta*, M. Chińſkie w Prow. Pekińſkiey w kraiu górzyſtym. dł. 131. 9. ſz. 37. 50.

XUNTIEN, ob. Pekin.

Y

YABAQUE, Yabąka, wyſpa Amer. iedna z Lukayſkich na półn. ku w. wyſpy Maguany, a na półn. S. Dominika. dł. 22. 30.

YALE, M. i Prow. Indyi wſch. na wyſpie Ceylan.

YAMBO, m. Azyat. w Arabii na brzegu wſch. morza Czerwonego z portem i zamkiem. dl. 53. 45. ſz. 21. 40.

YANCHEU, *Yancheum*, wiel. piękne, ludne, bogate i kupieckie M. Chińſkie w Prow. Nankin. W okolicach iego wiele żup ſolnych

znaydu'e ſę. dł. 136. 30. ſz. 33. 6.

YANON, oſada Fr. na brzegu Malabarſkim, o *m.* 30 od *Condavir.* Robią tu piękne płótna, zwane *płotnami Gwineyſkiemi.*

YAOGAN, M. Chińſkie żołnierſkie w Prow. Junnan, w kraiu napełnionym laſami i górami. dł. 119. 16. ſz. 26. 3.

YARMOUTH, *Jarmutum*, M. Angiel. w Hr. Norfolck, z tyt. Hr. i dobrym portem przy uyściu rz. Yary, o *m.* 35 od Londynu. Połow śledziow naywiękſzym ieſt tuteyſzym bogactwem. Poſyła 2 Dep. na Parl. dł. 18. 56. ſz. 52. 32.

YARMOUTH, m. na wyſpie Wight w Anglii, z portem. Jeſt piękne i obr. Poſyła 2 Dep. na Parl. i leży o *m.* 25. od Londynu. dł. 16. 20. ſz. 50. 38.

YAZOUGDA, oſada Fr. przy Krol. Awańſkim. Nal. do oſady Chandernagorſkiey.

YDAUSQUERIT, kraina Afr. w Biledulgerydzie przy Saharą. Obfituie w konie i bydło.

YEMEN, ob. Arabia ſzczęśliwa.

YENLHEU, M. Chińſkie w Channton między rz. Cy, i Kiang. dł. 149. ſz. 36. 18.

YENVILLLE, ob. Janville.

YERRE, ob. Hieres.

YERKEN, ob. Irken.

YERVILLE, m. Fr. w Norm. o *m.* 6 od Rotomagu.

YESD, *Yeſda*, M. znacz. w Iraku Perſkim na w. Iſpahanu. Leży w kraiu obfituiącym w owoce, cytryny i zboże. Rękodzieła materyalne czynią go tak znacz. kobiety tego M. miane ſą za naypięknieyſze w całey Perſyi. dł. 74. 5. ſz. 32.

YEURE-LE-CHATEL, wiel. m. Fr. w *Beauce* o *m.* 2 od Pluviers nad rz. Rinardą.

YOCHEU, M. Chińſkie w Prow. Hukwang nad rz. Kiomgą, Siangą, i Fungą. dł. 130. ſz. 30. 6.

YONNE, *Icauna*, rz. Fr. zaczynaiąca ſię w górach Morvant; wpada w Sekwanę u *Montreau.* Poczyna bydź ſpławną od *Clamecy.*

YORCK, *Eboracum*, piękne, wiel. bogate, ludne, i iedno z naynacz. M. Angiel. ſtoł. Prow. Jorkſkiey z Arcy-Biſk. ktorego Arcy-Biſk. ieſt kapelanem zawſze Krolowy, i ią koronuie. Ma wiel. Bibliotekę, i tyt: Xſtwa, ktory noſi drugi ſyn Krol Angl. kościoł katedralny miany ieſt za naypięknieyſzy w całey Eur. M. to było bardzo ſł. za czaſow Rzymian. Poſyła 2 Dep. na Parl. Leży nad rz. Ouſe o *m.* 17 od Linkolnu, 44 od Edymburga, 50 od Londynu. dł. 16. 23. ſz. 53. 54. Prow. Jorkſka ieſt Prow. nadmorſka połn. i największa w Anglii, ktora poſyła 2 Dep. na Parl. Ma *m.* 107. dokoła i zawiera w ſobie 3,770,000. morgów gruntu. Dzielą ią na 3. części ktore ſą: połn. Eaſta i Wertriding. Obfituie w to wſzyſtko co tylko do życia ieſt potrzebnego, a oſobliwie w bydło, zboże, zwierzynę, ryby i dobre konie.

YORCK nowy, Prow. Amer. połn. graniczy na połn. z Kanadą na w. z nową Anglią, na z. z Penſylwanią i Wirginią, na połd. z morzem połn. rz. Hudſon przerzyna ią od połn. ku połd. Jeſt iedną z 13. Prow. ſkładaiących nową rzeczpoſpolitę Amer. Nazywano ią przedtym nową Szwecyą, ponieważ w Szwedzkich zoſtawała ręku. Ale odmieniła imie przeſzedłſzy do Angl. ob. ſtany ziednoczone, Penſylwania.

YORINAM, Prow. Amer. w Guiennie maiąca *m.* 60. dł. Leży wzdłuż rz. Amazońſkiey. Obywatele ſą przyſtoyni, piękney talii, mężni, odważni, i zręczni do robienia orężem. Tak mężczyzni, iak białogłowy chodzą tu nago.

YOUOHIL, *Jogalia*, M. Irlandſkie, w Hr. Korck, z dobrym

portem, przy uyściu rz. Blankwater. Dep. na Parl. dł. 9. 50. ſz. 51. 51.

YOUSET, wieś o *m.* 2. od Uzez, przy ktorey leży żrzodło wody mineralney zdrowey na ſuchoty, dyſenteryą, &c.

YPRES, *Ypra*, piękne, obr. i znacz. M. w Flandryi Auſtr. z Biſk. Suff. Malińſkiego, erygowanym r. 1559 przez Papieża Pawła IV. Fran. go dobyli r. 1678. i zatrzymali przy ſobie aż do traktatu Utrechtſkiego. Znowu go odebrali r. 1744. Było to przedtym wielkie, bardzo ludne i bardzo handlowne M. Leży w pięknej i żyzney równiuie nad rz. Yper. o *m.* 5. od *Courtrai*, 6. od Nieuportu, 9. od Dunkierki, 6. od Lille, 58. od Paryża. dł. 20. 32'. 55''. ſz. 50. 51'. 5.

YRAK-AGEMI, ob. Irak-Agemi.

YRIER-DE-LA-PERCHE, (S.) *Sanctus Aredius*, m. Fr. w Pow. Limoſin nad Loulou, o *m.* 8. od Limoges, z przeorſtwem i kollegiatą.

YSENDICK, małe ale obr. m. w Flandryi Hol. nad odnogą rz. Skaldy, ktorą zowią *Vlie* przy morzu, w kraiu bagniſtym, ktory zalać wodą na około można, o *m.* 4. od Ecluſe, 4. od Middelburga, 7. od Gandawy. Jeſt iedną z fortec Zelandſkich z ſtrony Flandryi. Xżę Maurycy dobył go r. 1604. dł. 21. 8. ſz. 51. 20.

YSSEL, *Iſola*, rz. w Niderlandzie zaczynaiąca ſię w Niem. w Xſtwie Kliwii; wpada w odnogę Renu, ktorą zowią *Yſſel*, ktora wpada w Zuiderzee. Druga ieſt rz. tegoż im. w Hr. Holl. wpadaiąca w Mozę przy Roterdamie.

YSSELBOURG, *Iſala Burgum*, m. w Niderlandzie w Geldryi na gran. Hr. Zutphen nad Yſſelą, o *m.* 5. od Kliwii, 9. od Geldryi. dł. 24. ſz. 51. 52.

YSSELMUNDE, wyſpa Hol. na przeciwko Roterdamu.

YSSELSTEIN, m. Hol. z zamkiem nad Yſſelą, o *m.* 2. od Utrechtu, 5. od Gorcum. dł. 22. 30. ſz. 52. 3.

YSSENGEAUX, m. Fr. w Prow. Langwedockiey w Pow. Velai o milę od Ligery, 4 od Puy.

YWERDUN, *Ebrodunum*, małe ale piękne, dawne i obr. M. i Grod Szwaycarſki w kraiu Wodzkim. Jeſt w miłym położeniu nad iez. Neufchatel nad rz. Orbą i Tiebą, na ktorych ſą dwa moſty, o *m.* 14 od Berny. dł. 24. 32. ſz. 46. 45.

YVES, (S.) M. Angl. w Kornuwallii, o *m.* 20. od Launceſton. Poſyła 2. Dep. na Parl.

YVETAUX, zamek i Margr. Fr. o *m.* 4. od Falaiſe.

YVETOT, *Yvetotium*, wiel. m. Fr. w Pow. *Caux* w Normandyi o *m.* 2 od Caudebec, 7. od Rouen, z tyt: Xſtwa. Wielkie były dyſputy między uczonemi nad tyt: krolestwa, ktory wielu utrzymuią, że był dany temu miaſtu.

YVETOT, m. Norm. o *m.* 2. od Valogne.

YUMA, wyſpa Amer. połn. iedna z Lukayſkich na połn. wyſpy Kuba; daią iey *m.* 22. dł. 7. ſzerokości.

YUMETO, wyſpa Amer. iedna z Lukayſkich, na połn. wyſpy Yuma pod Tropikiem. Daią iey *m.* 15. długości.

YUNNAN, ob. Junnan.

YVOY, *Yvodium*, m. Fr. w X. Luxemburgu nad Chierą o *m.* 5. od Bouillon, 5 od Sedanu, 4. od Montmedi, 13. od Luxemburga. Uſtąpione było. Fr. traktatem Ryświckim. Nazywaią go także *Carignan*. dł. 22. 54. ſz. 49. 40.

YUPI, wiel. Krol. w Azyi, w Tartaryi wiel. między Nieulem, Oceanem wſch. Tartaryą wiel. właściwą i Chinami. Mało ieſt znane.

YOREL'EVEQUE, m. Fr. w Pow. Maine o *m.* 2. od Mans nad Huiną.

Z.

ZAARA, ob. Sahara.

ZAB, ob. Zeb.

ZABACHE, ob. Palus Meotis.

ZABELN, lub Sabeln, m. w Kurlandyi nad rz. Abawą, gdzie rozwaliny zamku widzieć się daią.

ZABELSTAIN, m. Szwabſkie w Xſtwie Wirtemberſkim o *m.* 11. od Stutgardy, z zamkiem wyſtawionym na górze.

ZABELSTEIN, m. zamek i Gród Frankońſki w Biſk. Wurtzburſkim o *m.* 8. od Szweinfurtu.

ZABERN, ob. Saverne.

ZABES, ob. Sanebes.

ZABŁOTOW, m. w Pokuciu pod pan. Auſtr. nad Prutem, od Sniatyna o *m.* 3 na z.

ZABNO, m. w Sandomirſkim pod pan. Auſtr. nad Dunaycem, o *m.* 2. od Tarnowa.

ZABOLA, M. w Xſtwie Siedmiogrodza, na granicy Moldawii o *m.* 4. od Braſſau.

ZACATECAS, Prow. Amer. połn. ſkładaiąca część nowey Gallicyi w Mexyku. Graniczy na połn. z nową Biſkaią, na w. z Prow. Panuko, na połd. z Gwadalaiarą, na z. z Culiacan i Chiametlan. Kray ten w ſrebro obfituie.

ZACATULA, *Zacatula*, M. Amer. połn. w nowey Hiſzp. w audyencyi Mexykańſkiey, o *m.* 80 od tego M. z portem przy uyściu rz. Zakatuli na morzu połd. dł. 263. ſz. 17. 20.

ZACHAU, w śred: Marchii Brand. o *m.* 2 od Brandeburga nad Hawelą.

ZACONIE, ob. Brazzo di Maina.

ZADECK, ob. Satz.

ZAFRA, *Segeda*, m. obr. Hiſzp. w Eſtremadurze z dobrym zamkiem. Leży pod górą o *m.* 2. od Mediny *de las Torres.* dł. 12. 8. ſz. 38. 20.

ZAGARA, albo Helicon, góra ſſ. w Turcyi Eur. w Liwadyi nad Golfem Koryntſkim przy Parnaſie. Zawſze prawie ieſt okryta śniegami.

ZAGATA, ob. Mawaralnahar.

ZAGRAB, *Siſcia*, M. obr. i ludne, ſtoł. Kroacyi z Biſk. Suffr. Koloczeńſkiego. Leży na lewym brzegu Sawy, o *m.* 12. od Karloſtadtu, 25. od Kaniſki, 55 od Budy. dł. 33. 28. ſz. 45. 50.

ZAGOSZCZ, ſtwo w pow. Wiślickim, płaci kwar. zł. 5855. cum attin. ieſt wpoſſeſſyi emfit. Ogińſkich.

ZAHARA, M. Hiſzp. w Andaluzyi przy źrzodle Gwadalety, o *m.* 18. od Sewilli z zamkiem na gorze mianym za niedobyty, z tyt. Hr.

ZAIRA, *Zairus*, wiel. rz. w Afr. zaczynaiąca ſię w iez. Zamora, i wpada w Ocean zach. między 5'. 40''. ſz. połd.

ZAKLICZYN, *Zaclicinum*, m. w Sandomirſkim, z zamkiem daw. i kośc. farnym mur. i Reformatow. Leży nad Dunaycem, w położeniu górzyſtym, o milę od Woynicza.

ZAKLIKOW, m. w Sandomirſkim w dobrym położeniu, o *m.* 4 od Sandomierza.

ZAKROCZYM, M. ſtoł. ſwey ziemi w Mazowſzu, z klaſztorem Kapucynow, ſkładem ſoli. Ma Kaſztelanią i Stwo Grod. mieyſcem ieſt ſeymikow i ſądow. Leży na wzgorku przy uyściu Narwy do Wiſly, o *m.* 4 od Warſzawy, 3 od Płońſka. Znayduią tu ziemię zdatną do farfur. Ziemia dzieli ſię na 3. pow. Zakrocz. Serocki, i Nowomieyſki.

ZALESZCZYKI, m. w Pokuciu pod pan. Auſtr. porządne, oſiadłe, ſſ. założonemi fabrykami ſukien i kamlotow. Leży nad Nieſtrem na pograniczu, o *m.* 5. od Jazłowca, 8 od Kamieńca Podol. 10. od Staniſławowa. Jeſt teraz ſtoł.

dystryktu w Cyr. Halickim.

ZAŁOSCE, m. Ruskie, pod pań. Austr. w Cyr. Lwowskim; iest stare i nowe. Leży nad rz. o milę od Markopola, 3 od Podkamienia.

ZAMBROW, m. stoł. swego Pow. w ziemi Łomżyńskiey, iest małe i źle budowane, o *m*. 3. od Łomzy, 2 od Czyzowa.

ZAMORA, *Sentica*, M. obr. i znacz. Hiszp. w Krol. Legiońskim z Bisk. Suffr. Kompostelskiego. Jest oyczyzną Alfonsa Zamory. Leży w kraiu żyznym obfituiącym w to wszystko, co tylko do życia iest potrzebnego, na prawym brzegu rz. Douero, na ktorey iest piękny most, o *m*. 14. od Salamanki, 22. od Walladolidy, 22 od Legionu, 46. od Madrytu. dł. 12. 26. sz. 41. 38. W okolicach są rudy turkusowe.

ZAMORA, piękne M. Amerykańskie w Perou, w audyencyi Kwitańskiey, o *m*. 120 od Quito, przy Andes gorach, o *m*. 70. od morza połd. W okolicach iego znayduią się bogate miny złote. Nal. do Hiszp. dł. 34. 25. sz. połd. 6. 5.

ZAMORA, *Azama*, dawne M. Afr. w Barbaryi w Prow. Bugii, nal. do Algierczykow, z fortecą.

ZAMOSC, *Zamoscia*, wiel. znaczne i dosyć mocne M. w Bełzkim, teraz pod pań. Austr. obwarowane nakształt fortecy, z akademią fund. od Jana Zamoyskiego Kancl. i Hetmana W. K. r. 1589. ktory tu też wieczną z dobr swych dla imienia Zamoyskich ustanowił ordynacyą potwierdzoną seymem. Zdobi go kollegiata wspaniała, Dom zastawow *Mons pietatis* zwany, Zakonne kościoły, i Cerkwie, zamek &c, Gustaw Krol Szwedzki bezskutecznie go oblegał r. 1656. dobyte było od Sasow r. 1715. dnia 29 Grudnia r. 1720. Unia kościoła Łacin. z Rusią Pol. tu była potwierdzona. I ten to iest *Nowy Zamość*, założony z gruntu od Jana Zamoyskiego, i nazwany od Starego Zamoyścia, ktory teraz iest mieyscem nikczemnym o 2 mile ztąd, a ktory był gniazdem tey wiel. familii, dostawszy się Łaszniśkim dał im Zamoyskich nazwisko. Leży w polach obszernych i pięknych rowninach opasane wałami i fossą, na trakcie pocztowym. Nal. do Majoratu z okolicznemi dobrami wielkiemi, od Krasnostawu *m*. 4, od Rawy Ruskiey 7, od Lublina 13, ode Lwowa 16. od Warszawy 39. dł. 46. 7. sz. 51. 6.

ZAMPANGO, M. w Ameryce połn. w nowey Hiszp. na drodze z Mexyku do Gwaxaki, przy gorze *Misteque*. Obywatele iego Indyanie i Hisrp. są bardzo bogaci.

ZANFARA, Krol Afr. w Nigrycyi na z. Krolestwa Zegzegańskiego. Murzyni tego kraiu są cery bardzo czarney, a ich fizyonomia, bardziey do zwierzęcia, niżeli do człeka iest podobna.

ZANGARIAS, Piraci Judyiscy na brzegach Malabarskich.

ZANGWEBAR, *Zanguebaria*, kraina Afrykańska w Kafreryi, leżąca nad morzem Indyiskim. Rozciąga się od połn. ku połd. od rz. Jubo aż do Krol. Mauruko, i zawiera w sobie wielką liczbę pomnieyszych Krolestw. Obywatele iey są albo bałwochwalcy, albo Mahometanie.

ZANOW, m. w Pomeranii dalszey o *m*. 6. od Rugenwaldu.

ZANTA, *Zacintus*, wyspa na morzu Greckim, przy brzegu zach. Morei, o *m*. 7 na połd. ku w. od wyspy Cefalonii; nal. do Wenetow. Ma *m*. 6. dł. a 4. sz. Jest iedną z naymilszych i nayżyznieyszych wysp. Nayznacznieyszym iey iest dochodem gatunek rożenkow Koryntskich, w ktore obfituie zawiera 50 wsi i iedno M. także *Zanta* nazwane. Leży na brzegu wsch. wyspy z portem, z Bisk. Łacińskim Suffr. Korfeńskiego i z Bisk.

Biſk. Greckim. Forteca leży na wzgórku, widzieć ſię daie na wyſpie źrzodło ſmoły czarney. Angl. Hol. i Fr. maią na niey ſwoie ſkłady. dł. 38. 56. ſz. 37. 57.

ZANZIBAR, *Zanzibaria*, wyſpa na morzu Indyiſkim, przy brzegu Zangwebarſkim. Leży między wyſpą Pembą i Monſią. Ma tyt: Krol. obſituie w rośliny cukrowe i cytryny. Obywatele tey ſą Mahometanie. dł. 52. ſz. połd. 7.

ZAPOTECA, *Zapoteca*, Prow. Amer. połn. w nowey Hiſzp. Rozciąga ſię od połn. ku połd. od Prow. Gwaxaki aż do Golfu Mexykańſkiego. Kray ten ieſt górzyſty, kamieniſty, ktory przeto nie bardzo ieſt żyzny.

ZAPUSZCZANSKI Trakt, część Woi. Trockiego od rzeki Niemna ku Zuwintom, ciągnąca ſię ma to nazwiſko. Zaczyna ſię o *m.* 1 od Oniſzek do rz. Szczupy.

ZAR, rz. ktora ma początek w laſach na pogran. Podolſkim, płynie przez Podole i Woi. Bracławſkie wpada do Bugu.

ZARA, *Jadera*, dawne, bardzo obr. i znacz. M. Rzeczypoſpolitey Weneckiey w Dalmacyi, ſtoł. Hr. Zary, z Arcy-Biſk. dobrą cytadellą i dobrym portem. Jeſt to mieyſce zaſtaniaiące Rzeczpoſpolitę. Władyſław Krol Neapolitańſki, przedał go Wenetom r. 1409. Baiazet ią im odebrał r. 1498 ale potym było Turkom odebrane, i odtąd zawſze było przy Rzeczypoſpolitey, po mimo uſilnego ſtarania Turka w odebraniu onym miaſta tego. Z tego to miaſta wychodzi ſławny napóy nazwany *Maraſquin*. Leży na połwyſpie uformowanym od Golfu Weneckiego, i przekſztałconym na wyſpę przez wykopanie foſs w mieyſcu gdzie z ziemią ſtyka ſię, o *m.* 28 od Jayczy, 66. od Raguzy, 60 od Wenecyi, 36 od Spolatro. dł. 33. 4. ſz. 44. 22. Stara Zara odległa ieſt od tego miaſta o *m.* 8.

ZARKI, m. w Krakowſkim, oſiadłe wielą żydami, dawne dziedzictwo Męcińſkich.

ZARNATE, M. obr. w Grecyi, w Morei, w *Brazzo di Maina*. Leży na wzgórku, w pięknym położeniu o *m.* 8 od Miſiſtry.

ZARNOW, m. w Woi. Sandomirſkim, z Kaſztelanią. dł. 42. 7. ſz. 51. 4.

ZARNOWIEC, lub Zernowiec, m. w Woi. Pomorſkim pod pan. Pruſkim z Opac. Norbertań. nad morzem. Tegoż im. m. w pow. Xięſkim, przedtym z zamkiem, z ſtwem ktore płaci kwar. zł. 4769 od Małogoſzcza *m.* 5. Jeſt na trakcie poczt.

ZARSZYN, m. o połtory mili od Dukli pod panowaniem Auſtr.

ZARUDZIE, m. Ruſkie przy Zborowie pod pan. Auſtr.

ZARUMA, M. Amer. w Peruwii o *m.* 20 od *Cuença* ſz. połd. 3. 40. Znayduią tu ſię miny; ale ſą zaniedbane, iż ſą podiego gatunku.

ZASŁAW, *Zaslavia*, m. w Woi. Wołyńſkim, ktore dawniey noſiło tytuł Xſtwa, i iednych z Xſtwem Koreckim miewało panow, weſzło było potym przez poſag w dom Chlebowiczow, Xżąt Oſtrogſkich, Lubomirſkich, teraz nal. do Xżąt Sanguſzkow, z zamkiem, ſtawami wielkiemi, nad rz. Horyniem, od Korca *m.* 4. dł. 49. 9. ſz. 51. 3.

ZATMAR, *Zatmarium*, M. obr. i Hr. w wyż. Węgrzech na gran. Siedmiogrodza. Buntownicy chcieli ie z nienacka opanować r. 1681. Ale ich złapano i ſurowie ſkarano. Leży nad rz. Samos otaczaiącą go ze wſzech ſtron o *m.* 20 od Tokaiu, 25 od Waradynu, 52. od Budy. dł. 39. 59. ſz. 47. 50.

ZATOR, *Zatoria*, m. w Krakowſkim, ſtoł. Xſtwa Zatorſkiego, ktore Jan Albert od Januſza oſtatniego Xcia nabył r. 1494. za 80000

zł. Zygmunt zaś August r. 1564. do Pol. ie inkorporował, teraz zostaie pod pan. Austr. Miasto miało mury i zamek, miało swe iako i Xstwo szczególnę prawa, sądy i seymiki. Leży nad Wisłą przy uyściu rz. Skawy, od Oświecimia o *m.* 2, od Krakowa 4. dł. 46. 5. sz. 50. 10.

ZAWAŁOW, m. w Podolskim, z zamkiem nad Lipą rz. od Podhaiec *m.* 2. Jest pod pan. Austryackim.

ZAWICHOST, m. w Woi. Sandomirskim z Kasztelanią, zamkiem dawn. klasztorem Panień S. Franc. sławne porażką Rusinow r. 1205 na ktorey Roman Xżę Ruski poległ. Leży nad Wisłą, w okolicy obfitey w owoce, i góry wapienne, o *m.* 2. od Sandomierza. Było od Tatarow spalone r. 1240.

ZAWKRZE, lub ZAWSKRZYŃ, m. w Woi. Płockim, stoł. swey ziemi, nazwisko ma od rz. Wkry, za ktorą leży. Jest małe i źle budowne. Ziemia Zawskrzyńska dzieli się na 3 pow. Szreński, Niedzborski i Mławski. Konstytucya r. 1726. pozwoliła tey ziemi urzędnikow i ziemskie w Mławie sądy.

ZBARAZ, *Zbaravia*, m. w Woi. Wołyń. głowne Zbaraszczyzny, przedtym Xstwo, z zamkiem sł. ciężkim oblężeniem woysk Pol. od Kozakow r. 1649. Są 2 miasta nowy i stary Zbaraz, leżą nad źrzodłami rz. Kcyceni, o *m.* 5 od Zborowa pod pan. Austr.

ZBĄSZYN, m. w Poznańskim, gniazdo Zbąskich, potym Ciświckich, dawniey siedlisko heretykow.

ZBOROW, *Zborovia*, m. Ruskie z zam. gniazdo sławney familii Zborowskich, pamiętne 2 dni potyczką między Chmielnickim wodzem Kozakow i Polakami, zwycięztwem naszych, i oboch stron ugodą r. 1649. Leży na trakcie poczt. o *m.* 5 od Zbaraza. Pod pan. Austr. dł. 44. 4. sz. 51. 4.

ZBRYSZ, m. w Podolskim nad rz. Podhorce, o *m.* 2 od Husiatyna.

ZDIAR, w Czechach w Cyr. Czesławskim. Jest to klasztor zakonu Cysterskow.

ZDUNY, m. w Woi. Kaliskim.

ZDZIĘCIOŁ, m. w Woi. Nowogrodzkim.

ZEB, Prow. Afr. w Barbaryi w Biledulgerydzie. Algerytanie część oney posiadaią.

ZEBURG, m. w Xstwie Warmińskim.

ZEBEN, ob. Hermanstadt.

ZEDENICK, piękne M. i Grod w Marchii Ukerskiey w Brandeburgii o *m.* 15 od Berlina. Dobre znayduią się tu piece do wytapiania żelaza, i Opac. panien szlachetnych złożone z Xieni i 6 zakonnic.

ZEGZEG, Krol Afr. w Nigrycyi na połd. Nigeru, ktory go oddziela od Krol. Kasseńskiego. Gran. na w. z Krol. Zausarańskim na połd. z Benińskim, na z. z puszczą. Nal. do Krola Tembutskiego.

ZEIL, M. i Grod w Bisk. Bamberskim, w Frankonii nad Menem. Leży o *m.* 10 od Bambergi.

ZEILA, M. S. w Krol. Adelskim w Afr. na brzegu połd. przesmyku Babel-Mandel. dł. 60. 40. sz. 10. 25.

ZEITHAIN, przy Muhlbergu, nad Elbą w Misnii.

ZEITHON, *Lami*, M. Tureckie Eur. w Jannie z zamkiem nad Golfem swegoż imienia, przy rz. Agriomeła, o *m.* 10 od Laryssy. dł. 41. sz. 39. 10.

ZEITZ, *Zitia*, *Ciza*, m. Niem. w Elekt. Saskim. Było przedtym Bisk. Leży nad Elsterą o *m.* 10. od Lipska 18, od Erfortu. dł. 30. 8. sz. 50. 59.

ZEITZ, albo mały Zeitz, w Xstwie Anhalt-Bernburskim.

ZELANDIA, *Seeland*, Prow. w Niderlandzie, iedna z siedmiu

ſkładaiących rzeczpoſpolitę ſtanow zjednoczonych. Morze ią odłącza z ſtrony półn. od wyſp Hollenderſkich; Skalda od Brabancyi od w. od połd. Flandrya, a Ocean graniczy ią na półn. Kray ten z kilkunaſtu wyſp ieſt złożony. Obfituie w paſtwiſka. Aby zapobiedz iego zalewom, wſzędy porobiono tamy, bez ktorych Zelandya dnia iednego mogłaby bydź w Oceanie zanurzoną. Rządzi ſię nakſztałt Hollandyi. ob. Selandya.

ZELANDIA nowa, złożona ieſt z dwoch wielkich wyſp, ktorych obywatele ſą okrutni ludoiedzcy. Ale to ſię ściąga tylko do ich nieprzyiacioł, traktowali oni dobrze nawet Europeyczykow do nich przybyłych; ale na to ſpuſzczać ſię nie trzeba, gdyż kiedy mniemaią ſię bydź doſyć mocnemi do pokonania kogo, na owczas na złe mocy ſwey zażywaią. Wreſzcie kray ten ieſt wygodny dla ſpoczynku i zaſilenia okrętow żegluiących na morzu połd. leżąc w połowie prawie drogi z Callao do Przylądku dobrey nadziei. Znayduią w nim wodę, świnie, drob i owoce właściwe temu kraiowi. dł. 180. ſz. połd. 40.

ZELECHOW, m. w Woi. Sandomir. z pałacem, dawne gniazdo Ciołkow, teraz dziedzictwo Xżąt Lubomirſkich.

ZELL, *Cella*, M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xſtwie Luneburſkim, ſtołeczne Xſtwa Zellſkiego nal. do Elek. Hanowerſkiego z pięknym i obr. zamkiem. Fran. dobyli go r. 1758. Leży nad Allerą o *m.* 6 od Brunświku, 15 od Hildesheimu, 19. od Luneburga, 5. od Neuſztadu. dł. 27. 57. ſz. 52. 45. Xſtwo Zelleńſkie leży między Elbą i Wezerem. Ma *m.* 48. dł. a 40. ſz. Gran. na półn. z Holſztynem i Lawenburgiem, na w. z Meklemburgiem i Marchią, na połd. z Brunświkiem i Biſk. Hildesheimſkim, na z. z Xſtwem Hannowerſkim i Werdeńſkim.

ZELL, nad rz. Hammersbach, *Cella*, m. Niem. w Cyr. Szwabſkim w Margr. Badeńſkim. Jeſt to M. Ceſarſkie pod protekcyą domu Auſtr. R. 1775 było uwolnione od prawa kadukowego we Fr. Leży nad Nagołtą, o *m.* 6. od Bady, 12 od Stutgardy. dł. 25. 47. ſz. 48. 19. Obywatele iego ſą katolicy. Drugie M. tegoż im. ieſt w Elekt. Trewirſkim o *m.* 10. od Trewiru nad Mozellą. Inne ieſzcze w Arcy-Biſk. Saltzburſkim o *m.* 12 od Saltzburga nad iez. Zellenſkim ob. Liebezell.

ZELL, m. Niem. w Xſtwie Saxe-Gotha. Znayduią ſię miny w iego okolicach.

ZELLER-BAD, ob. Lebenzell.

ZELWA, m. w pow. Słonimſkim w Woi. Nowogrodzkim, zalecone walnemi iarmarkami; ieſt oſiadłe i porządne, nad rz. tegoż im. ktora do Niemna wpada, o *m.* 3. od Słonimia nal. do Xżąt Sapiehow.

ZEMLA nowa, ob. Nowa Zemla.

ZEMPLIN, M. i Hr. w wyż. Węgrzech nad rz. Bodrogą o *m.* 10. od Koſzyc, 11. od Tokayu. dł. 39. 10. ſz. 48. 36.

ZENG, ob. Segin.

ZENNA, ob. Zinna.

ZERBST, *Servesta*, pow. i M. Niem. w Xſtwie Anhaltſkim, o *m.* 4 od Deſſau, z pięknym zamkiem. Xſtwo Anhalt-Zerbſkie leży nad Elbą między Wittembergiem i Magdeburgiem. Xżęta z tey linii poſiadaią ieſzcze pow. Jewern.

ZERBSTEN, albo Klein-Zerbst, w Xſtwie Anhalt-Koethen. Położone ieſt przy Acken nad Elbą.

ZEREM, ob. Sirmiſch.

ZERIGAN, M. Perſkie w Irak-Babilońſkiey w rowninie bardzo obſzerney pomiędzy górami. Jeſt oyczyzną kilkunaſtu autorow

ſławnych pomiędzy Arabami.

ZERNIKI, m. w Woi. Gnieznieńſkim.

ZEROMIN, w ziemi Dobrzyńſkiey *m.* 3 od Sierpca, ſł. cudownym obrazem w kośc. Reform. wprzod Jezuitow.

ZIA, *Cea*, wyſpa na Archipelagu iedna z Cyklad na połnoc Thermii, na połd. i z. Negrepontu, o *m.* 5 od Kapu Colonne, kończącego Liwadyą z tey ſtrony leżąca. Ma *m.* 6. dł. 3 ſz. Bardzo ieſt dobrze uprawna i obfituie w to wſzyſtko, co tylko do życia ieſt potrzebnego. Jedwab, żołądz dębowa ſą iey nayznacznieyſzym dochodem. Nal. do Turkow. Obywatele iey prawie wſzyſcy wyznawaią religią Grecką. Maią ſwego Biſk. rezyduiącego w Zia, mieście pryncypalnym wyſpy. Stawiane m. ieſt nakſztałt amfiteatru na wzgórku, w mieyſcu owym gdzie była dawna *Carthea*. Leży o milę od Portu. dł. 42. 32. ſz. 37. 40.

ZIEGENHALS, w Szląſku w Xſtwie Grotkowſkim, o *m.* 2. od Neiſſy. Sł. ieſt przez piękne ſzkła, ktore tu robią.

ZIEGENHEIM, *Zigenhœmum*, piękne m. i Hr. Niem. w Cyr. wyż. Renu, w Landgrafoſtwie Heſſe-Kaſſelſkim, do ktorego nal. Leży na wyſpie uformowaney od rz. Sewalm o *m.* 12. od Kaſſelu, 7 od Fritzlaru dł. 27. 10. ſz. 51. 10. Jeſt to obr. forteca, dla bagn, ktore ią do koła otaczaią. Jeſt także przy nim ſtary ale piękny zamek.

ZIEGENRUCK, m. w Miſnii w Cyr. Neüſztadſkim nad Saalą o *m.* 1 od Saalfeldtu, z Grodem i zamkiem na górze położonym.

ZIELUN, m. w Woi. Płockim ku Pruſom z pałacem i komorą Pol. nal. do Zamoyſkiego.

ZIEMIA Tęga, ob. Terra Firma.

ZIEMIA Nowa, *Terra Nova*, *Terre Neuve*, znaczna wyſpa w Amer. połn. odkryta była r. 1495 przez rybakow Biſkayſkich, ktorzy ią nazwali byli *Terre de Baccallaos*, czyli kraiem ſtokfiſzow, ponieważ bardzo wiele tu ryb ſię tych poławia. Traktatem Utrechtſkim uſtąpiła iey Francya Anglii, zachowuiąc ſobie wolność połowu i ſuſzenia ryb od Kapu *Bonav ſta* aż do końca iey naybliżſzego połnocy, a ztąd do miey a zwanego *pointe riche* ku zach. Lecz przez traktat r. 1783 zrzekł ſię Krol Fr. połowu na tey wyſpie w ſtronie zachodniey a natomiaſt warował go ſobie w ſtronie bliżſzey połn. od Kapu *S. Jean*, do Kapu *Raye*, do teyże wolności połowu przypuſzczeni Amerykanie ziednoczeni. Leży na Oceanie przy wniyściu Golfu S. Wawrzyńca, o *m.* 15 od wyſpy Kap Breton. Ma figurę troykąta, i na *m.* 300 w około, grunta nie bardzo dobre. Pełna ieſt laſow, gor i paſtwik. *Plaiſance* ieſt M. S.

ZIEMIA Ognia, *Terra ignis*, *Terre de Feu*, nazwiſko ieſt wyſp wielu, ktore ſię ciągną około na *m.* 130. wzdłuż z cieśniny Magellańſkiey w Ameryce połd. Pełne ſą dolin, i łąk oblanych wielą ſtrugami, mieſzkane od dziczy, z ktorych, mowią, iż ſą niektorzy ludoiedzcy. Nazwane ſą ziemią Ognia od Magellana, ktory ie znalazł r. 1520 z przyczyny iż wſtępuiąc na nie wnocy uyrzał ogień wybuchaiący bez wątpienia z Wulkanow tu będących.

ZIEMIA Magellańſka, ob. Magellanika.

ZIEMIE południowe, *Terræ Auſtrales*, zowią ſię te, ktore leżą ku biegunowi połd. i ſą Antarktyczne, iako przeciwnie połn. Arktycznemi ſię zowią. Odkrycia ktore różni wędrownicy czynili dotąd, nie ſą doſtateczne do dania nam dokładney o nich wiadomości. Jednak iuż daleko ku obom

polom posunięto się.

ZIERENBERG, m. i Grod, w niż. Hassyi o *m.* 4 od Kasselu.

ZIEROTIN, Hr. Czeskie w Cyr. Slanitzkim o *m.* 3. od Slanitzu.

ZINNA, albo Zenna, w Xięstwie Magdeburskim w Cyr. Luckewaldu. Jest to klasztor sekularyzowany o *m.* 2 od Juterbeku, 7. od Wittembergi.

ZINKOW, m. w Woi Podolskim z zamkiem, już zrzuconym,

ZINTEN, m. w Prusiech dawn. w Cyr. Brandeburskim.

ZINTZENDORF, w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald. Jest dziedzictwem Hr. tegoż im. ob. Herrnhut.

ZIPPEL-ZERBST, ob. Zoerbig.

ZIRNITZ, lub Zirchnitzersee, ob. Czyrnitz.

ZIRIC-ZEE, *Scaldia*, piękne i mocne M. Zelandskie stołeczne wyspy Schouven, przy uyściu rz. Skaldy. Jest handlowne i ludne. Tu się urodził Piotr Peckius. Było przez Hiszp. wzięte r. 1576 po 7. miesięcznym oblężeniu. Leży o *m.* 10 od Hulst, 6 od Brylly. dł. 21. 25. sz. 51. 38.

ZISKABERG, przy Pradze. Krol Pruski wygrał przy tym mieyscu potyczkę r. 1757.

ZITTAU, albo Sittau, *Zittavia*, M. znacz. Niem. w wyż. Luzacyi, nal. do Elek. Saskiego. Leży nad Meissą, na gran. Czeskiey, o *m.* 7. od Gerlitzy, 10 od Drezna. dł. 32. 30. sz. 50. 54. M. to wielki prowadzi handel. Ma znaczne szkoły i bibliotekę publiczną.

ZŁOCZOW, m. Ruskie pod pan. Austr. dosyć porządne, z zamkiem od Jakuba Krolewicza wystawionym z szkołami, kościołem far. Piarskim, Reform. i Bazylianow za miastem. Ma też Ruś tu 2 piękne Cerkwie i Ormianie kościoł. Jest osiadłe, ma wielu żydow, i Ormianow kupczących wołami i stoninami. Nal. do Xżąt Radziwiłłow. Jest na trakcie poczt. o *m.* 8 ode Lwowa, 5 od Glinian, 4 od Trębowli. Grunta tu są dobre, i stawy wielkie.

ZŁOTONOSCA, m. w Kiiowskim nad rz. tegoż imienia maiącą uyścia na w. Bobnowski.

ZŁOTORYA, m. Krol. w ziemi Dobrzyńskiey, z zamkiem dawn. Jest pod pan. Pruskim.

ZŁOTOW, m. w Woi. Kaliskim.

ZMIGROD, m. w Sandomirskim, na ktorym się długo familia Stadnickich pisała. Jest nowy i stary, i tuż blizko leżą nad Wisloką w górach, o połtory mile od Dukli, 2 i pół od Krosna. Pod pan. Austr.

ZMUDZ, *Samogitia*, Prow. W. Xstwa Litewskiego maiąca tytuł Xstwa. Gran. na półn. z Kurlandyą, na w. z Woi. Trockim, na połd. z tymże i Prusami, z temiż na z. i morzem Bałtyckim. Dzieli się na 28 pow. Eyragolski, Wilkowski, Wielonski, Szawelski, Rosieński, Widuklewski, Krozki, Tędziagolski, wielkich i małych Dyrwian, Jaswoński, Berżański, Uzwętski, Telszewski, Retowski, Poiurski, Wiekszwiański, Korszewski, Szawdowski, Gondyński, Twerski, Połengowski, Potumszewski, Pawendeński, Birogniański, Medyniański, Konklański, Zorański. Z tych pierwsze 15. pow. sądzą się w Rosieniach, reszta w Szawlu. Obydwa Grody sądzi Starosta Zmudzki, ktory iest naywyższym tey Prow. urzędnikiem, ma mieysce w senacie po Woiew. Łęczyckim, i obierany bywa od obywatelow. Seymikuie Xstwo w Rosieniu, obiera 3 posłow, 4 Dep. do Wilna 2, a 2 do Grodna. Herb tego Xstwa iest pogoń Litt. i Niedzwiedź czarny; mundur kontusz ponsowy wyłogi niebieskie, żupan biały. Ma 3 Senatorow: Biskupa, ktore-

go katedra fund. ieſt w Miednikach r. 1416 od Władyſława Jagiełła ma prałatow 6. i tyleż Kanon. Staroſtę i Kaſztelana Zmudzkich. Kray ieſt żyzny bardzo i urodzayny, okryty laſami, oblany rzekami Niemnem, Windawą, Muſzą, Dubiſſą &c. Obfity w rudy, drzewo, lny &c. M. S. Roſienie.

ZNAIM, albo ZNOYM, *Znoimum*, M. obr. Niem. w Morawii na gran. Auſtr. Ceſarz Zygmunt w nim umarł r. 1437. Szwedzi go dobyli r. 1645. Leży nad Jayą o *m.* 10 od Brinny, 13 od Wiednia. dł. 34. 20. ſz. 48. 48. Piękny tu ieſt ſtary zamek.

ZNIN, *Znena*, m. w Woi. Gniezn. nal. do Arcy-Biſkupow Gnieźnieńſkich r. 1331 od Krzyżakow, 1447. pożarem zniſzczone było.

ZOBLITZ, m. w Miśnii w Cyr. Ertzgeburſkim na granicy Czeſkiey. Biorą ztąd kupcy marmur i żywicę.

ZODIAK, *Zodiacus*, wiel. Cyr. położony ukośnie między zma biegunami świata, tykaiący ſię dwóch tropikow w dwóch rozmaitych mieyſcach. Temu iedynie Cyr. ſzerokość przypiſuią. Daią iey 16, graduſow, gdyż 12. konſtellacyi, ktore go dzielą oddalone ſą od ſrzodka tegoż Cyr. w ſwoim biegu na ośm graduſow od brzegow. Ta ſzerokość ieſt podzielona na dwie części linią nazwaną *Ekliptykę*. ponieważ gdy mieſiąc znayduie ſię na niey, naprzeciw tego punktu, gdzie ſię ſłońce znayduie, ziemia ſtoiąca między niemi, zaciemia mieſiąc, gdy zaś mieſiąc i ſłońce znayduią ſię na iednymże punkcie tey linii, naówczas mieſiąc znayduiący ſię między ſłońcem a ziemią, zaciemia ſłońce Tę linią ſłońce obiega przez 365. dni i blizko 6 godzin, co ſkłada rok ſłoneczny. Te 6 godzin złączone na końcu lat 4. ſkładaią ieden dzień przydawany do mieſiąca Lutego, i ztąd te lata zowią ſię przeſtępne; gdyż u Rzymian liczono dwa razy 6. przed kalendas Marca, 11 minut brakuiące do 6 godzin roku, trzy dni ſkładaią we 400. lat. I dla tegoć to rok przeſtępny nie bywa na początku każdego wieku, ale tylko co cztery wieki. Dzieli ſię Zodiak na 12 części, konſtellacyami zwanych. Są to kupy gwiazd, ktorym dawni nadali imienia źwierząt. Te imiona ſą: *Baran*, *Rak*, *Byk*, *Bliźnięta*, *Lew*, *Panna*, *Waga*, *Niedźwiadek*, *Strzelec*, *Jednorożec*, *Dzban*, i *Ryby*. Znaki te oznaczaią rozmaite roku pory. ob. Tropik, Ekwator.

ZODZISZKI, m. w Wileńſkim

ZOERBIG, albo ZIPPEL. Zerbſt, grod i m. w Miśnii w Cyr. Lipſkim, o *m.* 10 od Lipſka z zamkiem.

ZÆST, ob. Saeſt.

ZOFI, ob. Sophia.

ZOFFINGEN, *Tobinium*, dawne i piękne M. Szwaycarſkie w Kantonie Berneńſkim, o *m.* 1 od Arburga. Bardzo piękny w nim kościoł widzieć ſię daie. Znayduie ſię w tym mieście biblioteka publiczna, gdzie różne rękopiſma ſą ciekawe. Zoffingen leży przy wiel. leſie wydaiącym naypięknieyſze ſoſny z całey Szwaycaryi.

ZOLFELD, ob. Salfeld.

ZOŁKIEW, lub ZOŁKWIA, m. Ruſkie, teraz w Cyr. Lwowſkim pod pan. Auſt. zaſzczycone zamkiem, w ktorym Jan III. przemieſzkiwał, ktorego familii było to M. dziedzictwem. Ozdobne ieſt pięknemi ogrodami, wſpaniałą Kollegiatą, klaſztorami, &c. Leży w pięknego i żyzney okolicy, oſiadłe i porządne doſyć. M. to dało początek imieniowi ſt. familii Zołkiewſkich, z rąk Sobieſkich potym przeſzło do Xżąt Radziwiłłow. od Lwowa o *m.* 3. od Rawy Ruſkiey 4. dł. 44. 6. ſz. 51. 5.

ZOLLERN, *Zollernum*, *Zollera*, zamek Niem. na górze, o *m.* 4 od Tubingi. Daie imie Xſtwu Ho-

hen-Zollernſkiemu, w Cyr. Szwabſkim. Graniczy z Xſtwem Wirtemberſkim pow. Eichingen, Xſtwem Firſztemberſkim i Baronią Waldburſką. Ma *m.* 15 dł. 7 ſz. Kray ten ieſt bardzo żyzny. Xżę Hohen-Zollernſki ieſt Podkomorzym dziedzicznym Ceſarſkim. Z teyże ſamey pochodzi linii co i dom Brandeburſki. Familia iego na dwie ieſt podzielona części obie ſą Katolickie, ſtarſza bierze przezwiſko Hechingen, a zaś młodſza Sigmaringen. dł. 29. 43. ſz. 48. 24.

ZOLNOCH, *Solnocum*, M. znaczne w wyż. Węgrzech ſtoł. Hr. tegoż im. Turcy ie wzieli r. 1554. a zaś Ceſarſcy odebrali r. 1684. Leży nad Tyſſą, w mieyſcu gdzie w nią wpada rz. Segeba, o *m.* 22 od Koloczy, 18 od Budy, 25 od wiel. Waradynu. dł. 37. 45. ſz. 47. 10.

ZOŁUDEK, m. w Wileńſkim.

ZOMME, rz. płynąca pod Berg-op-Zoom.

ZONA, *Zona*, ſtrefa, termin Geograficzni znaczy paſmo ciągłe globu ziemnego zawartego między dwoma rownoległemi Cyr. od Ekwatoru. Przeciąg ten ieſt iak pas rownoległy do Ekwatora; zawiera w ſobie rozmaite klimata. Geografowie dzielą Glob na 5 Zon albo części, uważaiąc ie podług różnych ſtopniow zimna lub gorąca. Te ſtrefy ſą: *gorąca, dwie umiarkowane* i *dwie zimne albo lodowate*.

Zona gorąca rozciąga ſię o 23. graduſy i pół od każdey ſtrony Ekwatora, a przeto zawiera w ſobie przeciąg 47. graduſow między dwoma tropikami, podzielony przez ekwator na dwie równe części, z ktorych iedna ieſt półn. a druga połd. Zowią ią *gorącą*, gdyż będąc pod owym mieyſcem, ktorędy przechodzi ſłońce w czaſie ſwoiego biegu, tak ieſt od niegoż rozpalona, iż dla iey gorąca wielkiego dawni mniemali, iż niemieſzkaną była. Ale długość nocy, wiatry i deſzcze miarkuią te upały.

Zony umiarkowane, ſą między ſtrefą gorącą i zimną. Zawieraią w ſobie przeciąg od 43. graduſow, rozciągaiący ſię między tropikami i Cyrkułami polarnemi. Gorąca i zimna, w takowych Zonach ſą umiarkowane, i tym bardziey lub mniey znośne, im ſą bliżſze lub dalſze od tropikow.

Zony zimne albo lodowate, z iedney ſtrony ograniczone ſą cyrkułami Polarnemi, z drugiey zaś biegunami, i zawieraią w ſobie przeciąg 23. graduſow i pół. Nazywaią ſię tak, dla tego iż ſłońce na ich horyzońcie nie pokazuiąc ſię, tylko przez część roku, ſprawuie, iż w nich wielkie panuią zimna. Zaledwo tam lody ſtopnieć mogą w lecie, lubo ciepło w czaſie iego ieſt bardzo wielkie, gdyż ſłońce na ich ieſt horyzoncie. Ale ciepła te nie długo trwaią a nieznośne mrozy czynią tamteyſze kraie nieludnemi. Jednakże znayduią ſię w nich obywatele, acz nie w wielkiey liczbie, ktorzy w zimie w lochach podziemnych mieſzkaią, znioſſzy do nich żywności.

ZONS, albo SONS, *Sontina*, m. o *m.* 5 od Kolonii nad Renem.

ZOQUES, Prow. w Amer. połn. w nowey Hiſzp. w Prow. Chiapa na granicy Prow. Tabaſca. Kray ten obfituie w iedwab i iagody ſzarłatne.

ZORANIE, m. w Zmudzi ſtołecz. powiatu.

ZORNDORF, przy Küſtrynie w Brandeburgii; Krol. Pruſki zbił tu Moſkalow r. 1758.

ZOSSEN, m. pow. i grod w śrzedniey Marchii Brand o *m.* 7 od Berlina, nad rz. Nottą.

ZOTENBERG; *Zobothus*, *Mons-Sequax*, wiel. góra Szląſka w Xſtwie Swidnickim, o *m.* 8 od Wrocławia. Służy za Barometr obywatelom. Biorą z niey oni marmur zielony ciemny. Na wierzchu góry ieſt kaplica, do ktorey pielgrzymuią. Nal. ta góra do Opata wyſpy

Sable w Wrocławiu.

ZUCKMANTEL, m. Szląſkie w Xſtwie Grotkowſkim, o *m.* 6 od Neiſſy, ſł. przez ſwoie rudy. Było ſpalone i zrabowane od Pruſakow r. 1741. Krolowa Węgierſka, zatrzymała go przy ſobie, iako mieyſce barierowe, traktatem pokoiu zawartym z Krolem Pruſkim r. 1742.

ZUG, *Pagus Tugienſis*, albo *Tugenus*, ſiodmy Kanton Rzeczy-Poſpolitey Szwaycarſkiey, graniczy na w. i połn. z Kantonem Zurich, na z. z Kantonem Lucerneńſkim i z powiatami wolnemi *Freye Emptern*, na połd. z Kantonem Schweitz. Ma *m.* 7 dł. a 4 ſz. Kray ten ieſt roſkoſzny przez ſwe położenie i bardzo żyzny w zboża, wina, i owoce, oſobliwie w okolicach ieziora Zug. Rząd tego Kantonu ieſt Demokratyczny. Obywatele iego wſzyſcy ſą Katolicy i nal. do Diecezyi Konſtancyeńſkiey. Kanton ten dnia 27 Czerwca r. 1352 wſzedł w konfederacyą Helwecką. ob. Aegeri.

ZUG, iezioro, *Lacus Tugienſis*, albo *Tugenus*, iezioro Szwaycarſkie, biorące ſwoie imie od M. Zug. Ma *m.* 4 dł. i tyleż ſz. Bardzo ieſt w niektorych mieyſcach głębokie, oſobliwie od Zug M. aż do Arty, i doſyć burzliwe. Obfituie w wyśmienite ryby; znayduie ſię wnim między innemi ryba nazywaiąca ſię *Reteli*, miana za naylepſzą rybę w Szwaycarach. Okolice tego ieziora ſą bardzo miłe i dobrze uprawne.

ZUG, *Tugium*, dawne i piękne M. Szwaycarſkie, ſtoł. Kantonu tegoż im. Dzieli ſię na ſtare i nowe. Kościoł S. Oſwalda, S. Michała, ratuſz i cekauz godne ſą ciekawości woiażerow. Całe ulice ſtarego M. zawaliły ſię w iezioro Zug, trzeciego Marca r. 1435. i od tego czaſu wyſtawiono nowe. Zug leży nad iezior em ſwegoż im. w na pięknieyſzym mieyſcu w całey Szwaycaryi, o *m.* 5 od Lucerny, Schweitz i Zurichu, 18 od Bazylei i Soloturn, 20 od Konſtancyi, a 118 od Paryża. dł. 26. 14. ſz. 47. 12.

ZUKOW, m. Pruſkie w Pomorſkim, ſł. klaſztorem Panien S. Franciſzka. Leży blizko morza. Czytamy w dawnych dzieiach, iż przytym m. miedź bito.

ZUŁAWA Gdańſka, oblana ieſt od Wiſły i Motławy. i 39 wſi zawiera, ktore na 1400 łanow maią. Magiſtrat Gdańſki w niey rząd ſprawuie. *Zuława Malborſka*, ieſt wiel. i mała. Wielka, *Inſula maior*, oblana ieſt Wiſłą i Nogatem, i zawiera więcey nad 2130. łanow. Dzieli ſię na 5 części *Winkel*, ktore ſą Montawſki, Schenawſki, Lichtenawſki, Neuteichſki i Leświtzki. Zawiera 13 parafii Luterſkich. Mała Zuława Malborſka leży między Nogatem i Drauſen iezioręm, zwaną wprzod Zuławą Fiſzawſką. Pruſkie i Hollendr. łany wynoſzą na 966. na Pruſkich łanach ieſt wſi 21. na Hollend. 16. *Elbląſka Zuława*, rachuie ſię do małey Malborſkiey. Zuława w ogólności znaczy nizinę z błot i bagniſk uczynioną do uprawy ſpoſobną. Grunta iey ſą żyzne i naywięcey przynoſzące pożytku. Obfituią we wſzyſtkie wygody życia, procz laſow. Nal. do Krola Pruſ.

ZULCH, albo ZULPICH.

ZULLICHAU, albo ZULICHOW, *Zullichavia*, M. Szląſkie w Xſtwie Kroſſenſkim, o *m.* 8 od Kroſſen, o 1 od Odry, w kraiu obfituiącym w zboże. Robią w nim dobre ſukna. Moſkale przy nim wygrali batalią na Pruſakach r. 1759 nazwaną także *Palzig*, od blizko leżącego mieyſca.

ZULPHA, M. Perſkie blizko Iſpahanu, ktorego ieſt prawie przedmieściem, gdyż rz. go tylko Seudern od M. oddziela. Droga idąca od iednego M. do drugiego, miana ieſt za naypięknieyſzą w całey Perſyi. M. Zulpha ieſt oſadą Or-

mianow, ktorą wiel. Szach-Abas sprowadził z Armenii do Persyi. Maią tu oni Arcy-Bisk. kilkanaście klasztarow i kościołow.

ZULPICH, albo Zulch, *Tolbiacum*, M. Niem. w Xstwie Juliaceńskim, nal. do Arcy-Bisk. Kolońskiego. Mniema wielu, że to M. iest dawny. *Tolbiak*, przy ktorym Klodoweusz r. 496. wygrał st. batalią, ktora była mu powodem do zostania Chrześcianinem. Leży nad Nasselą, o *m.* 4 od Juliaku, 4 od Bonny. dł. 24. 23. sz. 50. 32.

ZUNCHIO, ob. Navarrin.

ZURAWNO, m. Ruskie, z ktorego się pisali Zurawińscy, w dobrym położeniu przy uyściu rz. Swiecy do Dniestra, o *m.* 2 od Zydaczowa. Jest pod pan. Austr.

ZURICH, *Tigurum*, dawne, wiel. ludne, bardzo handlowne, obronne i iedno znayznacznieyszych M. Szwaycarskich, stoł. Kantonu tegoż im. z Akademią albo Collegium. Gmachy w nim nayznacznieysze są: kościoł nazwany *Grofs Munster*, Arsenał i ratusz, cekauz tuteyszy iest naylepszy z całych Szway. opatrzony. Zurich przyięło odmianę religii, przez Ulryka Zwingliusza wnieśioną r. 1524. Było przedtym M. Cesarskie. Jest oyczyzną Jana Henryka Rhon i Konrada Gesnera przezwanego *Pliniuszem*, Niem. Leży w bardzo pięknym położeniu na dwóch pagórkach, wmieyscu gdzie z ieziora Zurich wypływa rz. Limmat, na ktorey są dwa piękne i wiel. mosty i ktora na dwie części rozdziela M. o *m.* 15 od Konstancyi, 16 od Bazylei, 54 od Genewy, 20 od Berny. dł. 26. 20. sz. 47. 28. Kanton Zurychski iest pierwszy z Kantonow i nayobszernieyszy po Berneńskim. Graniczy na połn. z Renem, ktory go oddziela od Kantonu Szafuzy i kraiu Kletgowii, na w. z Thurgawią i Hr. Tockenburg. na połd. z Kantonem Schwitz, a na z. z Kantonem Zug i pow. wolnemi rząd w nim iest Arystokratyczny i Demokratyczny.

ZURITA, m. Hiszp. w starey Kastylii nad Taisem w okolicach Toledu z starym zamkiem i kommenderyą zakonu Kalatrawskich Kawalerow.

ZUROW, m. Ruskie, dawne familii Zurawskich gniazdo, od Zydaczowa *m.* 3.

ZURZACH, m. Szwaycarskie w Hr. Badeńskim, o *m.* 8 od Bady. W nim się odprawuią dwa iarmarki; ieden zaczynaiący się nazaiutrz S. Troycy, drugi 1wszego Września. Leży nad Renem przy zbiegu iego z Aarą.

ZUTPHEN, *Zutphania*, Hr. i obronne M. w Geldryi Holl. Widzieć się w nim daie wspaniały kościoł. Xżę d'Orange ie był wziął r. 1591. na Hiszp. Fr. ie odebrali r. 1672. i oddali stanom r. 1674. Leży nad rz. Ysselą i Breckelą, o *m.* 3. od Dewenteru, 9. od Kliwii 9. od Nimegi, 22. od Amsterdamu. dł. 23. 48. sz. 52. 12. Hr. Zutphen graniczy na połn. z Ysselą, ktora go oddziela od Velau, na z. z Ober-Ysselią, na w. z Bisk. Munsterskim na połd. z Xstwem Kliwii.

ZWANIEC, m. w Woi. Podolskim, przedtym obronne i pamiętne w dzieiach naszych leży nad Niestrem na pograniczu, o *m.* 3 od Chocimia. Jan Kazimierz r. 1651. pod nim się okopał przeciw Tatarom.

ZWENKAU, albo Zwenka, m. Niem. w Cyr. Lipskim, o *m.* 3 od Lipska, na prawym brzegu rz. Elstery. Nal. do Merseburga.

ZWERNE, grod w niż. Hassyi, o *m.* 1 od Kasselu.

ZWIAHEL, m. w Woi. Wołyńskim, ktore pięknie powstawać poczyna.

ZWICKOW, albo Zwickau, *Cygnea*, m. Niem. w Elekt. Saskim. Było to przedtym M. Cesarskie. Leży nad Muldawą, o *m.* 10 od Plawen, 6 od Altenburg. dł. 30. 30. sz. 50. 43.

ZWINGENBERG, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Renu, o *m.* 3. od Darmſtadtu.

ZWINGENBERG, pow. zamek i grod nad Nekrą, w grodzie Mosbachſkim w Elekt. Palatynatu.

ZWINOGRD, lub Dzwinogrod, dawniey Swinigorod, m. w Woi. Bracławſkim ſtol. pow. z ſtaroſtwem. Tegoż im. w Podolſkim pod pan. Auſtr.

ZWOENITZ, albo Zwenitz, m. w górach Miśnii, o *m.* 18 od Drezna.

ZWOL, *Zuvolla*, M. obronne w Prow. Ober-Yſſel, z kilkoma zamkami. Przedtym było Ceſarſkie i Anzeatyckie. W dobrym leży położeniu na wzgórku, nad rz. Aą, i Yſſelą, o *m.* 3 od Kampen, 6 od Dewenter, 2 od Kaſſelu. dł. 23. 43. ſz. 52. 33.

ZWOLEN, m. w Woi. Sandomirſkim, nikczemne z kościołem murowanym, z ſtwem; ma grunta poczęści piaſzczyſte i bory znaczne o *m.* 5 od Ryczywołu, 3 od Ciepielowa, 17 od Warſzawy.

ZWYFALTEN, w Szwabii, o *m.* 8 od Ulmy. Jeſt to Opac. nal. do Bened. Opat nie ma mieyſca pomiędzy Prałatami Szwabſkiemi.

ZUYDERZEE, *Auſtrinus Sinus*, odnoga morza półn. rozciągaiąca ſię od półn. ku połd. w Prowin. ziednoczonych. Leży między Fryzyą, Ober-Yſſelią Geldrią i Hol.

ZYDACZOW, m. Ruſkie, przedtym ſtol. pow. teraz pod pan. Auſtryac. z dawnym zamkiem. Jeſt w dobrym położeniu przy uyściu rz. Stryia do Nieſtru, o *m.* 3 od Zurowa, 4 od Stryia.

ZYDYCZYN, w Woi. Wołyńſkim, ſł. Opac. Bazylianow fundowane w pierwſzych czaſach, ktore wzięte było od Schizmatykow r. 1650. potym oddane było Unitom r. 1668. Jeſt w miłym położeniu nad Styrem, o *m.* 1 od Łucka, 5 od Dubna.

ZYRMUNY, m. w pow. Lidzkim, ozdobne pięknym pałacem Xżąt Radziwiłłow, o *m.* 4 od Lidy. dł. 42. 8. ſz. 53. 28.

ZYROWICE, m. w Woiew. Nowogrodzkim, z dawnym i znacznym Monaſterem i Cerkwią z Cudownym obrazem Nayś. Panny Bazylianow Unitow, leży przy rz. Szczarze, o *m.* 1 od Słonima, 2 od Bytenia, 9 od Nowogrodka, 28 od Wilna. dł. 49. 12. ſz. 52. 50.

ZYTOMIERZ, m. w Woi. Kiiowſkim, ſtol. pow. mieyſce ſeymikow i ſądow, z Kaſztelanią i ſtwem grod. z ſzkołami, ozdobne kilką kościołami i cerkwiami. Leży nad rz. Ciecieref, o *m.* 5 od Czerniechowa, 20 od Kiiowa. dł. 46. ſz. 50. 30.

ZYWIEC, Ziewitz, m. w Krakowſkim, przedtym Hr. dziedziczne Komorowſkich, ktore gdy od Konſtancyi Krolowy żony Zygmunta III. za 60000. zł. u Mikołaia Hr. Komorowſkiego kupione było, ſtało ſię długich ſporow ſeymowych przyczyną. Dobra Zywieckie rozciągały ſię wzduż na *m.* 10. wſzerz na 6 M. r. 1656. było wzięte i złupione od Szwedow. Leży nad rz. Solą blizko granicy Szląſkiey i Węgierſkiey w górach, o *m.* 8. od Krakowa.

PRZYDATKI I POPRAWY.

A

ABELINSKIE Stwo, w Zmudzi, w pow. Korſzewſkim, płaci kwar zł. 092. Leży nad rz. ktora tegoż ieſt im. wypływa z pow. Upitſkiego i łączy ſię z Niewiażą.

ACHTYRKA, m. Moſk. w Wielkorządztwie Charkowſkim.

ADAMOW, lub JADAMOW, małe m. w ziemi Łukowſkiey, zalecone walnemi goſpodarſkiemi iarmarkami, nal. do imienia Kraſińſkich, o *m.* 2 od Łukowa.

ALATYR, m. Moſkiewſkie, ſtoł. pow. Wielkorządztwa niż. Nowogrodu, nad rz. Alatyr, ktora przy tym m. wpada do Sury.

ALEXANDER Newſki, ob. Newa.

ALLA, rz. w Pruſiech, ma źrzodło powyżey M. *Alleſtein*, płynie pod Wartemberg, Guteſtadt, Heilsberg, czyli Alleſperg, w Warmii, wpada do Prus Xżęcych i oblewa Barthenſtein, Schipenbeil, Frideland i Allemburg, a przy Welau z Preglą ſię łączy.

ALEMBURG, m. nad rz. Allą w Krol. Pruſkim, w Cyr. Tapiawſkim, przy uyściu rz. Omet.

ALLENSTEIN, ob. Olſztynek.

ANADYRSKOY Oſtrog, m. Moſkiew. nad rz. Anadyr, ktora uchodzi do Oceanu zachod. w Syberyi w Prow. Jakutzkoyey, z oſadą Moſkalow.

ANDRYCHOW, lub Jędrychow, m. w Krakowſkim, zalecone fabryką liczną obruſow, drelíſzkow, płocienek &c. Liczy na 600. rzemieślnikow nieuſtannie nad warſztatem pracuiących, około zaś 500. ieſt takich, ktorzy gotową robotę po Polſzcze, Szląſku, Moſkwie, Pruſiech, Saxonii &c. rozwożą. Nal. do imienia Hr. Ankwiczow. Jeſt pod pan. Auſtr. o *m.* 7 od Krakowa.

ANDRYTOWICZE, m. w pow. Owruckim.

ANNOPOLE, m. w pow. Urzędowſkim.

ANTONOW, m. w Kiiowſkim, między rz. Roſſą i Roſtawicą.

ANTOKOŁ, przedmieście Wilna, ozdobne pałacem i ogrodami Xżąt Sapiehow; oddane wieczyście od Rzepltey na utrzymanie Litt. Artylleryi, wraz z innemi dobrami w Litwie.

ANZELM, m. z zamkiem w Eſtonii, wzięte było od Zamoyſkiego Hetmana r. 1602.

ARGUYN, wyſpa *w tomie I. kar.* 37. traktatem r. 1783. gwarantowana ieſt Francyi od Angl.

ARGUNSKOY, m. Moſkiew. w Syberyi, w pow. Udyńſkim nad rz. Argun, zalecone ſzybami ſrebrnemi. Leży ku granicy Mungalſkiey.

AUGUSTOW, *w tomie I. kar.* 46. Stwo podług luſtracyi 1765. płaci kwar. zł. 3003. ieſt podległe prawu emfit. Karwowſkiego. W okolicy, iż kruſzce znaydowano, Akta Kor. świadczą.

AUSCHWITZ, ob. Oświecim.

AXSYNSKIE Stwo, w Woi. Bracławſkim płaci kwar. zł. 2422. dane w poſſeſſyą emfit. Wilnerowi.

B

BABIMOST, *w tomie I. kar.* 51. zwany u Niem. Bomſt, zalecony iarmarkami, ſtwo płaci kwar. zł. 2998. w poſſeſſyi emfit. Xcia Poninſkiego.

BACHTYN, ſtwo w Podolſkim płaci kwar. zł. 2677. emfit. z Attynencyami Drzewieckiego. W tymże Woj. *Bachwica* płaci kwar. zł. 700. emfit. Alexandrowicza.

BACZECZNICKIE ſtwo w Oſzmiańſkim płaci kwar. zł. 264.

BAKUNY, w pow. Brzeſk. Litt. ſtwo płaci kwar. zł. 346. emfit. Bulharyna.

BALIGROD, m. Ruſkie, teraz pod pan. Auſtr. dawne dziedzictwo familii Balow. w górzyſtym położeniu nad rz. Huſayczą, o *m.* 4 od Liſka.

BALINSKIE ſtwo, w Podolſkim, płaci kwar. zł. 3074. emfit. Ronikierow.

BAR, *w tomie I. kar.* 58. założony był od Krolowy Bony z domu Sforcyi na pamiątkę Baru iey oyczyzny w Krol. Neapolit. Stwo Barſkie ze wſzyſtkiemi przyległościami pod daninę Jana Wychowſkiego Wdy Kiiow. podpadaiącemi, za dziedziczne Xciu Marcinowi Lubomirſkiemu uznano, i r. 1776. potwierdzono, należy teraz dziedz. do Xcia Ponińſkiego.

BARANOW, *w tomie I. kar.* 58. *popraw*: w Sandomirſkim, gniazdo familii Baranowſkich herbu Grzymała; przy nim Sapieha Hetman r. 1656. był od Szwedow porażony. Tegoż im. w Lubelſkim.

BARCIN, m. w pow. Kcyńſkim.

BAWOROW, m. w Trembowelſkim pow. gniazdo Baworowſkich.

BARYSZOW, m. w Kiiowſkim nad rz. Trubicą; między tą rz. i Dnieprem tamże *Baryſzpole*, m.

BASOWKA, m. w pow. Winnickim.

BAZAR, m. w pow. Zytomirſkim, nal. do funduſzu Komiſſyi Edukac. w poſſeſſyi Hr. Kraſickich.

BĘDZIN, m. w Krakow. nad rz. Breundnicą, z ſtwem płac. kwar. zł. 2257. o *m.* 3 od Sławkowa. W okolicznych górach znayduie ſię ruda. Stwo z Attynen. w emfit. Kozietulſkiego.

BERCAD, m. w Kiiowſkim nad rz. tegoż im. ktora od m. o *m.* 7. do Boga uchodzi.

BEREZA, w Brzeſkim Litt. z wiel. Kartuzyą w śrzod laſow, o *m.* 8 od Brześcia, fundacyi Leona Sapiehy Podkancl. W. X. Litt.

BEREZOW, m. Moſk. w Prowin. Tobolſkiey nad rz. Soſwą, ktora do Oby wpada, ſł. więzieniem Menżykowa.

BEREZYNA, *w tomie I. kar.* 72. *popraw*: w Mińſkim.

BERNATANY, w Upitſkim ſtwo, płaci kwarty zł. 943. emfit. Puzynow.

BERZNICA, ſtwo w pow. Grodzieńſkim płaci kwarty złotych 879.

BESKID, ob. Krępak.

BIAŁA, m. w Woj. Rawſkim Xżąt Radziwiłłow.

BIAŁACZOW, m. w pow. Opoczyńſkim, gniazdo Białaczewſkich.

BIAŁOCERKIEW, *w tomie I. kar.* 77. *doday*: ſtwo Białocerkiewſkie Nayiaśn. Staniſławowi Auguſtowi Krolowi Pol. i iego ſukceſſorom w dziedzictwo oddała Rzplta r. 1774, ktore Krol Jmć uſtąpił dziedzictwem Xaweremu Branickiemu Hetm. W. Kor.

BIAŁE Grudki, m. w Kiiowſkim przy laſach wiel. nad rz. Repiną. Tamże *Białe-pole*, m.

BIECKIE ſtwo, w Połockim płaci kwar. zł. 254, emfit. Szaumana.

BIENIEC, ſtwo w ziemi Wieluńſkiey płaci kwar. zł. 211.

BILGORAY, m. *w tomie I. kar.* 79. *popraw*: w Sandomirſkim.

BIŁOHORODKA, m. w pow. Krzemienięckim.

BIRCZA, m. Ruſkie, teraz pod pan. Auſtr. leży w górach, zalecone iarmarkami, o *m.* 2 od Babic.

BISKUPICE, m. w pow. Urzędowſkim.

BIRNBAUM, ob. Międzychod.

BLIZANOW, ſtwo w pow. Kaliſkim płaci kwar. zł. 1442, emfit. Miaſkowſkich.

BŁONIE, m. w ziemi Warſzaw: ſt. pow. na trak. poczt. o *m.* 4 od Warſzawy. Stwo płaci kwar. zł. 1586, emfit Dzierżbickiego.

BNIN, m. w Poznańſkim, ſławney familii niegdyś Bnińſkich gniazdo.

BOBOWA, m. w Krakowſkim nad rz. Białą, o *m.* 2 od Grybowa, pod pan. Auſtr. dało początek imieniu Bobowſkich.

BOBTOWSKIE ſtwo, w pow. Kowieńſkim, płaci kwar. zł. 364.

BOCISZOWIEC, m, w pow. Kolomyiſkim. *Tamże doday*: Bobrownickie ſtwo emfit. Sumińſkiego płaci kwar. zł. 1540.

BOBRUYSK, w *tomie I. kar.* 83. *doday*: ſtwo płaci kwar. zł. 6342 zoſtaie w poſſeſſyi emfit Łopotta, mieyſce ſądow pow. Rzeczyckiego.

BOGORYA, m. w Sandomirſkim, dawne ſiedliſko domu tego im.

BOGUSŁAW, w *tomie I. kar.* 84. *doday*: ſtwo oddane ieſt w dziedzictwo Staniſławowi Auguſtowi Krol. Pol. konſtytucyą r. 1775.

BOLECHOW, m. Ruſkie w górach, o *m.* 3 od Stryia na połd. pod pan. Auſtr.

BOLEMOW, w *tomie I. kar.* 85. *doday*: ſtwo Bolemowſkie płaci kw. zł. 1926 dane prawem emfit. Xciu Mich. Radziwiłłowi. W Bolemowie podług konſtytucyi roku 1766. Generał gospodarſki i Deputacki Woi. Rawſkiego ſię odprawuie. Leży nad rz. Rawą, i przy laſach wiel.

BOLNICKIE ſtwo, w pow. Wilkomirſkim płaci kwar. zł. 1475.

BOREK, u Niem. *Groſzburg*, m. w Woi. Kaliſkim, z dawną farą i obrazem cudow.

BORSTYN, m. Ruſkie pod pan. Auſtr. o milę od Marcinowa.

BORYSOW, w *tomie I. kar.* 89. *popraw*: w Mińſkim. Tegoż im. w pow. Orſzańſkim ſtwo płaci kwar. 13519, podlega prawu emfit. Xcia Radziwiłła.

BORUNY, m. w pow. Oſzmiańſkim, z klaſzt. Bazylianow między laſami, o *m.* 3 od Oſzmiany, 12 od Wilna.

BOTOCKIE ſtwo, w Zmudzi w pow. Widuklewſkim płaci kwar. zł. 1041. w poſſeſſyi emfit. Tomaſzewicza.

BOZAWOLA, m. w Woi. Lubelſkim.

BRAHIŁOW, m. w pow. Winnickim.

BRASIŁOW, m. w pow. Kiiowſkim.

BRASŁAW, w *tomie I. kar.* 95. *doday*: ſtwo płaci kwar. zł. 8968, w poſſeſſyi emfit Tomaſzewicza. *Bracławſkie* ſtwo zaś emfit. Xcia Ponińſkiego.

BRATYAN, M. w ziemi Michałowſkiey pod pan. Pruſkim, przedtym ſtwo.

BRDA, lub Bro, rz. w Pomorſkim wypływa z iez: z po za Człuchowa, oblewa Choynice, Tucholę, Bidgoſzcz, i przy Fordonie uchodzi do Wiſły. Obfituie w minogi i łoſoſie.

BROK, m. w Mazowſzu nad Bugiem, blizko uyścia rz. tegoż im. do Bugu, o *m.* 4 od Nura.

BRUDZEWO, m. w Kaliſkim daw. gniazdo Brudzewſkich, teraz imienia Mielżyńſkich.

BRZEGI, w pow. Chęcińſkim ſtwo płaci kwar. zł. 1760, w poſs. emfit. Kluſzewſkich.

BRZESKO, dawne m. w Krakowſkim, gdzie Iwo Biſkup Krakowſki fundował Norbertanow około r. 1223, ktorych Opac. Hebdowſkim zowiemy. Tamże

Brzeſko nowe nad Wiſłą, o *m.* 5 od Krakowa.

BRZEZNICA, ſtwo w pow. Piotrkowſkim, płaci kwar. zł. 1285.

BRZOSTEK, m. w Sandomirſkim nad Wiſłoką, o milę od Kołaczyc pod pan. Auſtr.

BROZDOWCE, m. Ruſkie, o milę od Rozdołu.

BRZOZA, w pow. Radomſkim ſtwo płaci kwar. zł. 2067.

BRZOZOW, m. Ruſkie, rezydencyonalne Biſkupa Przemyſłſkiego, z pałacem, kollegiatą, i kość. ſzpitalnym. Zalecone ſkładem winnym wiel. w gruntach dobrych i przy laſach znacznych, *m.* 2 od Krosna, 4 od Dukli. Pod pan. Auſtr.

BUCZYN, m. w Kiiowſkim po nad Dnieprem.

BUDZANOW, m. Ruſkie, zkąd wyſzli Budzanowſcy, nad rz. pod pan. Auſtr. *m.* 2 od Czorſtkowa.

BUDZISZEWSKIE ſtwo, w ziemi Rawſkiey płaci kwar. zł. 900.

BUK, M. dobrze zabudowane w Dyec Poznańſkiey, do Biſk. należące, ozdobione pięknym Ratuſzem i wſpaniałym kościołem Farą, znayduią ſię tam ieſzcze 4. kościoły drewniane, w piękney architekturze z wieżami. Szpital z kaplicą murowany fundacyi ſławnego Staniſława Reſzki Opata Jędrzeiowſkiego, męża w naukach i świętobliwości znakomitego, ktory ſię rodził w tym mieście. Miaſto to ma znaczne przywileie od Xżąt i Krolow Polſkich nadane, o *m.* 3 od Poznania.

BUKACZOWCE, m. w ziemi Halickiey, teraz pod pan. Auſtr.

BUKANSKIE ſtwo, w pow. Wilkomirſkim płaci kwar. zł. 364.

BUKI, m. w pow. Winnickim.

BUSKO, m. w Krakowſkim z kollegiatą, klaſztorem Norbertanek.

BYCHAWA, m. w Lubelſkim z pałacykiem, laſami, ſtawami, przedtym ſiedliſko Bychawſkich, teraz nal. do Stoińſkich, o *m.* 3. od Lublina.

BYSTRZYCA, w pow. Wileńſkim ſtwo, płaci kwar. zł. 1785.

BYSZOW, m. w pow. Kiiowſkim.

C.

CARYCZYN, m. Moſk. w Wielkorządztwie Aſtrachańſkim nad Wolgą, od ktorey tu do Donu ciągniona ieſt Kopanica.

CEKINOWKA, m. w pow. Winnickim.

CHABNE, m. w Woi. Kiiowſkim nad rz. Uſſą, wśrzod. wiel. laſow, nal. do Steckich imienia, o *m.* 5 od Owrucza.

CHĘCINY, w *tomie I. kar. 131. doday*: ſtwo płaci kwar. zł. 2806. emfiteuſis nań dana ieſt Załuſkim.

CHERZON, M. Moſkiewſkie wiel. portowe, obronne nowo wybudowane, dokończone r. 1777, ſtawione z rozkazu i koſztem Katarzyny II. Imper. Roſſyi, z powodu zawartego pokoiu między Turcyą i Moſkwą r. 1774, przez ktory Bog w Dniepr wpadaiący ſtał ſię obu państw granicą, i dla ułatwienia handlu Zaporowſkim mieſzkańcom. Liczą w Cherzonie na 30000 ludzi. Warſztat okrętowy tu założony ieſt w ſtanie wygotowania 12. okrętow liniowych. Leży między dwoma limanami czyli uyściami Dniepru i Bohu do morza czarnego, w wygodnym dla handlu Polſkiego położeniu, o ſtrzelenie z armaty od dawney fortecy, o *m.* 5 od Oczakowa. dł. 51. ſz. 46.

CHMIELNIK, w *tomie I. kar. 137. doday*: ſtwo Chmielnickie, dane ieſt Staniſławowi Auguſtowi Krol. Pol. i iego familii wieczyście od Seymu r. 1775. Tegoż im. m. w pow. Wiſlickim.

CHODECZ, m. w Kuiawfkim z kościołem farnym murowanym, małe i liche, w gruntach po części piafzczyftych, mało ofiadłe; pod miaftem leży iezioro głębokie i rybne od Przedecza *m.* 1. od Kowala 2.

CHODOROW, m. Rufkie, zalecone iarmarkami, o *m.* 2 od Zydaczowa, gniazdo Chodorowfkich, pod pan. Auftr.

CHODZIEZ, m. w Poznańfkim, z 2. kośc. nad rz. Bolemką. Zdobi go zamek nowy na mieyfcu dawnego. Nal. do Grudzińfkich. Jeft w górach i piafkach, od Uyścia *m.* 2, od Piły 3.

CHOŁOJOW, m. w Bełzkim.

CHOŁOPIENICE, m. w pow. Orfzańfkim, konftytucyą r. 1775 naznaczone na Seymiki, fądy ziem. i grodzkie, kancellaryą &c. na mieyfcu zakordonowaney Orfzy dla powiatu Orfzań. Nal. do Chreptowiczow im.

CHOMENTOW, m. w Sandomirfkim, ft. danym nazwifkiem imieniowi Chomentowfkich.

CHOTEL, lub Chodel, m. w Woi. Lubelfkim, nal. do fundufzu komiffyi edukac. w poffeffyi Szydłowfkiego.

CHROBERZ, w *tomie I. kar. 138. doday*: Teraz znaki tylko gruzow z zamku tego widzieć fię daią. Nal. do Margr. Pińczowfkich. Jeft wieś o *m.* 2 od Wiślicy.

CHRZANOW, m. w Krakowfkim, fławne górami obfitemi w ołow, cynę &c.

CHWALISZEWO, m. w Poznańfkim, duchowne.

CHWEYDANY, ftwo w Zmudzi w pow. Poiurfkim, płaci kwar. zł. 4989, w poffeffyi emfit. Ronikierow.

CHYROW, m. Rufkie, o milę od Felfztyna, 4 od Przemyśla, w górach nad rz. nal. do Offolińfkich. Jeft pod pan. Auftr.

CIAMPA, ob. Tfchompa.

CIESZKOWICE, m. w Krakowfkim, nad rz. Białą, o półtory mili od Bobowy, pod pan. Auftr.

CIEPIELOW, m. w Sandomirfkim nikczemne z pięknemi ftawami i lafami, wprzod Xżąt Sangufzkow, teraz Karczewfkich, o *m.* 2 od Zwolenia, od Kozienic 5.

CIESNINA, toż co Fretum u Łac. ob. *Fretum.*

CIESZANOW, m. Rufkie w dobrych gruntach, o *m.* 2 od Lubaczowa, pod pan. Auftr. gniazdo Cieszanowfkich.

CIESZYN, ob. Tefchen.

CMIELOW, m. w Sandomirfkim, maiące na 500. ofady, z kośc. nal. do Małachowfkich, o *m.* 3 od Tarłowa. W okolicy rudy żelazne poftrzeżone były.

CUDNOW, m. w Kiiowfkim, dofyć znaczne nad rz. na trakcie poczt. nal. do Xżąt Ponińfkich.

CYRYNSKIE, ftwo w Nowogrodzkim, płaci kwar. zł. 1259.

CZAKATORN, m. Węgierfkie, w Komitacie Szaladeńfkim z dawnym zam. Jeft m. uprzywileiowane, i głowne okolicy wiel. obfitey i zaleconey dla przednich win słodkich, przy uyściu rz. Mury do Drawy.

CZANAD, m. Węgier. ftoł. Hr. z katedrą Bifk. nad rz. Marofch.

CZARTORYA, nowa i ftara, m. w pow. Zytomirfkim.

CZECZELNIK, m. w pow. Winnickim.

CZEMPIN, m. w Poznańfkim.

CZEPEL, wyfpa wiel. na Dunaiu niedaleko Budy w Węgrzech. Należała dawniey do Xcia Eugeniufza, ktorego tu pamięć zachowuie przedgórze zwane Eugenioszowfkie, gdzie zamek wyftawił ow Xiążę. Jeft to zaś góra okryta drzewem i winnicami. Wyfpa teraz nal. do kamery Węgier.

CZERKASY, w Kiiowfkim ftwo płaci kwar. zł. 16982. emfit.

Xżąt Sangufzkow.

CZESNEK, m. Węgierfkie z zamkiem na wyfokiey fkale w Komitacie Wefprynfkim.

CZETNEK, m. Węgierfkie wyż. w Komitacie Gomorfkim, ſł. rudą żelazną.

CZORSZTYN, *w tomie I. kar.* 156. *popraw:* zamek wiel. ruynuiący fię dla dawności, od ktorego i wfi blizkiey bierze ftwo nazwifko.

CZURYŁOW, m. w Woi. Bracławfkim.

CZYWILSKIE ftwo, w powiecie Wiłkomirfkim płaci kwarty zł. 443. emfit. Zyniewow.

CZYRZEC, ob. Szczyrzec.

CZYZOW, m. w ziemi Łomżyńfkiey fzlacheckie, nad rz. o *m.* 2 od Zambrowa.

D

DĄBIE, m. w Łęczyckim, Krol. płaci kwar. zł. 246.

DĄBROWICA, dawne fiedlifko familii Firleiow, z zamkiem opufzczonym teraz, w Woi. Lubel.

DĄBROWNA, ob. Dubrowna.

DALESZYCE, m. w Sandomirfkim z dawnym kościołem założonym od Iwona Bifk. Krak. mieszkane tylko od famych Chrześcian, o *m.* 2 i poł od Bozencina.

DASZOW, m. w pow. Winnickim.

DĘBNO, m. w Sandomirfkim niegdyś dziedziftwo Sieniawfkich.

DELATYN, m. na Pokuciu nad Prutem, o *m.* 2 od Nadworny.

DEMIDOW, m. w pow. Kiiowfkim.

DENKOW, m. w pow. Sandomirfkim.

DERAZNIA, m. w Woi. Bracławfkim.

DERESZOW, m. Rufkie pod pan. Auftr. w Cyr. Lwowfkim.

DERMAN, Opac. Bazylianow w Woi. Wołyńfkim, fund. od Xżąt Oftrogfkich, w okolicy obfitey w owoce kraiowe i w miłym położeniu, o *m.* 2 od Oftroga, 5 od Dubna.

DEYMA, lub Deume, rzeka w Prufiech, ktora przy Tapiau wpada do Pregli, przez Kopanicę czyli Deymę Nową, ciągnioną pod Labiau, ma Kommunikacyą z Zatoką morfką, a przez kanał Fridrichfgraben z Niemnem i Gilgą.

DIAMENT, ob. Dunamunda.

DŁUBNIA, rz. w Krakowfk. ma źrzodło pod Jangrodem, uchodzi do Wifły pod Mogiłą, płynie zawfze pełnym korytem, nie zmnieyfza fię na upały, ani marznie w zimie.

DOBRA, m. w Woi. Kalifkim.

DOLSK, m. w Poznańfkim.

DOMESNEZ, góra nadmorfka w Inflanciech nad odnogą Inflantfką niebeśpieczna dla fkał piaszczyftych na *m.* 4 ciągnących fię. Na górze fą dwa ognifka, ieden z nich ma 12 wzwyż, drugi 8 i pół fążni; te od Sierpnia do Stycznia palą fię dla wygody żeglarzow, ktore ieźli oba fą widziane, oznaczaią niebefpieczeńftwo, ieźli ieden, fą beśpieczni. Na drzewo, ktorego corocznie na 1000. fążni wychodzi kofzt łoży Ryga, i daie 2500. talarow. Jeft ku połn. o *m.* 6 od Dondangen.

DOMINIQUE, *w tomie I. kar.* 170. *dodaj:* Traktatem r. 1783 oddała ią Francya wiel. Brytanii.

DONDANGEN, zamek w pow. Piltyńfkim, należał wprzod do Bifk. Ryfkich, potym Xżąt Holfztyńfkich z 10, wfiami teraz do familii de Sacken nal.

DORSUNISZKI, m. w powiecie Kowieńfkim, z ftwem płac. kwar. zł. 1719. dane emfit. prawem Ogińfkim; na nim feym r. 1607. warował pewną fummę teyże familii.

DROBIN, m. w Woi. Płockim, małe ofiadłe od wielu garncarzow i żydow, w gruntach bardzo

dzo dobrych, o milę od Raciąża, 3 od Płocka, nal. do Skarbkow.

DRUGNIA, w pow. Wiślickim Krolewszczyzna płaci kwarty zł. 955.

DRZĄZGOW, m. w ziemi Stężyckiey.

DUBICKIE stwo, w Lidzkim płaci kwarty zł. 796.

DUBIECKO, m. w ziemi Przemyskiey, teraz pod pan Austr. dosyć porządne, z pałacem, kość. i cerkwią: dziedziczne Hr. Krasickich. Leży nad Sanem na trakcie Cesarskim, o *m.* 4 od Jarosławia, 1 od Dynowa, 4 od Przemyśla. dł. 43. 2. sz. 50. 6. Należało dawniey do Stadnickich familii.

DUCKIE stwo, w pow. Oszmiańskim płaci kwarty zł. 1434.

DUDNA, m. w Bełzkim.

DUNAYGROD, m. w Woi. Podolskim.

DUNAYOW, m. Ruskie nad rz. Hnilą, o *m.* 2 od Narayowa, pod pan. Austr.

DYMIRSKIE stwo, w Kiiowskim płaci kwar. zł. 1996.

DUPINO, m. w Poznańskim.

DYNOW, m. w Przemyskim, teraz pod pan. Austr. osiadłe żydami, st. handlem płocien, było dziedzictwem Macieiowskich, potym Ossolińskich. Jest w dobrym położeniu nad Sanem, o milę od Dubiecka. dł. 43. 2. sz. 50. 5.

DZIAŁDOW, ob. Soldau.

DZIAŁDOWKA, rz. zowie się *Wkra*, wypływa z Prus dawnych i oblewaiąc Działdow od niego bierze nazwisko, łączy się z Płońką i uchodzi do Bugu.

DZIEWIENISZKI, stwo w Oszmiańskim pow. płaci kwar. zł. 1184.

DZIKOW, m. w Woi. Sandomirskim

DZIUNKOW, m. w pow. Winnickim.

DZWINOGROD, ob. Zwinogrod.

E

EGLONA stwo, w pow. wiel. Dyrwian płaci cum attin. kwarty zł. 1747.

EKA, rz. w Inflanciech.

EKATERYNENBURG, lub KATARYNENBURG, m. w Syberyi, nad rz. Iset, ktora wpada do Tobolskiey, regularnie zabudowane i umocnione. Piotr I. r. 1723. założył iego fundamenta, ale Katarzyna Małżonka iego r. 1726 dokonała i od swego nazwała imienia. Tu superintendent górnikow rezyduie. Powiat Ekataryuburski iest oddzielony od Syberyi Wielkorządztwa i od niego dependuią wszystkie szyby srebrne, miedziane, góry żelazne, ołowiane, ktore w Syberyi lub Permii i Oremburgu znayduią się, Słobody, Ostrogi i fortece, ktore do gornictwa Cesarskiego należą dzielą się na 3 dystryk: Ekatarynburski, Kutayski i Alapayski.

ELMIAZOW, m. w Kiiowskim nad rz. Supoią poniżey Pieczary.

ELTON, st. iezioro słone w okolicy Astrachanu.

ELZBIETY, Prowincya Moskiew. w Kiiowskim, w ktorey M. S. i forteca S. Elżbiety leży nad Ingulcem.

ENGELSBURG, ob. Pokrzywno.

F

FALKOW, m. w pow. Opoczyńskim.

FAUST, m. w pow. Trembowelskim.

FAUSTOW, *Fastovia*, m. w Kiiowskim, dawniey rezydencya Bisk. Kiiow. zkąd Jezuici swe Koll. przenieśli byli do Kiiowa.

FELIN, m. Inflantskie, przedtym znaczne. Wzięte było od Hetmana Zamoyskiego r. 1693. Leży w pow. Parnawskim.

FELSZTYN, *Fulstinum*, m.

Ruſkie pod pan. Auſtr. o milę od Chyrowa, było przedtym dziedzictwem Herburtow.

FIRLEY, m. w pow. Urzędowſkim.

FIRLEIOWKA, m. w Bełzkim.

FLORIANOW, m. w.Bełzkim.

FLORYDA, *na kar.* 209. przez traktat r. 1783. nal. cała do Hiſzpanii.

FORDON, ob. Wordon.

FRANOPOL, lub Frampol, m. w Lubelſkim, małe i źle budowane, w położeniu dobrym, z laſami, na trakcie, nal. do imienia Wiſlockich, o połmili od Goraya, 2 od Szczebrzeſzyna, 4 od Zamościa.

FRYDLAND, m. w Poznańſkim.

FRYSZTAK, m. w Sandomirſkim, pod pan. Auſtr. nad Wiſloką, o *m.* 1 i poł, od Strzyżowa, 2 od Kroſna.

G

GALAM, *na kar.* 225. nal. do Francyi traktatem r. 1783.

GARBOW, m. w Lubelſkim nowo erygowane, na trakcie pocztowym z ſtawami, &c. nal. do Granowſkiego, od Lublina, o *m.* 2 i poł i od Markoſzewa.

GARNISZKI, ſtwo w pow. Wilkomirſkim płaci kwar. zł. 90.

GITANSKIE ſtwo, w pow. Wilkomirſkim płaci kwarty zł. 1821

GIZOWSKIE ſtwo, w pow. Kowieńſkim płaci kwar. zł. 662.

GŁEBOKIE, lub Hłybokie, m. w Połockim, z klaſztorem Karmelitow na gran. pow. Oſzmiańſkiego między błotami!

GŁOWACZOW, m. wWoi. Sandomirſkim.

GŁOWNO, m. w Woi. Rawſkim, ſzlacheckie.

GŁUCHOW, m. Moſk. w Kiiowſkim, w dyſtrykcie Nizińſkim, było ſtolicą Gubernii maley Ruſi do r. 1775.

GŁUSKO, m. pod Lublinem, drzewem zabudowane, z ſtawami, młynami, na trakcie Ruſkim wprzod Gałęzowſkich, teraz Koſſowſkich dziedzictwo.

GŁUSZYN, m.

GNIEWCZYCE, ſtwo w powiecie Pińſkim dane prawem emfit. Wiśniewſkim, płaci kwarty zł. 1099.

GNIEWKOWO, m. w Inowrocławſkim, pod pan. Pruſkim, przedtym ſtwo.

GNIEWOSZOW, m. wWoi. Sandomirſkim, drewniane, leży obok z Granicą M. na trakcie, nal. do Sty Lubiatowſkiego Mycielſkiego, o *m.* 3 od Kozienic, 15 od Warſzawy. w gruntach ieſt dobrych.

GOLINA, m. w pow. Kowieńſkim.

GOGOLEW, m. Moſk. w powiecie Kiiowſkim nad rz. Oſterą.

GOŁĄB, m. w Sandomirſkim Krolewſzczyzna płaci kwarty zł. 2647. gdzie r. 1656. porażony był Czarnecki od Szwedow, leży nad Wiſłą nie daleko Sieciechowa, dana nań emfit. Kraiewſkiemu.

GOŁOGURY, m. Ruſkie w położeniu gorzyſtym, od Gliniano *m.* 2 pod pan. Auſtr.

GOŁUCHOW, m. w Kaliſkim, gniazdo Gołuchowſkich, było dziedzictwem Leſzczyńſkich, od ktorych tu wyſtawiony zamek. Leży blizko Chodzcza.

GORAY, m. w Sandomirſkim, w kraiu gorzyſtym w pośrzod piaſkow i laſow, zalecone iarmarkami. Jeſt o *m.* 1 od Frampola, 3 od Bilgoraya. Nal. do Ordynacyi Zamoyſkich.

GORLICE, m. w Krakow. po za ktorym wypływa rz. Rapa, o *m.* 2 od Biecza ku połd.

GOROCHOWECZ. m. Moſkiewſkie w Xſtwie Włodzimirſkim.

GORZECKO, m. w Sandomirſkim, o *m.* 2 od Bilgoraia, nal. do Ordynacyi Zamoyſkich.

GOSLICE, w Sandomirſkim.

o *m.* 2 od Sandomierza, ſt. porażką Ruſi pod Leſzkiem czarnym.

GOSZCZYN, w ziemi Czerſkiey ſtwo. płaci kwar. zł. 1014.

GOWARCZOW, m. w Sandomirſkim.

GOZDOWA, m. w ziemi Chełmſkiey.

GRABOW, *w tomie I. kar.* 248 *popraw*: w Sieradzkim, w pow. Oſtrzeſzowſkim ſtwo, płaci kwar. zł. 2717. w poſſeſſyi emfit. Xiążąt Radziwiłłow, w dobrach ſtwa tego ruda żelaza ſię znayduie. Tegoż im. ſtwo ieſt w pow. Trockim płaci kwar zł. 120. Inne w pow. Pyzdrſkim, płaci kwarty zł. 256.

GRABOWIEC, m. w pow. Radomſkim.

GRANICA, m. w Sandomirmałe, drzewem zabudowane, niedaleko Wiſły, leży na trakcie, ſtyka ſię tuż z Gniewoſzowem, nal. do imienia Wielopolſkich, o *m.* 3 od Kozienic, 15 od Warſzawy.

GRANNE, m. w Podlaſkim nad Bugiem, z ſtacyą poczt. od Sokołowa, o *m.* 3 i pół, od Pobikrow 2 i pół.

GRANOW, m. dziedziczne w pow. Winnickim z klaſzt: Bazylian.

GRENADA, *na kar.* 251. zoſtała przy Anglii przez traktat r. 1783.

GRODZISKO, m. w Woi. Poznańſkim, z dawnym kościołem farnym fund. od Opalińſkiego Kaſztelana Nakiel. a nabyte było od Opalińſkiego Wdy Kaliſkiego r. 1630. Jeſt tegoż im. w Woi. Rawſkim, dawniey dziedzictwo Okuniow. Inne o *m.* 4 od Warſzawy. Inne w ziemi Drohickiey.

GRODZISKO, m. w Przemyślſkim, dobrze zabudowane i bardzo oſiadłe, ſł. dobremi piwami, niegdyś ſiedliſko Grodzickich, teraz dziedzic. Borzęckich, o milę i pół od Zołyni.

GROJEC, *w tomie I. kar.* 254. *doday*: ſtwo, płaci kwarty zł. 1083 dane od Rzpltey prawem emfit. Załuſkim; M. ieſt liche, z kościołem far. na górze, w gruntach nie bardzo dobrych, o *m.* 3 od Tarczyna, 7 od Warſzawy. Jeſt ſtoł. pow.

GRYBOW, zwany dawniey *Grunberg*, m. w Krakowſkim, niegdyś obmurowane, ma 4 kość. Jeſt pod pan. Auſtr. było ſtwem. Pod M. ieſt góra zwana żelazną, ktorey ziemia okazuie rudę żelaza. Leży nad rz. Białą, o *m.* 2 od Sądcza.

GRZEGORZOW, m. w Woi. Łęczyckim, o *m.* 1 od Koła.

GRZYMAŁOW, m. Ruſkie w Trembowelſkim pow.

GRZYMISZEW, w pow. Konińſkim.

GULBIN, w powiecie Upitſkim, ſtwo płaci kwar. zł. 5345. dane od Rzepltey prawem emfit. Igielſtromom.

GUMBINNEN, m. Pruſkie regularnie zabudowane nad rz. Piſſą, ſtolica ſkarbowey i woyſkowey Pruſkiey kamery, z kościołem Katol. i Luter.

GURYEW-GORODOK, m. Moſkiewſkie w Orenburſkim wielkorządztwie, o półtory mili od morza Kaſpiyſkiego, nad śrzednim Korytem rzeki Uralſtromy, krora tu 3. uyściami do morza wpada.

GUZOW, w ziemi Sochaczewſkiey ſtwo, płaci kwar. zł. 3413 dane od Rzepltey prawem emfit. Ogińſkim. Tegoż im. o *m.* 3 od Radomia, ſł. wygraną Zygmunta III. nad Rokoſzanami r. 1601.

GWOZDZIEC, czyli Gozdziec, m. na Pokuciu, o *m.* 4. od Sniatyna.

GZOWICE, w pow. Radomſkim ſtwo, płaci kwar. zł. 409 podlega prawu emfit. Modzelewſkiego.

H.

HANUTA, m. w Woi. Mińſkim pod pan. Roſſyi, na pograniczu Moſkwy, nal. do Ogińſkiego.

HELA, m. Pruſkie w Zulawie

Gdańſkiey, na górze tegoż im. nad morzem, znaczny tu bywa ryb połow.

HELMET, m. Inflanckie w Eſtonii, poddało ſię z zamkiem ſwym Zamoyſk: Hetmanowi r. 1693.

HISZPANIA, *Hispania*, u Franc. *Eſpagne*, u Hiſzp. *Eſpanna*, znaczne Krol. Europeyſkie, z iedney ſtrony oblane morzem, z drugiey ograniczone Portugalią, z górami Pyreneyſkiemi. Rozciąga ſię wzdłuż na *m.* 240, wſzerz ma więcey nad *m.* 200, a w około 620. Figurę tego Krol. biorąc razem Portugalią przyrownywa Strabo do ſkory wołowey. Powietrze Hiſzpanii ieſt ſuche, ciepłe, czyſte i zdrowe. Zima doznać ſię Hiſzpanom nie daie. Całe Krol. dzieli ſię na wiele Prow. ktore prawie wſzyſtkie maią tytuł Kroleſtw. Na połn. ſą: Nawarra, Biſkaya, Aſturya; na z. Eſtremadura i Gallicya; na połd. Andaluzya, Grenada, Walencya i Murcya; na w. Aragonia i Katalonia; w ſrzodku ieſt Kroleſtwo Legionu i obydwie Kaſtylie. Kray przerzyna 6. rzek większych: Eber, Gwadalkwiwir, Gwadyana, Duero, Tagus, i Minho. Krol ma tytuł Katolickiego, *Catholicus*, ktory mu dawany bydź począł po odkryciu nowego świata i zawoiowaniu Maurow. Trybunał inkwizycyi, czyli ſąd duchowny dla utrzymania Religii Katolickiey, ktora ieſt tu panuiącą i iedyną tylko, miał wielką powagę. Zakonow kawaleryi w tym Krol. ieſt 5. Dialekt ięzyka Hiſzp. ieſt Łacińſki, mieſzany z wielą obcemi ſłowami. Krola Hiſzp. poſſeſſye za Europą ſą bardzo wielkie, oſobliwie w Ameryce, tak iż mogł mowić Filip II. iż w iego kraiach nigdy ſłońce niezachodzi. Kray ieſt górzyſty, lubo ma wiele rownin i dolin, i żyzne bardzo grunta, nieuprawne iednak, dla nieludności, i leniſtwa Hiſzpanow. Góry ſą okryte pożytkuiącemi drzewami, i obfite w kruſzec, niedobywany od obywatelow, procz rudy żelaza. Wydaie Hiſzpania wiele iedwabiu, koni roſłych i rzeźwych, ſzafranu, ryżu, trzcin cukrowych, i naydelikatnieyſzych owocow. Liczba mieſzkańcow wynoſi na 10. millionow. W całym Krol. zawiera ſię 8. Arcy-Biſk. 48 Biſkupſtw, 2146. klaſztorow męzkich, panieńſkich 1023. Fabryki i rękodzieła nie ſą tu w tak dobrym ſtanie, iakby bydź mogły. Liczy ſię w Hiſzpanii miaſt, *Ciudades* 139, i wiele bardzo miaſteczek *Villas*. Dochody Krolewſkie wynoſzą na 30 millionow talerow Niem. Hiſzpanie ſą mężni, cierpliwi, trzeźwi, i dowcipni. Do wina, ktore maią naywyśmienitſze i w obfitości, nie ſą przywiązani. Madrid ieſt M. S.

HŁUSKO, m. w Nowogrodzkim.

HŁUSKO Dubrowickie, m. w pow. Rzeczyckim, nad rz. Pozycą zalecone iarmarkami.

HOŁOSZYCE, m. Xiążąt Czartoryiſkich, o *m.* 3 od Tarnogroda.

HORNOSTAYPOL, m. w pow. Zytomirſkim.

HORODENKA, m. w ziemi Halickiey.

HOROZANKA, m. w pow. Kołomyiſkim.

HUBSKIE ſtwo, w pow. Oſzmiańſkim płaci kwar. zł. 1099, emfit. Hornowſkiego.

HUSIATYN, ob. Uſiatyn.

HUSSAKOW, m. w Przemyſlſkim pod pan. Auſtr. o milę od Przemyśla.

I.

JABŁONKA, m. w ziemi Łomżyńſkiey, nal do Szlaſkich, o *m.* 2 od Zambrowa.

JACIMIERZ, m. w Sanockim, pod pan. Auſtr. w górach, o milę od Rymanowa.

JADOWO, ſtwo w Nurſkim

płaci kwar. zł. 1156 emfit. Malczewſkiego.

JAHORLIK, m. w Bracławſkim nad Dnieſtrem.

JAŁOWO, ſtwo w pow. Wołkowyſkim, płaci kwar. zł. 1500, emfit. Bułharyna.

JAMPOL, m. w Wołyńſkim znaczne obfitością kredy w okolicy znayduiącey ſię. Tegoż im. m. w Bracławſkim.

JANIKOW, m. w Sandomirſkim, nal. do Opac. Sieciech. o *m.* 3 od Opatowa.

JANOW, m. w Brzeſkim Litt. dawne dziedzictwo Szuyſkich, o *m.* 5 od Brześcia.

JANOW, m. w Woi Trockim w pow. Kowieńſkim nad rz. Wilią, w bardzo miłym położeniu erygowane od J. W. Koſſakowſkiego Biſk. Inflan. oſadzone rzemieśinikami i rękodziełami, o *m.* 11 od Wilna. Tegoż im. m. w Bracławſkim nad Bohem. Inne w Halickim.

JANOWIEC, *w tomie I. kar. 293. popraw*: w Sandomirſkim. Tegoż im. m. w Gnieźnieńſkim.

JANOWKA, m. w Woi. Wołyńſkim, w pow Łuckim.

JAROSZOW, m. w Woi. Podolſkim. Inne tegoż im. w Kiiowſkim.

JARUN, m. w Woi. Wołyńſkim.

JARYCZOW, m. Ruſkie, nad rz. na trakcie poczt. pod pan. Auſtr. o *m.* 3 od Lwowa.

JASIOŁDA, rz. w Brzeſkim Litt. wypływa z bagnow Brzeſkich od połn. oblewa Berezę, Chomſk, Motol, i blizko Pińſka z Piną ſię łączy.

JASLISKA, m. Ruſkie, było niegdyś murowane, nał. do Biſk. z kośc. i rezydencyą, ma wielkie ſkłady winne. Leży w górach, z laſami obſzernemi, o półmili od granic Węgier. 2 od Dukli. Klucz Jaślicki zawiera wſi 13.

JASŁO, m. w Krakowſkim, przy uyściu rz. Rapy do Wiſłoki, pod pan. Auſtr. z klaſz. Karmel. wprzod ſtwo, o milę od Kolaczyc.

JASNA Góra, ob. Częſtochowa.

JASNOHORODKA, m. w Woi. i pow. Kiiowſkim.

JASTROW, m. w Woi. Poznańſkim, z kośc. drewn. nad iezіorem, i rz. Pylą, pod pan. Pruſkim.

JAWORNICZEK, m. Ruſkie w Sanockim, z wiel. laſami iodłowemi, o milę od Dynowa, nal. do Xżąt Radziwiłłow.

JEDWABNE, m. w ziemi Wizkiey, liche, żydami napełnione, nał. do Rembelińſkich, o milę od Wizny, 2 od Łomzy.

JEZOW, m. w Rawſkim duchowne.

IŁETZKOY Gorodok, m. Moſk. w Prow. Oremburſkiey nad uyściem rz. Ileki do Uralſtromy, ſławne zupami ſoli kopaney.

IŁINSK, m. w pow. Żytomirſkim, dziedziczne i gniazdo imienia Ilińſkich.

IŁMANOWA, m. w pow. Sandomirſkim.

IŁOW, m. w ziemi Goſtyńſkiey.

JORDANOW, m. w Krakowſkim, dawne, nad rz. Skawą.

JOZEFGROD, m. w Bracławſkim, budowne i porządne, zalecone iarmarkami, nal. do Xiążąt Lubomirſkich.

IWANKOW, m. ſzlacheckie w pow. Żytomirſkim.

IWANOWICE, m. w pow. Kaliſkim.

IWNICA, m. w pow. Kiiowſkim.

JUTROSIN, m. w powiecie Pyzdrſkim.

JURGIELANY, ſtwo w pow. Oſzmiańſkim, emphiteuſis Zadarnowſkiego.

JUROW, m. w Halickim.

IZBICA, m. w Brzeſkim Kuiaw. nal. do Xżąt Czetwertyńſkich,

było Skarbkow, z kośc. pałacem, 9 *m.* 3 od Chodcza.

K.

KADARYISKIE ſtwo, w pow. Trockim płaci kwar. zł. 2548.

KĄKOLNIKI, m. w Halickim pod pan. Auſtr.

KAŁUSZ, m. w Halickim nad rz. Lithnicą pod pan. Auſtr. 9 *m.* 4 od Halicza.

KAŁUSZYN, m. w ziemi Liwſkiey.

KAMIONKA, m. w Lubelſkim.

KANCZUGA, m. w Sanockim, teraz pod pan. Auſtr. z kościołem Faſ. murowanym i cerkw. 9 *m.* 2 od Łancuta, tyleż od Dubiecka; nal. do Xżąt Lubomirſkich.

KAPINOS, ſtwo w ziemi Sochaczewſkiey płaci kwar. zł 1588.

KASKI, m. w Rawſkim, ſtwo płaci kwar. zł. 1764. emfit. Szymanowſkiego.

KEMPNO, m. w ziemi Wieluńſkiey, handlowne, zalecone iarmarkami, na trakcie od Wieruſzowa *m.* 3.

KĘTY, m. w Krakowſkim, ſławne urodzeniem S. Jana Kantego, nad rz. Solą, 9 *m.* 2 od Oświecimia.

KIEŁCZYGŁOW, ſtwo w Sieradzkim, płaci kwar. zł. 1063. emfit. Mielińſkiego.

KIERNOZIA, m. w ziemi Goſtyńſkiey, nikczemne, o *m.* 2. od Łowicza.

KISIELIN, m. w pow. Włodzimirſkim.

KLESZCZOWA, ſtwo w pow. Pyzdrſkim płaci kwar. zł. 275. emfit. Lipſkiego.

KLESZCZELE, m. w Podlaſkim, w ziemi Bielſkiey, oſiadłe i doſyć porządne, w gruntach piaſczyſtych, z ſtwem płaci kwar. zł. 1158, podległym prawu emfit. Czarnockiego, o *m.* 3 od Bielſka, 24 od Warſzawy.

KLONOWSKIE ſtwo, w Sieradzkim płaci kwar. zł. 3605, emfit. Mielżyńſkiego.

KLUCZKOWIEC, m. w Lubelſkim.

KOMOROW, m. w Bełzkim, nal. de Mirow imienia, o *m.* 2 od Zamościa.

KONSKA WOLA, m. w Lubelſkim, dobrze zabudowane z pięknym kościołem, dworem, i domami dobremi, pogorzało roku 1783; ieſt na trakcie w gruntach doſyć dobrych, o milę od Kurowa, 4 od Lublina. Nal. do Xżąt Czartoryiſkich.

KORABIOWICE, w ziemi Sochaczewſkiey ſtwo płaci kwar. 850, emfit. Piekarſkich.

KOSSOW, m. w Halickim, o milę od Kutych pod pan. Auſtr.

KOSZAR, m. w pow. Włodzimirſkim.

KOSZYCKI, m. w Krakowſkim, leżące przy uyściu rzeki Srzeniawy do Wiſły.

KOZŁOW, m. w Krymei, handlowne, nad klinem ziemi wpuſzczonym w morze czarne, z małym portem.

KOZIN, m. w pow. Krzemienieckim, nikczemne, nal. do Hr. Tarnowſkich, o *m.* 3 od Dubna.

KOZMIN, m. w Kaliſkim, gniazdo Kozmińſkich domu.

KRAKOWIEC, m. w Przemyślſkim, z wiel. pałacem, i pięknemi ogrodami, nad rz. Wiſznią, od Mościſk *m.* 2 i pół, od Jarosławia 4, ode Lwowa 9. Nal. do imienia Cetnerow.

KRASNICZYN, m. w ziemi Chełmſkiey, im. Miączyńſkich, o milę od Skierbieſzowa.

KROBIA, m. w Woi. Poznańſkim. Tu Pietr z Bnina Biſkup Poznan. pałac dla Biſkupow wyſtawił był.

KROSIENKO, m. w Sandomirſkim.

KRUKIENICE, m. w Prze-

myślſkim, pod pan. Auſtr. o *m.* 2 od Mościſk.

KRYNICE, lub BRYNICE, iezioro w Bełzkim, na półmili długie, we 2 lub 3 lata woda z niego uſtępuie do przyległey góry, i daie ſpoſobność do połowu ryb, innego czaſu ſiecią lub niewodem zbrodzić go niemożna. Leży blizko Komorowa.

KRZYWCZA, m. Ruſkie nad Sanem w górach, o milę od Kraſiczyna, pod pan Auſtr. Tamże wola Krzywiecka.

KRYSTYNOWO, m. w powiecie Komińſkim.

KUCZBORSK, m. w Woi. Płockim w pow. Szreńſkim, gniazdo Kuczborſkich.

KULIKOW, m. Ruſkie pod pan. Auſtr. o *m.* 2 ode Lwowa.

KUROZWĘKI, m. w pow. Wiślickim, z klaſz. Kanon. Regul. ieſt dawne; bywało dziedzictwem Męcińſkich, Lanckorońſkich, teraz nal. do Sołtykow.

KURZĘTNIK, m. w ziemi Michałowſkiey nad Drwęcą, leży na górze wyſokiey z zam. ſtarym ſpuſtoſzałym. Należy do kapituły Chełmin. pod pan. Pruſkim, o ćwierć mile od Nowego miaſta.

KUTKORZ, m. Ruſkie nad rz. o milę od Buſka pod pan. Auſtr. z klaſztorem Kapucynow, nal. do Łączyńſkich, o *m.* 2 od Oleſka.

KUTY, m. w Halickim, ſławne żupami ſoli warzoney, na ſamey granicy, o milę od Koſſowa, 4 od Kołomyi.

L.

LANDEK, m. w pow. Kościańſkim.

LASOCIN, m. w Sandomirſkim, maiące na 300 oſady; blizko Wiſły, z laſami wiel. o *m.* 2. od Tarſowa, nal. do im. Xżąt Sanguſzkow.

LESNIOWKA, m. w Woi. Wołyńſkim.

LESZCZAIOW, m. w pow. Krzemienieckim.

LĘSZCZYN, m. w Kiiowſkim.

LETNIOWCE, m. w pow. Latyczewſkim, ſtwo płaci kwarty zł. 1643.

LIJOWICZ, m. w pow. Włodzimirſkim.

LUBRANIEC wielki i mały, m. w Brzeſkim Kuiawſkim, z klaſztorem Kanon. regul. fundowanym od Lubrańſkiego Biſk. Pozn. z pałacem, ieſt nad rz. w gruntach miernych, gniazdo dawne familii Lubrańſkich, a teraz dziedzictwo domu Dąbſkich, o milę od Brześcia.

LUCHYNY, m. dziedziczne w pow. Zytomirſkim.

Ł.

ŁASKARZEW, m. w ziemi Stężyckiey, duchowne.

ŁĘKNO, m. w pow. Kcyńſkim, dawniey gniazdo Łękińſkich, nal. do im. Radomſkich.

ŁOBZENICA, m. w pow. Nakielſkim.

ŁOMOWATE, m. Krol. w Kiiowſkim.

ŁUCZYNCE, m. w Podolſkim.

M.

MACHIROWO, w Połockim z klaſz. Bazylianow ſławnym dla cudow. obrazu. Leży blizko Dźwiny, *m.* 3 od Połocka.

MACIEIOWICE, m. w ziemi Stężyckiey.

MACKOWSKIE ſtwo, w Trockim płaci kwar. zł. 2024.

MARENIN, m. w Woi. Wołyńſkim.

MARGUNIN, m. w Woi. Poznańſkim, z kośc. mur. gniazdo Margуńſkich, było dziedzictwem Ciecierſkich, teraz Skorzewſkich, ma młyny i foluſze. Leży w piaſkach, o *m.* 7 od Poznania.

MATYSOWKA, m. w Przemyślskim, nikczemne.

MIASTECZKO, m. w pow. Trębowelskim.

MICHNOWICE, m. w ziemi Chełmskiey.

MIECHOWO, m. w Kuiawskim nad Wisłą, *m.* 4. od Torunia.

MIELNICA, m. w Woi. Wołyńskim.

MIELZYN, m. w pow. Pyzdrskim, dawne gniazdo Mielżyńskich.

MIESCISKO, w Gnieznieńskim stwo, płaci kwar. zł. 495.

MIŁOSLAW, m. w Woi. Gnieżnieńskim.

MIROW, m. w pow. Wiślickim.

MIROWKA, m. w Kiiowskim.

MOSOR, m w Wołyńskim.

MNISZEW, w *tomie II. kar. 164. popraw*: wieś z pałacem Xiążąt Sapiehow, nad Wisłą w piaskach, o milę od Magnuszowa.

MUKAROWSKIE stwo, w Woi. Podolskim w pow. Latyczewskim płaci kwar. zł. 6018.

MYSŁOW, m. w Woi. Krak. iest gniazdem domu Mysłowskich, herbu Nałęcz.

N.

NARODYCZE, m. dziedziczne w pow. Owruckim.

NEWIS, wyspa w Ameriedna z Antylskich, leży na połn. ku z. od Montferratu, zostala przy Anglii traktatem r. 1783.

NIESUCHOYCZE, m. w pow. Włodzimirskim.

NIEMIROWKA, m. w Woi. Wołyńskim.

NIEWIEROW, m. w ziemi Mielnickiey.

NOWOSIOŁKI, m. w pow. Kiiowskim.

NORZYNSK, m. w pow. Owruckim.

O.

OBRZYCKO, m. w Poznańskim.

OLCHOWICE, m. w pow. Kiiowskim.

OLSZA, m. w pow. Chęcińskim.

OPOROWO, m. w Rawskim niedaleko Łowicza z klaszt. Paulinow, gniazdo Oporowskich.

ORLA, m. w ziemi Bielskiey.

OSMOLIN, m. dziedziczne w ziemi Gostyńskiey.

OSTROWEK, m. w Poznańskim.

OZDZARZYCE, m. w pow. Włodzimirskim.

P.

PAWŁOW, m. w ziemi Chełmskiey.

PAZYNCZEW, m. w Łęczyckim, o milę od Łęczycy.

PIASTKA, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

S. PIERRE, ob. S. Piotr.

PIŁA, ob. Pyla.

PILAWCE, m. w Podolskim.

PISTYN, m. w Pokuciu z żupami soli warzoney.

PRAWNO, m. w Lubelskim.

PRAZOW, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

PROVIDENTIA, *w tomie II. kar.* 317. *popraw*: traktatem r. 1783. Hiszpania oddała ią Angl. wraz z Bahamą.

PRZEWAŁY, m. w ziemi Chełmskiey.

PUCHACZOW, w *tomie II. kar. 320. popraw*: w Lubelskim.

PUSTYNKI, m. w Mścisławskim z dawn. klaszt. Bazylianow, o milę od Mścisławia. Tegoż im. w Witebskim, zalecone iarmarkami, *m.* 9 od Witebska.

R

RACHMANOW, m. w powiecie Krzemienieckim.

RAFAŁOWKA, m. w Woi. Wołyńſkim, ku Poleſiowi, Olizarow imienia.

RAKOWIEC, m. we Lwowſkim, pod pan. Auſtr.

RASZKOW, m. w Kaliſkim.

RAY, m. w Woi. Wołyńſkim.

REYOWIEC, m. w ziemi Chełmſkiey.

ROGAWKA, m. Krol. w ziemi Drohickiey.

ROSYCH, m. w pow. Włodzimirſkim.

ROZYSZCZA, m. w Woi. Wołyńſkim.

RUDKA, m. w ziemi Drohickiey.

RUZYN, m. w Kiiowſkim.

RYCHWAŁ, m. w pow. Konińſkim.

RYNARZEWO, m. w powiecie Kcyńſkim.

RZYSZCZOWA, m. w Kiiowſkim.

S

SACHNOWKA, m. w Kiiowſkim.

SADKOWCE, m. w Podolſkim.

SARNAKI, m. w ziemi Mielnickiey.

SĄPOLNO, m. w Kuiawſkim.

SEMIELOW, m. w pow. Sandomirſkim.

SKULSKO, m. w Kuiawſkim.

SŁOBODYSZCZE, m. w pow. Zytomirſkim.

SŁOMIANY rynek, m. w Lubelſkim.

SŁOMNIKI, m. w pow. Proſzowickim. Tegoż im. w Krakowſkim nal. do Wielkorządow Krak.

SMIAŁOWICZE, m. w Woi. Mińſkim z domem XX. Miſſyonarzow, dawniey im. Zawiſzow, teraz Ogińſkich.

SMIŁA, m. w pow. Kiiowſkim.

SMŁODOWO, m. w ziemi Łomżyńſkiey.

SMOŁDYNIOW, m. w powiecie Łuckim.

STEBLOW, m. w pow. Kiiowſkim.

STEPAN, m. w Wołyńſkim.

STĘSZEW, m. w Poznańſkim.

STERDYNIA, m. w ziemi Drohickiey.

STOBUCHWA, m. w Woi. Wołyńſkim.

SUDYŁKOW, m. w pow. Krzemienieckim.

SWIERZE, m. w ziemi Chełmſkiey.

SZEPETYN, m. w pow. Krzemienieckim. Tamże Szepełówka.

SZLICHTYNKOWO, m. w Poznańſkim.

SZUMSK, m. w Wołyńſkim.

T

TARASZCZA, m. w pow. Winickim.

TAYKURY, m. w Woi. Wołyńſkim.

TERACYN, m. w ziemi Chełmſkiey.

TOPOROW, m. Ruſkie pod pan. Auſtr. o *m.* 3 od Buſka.

TROJANOWKA, m. w Woiew. Wołyńſkim.

TRZCIEL, m. w Poznańſkim.

TUCZNO, w Poznańſkim.

TULISZKOW, m. w pow. Konińſkim.

TURYA, m. w Kiiowſkim.

U. W.

UCHANOW, m. w pow. Sandomirſkim.

USZOMIR, m. dziedziczne w pow. Zytomirſkim.

WALLIA, ob. Gallia.

WASILOW, m. w pow. Kiiowſkim.

WASNIOW, m. w pow. Sandomirſkim.

WĄWOLNICA, m. w pow. Urzędowſkim.

S. WAWRZYNCA, rz. ob. S. Laurent.

WEISSEMBURG, ob. Alba Regalis, Alba Julia.

WIELEDNIKI, m. w pow. Owruckim.

WIELICHOW, m. w pow. Poznańſkim.

WIENEBURG, m. w pow. Nakielſkim.

WISKITKI, m. Krol. w ziemi Sochaczewſkiey.

WISZENKI, m. w Woi. Wołyńſkim.

WODYNIE, m. w pow. Wareckim.

WOLSZTYN, m. w Poznańſkim.

WOŁODARKA, m. w Kiiowſkim.

WYBRANOWKA, m. Ruſkie pod pan. Auſtr.

WYSOKA, m. w pow. Nakielſkim.

WYSOKIE Mazowieckie, m. w ziemi Drohickiey.

WYSZEMIERZYCE, m. w powiecie Wareckim.

WYSZWA, m. w pow. Włodzimirſkim, z zamkiem.

X

XAWEROW, m. w Bracławſkim, nal. do Komiſſyi Edukacyiney w poſſeſſyi, Hr. Kraſickich.

XIAZ, m. w Poznańſkim.

XIĄZNICE, w powiecie Błońſkim, ſtaroſtwo płaci kwar. 347. emfit. Mioduſkiego.

Z

ZABOWO, m. w Poznańſkim.

ZABOTYN, m. w Kiowſkim.

ZAGOROW, m. w pow. Konińſkim.

ZAWADY, m. w Poznańſkim.

ZERKOW, m. w pow. Pyzdrſkim.

ZERNIKI, m. w pow. Kcyńſkim.

ZŁOTNIKI, m. w pow. Trębowelſkim, pod pan. Auſtr.

ZŁOTOWO, m. w pow. Nakielſkim.

ZOCHOW, ob. Rzochow.

ZOŁYNIA, czyli Lubomierz, m. Ruſkie, pod pan. Auſtr. drzewem zabudowane, z ſtawami, w gruntach piaſczyſtych, dawne dziedzictwo Xżąt Lubomirſkich, o *m.* 1 od Łańcuta, 5 od Rudnika.

ŻUKOW, m. w pow. Błońſkim.

ZWEYBRUCKEN, *Bipontium*, u Fran. *Deux ponts*, m. Niem. ſtoł. udzielnego Xſtwa tegoż im. w Cyr. Renu niżſzego, w górach Wogieńſkich, z wiel. zamkiem. Leży nad rz. Schwolbe, między Sarbruch i Kayſerślautern, o *m.* 15 na połd. ku z. od Wormacyi, 22 od Strazburga, 19 od Metzu, 21 od Moguncyi. dł. 25. 6. ſz. 49. 20. Xięſtwo *Zweybrucken*, czyli Dwoch-moſtow, lub Bipontyńſkie, ma na z. Lotaryngią, na połd. Alſacyą, inne ſtrony gran. z Palatynatem i Hr. Sarbruch. Nal. do Xżąt z domu Palatyńſkiego. Kray ieſt mały i górzyſty.

NB. Ponieważ tu wypiſane ſą kwarty Krolewſzczyzn podług luſtracy r. 1765. a te Konſtytucyą r. 1775. powiękſzone ſą w Koronie, w półtora tyle, a w Litwie we dwoie, więc tu kwarty maią bydź rachowane tak, iż gdzie ſię kładzie kwar. zł. 100. tedy ta w Koronnych Staroſtwach właściwie ſię płacić powinna zł. 150. a w Litwie 200.

NOTA NIEKTORYCH
KSIĄZEK
ZNAYDUIĄCYCH SIĘ U PIOTRA DUFOUR
Drukarza J. K. Mci y Rzeczypospolitey.

Apteczka Końska. - - - Zł. 5.

Dykcyonarz Przysłow w czterech językach, to iest w Polskim, Łacinskim, Francuzkim, i Niemieckim. 2. tom. - - - - - - 8.

Dykcyonarz Geograficzny w 3. tom. in 8vo. na papierze ordynaryinym. - - - - - - - - - - - - 24.
na kleowym. - - - - - 36.

Excerpt Konstytucyi z ustaw Seymowych 1774. & 1775. Anni, tyczących się ustanowienia Rady przy Boku Jego Krolewskiey Mci nieustaiącey. - - - - - - - - 3.

Grammatyka Niemiecka stosowana do poietności umieiących swóy ięzyk, a uczących się po Niemiecku Polaków, przez *Joachima Markwarta.* - Zł. 2. gr. 15.

Grammaire raisonée, ou Principes de la langue Polonaise, à l'usage de tous les Etrangers qui parlent le Français & qui veulent aprandre la langue Polonaise avec beaucoup de facilité, par M. l'Abbé *Trąbczyński.* 2 vol. in 8vo Fl. 8.

Hystorya Turecka tom. 5. in 4to 36.

Kazimierz Wielki, na przednim papierze in 4to. - - - - - - - 4.

Mowy za czterma Stanami, Kupieckim, Rolniczym, Zołnierskim i ludzi uczonych, ktory z nich iest Kraiowi pożytecznieyszy, a zatym pierwszy do łask szczegulnieyszey Monarchow opieki, dedykowane i ofiarowane J. K. Mci. przez *P. Dufour*, przełożone z Francuzkiego przez *Francisszka Barssa* 1. tom in 8vo. - - - 4.

Mowa na pytanie: ktora z cnot Bohatyrow iest naypotrzebnieysza? i iacy są Bohatyrowie, ktorym na niey zbywało. - - - 1.

O człowieku moralnym. - - - - 4.

Ordynacya samowładnącey i naypotężnieyszey Katarzyny II. Imperatorowey całey Rossyi. in 8vo. - - - - - - - - 6.

O przywroceniu dawnego rządu według pierwiastkowych Rzeczypospolitey ustaw. - - - - - - 6.

Powieści moralne P. Marmontela 13. części, czyli 3. tomy in 8vo. - - - - - - - - - 26.

Powieści moralne Panny Uncy, ktore są niby dopełnieniem Powieści P. Marmontela 4. tom in 8vo. - - - - - - - 24.

Rada patryotyczna dla teraźnieyszego Stanu Polski od dobrze życzącego Kraiowi swemu publiko podana. - - - - - - 3.

Rewolucya teraźnieysza Ameryki północney w trzynastu zkonfederowanych osadach, Jarzmo Wielkiey Brytanii zrzucaiących, z poprzedzaiącym opisaniem historycznym i geograficznym tychże kraiow z Niemieckiego na Polski ięzyk przetłomaczone. - - 4.

Sekreta ciekawe i doświadczone dla powszechney wiadomości wydane. - - - - - - - - 4.

Sztuka ogrodnicza czyli o ogrodnictwie zawieraiąca przepisy chodzenia przyzwoitego około ogrodow kwiatowych, kuchennych, i sadów zprzydatkiem niektorych ciekawych i użytecznych wiadomości sekretnych. - - - 3.

Terminorum Juris canonico-civilis interpretatio ad usum Candida-

torum Jurisprudentiæ curâ & operâ Mr. Francisci Minocki &c. Zł 4.
Treść ustaw Miasta J. K. Mci Poznań. in 4to. - - - - 4.
Wieśniaczka uszczęśliwiona czyli pamiętniki P. Margrabiny de L. V. 4. tom in 8vo. - - - 16.
Zdanie o charakterze, obyczaiach i dowcipie Niewiast, w różnych wiekach, przez P. Thomas Akademii Francuzkiey napisane, teraz na Polski ięzyk przełożone. - - - - - - - - - 3.
Zygwarda klasztorne przypadki z koperſztychami z Niemieckiego na Polski ięzyk przełożone 2. tom in 8vo. - - - - 12.
Zbior Rezolucyi Rady Nieustaiącey, potrzebnych do wiadomości Juryzdykcyi sadowych i obywatelow oboyga Narodow 1. tom in fol. - - - - - - - 12,
Zwierzenie i poufanie ładney kobietki 4. tom. in 8vo. - - 8.

Wszystkie inne Artykuły w Magazynie iego znayduiące się wyrażone z oznaczoną ceną w katalogu, ktory się rozdaie *gratis*. Po książkach innych znayduie się katalog Komedyi, Dramatow y Oper Komicznych w liczbie więcey iak 115. na Teatrze dobrze y z sukcessem przyiętych, osobne się przedaią według ceny w katalogu wyrażoney.

Dla ułatwienia zaś nabycia onych Drukarz oświadcza się spuścić ie za czer. zło. 12. ktoby wszystkie razem kupił, ktoby zaś maiąc iuż pierwszych 10. Tomow kosztuiących czer. zło. 4. resztę dokupił, zapłaci czer. zło 9. tak że razem ie kupuiąc daleko taniey niż z osobna ich nabyć można.

U tegoż samego prenumerować można na Dykcyonarz Historyczny sławnych ludzi wszystkich Narodow, osobliwie Polakow. w 8. lub 9. Tomach 8vo majori w tymże samym formacie y pismem drukowany co y ninieyszy Dykcyonarz Geograficzny, 2gi. Tom onego wyidzie wkrotce, na prenumeratę teraz aż do końca Stycznia Ro. 1784. nie trzeba więcey płacić iak zło. 65. na papierze ordynaryinym, a czer. zło. więcey na lepszym papierze.

NB. Co trzy Miesięcy cena prenumeraty będzie podwyższona aż do 100. zło. na papierze ordyna-

ryinym, cena, za ktorą dzieło to przedawane będzie po wyiściu z pod praffy, co fię ftanie, iak fię fpodziewamy w przeciągu 1784. Roku.

Dzieło to prezentowane było Nayiaśnieyfzemu Panu, Ktory raczył przyiąć Dedykacyą onego. Wfzyfcy ci, ktorzy pierwfze Tomy odebrali, uważaią tę Kfięgę iako iednę z naybardziey intereffuiących y nayużytecznieyfzych w Literaturze, w Polfkim Języku.

U tegoż famego prenumerować można na Pamiętnik Hiftoryczny, ktorego co Miefiąc tomik wychodzi, płacąc na cały Rok zło. 24, a chcąc go mieć przez Pocztę na całą Polfkę zło. 36.

Tudzież na Awizki tygodniowe pod tytułem *Avis divers*, zawieraiące w fobie anekdoty o Literaturze y ofobliwości tak Fizycznych, hiftorycznych, ekoncmicznych &c. ktore co tydzień raz wychodzą częścią po Francuzku, po Polfku y po Niemiecku w Warfzawie płacić za nie trzeba na Rok 18. zło. z odefłaniem przez Pocztę zło. 40.

NB.

Od dawnego iuż czafu Publikum żąda pierwfze trzy Tomy *Pamiętnika* z Października, Liftopada y Grudnia 1782, prenumeruiąc na rok naftępuiący 1783, niepodobno było do tych czas zadofyć uczynić iego żądaniom, gdyż pierwfza Edycya dzieła tego nadzwyczaynie prędko rozkupiona była. Dla wygody więc publiczney, y za przychyleniem fię do tego Autora, ktory omyłki w pierwfzey Edycyi poftrzeżone znacznie poprawił, pierwfze trzy wfpomione Tomiki przedrukować poftanowiliśwy, wyidą one z Druku w przeciągu Stycznia 1784.

WYPISANIE,

Samych nazwisk Łacińskich, Miast, Kraiow, Gór y Rzek, które są wzmiankowane w tym Dykcyonarzu, z przyłączeniem nazwisk teraźnieyszych y właściwych, podług których ich szukać należy. W tymże porządku umieszczone są nazwiska Miast, Kraiow, Gór, Rzek y Narodów dawnych, których albo nie masz iuż, albo odmieniły swe nazwiska, z wyrażeniem ich położenia, a te są odmiennym wydrukowane charakterem.

A

ABALLABA, *Appleby.*
ABANTES, Narod w Tracyi, u którego zwyczaiem było włosy sobie ucinać, aby nie dać nieprzyiaciołom, za coby ich zchwycić mogli. Przeszli oni do Grecyi, i tam zbudowali miasto ABA, zkąd *Apollo*, którego tu był Kościoł, nazwany był: APOLLO ABÆUS. Po zruynowaniu miasta tego od Xerxesa r. od zał. Rzymu 274. Abantowie przenieśli się na Wyspę Negrepont, której też dali nazwisko: ABANTIS.
Abannus, *Nawarryn.*
Aballo, *Avalon.*
Abatis cella, *Appenzel.*
Abatis villa, *Abbeville.*
Abdara, *Adra.*
Abdera, *Asperosa.*
Abduas, *Adda.*
Abellinum, *Avellino.*
Abellinum Marsicum, *Marsico Vetere.*
Aberdonia, *Aberden.*
Abieta, *Agrya.*
ABILA, Góra w Afryce przy wniyściu cieśniny Gibraltarskiey, iedna iest z kolumn Herkulesa.
Abilena, *Kraina w Celesyryi.*
Abobriga, *Villa de Condé.*
ABORIGENES, dawny Narod we Włoszech, po których nastąpili Latynowie y Rzymianie. Nazwisko Aboriginesow oznaczało Narod nie maiący żadnego początku.
Abrinca, *Aar.*
Abrincæ, *Avranches.*
Abudiacum, *Abach, Fuessen.*
Abula, *Avila.*
Abus, *Humber.*
Abusina, *Abensperg.*
ABYDOS, Zamek nad cieśniną Dardanelską w Azyi leżący.
Abydus, *Abutiga.*
Acanthus, *Erizzo.*

Acarnania, Carnia, część Epiru ciągnąca się od Arteńskiego Golfu do rz. Achelous.
Accaron, Miasto Filistyńczykow na południe Joppy leżące, ktòre potym Herod nazwał Cezareą.
Acci, *Guadix.*
Accipitrum Insulæ, *Azores*, S. Piotra Wyspa.
Acędum, *Ceneda.*
Achada, *Achonry.*
Achæmenii, Narod mieszczący się w Persyi.
Achaia, część pół Wyspy Morei, nad golfem Lepańckim. Pod nazwiskiem tym rozumiano także Prowincyą Liwadyi.
Achelous, rzeka w Epirze wpadaiąca do Golfu Weneckiego, a ktòra go dawniey oddzielała od Natolii. Jest ktòrey Herkules bieg sprostował.
Acheron, rzeka w Epirze uchodzi do Golfu Arteńskiego. Jest to ta rz. ktòrą Poeci zwali rzeką piekielną.
Acherontia, *Cerenza, Cirenza.*
Acidalius, sławne źrzodło w mieście Orchomenie.
Acillio, *Aiguillon.*
Acicularum promontorium, *Aiguilles.*
Aciminceum, *Salankemen.*
Acineum, *Buda.*
Aci, *Jaci d' Aguila.*
Acis, strumyk płynący pod gòrą Etną.
Acona, *Acken.*
Acro-Ceraunii Montes, gòry w Epirze, zwane są dziśiay gòrami Himery.
Acronius Lacus, Konstancyeńskie iezioro.
Acropolis, *Hochsted.*
Actium, *Preweza.*
Acula, *Aquapendente.*
Acumum, *Peter Waradyn.*
Acus, *Aiguille.*
Acutus, *Agout.*
Addua, *Adda.*
Adetauna, *Echteren.*
Adiabena, część Assyryi na Wschod rzeki Tygru położona.
Adrana; *Eder*, *Adranum*, *Aderno.*
Adria, *Atri.*
Adrumetum, leżało niegdyś przy Mieście Afryce.
Aduas, Adda, *Aduatum*, *Tongres.*
Adula, *S. Gotarda Gòra.*
Advocatorum terra, *Voigtland.*
Aea, Miasto w Kolchidzie nad Fazą, o małą odległość od morza. Toż nazwisko dawane było Gòrze Circello, Monte-Circello.
Aedera, *Eder.*
Aedui; gdzie dziś dyecezya Auteńska.
Aegabra, *Cabra.*
Aege, Miasto w Macedonii, o m. 8. na poln. ku z. od Pelli.
Aegeum Mare, *Archipelag.*
Aegida, *Capo d' Istria.*
S. Aegidius, *S. Gilles, S. Idzi.*
Aegillium, *Giglio.*
Aegimurus, *Galite.*
Aegina, *Engia.*
Aegiptus, *Egypt.*

Aegira, *Xilocastro.*
Aegium, Miasto w Achaii nad brzegiem golfu Lepańckiego.
Aegleburgum, *Ailesbury.*
Aegusa, *Fawagnana.*
Aelana, *Ailach.*
Aelia Capitolina, *Jeruzalem.*
Aemillianum, *Millan.*
Aemodæ, *Schetland.*
Aemona, *Laubach.*
Aemonia, *Citta Nuova, Jgis.*
Aenaria, *Ischia.*
Aenona, *Nona.*
Aenos, *Eno*
Æoliæ Insulæ, *Liparyskie Wyspy.*
Æolida, część Natolii poniżey Troady.
Æqui, Narod we Włoszech osiadły w Kraiu, przez ktòrego śrzodek Teverona płynęła.
Æra, *Air.* Æria, *Aire.*
Æsernia, *Isernia, Æsis*, Jesi, rz: Aesona, *Isona.*
Æstivalium, *Estival.*
Æthalia, *Wyspa Elba.*
Æthiopes Albicantes, *Albinos.*
Æthiopia, *Abissynia.*
Ætolia, część Liwadyi na połud: ku w. Akarmanii będąca nad Golfem Patras.
Aganippa, źrzodło góry Helikonu.
Agatennæ portus, *Agay.*
Agatha, *Agde.* Agathopolis, *Maguelone.*
Agaunum, *S. Maurycy.*
Agedunum, *Ahun.*
Ageium, *Ay.*
Agendicum, *Sens.* Agesina, *Angouleme.*
Agerana Vallis, *Agerenthal.*
Aggeripontum, *Tamesbruck.*
Agnio, *Aa.*
Agramontum, *Aigremont.*
Agrigentum, *Girgenti.*
Ala, *Alen.* Alaba, *Alava.*
Alani, Narod początek swoy właściwie maiący w Tartaryi.
Alanova, *Ebersdorf,*
Alanum Jovis, *Alenjoie.*
Alarici Castrum, *Alayrac.*
Alavardum, *Allevard.*
Alauna, *Valogne.*
Alba, *Alva de Tormes.* Aube, *Elvas.*
Alba ad Saravum, *Sarcilba.*
Alba Augusta Helviorum; *Albe, Viviers.*
Alba Ducalis, *Biała.*
Alba græca, *Belgrad.*
Alba Longa, m. Latynow blisko Rzymu leżące.
Alba Maritima, dzisiay Zara Vecchia, blisko Miasta Zary.
Albamarta, *Aumale.* Albania, *Braid-Albin.*
Albantonium, *Aubenton.*
Alba Pompeia, *Alba.* Alba Sebusiana, *Weissemburg* w *Alsacyi.*
Alba terra, *Aubeterre.* Albiga, *Alby.*
Albiatum Crassum, *Biagrasso.*
Albici, gdzie dziś we Fr. diec. de Riez.
Albinatium, *Aubenas.*
Albingaumum, *Albenga.*
Albinia, *Aubagne.* Albiniacum, *Aubigny.*
Albintimillum, *Vintimilla.*
Albion, *Brytannia Wielka.*

Albis, *Elba.*
Albula *Tyber.*
Albunea, źrzodło *Trivoli.*
Alburacis, *Ariege.*
Albus mons, *Blamont.*
Albutio, *Abusson.*
Alciacum, *Auxi.*
Aldenburgum, *Altenburg*, *Oldenburg.*
Aldenardum, *Oudenarde.*
Alduadubis, *Doux.*
Alebium, *Delebio.*
Alecto, *Aleth.* Alena, *Awlen.*
Alemania propria, *Algowia.*
Alesia; *Alais, S. Reine.* Alesiensis pagus, *Auxois.* Alestum, *Alais.*
Aletium, *Lecce.*
Aletrium, *Alatri.*
Alexandria, *Kandahar.*
Alexandria minor, *Alexandretta.*
Alexandria Statiellorum, *Alexandria* de la *Paille.*
Alexanum, *Alessano.* Alexianum, *Alixan.*
Algara, *Alghier.*
Algea, Algowia. *Algia, Auge.*
Alingavia, *Langei.*
Alingonis portus, *Laugon.*
Aliso, *Wesel.*
Alla narisca, *Aichstadt.*
ALLOBROGES, Narod dawny w Gallii mieszkaiący, gdzie teraz Delfinat y Sabaudya.
Almangowia, *Algowia.*
Almanissæ, *Almanechos.*
Almantia, *Almance.*
Alminium, *Almissa.*
Alnetensis tractus; *Aunis*, pow: *Alteński.*
Alnetum; *Launoy, Aunay.*
Alonium, *Alicante.*
Alpes, *Aulps.*
ALPHEA, rzeka w Morei, uchodzi do golfu Arkadyi.
Alpissaxum, *Alpstein.*
Alsena, *Almeda.* Alsona, *Auxonne.*
Altaripa; *Altenreiff, Hauterive.*
Alta Silva, *Haute seille.*
Altia, *Altzey.*
Altenvillare, *Hautvilliers.*
Attinum, *Tolna, Attriacum*, *Autruy*,
Altusfons, *Haute fontaine.*
Alvernia, *Auvergne*, Alvernum, *Auvers.* Aluta, *Alaut.*
Arnacaum, *Mocao.*
Amantia, *Mohacz.*
Amasius, *Ems.*
Amasonum Regio, *Amazia, Amazonow Kray.*
AMASTRIS, Miasto w Król. Heraklei, kray nad brzegami morza Czarnego między Herakleą y Sinopą.
AMATHONTA, Miasto na Wyspie Cypru nad brzegiem Wschodnim. Inne tegoż imbyło w Palestynie nad Jordanem.
AMBARRI, Narod. gdzie dziś Diecezya de Chalons, i Charolois.
Ambianum, *Amiens.*
Ambibarreti, *pow. Niwerneński.*
Ambibarii, *Avranchin.*
Ambivarriti, gdzie *Anvers.*
Ambracia, *Arta.*
Ambroniacum, *Ambournai.*
Amelia, *Ameria.*

Amida, *Diarbek.*
Amiſus, *Ems, Samſoun.*
Amiternum, było m. w pobliżkości dziſieyſzego Aquila.
Ammon, Jowiſz Ammoński miał ſwoy Kościoł w Lybii na z. Egyptu, o m. 100. od morza Srzodziemnego.
Ammonitæ, Ammonici, Narod niegdyś mieſzkaiący na Wſchod Jordanu.
Amorhei, mieſzkali na Zachod, a potym na Wſchod morza umarłego.
Amphipolis, *Amboli.*
Ampliſſa, *Salona.*
Amphrissus, Rzeka dawna w Teſſalii.
Amſtelodamum, *Amſterdam.*
Amyclæ, miało położenie bliſko Sparty. Inne mieyſce tegoż im było bliſko Fondi.
Anagarum, *Nageta.*
Anaphe, Nanfio. *Anaphia*, *Napoli.*
Anas, *Guadiana.*
Anaſſus, *Piava*; Anaſus, *Ens.*
Anazarba, *Acſaray.*
Ancalitia, *Henley.*
Anciacum, *Ancy-le-Franc.*
Ancora, *Ancre.*
Ancyra, *Angura.*
Andaginum, *S. Hubert.*
Andegavum, *Angers.*
Andelous, *Andelot.*
Andematunum, *Langres.*
Andeneſium, *Ancenis.*
Anderitum, *Javoulx.*
Andes, Angers, ob. *Mantua.*
Andetrium; *Moſtar, Cliſſa.*
Andriſium, *Andreſy.*
Aneda, *Edimburg.*
Anemobria, *Jampoli.*
S. Anemundus, *S. Chamond.*
Angelopolis, *S. Ange. Angeles.*
Angeriacum, *S. Jean d'Angely.*
Angledura, *Anglura.*
Angliera, *Anghiera.*
S. Anianus, *S. Chignan.*
Anicium, *le Puy.*
Anio, *Teverona.*
Aniſola, *S. Calais.*
Aniſus, *Ens.*
Anneſium, *Annecy,*
Annuo, *Auneau.*
Anatolia, *Natolia,*
Anſeola, *Anslo.*
Anſeria, *Oye.*
Antenacum, *Andemach.*
Antæ, Mieſzkańcy niegdyś Beſſarabii.
Antandrus, m. w Frygii, pod górą Idą, i na połud: Miaſta Troyi.
Anticaria, *Antequerra.*
Antibarum, *Antivari,*
Anticyra, m. w Focydzie, i Wyſpa na odnodze Zeitońſkiey, zkąd wychodziła ciemierzyca zachwalona.
Antiochia Margiana, *Meſched.*
Antipatrida, m. nadbrzeżne w Paleſtynie na północ Joppy.
Antipolis, *Antibes.*
Antium, położone było bliſko Nettimo.
Antares, byli w okolicy Nantes.
Anveila, *Anweiler.*

Anvermodium, *Envermen.*
Anxanum, *Lanciano.*
Anxur, *Terracina.*
Anzicanum, *Ansico.*
Aonia, *Bœotia.*
APAMÆA, m. w Bitynii pod górą Olimpem. Było inne w Frygii na połud: Chintayi; Inne zaś w Syryi nad rz. Orontem, blisko mieysca, gdzie taraz formuie iezioro, o *m.* 10, na północ od Hamy. Także nad zbiegiem Tygru i Eufratu &c.
Apamiæ, *Pamicers.*
APHRODISIA, mieysce ſt. w Frygii nad Meandrem.
Amphrodisium; *Afryka.* m.
APIDANUS, rz w Tessalii, która wpada do Penay do brzegu Wschodniego, Apollonia, *Bonandrea, Pollina Sissopoli.*
Apona, *Laudan.*
Aponus, *Abano.*
Aprimonasterium, *Ebermunster.*
Aprutium, *Abruzzo.*
Apua, *Pontremoli.*
Apulia, *Puglia.*
Apulia Daunia, *S. Ange.*
Aqua, *Aix-en-Othe.*
Aqua-bella, *Aigue belle.*
Aquæ, *Fürstenfeld.*
Aquæ Bormonis, *Bourbon l'Archambaud.*
--- Borvonis, *Bourbonne les-bains*
Aquæ Calidæ, *Orense, Aigues-Caudes, Bagnols, Bath, Vichi.*
--- Convenarum, *Bagneres.*
Aquæ Fervidæ, *Fervaques.*
--- Flaviæ, *Chavez.*
--- Gratianæ, *Aix.*
--- Helvetiæ, *Bada.*
--- Lupiæ, *Gwadelupa.*
--- Mattiacæ, *Wis-Baden.*
--- Mortuæ, *Aigues-Mortes.*
--- Nisincæ, *Bourbon-Lancy.*
--- Regiæ, *Egra.*
--- Sextiæ; *Aix, Akwasexta.*
--- Solis, *Bath.*
--- Statiellæ, *Acqui.*
--- Tarbellicæ, *Dax.*
--- Veteres, *Oudevatter.*
--- Voconis, *Vic-le Comte.*
Aqua Spersa, *Aigueperse.*
Aqua viva, *Aigue vive.*
Aquensis Vicus, *Bagneres.*
Aquianum, *Evian.*
Aquicinctum, *Anchin.*
Aquila; Aquilegia, *l'Aigle.*
Aquilina; *l'Aigle, Angulema.*
Aquilonia, *Cedogna.*
Aquincum, *Buda.*
Aquisgranum; *Akwizgran, Aix-la Chapelle.*
Aquistriæ, *Guistres.*
Aquitania; *Akwitania, Guienne.*
Ara Ubiorum, *Bonna.*
Arabicus Sinus, *Morze Czerwone.*
Arabiæ emporium, *Aden.*
Arachosia, *Kabulistan.*
Arachotus, *Kabul.*
Aræ - Flaviæ; *Heidenheim, Blaubeuern.*
Aregenus, *Bayeux.*
Arar, *Saone.*
Araugia, *Arau, Araura, Eraud.*
Arausio; *Arauzia, Orange.*

Araxes, rzeka w Armenii wpada od Zachodu do Morza Kaspyskiego.
Arbella, nad Tygrem, poniżey Niniwy, i Mozulu.
Arbor felix, *Arbon.*
Arcadia, Prowincya zawarta w śrzodku Peloponezu.
Archelais, *Erekli.*
Archiæ, *Arques.* *Arciaca*, *Arcis.*
Ardea, Stolica niegdyś Retulow, trwa ieszcze dotąd pod tymże im. leży o *m. 6.* na połd. od Rzymu.
Ardelica, *Peschiera.*
Ardra, *Ardes.*
Arduenna Sylva, *Ardennens.*
Areæ, *Hieres.*
Arecomici Volcæ, Narod w Langwedocyi przedtym mieszkaiący ponad Rodanem.
S. Aredius, *Irier.*
Arelate, *Arles.*
Arenacum, *Arnheim.*
Arethusa, nazwisko sławnego źrzodła w Syrakuzie. Tegoż im. m. w Syryi blisko Apamei.
Aretium, *Arezzo.*
Argantomagus, *Argenton.*
Argathelia, *Argyla.*
Argea, *Argowia.*
Argenus, *Orne*, lub raczey *la Vire.*
Argentea, *Plata.*
Argenteus, *Argens.*
Argenteus Mons; *srebrna gòra, Bielany.*
Argentigera, *Arget.*
Argentina, *Strasburg.*
Argentalium, *Argenteuil.* Argentorium, *Argentan.*
Argentoratum, *Strasburg.*
Argirippa, lub **Argoshippium**, dziś *Arpis*, w Kapitanacie pod gòrą Garganem.
Argovia libera, *Freye Aemter*, czyli wolne powiaty.
Aria, *Arran*, *Herat.*
Ariana, *Korassan.*
Aricia, Miasto i las wielki w Latium na połd: Rzymu na drodze Apiuszowey leżące.
Aridagamantia, *Arouaise.*
Arimathia, *Rama.*
Ariminum; *Rimini, Arymin.*
Arina, *Tezela.*
Arionius, *Arnon*,
Arisabium, *Ava.*
Aristadium, *Arnstad.*
Arizenus, *Vieux.*
Arlape, *Pechlarn.*
Arlodium, *Arleux.*
Armasanicæ, *Aymargues.*
Armeni, *Ormianie.*
Armentariæ, *Armentieres.*
Arminiensis tractus, *Armagne.*
Armoricæ Gentes, Narody Gallow osiadłych niegdyś nad Oceanem między Sekwaną y Ligierem.
Armuniada, *Armuyden.*
Armuzia, *Ormuz.*
Arnaldi via, *Arnheim.*
Arneburgum, *Arneberg.*
Arnetum, *Arnay.*
Arnostadium, *Arnstad.*
Arnus, *Arno.*
Aroa, *Arroé.*
Arola, Aar, *Arool.*
Arobæ Burgus, *Arbourg.*

Arolæ mons, *Arberg.*
Aromatum promontorium, Cap *Guardafuy.*
Arofia, *Vefteras.*
Arovia; *Araw.*
Arrabo, *Raab rz.*
Arremarenfe Monafterium, *Montier Ramey.*
Arfchotium, *Aerfchot.*
ARSINOE, *Famagoufta, Suez.* Było wiele m. tęgo im. innych.
Artabrum promontorium, Cap *Finifterræ.*
ARTAXATA, m. *Armenii* nad *Araxą*, w nieiakiey odległości od Eriwanu.
Arthenæum, *Artenai.*
Artigis, *Alhama.*
Arubium, *Modrus.*
Arucci nova, *Moura.*
Arverni, *Clermont.*
Arunci, *Aronches.*
Arunda, *Ronda.*
Arundina, *Arundel.*
Arupinum, *Rovigno.*
Afcalingium, *Hildesheim.*
ASCALON, m. w Paleftynie, o *m.* 5. na połud: od Joppy.
ASCAULES, Narod, gdzie dziś *Sochaczow, Łowicz*, &c.
Afcenfius, *Afche.*
Afciburgus, *Afchaffenburg.*
ASERA, Wieś w Beocyi, pod gòrą Helikonem, mieſzkaniem Hezyoda ſławnă.
Afculum, *Ascoli.*
Afiacum, *Azay.*
Afia minor, *Azya mnieyfza*; *Natolia.*
ASINGABER, m, w Arabii oboczyftey nad golfem Wfchodnim, i pòłnocnym morza Czerwonego.
ASOPUS, rz. ktòra oddziela Beocyą od Attyki.
Aforus, *Oforo.*
Afpadana; *Aspahamum, Ispahan.*
Afpalatos, *Spalatro.*
Afphaltides lacus; Mare mortuum, *morze umarłe.*
Affidonia, *Medina Sidonia.*
ASSYRYA, dziśiay Prow. Kurdyftan, i nadto zabierała niektòre części Prowincyi Sąſiedzkich.
Aftacilicis, *Tefezara.*
Afta Colonia, lub *Pompeia, Afti.*
Aftapa, *Eftepa.*
Afta regia, *Xeres de la Frontera.*
Aftigis, *Exjia.*
Aftinga, *Staffings.*
Aftonica, *Aftorga.*
Aftipalæa, *Stampalia.*
Afulum, *Afolo.*
Atanacum, *Aignay.*
Ataxa, *Aude.*
Aternum, *Pefcara.*
Atefte, *Efte.*
Athanagra, *Cardona.*
Athenæum, ob. *Aisnay.*
Athenopolis, *Grimaud.*
Athefinus ager, *Etfchlandia.*
Athefis, *Adiga.*
Athochium, *Atock.*
ATHONONES, Narod w Wołyniu wyżfzym.
Attrebates, *Arras.*
Atria, *Adria.*

Attica, *Attyka*, niegdyś Prowincya Grecka, z iedney strony zawarta Euryppem, z drugiey golfem Ateńskim.
Attiniacum, *Attigny*.
Attipiacum, *Attichy*.
Attuatacum, *Tongres*.
Aturum, *Aire*.
Aturus, *Adour*.
Avalonia, *Inis-Owen*.
Avari, Awarowie, był to lud Tartaryi, który potym osiadł w Wołoszech. Są to Przodkowie Węgrow.
Avaricum; *Bourges*, *Bituryka*.
Avarini, Narod ponad Narwa, przy iey uyściu do Wisły.
Audomaropolis, *S. Omer*.
Audura, *Eure*.
Avenæ, *Avesnes*. Aveneriæ, *Avenieres*.
Avenio; *Avignon*, *Awenion*.
Aventicum, *Avenches*.
Aventinum, *Abensperg*.
Averium, *Aveiro*.
Avernus, iezioro zwane Piekielnym, blizko Pouzzoli we Włoszech.
Aufidena, *Alfidena*.
Aufidus, *Ofanto*.
Auga, *Eu*. Augia *dives*, *Reichenau*.
Augia minor, *Weissenau*.
Augusta; *Agosta*, *Tubingen*.
Augusta, Auschorum, *Ausch*.
---Basienorum, *Bassignana*.
---Dea, *Die*.
---Emerita, *Merida*.
---Nemetum, *Spira*.
---Prætoria, *Aousta*.
Augusta Rauracorum; *Augst*, *Bazylea*.
---Salassarum, *Aousta*.
---Suessionum; *Soissons*, *Swessyon*.
---Taurinorum, *Turyn*.
---Tiberii, *Ratisbona*.
---Trevirorum; *Trewir*, *Treves*.
---Tricassinorum, *S. Paul-trois-Chateaux*.
---Trinobantum, *Londyn*.
---Vagiennorum; *Saluzza*, *Saluces*.
---Vangionum; *Worms*, *Wormacya*, *Wangen*.
---Veromanduorum, *S. Quentin*.
---Vindelicorum; *Ausburg*, *Auszpurg*.
Augustovia, *Augustow*.
Augosto-bona, *Troyes*.
Augusto-magus, *Senlis*.
Augusto-dunum, *Autun*.
Augusto-nemetum; *Clermont*, *Klermon*.
Augusto-ricum; *Limoges*, *Lemowik*, *Poitiers*, lub *Piktawa*.
Avila; *Aviles*, *Awila*.
Avitacum, *Aubierre*.
Avitium, *Benaventa*.
Avium Insulæ; *Ptakow Wyspy*, *Aves*.
Aulerci, gdzie dziś Powiat Cenomański, (le Maine) Perche, i Eboraceński.
Aulica, *Eltze*.
Aulis, port w Beocyi na pograniczu Attyki, i nad cieśniną Negrepontu.

Aulon, Valona. Był tegoż im. wzgórek blizko Tarentu, sławny żyznością w przednie wina.
Aurea Vallis; *Airvaux, Orval.*
Aureatum, *Aichstadt.*
Aurelia Allobrogum, *Genewa.*
Aurelianum; *Orleans, Aurelian.*
Auria, *Orensée.*
Aurigera, *Ariege.*
Aurilliacum; *Aurilliac, Auryliak.*
Aurimontium, *Goldeberg.*
Aurio; *Evron, Huiron.*
Ausa, Wieś w Katalonii.
Ausonia; *Italia, Włochy.*
Aussonia, *Auxonne.*
Austra, Aussigi Austrania, gdzie Samlandia.
Austrasia, dziś Xstwo Lotaryngii, y Prowincye na północ będące.
Austrinus Sinus, *Zuyderzee.*
Autariarum, *Abrobania.*
Antissiodorum; *Auxerre, Antyziodor.* Autricum, *Chartres.*
Auximum, *Osimo.*
Axelodunum, Hexam. Axiacæ, Narod gdzie. Bog do Dniepru uchodzi.
Axiace, *Oczakow.*
Axiaces, niegdyś, teraz Dniepr.
Axima, *Lanzo.*
Axiopolis, *Galacz.*
Axius, *Vardari.*
Axona, *Aisne.*
Aymontium, *Ayamonte.*
Azamurum, *Azamor.*
Azama, *Zamora.*
Azania, *Adel.*
Azilium, Mansum, *Mas d'Azil, Erzerum.*
Azot, leżało o 4. *m.* na południe od Joppy.
Azoum, *Azo.*

B. B. B.

Babilonia, Babilon Miasto niegdyś ledwie nienaywiększe w całym świecie, zabudowane było nad Eufratem, o *m.* 30. na połd. ku Zach: od Bagdadu. Nie masz dzisiay żadnych iego znakow. Imainacya dzisieyszych z podania dawnych ie opisuie. Babilonia Prowincya dziś się zowie, *Irak.*

Bacca Sera, *Bacia Seray.*
Bacemum; *Baceim, Bazeim.*
Bactra, *Balek.*
Bactriana, *Korasan.*
Badenberga, *Bamberga.*
Badera, *Bazieres.*
Bagacum, *Bawar.*
Bagay, m. dawniey w Numidyi.
Bajoce; *Bayeux, Bayoka.*
S. Baldonner, *S. Galmier.*
Baleares Insulæ, są teraz Majorka, Minorka i Iwika. Pierwsza *Balearis major*, druga *Balearis minor* zwane były.
Balgentiacum, *Baugency* teraz się zowie.
Balgia, *Batha.*
Balliolum, *Bailleuil.*

Ballivia Juncetana, *Vieux-Joncs.*
Balma, *Baume.*
Balneolum, *Bagneux.*
Balneum regis, *Bagnarea.*
Balsa, *Albufeira. Balya, Bali.*
Bapalma, *Bapaume.*
Bara, *Dunbar.*
Baranium, *Baraniwar.*
Barbaellium, *Barbeaux.*
Barbata, *Barbada.*
Barcetum, *Berzeto.*
Barcilona, *Barcellonetta.*
Barcino, *Barcelona.*
Barcovicum, *Barwick.*
Bardarius, *Vardari.*
Bardeatis, *Bicaner.*
Bardorum vicus; *Bardevic, Bardwik.*
Bardum; *Barda, Bardt.*
Barium; *Bari, Bar.*
Bariolium, *Bariols.*
Barnastapula, *Barnstaple.*
Bareflu*c*tum, *Barfleur.*
Banti, Narod w poblizkości Bartonii.
Barulum, *Barlette.*
Basenis Sylva; *Schwartz-Wald*, Las czarny, *Foret-Noire.*
Basiana, *Posega.*
Basilea; *Bâle, Bazylea.*
Basiliopolis; *Bazyli-grod, Wasylgorod.*
Basoleæ, *Bazoches.*
S. Basolus, *S. Basle.*
Bassiniacus Ager, *Bassigny.*
Bassivilla, *Basville.*
Bassorum Oppidum; *la Bassée, Bassea.*
Bastarnæ Narod, gdzie dziś Podgòrze.
Basti; *Baço, Baza.*
Batavia; *Betuve, Hollandya.*
Batavodurum, *Batenburg.*
Bathiense, Monasterium, *Bath-monster.*
Beatia, *Baeza.*
Becia, *Biecz.*
Beda, *Bidburg.*
Bedriacum, *Caneto.*
Beleni ville, *Blain-ville.*
Belgium; *Pays-bas, Nider-land.*
Belia, *Belchite.*
Belica, *Bellay.*
Bellilucanus, *Balaruc.*
Belisia, *Bilsen.*
Bellaaqua, *Bellaigue.*
Bellegarium, *Balaguer.*
Belli-castro, *Bel-castro.*
Belliriparii Castrum, *Beau-repaire.*
Bellofordia, *Beaufort.*
Bellogardia, *Belgrad.*
Bello-mariscus, *Beaumariz.*
Bello-montium, *Beaumont, Bomon.*
Bello-quadra, *Beaucaire.*
Bello-vacum; *Beauvais. Bello-wak.*
Bellus-jocus; *Beaujeu, Bel-zok.*
Bellus-Launomarus, *Bello-mer.*
Bellus-locus, *Beaulieu, Bellok.*
Belna, *Beaune.*
Belsia, *Beauce, Belzya.*
Belsinum, *Boria.*
Belsa, *Betz.*
Benacus-lacus; *Lago di Garda, Jezioro Garda.*
Benearnia, *Bearn.*
Benearnus, *Lescar.*

Benefeldia, *Benfeldt*, Bequia. *Bekia*, Berga, *Bergen*.
Berecynthus, góra w Frygii niedaleko Sangary. Inna na Wyspie Krecie.
Berenice, iest to Apamea w Celessyryi. Było tegoż im. kilka Miast w Egypcie, iedno z nich sławnieysze.
Berga od Tabernas, *Berg-Zabern*.
Bergæ od Zomam, *Berg-ob-Zoom*.
Bergamum, *Bergama*.
Bergula, *Bergas*.
Bergusia, *Balaguer*.
Berigonium, *Bargeny*.
Berisa, *Tokat*.
Bernaburgum, *Bernburg*.
Bernacum, *Bernay*.
Berræa Macedoniæ, *Carraveira*.
Berræa Syriæ, *Alep*.
Berœa, lub *Beroe*, Miasto w Tracyi blizko Morza Czarnego na Pograniczu Mezyi.
Berolinum, *Berlin*.
Berona, *Beraun*.
Borythus, *Baruth*.
Bersabea, Miasto leżące niegdyś w samym końcu południowym Judei.
Bersuriæ, *Bersuire*.
Besiniæ, *Bisignano*.
Bestia, *Viesti*.
Bethel, Miasto w pokoleniu Beniamin, o *m. 6*. na połu. ku W. od Jerozolimy.
Bethsaida, nad brzegiem Zachodnim ieziora Genezareth w Palestynie.
Beugesia, *Bugey*.
Biatia, *Baeça*.
Bibacum, *Biburg*.
Bibiscum, *Vivy*.
Bibractæ, *Autun*.
Bidiscum, *Bitche*. *Biducasses*, ob. *Viducasses*.
Bifeldia, *Bilefeld*.
Bigerra, *Villena*.
Bilbilis nova, *Calatajud*.
Billiomagus, *Billom*.
Billisionum, *Bellinzona*.
Bipontium, *Zweybruck*, dwoch mostow M. i Xstwo.
Birfletum, *Biervliet*.
Birtha, *Bir*.
Bisontio, *Besançon*.
Biterræ, *Beziers*.
Bithynia, *Beksangil*.
Bithynia, Prowincya północna Natolii nad brzegiem morza Czarnego i morza Marmora.
Biturgia, *Borgo-di-San-Sepolcro*. Biturigæ; *Bourges*, *Bituryka*.
Bizia, *Vizæ*.
Bizia, niegdyś mieszkanie Terei, było nad morzem Czarnym w Tracyi.
Blabirya, *Blaubeuren*.
Blancoberga, *Blanckemberg*.
Blandona, miała dawniey położenie toż, co dzisiay *Civita Vecchia*.
Blanzincum, *Blanzac*.
Blavia, *Blaye*.
Blesæ; *Blois*, *Bleza*.
Bletisa, *Ledesma*,
Bocemum, *Bolzano*.
Bodencomagus; iest toż, co *Industria*.
Bodincus, *Po*,

Bodobriga, *Boppiart.*
Boeotia, *Beocya*, dawny Kray w Azyi rozciągał się z iedney strony od brzegow morza Czarnego do Golfu Lepanckiego, z drugiey na polnoc ku W. Attyki.
Boethana, *Beder.*
Boetica, *Andaluzya.*
Boetis: *Guadalquivir, Gwadalkwiwir.*
Bogadium, *Fritzlar.*
Boii, Narod tam niegdyś osiadły gdzie Czechy teraz, a potym w Bawaryi. Byli też i w prow. *Buch*, w okolicach Burdegali, i w *pow.* Burgońskim we Francyi.
Boiodurum, *Irnstadt.*
Bolerium, *Pénrin.*
Boleslavia, *Buntzlau.*
Boleum, *Boglio.*
Bolonia, *Boulogne.*
Bonæ fortunæ, *Borneo.*
Bona-vallis, *Bonne-vall.*
Bondico-magum, *Casal.*
Bononia, *Boulogne.* Inna miała tam swe położenie, gdzie teraz *Illok.*
Bononia, także była gdzie Widyn.
Bonum fagetum, *Bonfay.*
Bonus Aer; *Bonaire, Buennos Aires.*
Borbeto-magus; *Worms, Wormacya.*
Borbonium, *Bourbon.*
Boringia, *Bornholm.*
Borussia, *Prusy.*
Borysthenes, *Dnieper.*
Boscobellum, *Henrichemont.*
Bosphorus, cieśnina. Znacznieysze były: ieden w Tracyi nad ktòrym leży Konstantynopol, drugi Cymmerycki, ktòry czyni połączenie morza Czarnego z ieziorem Meotides.
Bosporus, *Ochsenfurt.*
Bostra, Miasto w Arabii pustey.
Botolnia, *Bolton.*
Botzavia, *Orangeburg.*
Bovianum, *Boiano.*
Bracara, *Bragua.*
Braccum, Saccum, *Bryssac.*
Bracenum, *Bracciano.*
Brachbantum, *Brabant.*
Bragadurum, *Pfullendorf.*
Brajacum, *Brou S. Romain.*
Braia, *Brie.*
Brannesia. *Adenburg.*
Brannovices, *Briennois*, w *pow. Birançonois.*
Bratislavia; *Wrocław, Breslau.*
Bratuspantium, położone *w Diec. Bellowaceńskiey.*
Braunodurum, *Braunau.*
Bravum, *Burgos.*
Brechinia, *Brecknok*, Brega, *Brzeg.*
Bremocartum, *Bremgarten.*
Brennacum, *Braine.*
Breona, *Brienna.*
Briconium, *S. Brieux.*
Briganconia, *Bregançon.*
Brigantes, *Northumberland.*
Brigantia; *Bragance, Bregentz, Briançon.*
Brigantum (Flavium) *Betanços, Compostella.*
Brillindunum, *Burlington.*

Brinonia, *Brignolles.*
Briocum, *S. Brieux.*
Brioveta, *S. Lo.*
Briſcia; *Brześć, Breſſya.*
Briſticia, *Windiſch-Feiſtritz,*
Britolium, *Breteuil.*
Brivadurum, *Briara.*
Briva-Iſaræ, *Pontoiſe.*
Briva-Curretia, *Brives-la Gaillarde.*
Brivas, *Brioude.*
Brivates, *Breſt.*
Brixellum, *Bercello.*
Broburgus, *Burburg.*
Brocomagus, *Brumpt.*
Bronium, *Brenne l'Alleu.*
Bructeri, Narod dawny w Germanii.
Brunduſium, *Brindes.*
Brunetum, *Brugneto.*
Brunonis Mons, *Braunsberg.*
Brunopolis, *Brunświk.*
Brutii, Narod niegdyś gdzie Kalabrya.
Bruzziæ, *Bruges.*
Buba, *Termoli.*
Bubastus, Miaſto w Egypcie niżſzym nad Kanałem Nilu.
Bubua, *Bua.*
Bubulæ, *Bulles.*
Buccina, *Levanzo.*
Buccinium, *Bouchain.*
Bucino, *Bocino.*
Budiſſa, *Bautzen.*
Budovecium, *Budweiſs.*
Budruntum, *Bitonto.*
Bullio, *Bowillon.*
Bunitium, *Stralſund.*
Bunobara, *Beniarax.*
Bunonis mons, *Bourmont.*
Burchuſia, *Burckhauſen.*
Burdigala, *Bordeaux.*
Burgidolum, *Deols.*
Burgundia, *Bourgogne.*
Burgundiæ Comitatus, *Franche-Comté.*
Burgus Novus, *Burg-à neuf.*
Buruncum, *Burick, Woringen.*
Buſentiacum, *Buzançois.*
Buſſatium, *Bouſſac.*
Buthrotum, *Butrinto.*
Buthonia, *Bath.*
Butua, *Budoa.*
Buxentum, *Policaſtro.*
Buxeria, *Buſſieres.*
Buxetum, *Buſeto.*
Byblos, m. w Fenicyi o m. 10. na połnoc od Baruth. Inne było w Egypcie przy początku Delty, gdzie ſię Nil na koryta dzielić zaczyna.
Byrsa, było nazwiſko Cytadelli Kartageńſkiey.
Bysacena, Kraina w Afryce granicząca z Krôleſtwem Tunetańſkim.
Byzantium; *Conſtantynopol, Carogrod, Stambuł.*

C. C. C.

Caballicus-ager; Chablais, pow. Szablońſki.
Cabar Susis, Miaſto w Byzacenie.
Cabellia, *Chablis.*
Cabellio, *Cavaillon.* Cabillonum, *Chalons.*
Cadacherium, *Cadequié.*
Cadmea, *Cytadella Tebańſka.*
Cadocum, *Cayeux.*
Cadomus, *Caen.*

Cadunium, *Cadoin.*
Cadurcinus pagus, *Quercy.*
Cadurcum, *Cahors.*
Cadytis, *Jeruzalem.*
Cæa, *Zia.*
CæRESI, Namurſki dziś powiat.
Cæſaraugusta; *Acſaray*, *Sarragoſſa.*
Cæſarea-ad Lutram, *Kayſerslautern.*
Cæſarea, *Jerſey.*
Cæſarea Cappadociæ, *Keſara.*
CæSAREA MAURITANIæ, znaydowała ſię niedaleko Tenezu, w Krôleſtwie Tremeſenſkim.
CæSAREA PALESTINæ, m. nad morzem Srzodziemnym, o m. 15. na połn. ku Z. od Jerozolimy.
CæSAREA PHILIPPI, m. w Galilei ku źrzodłom rzeki Jordanu.
Cæſareo forum, *Keſmark.*
Cæſaris-burgus, *Cherbourg.*
--- Inſula, *Kayſerswerd.*
--- Mons, *Kayſersberg.*
Cæſariſta, *Ceireſte.*
Cæſaris verda, *Kayſerſwerd.*
Cæſarodunum, *Tours.*
Cæſaromagus, *Beauvais.*
Cæſarotium, *Giſors.*
Cæſiæ litus, *Calvi.*
Cætobris, *Setubal.*
Cafria, *Kafrerya.*
CAICUS, rzeka w Mezyi, ktôra na przeciw Wyſpy Lesbos uchodzi do morza.
Caino, *Chinon.*
Caiona, *Kaien.* Cairoanum, *Kairwan.*

Calæ, *Chelles.*
Calagorgis; *Cazeres*, *S. Lizier.*
Calagubris, *Calahorna.*
Calamæ, *Chaumes.*
Calatum, *Tadcaſter.*
Calatia, *Cajazzo.*
Calcida, *Calzada.*
Calact, miaſto w *Nortumberlandyi.*
Caledonia, *Szkocya.*
Calemba, *Cambaja.*
Calenum, *Cariola.*
Cales, *Calvi*, w Krôleſtwie Neapolitańſkim.
Caletenſis Ager, *Caux.*
Caliaris, *Cagliari.*
Calido-becum, *Caudebec.*
Caliſſia, *Kaliſz.*
Callatia, *Kilia nowa.*
Calle, *Porto.*
Calligeris, *Kananor.*
CALLINICE, *Kallinika*, m. w Oſrhoenie zruynowane w piątym wieku od Kozroeſa. Leżało nad Eufratem.
Callium, *Cagli.* Callipolis, *Gallipoli.*
Calniacum, *Chaune.*
Calnucum, *Chaunay.*
Calonesus, *Belle Isle.*
Calonna, *Chalonne.*
CALPA, gôra w Hiſzp: nad cieśniną Gibraltarſką, iedna z kolumn Herkuleſa, leży pod Gibraltarem.
Calvaria, *Kalwarya Gôra.*
Calvomons, *Caumont.*
Calvus mons; *Chaumont*, *Łyſa gôra.*
CALYDON, w Aetolii blizko Golfu Weneckiego.

Canacus, *Kema.*
Camalodunum; *Colchester, Maiden.*
Camana, *Chaul.*
CAMARINA, Miasto w stronie południowey Sycylii. Było zrzucone od Syrakuzanow, ktorzy opanowali go znalazłszy przystęp przez bagno osuszone od mieszkańcow dla uwolnienia się od wilgoci, i zarazy zepsutego powietrza. Zkąd urosło przysłowie: *Camaranum ne moveas.*
Camberiacum, *Chambery.*
Camboritum; *Kanbridga.*
Cambria, *Galles.*
Camelliacum, *Chambli.*
Camenecia, *Kamieniec.*
Cameracum, *Cambray.*
Camilliacum, *Chemillé.*
CAMPANIA, *Campagna, Campania di Roma, Champagne, Szampania.*
Campania, *Terra di Lavora.*
Campidona, *Kempten.*
Campiniacum, *Chempigny.*
Campolilium, *Lilienfeld.*
Camponi, *Campan.*
Campoveria, *Veere.*
Campus-rotundus, *Campredan.*
Camudolanum, *Northampton.*
Camuledunum, *Malden.*
CANA, *Kana,* Miasto w Galilei nad północnym brzegiem ieziora Genezareth.
Cancia, *Canche.*
Candidobrinse Oppidum, *Combronda.*
Cane, *Caxem.*
Canis Suspensus, *Capendu,*
Canoæ, *Cannes.*
CANOPUS, Miasto w Egypcie, o m. 8. na w. od Alexandryi.
Cantabria, *Biscaya.*
Cantabrigia, *Cambridga.*
Cantaropolis, *Kanstad.*
Cantatium, *Catanzaro.*
Cantilia, *Chahtel.*
Cantium; *Kent, Kęty.*
Cantuaria, *Cantorbery.*
Canuccis, *Sargel.*
CAPENAS, miało położenie, o m. 6. na poln. od Rzymu.
CAPHATEA, przylądek nad brzegiem połnocnym Negrepontu.
CAPHARNAUM, *Kafarnaum,* Miasto przy wniyściu Jordanu do ieziora Genezareth.
Cappadocia, *Amasia.*
Caprea, *Capraia.*
Capsulæ, *Caorla.*
Caput aqueum, *Cappacio.*
---Istriæ, *Capo d' Istria.*
---Stagni, *Capestan.*
Carantonus; *Charente, Charenton.*
Carcamis, lub Karchemis, *Kerkisia.*
Cardamine, *Camarina.*
Carentonium, *Carentam.*
Caretum, *Carhaix.*
CARIA, była niegdyś prow. przy końcu Południowym i Zachodnim Natolii.
Carianum, *Cariati.*
Carinianum, *Carignan.*
Carisiacus, *Quierzy.*
Carleolum, *Carlile.*

Carmania, *Kerman.*
Carmaniola, *Carmagnole.*
Carmanum, *Carmaing.*
Carnarius, *Caruero.*
Carinæ Alpes, *Carniola.*
Carnovia; *Jagerndorf, Karnow.*
Carnutum, *Chartres.*
Carobriæ, *Chabris.*
Caroli locus, *Chailly.*
Carolomontium, *Charlemont.*
Carolopolis; *Charleſtown. Charleville, Compiegne.*
Caroloregium, *Charleroy.*
Caropum, *Charot.*
Carpathus, *Scarpanto.*
Carpentoracte, *Carpentras.*
Ad Capinos, *Charmes.*
Carpum, *Carpi.*
Carræ, *Harran.*
Carrodumum; *Krakow, Krainburg.*
Carrofum, *Charroux.*
Cartena, *Moſtagan.*
Carthago, *Kartagena*, leżała niegdyś, blizko Tunetu na Klinie Ziemi oblaney Morzem, na pôłnoc Miaſta rzeczonego.
Carthago nova, *Carthagena.*
Carthago vetus, *Villa-Franca-de Panades.*
Carthea, *Zia.*
Cartilatum, *Carlat.*
Carus, *Chor.*
Carus locus, *Charlieu.*
Caſa Dei, *Chaiſe Dieu.*
Caſeolum, *Choiſeul.*
Casilinum, było dawniey m. na przeciw dawney Kapuy nad tąż rzeką.
Caſnetum, *Queſnoy.*
Cassandria, *Kaſſandrya*, miała położenie nad Golfem Salonickim w ſamym końcu iego
Caſſeletum, *Chaſelet.*
Caſſenaticum, *Saſſenage.*
Caſſilia, *Kaſſel.*
Caſſinogilium, *Caſſeneuil.*
Caſſiopæa, *Janna.*
Caſimiria, *Kazimierz.*
Cassiterites, mieſzkali niegdyś w ſtronie pôłnocney i Zachodniey Anglii.
Caſſubia, *Kaſzuby.*
Castalius Fons, *Kaſtaliyſkie* źrzodło znaydowało ſię pod górą Parnaſſem.
Caſtania, *Caſtallanetta.*
Caſtelletum, *Catelet.*
Caſtellio, *Chatillon.*
Caſtellodunum, *Chataudun.*
Caſtellum Arianorum, *Caſtelnaudary.*
---Britonum, *Dumbarton.*
---Carnonis, *Chatel-Chalons.*
---Hunnorum, *Caſtelaum.*
---Menapiorum, *Keſſel.*
---Morinorum, *Kaſſel.*
---Norum, *Caſtelnau.*
---Tabernarum, *Bern-Caſtel.*
---In Voſago, *Chatel.*
Caſtilio Hiverorum, *Caſtiglione-del-Stivere.*
Castoria, Miaſto w Macedonii w niżſzym Państwie nad ieziorem, na pograniczu Albanii.
Caſtra; *Caſtres, Chatres.*
---Alata, *Edymburg.*
---Albina, *Alpen.*
---Batava, *Paſſau.*

Caſtra Cæcilia, *Caceros w Hiſzpanii.*
---Claudia, *Glocefter.*
---Lucii, *Chalus.*
---Ordeonii, *Ordingen.*
---Ulpia, *Alphen.*
Caſtrimonium, *Caſtro.*
Caſtrum Cervaria, *Cervera.*
---Album, *Caſtel branco.*
---Aliſo, *Eſſa.*
---Brientii, *Chateau-briant.*
---Cameracenſe, *Cateau-Cambreſis.*
---Caninum, *Chateau-Chinon.*
---Celſum, *Champroceaux.*
---Geloſum, *Caſtel-geloux.*
---Heraldi, *Caſtelleraut.*
---Lidi, *Chateau-du Loir.*
---Mariæ, *Malborg.*
---Mediolani, *Chateau Meillant.*
---Nantonis, *Chateau Landon.*
---Novum; *Caſtelnovo, Chateauneuf.*
---Novum Arii, *Caſtelnaudary.*
---Radulfi, *Chateauroux.*
---Urdiale, *Caſtro de Urdiales.*
Caſtulo, *Caslona.*
Catalanum, *Chalons.*
Cateliacum, *Cadillac.*
Catenellibocenſis Comitatus, *Katzenellenbogen.*
Catti, *Heſſia.*
Caturigæ, *Chorges.*
Cavares, *Hrab. Aweniony.*
Cauchi, Narod niegdyś, dziś Kaſzubianie, lub Kujawianie.
Cauciacum, *Choiſi.*
Caucoliberis, *Collioure.*
Caudium, między Kapuą i Benewentem, gdzie owa zaſzła ſławna porażka Rzymian zwana: Furcæ Caudinæ.
Cauna, *Kowno.*
Cavodium, *Cawan.*
Caurium, *Coria.*
Caystrus, rzeka w Jonii, ktòra płynie pod Efez.
Cea, *Zia.* Ceba, *Ceva.*
Cedron, *Strumyk*, ktòry oblewał Jeruzalem od *Zachodu.*
Celæna, to ieſt Apamæa w Frygii.
Celama, *Ned-Roma.*
Celbis-burgus, *Kylburg.*
Cella; *Zell, Celles.*
Cella Medulfi, *Saramon.*
Cella omnium SS. *Touſſaints.*
Cella quercus, *Kildare.*
Celleja, *Cilley.*
Cellula, *la Selle.*
Celſiniatus, *Sauxilanges.*
Celſona, *Solſona.*
Celtæ, ſiedliſka mieli w Gallii między Sekwaną, Renem, i Garumną.
Celtiberi, *Celtyberowie*, byli mieſzkańcy pólnocney za Ebrem Hiſzpanii.
Cenchræ, był to port Miaſta *Aten.*
Ceneſtum, *Cotra.*
Cenomanum, *Mans.*
Centauri, był narod w Teſſalii, Górale Pelionu i Oſſy.
Centrones, ich ſiedlizko gdzie teraz Tarentezya, i Dyecezya Duaku.
Centum-Cellæ, *Civita-Vecchia.*
Ceos, *Zia.*

Ceperana, Miafto Włofkie nad Garilanem.
Cephaledis, *Cefalis.*
Cephisia, Miafto w blizkości *Aten* leżące.
Cephisus, rzeka maiąca fwe źrzodło w Dorydzie, i która wpada do ieziora iednego w Beocyi.
Cerasus, Miafto w Królefłwie Pontu nad morzem Czarnym, o *m.* 60. na w. od Amazyi.
Ceraunia, *Cerines.* ob. *Acroceranii.*
Cercetia, *Cyrkaffia.*
Cercina, *Querezueng.*
Cerentia, *Cerenza.*
Cereris-Sacrum, *Sancerra.*
Ceretania, *Cerdaigne.*
Ceretica, *Cardignan.*
Cervia, *Chevres.*
Cervimontium, *Hirfzberg.*
Cervinum, *Czerwińfk.*
Ceftria, *Chefter.*
Cetius-mons, *Kalemberg.*
Cetobriga, *Setubal.*
Cetobrix, *Almada.*
Chalcis, *Negrepont.*
Chaldea, Część Babilonii, niedaleko golfu Perfkiego. Oyczyzna Magów Mędrców. Kray górzyfty.
Chamavi, narod Germanii, którzy fię z Gallami ziednoczyli byli.
Chaonia, *Chimera.*
Charybdis, wir morfki ku brzegom Sycylii, w cieśninie Meffyny, niebeśpieczny dla Okrętow, a który wyftawiali fobie Rzrymianie pod poftacią pfa żarłocznego.
Charidemum promontorium, teraz Kap Gatta zwany w Król: Grenady.
Charauna, *Camul.*
Chelidoniæ Insulæ, fławne morfkie fzkopuły ku brzegom Karamanii.
Cherium, *Quiers.*
Cheronæa, Miafto na pôłnoc Beocyi z ftrony Focydy.
Chersonesus, pôłwyfep. Sławnieyfze były Cimbrica, teraz Jutlandya; Taurica, teraz Krym.
Chersinus, rzeka dzifiay fię zowie Dźwina.
Cherusci, mieszkali na pôłnoc rzeki Wezery.
Chilonium, *Kiell.*
Chimera, Wulkan, czyli góra Kragus w Licyi wybuchaiąca ogień.
Chios, *Scio.*
Chronus, teraz Niemen rz.
Chriftburgum, *Kifzporg.*
Chryfites, *Sidero-Capfa.*
Chryfopolis; *Emboli, Scudari.*
Chulmia, *Hertzegowina.*
Chutei, mieszkali dawniey nad brzegiem wfchodnim Eufratu, i naftąpili w Samaryi na mieyfce Izraelitow.
Cibinium, *Hermenftadt.*
Cibira, Jedno tego im. m. znaydowało fię w Frygii, drugie w Pamfilii.
Cifteria, *Chichefter.*
Cicones, mieli fiedlifko przy wyściu Hebru w Tracyi.
Cilicia, *Cylicia*, kray w A-

zyi, rozciągał się około granic południowych i wschodnich Karamanii.
Cimacum, *Chimay.*
CIMBRI, naród początek swoy biorący z Jutlandyi.
CIMINIUS mons, lacus; góra i iezioro pod Witerbem.
CIMMERII MONTES, powyżey Albanii. Cymmeryiskie ciemności poszły w przysłowie. ob. Bosphorus.
Cimotus, *Argentiera.*
CIRCELLI, mieszkali tam, gdzie dziś Circello, m. Włoskie w Kampanii Rzymskiey.
Circesium, *Kerkisia.*
Cirta Julia, *Konstantyna.*
CIRTHA, Miasto w Numidyi.
Cissa, *Pago.*
Cistercium, *Citeaux.*
Citeium, *Sitia.*
CITIUM, Miasto na brzegu wschodnim Cypru.
Civaro, *Chamberti.*
Civitas, *Ciotad.*
Ciza, *Zeitz.*
CLANIS, rzeka, która płynie pod Acerrę. Inna była w Toskanii.
Clanum, *Glocester.*
Clarascum, *Cherosco.*
Clara tumba, *Mogiła.*
Clara vallis; *Clerval, Clervaux.*
Clariacum, *Clerac.*
Claromons; *Chiaromonte, Clermont, Częstochowa,* czyli *Jasna góra.*
Claromontium, *Clermont.*
Claros, *Calamo.*
Clavarum, *Chiavari.*
Clavasium, *Chivas.*
Claudia, *Klagenfurt.*
CLAUDIOPOLIS, *Kolosvar.* Inne m. tegoż im. było w Karamanii.
Clavenna; *Chiavenna.*
Clausentum, *Soutampthon.*
Clausulæ, *Ecluse.*
CLAZOMENA, m. w Jonii nad brzegiem północnym półwyspy przed Smyrnium leżącey.
Cliniacum, *Clamecy.*
Clipiacum, *Clichi.*
CLITUMNA, piękne i st. źrzodło, *om.* 3. na z. Spoletu.
Cloveshona; *Kliffa*, lub *Kloweshow*, m. Angielskie dawniey w Krol: Kent:
Clusium, *Chiusi.*
CNIDUS, miało położenie na końcu północnym ku połud: w Azyi mnieyszey.
COCOSATES, gdzie pow: Bazadeński.
COCYTUS, rzeka, w Epirze, która uchodzi w Acheron.
Codania, *Kopenhaga.*
Codanus Sinus, *Odnoga Kategat.*
Codiciacum, *Coucy.*
Coelesyria, ob. *Liban.*
Coenobium, *Kanubin.*
Coetenus, *Coesnon.*
Colhis, Mingrelia.
COLLATIA, nad rz: *Teweroną* troche na północ Rzymu.
Collis Martis, *Kolmars.*
Colobrega, *Kolberg.*
Colombæ, *Coulons.*
Colonia; *Coulans, Toulonges,*

Sudbury, Kolomyia, Kolno.
Colonia Agrippina; *Kolonia, Kolno.*
---Allobrogum, *Genewa.*
---Antonini, *Colchester.*
---Claudia, *Akra.*
---Equestris, *Nyon.*
---Jovaria, *Saltzburg.*
---Julia; *Bonna, Parma.*
---Munatiana, *Bazylea.*
---Traiana, *Kayserwerder.*
Coloniæ vinosæ, *Coulanges-les vineuses.*
Colophon, Miasto w Jonii blizko Efezu.
Colosæ, Miasto w Frygii, o *m.* 35. na *W.* od Smirny.
Columbaria, *Kolimar.*
Columbariæ, *Colommiers.*
Columnæ Herculis; ob. *Abila, Calpe.*
Comacula, *Comachia.*
Comagena, pòlnocna część Syryi nad Eufratem.
Comana, Miasto w Kappadocyi na drodze z Tokatu i Tarsu, i w ròwney prawie od tych 2. miast odległości.
Comagenum, *Haimburg.*
Comeranum, *Boiscommum.*
Commoda, *Cometau.*
Compendium, *Compiegne.*
Complutum, *Alcala de Henarez.*
Compsa, *Consa.*
Concangium, *Kenda.*
Concha, *Cuenza.*
Concordia, *Kochersberg.*
Concurcallum, *Concressaut.*
Condate; *Condé. Cosne, Rennes.*
Condivincum, *Nantes.*
Confluentes; *Confians, Koblentz, Confolans.*
Confugia, *Kauffungen.*
Conitia, *Choynice.*
Connatia, *Connaught.*
Conniacum, *Cognac.*
Conforani; *Conserans, S. Lizier.*
Constantia; *Konstancya, Gaza, Coutances.*
Contia, *Miranda de Duero.*
Convalia, *Combrailles.*
Convenæ; S. *Bertrand, Comminges.*
Copriniacum, *Cognac.*
Coptos, Miasto w Egypcie wyższym, blisko prawego brzegu Nilu, z Kanałem do rz: ciągnionym. Leży poniżey Tebow o mil kilka.
Coracesum, Miasto w Cylicyi nad brzegiem wschodnim golfu Satalii.
Corbia; *Corvey, Korwey.*
Corbiniacum, *Corbigny.*
Corcagia; *Corck, Kork.*
Corsinium, leżało dawniey Sulmony blisko.
Corialum, *Cherbourg.*
Corinium, *Circester.*
Corioli, *Koryolanie*, Narod niegdyś sąsiedzki Wolskow, o *m.* 6. na połd: ku z. od Rzymu.
Coriovallium; *Falkemburg, Fauquemont.*
Corisopitum; *Kemper*; *Cornuwalha.*
Coritus, Miasto, na ktòrego dziś mieysçu leży Cortona.

Cornelia Wimpina, *Wimpfen.*
Cornubia, *Kornuwallia.*
Corrinetum, *Corneto.*
Cornu Galliæ, *Kornuwallia.*
Cornutus, *S. Aubin du Cormier.*
Corona; *Braſſau, Landſcroon.*
Coronæburgun, *Kronenburg.*
Coronium; *Corogne, Koruna.*
Corozaim, Korozaim, m. w Paleſtynie nad brzegiem Genezareth ieziora.
Consinamum, *Pienza.*
Corſtopitum, *Morpeth.*
Corterate, *Coutras.*
Corturiacum, *Courtray.*
Corybantes, był lud niegdyś oſiadły na wyſpie Samos, gdzie było i miaſto Corybantium.
Coryce, miaſto w Cylicyi i góra w Jonii.
Cos, wyſpa, teraz Stanchio.
Coſa, *porto-Hercole.*
Cosmopolis, czyli miaſto świata; ieſt to zmyślone nazwiſko, które znayduiemy na tytułach Kſiążek, dla niewydania mieyſca, gdzie wyſzła Kſiążka z druku.
Coſſio, *Bazas.*
Cotonæum, *Codogno.*
Cotyæum, *Chiutaya.*
Covalia; *Kyla. Kowal, Kowalewo.*
Covordia, *Koeworden.*
Cragus, *góra w Lidyi.*
Craniøburgum, *Krainburg.*
Credonium, *Craon.*
Cremenecia, *Krzemieniec.*
Cremiſium, *Krems.*
Creolium, *Kreil.*
Crepicium, *Krzepice.*
Crepicordium, *Crevecoeur.*
Crepsa, *Cherſo.*
Creta; *Candia, Kandya.*
Crevenum, *Cravant.*
Crimiacum, *Cremieu.*
Creuzburg, *Kryſzporg.*
Crociatonum, *Valogne.*
Croſſa, *Creuſſe.*
Croviacum, *Crouy.*
Cruciniacum, *Kreutzenach.*
Crudatium, *Cruas.*
Crumenum, *Comorra.*
Crustumeria, nad Tybrem, o *m.* 3. poniżey Rzymu.
Cruſvicia, *Kruświk.*
S. Crux; *S. Croix, Santa Crux, S. Krzyż.*
Ctesiphon, *Ktezyſon,* nad lewym brzegiem Tygru, na przeciw Seleucyi, poniżey Bagdadu.
Cubani, *Kubanie.*
Cucusus, w Kappadocyi, o *m.* 4. na półn. ku w. od Tarſu. S. Chryzoſtom tu zoſtawał na wygnaniu.
Cularo; *Grenoble, Gracyanopol.*
Culma, *Hełmno.*
Culmenſea, *Hełmża.*
Culmiſciacum, *Cormicy.*
Cumbria, *Kumberlandia.*
Cumæ, *bliſko Pouzzoli.*
Cuna, *Kowno.*
Cunetio, *Marlborough.*
Cuneum, *Coni.*
Cuperſanum, *Converſano.*
Cupra-montana ripa, *Tranſone.*
Cupri-mons; *Kupfersberg, Kopersberg.*
Cures, *Stolica Sabinow,* dzi-

ſiay ſię zowie Correza, o *m.* 6. na półn. od Rzymu.

Curia Rhætorum; *Koira*, *Chur*.

Curioſolitæ, *Kemper*.

Curtiniacum, *Courtenay*.

Curto, *Gordon*.

Curzola, *Corcyra Nigra*.

Cuſſiacum, *Cuiſſy*.

Cutna, *Kuttemberg*.

CYANSÆ INSULÆ, ſą to ſkały, które odgraniczaią Kanał Konſtantynopolitański od brzegow Europy.

CYCLOPES, mieſzkali w okolicach Etny góry.

CYDNUS, rzeka Cylicyi, któréy wyście ieſt bliſko Tarſu.

Cydon, *Kanea*.

Cygnea, *Zwickau*.

CYLENA, *Chiarenza*. Jeſt nazwiſko także iedney góry w Arkadyi na granicy Achaii.

CYNTHUS, góra w Delos, zkąd Apollo *Cinthicus* zwany.

CYPARISSUS, Miaſto, rzeka, i golf, gdzie leży Arkadya.

Cypſela, *Ipſala*.

CYRENAICA, część Króleſtwa Barki, z ſtrony Trypolu.

S. Cyricus, *S. Syr*.

Cyrnos, *la Corſe*.

Cyrſcum, *Czerſk*.

Cyrus; *Cur*, *Kur*.

Cyta, *Cotatis*.

Cythera, *Cerigo*.

Cytheron, góra w Beocyi, bliſko Tebow.

Cythmes, *wyſpa Thermia*.

CYZICUS, miało położenie na pół wyſpie wſchodniey morza Marmora w Myzyi.

D. D. D.

DACIA, dziś Xſtwo Siedmiogrodu, i część Prowincyi przyległych.

Dædalion, *ob. Alicata*.

Dalebium, *Delibio*.

Damaſia, *Auſzpurg*.

Dammona, i Damnum; *Dam*.

DAN, Miaſto na gran. północney Paleſtyny w Pokoleniu Nephtali.

Dani, *Duńczykowie*.

Danorum mons, *Danneberg*.

Danubius, *Dunay*.

Danubiolus, *Dunaiec*.

Danubii Inſula, *Donawert*.

Dantiſcum, *Gdańſk*.

Danus, *Ain*.

DAPHNE, Przedmieście Antiochii. Toż było nazwiſko portu nad Kanałem Konſtantynopolitańſkim.

Daradus, *Serzega*.

Darantaſia; *Tarentezya, Moutier*.

DARDANIA, była częścią Myzyi.

DARDANUS, miaſto Myzyi, od którego wzięła nazwiſko cieśnina Dardanelſka. Miaſto iuż zgineło.

Dariorigum, *Vannes*.

Darnis, *Derna*.

DAROMAS, część południowa Judei.

Datii, *Dax*.

Dawentria, *Deventer*.

Daunia; *Capitanata*, *Kapitanat*.

Dea Vocontiorum, *Die.*
Decempagi, *Dieuſe.*
Decizia, *Deciza.*
Dellium; *Delhi*, *Delli.*
Delos, *Sdiles.*
Delphi; *Delpht*, *Delft.*
Delphii, Miaſto w Focydzie pod gorą Parnaſſem. (*nat.*
Delphinatus, *Dauphiné. Delfi-*
Delta, nazwiſko niżſzego Egyptu, od litery Greckiey D. tak ſię zowiącey, z przyczyny, iż Nil uchodząc do morza i oblewaiąc tę prow. formuie figurę tey litery.
Denonium, *Denani.*
S. Deodatus, *S. Die.*
Deonantum, *Dinant.*
Deppa, *Dieppe.*
Dereta, *Derote.*
Deria, *Londondery.*
Dermuta, *Darmouth.*
Derpatum, *Derpt.*
Derſavia, *Tczewo.*
Dertona, *Tortona.*
Dertoſa, *Tortoſa.*
Derdenſe Monaſterium, *Montier en Der.*
S. Deſiderius, *S. Dizier.*
Deva, *Chicheſter.*
Devana, *Aberden.*
Devonia, *Devonshire.*
Dia, *S. Die.*
Diablintes, *Jublanis.*
Dianium, *Denia.*
Dicasmuta, *Dixmude.*
Dictæus mons, góra na wyſpie Kandyi.
Didymoticos, *Dimotuk.*
Diedonum, *Dundea.*
Dingobriga, *Dingelfing.*
Dinia, *Digne.*
Dioceſaræa, *Acſaray.*
Diolindum, *Cahors.*
Diomedeæ Inſulæ, *Tremitis.*
Dionontum, *Dinant.*
Dioſcoridis Inſula, *Socotera.*
Diospolis Magna, *Teby w Egypcie.* Inne miaſto Dioſpolis leżało w Paleſtynie, o *m.* 2. na poln. ku w. od Joppy.
Dirce, ſławne źrzodło w Poetach, znaydowało ſię w Beocyi bliſko Tebow.
Diſcuria, *Socotera.*
Divio; *Dijon*, *Dižon.*
Diviocorturum Remotum; *Rheims*, *Remy.*
Divodurum; *Dieſſenhoſſen*, *Metz.*
Divona, *Cahors.*
Divus, *Déé.*
Dobrinia, lub Dobrinum, *Dobrzyn.*
Doccum, *Dorkum.*
Dodona, miaſto Theſprocyi w Epirze.
Dolopes, *Dolopowie*, narod w Teſſalii bliſko gòry Pindu i nad rz: Achelous.
Dolum, *Deols.*
Dom de-villa, *Doudeau-ville.*
Domiciacum, *Donzy.*
Dominium Martini, *Dammartin.*
Dommamantum, *Dormans.*
Donenſes Cozaci; *Dońſcy Kozacy*, *Duńce.*
Donincum, *Doulens.*
Dordingum, *Dourdon.*
Dordracum, *Dordrecht.*
Dorida, część Focydy. Było

tož nazwisko półwyspy południowey i zachodniey Azyi mnieyszey czyli Natolii.
Dorobernum, *Kantuarya Kantorbery.*
Dorodunum, *Dornock.*
Dorostorum, *Silistria.*
Dracenum, *Draguignan.*
Draconerium, *Dronero.*
Dracuima, *Echingen.*
Dragamantina, *Travemunda.*
Drangiana, *Segestan.*
Drepanum, *Trapani.*
Dreventia, *Drevanca.*
Drevicia, *Drzewica.*
Drinopolis, *Drinawerd.*
Drivordia, *Trefurt.*
Drocum, *Dreux.*
Druentia, *Durance.*
Druna, *Drome.*
Drusiburgum, *Doesburg.*
Drusomagus, *Memmingen.*
Dryopolis, *Aichstatt.*
Duacum; *Douay, Duak.*
Duama, *Dauma.*
Dubis, *Doux.*
Dubris, *Douvres.*
Ducatus Venetus, *Dogat.*
Ducatus, *Xięstwo.*
Dellium, *Hohentweil.*
DULLICHIUM, leżało blisko Itaki.
Dunna, *Hoya.*
Dumnus, *Daun.*
Dumum, *Puit de Dome.*
Duna, *Dźwina,*
Dunbritonium, *Dunbarton.*
Duncheldinum, *Dunkel.*
Dunkelbula, *Dunkelspield.*
Dunga, *Dabul.*
Dungallia, *Dunnegal.*
Dunhelmum, *Durham.*
Dunum; *Dun, Downe.*
Duranius; *Dordogne, Dordonia.*
Duratum, *Dorat.*
Durbata, *Mosul.*
Durgaugia, *Turgau.*
Durias; *Gwadalkwirwir, Guadalquivir.*
Durius, *Douero.*
Durnovarta, *Dorchester.*
Durobriva *Stanford.*
Durobrivis, *Rochester.*
Durocasses, *Dreux.*
Durocortorum, *Rheims.*
Durostadium, *Wuck-the-Duerstede.*
Durostallum, *Duretal.*
Durovernum, *Kantorbery.*
Duziacum; *Douzy, Duzyak.*
Dysionopolis, *Warna.*
Dyrrachium, *Durazzo.*

E. E. E.

EBELLANUM, *Biela.*
Eblana, *Dublin.*
Ebodia, *Aurigny.*
Ebodurum, *Butzaw.*
Ebora, *Evora.*
Eboracum, *Yorck.*
Eboriacum, *Farmoutiers.*
Ebrodunum; *Embrun, Yverdun.*
Ebrogilum; *Ebreuil.*
Ebroicæ, *Evreux.*
Ebronium. *Evron.*
S. Ebrulphus, *S. Evroult.*
Ebudæ, *Hebrides.*
Ebura, *Eure.*
Eburone, powiat de Tongres.
Eburovicum, *Evreux.*
Ebusus, *Iwika, Ivica.*
Ecbatana; *Amadan, Ekbatana.*

Echinades, *Curzolaires.*
Ecleaſia, *Esclache.*
Edeſſa, *Orfa.*
Edessa, Miaſto Macedonii o 8. *m.* na poln: ku z. od Pelly.
S. Edmondus, *Edmonsbury.*
Eſlia, *Eiffel.*
Egleſia, *Igleſias.*
Einsham, *w Anglii.*
Eisnae, *Iſne.*
Eiſtera, *Aischach.*
Elana, *Tor.*
Elath, *Ailach.*
Elaver, *Allier.*
Elbinga, *Elbląg.*
Elbora, *Talavera* la *Reina.*
Elbotum, *Elboeuf.*
Eleæportus, *Parga.*
Elepha, *Niebla.*
Elephantiacum, *Elwangen.*
Eleusis, miaſto Attyki nad odnogą i na z. Athen.
Eleutheropolis, Miaſto wolne. Znayduie ſię czę-ſtokroć to ſłowo na tytule Xiążek, dla ukrycia mieyſca ich drukowania, lub też dla oznaczenia materyi, w którey ſą piſane.
Elgia, *Elgin.*
Elgovia, *Lennox.*
Eliberis, Elvire, Elwiru, miaſto Hiſzpańſkie przy Grenadzie. Obacz Illiberis.
Eliocrata, *Lorca.*
Elis; Belvedere, Elida, ieſt teraz Xięſtwo Klarencyi w Morei.
Elhamium, *Elan.*
Ellus, *Ill.*
Elmadia, miaſto Afryki.
Elna, *Perpignan.*
Elno, S. *Amand ſur Scarpe.*
Eluſa, *Eauſe.*
Elyma, *Canina.*
Elymais, ſkładała część Suſiſtanu teraźnieyſzego.
Elyſtet, *Elſter.*
Emathia, miaſto w głębi odnogi Salonickiey.
Embricum, *Emmerick.*
Emelia, *Emmeley.*
Emeſus, *Ems.*
Emetha, *Embden.*
Emiſa, *Emeſa.*
Emmaus, o 3. *m.* na poln: od Jeruzalem.
Emporiæ, *Ampurias.*
Engaddi, na brzegu Zachodnim morza umarłego.
Engelheimum, *Ingelheim.*
Engilburtum; *Moulins Engilbert.*
Engolisma, *Angoulême.*
Engyum, *Enguien.*
Enipeus, rzeka Theſalii, wchodząca w Penę do brzegu lewego. Była inna w Peloponezie, która łączyła ſię z Alpheą niżey Olimpu.
Ens, *Ain.*
Enſia, *Ens.*
Eolia, *obacz, Æolia.*
Epamanduodurum, *Mandeure.*
Epaona, w diecezyi de *Bellay.*
Epecium, Spezza Viſcio bliſko Almiſſy.
Ephyra, dawne nazwiſko Koryнthu.
Epidaurus, Malvaſia, gdzie Eſkulapiuſz był czczony;

Raguza.
Epidium, *Ila.*
Epiphaneia, *Hama.*
Epiſcopi Caſtrum, *Biſchofs-Caſtl.* Episcopi Cella, *Biſchofs-Zell.* Inſula, *Biſchofs-Werda.*
Eporedia, *Ivrée.*
Epoſia, *Ivoy.*
Epternacum, *Echteren.*
Erebergum, *Ehrenberg.*
Eremus, *Hermitage, Puſtynia.*
Erfurtum, *Erfort.*
Ergoviæ pagus, w powiecie Weronezkim.
Eriberti Saxum, *Hamirſtein.*
Eridanus, *Pó, Padus.*
Erix, *Lericæ.*
Ernacum, *Ernée.*
Erulli, Narod niegdyś oſiadły nad Iſtrem.
Erymantha, góra, miaſto, i rzeka w Arkadyi, w Alphę wpadaiąca.
Erythræą miaſto Jonii, na brzegu południowym półwyſpy przed Smyrną leżącey.
Erythræum mare, Morze czerwone, i odnoga Perſka.
Eryxmons, bliſko Trapanii w Sycylii.
Eſco, *Schongaw.*
Eſcovium, *Econis.*
Eſna, *Aiſne.*
Eſſelantenſis Comitatus, pow. Auxois, *czyli* Antyziodoreńſki.
Eſtlandia, *Eſtonia* w *Inflanciech.*
Eſtotilandia, *Labrador.*
Etnonus mons, *Obacz* Alicate.
Etolia, *Obacz* Ætolia.
Etona, *Æatòn.*
Etruria, *Toſkania.*
Evandria, *Olivença.*
Euboea, *Negrepont.*
Eugubium, *Gubio.*
Euna, *Ain.*
Euripus, *cieśnina Negrepontſka.*
Eurotas, rzeka Morei, która otaczała Spartę.
Exaquenſe oppidum *Leſſay.*
Exiliſſa, *Ceuta.*
Exium, *Eſſey.*
Exoldunum, *Iſſoudun.*
Exonia, *Exceſter.*
Extrema, *Eſtremos.*

F. F. F.

Fabariæ, *Pfeffers.*
S. Facundus, *Sahagum.*
Fæſulæ, *Fieſoli.*
Falernus campus, bliſko *Tiano.*
Faleſia, *Falaiſe, Falezya.*
Faliſca; *Civita - Caſtellana. Monte-Fiaſcone.*
Faliſei, Faliſkowie, mieſzkańcy brzegu prawego Tybru, na przeciwko Sabinow.
Falmutum, *Falmouth.*
Falſtria, *Falſter.*
Famata Auguſti, *Famagouſte.*
Famenenſis tractus, *Famina.*
Fanum, Fortunæ, *Fano.*
---Jovis *Fanjaux.*
---Martis, *Peſcia.*
---S. Mariæ ad portum, *Laguana.*

Fara, *Fera.*
Farenſe Monaſterium, *Farmoutier.*
Farmanaghenſis Comitatus, *Fermanagh.*
Farus, *Faro.*
Faſia, *Faiſe.*
Faſiannorum inſula, *wyſpa Faſianow.*
Fauces, *Fueſſen.*
Faucontium, *Faucognei.*
Favencia, *Faenza*, Fayence. *Hueſca*, *Barcelona.*
Fefza, *Fiſtella.*
Felicitas Julia, *Lizbona.*
Felſina, *Bouloſne*, *Boloniæ.*
Feltinum, *Feuilletin.*
Fenetium, *Fenieves.*
Feniculetum, *Fenouilledes.*
FERENTIUM, miaſto Toſkanii dawniey Biſkupſtwo, ktòrego Katedra ieſt przenieſiona do Witerbu.
S. Fereolus, S. *Fargeau.*
FERGUSIæ RUPES, *Knokfergus.*
Fermeliodunum, *Dumferling.*
Ferna, *Fearnes.*
FERONIA, miaſto i Kościoł tey Bogini, i był przy Terracynie. Było tam miaſto tegoż nazwiſka przy gòrze Soracte.
Ferrariæ, *Ferrieres.*
FESCEMNIA, miaſto Toſkanii nad Tybrem wyżey Faliſkow.
Feſulæ, *Fieſoli.*
Fezza, *Fez.*
Fidemium, *Femi.*
FIDENES, było nieco wyżey wpadku Teweromy w Tyber.
FIDENTIA; Borgo-San-Donnino, Vic-Fezenſac.
Figiacum, *Figeac.*
Filecum, *Filecke.*
Filiceriæ, *Fougeres.*
Fimbria, *Femeren.*
Finarium, *Final.*
Fines, *Fismes-Pſin. Tuy, Veilane.*
Finis terræ, *Finiſterre.*
Finnonia, *Finlandia.*
Fionia, *Funen.*
Firmicum, *Fermo.*
Firmitas, *Ferté.*
Fiſcamnum, Fiſci campus; *Feſcamp.*
Fitacum, *Fitachi.*
Flanona, *Fianone.*
Flanum, *Fiano.*
Flaviniacum, *Flavigny.*
Flaviobriga, *Bilbao.*
Flexia, *la Fleche.*
Flixa, *Flix.*
Florentia, *Fleurange.*
Florentioła, *Firenzuola.*
Floriacum, *Fleury.*
Florium, *Florennes.*
Florum, *Flores.*
S. Florus, *S. Flour.*
Flotta, *Flotz.*
Flumium, *Fium.*
Fluvius magnus, *Rio grande.*
Foa, *Foué.*
Fodovarium, *Fodwar.*
Follanebraium, *Follembrai.*
Fons Bleaudi, *Fontainebleau.*
---Ebraldi, *Fontevrault.*
---Rapidus, *Fontarabia.*
Fontenæum, *Fontenai.*
Fontanella, *Fontennelle.*
Fontanenſis Arx, *Fuentes.*

Fontanensis Eclesia, *Wells.*
Fontanetum, *Fontenai.*
Fontes, *Fontaines.*
Fora, *Fore.*
Forchea, *Forth.*
Forcia de Patro, *Prats de Molo.*
Forensis Pagus, *Forez.*
Forezium, *Forez.*
Formiæ, *Mola.*
Forojuliensis tractus; *Friule, Forojulieński powiat.*
Fortalitium agri, *Forza de agro.*
Fortunatæ insulæ, Kanaryiskie Wyspy.
Forum Appii, było miasto blisko Bagna Terracyny, między Rzymem i miastem tym.
Forum Calcarium, *Forcalquier.*
Forum Claudii; *Carinola, Moutier w Tarentezie.*
---Cornelii, *Imola.*
---Domitii, *Frontignan.*
Forum Flaminii było o 1. *m.* od Folignio.
---Fulvii, *Valencia nad Padem.*
---Julii, *Cividat di Friuli, Frejus.*
---Lidæ, *Lidkoping.*
---Limicorum, *Ponte de Lima.*
---Livii, *Forli.*
---Neronis, *Forcalquier.*
---Novum, *Fornove.*
---Seguisianorum, *Feurs.*
---Sempronii, *Fossombrona.*
---Tiberile, *Kayserstuhl.*
Fossa Claudia, *Chiozza.*
---Maria, *Kanał wypływaiący z lewego koryta, Rhodanu w morze.*
Fossa nova, *Fos di novo.*
Francæ vallæ, *Franquevaux.*
Franciscopolis, *Havre de Grace.*
Francoberga, *Frankenberg.*
Francodalia, *Frankendal.*
Francofordia, Francofurtum: *Frankfort.*
Fredericia *Friderichs-Ode.*
Fretum Caletium, *Pas de Calais*, czyli *cieśnina Kaletańska.*
Fretum Siculum, *Faro di Messina.*
Frequentium, *Fricento.*
Friberga, *Freydberg.*
Friderici Mons, *Fridberg.*
Friderici stadium, *Friderichsstad, Freudensvald.*
Friesacum, *Freisach.*
Frisinga, *Freisgen.*
Frisia Orientalis, *Ost-Fryzya.*
Frontiacum, *Fronsac.*
Fruxinum, *Freisgenn.*
Fuciniacum, *Faussigny.*
Fucinus lacus, *Lac Celano.*
Fulginio, *Fulgineum; Foligny.*
Fulium, *Feuillans.*
Fundi, *Fondi.*
Fusniacum, *Foigni.*
Fuxum, *Foix.*

G. G. G.

Gaballicus pagus; *Gevaudan*, pow: *Gewodzki.*
Gabaon, miasto w Palestynie, leżało o *m.* 3. na połn: ku z. od Jerozolimy.
Gabies, miało położenie o *m.* 3. na połd: od Rzymu.

Gabro, *Jauron.*
Gabrosentum, *Newcastel.*
Gades, *Cadix.*
Gaetulia, prowincya na połd. Krol: Marokańskiego i Krol: Trypolitańskiego.
Gaitia, *Jaycza.*
Galaad, góra na w. Jordanu między Moabitami i Ammonitami.
Galatia, część Natolii, gdzie znayduie się Angouri miasto.
Galesus, rzeka w Kalabryi, która wpada do golfu Tarentskiego.
Galilæa, *Galilea,* część pòłnocna Palestyny, między ieziorem Genezareth, i morzem śrzodziemnym.
Galleora, *Gualeor.*
Gallia; *Francya. Xstwo Wallii.*
Gallia Cisalpina, *Lombardya.*
Galliacum, *Gaillac.*
Gallicia, *Halicz.*
Gallio, *Gaillon.*
Gallitæ, *Guillestre.*
Galliva, *Gallovidia; Galloway.*
Gallo-Græcia, *to iest Galatia.*
Gamapium, *Gamaches.*
Gamundium, *Castellazzo.*
Ganabara, *Janeiro.*
Gandulphi Arx, *Castel-Gandolphe.*
Gangræ, *Kiankari.*
Gannum; *Konga, Gonga.*
Ganodurum; *Constance, Konstancya.*
Garamantes, Narod mieszkaiący niegdyś na południe Getulii, ieden z nayodleglеyszych od Rzymu.
Garganus mons, *S. Angelo w Kapitanacie.*
Gargara, iest przylądek gòry Ida w Mizyi.
Gargogilum, *Jargeau.*
Garizim, gòra niedaleko Sychemu.
Garocela, *Exiles.*
Gartia, *Gartz.*
Garumna, *Garomne.*
Gaudiacus, *Jouy.*
Gaudiosa, *Joyeuse.*
Gaulos, *Gozzo.*
Gaumelum, *Biela.*
Gaza, nazwisko mieysc w których składano skarby Monarchow Perskich. Toż było nazwisko miasta *Tauris.*
Gebenna, *Genewa.*
Gedanum, *Gdańsk.*
Gedrosia, *Mekran.*
Gela, *Terra nova, w Sycylii.*
Gelboe, gòra w Palestynie, ktòra się pasmem ciągnie od Jezrael do Jordanu.
Gelnusa, *Gelnhausen.*
Geloni, Narod, którego tam było Siedlisko, gdzie teraz Kiiowszczyzna.
Gemblacum, *Geminiacum; Gemblours.*
Gemmatium, *Jamets.*
Gemmeticum, *Jumieges.*
Genabum, *Orleans.*
Genadium, *Chonad.*
Genezareth, ob. *Tiberiada.*
Gentia, *Genzano* blisko Ardey.
Gengulfinum, *S. Gengoux.*

Gerardi mons, *Grammont.*
Gerara, leżało na granicy południowey w *Judei.*
GERGOVIA, niedaleko Klermontu w pow: Auvergne.
Germania, *Niemcy.*
Germanicia, *Marasch.*
Germia, *Kermen.*
Geruntius, *S. Girons.*
S. Gervasius *w Genewie*, iedna część miasta.
Gerunda, *Gironne.*
Gesium, *Gex.*
Gesoriacum, *Bolonia,* w Pikardyi.
GETæ, Narod dawny Tartaryi.
GETH, o *m.* 3. na w. od Joppy.
Getulia, ob. Gaetulia.
Giennium, *Jaen.*
Gippevicum, *Ipswick.*
Girba, *Gerbe.*
Gissa Hassorum, *Giessen.*
Gislenopolis, *S. Guillain.*
Glanafolium, *S. Maur,* nad Ligierą.
Glannateva, *Glandewa.*
Glaronna, *Glaris.*
Glaucus, *Abascia.*
Glessariæ Insulæ, wyspy *Fero.*
Gnossus, miasto w stronie południowey Kandyi wyspy.
Goæ, *Goes.*
S. Goar, *S. Gower.*
Golconda, *Bagnacar.*
GOMORRA, iedno z 8. miast spalonych ogniem spuszczonym z nieba, leżało nad brzegiem południ: morza umarłego.
Gontiana, *Gemajedid.*
Gorichemum, *Gorkum.*
Gornacum, *Gournay.*
GORTYNA, miasto na połd: Kandyi na wyspie *Creta.*
GORTYS, miasto w Arkadyi.
Gosselinum, *Jocelin.*
Gossense cænobium, *Goes.*
GOTHI, *Gotowie,* starożytny Narod początek swoy maiący z Tartaryi.
Gracuris, *Agreda.*
Gradicum, *Gray.*
Græcia, *Grecya.*
GRÆCIA MAGNA, zwał się ten kray Włoski, gdzie dziś Apulia i Kalabrya.
Græcium, *Gratz.*
Grafinianum, *Castel-novo de Garfagnan.*
Granata, *Grenada.*
Grandimontium, *Grammont.*
Grandis Sylva, *Granselve.*
Grandis villa, *Granville.*
GRANICUS, rzeka mała wypływaiąca z góry Ida, i wpadaiąca do morza Marmora. Sławna przegraną Daryusza III.
Grannona, *Port w pow: Bessin.*
Gratiana, *Gradyska.*
Gratianopolis; *Grenoble.*
Gravenengæ, *Gravelines.*
Gravionarium, *Bamberga.*
Grinnicum, *Grasse.*
Grossum boscum, *Gros-bois.*
Gruka, *Grein.*
Guardastallum, *Guastalla.*
Guelpherbitum, *Wolfenbuttel.*

Gujardi villa, *Guerville.*
Gundulphi curia, *Gondrecourt.*
Gundulphi villa, *Gondreville.*
Guttemberga, *Kutenberg.*
GYMNESIÆ INSULÆ, *zwały się Minorka; Maiorka.*

H. H. H.

HADINA, *Hadington.*
Hadranum, *Aderno.*
Hadria; *Atri, Adria.*
Hadrianopolis, *Adryanopol.*
Haduanum, *Hatuan.*
Hæmus mons, iest gòra, ktòra oddziela Romanią od Bulgaryi.
Hafnia, *Kopenhaga.*
Hala; *Hallein, Halla.*
Halapum, *Halpo.*
HALIARTUS, miasto w Beocyi. Inne tegoż im, było w Messenii.
HALICARNASSUS, miasto w Karyi na granicy zachodniey ku połd: w Natolii, w głąb odnogi morskiey.
Halis, *Kitzil-Irmak.*
Hamburgum, *Hamburg.*
Hammonia, *Hamburg.*
Hammus, *Ham.*
Hannebonum, *Hennebon.*
Hannonia, *Hainaut, Henegan.*
Hanovia, *Hanau.*
Harecortis, *Harcourt.*
Hassia, *Hessen.*
Hastopolis, *Ratisbona.*
Hebrides, *Westerny Wyspy.*
HEBRON, było o *m.* 6. na południe od Jerozolimy.
Hebrus, *Mariza.*
HELEA, *Castelamara* w Król; Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym.
Helia, *Ely.*
Helicon, *Zagara.*
Heliopolis; *Balbek, Soltwedes.*
HELIOPOLIS, miasto w Egypcie śrzednim, powyżey Kairu.
Hellespontus, *Dardanelle.*
HELORUS, rzeka w Sycylii, ktòra wchodzi na połnoc Kapu Passaro, zowie się ATELLARI.
Helvetia, *Szwaycary.*
HELVII, gdzie powiat Wiwareński we Francyi.
Hemicopolis, *Quille bœuf.*
Heortis mons, *Hartberg.*
Herbaria, *Rubiera.*
Herbipolis, *Wurtzburg.*
Hercinia Sylva, *Hartzwald.*
Herculanum; *Erkelens,* ob. *Portici.*
Herculis Insula, *Asinara.*
Herenachium, *Goth.*
Heripensis pagus, *Hurpoix.*
Herius fluvius, *Vilaine.*
HERMIANA, miasto Biskupa Byzanceńskiego.
HERMIONA, nad golfem Neapolitańskim w Romanii, nad brzegiem pòłnocnym.
Hermontio, *Armançon.*
Hermopolis, *Benesouff.*
HERNICI, Narod, ktòrych miasto było Anagni.
HERNIUS, rzeka, ktòra wpada do golfu Smyrneńskiego.
Herofelda, *Hirschfeldt.*
Heroopolis, *Suez.*

Herulæ, *Werla.*
HESPERII, nazwiſko dane w ogólności Kraiom i Narodom Zachodnim. Służyło Włochom, Hiſzpanii, Wyſpom Kanaryiſkim, względem tych, którym te na Zachod położone zdały ſię. Ogrod ſławny Heſperydow był w Krol: Barkańſkim, bliſko Kapu Raſat.
Hetruria, *Toſkania.*
Hexi; Mottil, *Velez-Malaga.*
Hiaroſpolis, *Ratisbona.*
Hibernia, *Irlandia.*
Hiddonis ager, *Hitzacker.*
Hienipa, *Alcala de Guadaira.*
HIERAPOLIS, miaſto w Syryi o *m.* 10. na połn: ku w: od Alepu. Inne było tegoż im. w Frygii, o *m.* 30. na połd. ku w. od Smyrny.
Hieroſolyma, *Jeruzalem.*
Himera, *Termini.*
Hipæa, *If.*
Hipera, *Ypres.*
HIPPOCRENE, ſławne źrzodło bliſko Helikonu.
S. Hippolitus, *S. Poelten.*
Hipponium, *Bivona.*
Hippo Regius, *Hipponna* niedaleko Bonny w Afryce.
Hippo Zaritos, *Biſerta.*
HIRPINI, mieſzkali tam niegdyś, gdzie dziś Avellino, i Conza we Włoſzech.
Hispalis, *Sevilla.*
Hiſtria, *Iſtria.*
Hoium, *Hui.*
Holacus, *Hohenloc.*
Holmetius pagus, *Houlme.*
Holmia; *Stockholm, Sztokolm.*
Holſatia; *Holſtein*, *Holſztyn.*
Horata, *Houat.*
Hortanum, *Orti.*
Hoſtedunum, *Authun.*
Huneflorium, *Honfleur.*
Hungaria, *Węgry.*
HUNNI, Narod dawny, który wyſzedł z Tartaryi, i oſiadaiąc w Węgrzech dał początek nazwiſka Hungarow.
Hunnonis Curia, *Hunne Court.*
Hunnorum tractus, *Hundesruck.*
Huxaria, *Hoxter.*
HYDASPIS, rzeka uchodząca do Indu.
Hydropolis, *Feucht-Wangen.*
Hydruntum, *Otranto.*
Hyllis, *Sabioncello.*
Hymetta, góra niedaleko Aten.
Hypæa, *Titan.*
Hypanis, *Boh* lub *Bog.*
HYPÆPA, Miaſto w Anatolii pod górą Timolus na przeciw Sardes.
Hycarnia, *Aſterabat.*

I. I. I.

JABA, *Java.*
S. JACOBUS; *St. Jacques, St. Jago.*
S. Jakub, *James-Town.*
Jadera, *Zara.*
Jamdunia, *Jandeure.*
Jamna, *Citadella.*
Janoſcopia, *Jenkoping.*
Janua, *Gênes, Genua.*
Januaria, *Jagodna.*
Japides, *Morlaques.*
JAPYGIA, *Ziemia Otrantſka.*
Jarmutum, *Yarmouth.*
Jaſſus, było bliſko *Halikarnaſſu*

Jatinum, *Meaux.*
Jauria, *Jawer.*
Jaurinum, *Raab.*
Jaxarte, *Sihon.*
Ibere, *Ebre.*
Iberia; *Hiszpania, Imeretta.*
Iberiacum, *Ivry.*
Icauna, *Yonne.*
Iccius portus, *Wuissant.*
Icenorum Regio, *Essex.*
Iciodorum, *Issoire.*
Iconium, *Cogny.*
Icosium, *Serselli.*
Ida, góra w Krecie i Mizyi.
Idalia, mieysca mile na Wyspie *Cyprus.*
Idamus, *Ain.*
Idumæa, była na połd: *Judei.*
Jella, *Stradella.*
Jemptia, *Jempterland.*
Jendum, *Jedo.*
Jervia, *Jerverland.*
Jezrael o 3. *m.* na poln: od *Samaryi.*
Igædita, *Idanah velha.*
Igilgilis, *Gigeri.*
Igniacum, *Igni.*
Igorandis, *Ingrande.*
Iguvium, *Gubio.*
Ilcussum, *Ilkusch*, *Olkusz.*
Ilerda, *Lerida.*
Ilipula, *Niebla.*
Ilium, dawne nazwisko *Troi.*
Illiberis; Elna, Collioure. *Obacz* Eliberis.
Illicum, *Elcha.*
Illiturgis, *Anduxat.*
Illuro, *Mataro.*
Illyricum, *Dalmacya.*
Illorcis, *Lorca.*
Ilva; Elba, wyspa Włoska.
Iluro, *Oleron.*
Ilza, *Iltz.*
Imaus, część wschodnia góry Taurus ku *Indyom.*
Imbripolis, *Ratyzbona, Ratisbona.*
Imbros, *Lembro.*
Inachus, *rz:* płynąca w Argos, i ginąca w bagnie blisko morza.
Inarimae, *Ischia.*
Inculisma, *Angoulême.*
Indiacum, *St. Flour.*
Indibilis było dawniey na trakcie z Tortozy do Walencyi.
Indus, *Ain.*
Industria, było *m.* na prawym brzegu Padu, o kilka *m.* niżey Turynu.
Ingena, *Avranches.*
Inger, *Indre.*
Innernium, *Innerness.*
Inovladislavia, *Inowrocław.*
Insubres, *Medyolańczykowie.*
Insula-Barbara, *Isle-Barbe, Wyspa Barba.*
Insula-Sancta, *Heilige-Lande.*
Insulæ; *Ilheos, Ille, Isle, Isola, Lille*, Wyspy.
Interamna, *Teramo.*
Inter-aquas, *Entraigues.*
Inter-amnes, *Antrain.*
Inter-amnum, *Terni.*
Intervalles, *Entrevaux.*
S. Joannes, *St. Jean, St. Juan, S. Jan.*
Joanvilla, *Joinville.*
Jocondiacum, *Joué.*
Jogalia, *Youghil.*
Jolcos miasto Thessalii nad odnogą *Volo.*
Joncaria *Jonquere.*

Joncariæ, *Jonquieres.*
Jonia, na brzegu Zachodnim, Anatolii. Efez było M.S.
Jonium Mare, *morze* leżące koło Peloponezu, który Jończykowie zamieszkali byli.
Joppe, *Jaffa.*
Jordanis, *Jourdain, Jordan.*
Jos, *Nio.*
Josedum, *Corbeil.*
Jotrum, *Jouarre.*
Joviniacum, *Joigny.*
Jovis ara, *Jouare.*
Ipsus, było o 15. *m.* na połd: od Chiutaye.
Irca, *Itken.*
IRENOPOLIS, Bagdad. Słowo to oznacza miasto pokoiu, i znayduie się czasem na tytułach Książek, dla ukrycia mieysca drukowania onychże lub też dla wyrażenia zamiaru, którym są pisane.
Iria Flavia, *Padron.*
Iriæ vicus, *Voghera.*
Iriniacum, *Irigny.*
Irti, *Irtich.*
Irva, *Irwin.*
Isala, *Yssel.*
Isala-burgum, *Ysselbourg.*
Isara; *Iser, Isere, Oise.*
Isauria, część Karamanii.
Isca, *Excester.*
Isca, Caerleon w Hr: Monmouth na prawey stronie Sawerny.
Ischalis, *Ilchester.*
Iscia, *Ischia.*
Isegemium, *Isenghien.*
Isiniacum, *Isigny.*
Isleba, *Eisleben.*
Ismarus, góra Tracyi, przy uyściu Hebru.
Isontius, *Lisonzo.*
Issa; *Lissa, Isle.*
Isselstadium, *Isselstein.*
Issidolium, *Exideuil.*
Issoldunum, *Issoudun.*
Issus, miasto nad morzem Cylicyi o 15. *m.* na połd: ku w. od Adany, 6. od Lajasso.
Ister, *Dunay niższy.*
Itacha wyspa odnogi Weneckiey na w. Cefalonii.
Italica, Sevilla la Vieja, blisko Sewilli.
Iturissa; *Sanguesa, Toloza.*
S. Judocus, *St. Josse,*
Judonia, *Judoigne.*
Julia, *Giula.*
---Cæsarea, *Alger.*
---Traducta, *Taryffe.*
Juliacum; *Juilly, Juliers.*
S. Juliana, *Santillana.*
Juliani Arcus, *Arcueil.*
Julinum, *Wollin.*
Julia Bonna, *Bonna.*
Juliobona; *Bayeux, Lillebonna, Vienne.*
Juliobrica, *Anguilar.*
Juliobriga, *Logrogne.*
Juliodunum, *Loudun.*
Juliomagus, *Angers.*
Julius-Portus, był w ieziorach Lukryńskim i Awerneńskim razem złączonych.
Juncætana - Ballivia, *Vieux-Joncs.*
Junonia Insula, *Lancerote.*
Ivocia, *Ivrée.*
Jurassus, *Jura.*

Juſtiniana, *Giuſtandil.*
Juſtinopolis; Acſaray, *Capo d'Iſtria.*
Jutia, *Jutland.*
Juvavum, *Saltzburg.*
Juvenacium, *Giovenazzo.*
Juviniacum, *Juvigné.*

K. K. K.

Kaufoura, *Kauffbeuren.*
Kilonum, *Kiell.*
Kinhornia, *Kinhorn.*
Kirkembriga, *Kirkubright,*
Kokenſium, *Kokenhauſen.*

L. L. L.

Labellum, *Lavello.*
Laberus, *Limerick.*
Labiſco, *Pont-Beauvoiſin.*
Labodunum, *Ladebourg.*
Laboris Terræ, *Ziemie Labour.*
Lacinium Promontorium, góra nad morzem w weyściu pold: odnogi Tarentſkiey.
Lacobriga, *Lagos.*
Laconia, *Sacanie, Sakania.*
Lactodurum; *Bedfort, Lutterwort.*
Lactora, *Lectoure.*
Ladeborgum, *Ladenbourg.*
Ladon, *rz:* Arkadyi wpadaiąca w Alfeę.
Ladona. *St. Jean de Laune.*
Lædus, *le Loir.*
Læstrigones żyli w okolicach *Etny.*
Lætitiæ, *Lieſſe.*
Lagenia, *Leinſter.*
Laghlinia, *Laglyn.*
Lamacum, *Lamego.*
Lamia, *Zeiton.*
Lamum, *Lamo.*
Landana, *Landevenech.*
Landavia, *Landau.*
Landavium, *Landaff.*
Landericiacum, *Landrecya.*
Landinum, *Landen.*
Langeſium, *Langets.*
Langonium, *Langonet.*
Lanigara, *Guagida.*
Lanneium, Lannoy Opactwo.
Lanuvium, M. w Latium; na drodze Apiyſkiey.
Laodicea; *Lataquia, Degnislu.*
Lapitheæ, mieſzkali w Pindzie i Othryſie, w Theſſalii.
Lapurdenſis tractus, *Labourd.*
Lapurdum, *Lourde.*
Lara, *Laar.*
Lariſſa, *Schizar.*
Larius Lacus, *Lac de Come,* iezioro Komeyſkie.
Laſcurra, *Leſcar.*
Laſſa, *Laas.*
Latiniacum, *Lagny.*
Latium, *Kampania Rzymſka.*
Lavara, *Aveiro.*
Laubia, *Laubbes.*
Laubuna, *Lauban.*
Laudania, *Lothiane.*
Laudiacum, *Mont-Louis.*
Laudunum, *Laon, Loudun.*
S. Laudus, *St. Lo.*
Laviacum, *Laufen.*
Lavinium; było w Kampanii Rzymſkiey, mało co oddalone od morza.
Laumellum, *Lumello.*
S. Launomarus, *St. Lomer.*
Lauracum, *Layrac.*
Laureacum, *Lorch.*
Laurentum, było bliſko uy-

ścia Tybru na połd:
Lauretum, *Loret.*
Lauri, *Leerdam.*
Lauriacensis ager, *Laura-gais.*
Laus, *Laino.*
Laus Pompeia, *Lodi.*
Lavum, *Lao.*
Lazica, *Mingrelia.*
Lebadea, *Livadya.*
Lebreti vicus, *Albret.*
Ledesia, *Leeds.*
Ledo, *Lire.*
Ledo-Salinarius, *Lons-Saunier*
Ledra, *Nikozya, Nicosia.*
Legia, *Lis.*
Legio, *Leon.*
Lemanis portus; *Hith, Lima.*
Lemnos, *Stalimena.*
Lemovices, *Limoges.*
Lengiacum, *Langeac.*
Lentia, *Lentz.*
Lentium, *Lens.*
S. Leo, *San-Leo.*
Leobulium, *Leubus.*
Leoburgum, *Lawemburg.*
Leocata, *Alicate.*
Leocorium, *Wittemberg.*
Leodium, *Liege, Lütych.*
Leomania, *Lomagne.*
Leones, *Lions.*
Leonice, *Lorgues.*
Leonis Monasterium, *Lemster.*
Leonis finus, *golfe de Lion.* *odnoga Liońska.*
Leontium, *Lentini.*
Leontopolis, *Damar.*
Leopolis, *Lwow, Lemberg.*
Leovardia, *Leuwarde.*
Lepontia, *Levontina.*
Leporetum, *Albret.*
Leprosum, *Levroux.*
Leptis, *Lebeda.*
Lerica, *Lero.*
Lerna, iezioro Lerneńskie w Argolidzie, blisko Napoli *de Romanie.*
Lero; *Lerins, Lero.*
Lesbos, *Metelin.*
Lesva, *Lewes.*
Lesuinus pagus, *Lieuvain.*
Lete, *Lita.*
Lethe-lima, mała rz: w Portug: między Minho y Douro; Guadaletta miała także to nazwisko; wpada w odnogę Cadix.
Letrumum, *Letrim.*
Leucas, *St. Maure.*
Leuci ob: Tullum.
Leucopetra, *Weissenfels.*
Leucopibia, *Lochguhabir.*
Leucorea, *Wittemberg.*
Leucoteon, *Nicosie, Nikozya.*
Leuctrae, m. w Beocyi nad odnogą Lepantską.
Leve Fanum, *Lewes.*
Leviniacum, *Levignac.*
Levitania, *Lavedan.*
Leuvissa, *Lewis.*
Lexovium, *Lisieux.*
Liba. *Libau.*
S. Liberata, *Ste Livrade.*
Liburnia, *Kroacya*, między Istryą i Dalmacyą; Liburneńczykowie zamieszkali byli na brzegu Wschodnim Włoch.
Liburnum, *Libourne.*
Libyssa, *M. Bythynii*, ku *Bosphorowi.*
Licestria, *Leicester.*
Liciniacum, *St. Germain-Lambron.*
Licus, *Lech.*

Lidericus, *le Loir.*
Liger, *la Loire.*
Liguris, *brzegi Genueńskie.*
Ligurium, *Ligueux.*
Liguraus; *Livourne, Liworna.*
Ligusticum Mare, część Wschodnia odnogi Lugduńskiey. *Ob Marsala.*
Lilibæum Promontorium, góra nad morzem Zachodnim, Sycylii.
Lilium, *Lis, Opac.*
Limius, rz: Port: między Minho i Douro.
Limna, M. Peloponezu między Messenią i Lakonią.
Limolium, *Limeuil.*
Limonum, *Poitiers.*
Limosum, *Limoux.*
Lindana, *Landevenech.*
Lindecollinum, *Linkoln.*
Lindum, *Linlithgow.*
Linga, *Lingen.*
Lingones; *Langres.*
Linum regis, *Lyn-regis.*
Linx, *Larrache.*
Lipsia; *Leiptzig, Lipsk.*
Liptina, Lestines w Hr: Kambrezyiskim.
Liris, *Garillan.*
Liserpalus, *Liverpool.*
Lisimachia, było nad isthmen, Dardanelskim.
Lissus, Alessio.
Listra, M. Galacyi o 14. *m.* na z. od Iconium.
Litomericum, *Leutmeritz.*
Livo, *Louvo.*
Livonia, *Inflanty.*
Lixa, *Larache.*
Lobetum, *Albarazin.*
Locta, *Elnbogen.*
Locri, zamieszkali Phocydę ze strony Epiru.
Locri, M. blisko *Gierace.*
Locus Augusti, *Lugo.*
---Dei, *Loc-Dieu.*
---Regis, *Loroy.*
Logana, *Lohne.*
Lombardi, *Lombardowie*, pochodzący z Niemiec założyli Kr: Włoskie, które potem zniszczone; lecz kray nosi ich nazwisko.
Lombarium, *Lombez.*
Loncium, *Lientz.*
Londinum, *Londres, Londyn.*
Londinum Scanorum, *Lunden.*
Longavilla, *Longueville.*
Longobardia, *Lombardya.*
Longovadus, *Longuay.*
Longolatum, *Lonlay.*
Longoretum, *S. Ciran.*
Longum villare, *Longvilliers.*
Longus vicus, *Longwi.*
Loriacum, *Lorris.*
Lotharingia, *Lorraine, Lotaryngia.*
Lotophagi, *Gerbe.*
Lovanium, *Louvain, Lòéwen.*
Lovestenіense castrum, *Lòéwenstein.*
Lovicium, *Łowicz.*
Lovincum, *Louans.*
Lovolautrum, *Vollore.*
Lubecca, *Lubeka.*
Lubecum, *Lubek.*
Lubiana, *Laubach.*
Lucania, *Basilikata.*
Lucania, Principat bliższy.
Lucanum, *Lugano.*
Lucca, *Lucques.*
Luccæ, *Loches.*
Lucena, *Lutzen.*

Lucentum, *Alikant.*
Luceoria, *Łuck.*
Lucio, *Luçon.*
Lucis ftella, *Lucelle.*
Lucius vicus, *St. Jean de Luz.*
Lucrinus lacus, blifko Puzzol. W R. 1536. wyrzucone z ogniem Kamienie i popioły napełniły ie.
Lucus, *Lugo, Luc.*
Lucus Afturum, *Oviedo.*
Lucus Dei, *Gadebufch.*
Ludera, *Lure.*
Ludovici arx; *Fort - Louis, Louisbourg.*
Lugdunum, *Lyon.*
- -Batavorum, *Leyda.*
---Clavatum, *Laon.*
---Convenarum, *S. Bertrand.*
---Segufianorum, *Lyon.* (le.
Luguvallum, było gdzie Caril-
Lumbaria, *Lombers.*
Lumbariæ, *Lombez.*
Lumen Dei, *Leyme.*
Lunate, *Lunel.*
Lundinum, *Lunden.*
Lunenfis portus, golfo de la Spezzia, odnoga Spezeńſka.
Lupa, *Loupe.*
Lupara, *Louvres.*
Luparia, *S. Juft en Picardie St. Juft w Pikardyi*
Luparia, *Altamura.*
Lupariæ, *Louviers.*
Lupiæ, *Lecce.*
Luporum Mons, *Wolfsberg.*
Luppia; *Lippe, Lippftadt.*
S. Lupus; *S. Leu, S. Loup.*
Lufacra, *Lufarches.*
Lufcum; *Łucko, Łuck.*
Lusdum, *Lude.*
Lufitania, *Portugalia.*

Lutera regia, *Königslutter.* *Obacz Luttra.*
Lutetia, *Paryż.*
Luteva, *Lodeva.*
Lutipons, *Pruck.*
Lutitia, *Loytz.*
Lutofa, *Leufe.* (*tera.*
Lutra; *Lutter, Lure.* ob: *Lu-*
Lutraburgum, *Lauterburg.*
Lutum, *Louth.*
Luxovium, *Luxeuil.*
Luziniacum, *Lufignan.*
Lybia, *Krol: Barca.*
Lycæus, góra Arkadyi z ftrony Meffenii.
Lycaonia, część Karamanii.
S. Lycerius, *S. Lizier.*
Lycia, część Karamanii na z. Satalii.
Lycopolis, *Siout.*
Lyctus, M. części w. Krety na połd: ku w. od Gnoffus.
Lydia, w Anatolii, gdzie ieft Sardes.
Lyrnessus, m. Troady.

M. M. M.

Macedunense Caftrum, *Mehun fur Yevre, Mehun nad Yevrą.*
Maceriæ, *Mefieres.*
Macertæ, *Maifieres.*
Macheum, *Machecou.*
Maclovìolopolis, *S. Malo.*
Macra (*Santa*) *Fismes.*
Madaurus w Afryce, było blifko Tagaftu.
Madeburgum, *Meidbourg.*
Madianites, *Madianitowie* mieſzkali w Arabii ſkaliftey.
Madrafpatanum, *Madras.*

Madus, *Maidstone.*
Mœandre, *rz:* Phrygii wpadaiąca w morze Egeyskie przy *Milet.*
Mæonia, *M. Lydii.*
Magalona, *Maguelone.*
Magdalonum, *Mataloni.*
Magdunum, *Mehun.*
Majeddo o 6. *m.* na połd: od Samaryi.
Maginiacum, *Guiscard.*
Magnesia, *Manachie.*
Magnesia, *M. Thessalii*, na połd: odnogi Salonickiey.
Magniacum, *Meyn.*
Magnus Locus, *Manlieu.*
Mago; *Maho*, *Maon.*
Mahdia; *Afryka M.*
Maia; *May*, *Mayo.*
Maiævilla, *Mayenfeld.*
Majama, *Gaza.*
Majorica, *Maiorque, Maiorka.*
Majus monasterium, *Marmoutiers en Tourraine.*
Malbodium, *Maubeuge.*
Maldunum, *Malmesbury.*
Malee. Góra nad morzem naybardziey ku w. i połd: położona w Morei.
Malleo, *Mauléon.*
Malliacum; *Marly, Maillesais Luines.*
Malmundarium, *Montmedi.*
Malmogia, *Malmoé.*
Malnoda, *Malnoue.*
Malodunum, *Malus Dumus, Maubuisson.*
Mamerciæ, *Mamers.*
Mamertium, *Martorano.*
Manæana, *Miliane.*
Mandagara, *Mangalor.*
Mandubia, *Mandeure.*
Manduessedum, *Manchester.*
Manica; *Manche, Meymat.*
Mansiada, *Mazan.*
Mansura, *Mansoure.*
Mansus S. Puellarum, *Mas S. Puelles.*
Mantianum, *Aire.*
Mantianus lacus, *Actamar.*
Mantinæa, *Mandi.*
Mantinum, *Bastia.*
Mantua; *Mantoue, Mantua.*
---Carpentanorum, *Madrid.*
Maracanda, *Samarcande.*
Maranania; *Marananta, Marignan.*
Marantium, *Marans.*
Marantum, *Marant.*
Marathon, *M. Attyki* nad Euryppem, przy weyściu do odnogi Negropontskiey na płn: ku w. od Athen.
Marchia; *Marche, Marck.*
Marcia, *Marchena.*
Marciana silva, *Forét-noire.*
Marciliacum, *Marcilly.*
Marciniacum, *Marcigni.*
Marcodurum, *Dure.*
Marcoliæ, *Marolles.*
Marcomani, dzisieysi Morawowie w okolicach Rhenu i Menu, a potym w Czechach mieszkaiący.
Marde, *Merdin.*
Marengium, Marvejols.
Mareolum, *Mareuil.*
S. Maria in Morellis, *Moreaux.*
---de Regali, *la Reale.*
Marica, część kampanii, nad Garyllanem.
Maridunum, *Carmarthen.*
Mariæ-Berga, *Marienberg.*
---Burgum, *Marienburg.*

Mariæ

Mariæ-Cella; *Celle*, *Marienzell.*
---Mons, *Marienberg.*
---Stadium, *Marienstadt.*
---Vallis, *Marienthal.*
Marinæ, *Marennes.*
Maris-stella, *Wertingen.*
Maritima; *Martigues*, *Maretimo.*
MARMARICA, część Kr: Barki nayblizsza Egyptu.
Marobodunum, *Praga.* (*rok.*
Marocanum, *Marochium*, *Ma-*
Marollæ, *Marolles.*
Maronea, *Marogna.*
Marrubium, na połd: ieziora Celano.
MARSI, *Marsowie*, mieszkali koło brzegow ieziora Celano.
Martiniacum, *Martigné.*
Martinopolis, *Mersburg.*
Martis burgum, *Mersburg.*
Marus, *la Morave*, *Morawa.*
Masacum, *Maeseyck.*
Masafra, *Massafra.*
Masanderanum, *Mazanderan.*
Masaris, *Muzara.*
Maseris castrum, *Mazeres.*
Massiacum, *Massay.*
Massilia, *Marseille*, *Marsylia.*
MARSSIQUE, mieysce, dobremi winami sławne przy Traietto.
Mateola, *Mateta.*
Matisco, *Mâcon.*
Matritum, *Madrid.*
Matrona, *Marne.*
Mauri monasterium, *Marmoutier.*
Mauriana, *S. Jean de Maurienne.*
Mauritania Cæsariensis; *Kr. Algerskie.*
Mauritania Tingitana, *Kr. Fezu i Maroku.*
Mauritia, *Wyspa Maurice.*
Maurocena, *Chonad.*
Mausiacum, *Mauzac.*
Mausilum, *Mosul.*
S. Maxentius, *S. Maixent.*
Maxima Sequanorum, *Besançon.*
Maxula, *Marsa.*
Mazaca, Stolica Kappadocyi o 30. *m.* na połd: od Amazyi.
Mazada, Forteca blisko morza umarłego.
Mazonis monasterium, *Moisevaux.*
Masowia; *Masovie*, *Mazury. X. Mazowieckie.*
Mecca; *Mecque*, *Mekka.*
Mechlinia, *Malines*, *Mecheln.*
Medama, *Nicotera.*
Mademleca, *Medemblick.*
Media, część połn: *Irak-Agemi.*
Medianus-vicus, *Moyenvic.*
Mediolanum; *Milan*, *Evreux Medyolan.*
Mediolanum, *Santonum*, *Saintes.*
Mediomatrici, *Metz.*
Medlicum, *Moelck.*
Medlinga, *Moedling.*
Meduana, *Mayenne.*
Medulicus pagus, *Medoc.*
Medunta, *Mante.*
MEGALOPOLIS, Meckelburg, *było iescze inne tegoż nazwiska miasto w Arkadyi na gr: Lakonii.*

Melani montes, *Horeb.*
Meldæ, *Meaux.*
Meldula, *Meldela.*
Melerium, *Melleraye.*
Melfictum, *Molfetta.*
MELIBAEA było pod górą Offa w Tessalii.
Melignanum, *Marignan.*
Melita; *Malta*, *Meleda.*
Melitena; *Malatia.*
Mellentum, *Meulan.*
Mellotum; *Mariow*, *Mertou.*
Mellusum, *Melle.*
Melocabus, *Cobourg.*
Melodunum, *Melun.*
Melos, *Milo.*
Melphis, *Melphi.*
Memelium, *Memmel.*
Memphis, *M. S. Egyptu na lewey stronie Nilu, trochę wyżey Kairu.*
Menapii, *X. Geldryi i Kliwii.*
Menariacum. *Merville.*
Menavia, *Man.*
S. Menechildis, *St. Menehoult.*
Menevia, *S. David.*
Meninx, *Gerbe.*
Menoba, *Almunecar.*
Menosca, *Guetaria.*
Meppa, *Meppen.*
MERCIE, *Kr. Anglii*, którego Linkoln był M. S.
Mercorium; *Mercoeur*, *Mercuer.*
Mercurii promontorium, *Cap-Bon.*
Merreneium, *Marigni.*
Mergenthemum, *Marienthal.*
Mervinia, *Meriometshire.*
Meseriacum, *Mezieres w Touraine.*
Mesia silva, *Bosco.*
Mesnogada, *Egra.*
Mesopotamia, *Diarbekir.*
Messana, *Messyna.*
Messapia, *ob: Japigia.*
Messene, było w części z. odnogi Coron.
Mesteno, *Maintenon.*
Mestonium *w Anglii.*
Metæ, *Metz.*
Metagonium, *Caçaça.*
Metallinum, *Medelin.*
Metapontum, w głąb odnogi Tarentu.
METAURUS, *rz:* w X. Spoletto wpadaiąca w odnogę Wenecką.
Methymna; *Médyna*, *Médine.*
Methymne, daw: m. wyspy Metelin.
Metiosedum, *Meudon.*
Metone, *Modon.*
S. Michael; *S. Michel*, *S. Miel*, *S. Miguel.*
Miciacum, *S. Mesmin.*
Milæ, *Milazzo.*
Milevum, *Mila.*
Miliacum, *Milly.*
Millebecum, *Meaubec.*
Militensis Dynastia, *Militsch.*
Mimate, *Mende.*
Mincius, *rz.* płynąca pod Mantuą.
Miedniciæ, *Miedniki.*
Miedzirecia, *Międzyrzecz.*
Minda, *Minden.*
Mindonia, *Mondoneddo.*
Mingua, *Muggia.*
Minidunum, *Moudon.*
Minius. *Migne.*
Minorissa, *Manresa.*

Minturna, *Traietto.*
Miquinza, *Miqueneze.*
Mirabellum, *Mirebeau.*
Mirapicum, *Mirepoix.*
Miravallis, *Mirevaux.*
Miravia, *Miroux.*
Mitobriga, *Ciudad-Rodrigo.*
Misauca, *Masox.*
Misericordia, *Merci-Dieu.*
Misenum, *blisko Poussol.*
Misnia, *Meissen.*
Mithilene, *M. S. Meteliny.*
Mniara, *Hubed.*
Mohab, Kray na w. morza umarlego.
Modoetia, *Monza.*
Modunum, *Meudon.*
Mœnus, *Mein.*
Mœsia superior, Servia; inferior, Bulgaria.
Mogeciana, *Papa.*
Moguntia, *Mayence, Moguncya, Maynz.*
Molinæ, *Moliens, Moulins.*
Molisinus, *Molise.*
Molismus, *Molesme.*
Molosses, mieszkali na brzegu poln: odnogi Arta.
Molundense monasterium, *Molome.*
Molyberga, *Muhlberg.*
Momonia, *Munster.*
Mona; *Anglesey, Man.*
Monachium; *Monaco, Munich.*
Monachodanum, *Monickedam.*
Mona Danica, *Mone Danoise.*
Monæci Arx, *Monaco.*
Monaghanum, *Monagan.*
Monasteriolum; *Monistrol, Montreuil.*
Monasteriolum, *Berlaii, Montreuil, Bellay.*
Monasteriolum, Senonum, *Montereau.*
Monasterium; *Monaster, Moutier, Munster.*
--- in Dervo, *Monstier en Der.*
---novum, *Monstier-neuf.*
---Vetus, *Montivilliers.*
Monbacia, *Monbaza.*
Monda, *Mondego.*
Montmelianum, *Montmélian.*
Mons acutus; *Montagut, Montaigu, Montegut.*
---Albanus; *Montalban, Montauban.*
---Albus, *Mont-blanche.*
---Alcinus, *Montalcino.*
Mons Altus, *Montalto.*
---Argisus, *Montargis.*
---Aureolus, *Montauban.*
---Barrus, *Montbar.*
---Bazonis, *Montbazon.*
---Belligardus, *Montbelliard.*
---Berulfi, *Montbron.*
---Brisonis, *Montbrison.*
---Cassinus, *Montcassin.*
---Cinisius, *Montcenis.*
---Contorius, *Moncontour.*
---Cornetus, *Moncornet.*
---Dei, *Mondée.*
--- Delphini, *Mont-Dauphin.*
---Desiderii, *Montdidier.*
---Dominans, *Puy de Dome.*
---Dublelli, *Mondoubleau.*
---Falconis; *Montfaucon. Montefalco.*
---Ferax, *Montferrat.*
---Fortis, *Montfort.*
---Gomerius, *Montgomery.*
---Hannoniæ, *Mons.*
---Inaccessus, *Aiguille.*
---In Pabula, *Mons en Puelle.*

Mons Leonum, *Serre-Lione.*
-- Letherici, *Montlery.*
-- Lodoici, *Montlouis.*
---Lupelli, *Montluel.*
---Luzzonis, *Montluçon.*
---Major, *Montmajour.*
---Maranus, *Monte Marano.*
---Maurentiacus, *Montmorency.*
---Maurilionis, *Montmorillon.*
---Medius, *Montmédy.*
-- Merulæ, *Montmerle.*
---Mirabilis, *Montmirail.*
---Monachorum, *blisko Bambergi.*
---Olivarum, *Montolieu.*
---Penserium, *Montpensier.*
---Pesulanus, *Montpellier.*
---Petrolus, *Montpeyrou.*
---Pilosus, *Monte Peloso.*
---Pulicianus, *Montepulciano.*
---Redonis, *Montredon.*
---Regalis, *Montrejan.*
---Relaxus, *Morlaix.*
---Rosarum, *Montross.*
---Rotundus, *Montrond.*
---Salionis, *Mont-Saugeon.*
---Sequax, *Rotenberg.*
---Thesauri, *Montrésor.*
---Vici, *Mondovi.*
---Viridis, *Monte-Verde.*
Montanoburgum, *Montebourg.*
Montegium, *Montech.*
Montensis Ducatus, *Berg.*
Montes Cerconoffii vel Sudéti, *Montagnes des Géans, góry Olbrzymow.*
Monthilium Adhemari, *Montelimar.*
Montiniacum, *Montagnac.*
Montio; *Moncao, Monçon.*
Montorium, *Montoire.*
Monumetia, *Monmouth.*
Mopsuestia, *Massisa.*
Moræca, *Miranda, de Ebro.*
Moranthiacum, *Morhange.*
Moravia, *Mutray, Moravia.*
Morbonium, *Morbegno.*
Morelium, *Moreuil.*
Morenvallis, *Morienval.*
Moria, *wzgórek w Jerozolimie zamknięty.*
Morginnum, *Morges.*
Morini à *Terouane.*
Moriniacum, *Fortmorigni.*
Moritania, *Mortagne.*
Moritonium, *Mortain.*
Morlachia, *Morlakia.*
Morolia, *Moreilles.*
Morsiæ, *Meurs.*
Morta, *Meutte.*
Mortuum mare, *Mortemar.*
Morvinus pagus, *Morvan.*
Mosa, *Meuse.*
Moschæ portus, *Mascate.*
Moscua, *Moskow, Moskwa.*
Mosomum, *Mouzon.*
Mota, *Mothe.*
Motuca, *Modica.*
Motula, *Motala.*
Mouchiacum, *Mouchy.*
Mulcedonum, *Mussidan.*
Mulhusa, *Mulhausen.*
Mullanum, *Mugliano.*
Munda, *Munden.*
Munsterberga, *Munsterberg.*
Mura, *Muer.*
Muræla, *Mucraw,*
Muratum. *Morat.*
Murellum, *Muret.*
Murgis, *Muzacra,* albo *Almerya.*
Mauri veteres, *Morvedro.*

Murſa, *Eſſek.*
Murus, *Muro.*
Musa, *na tym mieyſcu ieſt teraz* Mocha.
Muſcium Epiſcopale, *Muſſy l' Evêque.*
Muſſiacum, *Moiſſac.*
Muſſi pontum, *Pont à Mouſſon.*
Mutina, *Modene.*
Mycale, góra na połd: Efezu.
Mycene, *M. Argolidy.*
Mygdonia, *Prow: Macedonii,* gdzie ieſt Salonika; rozciągała ſię ona w Thracyi.
Mylaſa, *Melazzo.*
Myra, m. nadm: Lycyi o 30. *m.* na połd: ku z. od Satalii.
Myrina, nad odnogą Smirneńską.
Myrmidons, Myrmidonowie, *Narody Theſſalii.*
Myrtilis, *Mertola.*
Myſia, część Natolii, gdzie ieſt Nikomedia.
Mytilene, *Metelin.*

N. N. N.

Nabathæi, mieſzkańcy Arabii Skaliſtey.
Naim o 6. *m.* na półn: od Samaryi.
Naiſſus, *Niſſa.*
Nanceium, *Nancy.*
Nannetes, *Nantes.*
Nantogilum, *Nanteuil.*
Nantuates, *Chablais.*
Nar, *rz.* przechodząca przez Narni i wpadaiąca w Tyber.
Nara, *Naro.*
Narilium, ville des Locriens M. Lokrenczykow.
Narona, *Narenza.*
Navarenum, *Navarreins.*
Navicellæ, *Nazelles.*
Naupactus, *Lepante.*
Nauplia, *Napoli.*
Nauportus, *Laubach w Karnioli.*
Naxuana, *Nacchivan.*
Naxus, *Naxos.*
Naziance w Kapadocyi o 35. *m.* od Cogni.
Neapolis, *Naples, Neapol.*
Neapolis Nemetum, *Neuſtadt-an der hart.*
Neapolis Syriæ, *Naplouſe.*
Nebriſſa, *Lebrixa.*
Nebuſianus ager, *Nebouſan.*
Neccarus, *Necker.*
Negumbunum, *Negombo.*
Nemauſus, *Nismes.*
Nemea, M. Argolidy na gr: Korynthu.
Nemetacum, *Arras.*
Nemetes, *Diec: Spiry.*
Nemetodunum, *Nanterre.*
Nemoſium, *Nemours.*
Nemoſus, *Nevers.*
Nemprodurum, *Nanterre.*
Nemus, *Nemours.*
Neoburgum, *Neuburg, Naumburg.*
Neocaſtrum, *Neuf-Chateau, Nicaſtro.*
Neocæſarea, *Nioſara.*
Neocomum, *Neufchâtel.*
Neœtum, *Noto.*
Neomagus; *Nevers, Buckingham, Chiceſter, Nyons.*
Neomarchia, *Neumarck.*
Neopolis, *Neuſtadt.*

Neoportus; *Nevport.*
Neofolium; *Neuhas, Neuhaufel.*
Neoftadium, *Neuftadt.*
Nepeta, *Nepi.*
Neptunium, *Netuno.*
Neptunium promontorium, *góra nadm: naybardziey ku połd: położona w Arabii, która z brzegiem Ajan, czyni przefmyk, Babelmandel.*
Neritum, *Nardo.*
Nerium, Promontorium, *góra nadm: Finifterre.*
Nerolinga, *Nordlinga.*
Nervii, *Hainault.*
Nefterfielda, *w Anglii.*
Netium, *Andria.*
Netum, *Noto.*
Nevirnum, *Nevers.*
Neuftria, *Bretania i Normandia.*
Nicea; *Nice Ifnich.*
Nicer, *Necker.*
S. Nicolaus; *St. Nicolas.*
St Nicolo, *Nicolasburg.*
Nicopia, *Nicoping.*
Nicopolis, *Prevefa.*
Nidacum, *Nideck.*
Nidda, nazwifko. *rz: Angielfkiey.*
Nidrofia, *Drontheim.*
Nigella, *Nesle.*
Niger lacus, *Noirlac.*
Nigra pelifſa, *Nigrepeliffe.*
Nigrum monafterium, *Noirmoutier.*
Ninive, *Ninove.*
Ninos, *Niniwa.*
Niffa, *Neiffa.*
Nifyros, *Nifaro.*
Nitiobriges, *Agénois.*
Nitria, *Neytrache.*
Nivaria, *Teneriffa.*
Nivernum, *Nevers.*
Nivigella, *Nivella.*
Nivium Infula, *Nieves.*
Nobiliacum, *St. Leonard le Noblet.*
Nobiliacum; *Neuilly, Noaillé, Novale.*
Nœodunum, *Jublains.*
Noiodunum, *Noyon.*
Nolum, *Noli.*
Nonanticuria, *Nonancourt.*
Nonnanticum, *Nonningues.*
Norba Cæfarea, *Alkantara.*
Norcopia, *Norkoping.*
Norda, *Norden.*
Nordoburgum, *Norbourg.*
Nordovicum, *Nortwich.*
Noricum, *Karynthia i Styria.*
Norimberga, *Nuremberg.*
Northufa, *Nordhaufen.*
Nofonacum, *Schoenech.*
Nova cella, *Neven-cella.*
- -Domus, *Neuhaus.*
Novæ Herfæ, *Nien Herfe.*
Novanthum, *Cokermouth.*
Novempopulane, część Gwienny, gdzie ieft Auch.
Novefium, *Nuys.*
Noviacum, *Neuvy.*
Novidunum, *Nyon.*
Novigentum, *Nogent, St. Clou.*
Novimagus, *Neuf château.*
NOVIODUNUM; *Nevers.*
Nevmarck, *Neuvy, Noyon.*
Nogentle *Rotrou.*
NOVIOMAGUS; *Lifieux, Nimego, Noyon, Nuits, Spira.*
Novioregum, *Royan.*
Novoburgum, *Nienbourg.*

Nymbourg.
Novogardia; *Nisen, Novogorod.*
Novostadium, *Neustadt.*
Novum Plimuthum, *New Plimouth.*
Novus portus, *Nieuport.*
Nuceria, *Nocera.*
Nucetum; *Noyers, Noizay.*
Nucillum, *Nozeroy.*
Nugaro, *Nogaro.*
Numantia, *ob: Soria.*
Numidia, *Kr. Algeru.*
Nursia, *Norcia.*
Nutium, *Nuitz.*
Nymphoea, *M. Bithynii.*
Nyssa, *M. Kappadocyi* o 28. *m.* na połn: ku w. od Cogni.

O. O. O

Oasis, *były większa i mnieysza w Thebaidzie Egypskiey Oaxes w Krecie.*
Obascina, *Obasine.*
Obius, *Oby.*
Oblincum, *Blanc.*
Occitania, *Langwedocia.*
Ocelis, *Ghela.*
Ocelum, *Exiles.*
Octodurus, *Martigny en Valais.*
Odessus, *Warna.*
Oea, *Tripol w Barbaryi.*
Oebalia, *iedno z nazwisk Lakonii.*
Oenipons; *Muhldorff w Bawaryi nad Innem, Inspruck, Oetting.*
Oenistadium, *Instadt.*
Oenostadium, *Instadt.*
Oenotria, *Włochy.*
Oenotriæ Insulae, *Pontia i Ischia.*
Oenus, *Inn.*
Oesia, *Oise.*
Oeta, *gòra na połd: Tessalii.*
Oetogesa, *Mequinenza.*
Offonis burgum, *Offenburg.*
Oga, *Hougue.*
Ogyris, *Ormus.*
Oitha Frièsa, *Friesoire.*
Oitina; *Eutin.*
Ola, *Alen.*
Olario, *Oleron.*
Olavia, *Wolaw.*
Olbia, *Hières.*
Olbia, *Satalia.*
Olcinium, *Dulcigno.*
Oldus, *Lot.*
Oliba, *Olite.*
Olicana, *Hallifax.*
Olica, *Olika.*
Olimpia, *Longanico.*
Olina, *Orne.*
Olino, *Hole.*
Ollius, *Oglio.*
Olomutium, *Olmutz.*
Olsus, *Else.*
Oltis, *Lot.*
Olymp; *gòra na połn: Tessalii; druga gòra, przy ktòrey podstawie iest zbudowane Pruse; inna ieszcze gòra na w. odnogi Arta.*
Olympia, *Longanico.*
Olynthus, *M. na końcu połn: odnogi Salonickiey.*
Olyssipo, *Lisbona.*
Omagum, *Umago.*
Oncheftus, *M. Beocyi.*
Onoba, *była na mieyscu Moguery.*
Onoldium, *Anspach.*

Ophir, *brzeg w. Afryce.*
Ophiusa, *Formontera.*
Opta, *Guete.*
Opus, M. *Lokreńczykow.*
Oppavia, *Troppau.*
Oppolia, *Oppelen.*
Oradives, *Costa, Ricca.*
Oratio-Dei, *Oraison-Dieu.*
Oraulaunum; *Arlon.*
Orbatum, *Orbais.*
Orbisterium, *Orbestier.*
Orcelis, *Orihuela.*
ORCHOMENE, M; *było iedno w Arkadyi, a drugie w Beocyi.*
Orestias, *Andrinople.*
Oretum, *Calatrava.*
Orgelium, *Urgel.*
ORICUM, *w gląb odnogi Walońskiey.*
Origiacum, *Orchies.*
Oronte, *rz. Syryi płynąca z połd: ku połn: i wpadaiąca w morze śrzodziemne przy Antiochii.*
Orrhea, *Forsar.*
Ortospana, *Candahar.*
Ortygia, Syrakuza; *iest to także iedno nazwisko wyspy Delos.*
Osca, Huesca, *Huescar.*
Oscella, *Domo d'Oscella.*
Osilia, *Oesel.*
Osismii, *Diec. Treguiersko.*
Osroene, *część Diarbekiru na w. Eufratu.*
Ossa, *gòra Tessalii blisko Olympu.*
Othna, *Hastings.*
Otholinia, *Fife.*
Otinum, *Eutin.*
Ottinga, *Oettingen.*
Ottonia silva, *Ottenwald.*
Ottonium, *Odensee.*
Ovescimia, *Oświecim.*
Ovietum, *Oviedo.*
Ovilabis, *Wels.*
Oxiae Insulae, *Cursolaires.*
Oxii, *Ahuaz*
Oximus, *Hiesmes.*
Oxonium, *Oxford.*
Oxus, *Gihon.*

P. P. P.

PACHIMERUM, Promontorium, *gòra nadm. w Sycylii.*
Paciacum; *Pacy, Passy.*
Pactae, *Pati.*
Pacthya, *Pazzi.*
PACTOLE, *rz: Lydii; miała ona swe źrzodło w gòrze Imolus, przechodziła przez Sardes i ginęła w Hermus.*
Padus, *Po.*
Pæmani, *w Luxemburgu.*
Pæonia, *część połn: Macedonii.*
Paganorum Insula, *Pago.*
Pagasæ, *Volo.*
Palæocastrum, *Policastro.*
Palentia, *Palencya.*
Palatiolum, *Palaiseau.*
Palatium; *Palacios, Palais, Palazzuolo.*
PALINURUM, PROMONTORIUM, *gòra nadm. Pryn: bliższego, w Kr: Neap: o 7. m. na z. od Policastro.*
Pallene; *pół wysep odnogi Saloniki.*
Palma Majorque, *M.*
Palmarum Civitas, *Ciudad de las Palmas.*
Palmyra, *Tadmor.*

Pa-

Paloda, *Palotta.*
Paludellum, *Palluau.*
Palum, *Pau.*
Palumbaria, *Palomera.*
Palus; *Palos, Palude, Palus.*
Pamisus, *rz.* Morei w odnogę Coron, *wpadaiąca.*
PAMPHYLIA, na brzegach połd. Karamanii, gdzie iest Satalia.
Paneas, *toż samo M. co Cæsarea Philippi.*
Pannonia, Hungaria, *Węgry.*
Panormus, *Palerme, Panormò.*
PAPHLAGONIA, na brzegach morza Czarnego, w Anatolii, na połn: Galacyi.
Paphos, *Baffa.*
Papia, *Pavia.*
S. Papulus, *St. Papoul.*
Paramucanum, *Panarucan.*
Paredum Moniale, *Paray-le-Monial.*
Parietina, *Velez de Gomera.*
Parisium, *Periz.*
Parium, *Paros.*
Paropanisus, *Daca.*
Parthasia, *M. Arkadyi.*
Parthenius mons, *gòra Arkadyi.*
Parthenope, *Neapol.*
Parthenopolis, *Magdeburg.*
Parthia, *Sablustan.*
Partiniacum, *Partenay.*
Pasargada, *Tchilminar.*
Pasvalcum, *Passevalck.*
Patara, M. nadm: *Licyi o 35. m. na połd: ku z. od Satalii.*
Patavium, *Padwa.*
Paterniacus, *Payerne.*
Paterniana, *Pastrana.*
Pauliacum; *Pouilly, Pavilly.*
Pax Augusta, *Badajoz.*
Pax Julia, *Beja.*
Pechinum, *Peking.*
Pedemontium, *Piemont.*
S. Pelagus, *St. Palais.*
Pelagonia: *ob: Pæonia.*
Pelasgi, *mieszkali zrazu w Argolidzie, zkąd po rożnych Grecyi rozpierzchnęli się Prowincyach nawet i w Tessalii byli.*
Peligni, *zamieszkali Kray Sulmoński.*
Pelian, *góra Tessalii w pòłwyspie na połd: odnogi Salonickiey leżącym.*
Pella, *Jenizzar.*
Peloponesus, *Morea.*
Pelorum, *góra nadm: na rogu Sycylii połn:*
Pelsina, *Pilsen.*
Pelusium, m. *Egyptu, na brzegu uyścia wschodniego Nilu.*
Penafela, *Pegnafiel.*
Penaflos, *Pegnaflor.*
Peneus, *rz:* w Tessalii, która wpada w Golf Tessaloniki. Druga tegoż im. *rz:* w Xięstwie Klarencyi w Morei.
Peninsula, *Peniscola.*
Penna fidelis, *Pegnafie.*
Pentapolis, *ob: Cyrenaika.*
Peregia, *Pereczas.*
Perga, m. *Pamfilii, o m. 6.* na połn: ku w od Satalii.
Pergama, *było nazwisko Cytadelli w Troi.*
Perimulum, *Patane.*
Perinthus, *Erekli.*
Permessus, *strumyk wypływa-*

iący z Helikonu.
Permia, *Permſki.*
Pernavia, *Parnawa.*
Perſepolis, *Tchilminar.*
Perſi, *Gaures.*
Perticum, *Perche.*
Pertiſus pagus, *Pertois.*
Peruſia, *Perouſe.*
Peruvia, *Peru.*
Peſciera, *Peſchiera.*
Peſſinuntus, m. Galacyi o *m.* 20. na w. od Chiutaye.
Petershuſiana Abbatia, *Petershauſen.*
Petilia, *Strongli.*
Petiliana, *Petigliane.*
Petina, *Pedena.*
Petovia, *Petau.*
Petra pertuſa, *Pierreport.*
Petrifons, *Pierrefons.*
S. Petri monaſterium, *St. Pierre le Moutier.*
Petri mons, *Pyrna.*
Petrocia, *Peyruſſe.*
Petrocorium, *Perigueux.*
Petromantalum, *Magny.*
Petropolis, *Petersburg.*
Petroſa, *Peyrouſe.*
Petuaria, *Beverley, Petersborough.*
Peucetia, *Terre de Bari.*
Phabiranum, *Brema.*
Pharia, *Lieſina.*
Pharſalus, *Farſa.*
Phaſelis, *Fionda.*
Phauſiana, *Terra nova.*
Phazania, *Kraina Afryk.* na Trakcie z Król. Trypolit. do Nigrycyi.
Pheaques, *Narod mieſzkaiący niegdyś na wyſpie Corfu.*
Phicocle, *Cervia.*
Philippoburgum, *Philipsburg.*
Philippopolis, *Philippſtadt.*
Philippeville, *Ciudadréal*
Philiſtini, *Filiſtyńczykowie*, mieſzkali na brzegu nadmorſkim Paleſtyny połd:
Phlægræi Campi, *Ziemia Labour*, w Kr: Neap: było także tegoż imienia inna w Teſſalii.
Philocandros, *Policandro.*
Phocée, *M. Jonii nad morzem Egeyſkim.*
Phocis, *na brzegu połn: odnogi Lepantſkiey.*
Phœnicia, *Prow: nadm: Paleſtyny połn:*
Phorbantia, *Levanzo.*
Phorca, *Phortzheim.*
Phrygia, *część Anatolii, gdzie ieſt Chiutaye.*
Phtiotis, *było na połd: odnogi Salonickiey.*
Pica, *Pico.*
Piciacum, *S. Avy.*
Picintini, *Xſtwo Salernu.*
Picenum, *Marchia Ankońſka.*
Pictavium, *Poitiers.*
Picti, *Szkotowie.*
Pigneium, *Piney.*
Pinarolium, *Pignerol.*
Pinciacum, *Poiſſy.*
Pincinniacum, *Pecquigny.*
PINDUS, *góra oddzielaiąca Epir od Teſſalii.*
Pinellum, *Pinhel.*
Pinna Veſtinorum, *Pinna.*
Pinthia, *Valladolid.*
Piperacum, *Pebrac.*
Pirum, *Megeſwar.*
PISA, m. Elidy *na lewym Alphey brzegu.*

Pisæ, *Poix.*
Pisaurum, *Pesaro.*
Piscenæ, *Pézénas.*
Pisciacum, *Poissy.*
Piseleo, *Pizzigitone.*
Pisidia, *część połu: Pamphylii.*
Pistæ, *mieysce Francyi nieznane, gdzie odprawiło się Concilium 862.*
Pistoria, *Pistoie.*
Pituerium, *Pluviers.*
Pityusæ Insulæ, *Ivica i Formentera.*
Placentia, *Placencya, Plaisance.*
Plana Silva, *Pleine-Selve.*
Platæa, *M. Beocyi pod górą Citheron nad Asopem.*
Plavia; *Plave, Plauen.*
Pleskovia, *Pleskow, Pskow.*
Pleumosia, *Honschote.*
Plexiacum, *Plessis*
Plimuthum, *Plimouth.*
Plona, *Ploen.*
Plouscum, *Płock.*
Plumbariæ, *Plombieres.*
Plumbimum. *Piombino.*
Podium, *Puy.*
Podium celsum, *Puicelay.*
Podius Ceretanus, *Puy-Cerda.*
Pœni, *Kartagińczykowie.*
Poestum, *Pesti.*
Polemniacum, *Polignano.*
Polotium, *Połock.*
Pampeiopolis, *Palesoli.*
Pampelon, *Pampeluna.*
Pomponiana, *Pomegue.*
Pons, *Pruck.*
---ad Ararim, *Verdun. w Burgundyi.*
---ad Ligerim, *Pont de Cé.*
---Altus, *Ponteau.*
Pons Archiepiscopi, *Puente de l'Arcobispo.*
---Arcuensis, *Pont de l'Arche.*
---Audomarus, *Pont-Audemer.*
---Castelli, *Pont du Châtel.*
---Dominarum, *Pont aux Dames.*
---Elaveris, *Pontarlier.*
---Fractus, *Pont-Fraer.*
---Gardo, *Pont du Gard.*
---Levis, *Pont-Levoi.*
---Otronus, *Pontron.*
---Panis, *Paimpont.*
---Regis, *Königsberg.*
---Reintrudis, *Porentru.*
---Saii, *Pont de Cé.*
---Theofredi, *Pontifroy.*
---Trajani, *Alkantara.*
---Tremulus, *Pontremoli.*
---Vallensis, *Pont-de-Vaux.*
---Vetus, *Pontevedra.*
---Ursonis, *Pontorson.*
Pontana, *Drogheda.*
Pontes; *Pons, Reading.*
Pontia, *Pons.*
Pontica, *było iedno z nazwisk Bithynii.*
Ponticarium, *Pondichery.*
Pontiniacum, *Pontigny.*
Pontiopolis, *St. Pons de Tommieres.*
Pontisara, *Pontoise.*
S. Pontius, *St. Pons.*
Pontivus pagus, *Ponthieu.*
Pontus. Król. *Stykaiące się z brzegami pod morza Czarnego aż do Kolchidy.*
Populonium *było tam gdzie Piombino.*
Porcetana, *Abbatia, Burscheid.*

Porta, *Pfoerten.*
Porta Cæli, *Tennenbach.*
S. Portianus, *St. Pourçain.*
Portus Alacris, *Port-Alegre.*
--- Augusti, *Porto nad Tybrem.*
--- Delphini *Porto-Fino.*
--- Divini, *Oran, i Marsakwiwir.*
--- Gratiæ, *Havre de Grace.*
--- Herculiscusani, *Porto Hercole.*
--- Herculis Labronis, *lub Liburni; Liburna, albo Livorna.*
--- Iccius, *Wuissan.*
--- Magnus; *Almeria, Portsmouth, Corogno.*
--- Romanus, *Porto.*
--- Romatinus, *Porto Gruaro.*
--- Santonum; *la Rochelle, Rupella.*
--- Seguanæ, *Barbeaux.*
--- Suavis, *Poussey.*
--- Ulterior, *Treport.*
Posonium, *Presburg.*
Possidonia, *Pesti.*
Postoina, *Adelberg.*
POTIDÆA, *miało położenie w końcu północnym golfu Salonickiego, zowie się od dawna Kassandrya.*
Poinum Castrum, *Peina.*
S. Præjectus, *S. Priest.*
Præneste, *Palestrina.*
Prassum Promontorium, *Mozambik.*
Pratelum, *Preaux.*
Pratum molle, *Premol.*
Premislia, *Przemysl.*
PRIENA, *miasto w Jonii pod górą Mykalą.*
Primislavia, *Prentzlow.*

Prochyta, *Procida.*
Procolitia, *Colchester.*
Propontis, *Marmora.*
Provincia, *Provancya.*
Prulliacum, *Preuilly.*
Ptisciana, *Darel-Hamara.*
Ptolemais; *S. Jan z Akry, S. Jean d'Acre.*
Pudentiacum, *Pouancé.*
Pugenses aguæ, *Pougnes.*
Pusæensis ager, *Puisaya.*
Puteoli, *Poussol.*
Puteolis, *Puiseau.*
Putidi, *Puants.*
Putiscum; *Pautzke, Pucko.*
PYLUS, *Navarrin. Było inne w Prow: Elidzie nad Peneą.*
Pyranus, *ob: Masisa.*
Pyxus, *Policastro.*

Q. Q. Q.

QUADI, *Morawia.*
Quadrigellæ, *Charolles.*
Quercetum, *Quesnoi.*
Querinibæ, *Qwirymba.*
Quintilinoburgum; *Kwedlimburg, Quedlimburg.*

R. R. R.

RABACHA, *Rabat.*
Rabariæ, *Ravieres.*
Rabellum, *Ravello.*
Rachelburgum, *Rackasburg.*
Radinum, *Radzyn.*
Radis, *Ré.*
Rado, *Raon.*
Rædesus, *Rodesto.*
Raga, *Roye.*
RAGÆ, *miasto Partow, o m. 60. na półn. od Ispahanu.*
Rana, *Rein.*
Randrusium, *Randerson.*

Rapiſtagnum; *Rabaſtens, Rabſztyn.*
Ratiaſtum, *Limoges.*
Ratiatæ, *Retz.*
Rauciacum, *Roucy.*
Rauda, *Aranda.*
Rauraci, ob: *Auguſta Rauracorum.*
Rauſanum, *Rom.*
Rauſemburgum, *Rauſchemburg.*
Realisvilla, *Realville.*
Reate, *Rieti.*
Rebellio, *Robil.*
Rebellum, *Revel.*
Recinetum, *Recanati.*
REDINGæ; *Reading, gdzie miane było concilium, r.* 1279.
Regalis mons; *Realmont, Royaumont.*
Regiacum Attrebatium, *Arras.*
Regiana, *Ellerena.*
REGILUS LACUS, *iezioro Latyńſkie znaydowało ſię tam, gdzie teraz Kampania Rzymſka.*
Regimunda, *S. André.*
Regina, *Reyna.*
Reginæ, Comitatus, *Queenſcounti.*
... Gradecium, *Konigsgratz.*
Reginapolis; *Queenſtown, Ratisbona.*
Regiomons, *Regiomontum; Królewiec, Königsberg.*
Regiopolis, *Kinſtown.*
Regis Comitatus, *Kingscounti.*
Regis-curia, *Konigs-hoffen.*
Regitheſte, *Rethel.*
Regium, *Riez.*
Regium Julii i Lepidi, *Regio.*
Regula; *Regle, Reole.*
Regularis locus, *Royallieu.*
Reii Apollinarii, *Riez.*
Remi, *Rheims.*
Renfroona, *Reifreu.*
Reomenſe Monaſterium, *Moutier S. Jean.*
Reontium, *Rions.*
Repta, *Ampaſa.*
Reſa, *Rées.*
Resbacum, *Rebais.*
Retona, *Redondo.*
Retza, *Rez.*
Rewalia, *Rewel.*
Revanum, *Erywan.*
Reveſſio, *S. Paulien.*
Reuviſium, *S. Gildas de Ruys.*
RHÆTI, *narod niegdyś gdzie dziś Gryzonowie, lub cała Szwaycarya.*
Rhage, *Nottingham.*
Rhedones, *Rennes.*
Rhenana vallis, *Rheinwald.*
Rhenoberga; *Rheinbergen.*
Rhenus, *Ren.*
Rhigodunum, *Warington.*
Rhiuſiavia, *Roſenfeld.*
Rhoda, *Roſes.*
Rhodanus; *Rhone, Rodan.*
Rhodigium, *Rovigo.*
RHODOPE, *zwała ſię góra, która oddzielała Macedonią od Tracyi.*
Rhombus, *Mariza.*
Rhuteni, *pow. Franc: Rouerque, Ruś.*
Ribodi mons, *Ribemont.*
S. Ricardus, *S. Riguier.*
Ricolocus, *Richelieu.*
Ricomagus, *Riom.*
Riduna, *Aurigny.*

Rigodunum; *Richemont, Riom.*
Rigomagum, *Rimogen.*
Ripa; *Rypen, Rye.*
Ripa magna, *Ribera grande.*
Ripadavia, *Ribadavia.*
Riphearma, *Reame.*
Ripulæ, *Rivoli.*
Rifeta, *Rille.*
Rithymna, *Retimo.*
Rivadium, *Ribadeo.*
Rivanæ, *Rivi, Rieux.*
Rivovilla, *Ruiſſeauville.*
Rivus, *Riz.*
Rivus. Moreni, *Romorentin.*
Roboretum, *Londonderi, Rovera.*
Rodenfis Abbatia, *Munchroden.*
Rodericopolis, *Ciudad Rodrigo.*
Rodia-Ducis, *Rolduc.*
Rodium, *Roeux.*
Rodolium, *Reuilly.*
Rodumma, *Rouane.*
Roffa, *Rocheſter.*
Roffianum, *Ruffek.*
Roma, *Rzym.*
Romandiola; *Romagna, Romania.*
Romanum Monaſterium, *Romani Moutiers.*
Romarici mons, *Remiremont.*
Rofacum, *Roſcha.*
Rofcianum, *Roſſano.*
Rofetum; *Groſſeto, Roſoy, Roſetta.*
Rotalium, *Ruel.*
Rothomagus; *Rouen, Rotomag.*
Roto, *Redon.*
Rotundus mons, *Romont.*
Rubea villa, *Rotwyl.*
Rubeacum, *Rufac.*
Rubeus mons, *Rugemont.*
Rubi, *Ruvo.*
RUBICON, *rzeka we Włoſzech w ſtanie Papiezkim, która wypływa z pogranicza Xięſtwa Urbińſkiego, i wpada w golf Wenecki, o m. 4. na z. od Rimini. Zowie ſię Luſo.*
Rubricatus, *Lobregat.*
Ruconia, *Rioxa.*
Rudiæ, *miało położenie blizko miaſta Lecce.*
Rufæ, *Ruvo.*
Rugium, *Rugen, Rugenwald.*
Rupella, *la Rochelle.*
Rupes; *la Rogue, Rocca.*
Rupes Amatoris, *Roquemadour.*
...Ardennæ, *la Roche.*
...Cavardi, *Rochechouart.*
...Pofeii, *Rocheposſay.*
...Raboldi, *Rapolſſtein.*
...Regia, *Rocroi.*
Rupifortium, *Rochefort.*
Rufcino; *Tet, Tour de Rouſſilon.*
Rufcurum, *Algier.*
Ruftonium, *Temendefurt.*
Rufvinum, *Roſwengen.*
Rutheni; *Ruś, powiat też we Fran. Rhodez.*
Rutheni Comitatus, *Hrab. de Reuſe.*
RUTULI, *narod mieſzkał ponad brzegami Oceanu w Kampanii Rzymſkiey.*
Rutupiæ, *Sandwich.*

*
* *

S. S. S.

SABÆI, *narod Arabii szczęśliwey, których Stolica Sancia.*
Sabaria, *Sarwar.*
Sabatha, *Sarsaa.*
SABINI, *mieszkali we Włoszech, gdzie i teraz powiat Sabiński, w Xięstwie też Spoletańskim, i części Abruzzy.*
Sabis, *Sambra.*
Sabrina, *Sawerna, rz.*
Sabuloneta, *Sabioneta.*
Sacrum promontorium; *Cabo Corso, Sagrés.*
Saelodium, *Salo.*
Sagium, *Séez.*
Saguntia, *Morviedro.*
Salacia, *Alcazar de Sal.*
Salambina, *Salobrena.*
Salomboria, *Harbert.*
SALAMIS, *Colouri. Było też miasto tegoż im. w stronie wschodniey wyspy Cypru.*
Salda, *Tedelez.*
Salentinum, *Ziemia Otrancka.*
Saleria, *Seltz.*
Salia vetus, *Oldensel.*
Salientes, *Saillans.*
Sallingu Stadium, *Selingstadt.*
Salinarum vallis, *Saltzdal.*
Salingiacum, *Selingstadt.*
Salisburgum, *Saltzburg.*
SALMACIS, *źrzodło i miasto w Karyi.*
Salmantica, *Salamanka.*
Salmurium, *Saumur.*
Salodurum; *Soleure, Soloturna.*
Salomonis villa, *Salmarsweiler.*
Salopia, *Schrewsbury.*
Saltus, *Sault.*
Salva, *Sauves.*
Salva terra, *Sauveterre.*
Salvatorium, *Sauvoir.*
S. Salvius, *S. Sauve.*
SALYES, *mieszkali niegdyś w Diecezyi Arelateńskiey.*
Samachia, *Scamachia.*
Samaria, *Sebaste.*
Samarobriva, *Amiens.*
Sambracia, *Grimand.*
Samnium, *Abruzzo.*
SAMOSATE, *miasto Komageny nad rz: Eufratem,* o m. 30. *na półn: ku w. od Alepu.*
Samus Danica, *Samsue.*
Sanctio, *Seckingen.*
SANGAR, *rzeka w Azyi mnieyszey, która wypływa z Galacyi przerzyna Bitynią, i wpada do morza Czarnego.*
Sangossa, *Sanguessa.*
Sanguitersa, *Santerre.*
Santonia, *Saintonge.*
Saponariæ, *Savonnieres.*
Saræ pontum, *Sarbruck.*
Saravi pons, *Saarbruk, Sarburg.*
Saravus, *Sara rz:*
SARDICA, *miasto którego rozwaliny daią się widzieć w pobliżkości Soffii w Bulgaryi.*
Sardones, *tam gdzie pow. Russyllonu.*
SAREPTA, *miasto w Fenicyi między Tyrem i Sydonem.*
Sarisburia, *Salisburg.*
SARMATIA, *Sarmacya Europeyska miała mieysce, gdzie dziś Polska, Ruś, &c.*
Sarnia, *Garnesey.*

Sarunetes, *Sargam.*
Saffa, *Sas de Gand.*
Satanacum, *Stenay.*
Satulartis, *Saucourt.*
Saxones, *Sasi.*
Saxulum, *Sassuolo.*
Scachia, *Scamacchia.*
Scalabis, *Santaren.*
Scalæ, *Echelles.*
Scaldia, *Zirick, Zée.*
Scaldis; *Escaut Skalda, Schelde.*
Scaldistadium, *Schelestadt.*
Scalia, *Schowen.*
SCAMANDRA, *rzeczka wypływaiąca z góry Idy w Myzyi.*
Scandia, *Schonen.*
SCANDIANO, *wieś: i Hrab: w Xięstwie Reggiońskim we Włoszech*, o m. 2. *na połd: od Reggio.*
Scapusia; *Szaffuza, Schafhausen.*
Scardona, *Grossa wyspa.*
SCEPSIS, *było niegdyś miasto w Troadzie.*
SCETE, *puszcza w niższym Egypcie, która dotąd ma swoich pustelników.*
SCILLA, *skała we Włoszech, naprzeciw Messyny.*
Scodra, *Scutari.*
Scoriale, *Escurial, Escurolles.*
Scotia, *Szkocya.*
Scotusa, *Licostomo.*
Scupi, *Uscopia.*
Scyllacium, *Squillace.*
Scytia, *Tartarya.*
Sebethus, *mała rzeczka, która płynie we Włoszech, wpada w odnogę Neapolitańską. Zowie się Rio de la Madalena.*
Sebusium, *Weissemburg.*
Sebasteia, *Sivas.*
Sebatum, *Schwartz.*
Sebendunum, *Campredon.*
Secalaunia, *Sologne.*
Secerræ, *Cervera.*
Seconsia, *Roa.*
Secovia, *Seckau.*
Secura, *Segura.*
Securitas Confinium, *Segura de la Frontera.*
Sedena, *Seyne.*
Sedunum, *Sion.*
Seglami, *gdzie pow. Walentyński.*
Segesta; *Sisseg Sestri.*
Segeste, *w Sycylii, blisko Trapany.*
Seghetusa, *Segezwar.*
Segobriga; *Segorbia, Cabeza de Vide.*
Segudunum, *Rhodez.*
Seguntia, *Siguenza.*
Segussium; *Susa, ob: Forum.*
Segustero, *Sisteron.*
Seilliniacum, *Seignelai.*
Selimbria, *Selivrea.*
SELEUCIA; *było dawniey miasto tego im. w Syryi, przy uyściu rz. Oronty. Inne leżało nad Tygrem poniżey Bagdadu.*
SELINONTIæ THERMæ, *w Sycylii, w dolinie di Mazara.*
SELINUS, *miasto w Cylicyi nad brzegiem Wschodnim golfu Satalii.*
Sena; *Sains, Sienna.*
Senia, *Segni.*
Senius, *Serchio.*

Senogallia, *Sinigaglia.*
Senones, *Sens.*
Senones Celſi, *Senonches.*
Sentica, *Zamora.*
Senus, *Shanon.*
Separa, *Seure.*
Septa, *Ceuta.*
Septenillium, *Settenil.*
Septimania, *Langwedocyą tak zowią z przyczyny, iż w niey 7. miaſt większych liczą:* Toulofe, Beziers, Niſmes, Agde, Maguelone, Lodeve i Uſez.
Septonia, *Schaftsburg.*
Sequana, *Seine, Sekwana.*
Sequanorum Maxima, *Franche-Comté.*
S. Sequanus, *S. Seine.*
Sergianum, *Sarzana.*
Serriacum, *Serry.*
Serica; *Tartarya Chińſka, Kattay.*
Sernæ, *Serres.*
Servania, *Schirwan.*
Serveſta, *Zerbſt.*
Servitia, *Sarwitza.*
Seryphos, *Serfo.*
Sestos, *miało położenie nad cieśniną Dardanellſką w Europie.*
Setabis, *Xatiwa.*
Setuacatum, *Aichſtad.*
Severiacum, *Sivrai.*
Sexiona, *Xicona.*
Sextum; *Seſto, Seſtri.*
Siberina, *Severina.*
Sicambri, *narod niegdyś po nad rz: Lippą.*
Sicania, *Sicylia.*
Sichem, o *m.* 9. *na półn: od Jerozolimy.*

Sicoris, *Segre.*
Sicyon, *było miaſto w Achaii nad golfem Koryncкim, i na zachod miaſta Koryntu.*
Sidoleucum, *Saulieu.*
Sidon, *Seyde.*
Sigæum, *miaſto i przylądek nadmorſki w Troadzie.*
Sigillariæ, *Sellieres.*
Signia, *Segni.*
Silanus, *rzeka we Włoſzech uchodząca do morza na połnoc miaſta Pæſtum.*
Silinæ, *Sorlingskie wyſpy.*
Silvavetus, *Oudenboſe.*
---Ducis, *Bois le-duc.*
---Major, *Sauve Majeure.*
Silvanectum, *Senlis.*
Silviniacum, *Souvigny.*
Simæthus, *rzeka w Sycylii, która uchodzi o m. 3. na połd: Katany.*
Simenia, *Hantſchire.*
Simois, *rzeczka wypływaiąca z góry Ida w Myzyi.*
Sina, *Chiny.*
Sindarium Inſula, *Celebes.*
Sineagua, *Senanque.*
Sinemurum, *Semur.*
Singidunum, *Belgrad.*
Singilis, *Xenil.*
Sinova, *Hue.*
Sinueſſa, *Mondragon.*
Sion, *mała góra znayduiąca ſię w ſamey Jerozolimie.*
Siphnos, *Sifanto.*
Sipuntum, *miaſto bliſkie Manfredonii.*
Sipylus, *góra pod którą leżała Magnezya, która teraz właściwie zowie ſię: Manachia.*

Sirenum Scopuli, *wyspy bezludne ku brzegom Kampanii.*
Sirmium; *Metrowiza, Sirmich.*
Sisapo, *Almade.*
Siscia; *Zagrab, Sissey.*
Sithonia, *część Tracyi, gdzie znaydował się Olinthus.*
Sistanca, *Sisteron.*
Sithomagus, *Thetfort.*
Slavi, *narod początkowo pochodzący z Sarmacyi, osiadły potym w Niemczech, między Elbą i Wisłą, w Węgrzech, &c.*
Slavia, *Sklawonia.*
Slusæ, *Ecluse.*
Soccona, *Saone.*
Sodoma, *miasto Palestyny, leżało niegdyś w stronie nayblizszey południa gdzie morze umarłe teraz.*
Soepinum, *Supino.*
Soetabis, *Xativa.*
Sogdiana, *niegdyś w Uzbeku na połnoc Gihonu.*
Solemniacum, *Solignac.*
Solensis ager, *Soule.*
Solisbacum, *Sultzbach.*
Solisguella, *Soltwedel.*
Solnocum, *Zolnoch.*
Sonegiæ, *Soignies.*
Sontina, *Zons.*
Sontius, *Lisonzo.*
Sophene, *kraina Persyi między rz. Eufratem i gorą Taurus.*
Soracte; *gora, starożytne miasto, dziś Monte S. Silvestro blisko Tybru o m. 8. na połn. od Rzymu.*
Soretana Abbatia, *Schussenried.*
Soricinium, *Soresa.*
Sorviodunum, *Salisbury.*
Sospitellum, *Sospello.*
Soteropolis, *S. Salvador.*
Sotiates, *Sos.*
Spallio, *Espau.*
Sparnacum, *Espernay.*
Sparno, *Espernon.*
Sperchius, *rzeka w Ftyotydzie na połn: Thermopilow. Zowie się tych czajow Agriomila.*
Sphetia, *Sfetigrado.*
Spinalium, *Epinal.*
Sporades, *wyspy leżące na Archipelagu, około Kapu nayblizszego południa ku z. w Azyi mnieyszey.*
Stabuletum, *Stavelo.*
Stagyra, *miasto nadmorskie w Macedonii pod gorą Athos.*
Stagnum; *Stagno, Etanches, Etain.*
Stamedium, *Tamies.*
Stampæ, *Estampes.*
Stapulæ, *Estaples.*
Starcum, *Estarke.*
Statio; *Stantz, Stade.*
Stenoberga, *Heenberg.*
Stirps, *Esterp.*
Stivagium, *Estival.*
Stoechades, *wyspy we Fr.* d'Hieres
Strata, *Estrées.*
Strigonium, *Gran.*
Stripaniacum, *Etrechy.*
Strophades, *wyspy leżące blisko Zanthu, osiadłe od samych prawie Mnichow*

Greckich, którzy wielkie mają w Zancie dochody i w Cefalonii. Wywożą ztąd obcy wina przednie, rozenki, i wyborne owoce.
Strumense Monasterium, *Esirun.*
STRYMON, *rzeka która oddziela Macedonią od Tracyi.*
Sturium, *Ribaudon*
STYMPHALA, *miasto i iezioro w Arkadyi pograniczne Argolidy*
Styra, *Steyer.*
Suana, *Soana.*
Subdinnum, *le Mans.*
Subisia, *Soubise.*
Sublacense Monasterium, *Subbiaco.*
Subsilvania, *Unterwald.*
Suero, *Xucar.*
Suecia, *Sueonia; Szwecya.*
Suessa, *Sessa.*
Suessones; *Soissons, Swessyon.*
SUESTA POMETIA, *miasto niegdyś Wolskow, na zachod miasta Veletri.*
SUEVIA, *Szwabia, dawniey się rozciągała aż do morza Baltyckiego.*
Suevus, *Sprée.*
Suffeta, *w Afryce.*
Suillium, *Schwitz.*
Sulgas; *Sorgues rzeka, ob. Pont de Sorgues, Vaucluse.*
Sulcis, *Iglesias.*
Sumerium, *Somieres.*
Sumina, *Somma.*
Surregium, *Belgard.*
Susatum, *Soest.*
Susa; *Suses, Souse.*
Susellia, *Souselle.*
Suvinnia, *Schwentz.*
Syagros, *Fartaque, Fartak.*
SYBARIS, *w stronie południowey golfu Tarentskiego.*
SYENA, *naycelnieysze miasto wyższego Egiptu blisko Katarakt Nilowych mnieyszych.*
Sylletitium, *Squillace.*
Sylva benedicta, *Sauve benite.*
Sylva lata, *Sauve balade.*
SYNNADA, *miasto w Frygii o m. 15. na połd: od Chiutayi.*
Syrticus Ager, *Landes powiat.*
SYRTIS MAXIMA, *Szkopuł na Oceanie zwany,* le grand Banc.
SYRTIS MAJOR I MINOR, *odnoga morza śrzodziemnego oblewaiąca brzegi Afrykańskie między Królestwem Barki i Trypolu; którey zatoka, nayglębiey klinem między dwie Ziemie zachodzi, zowie się wielka, mnieysza zaś iest blisko Cabes.*

T. T. T.

TABELLICUM, *Tailleburg.*
Taberna; *Sabern, Sawerna.*
TABOR, *góra o m. 7. na półn. od Samaryi.*
Tabraca, *Tabarca.*
Tabuda, *Demer.*
TABURNUS, *góra w bliskości Caudium.*
Tacapa, *Cabes.*
Tacubis, *Abrantes.*
TAENARIUM promontorium, *przylądek morski południo-*

wy ku. w. nad golfem Koryntſkim w Morei.
Tænia longa, *Targa.*
Tagodaſtum, *Iſadagus.*
Tagularia, *Tilliers.*
Talabriga, *Talavera.*
Talca, *Alca.*
Taleaburgus, *Tailleburg.*
Talemundum, *Talmond.*
Talhuda, *Tagaſa.*
Taliequitium, *Tagliacozzo.*
Tamara, *Taviſtock.*
Tamedunum, *Taunton.*
Tameſis, *Tamiza.*
Tammum Burgus, *Bourg en Breſſe.*
Tanais, *Don.*
Tanis, *miaſto Egipſkie nad odnogą Nilu, miało położenie na z. Damietty.*
Tanneium, *Tenailles.*
Taprobana, *Ceilan.*
Tapsus, *miaſto w Afryce niedaleko Tunis na połud. Był pół-wyſep tegoż im: na północ Syrakuzy.*
Tarbellicæ aquæ, *Dax.*
Tarquinium, *miaſto w Etruryi bliſko Corneto.*
Tarteſium, *Tartas.*
Tarviſus; *Treviſa, Trewiza.*
Taruſates, *Turſan.*
Tavera, *Twer.*
Tauniacum, *Tonnay.*
Taureſium; *Giuſtandıl, Tauris.*
Tauriacum, *Toury.*
Tauriniacum, *Thorigny.*
Taurinum, *Turin.*
Taurunum, *Belgrad; czyli mieyſce bliſko Sawy leżące, zwane teraz Czerwinka, przy Belgradzie.*
Taurus, *Toro.*
Tavus, *Tay.*
Taygeta, *góra w Lakonii, kończąca ſię przylądkiem Tenaryiſkim.*
Teanum, *Teano, Tyana.*
Teatæa, *Chieti.*
Tecelia, *Teklemburg.*
Techinia, *Tekin, lub Bender.*
Tectosages Volcæ, *narod Langwedocyi ku Garumnie oſiadły.*
Tedleſa, *Tedelez.*
Tegea, *miaſto w Arkadyi bliſko miaſta Alphea kiedyś leżące, o m. 6. na połn. ku z. od Napoli w Romanii.*
Teleboides Inſulæ, *wyſpy przy wyſpie S. Maura będące.*
Telliolum, *Teilleul.*
Telomartius, *Toulon.*
Telonium, *Toulon.*
Temeſte, *Meſſa.*
Tempe, *dolina ſławna między Olimpem i Oſſą którą przerzyna rzeka Penea.*
Tenaſſerimum, *Tenacerim.*
Teneræmunda, *Dendermunda.*
Teniſſa, *Tremecen.*
Tenos, *Tina.*
Tephlis, *Teflis.*
Terchium, *Terki.*
Terdona, *Tortona.*
Tergeſte, *Trieſt.*
Termæ, *Xacca.*
Tertiaria, *Tercera.*
Teſara, *Tezar.*
Tetricus, *góra pobliſko miaſta Norcia.*
Teurnia, *Willach.*
Teutoburgium, *Dethmold.*
Teutoburgum; *Doesburg,*

Duisburg. Było miasto iedno tego im. w Panonii w okolicy miasta Quinque Ecclesiæ.
Teutones, *nazwisko dawne narodu Niemieckiego.*
Thamiatis, *Damietta.*
Thelmissus, *Macri.*
Thenotiæ, *Thenailles.*
Theoci curia, *Tewksbury.*
Theodemerensis ager, *Thimerais.*
Theodonis-villa, *Thion-ville.*
Theodosia, *Kaffa.*
Theodosiopolis, *Assancale. Inne tego im. było o m. 8. na w. od Trajanopolu.*
Theolocus, *Theulley.*
Theophilis, *Gottlieben.*
Theorascia, *Thierache.*
Theorodunum, *Wels.*
S. Thotfridus, *S. Chaffre.*
Theotvaldum, *Doe.*
Thera, *Santorini.*
Theranne, *Calamata.*
Thermæ, Austriacæ, *Baden.*
---Carolinæ, *Karlsbad.*
---Himerenses, *Termini.*
---Inferiores, *Bade w Szwabii.*
---Superiores, *Bade w Szwaycaryi.*
Thermæ, *Salonichi.*
Thermidava, *Dagno.*
Thermodon, *rzeka w Amazyi, uchodząca w morze Czarne.*
Theschina, *Cieszyn.*
Thespiæ, *miasto w Beocyi, pod górą Helikonem w stronie południowey.*
Thesprotia, *miała położenie na półn. ku z. golfu Arteńskiego.*
Thessalonica; *Salonichi, Tessalonika.*
Thetis, *Tet.*
Thomaspolis, *Tomaszpol.*
Thomasovia, *Tomaszow.*
Thracia, *Romania.*
Thracontidis, *prowincya Galilei, ku źrzodłom rzeki Jordanu.*
Thudinum, *Thuin.*
Thule, *lub Thyle, Islandya.*
Thurii, *nazwisko dane Sybarydzie, po odnowieniu iego od Grekow, z ktòrego był Herodot.*
Thyatira, *Akissar.*
Thyella, *Aielo.*
Thymbra, *miasteczko w Troadzie.*
Tiberis, *Tiber.*
Tibiscum, *Titul, lub Temeswar.*
Tibiscus, *Cissa.*
Tibur, *Tivoli.*
Tiburnia, *Willach.*
Ticinum; *Pavia, Tyczyn.*
Ticinus, *Tesino.*
Ticis, *Teck.*
Tifernum, *Citta di Castello.*
Tigernum, *Thiers.*
Tigranocerta, *miasto niegdyś w Armenii południowey nad rz: Tygrem.*
Tigulia, *Sestri.*
Tigurum, *Zurich.*
Tilius, *rzeka w Dalmacyi, która do morza Adryatyckiego wpada, poblisko miasta Sebenico.*
Tillum, *Tiel.*

Timavus, *rzeka w pow. Forojulieńskim uchodząca między Akwileią, i Triestem.*
Tingis, *Tanger.*
Tingœsi, *Tingtoesis.*
Tisidis, *Tecort.*
Tisuris, *Teuzar.*
Tivurtium, *Trevoux.*
Tmolus, *gòra w Frygii, pod ktòrą leżało Sardes.*
Toarcium, *Thouars.*
Tobinium, *Zoffingen.*
Tociacum, *Toucy.*
Tokeum, *Tokay.*
Tolbiacum, *Zulpich, lub Zulch.*
Tolca, *Touque.*
Tolosa, *Toulouse.*
Tomeratium, *S Pons.*
Tomesium, *Tonneins.*
Toredon, *Bassora.*
Torenna, *Turenne.*
Tornacum; *Tournay, Tornak.*
Tornodunum, *Tornerre.*
Torpatum, *Derpt.*
Tossiacum, *Thoissey.*
Trachys, *miasto w Tessalii, na połud: golfu Tessalonickiego.*
Tragurium, *Traou.*
Trajanopolis, *Palesoli.*
Trajectum ad Mosam, *Mastricht.*
Trajectum ad Rhenum, *Utrecht.*
Tralles, *miasto w Karyii, blisko Meandru.*
Trapezus, *Trebizond.*
Trasimanus, *iezioro w Peruzyiskim pow.*
Transisalana provincia, *Owerissel.*
Transtagnana, *Allenteja.*
Transmontana, *Tra los Montes.*
Trecæ, *Troyes.*
Trecorium, *Treguier.*
Tremonia, *Dortmunda.*
Tremonium, *Dormont w Westfalii. Tu r. 1005. miane było Concilium.*
Trenorchium, *Tournus.*
Trevennum, *Trivigno.*
Treviri, *Trewir.*
Trevoltium, *Trevoux.*
Trezena *znaydowała się w Morei nad golfem Egeyskim.*
Tribactra, *stolica Sogdyany, Bokara.*
Tribulium, *Trebigna.*
Triburia, *Trebur.*
Triburium, *niedaleko Moguncyi, st. przez miane tu Concilium, r. 895.*
Tributum Cæsaris, *Tribsées.*
Tricasses, *Troyes.*
Tricastini, *S. Paul trois Chateaux.*
Tricontium, *Sancoins.*
Tridinum, *Trino.*
Trileucum promontorium, *Kap Ortegal.*
Trinacria, *Sycylia.*
Trinobantes, *Hrabstwo Middlesex.*
Triton, *rzeka w Afryce, ktòra uchodzi do małey Syrty.*
Triviæ lacus, *iezioro zwane du Bois w Atycii.*
Troas, *w Natolii nad Cieśniną Dardanellą.*
Troca, *Troki.*
Troglotidis, *Abex.*
Troia, *Troyæ, lub Illium,*

miasto niegdyś w Myzyi. Będąc zrównane z ziemią od Greków, odnowione zostało i postawione bliżey morza.
Tropetopolis, *S. Tropes.*
Trudenopolis, *S. Tron.*
Trutnovia, *Trautenau.*
Tucubis, *Abrantes.*
Tudæ, *Tuy.*
Tudertum; *Todi.*
Tugium, *Zug.*
Tulingi, *Stulingen.*
Tullum Leucorum, *Toul.*
Tunetum; *Tunis, Tunet.*
Tungri, *Tongres.*
Tunonium, *Thonon.*
Tura, *Turgowia.*
Turbalo, *Teruel.*
Turchestania, *Turkestan.*
Turones, *Tours.*
Turris Ardens, *Tour d' Ordre.*
---Juliana, *Truxillo.*
---Sillana, *Tordesilas.*
---Stratonis, *lub Cæsarea Palestinæ.*
Turtavia, *Forchain.*
Turturiacum, *Tourtoirac.*
Turullus, *Chiourlic.*
Tuscia, *Toskania.*
Tusculum novum; *Frascati.*
Tutela; *Tudela, Tulles.*
Tuvomontium, *Toam.*
Tyana, *miasto w Kappadocyi, o m. 20. na północ od Tarsu.*
Tychopolis, *Gluckstadt.*
Tyde, *Tuy.*
Tylos, *Bachrain.*
Tyndaris, *blisko Termini miasta.*
Tyras, *Dniestr.*
Tyrins, *miasto w Argolidzie.*
Tyrrheni, *Toskania.*
Tyrus; *Sur, Sour.*

V. V. U. U.

Vabrincum, *Vabres.*
Vada, *Vado.*
Vada Viriæ, *les Vés.*
Vadacium, *Waas.*
Vadani mons, *Vaudemont.*
Vadensis pagus, *Walezya.*
Vaga, *Necaus.*
Vagoritum, *w pow: Cenemańskim, lub Séez*
Valaeria, *Walcheren.*
Valcum, *Walpon.*
Valdensinga, *Vaudrevange.*
Valentinianæ, *Valenciennes.*
Valescia, *Valasse.*
Valetria, *Barege.*
Vallia, *Xstwo Wallii, lub Gallii.*
Valliacum, *Vailly.*
Vallis benedicta, *Val benoit.*
---Burgum, *Walleburg.*
---Color, *Vaucouleurs.*
---Diaboli, *Vaudables.*
---Dominarum, *Frauenfeld.*
---Guidonis, *Laval.*
---Macræ, *Magra.*
---Nemorensis. *di Demona.*
---Romana, *Val Romey.*
---Roscida, *Roncevaux.*
---Scolarium, *Val-des-Ecoliers.*
---Serena, *Val Sery.*
---Telina, *Waltelina.*
---Viridis, *Walwarda.*
Vallisoletum, *Valladolid.*
Vallocuria, *Walcourt.*
Valoniæ, *Valognes.*
Vallum, *Wals.*
Vandali, Wandalovie. *Na*

rod dawny Niemiecki, osiadły ponad morzem Baltyckim.
Vandalia, *Wensyssel.*
Vandalitia, *Andaluzya.*
Vandopera, *Vandœuvre.*
Vangiones, *ob. Augusta.*
Vangio rivus, *Vignori.*
Vapincum, *Gap.*
Varactum, *Gueret.*
Varciacum, *Varzy.*
Vardo, *Gardon.*
Variscorum Curia, *Hoff.*
Vasconia, *Gasconia.*
Vasio, *Vaison.*
Vastalla, *Guastalla.*
Vastena, *Warneton.*
Vastinia, *Gastine.*
Vastum, *Guasto.*
Vaurium; *Lavaur, Lawora.*
Ubii, *narod Niemiecki, który był wezwał Rzymian na swą pomoc, osadzony od nich z tey strony Renu, aby był bespiecznieyszy przeciw zawiści Sąsiadow.*
Ucetia, *Usez.*
Vectis, *Wight.*
Vedassus, *Bidassoa.*
S. Vedastus, *S. Waast.*
Vedinum, *Udino.*
Vegia, *Veglia.*
Veicetia, *Vicenza.*
Veii, *Wejowie narod sąsiedzki Rzymian, ponad Tybrem, poniżey Rzymu.*
Velauni, *Velay.*
Velia; *Castelamara, w Pryncypacie bliższym.*
Velinus, *ob. Rieti.*
Velitræ, *ob. Veletri.*
Vellaunodunum; *Beaune, lub Chateau - Landon, albo Auxerre.*
Velocassinus pagus, *powiat Wexyński.*
Venantodurum, *Huntington.*
Vendocinum, *Vendone.*
Vendopera, *Vendeuvre.*
Veneris flos, *Kinhoa.*
Venetiæ; *Wenecya, Vannes.*
Venetiola, *Venezuola.*
Venta Belgarum, *Winchester.*
Venusia, *Venosa.*
Verbanus, *Lago Maggiore.*
Verbigenus pagus, *Kanton Fryburski i Xstwo Neuchatel.*
Verbinium, *Vervins.*
Verda, *Ferden.*
Vergilia, *Murcya.*
Verinbrea, *Vernibria; Verberia.*
Vernogilium, *Vernolium, Verneuil.*
Verodunum, *Verdun.*
Veromandui, *ob: Augusta.*
Verona, *Bonna.*
Verovicum, *Warwick.*
Veruca; *Verua, Montefalcone.*
Verulæ, *Veroli.*
Verulamium, *blisko S. Albans.*
Vesalia Inferior, *Wesel.*
---Superior, *Ober Wesel.*
Vesonna, *Perigueux.*
Vesontio, *Bezançon.*
Vestmaria Damii, *Westmorland.*
Vestmonasterium, *Westminster.*
Vestrovicum, *Westerwik.*
Vesulus, *teraz się zowie* ---Viso, *ob. Po.*
Vetera, *Santen.*

Vetulonium, *miasto w Etruryi, leżące dawniey w małey odległości od Populonium na połnoc.*
Westsex, *Królestwo, czyli dawna Prowincya, która zawierała kraie zachodnie Brytanii Wielkiey.*
Ufnaugia, *Aufnau.*
Ugoza, *Ugocz.*
Via Æmilia, *droga, która prowadziła z Aryminu do Akwilei.*
Via Appia, *ciągnęła się od Rzymu do Kapuy, potym do Benewentu, gdzie dzieliła się na dwa trakty, ieden szedł ku Brundusium, drugi do Regio.*
Via Aurelia, *była ta droga która szła przez granice Toskanii, i Liguryą, aż do Gallii.*
Via Claudia, *prowadziła z Rzymu przez śrzodek Etruryi aż do Porto Venere, tam łączyła się z drogą Aurelia.*
Via Flaminia, *służyła idącym z Rzymu do Aryminu.*
Via Salaria, *była ciągniona z Rzymu do Ankony.*
Via Valeria, *szła od Rzymu do Peskary.*
Viadrus, *Odra.*
Vibiscus, *Vevay.*
Vibo, *Bivona.*
Viceliacum, *Vezelay.*
Vicinacia, *Vicinonia, Villaine.*
Victoria, *Agobel.*
Victoriacum Francicum, *Vitry le François.*
Vicus Aquensis, *Vico Aquense.*
---Augusti, *Kairwan.*
---Brajæ, *Vic Braia.*
---Ad Cerem, *Vic w Carlades.*
---Iriæ, *Voghera.*
---Julius; *Aire nad rz: Adour, Gemersheim.*
---Monasterii, *Vimontier.*
---Sarina, *Vicegrad.*
Vidu casses, *Vieux.*
Vidulliacum, *Vesly.*
Vicrium, *Vihers.*
Victo, *Wightun.*
Vigenna, *Vienne.*
Vigiliæ, *Biseglia.*
Vigornia, *Worcester.*
Villa Dei, *Ville-Dieu.*
---Franca, *Ville-Franche.*
---Lupensis, *Ville Loin.*
---Magna, *Ville magne.*
---Murum, *Ville mur.*
---Regalis; *Ville del Rey, Villa Real.*
---Vetus, *Ville-mur Vieu-ville.*
Villaris ad Collum Retiæ, *Villers-Coterets.*
Viltonia, *Wiltshire.*
Vimacensis pagus, *Vimeu.*
Vimania, *Wangen.*
Vimaranum, *Guimaraens.*
Viminacium, *Neuville.*
Viminiacum, *miasto w Mezyi nad Dunaiem, o m. 30. powyżey Belgradu.*
Vimutium, *Weimouth.*
Vinacium, *Vignats.*
Vinaria; *Weimar, Wizmar.*
Vinciacus, *Crevecœur.*
Vindana, *Vannas.*
Vindasca, *Venasque.*
Vindascensis Comitatus, *powiat Venaissin.*

Vindejorium, *Windsor.*
VINDELICII, *narod który mieszkał w Szwabii od Bregentzu aż ku Dunaiowi.*
Vindibilis, *Belle-Isle.*
Vindinum, *le Mans.*
Vindobona, *Wideń, Vienna.*
Vindonissa, *Windisch.*
Vindoſſinenſe, Caſtrum, *Altenburg.*
Vinea, *Weingarten.*
Vinnemacus pagus, *Vimeu.*
Vincium, *Vence.*
Vintonia, *Winchester.*
Viruburgum, *Wurtzburg.*
Virgi, *Vera.*
Viridarium, *Verger.*
Viridefolium, *Verfeuil.*
Viridunum, *Verdun.*
Virinandis, Caſtrum, *Vermand.*
Viritium, *Greiffenhagen.*
Viriziacum, *S. Basle.*
Virimanduenſis pagus, *powiat Vermandois.*
Virovesca, *Birviesca.*
Virunum, *Fiensac.*
Wisburgum, *Wisby.*
Viſtringium, *Fenestrange.*
Viſtula, *Wisła.*
Viſuris, *Weser.*
Vitelliacum, *Wittlich.*
Vitodunum, *Winterhut.*
Vittebarea, *Wittenberg.*
Vitus, *S. Weit.*
Vladislavia, *Wrocławek.*
Ulcinium, *Dulcigno.*
Uliarius, *Oleron wyspa.*
Uliſſæa, *Ultzen.*
Uliſſinga, *Flessingen.*
Vlodimeria, *Włodzimierz.*
Ulpianum, *Prisdena.*
Ultonia, *Ulster.*
Ultrajectum, *Utrecht.*
Ulſterium, *Elster.*
Ulyſſippo, *Lizbona.*
Umbelicus maris, *Maelstrom.*
Umbria, *Ombria.*
Umbro, *Ombrone.*
Unelli, *ob: Valogne.*
Ungaria; *Węgry, Ungwary.*
Ungiacum, *Oigny.*
VOCONTII, *narod dawny, gdzie Diecezye Dieńska i Wezońska, we Francyi.*
Vodiocæ, *Vieux.*
Vodium, *Void.*
Voigtia Variſcia, *Woigtland.*
Volcæ, *ob. Arecomici, Tectosages.*
Voliba; *Bodmary Falmouth.*
Vollaterra, *Volterre.*
VOLSCI; *Wolskowie, posiadali pomorze Włoskie, od Antium, aż do Terraciny.*
Volcinium, *Bolsena.*
Volutaria, *Volturara.*
Vorganium, *Karhais.*
Vormatia, *Worms.*
Voſagus Saltus, *Vosges.*
Voſalia, *Ober Wesel.*
Voſium, *le Vigeois.*
Voſonnus, *Vouzon.*
Vratislavia, *Wrocław.*
Urba, *Orba.*
Urbiventum, *Orvietto.*
Urbs, *Lorbus.*
Urcinium, *Adjazzo.*
Urgo, *Gorgonna.*
Urla, *Oira.*
Uricum, *Ourique.*
Uripponium, *Rippon.*
Urſicampus, *Ourcamp.*
Urſinum, *Ursingen.*

Urso, *Ossuna.*
Urus, *Ouse.*
Usbium, *Ipswik.*
Usellis; *Oristagni*, *Ussel.*
Usetia, *Uzez.*
Usipii, *w powiecie Zutfanii.*
Ustinga, *Usting.*
Utica, *miasto w Afryce, niegdyś na z. Kartaginy leżące. Rzeka Bagrada płynęła pomiędzy temi 2. miastami.*
Uticum, *S. Evroul.*
Utina, *Udin.*
Vulturnus, *Voltorno.*
Uxama, *Osma.*
Uxantus, *Ouessant.*
Uxella; *Lestwithiel.*
Uxellodunum, *miasto w powiecie Quercy, toż podobno, co Cahors teraz.*
Uxentum, *Ugento.*
Uxii, *Ahuas.*
Uxus, *Usson.*
Uzarchia, *Luzarches.*

X. X. X.

Xanthus, *rzeczka, która wypływa z góry Ida. Tegoż im, miasto w Lycyi blisko morza leżące.*
Xera Equitum, *Xeres do Badajoz.*
Xicenium, *Xecien.*

Y. Y. Y.

Ypergræcia, *Oberkirch.*
Yvodium, *Ivoi.*

Z. Z. Z.

Zabothus, *Zotemberg.*
Zacynthus, *Zanta.*
Zama, *miasto bliskie Kartaginy na Zachod.*
Zancla, *Messina.*
Zilis, *Arzilla.*
Ziph, *sławna Puszcza, która się rozciągała między górą Hebron, i morzem umarłym.*
Zitia, *Zeitz.*
Znoimum, *Znaim.*
Zuvolla, *Zwoll.*

IMIONA JJ. OO. JJ. WW. WW. ICHMCIOW PANOW,

Ktòrzy Prenumerowali

NA

DYKCYONARZ GEOGRAFICZNY.

	Exempl:
NAYIASNIEYSZY PAN.	10
Prześwietna Kommissya Edukacyina.	60
Korpus Kadetow.	15
Xiążę Poniatowski, Biskup Płocki.	1
Xiążę Stanisław Poniatowski, Generał Leutenant Woysk Koronnych.	1
X. Okęcki, Biskup Poznański, Kanclerz W. Koronny.	1
Xiążę Czartoryski, Generał Ziem Podolskich.	1
Xiężna Czartoryska, Generałowa Ziem Podolskich.	1
Xiążę Radziwiłł, Woiewoda Wileński.	1
Hrabia Unruh.	1
Hrabia Moszyński, Referendarz Koronny.	1
Męciński, Starosta Wieluński.	1
Hrabia Moszyński, Ex. Stolnik Kor:	1
Witosławski, Obożny Polny Koronny.	1
Xiążę Marcin Lubomirski, Generał Leutenant Woysk Koronnych.	1
Olizar, Stolnik Koronny.	1
Xiążę Janusz Czetwertyński.	1
Mniszech, Marszałek Nadworny W. X. Litt:	1
Xiążna Lubomirska, Marszałkowa W. Kor:	1
Rzewuski, Pisarz Polny Kor:	1
Xiążę Poniatowski, Ex-Podkomorzy Kor:	1
Potocki, Podkomorzy Kor:	1
X. Cieciszowski, Biskup Koadjutor Kiiowski Officyał Warszawski.	1
Tyszkiewiczowa, Referendar: Litt:	1
Potocki, Woiewoda Ruski.	1

	Exemplar:
Hrabia Bruhl, Generał Artyleryi Kor:	1
Xiążę Sapieha, Kanclerz W. W. X. Litt:	1
Xiężna Sanguſzkowa, Woiewodzina Wołyńſka.	1
Alexandrowicz, Kaſztelan Podlaſki.	1
Gurowſki, Marſzałek W. W. X. Litt:	1
Xiążę Alexander Lubomirſki.	1
Potocki, Piſarz W. W. X. Litt:	1
Potocki, Podſtoli Kor:	1
Ogińſka, Hetmanowa W. W. X. Litt:	1
Wielohurſki.	1
Xiążę Szembek, Biſkup Koadiutor Płocki.	1
Raczyńſki, Generał Wielkopolſki.	1
Koſſowſki, Podſkarbi Nadw: Kor:	1
Grabowſka, Generałowa Gwardyi Konney Litt:	1
X. Turſki, Biſkup Łucki.	1
X. Bartz, Bibliotekarz Rzepltey.	1
X. Staniſław Piątkowſki.	1
Skowrońſki, Sekretarz Xcia Generała Podolſkiego.	1
Koſſakowſki, Sekretarz, J. K. Mci.	1
Zabłocki.	1
Skodowſki.	1
Jozef Lignau.	1
Markwart.	1
Baczyńſki.	1
Andrzeykiewicz, Sekret: Kom: Skarb: Kor:	1
Kahlen, Rezydent Gdańſki.	1
Jozef Szczeniawſki.	1
Jozef Fergis, Rotmiſtrz.	1
Nowicki, Geometr J. K. Mci.	1
Dankiewicz.	1
Wieprzowſki.	1
Antoni Tomaſzewicz.	1
Antoni Modzelewſki.	1
Filip Obuchowicz.	1
Jan Jeleńſki.	1
Przybylſki.	1
Broniſz Chromińſki.	1
Adam Heppen, Kapitan od Regim: Wodzick.	1
Joachim Grzymała, Porucznik od Regim: Wodzick.	1
X. Hieronim Stroynowſki S. P. Prefekt. Profeſſorow w Krakowie.	1

Exemplar:

X. Mikołay Stanis: Bramoicki S. P.	1
Jan Kalck, Kapitan od Regim: Wodzi.	1
Swięcicki, Miecznikiewicz Ostrzeszowski.	1
X. Chołoniewski, Kustosz Łucki, Kan: Lwow.	1
Kaietan Hebdowski. Kapitan od Regim: Potoc:	1
Tietz.	1
Glaize.	1
X. Teodor Grodziecki, Dziekan Łucki.	1
Cholewski, Łowczy Sochaczewski.	1
X. Jan Woronicz.	1
X. Jakub Zaiączkowski.	1
X. Tomasz Strachowicz.	1
Jan Kozłowski.	1
Schindler.	1
X. Karol Plesski.	1
Zboiński, Kasztelan Raciązki.	1
X. Bonawentura Goylewicz.	1
Bernatowicz, Sekre: Xcia Jmci Wdy Wileńskiego.	1
Roczkowski, Kapitan.	1
Sulkowski, Cześnik Inowrocławski.	1
Strzyżewski Regent Sądow Marsz.	1
Antanazya Rogalińska.	1
Hippolit Rogaliński.	1
X. Grochowicki.	1
X. Piotr Gościcki, Kan: Pultuski, Prorektor szkoł Pultuskich.	1
X. Sebastyan Rudawski, Missyonarz Diec: Płock.	1
Kazimierz Dakiszewicz, Rotmistrz X. Zmudz.	1
Michler.	1
Idziński.	1
Gòrski.	1
Motowidło.	1
Ginter, Podstoli Wdztwa Nowogrodzkiego.	1
Korsak, Oboźny Wdztwa Nowogrodzkiego.	1
X. Stefan Noiszewski, Prefekt Szkoł Słuckich.	1
X. Tadeusz Niemanowicz Prof: Szkoł Słuckich.	1
X. Onufry Totwiński, Prof: Szkoł Słuckich.	1
Leon Madziarski, Prezes Fabryki Perskiey Słuckiey.	1
Zabiełłowa, Łowczyna W. X. Litt:	1
Morawski, General Woysk W. X. Litt:	1
Mateusz Ustrzycki, Sekr: J. K. Mci.	1

	Exemplare
Franciſzek Witoſzyńſki, Sekr: Xcia Jmci Generała Podol:	1
X. Wargacki, Teolog J. K. Mci.	1
X. Kolędowicz, Wizytator Szkoł.	1
X. Antoni Muſzyńſki, Prof: w Akad: Krakowſkiey.	1
X. Meleniewſki, Prokurator Gener. Jmci X. Metropolity.	1
X. Downar, Kanonik Smoleńſki.	2
Borkowſki, Inſtygator Ekon, J. K. Mci.	2
X. Tomaſz Strachowicz.	1
X. Andrzey Siabniewicz, Kan: Łucki, Rektor Szkoł Wołynſkich.	1
Michał Auguſtynowicz, Piſarz Apos: Konſiſt: Łuckiego.	1
X. Ignacy Drozdowicz, Spowiednik Panien Brygitek.	1
X. Stefan Szydłowſki, Prof: Łucki.	1
Kowalkowſki, Miecznik Nowogrodzki.	1
X. Antoni Juſzkiewicz, Prałat Zmudzki.	1
X. Halyburton, Kanonik Zmudzki.	1
X. Jan Januſzewſki, Kanonik Zmudzki.	1
Michał Weſſel, Podſkarbi Xcia Jmci Wdy Wileń:	1
Bobar.	1
X. Palma, Pleban w Pruſiech.	1
Laſocki, Kaſztelan Goſtyńſki.	1
Kuſzewſki, Regent Metr: Kor:	1
Kraiewſki.	1
Cieplińſki.	1
Iwodulſki.	1
Jan Salacki.	1
Witkowſki.	1
Sobolewſki, Poczmayſter Grodzieńſki.	1
Bobińſki, Regent Tabaczny W. X. Litt:	1
Łękaſki, Przeor Jaſnogórſki.	2
Karol Kalleman.	1
Urbanowſki, Chorąży Gwardyi Kor.	1
X. Wolińſki, Starſzy S. Krzyża.	1
Niewieścińſki, Szambelan J. K. Mci.	1
Kazimierz Kognowicki.	1
Boelke, Sekr: Gabin J. K. Mci.	3
Dobrzańſki.	1
X. Marcin Swieykowſki, Kanonik Płocki.	1
X. Auguſt Darewſki.	1

	Exemplar:
Strzałkowſki.	1
Kazimierz Kaſzewicz Staroſta Wolborſki.	1
X. Floryan, Gwardyan w Górce.	1
Tomaſz Illinicz, Porucznik Brygady Huſarſkiey.	1
Albrycht Kleſzczyńſki.	1
X. Samberger.	1
Kowalkowſki.	1
Możeyko, Łowczy Trocki.	1
Michał Jaworſki Burgrabia Grod: Gos:	1
Więckowſki.	1
Sokołowſki, Chorążyc Kruświcki.	1
X. Behm, Prowincyał Bonifratrow.	1
X. Paprocki, Kanonik Łowicki.	1
Jozef Szyſzko, Chorąży Gwardyi Litewſkiey.	1
Tadeuſz Podgurſki.	1

37. z Ichmościow Panow Prenumeratorow niechcieli podać ſwych Imion.

